

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARLIĞIN AKTÖRLERİ: TRABZON (1970-2014)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Bahar KÜÇÜK

MAYIS 2015

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARLIĞIN AKTÖRLERİ: TRABZON (1970-2014)

Mimar Bahar KÜÇÜK

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"YÜKSEK MİMAR"**

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 08.05.2015

Tezin Savunma Tarihi : 28.05.2015

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Aysun AYDIN ÖKSÜZ

Trabzon 2015

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Mimarlık Anabilim Dalında
Bahar KÜÇÜK Tarafından Hazırlanan

MİMARLIĞIN AKTÖRLERİ: TRABZON (1970-2014)

başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 12/05/2015 gün ve 1602 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda

YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Doç. Dr. Ömer İskender TULUK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Aysun AYDIN ÖKSÜZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zafer SAĞDIÇ

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Tezin hazırlık sürecinde teşekkür edilmesi gereken o kadar çok ve o kadar güzel insanlarla iletişim halindeydik ki, sayfaya hepsinin ismini sığdırmam mümkün değildi. Öncelikle, çalışmanın başından sonuna kadar her aşamasında desteklerini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Aysun AYDIN ÖKSÜZ'e teşekkürlerimi iletirim. Hocaların hocası, çalışmamın esin ve fikir kaynağı sayın Prof. Dr. Uğur TANYELİ hocama ayrıca teşekkürlerimi iletmek isterim. Sonrasında, hayatımın bütün zorluklarında ve tüm seçimlerinde beni her zaman destekleyen KÜÇÜK ailesinin her ferdine minnettar olduğumu belirtmek isterim. Hayat ışığım annem Sevim KÜÇÜK, ideallerimin destekleyicisi babam Cemil KÜÇÜK, hayat öğretmenim biricik abim Hasan Ali KÜÇÜK, ailemize girmesiyle bize renk katan, neşe kaynağım Leyla KÜÇÜK, KÜÇÜK ailesine yeni katılacak ve tez sürecimde bana en büyük morali veren minik meleğime de en büyük teşekkürlerimi sunarım. Hayatımın diğer anlamları olan arkadaşlarıma, dostlarıma teşekkür etmek boynumun borcudur. Canım arkadaşlarım Neva GERÇEK, Serkan KARAKAŞ, Tuğba OFLUOĞLU, Özge Nur İSKENDEROĞLU, S. Aybike ÖZDAĞ, Esra İMAMOĞLU, Gürkan TOPALOĞLU, Güneş MUTLU AVINÇ, Elif ÖZTÜRK, Beyza ATALAY, Hare KILIÇASLAN, Ahmet KÜRKCÜ ve Deniz BAYRAK'a tez sürecinde en yoğun anlarımda bana destekleri için çok teşekkür ederim. Verileri elde etmekte ve kaynak toplama aşamasında desteklerinden dolayı Trabzon Mimarlar Odası çalışanlarına; tezin röportaj bölümlerinde görüşme yapılan tüm değerli mimarlara, İç Mimarlık Bölüm Sekreterimiz Rabia YAMAK'a ve özellikle yardımını hiç esirgemeyen Sayın Bekir GERÇEK'e saygılarımı ve teşekkürlerimi iletmek isterim. Hazırlanmış olan çalışmanın Türkiye ve Trabzon mimarlık tarihi için faydalı olmasını dilerim.

Bahar KÜÇÜK

Trabzon 2015

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Mimarlığın Aktörleri: Trabzon (1970-2014)” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Yrd. Doç. Dr. Aysun AYDIN ÖKSÜZ’ün sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 28/05/2015

Bahar KÜÇÜK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XI
SEMBOLLER DİZİNİ.....	XIII
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Problemin Belirlenmesi	3
1.3. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	3
1.4. Çalışmanın Yöntemi	5
1.5. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Mesleğinin Türkiye’de Biçimlenişi	6
1.5.1. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Ortamının Türkiye’de Biçimlenişi	6
1.5.2. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Pratiğinin Türkiye’de Biçimlenişi	19
1.5.3. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Eğitiminin Türkiye’de Biçimlenişi	32
1.5.4. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Örgütlenmesi ve Süreli Yayımların Türkiye’de Biçimlenişi	54
1.6. Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Mesleğinin Türkiye’de Örgütlenme Biçimleri .	70
1.6.1. TMMOB ve Mimarlar Odası	74
1.6.2. Trabzon Mimarlar Odası.....	83
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	87
2.1. Kuruluşundan Günümüze Trabzon Mimarlar Odası Şubesine Kayıtlı Mimarlar ile İlgili Kantitatif Analiz Çalışması.....	87
2.1.1. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi	88
2.1.2. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi	93

2.1.3.	Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi	98
2.2.	Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliğinin Kuruluşundan Günümüze Trabzon Kentinde Serbest Mimarlık Yapan Müellif Mimarlar/Aktörler ile Yapılan Görüşmeler.....	102
2.2.1.	Ömer ÖZTÜRK.....	105
2.2.2.	Atay AKTUĞ	114
2.2.3.	Emine TURHAN	124
2.2.4.	Bekir GERÇEK	134
2.2.5.	Ali AKAR.....	144
2.2.6.	Sezgin ATASOY	159
2.2.7.	M. Sinan KURBETCİ	174
2.2.8.	M. Salih AKYÜZ	186
2.2.9.	Levent DURMUŞ.....	201
2.2.10.	Gürol USTAÖMEROĞLU	209
2.2.11.	Emel ŞİMŞEK	227
2.2.12.	Tuncay ÇERGEL.....	237
2.2.13.	Uğur DEĞERMENCİ.....	249
2.2.14.	Köksal BOZ.....	267
2.2.15.	Mukaddes ATAMAN	276
2.2.16.	Ali Kemal GÜN.....	293
2.2.17.	Miraç BOZAL	306
2.2.18.	Esmahan KELKİTLİ	318
2.2.19.	Yusuf HOCAOĞLU	332
2.2.20.	Kubilay PEKTAŞ	345
3.	BULGULAR VE İRDELEME	354
4.	SONUÇLAR.....	363
5.	KAYNAKLAR.....	372
ÖZGEÇMİŞ		

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

MİMARLIĞIN AKTÖRLERİ: TRABZON (1970-2014)

Bahar KÜÇÜK

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aysun AYDIN ÖKSÜZ

2015, 384 Sayfa

Türkiye’de mimarlık meslek ortamı ve meslek pratiği üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, Trabzon kenti mimarlık ortamı ve pratiği üzerine çalışma alanında eksiklik olduğu fark edilmiştir. Çalışmanın çıkış noktasını oluşturan ve problem edinilen alan, Trabzon kenti mimarlık aktivitesi olarak belirlenmiş; Trabzon’da mimar, mimarlık ortamı ve mimarlık pratiği üzerine inceleme ve değerlendirmeler yapılmıştır. Söz konusu değerlendirme, Trabzon’da ofisi bulunan 20 serbest mimar üzerinden yapılmaktadır. Çalışma tarih aralığı, Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliği’nin kuruluş tarihi olan 1970 yılından 2014 yılına kadar belirlenmiştir.

Trabzon kenti mimarlığı açısından değinilmemiş noktalardan biri olarak belirlenen Trabzon kenti mimarı/aktörü, mimarlık ortamı, mimarlık pratiği başlıklarına dair genel bir bilgi ortamı oluşturmak temel amaç olarak seçilmiştir. Genel Bilgiler bölümünde, Türkiye’de mimar olmak ve mimarlık yapmakla bire bir bağıntılı faktörler olarak Türkiye’de mimarlık ortamı, pratiği, eğitimi ve örgütlenmesi genel bir anlatımla aktarılmış, Yapılan Çalışmalar kısmında; Trabzon kenti mimarlık ortamı, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi üye kayıtları ve mimarlarla yapılan röportajlar üzerinden değerlendirilmiştir.

Çalışmada üç ana yöntem kullanılmıştır. İlki, Genel Bilgiler bölümünün, başka bir deyişle, kuramsal arka planın oluşturulduğu kalitatif (niteleyici) analiz yöntemi; ikincisi, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi’nin arşiv kayıtlarının toplanması ve analizini sağlayan kantitatif (nicelik) analiz yöntemi ve üçüncüsü ise kalitatif ve kantitatif analiz yöntemlerinin aracı olan sözlü tarih/röportaj çalışmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Mimar, Mimarlık, Aktör, Trabzon, Mimarlık Ortamı/ Eğitimi/ Pratiği/ Örgütlenmesi

Master Thesis

SUMMARY

THE ACTORS OF THE ARCHITECTURE: TRABZON (1970-2014)

Bahar KÜÇÜK

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architectural Graduate Program
Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Aysun AYDIN ÖKSÜZ
2015, 384 Pages

Although there are lots of studies related to the ethos and practice of architecture in Turkey, lack of the ethos and practice of architecture in Trabzon is noticed. The starting point and the problem realm have been determined as the activity of architecture in Trabzon. After that, researches and assessments have been done on the ethos and practice of architecture and architects who perform as architecture in Trabzon. The assessment includes the 20 actors which have offices in Trabzon. The time interval of study has been specified from 1970, which is the establishment date of Chamber of Architects in Trabzon, to 2014.

The actors, the ethos, the practice of architecture in Trabzon have been selected to constitute data about these titles. In the first part of the study, the ethos, the practice, the education and the organisation of architecture in Turkey which are related to being architect and doing architecture in Turkey have been cited in this study. In the second part of the study the ethos of architecture in Trabzon, the member registrations in the Branch of the Chambers of Architecture in Trabzon have been evaluated on the interviews done with architectures.

The three main methods have been used in this study. The first one is qualitative analysis method for composing the theory text, the second one is quantitative analysis method for collecting and evaluating of the member registration in the Branch of the Chambers of Architecture in Trabzon, the third one is the interviews which are means of these two analyses methods.

Key Words :The Architect, The Architecture, The Actor, Trabzon, The Ethos/Education/Practice/Organisation of Architecture

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.	Turgut Cansever (Demir Tatil Köyü-1987) EPA Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi (Bodrum Manastır Oteli-1987)	15
Şekil 2.	Antalya Adalet Sarayı ve Sapanca Adalet Sarayı	17
Şekil 3.	Birinci Büyük Millet Meclisi Binası	21
Şekil 4.	İkinci Büyük Millet Meclisi Binası geçmiş ve güncel fotoğrafları.....	22
Şekil 5.	İsmetpaşa Kız Enstitüsü geçmiş ve güncel fotoğrafları (Mimarı: Ernst A. Egli).....	22
Şekil 6.	İstanbul Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi	24
Şekil 7.	İstanbul Hilton Oteli (Mimarları: Skidmore, Owings, Merrill ve Yerel Danışman: Sedat Hakkı Eldem).....	25
Şekil 8.	1956 yılında çıkarılan 6785 Sayılı İmar Kanunu.	26
Şekil 9.	ODTÜ Mimarlık Fakültesi (1962-1963) (Mimarları Altuğ Çinici ve Behruz Çinici).....	27
Şekil 10.	775 nolu Gecekondu Kanunu'nun ilk iki maddesi	28
Şekil 11.	Tercüman Gazetesi Binası	29
Şekil 12.	Ankara Dünya Ticaret Merkezi (1988) (Mimarı: Şevki Vanlı)	30
Şekil 13.	Antalya Havalimanı Dış Hatlar Terminali (1998) (Mimarları: Doğan Tekeli ve Sami Sisa)	31
Şekil 14.	The Seed Konser Salonu (2007-2009) (Mimarı: Nevzat Sayın).....	32
Şekil 15.	1928 Güzel Sanatlar Akademisi öğrencilerine dair bir fotoğraf.....	34
Şekil 16.	Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Sonrası Yüksek Mühendis Mektebi Öğrenci Sayısını Gösterir Grafik	35
Şekil 17.	İstanbul Teknik Üniversitesi Hakkında Kanun.....	40
Şekil 18.	K.T.Ü.'nün Kurulması Hakkında Kanun'un ilk üç maddesi.	41
Şekil 19.	ODTÜ'nün kuruluş ve hazırlıkları hakkında kanun	41
Şekil 20.	1472 Sayılı Kanunla Açılmış Bulunan Resmi Yüksekokulların Üniversite ve Akademilere Devredilmesi Hakkında Kanun'un ilk 2 maddesi... ..	45
Şekil 21.	Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanunun birinci maddesi.....	57
Şekil 22.	Mimar ve Arkitekt Dergilerinin İlk Sayıları	58
Şekil 23.	Yapı Dergisinin 1941 yılına ait ilk sayısı ve Mimarlık Dergisinin 1953 yılı sayısı	59

Şekil 24. 1954 yılında yürürlüğe giren Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun ilk üç maddesi.	60
Şekil 25. Mimarlık ve Şehircilik Müsabakalarına Ait Yönetmelik'in ilk 6 maddesi	61
Şekil 26. Mimarlık ve Sanat Dergisi 2. ve 3. Sayı ve Mimarlık Dergisi 1. Sayısı.....	62
Şekil 27. Yapı Dergisi 1. Sayı, Çevre Dergisi 1. ve 8. Sayısı	64
Şekil 28. 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun ilk 3 maddesi.	65
Şekil 29. 3194 sayılı İmar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair	66
Şekil 30. Mimar dergisi 14. Sayı, Arredamento Mimarlık 1998 yılı Mart Sayısı, Tasarım Dergisi 113. Sayı.....	67
Şekil 31. Mimarlık Dekorasyon, Ege Mimarlık ve Archiscope Dergileri	68
Şekil 32. XXI Dergisi Kasım 2014 Sayısı, Betonart Dergisi Ocak 2014 sayısı, Serbest Mimar Dergisi Eylül 2014 sayısı	69
Şekil 33. Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin ilk teşkili (1908)	71
Şekil 34. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun Mimarlık Eserlerine Dair Maddeleri	75
Şekil 35. TMMOB'nin merkezini İstanbul'dan Ankara'ya taşıyan karar.....	76
Şekil 36. 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 33. maddesi	77
Şekil 37. 27/1/1954 Tarihli ve 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. Maddesi	78
Şekil 38. Yapı denetim kuruluşları ve görevlerine dair madde.....	79
Şekil 39. Mimarların görev, hak ve sorumluluklarına dair madde	79
Şekil 40. Meslek odalarının vize/onay işlemlerinin kaldırılışı hakkında eklenen bent.....	80
Şekil 41. Mimarlar Odası Trabzon Şubesi ilk yönetim kurulu	85

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. 19. yüzyıl sonrası Osmanlı Döneminde devlet mimarlık okulları listesi.....	33
Tablo 2. 1920-1930 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	35
Tablo 3. Yüksek Mühendis Mektebi (İstanbul Teknik Üniversitesi)’nin 1930-1940 Yılları Mezun Sayısı Grafiği.	36
Tablo 4. Güzel Sanatlar Akademisi 1924 ve 1934 Yılları Mimarlık Bölümü Ders Programları.....	37
Tablo 5. 1930-1940 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	38
Tablo 6. 1940-1950 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	40
Tablo 7. 1950-1960 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	42
Tablo 8. 1960-1970 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	43
Tablo 9. 1970-1980 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	45
Tablo 10. 1980-1990 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	46
Tablo 11. 1990-2000 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	47
Tablo 12. 2000’den günümüze Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi.....	50
Tablo 13. Geçmişten günümüze Türkiye’de yapı üretimi aşamasında yer edinen faktörler.....	55
Tablo 14. 19. yüzyıl sonrası Osmanlı Döneminde mimarlık örgütü listesi	56
Tablo 15. 1920-1930 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	56
Tablo 16. 1930-1940 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	58
Tablo 17. 1940-1950 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	59
Tablo 18. 1950-1960 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	62
Tablo 19. 1960-1970 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	63
Tablo 20. 1970-1980 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	64
Tablo 21. 1980-1990 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	67
Tablo 22. 1990-2000 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	68
Tablo 23. 2000’den günümüze Türkiye’de mimarlık örgütü listesi	70
Tablo 24. Günümüz kayıtlarına göre Türkiye’de Mimarlar Odası şubeleri ve etkinlik alanı içinde buldukları iller.....	82
Tablo 25. Günümüz kayıtlarına göre Türkiye’de Mimarlar Odası şubeleri ve temsilcilikler ve oda temsilcileri	82

Tablo 26.	Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Grafiği.....	88
Tablo 27.	Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Toplam Mimar Sayısı Grafiği.....	89
Tablo 28.	Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Grafiği.....	93
Tablo 29.	Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Cinsiyet Dağılımı Grafiği	94
Tablo 30.	2014 Temmuz ayı sonu verilerine göre Trabzon Mimarlar Odası Şubesine Kayıtlı mimarların cinsiyet dağılımı	97
Tablo 31.	Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Grafiği	98

SEMBOLLER DİZİNİ

E.Ü.T: Endüstri Ürünleri Tasarımı

İ.M: İç Mimarlık

OT: Oda Temsilciliği

P.M: Peyzaj Mimarlığı

Ş.B.P: Şehir Bölge Planlama

TMO: Trabzon Mimarlar Odası

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Mimar; tasarlayan, gerektiğinde tasarımın uygulamasının gerçekleşmesinde rol alan, yaratıcı, karar verici, düzenleyici, dönüştürücü ve kurucu anlamlarının bir bütünüdür (Onat, 2006). Mimarlık bağlamında modern dünyanın en etkin aktörlerinden biri kabul edilen Le Corbusier'e göre mimar, biçimleri kendi yaratıcılığı ile harmanlayarak bir düzen gerçekleştiren kişidir. Söz konusu düzen, kullanıcı veya gözlemci üzerinde duygusal tepkiler yaratmakta ve evrendeki düzene uyumlu bir planlamanın ölçütünü göstermektedir. Güzelliğin duyumsanmasını bu şekilde anımsatmaktadır (Le Corbusier, 2005). Bertrand Russell mimarlığın ortaya çıkışından beri iki amacının olduğunu savunur. İlki tamamen faydacı bir yaklaşımla insanların yaşama ve barınma ortamlarını sağlamak, diğeri ise siyasi bir amaçla fikri kamuya yaymak ve bunu oluşturduğu eserlerle ifade etmektir (Tümer, 2004).

Modern dünyada mimar aktör, toplumsal üst başlıklardan tanımlanırken bu durum geleneksel dünya için bir problem alanıdır. Özellikle premodern Türkiye coğrafyasında, mimarın bir meslek profesyoneli olarak tam bir tanımlaması bulunmamaktadır. Ortaçağ İslam kültüründe mimar, gezici konumda, bir loncanın üyesi olabilen bir sanatçıdır. İnşa edilen şey; mimar, taşçı, çinici, oymacı, marangoz gibi birçok meslek grubunun meydana getirdiği bir üründür. Bu birliktelikte mimarın idareci konumunun hangi aşamada olduğu belli değildir. Örneğin, Büyük Selçuklu taş kapılarındaki taş oyma işlemleri yapan ustaların mimardan daha önemli bir konumda olduğu düşünülebilmektedir. Ortaçağ Türkiye'sinde karışık ve belirsiz bir mimarlık ortamı vardır ancak ustaların tümünün de anonim olduğu söylenememektedir (Kuban,2014)

Türkiye'de mimarlık tarihinin yazımının miladı olarak görülen Usul-i Mimari-i Osmani (1873) göz önünde bulundurulduğunda, mimarlık tarihinin ortaya çıkışının 19. yüzyılın son çeyreğine tekabül ettiği görülmektedir. Daha önce yazılan metinler sayıca az olmakla birlikte, Hadika-t-ül Cevami hariç diğer yazınsal ürünlerin geçmiş mimarlık ürünlerine dair bilgi vermediği anlaşılmaktadır. 19. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan bu ilk metinler, terminoloji alt yapısının bulunmaması nedeniyle mimarlık ürününü teorik düzlemde açıklamaya olanak tanımamaktadır. Bu nedenle, söz konusu tarihten önceki

mimarlık ürünlerini konu alan çalışmaların; hedef ve sınırlarının belirsiz olduğu, farklı alanların etkilerine açık ve profesyonel bir çalışmanın gerektirdiği kavramsal, yöntemsel ve araçsal donanımdan yoksun bir niteliğe sahip oldukları söylenebilmektedir (Cephanecigil ve Akın, 2010).

Osmanlılar döneminde anıtsal mimarlık sarayın yani devletin örgütlediği ve Fatih çağından sonra ortaya çıkan bir Hassa mimarları örgütüne sahiptir. Bu örgüt yalnızca padişahın olmamakla birlikte genellikle imparatorluğun işlerini gören bir niteliktedir. Hassa Mimarları Örgütü, II. Mahmut zamanında yapılan bir değişiklikle Ebniye-i Hassa Müdürlüğü olmuş ve Hassa mimarları Ocağına 1795'te III. Selim'in kurduğu Mühendishane-i Berr-i Hümayun'dan mimarlar da katılmaya başlamıştır. Askeri amaçlarla yetişen bu mimarlar 19. yüzyılda sivil mimarinin gereklerini yeterince karşılayamadıkları düşünüldükçe sivil mimarları yetiştirecek bir okul açılmasına Sultan Mecit döneminde karar verilmiştir. Fakat bu istek ancak 1881'de Sanayi-i Nefise Mekteb'i Alisi'nin kurulmasıyla gerçekleşebilmiştir (Kuban,2014).

Türkiye'de mimarlık pratiğinin “meslek” olarak adlandırılma durumu, mimarlık meslek eğitimi, meslek pratiği ve örgütlenmesi süreci, 19. yüzyıla başlamaktadır. Tanyeli' ye (1998a) göre; “ Mimarlıkta bir devrim varsa, bu Cumhuriyet çağında değil, Geç Osmanlı-Erken Cumhuriyet arakesitini oluşturan yarım yüzyılda gerçekleşmiştir” (Tanyeli, 1998a). Bu nedenle, bu çalışmada Türkiye'de mimarlık eyleminin meslek olarak görülme sürecinin ortaya çıktığı ve gelişim gösterdiği Geç Osmanlı Dönemi ile Erken Cumhuriyet Dönemi ve sonrasında mimarlık ortamı, mimarlık pratiği, mimarlık eğitimi ve örgütlenmesi genel başlıkları ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Yapılan çalışmalar kısmında; Trabzon kenti-mimar ilişkisi ve Trabzon kentinde mimarlık meslek ortamı, Trabzon'da mimarlık ofisi bulunan mimar müellifler üzerinden tartışılmaktadır.

Bu çalışma üç aşamadan oluşmaktadır. Çalışmanın ilk aşamasında, Türkiye'de mimar müellifin/aktörün hangi ortamda yetiştiğinin anlaşılabilmesi için öncelikle Geç Osmanlı'dan günümüze Türkiye'deki mimarlık ortamının genel bir tanımlaması yapılmaktadır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise Trabzon ve mimar ilişkisi araştırılmaktadır. Bu araştırma Trabzon Mimarlar Odası arşivinden faydalanılarak yapılmaktadır. Trabzon Mimarlar Odası'nın kuruluşundan günümüze kayıtlı mimarlar, kayıt yıllarına göre kayıtlı mimar sayısı, cinsiyet ve eğitim kavramları üzerinden incelenmektedir. Çalışmanın üçüncü aşamasında ise Trabzon Mimarlar Odası'na kayıtlı

mimarlar arasından ulaşılabilirlik kriteri göz önünde bulundurularak 20 mimar ile sözlü tarih/röportaj çalışması yapılmaktadır.

1.2. Problemin Belirlenmesi

Mimarlık mesleği ve Türkiye’de mimarlık meslek pratiği, Geç Osmanlı Döneminden itibaren sorgulanmaya başlanan bir alandır. Çünkü Geç Osmanlı, yeni kurulan bir Cumhuriyetin alıştıırma evresi gibidir. Cumhuriyetin ilk adımlarının atıldığı 20.yy başları yepyeni bir sistemin kurgulanması ve uygulanmaya çalışılması bakımından bir dönüm noktası niteliği göstermektedir. Şüphesiz ki, bu yenilenme hareketi, devlet sisteminin birçok alanında olduğu gibi mimarlık pratiği ve meslek alanında da kendini göstermektedir. Mimarlık ve mimarlık mesleği hakkındaki düşünsel arka planın değiştirilmesi ve yenilenmesi elbette belli bir süreci kapsamaktadır. Mimarlık alanındaki bu değişim ve dönüşüm sürecinin alt yapısının ne olduğu, tanımlanması gereken problem alanlarından biridir. Özellikle Osmanlı’nın merkezi olan İstanbul’a ve yeni kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti olan Ankara’ya uzak bir noktada bulunan Trabzon’da mimarlık ortamındaki değişimler bu çalışmanın temel problem alanıdır.

Söz konusu problemin belirlenmesinde en önemli faktör, Trabzon kentinde bugüne kadar mimarlık meslek ortamı ve pratiği üzerine yapılan bir çalışmanın mevcut olmamasıdır. Mimar müellif/aktör ve kent ilişkisi mimarlık ortamının henüz tartışmaya çok da açılmadığı alanlardan biridir. Bu bağlamda, bu çalışmanın temel problemi Trabzon kentinde mimarlık mesleğinin varlığının ve pratiğinin ne ve nasıl olduğunun belirlenmesidir. Bu saptama aşaması, Türkiye’de mimarlık mesleği pratiğinde etkin kurumsal aktörlerden biri olan TMMOB’un Mimarlar Odası Trabzon Temsilciliğinin kuruluşuyla başlamaktadır. Bir başka deyişle, problemin araştırma tarih aralığı Mimarlar Odası Trabzon Temsilciliğinin kuruluş tarihi olan 1970 ile 2014 tarih aralığı olarak belirlenmiştir.

1.3. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın amacı, Trabzon kenti Mimarlar Odası üyelerinin serbest iş yapan mimar grubunda meslek ortamı, eğitimi, mimari disiplini, mimari kimlikleri ve pratiği üzerine bir sözlü tarih çalışması yapmak ve Trabzon kentinin fiziksel biçimlenmesinde önemli işler yapan bu müelliflerin meslek ile kurdukları ilişkiyi tanımlamaktır. Belli dönemlerde ön

planda olan müellif mimarların Trabzon kenti bağlamında meslek yaşamlarını, mesleğin birebir uygulayıcıları olarak gördükleri eksikleri, doğruları ve yanlışları, değişmesi veya değişmemesi gerekenleri, mimarların isteklerini ve düşüncelerini gün yüzüne çıkarmaktır.

Bu kapsamda, mimarlık mesleğinin Türkiye coğrafyasındaki konumunun ve değerinin Geç Osmanlı Dönemi'nden günümüze hangi aşamalardan geçtiği problem dâhilinde tartışılmaktadır. Bireyin mimar olma süreci ve bu süreçle dolaylı-dolaysız etkileşim halinde bulunan bütün alt başlıklar, problemin ana hatlarını çıkarmaya olanak tanımaktadır. Söz konusu süreçle etkileşim halinde bulunan Türkiye'de mimarlık ortamı, mimarlık pratiği, mimarlık eğitimi ve mimarlık örgütlenmesi dört alt başlık olarak belirlenmiştir.

Türkiye'de "mimar" olarak mezun olacak bir bireyin öncelikle belirli bir formel eğitimden geçmesi zorunludur. Formel eğitim alan ve mimar olmaya hak kazanan bireyin mezun olduktan sonraki meslek pratiği süreci ve bu sürecin zamanla oluşturduğu grafik, Türkiye'de mimarlık mesleğinin bulunduğu konumu ortaya çıkarmaya olanak tanımaktadır. Mimarlık mesleğini uygulayan bireylerin örgütlenişi ve sürecin tarihsel geçmişi yine mimarlık meslek pratiğinin algılanmasına ışık tutacak zemini hazırlamaktadır. Bu nedenledir ki, çalışmada bireyin mimar olma durumunun oluşumu ve mesleğin uygulama alanındaki etkinliğinin gözlemlenebilmesi için Türkiye'de mimarlık ortamı, mimarlık eğitimi, mimarlık pratiği ve mimarlık örgütlenmesi alt başlıkları esas teşkil etmektedir.

Çalışmada, Geç Osmanlı Dönemi'nden başlayarak günümüze kadar mimarlık, mimarlık mesleği, mimarlık eğitimi, mimarlık pratiği ve mimarlık örgütlenmesinin geçirdiği evreler irdelenmektedir. Bu irdeleme, genel bir Geç Osmanlı Dönemi mimarlık ortamı açıklamasından sonra, ana konuyu daha net ortaya çıkarabilmek için Cumhuriyet Dönemi ve sonrasını onar yıllık kronolojik periyotlara göre sıralayarak ortaya koyulmaktadır.

Türkiye coğrafyasındaki mimarlık mesleğinin genel durumundan söz edildikten sonra, asıl çalışma alanı olan Trabzon kenti-mimar ve mimarlık ilişkisinin nasıl oluştuğuna dair tartışmalar yapılmaktadır. Ana problem olarak ele alınan Trabzon kentinde Mimarlar Odası'na kayıtlı, serbest çalışan mimarların mesleki ortamı, eğitimi, mesleki disiplini, mimari kimliği ve meslek pratiği üzerine bilgiler edinilmektedir.

Cumhuriyet Dönemi mimarlığı ve aktörleri, ihtiyaçtan/dönemin koşullarından dolayı oluşan durumlar karşısında oluşturdukları tutumla ortaya çıkmaktadır. Bu durum onların

mimarlık ortamında tekil bir nesne olduğunu göstermektedir. Bu nedendir ki, tekil aktörlerin kendi tarihleri bağlamında özel olarak incelenmeleri gerekmektedir (Öksüz, 2011). Çalışma, belirtildiği üzere tekil nesnelerin/mimarlık aktörlerinin Trabzon kentinde mimarlık ortamı ve pratiği üzerine yoğunlaşmaktadır. Üzinde durulan “mimar olma” ve “mimarlığı adlandırma” durumunun Trabzon kenti mimar aktörleri bağlamında ne gibi anlamlar teşkil ettiğinin açığa çıkarılması hedeflenmektedir.

Trabzon kenti adına mimarlık eylemi ve mimar olma durumu üzerine henüz yapılan bir araştırmanın olmaması tezin ana çıkış noktasını oluşturmaktadır. Tez kapsamında Trabzon kentinde mimar aktörün rolü ve konumu irdelenmekte, eksik alanlar belirlenip düzeltilmesi ve değiştirilmesi gereken noktalar belirtilmektedir.

1.4. Çalışmanın Yöntemi

Trabzon kenti ve müellif mimar ilişkisinin incelendiği bu çalışma üç ana yönetime oturmaktadır. İlk yöntem, çalışmanın kuramsal arka planının hazırlandığı kalitatif (niteleyici) analiz yöntemi, ikincisi arşiv kayıtlarının analizini sağlayan kantitatif (nicelik) analiz yöntemi ve üçüncüsü ise kalitatif ve kantitatif analiz yöntemlerinin aracı olan sözlü tarih/röportaj çalışmasıdır.

Çalışmada kullanılan ilk yöntem olan kalitatif analiz yöntemi ile problemin kuramsal arka planı oluşturulmuştur. Bir başka deyişle, çalışmanın genel konusu mimarlık mesleğinin Geç Osmanlı-Erken Cumhuriyet ve sonrasındaki durumunun anlaşılabilmesi için konu ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenmiş ve analiz edilmiştir.

İkinci yöntem olan kantitatif (nicelik) analiz yöntemi ile çalışmanın temel konusu olan Trabzon kenti özelinde mimarlık mesleğinin incelemesi yapılmıştır. Bu inceleme Trabzon Mimarlar Odası arşiv kayıtları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Arşiv kayıtlarındaki tüm sayısal veriler; üyelik yıllarına göre kayıtlı mimar sayısı, yıllara göre kayıtlı mimarların cinsiyet dağılımı, yıllara göre mimarların mezun oldukları okullar başlıkları altında kantitatif analiz yöntemi ile grafiğe dökülmüş ve irdelenmesi yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü aşaması olan sözlü tarih/röportaj çalışması ile Trabzon Mimarlar Odası'na kayıtlı serbest mimarlar arasından ulaşılabilirlik kriteri göz önünde bulundurularak 20 mimar ile çalışmanın temel problemi olan Trabzon kenti ve mimarlık mesleği ile ilgili bireysel veriler elde edilmiştir.

1.5. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Mesleğinin Türkiye’de Biçimlenişi

1.5.1. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Ortamının Türkiye’de Biçimlenişi

Osmanlı dönemi mimarları için genel anlamda belirli bir prototip çıkarmanın güç olacağı düşünülmektedir. Çünkü dönemin mimarı, kendine verilen görevi yerine getirmekle yükümlü bir görevli olarak görülmektedir. Mimarın entelektüel kapasitesi, tasarım aşamasından çok yapısal hesaplamalar ve idari görevlerinde devreye girmektedir. Bu da göstermektedir ki Osmanlı Hassa Mimarı, hem askeri hem idari hem de teknik sorumlulukların kesiştiği bir noktada bulunmaktadır. Tüm bu sistematik görev dağılımları, meslek uygulamasında da hiyerarşik bir sistemin ortaya koyulmasına neden olmuştur (Baydar, 2012).

Türkiye coğrafyasında mimarlık mesleği gelişimine bakıldığında; Ortaçağ’da mimarın bir meslek uygulayıcısından çok zanaatkâr olduğu anlayışının, Osmanlılar döneminde Hassa Mimarlar Ocağı örgütlenmesiyle silinmeye başladığı görülebilmektedir. İmparatorluk döneminin yapısına bağlı olarak, 15. yüzyıl ortalarından 19. yüzyıl başlarına kadar süren bu düzen, merkeze bağlı ve hiyerarşik bir yapı göstermektedir. İmparatorluğun tüm yapı planlamaları, yapım izinleri, inşaat ve tadilatları, savaş ve savaş dışı durumlarda orduya yardım edilmesi, inşaat standartları ve fiyatlarının belirlenmesi, altyapı çalışmaları gibi görevler ocağın denetimi altında yürütülmektedir (Akgün,2008).

Bunun yanında, kamusal işlerin dışındaki yapı ve eylemler loncalara mensup sanatçılar tarafından gerçekleştirilmektedir. Loncalar 19. yüzyıla kadar yaşamışlardır. İnşa alanı bir yandan devlet tarafından idare edilen kamusal olarak, diğer yandan halk tarafında loncalar içinde örgütlenmiştir (Kuban, 2014). Loncada yetişen mimar, yalnızca ev inşasında görevli olan ancak bu işi en doğru şekilde uygulayan kişidir. Yeterli düzeye gelip gelmediği ustası tarafından takip edilip onaylanmakta ve iş hayatına bu şekilde başlayabilmektedir (Cansever, 2013).

Cumhuriyetin ilanı, Kurtuluş Savaşı’nı hazırlayan koşullar ve sonrasında Atatürk Devrimleri ile Türk toplumsal yaşantısında köklü değişime neden olan olaylar ve devrimler sürecini simgeleyen bir dönüm noktasıdır (Alsaç, 1976). Kurtuluş Savaşı sonrası, bütçedeki sıkıntılar ve dönemin yapı işlerinin başındaki kuruluş olan Nafia Vekaleti’nin

kısıtlı mali olanaklarına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin ilk el attığı alanlar ulaşım, savaşta yanan, yıkılan yerlerin imarı, bataklıkların kurutulması, Ankara'nın başkent olarak yeniden inşası gibi sorunlar olmuştur (Aslanoğlu, 2010).

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllardaki mimari eğilim, "Osmanlı Revivalizmi"¹, Osmanlı'nın son dönemlerinde egemen olan ve Erken Cumhuriyet Döneminde de etkinliğini sürdüren bir yaklaşım olmuştur (Küreğibüyük, 2011). 1920-1930 sürecinde, söz konusu yeniden canlandırmacı tutum ile, Cumhuriyet'in ilanından hemen önceki süreçte ortaya çıkan bazı önemli siyasi olayların yankıları görülmüştür. II. Meşrutiyet (1908) ile Osmanlı genelinde hâkim olmuş özgürlükçü ortam ve sonuçları, aynı yıl açılan meclis ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yönetime geçmesi ile padişahlık fiilen yetkisini yitirmiştir (Karataş, 2009). Bunun yanında 1908'de emperyalist devletlerin Osmanlı halkları üzerinde kurduğu baskıya karşı oluşan, "Jöntürk" ya da "Yeni Osmanlılar" hareketi, imparatorluğun sarsılmasına neden olan bir devrim biçimine dönüşmüş, ortaya konan yeni mesele, hürriyet ve millet kavramları, bütün sanat dallarında olduğu gibi mimarlıkta da milliyetçi ideoloji ve politikanın çerçevesinde şekillenmiştir (Küreğibüyük, 2011). Jöntürk hareketi ile yakından ilişki içinde olan ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Diyarbakır şubesinin kurucusu Ziya Gökalp, ülke çapındaki bu milliyetçi bakış açısının öncülerinden olmuştur (Karataş, 2009). 1908-1930 yılları arasında, Atatürk devrimlerinin batılılaşma, aydınlanma ilkelerine tezat düşen "ulusal mimarlık" düşüncesi, geleneksel Türk mimarlığından yararlanma eğilimi göstermektedir. Dönemin geleneksel mimarlık öğeleri, İmparatorluğun sembollerini canlandıran ve hatırlatan özelliklere sahiptir ve bu yüzden devrimlerin ilk yıllarında çok olumlu karşılanmamıştır. Atatürk için çağdaş Türkiye'nin imarı, eskinin yeniden ortaya çıkarılmasıyla değil, toplumun o günkü ihtiyaçlarına cevap verecek yeni mimarlık düşüncesinin oluşturulmasıyla yapılabilmektedir (Fidan, 2002).

Erken Cumhuriyet Dönemi ideolojisi, modern Türk kimliği oluşturma çabalarının yanında devletçi bir üretim politikası ile ülkenin çeşitli yerlerinde fabrikalar kurulması ve devlet kökenli üretim faaliyetlerinden açıkça görülebilmektedir. Bu dönemde modern Türk kimliği oluşturma çabaları sadece inkılaplarla sınırlı kalmamış, mimarlık alanında da etkilerini göstermiştir (Kaya, 2011). Korkmaz (2007)'in belirttiğine göre; Tekeli, ideolojik oluşum altında mimarlık alanında bazı dönüm noktalarına işaret etmektedir. Bunlardan birincisi 13 Ekim 1923'te Ankara'nın başkent seçilmesi ve 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin

¹ Küreğibüyük, Revivalizm tanımıyla Osmanlı dönemi kültürüne yeniden canlandırmacı yaklaşımdan bahsetmektedir.

ilan edilmesidir. Bu gelişme, başta Ankara olmak üzere Türkiye'nin diğer şehirlerinde de yapı faaliyetlerine sebep olmuştur. Ancak bu bakış açısı, mimarlık anlayışının değişiminden ziyade yapı programındaki değişikliklerle kendini göstermiştir. İkinci dönüm noktası 1926-1927 yıllarına denk gelmektedir. Yönetim, bu tarihten sonra Ziya Gökalp'in sentezci batılılaşma yaklaşımını terk edip tam bir Batılılaşma politikası izlemiştir. Devletin modernist anlayışı birçok alanda olduğu gibi, mimarlık ve mimarlık eğitiminde de etkili olmuş ve bu bütünüyle modernist anlayış, geleneksel mimarlık tarihi yazımında Birinci Ulusal Mimarlık akımı olarak tanımlanan anlayışın terk edilmesine sebep olmuştur (Korkmaz, 2007).

“Ulusal mimarlık” düşüncesi, en güçlü savunucularından Mimar Kemalettin Bey'in 1927'de vefat etmesiyle yerini 1930'lardan sonra etkili olmaya başlayan “rasyonel-fonksiyoncu” bir mimarlık düşüncesine bırakmaktadır (Fidan,2002). Sedat Hakkı Eldem, 1930-1940 yıllarına denk gelen rasyonel-fonksiyoncu mimari anlayışı, kendi tabiriyle “Ankara-Viyana Kübik Mimarisi”nin genel özelliklerini şu şekilde tarif etmektedir. Yeni mimaride, yapım teknikleri daha önce kullanılan tekniklerden çok daha farklıdır ve Osmanlı mimarisiyle alakalı olmayan çıplak ve yalın hatlar kullanılmaktadır. Planlar ve görünüşler süslemeden uzaktır. Binada dam, kiremit ve saçak kullanılmamakta, bu da modern bir binanın şapkasız olması gerekliliğini göstermektedir. Dönemin karakteristiği, kaba ve koyu renk sıva, köşe pencereleri, andezit bordürler, teras şeklindeki örtü, birbirine girift zar biçimindeki hacimleridir. İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında bu üslup çeşitli nedenlerle etkisini kaybetmeye başlamıştır. Fakat kısa sürede de olsa bu karakteristik binalar Anadolu'da birçok şehrin yüzünü değiştirmeye yetmiştir (Eldem, 1973).

Böyle bir düşünce ortamında “mimar” ekonomik ve rasyonel düşünen teknik bir uzmandır. Kemalist inkılaplara uygun bina inşa etme görevinin kendilerine ait olduğunu düşünmektedirler. 1927 ile 1931 yılları arasındaki kısa dönemde, modern bir mesleğin ilk adımları atılmış olmaktadır. Diplomayla belgelenen uzmanlık eğitimi, meslek örgütü oluşturma eğilimleri, dergi çıkarılması fikri ve mesleki yeterlilik ve davranışlar için standartlar geliştirilmesi mimarlık mesleğinin öncekinden çok daha modern bir bakış açısıyla algılandığını göstermektedir (Bozdoğan, 2008). Ziya, dönemin mimarının, kıymeti bilinen bir noktada olduğunu belirtmektedir (Ziya, 1932).

1940-1950 mimari düşünsel yapısı, dönemin Almanya-İtalya gibi ülkelerdeki milliyetçi anlayışın Türkiye'deki bir yansımasını oluşturmaktadır. Bu milliyetçi yaklaşım doğal olarak mimarlık alanında da etkisini göstermiştir. “Kendine özgü bir mimari”

oluşturma fikri, bu dönemin ana prensibini ortaya koymaktadır. Bu bakış açısının önemli belirtilerinden birisi Bruno Taut'un Türkiye'ye gelişi olmuştur. Üstün Alsaç (1973)'a göre; uluslararası bir mimarlık anlayışının kabul edilmediği, yöreye özgü tasarım yapmak ve milli sanatı canlandırmak amaçlı gelişen II. Ulusal Mimarlık Dönemi bu şekilde ortaya çıkmıştır (Alsaç, 1973).

1938'de Güzel Sanatlar Akademisi tanıtımı için hazırlanan kitapçıkta, Bruno Taut'un önderliğinde, Arif Hikmet Koyunoğlu ve Sedat Hakkı Eldem gibi hocaların bulunduğu okuldaki eğitim anlayışı; modern üslubun İstanbul, Ankara ve diğer illerde bıraktığı kimliksiz üslupla mücadele etmek şeklinde ifade edilmektedir. Bu öğretim sisteminin amacının öğrencinin kendi kimlik ve üslubunu oluşturabilmesi olduğu ve Yeni Türk Mimari Üslubunun da bu fikirden doğacağı düşüncesi öne sürülmektedir. Milli ve Türk'e ait bir mimarlık oluşturma fikri dönemin düşüncesini ortaya koymaktadır (Tanyeli, 1998b).

Devlet Güzel Sanatlar Akademisininin 1928 mezunlarından olan Şevki Balmumcu, Seyfi Arkan, Abidin Mortaş, Zeki Sayar ve Sedat Hakkı Eldem II. Ulusal Mimarlık akımının öncüleri olmuşlardır. Bunu, 1938-1950 yılları arasında Türkiye'de bulunan Avusturyalı ve Alman mimarların Bauhaus ekollerini ve kendi mimarlık pratiklerini harmanlayıp projelerine yansıtarak gerçekleştirmişlerdir (Güner, 2014). Söz konusu akımın savunucularından Mortaş, dönemin mimarlık anlayışının olması gereken koşullarını özetlemektedir. Mortaş'a göre Türk yaşayış tarzına ait planlama stili değiştirilmemeli, çatı eğimi, pencere formu, saçaklar, mekanların ilişkisi, ıslak hacimler günlük hayatın ihtiyacına göre şekillenmelidir. Yabancı ülkelerin yaşayış tarzı ve mekanlarını taklit etmek ya da birebir uygulamak bizi kendimize yabancılaştırmaktadır. Fakat bu anlayış tam manasıyla geleneğe körü körüne bağlılık olarak değil, batının yapı tekniğini kullanıp kendi kimliğimizle bağdaşan bir yapı yaratma sürecini ifade etmektedir (Mortaş, 1945).

Zeki Sayar, dönemin önemli savunucularından bir diğeridir. 1946 yılına ait Arkitekt dergisinde yazmış olduğu "Mimarlık Politikamız" başlıklı makalesinde dönemin mimarlık ortamını açıklamaktadır. Sayar'ın belirttiğine göre, söz konusu süreçte yabancı mimarlar Türk mimarlara oranla fazlaca tercih edilmektedir. Yurt dışındaki mimarlara dahi teklif verilmekte ve önemli projeler bu mimarlara yaptırılmaktadır. Söz konusu durumu, "...Mimarlık işlerimiz eğer müsabaka usulile olduğu gibi siparişler ile de yapılacaksa, bunun bir yabancı mimarın elile değil, resmî bir organizasyon'un yardımıyla yapılmasını doğru buluruz." şeklinde ifade etmektedir. Dönemin mimarlarına göre bu vaziyet Türk

mimarlığı ve mimarları açısından istenmeyecek, değer kırıcı ve yapılaşma politikası bakımından hatalı bir durum olarak görülmektedir (Sayar, 1946).

II. Ulusal Mimarlık Dönemi olarak kabul edilen 1939-1950 yılları arasında etkin olan anlayış, büyük bir arayış ve geçiş dönemidir. Bu dönemde hem Alman ekolü temsilcileri hem de Türk mimarlar eserler vermişlerdir. Alman ekolünün rasyonalist temsilcileri her tür teknolojiyi ve kendi mimari anlayışlarını yapılarında uygulayabilme serbestliğine sahip olmuşlardır (Uzun, 2008).

1950'lere gelindiğinde Türkiye Cumhuriyeti, Demokrat Partinin ülkenin başına geçmesi ile sınırları zorlamayan, optimal seviyede bir milliyetçilik, muhafazakarlık, demokratik ortam oluşturmayı hedef edinen bir politik ortamın içine girmiştir. Yeni iktidar, serbest piyasaya önem vermiş, halkın egemen olduğu bir ideoloji benimsemiştir (Çavuşoğlu, 2009).

1950'ler Türk siyasi hayatına Demokrat Parti, mimarlığına ise Amerikan kaynaklı Enternasyonel Stil hâkimdir. 1960'lara doğru aydınlar arasında gelişen muhalefet, Amerikan karşıtı eğilimler ile aynı zamanda Avrupa menşeli mimari eğilimlerin gelişmesine ortam hazırlamıştır. Bunun sonucunda iki karşıt görüş içerisinde iki benzer yaklaşım gelişmiştir: "DP-Totaliter-Amerikan-Enternasyonel-Modern" ve "CHP- Muhalif-Sol-Demokrasi-Hümanizm-Yöresel-Milli Rejyonalizm-İndividüalizm-Özgürlük". Bu bağlamda muhalif mimarlar grubu Enternasyonel Stil ile "hümanist" ve "rejyonel-milli" bir yaklaşımı bütünleştirme eğilimindedirler (Anonim,1985) .

1950-1960 yıllarında artık milli mimari üslubun yerini, Avrupa'dan alınan malzemelerle oluşturulmuş, lüks inşaat malzemelerinin kullanıldığı, Amerika Birleşik Devletlerinde kabul gören mimari anlayışlardan etkilenen sübjektivist akımlar oluşmaya başlamıştır. Bu eğilimlerden yola çıkılarak "enternasyonal mimari", "rasyonel mimari", "organik mimari", "eklektik mimari" gibi kavramlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunun sonucunda 1950'lerden itibaren betonarme, alüminyum ve geniş cam yüzeyli yapılar, yabancı mimarların uygulamalarına benzer örnekler, mimarlık alanında bir kaos beraberinde getirmiştir (Ural, 1974).

1950 ile 1960 yılları arasındaki on yıllık süreçte mimarlar açısından, rasyonel ve prizmatik tasarım anlayışından organik tasarım yaklaşımına kadar geniş bir yelpazede üretim fırsatı yakalanabilmiştir. Ancak bu geniş düşünce ve üretim yelpazesi Türkiye koşulları çerçevesinde sınırlanarak şekillenmek durumunda kalmıştır. Ulusal Mimarlık düşüncesi yerini çevre koşullarının da değerlendirildiği daha bireysel yaklaşımlara

bırakmıştır. Yeni malzeme, taşıyıcı sistem ve çağdaş teknolojik sistemler kullanılmakta ve yeni anlatım arayışları görülmektedir (Alsaç, 1976).

1950-1960 sürecinde mimarlık, Türkiye coğrafyasında oldukça rağbet gören bir meslek alanı haline gelmiştir. 1954'te Mimarlar Odası'nın kuruluşu ile mimarlık ortamında kamu menşeli projelerde mimarlar denetleyici vasfını kullanır duruma gelmişlerdir. Mimari proje yarışmalarında Oda'nın söz söyleme yetkisi artmıştır. Mimar, kamu projelerinde devlet bazlı karar verme eğilimine katılma hakkını kazanmıştır. Tüm bunlarla birlikte, inşaa faaliyetlerindeki artış, iş alanındaki büyüme ile mimarların sosyo-ekonomik statüsünde de artış gözlemlenmeye başlamıştır (Tekeli, 2007).

27 Mayıs 1960 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin iktidarı devralması ile Demokrat Parti'nin yönetimi sona ermiştir. Söz konusu askeri müdahale; toplumsal, ekonomik, kültürel konularda değişim gözlemlenmesine sebep olmuştur. Söz konusu ortamda yeni bir anayasa oluşturulmuştur. 1961 anayasası, Devlet Planlama Teşkilatı'nın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Söz konusu teşkilat, planlama alanında hiyerarşik bir sistemin oluşturulmasına sebep olmuştur. Meslek uygulayıcıları, tek başına bir yapıdan tüm ülkedeki yapılaşmaya kadar, kararlarının da bu şekilde bir hiyerarşi içinde oluşacağını farkına varmıştır. Ülkenin sanayileşmesi için atılan adımlar kısa sürede sanayi alanında ve ülke çapında büyüme oranıyla geri dönmüştür. 60'lı yıllar, kitle iletişim araçları yolu ile toplumculuk ve milliyetçilik kavramlarının sıkça tekrarlandığı bir dönemi teşkil etmektedir (Tekeli, 2007; Yücel, 2007).

1960 yılının 27 Mayıs'ında yapılan ihtilal, Türkiye'de yeni anayasa ile yeni bir döneme adım atılmasına yol açmıştır. Artık toplumsal ve ekonomik sorunlar daha açık bir dille konuşulabilmektedir. Türkiye'nin kalkınma, endüstrileşme, şehirleşme alanındaki problemlerine politik yönetimden uzak beş yıllık planlar oluşturulmuştur. Planlı ve sistematik bu düzen anlayışı, dönemin mimarlık düşüncesinin ve eylemlerinin çoğunlukla bilimsel yöntemleri kullandığı bir anlayışa referans olmuştur (Alsaç, 1976).

Gürkan (1969)'a göre ihtilalle başlayan süreç, mimarın şahısla birebir ilişkisinden ziyade, tanımadığı öznelerle yani topluma iş yapmasının önünü açmıştır (Gürkan, 1969). Kuban (1969)'ın ifade ettiğine göre ise dönemin mimarlığı; mimarlık ortamında, eğitim alanında ve toplum alanında endüstri ile ilişkili değildir. Bir başka deyişle, halkın, mimarın ve mimarlık öğrencisinin gözünde, endüstri yüzeysel kullanıma sahiptir (Kuban, 1969).

Tüm bu gelişmelere rağmen Alsaç (1973), mimarlık örgütü ve serbest mimarların mimarlık aktivitesine katkılarının olmadığını ve mimarlığın bilimsel alt yapıyla ele

alındığı bu dönemde eğitim programlarının mimarı “sanatçı” olarak yetiştirmesi geleneğinden kurtulamadığını belirtmektedir. Başka bir deyişle Alsaç’a göre mimar, aldığı eğitim ile uygulama alanında yeterli bir donanıma sahip olamamaktadır (Alsaç, 1973).

1960-1970 sürecinin 1950-1960 sürecinden keskin hatlarla ayrılması mümkün görülmemektedir. Genel mimarlık düşüncesi olarak, kuramsal açıklamalar ışığında Anadolu kültürü tarihinin yeni bir mimarlık oluşturma anlamında değerli olduğu düşünülmektedir. Ancak bu ulusalcı yaklaşım meslek uygulamasında yeterince etki gösterememiştir. Bu dönem uygulamaları, batılı kaynaklardan etkilenmenin yanı sıra ülke şartlarına ve gereksinimlerine uygun gerçekçi/brütalist bir yapılaşmanın ön planda olduğu bir süreci kapsamaktadır (Alsaç, 1976).

Enis Kortan, Türkiye’de 1960-1970 sürecinin mimari anlayışını şöyle özetlemektedir:

- Rasyonel-uluslararası mimarlığın; benzer sonuç üretimine yol açması, kişilikten yoksun oluşu, sanatçının tasarım yapma/yaratıcılığını gösterme gücünü kısıtlaması, anonimliği gibi sebeplerle irrasyonel tutuma yönelmek,
- Geometrik ve büyük ölçekli yapıların çevrede baskın nitelik göstermelerinden dolayı daha insani ölçülerde tasarım anlayışı ortaya çıkması ve söz konusu durumun, geniş kütlelerin parçalanmasıyla “küpler mimarisi”ni oluşturması,
- Kütlenin heykelsi bir bakış açısıyla tasarlanması, biçimde zenginleşmeyi oluşturmak,
- Oluşturulan küplerin, soyut ancak fonksiyon temelli bir şemaya oturtulması,
- Rasyonel tutuma karşıt olarak, daha parçalı, sürprizli, kişisel bir sonuç ortaya koyma çabası,
- Araziye yayılan, alçak katlı, doğa ile uyumlu yapılaşma anlayışı,
- Planlama anlamında uzun koridorlar yerine hol ve avlular etrafında mekan organizasyonu ve kare ve kareye yakın formlarda planlar oluşturmak (Kortan, 1973).

1960’lar sürecinin Türkiye mimarlığı anlamında akademik yaklaşımlar ve optimum çözümü bulma çabası ile gerçekleştirildiğini söyleyebilmek mümkündür. Söz konusu süreç, 1950’lerin enternasyonal bakış açısından ve kalıplarından sıyrılmak, benlikli ve bize özgü mimarlık oluşumunun temellerini atmak üzerine şekillenmiştir. Doğa ve kültürü koruma fikri ön plana çıkmış, akılcı ve fonksiyonel yaklaşım benimsenmeye çalışılmıştır.

1960 süreci mimarlığının bu denli bilinçli yaklaşım ortamı bulmasının en önemli faktörleri olarak 1954 yılında TMMOB'un kuruluşu, Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluşu ve beş yıllık kalkınma planlarının oluşturulması olarak düşünülebilmektedir.

1968 yılı Fransa'da başlayan, Avrupa ve Amerika'da üniversite öğrencileri arasında yayılan hareketlerin başladığı yıldır. Söz konusu yıl ile Türkiye'de de yankı bulan ve 1980'lere kadar süren öğrenci ayaklanmaları, ülke çapında kitlesel bir ideolojik başkaldırıya dönüşmüştür. Böylesi bir ortamda, 1970 yazında kargaşa önemli boyutlara ulaşmış ve büyük bir işçi ayaklanması görülmüştür. Devam eden süreçte hükümet sıkıyönetim ilan etmiş ve ordu yönetime muhtıra vermiştir. Ancak, 12 Mart 1971 muhtırası 1960 darbesindeki gibi hükümetin sonuçlanmasına neden olmamıştır (Demiriz, 2011).

1970'li yıllar Türkiye'nin siyasi olarak zorlu bir sürecine denk gelmektedir. Bu dönemde ideolojik kamplaşmalar, terör, ekonomik çöküntü baş göstermiş ve bunun ülke çapında maddi olarak tutuma gidilmesi yanında mimari yönden de etkili değişikliğe sebep olduğu söylenebilmektedir. Balamir (2003)'e göre, bu sürecin mimarlık düşüncesi bağlamındaki yeri; mimarlık eğitimi ve kuramında bilimselleşme çabaları, mimarlığın sanatsal temellerinden kopuşu olmuştur. Mimarlığın disiplinler kimliğinin mühendislik ile planlama arakesitinde kaldığı düşünülmektedir (Balamir, 2003).

1968-1980 yılları üniversitelerde öğrenci hareketlerinin baş gösterdiği bir sürece denk gelmektedir. Bu kaotik süreç, Türkiye'de sosyal ve politik açıdan şiddetli yankılara sebep olmuştur. Fakat böyle bir ortamda, yarışmalar yoluyla kamu yapılarının inşa edildiği de dikkat çekici bir nokta olarak göze çarpmaktadır (İnceoğlu ve İnceoğlu, 2004).

Bu kaotik ve anarşik ortamda şaşırılacak biçimde önemli gelişmeler de görülmüştür. Mimarlık düşüncesinin arka planını oluşturan etkenler; sanayi ve ticari gelişmeler, kentsel yaşam kurgusunun getirdiği yeni davranış ve yaşam biçimi, toplum bilincinin artması olarak sıralanabilmektedir (Yücel, 2007).

II. Dünya Savaşı sonrası toparlanmaya başlayan Avrupa, Türk halkı için cazip bir konuma gelmiş ve Türkiye'den Avrupa'ya göç furyası yaşanır olmuştur. Söz konusu durumun yanında, Türkiye coğrafyası içindeki göçler de aynı şekilde hızlanmış; köyden kente göç eden nüfus, kentlerin yüzünü değiştirmeye başlamıştır. Büyük kent merkezinin çeperine eklenen ve gelişen gecekondu yapılaşması, kentleri yepyeni bir yaşam tarzıyla tanıştırmıştır. 1927'den 1950'ye kadar Türk nüfusunun %24'ü kentlerde yaşarken, 1965'te %34'ü, 1985'te %53'ü ve 2005'te nüfusun %70'i kentlerde yaşar duruma gelmiştir (Ertuğrul, 2011).

Eldem (1973), bu dönemin mimari karakterini “dekoratif” ve “yapıcılıktan uzak” sıfatları ile tanımlamaktadır. Dönemin mimarlarının da bu anlayışla yapıcı özelliğinden çok tasarımcı olmanın modernlik ifade ettiğini düşündüklerini belirtmektedir. Bütün bu tasarım anlayışlarının yanı sıra çevrebilim ve toplumsal kaygıların da ortaya çıkmaya başladığını vurgulamaktadır (Eldem, 1973).

60’lı yıllarda başlayan ve 70’li yıllarda sayıları artan çeşitli yayınlarda Uluslararası Üslupla oluşturulan yapıların ve kentsel mekânların insanla bağlantılı olmadığı, anonim özelliklere sahip olduğu vurgulanmaktadır. 70’lerde mimarlık kuramsal düzeyden uzaklaşarak olgusal olarak tartışılmaya başlanmıştır. Yer ve mekân olgusu öne çıkmış, değişen kent ve çevrenin natürelliği, estetiği halkın da bunu özümseyebileceği bir ortam oluşturulmaya çalışılmıştır (Gür, 1989).

12 Eylül 1980 tarihi, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime el koyduğu, siyasi faaliyetlerin yasaklandığı, yeni bir hükümet kuruluncaya kadar yasama ve yürütme yetkilerini üzerine aldığı önemli bir dönüm noktasıdır. 1982’de yeni anayasa kabul edilmiştir. Yeni düzenlemelerle dernekler, odalar, sendika ve üniversiteler merkezi otoriteye daha bağlı hale gelmiştir (Dursun, 2008).

1980’ler askeri yönetimin var olduğu, dışa dönük ekonomik yapının kurulduğu bir dönemdir. Dönemin ana ideolojisini oluşturan küreselleşme olgusu gelişmiş ülkelerden sonra Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeleri de etkilemiştir. Söz konusu süreç, Türkiye’nin küresel sisteme eklemlendiği bir noktaya denk gelmektedir (Sakarya, 2014).

1980 öncesinde Türkiye, politik yaklaşımların etkisinde öncelikle ülkenin problemlerine yoğunlaşan bir dönem geçirmiştir. 1960-1980 yılları arasında etkili olan bu düşünce, kentleşme, gecekondu, sahillerin kullanımı gibi toplumsal konulara yönelmiştir. 1980’den sonra oluşan apolitik ortam, mimarların toplumsal sorunlarından bireysel problemlerine dönüş yapmasına neden olmuştur. Biçim ve anlam üzerine tartışmalar yapılmış, modern yerilmeye başlanmıştır (Ergut ve Özkaya, 2007) .

1980’lerle birlikte yeni akımlar ve mimari diller oluşmaya başlamıştır. Modernizmin arka plana atıldığı bu dönemde, mimar, bina kimliğinin postmodernist bir bakış açısıyla vurgulanacağını düşünmektedir. Bu dönemin tipik tasarım anlayışı, kütlede biçimli boşluk, boşluğu vurgulayan tek-çift kolon, mukarnaslı köşe, üçgen ışıklık, almaşık duvar gibi öğelerin kullanımını içermektedir. Bu düşünce stili hızlıca vernaküler mimariye de sızmış, sınırsız varyasyonlarla çoğalmıştır (Balamir, 2003). Postmodernizm, 1980’lerin küreselleşme alt yapısına en uygun tüketim kalıbını oluşturmuş, popüler bir uygulama alanı

edinmiştir. Ancak, bu uygulamalar konsept ve anlayıştan ziyade cephe tasarımlarında kendini gösterebilmiştir ve 2000’li yıllara kadar devam eden bir yaklaşım olmuştur (Görgülü ve Kaymaz, 2009).

Şekil 1. Turgut Cansever (Demir Tatil Köyü-1987) (URL-15,2015), EPA Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi (Bodrum Manastır Oteli-1987) (URL-16,2015)

Kazmaoğlu ve Tanyeli (1986)’ye göre 80’lerin çoğulcu ve serbest mimarlık anlayışı bir stil olarak düşünülse de postmodernistler arasında bir dil birliğinden söz etmek mümkün değildir. Postmodernist mimarlar ortak amaç gütmedikleri için kategorize edilememekte ve postmodern yaklaşım stilden çok bir düşünme biçimini oluşturmaktadır (Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1986). Tüm bunların sonucunda Türkiye’de postmodernleşen mimarlık ortamı, tartışmaların, mimarlık eğitiminin, mimarlık tarihinin, restorasyon ve koruma bilincinin, kent planlamasının önem kazandığı bir döneme referans olmuştur (Göloğlu, 2011). Mimarlık artık, modern öncesi dönemdeki gibi konuya vakıf insanların yorumlarının dışına çıkmış, meslekle dolaylı bağlantı kuran herkes için tartışılabilir bir konu haline almıştır (Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1986).

1990’lar dönemi mimarisi, artık önceki devirlerdeki gibi net bir mimari çizginin izlerini yansıtamamaktadır. Başka bir deyişle, belirli bir alanda ortak bir yapılaşmadan bahsedilebilmesi için biçimsel özellikler bağlamında ortak noktaların bulunması zorlaşmıştır ve ancak ağırlıklı olarak kullanılan ortak bazı tutumlar gözlemlenebilmektedir. Dönem, özellikle İstanbul kökenli bir metropolleşmenin tüm Türkiye genelindeki yansıması niteliği göstermektedir. Şehirlerdeki banliyöleşme durumu da yine bu durumdan kaynaklanmaktadır. Gündüz metropolde akşamları banliyölerde geçen yaşam sirkülasyonu yeni bir tip-villa oluşumunu da beraberinde getirmiştir (Tanyeli, 2000). Tanyeli, dönemin kentsel ve ülkesel anlamda umulan homojenliğinin ancak bir düş olarak kalabileceğini ve

uygulama alanında böylesi bir eşit dağılımlı ortamın oluşturulamayacağını vurgulamaktadır (Tanyeli, 2004).

1990-1994 yılları arasında, göç ve gecekondulaşma ve beraberinde gelişen metropolleşme-banliyöleşme durumu, hükümet tarafından da dikkate alınmış, bölgesel farklılıkların ortadan kaldırılabilmesi için çalışmalar yapılmıştır. 6. Plan Dönemine denk gelen bu süreçte, bölgesel ve yöresel gelişmişlik farklarının azaltılması, ilk defa bölgesel politikaların belirlenmesi hedeflenmiştir. Önceki plan dönemine göre, bu planlı dönemde kararların uygulanması yönünde bir çaba bulunmaktadır. Bu planlamada, metropol altı ve orta büyüklükte merkezlerin geliştirilmesi üzerine çalışmalar yapılmıştır. Az gelişmiş bölgelerdeki merkezi yerler ve merkezi kırsal yerleşimlerin de gelişimlerinin desteklenmesi planlanmıştır. 1996-2000 sürecinde ise 7. Plan Dönemi görülmektedir. Bu planlama sürecinde, Zongudak-Bartın-Karabük (ZBKGP) Gelişme Projesi hazırlıkları tamamlanmış ve uygulama aşamasına geçilmiş, Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) ile Doğu Anadolu Bölgesel Gelişme Projesi (DAP)'ın oluşturulmasına yönelik çalışmalar sürdürülmüştür (Barlın, 2010).

1990'lı yılların genel bir yorumu yapıldığında, Yürekli (1998)'ye göre Türkiye oldukça kritik bir noktada bulunmaktadır. Bu kritik durum, ülkenin konum ve ortam bakımından tek bir yere ait olmamasının mimarlık ortamına da aynı şekilde yansımaları sonucunda oluşmaktadır. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı sonrasında oluşan modern yönelimle modern mimari örnekleri ortaya çıkmışsa dahi Türkiye coğrafyasında beklenen ve istenen örnekleri gösterememiştir. Daha sonraları, benzer bir yaklaşımla ulusal fakat anonim bakış açısıyla tasarlanan yapılar ortaya çıkmıştır. 1990'larda da bu yaklaşım çeşitli varyasyonlarla mimarlık alanında kendini göstermektedir. Sonuç olarak ne Türkiye mimarlığı batıdan tam olarak etkilenmiş ne de Batı, Türkiye'deki yapı faaliyetlerinden haberdar olabilmıştır (Yürekli, 1998).

Mimarlar Odası'nın 90'lı yıllar Türkiye mimarlık ortamı için ortaya koyduğu bir metinde belirtildiğine göre, mimarlık bu dönemde sorumluluklarından çok şahısların özel çıkarlarına yönelmektedir. Bir başka deyişle, toplum ve çevre duyarlılığı azalmış, ekonomik ve politik beklentilere göre mimarlık uygulamaları görülmüştür (Anonim, 1999).

Dönemin metropolleşme ve bu yaşantıya ayak uydurma çabalarının getirisi olarak; büyük marketler, alışveriş merkezleri, havaalanları, tatil köyleri, otel zincirlerinin yapı stoğunu oluşturduğu söylenebilmektedir. Toplum artık bu mekânları günlük hayatının birer parçası haline getirmektedir (Tanyeli, 2000).

Dünya çapında büyük yankı bulan, ayrıca ülkemizde de fazlasıyla etkisi görülmüş olan 2001 ekonomik krizi, bu sürecin başlangıç noktası olması bakımından önemlidir. Dünya çapındaki genel ekonomik buhran, piyasalarda olduğu gibi yapı sektöründe de olumsuz koşullar ortaya çıkarmıştır. 2001 ekonomik krizinin Türkiye’de mimarlık pratiği ve mimarlığın durumuna yansımalarının tartışılması adına Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu tarafından yapılan bir toplantıda, Türkiye’de üretim politikasından uzaklaşıldığı, plansız ve kanuna aykırı yapılaşmanın rant anlayışıyla biçimlendiği vurgulanmaktadır. Dikici (2001)’ye göre ekonomik koşulların yetersizliği, yapı alanından beslenen birçok iş kolunu olumsuz etkilemiştir. Mimarlık alanında da iş bulma potansiyelinin düştüğü gözlemlenmiştir. Yapılaşma sürecindeki belirsizlik mimarlığı, mesleki etik kurallarının zorlandığı bir noktaya getirmiştir. Mimar, yerleşme kararlarının dışına atılmış, kapalı parsel alanı içinde kısıtlanmış durumdadır (Dikici, 2001).

Türkiye tarihinde, Cumhuriyetin kuruluşundan 1950’lere kadar, hatta kimi görüşlere göre daha da uzun bir süre, Osmanlı ve Selçuklu tarihinden kopuk ve batılı anlamda gelişme sistemi ile yeni bir insan/toplum üretme çabası görülmektedir. 2002 yılında tek parti olarak iktidara gelen AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi)’nin; Osmanlı ve Selçuklu kültürel ve tarihsel mirası, orta sınıf, İslam, kapitalizm, demokrasi, modernizm gibi kavramları ana tema olarak belirlediği söylenebilmektedir (Karpat, 2014). Ülke çapında etkin olan ve yayılan bu düşünce sistemi, hiç şüphesiz ki mimarlık ortamı ve pratiğinde etkili olmuştur. Özellikle devlet tarafından inşa ettirilen yapılarda, I. ve II. Ulusal Mimarlık akımları sürecinde görülen milliyetçi, geçmişe dönük kimlik arayışı; 2000’ler sonrasında, Osmanlı-Selçuklu kültürünü harmanlayan/harmanlamaya çalışan bir mimarlık anlayışına dönüşmüştür denilebilmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Antalya Adalet Sarayı ve Sapanca Adalet Sarayı (URL-28, 2015; URL-29, 2015)

2000'lerin önemli mimarlık ürünlerinden biri konut olmuştur. Devlet tarafından desteklenen Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ), konut ihtiyacını, Türkiye'nin dört bir yanında daha ucuz fiyata konut yerleşmeleri yaparak/satarak karşılamaya çalışmaktadır. Alt gelir grubundan insanların devlet güvencesi altında konut sahibi olabilmeleri için 1984 yılında kurulan TOKİ, 2000'li yıllarda önemini artırmış, yetki ve hizmet alanlarının genişletilmesiyle ve milyonlarca metrekarelik inşaat alanları ile Türkiye'nin en önemli konut üretim kurumu haline gelmiştir (Ertuğrul, 2011).

2000'li yılların Türkiye genelinde mimarlık ortamına damga vuran konularından biri de kentsel dönüşüm olmuştur. Bunlardan ilkinin teşkil eden, 2004 yılında yürürlüğe giren, 5104 sayılı sayılı "Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu" ile Kuzey Ankara girişi ve çevresinde kentsel dönüşüm planlaması çerçevesinde fiziksel durumun ve çevre görüntüsünün geliştirilmesi, güzelleştirilmesi ve daha sağlıklı bir yerleşim düzeni sağlanması ile kentsel yaşam düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Sonraki süreçte, İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirler başta olmak üzere, farklı boyutlarda kentsel dönüşüm uygulamaları Türkiye genelinde gözlemlenmiştir. Türkiye'nin büyük bir kısmının deprem kuşağında olması, çarpık ve kaçak yapılaşmanın oldukça artması, sel baskınları gibi pek çok neden kentsel dönüşüm projelerinin artışına sebep olmuştur (Ayyıldız, 2010).

Türk yapı sektörü 2008 yılına kadar önemli ölçüde büyüme göstermiştir. 2008 yılında yaşanan ekonomik kriz ile bir miktar küçülme gözlemlenmiş, 2009 yılında da küçülme, artarak devam etmiştir. Ancak 2010 yılı Türkiye inşaat sektörü açısından oldukça önemli gelişmelere sahne olmuştur. Finansal gelişmenin yanında yapı sektöründeki büyüme, 2010 yılı sonunda %24,6'lara ulaşmıştır. 2010 yılında en fazla büyüme gösteren sektör, inşaat sektörü olmuştur (Ruşen, 2013). Söz konusu durum, gerek büyük kentlerde gerekse taşrada önemli boyutlarda özellikle konut inşaat faaliyetlerinin gözlemlenmesine yol açmıştır denilebilmektedir.

Yürekli (2011)'ye göre günümüz mimarlık anlayışı, mimarın kamuya iş yaparmışçasına, başka bir deyişle kamuyu işveren gibi görerek çalıştığı bir karaktere sahiptir. Mimar artık kamu yararını öncelikle gözetmekte, bilinçli tüketim yöntemleri kullanmaktadır. Kamu olarak sözü edilen kavram insan, doğa, gelecek nesiller gibi birçok toplumsal kavramı bünyesinde barındırmaktadır (Yürekli, 2011).

1.5.2. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Pratiğinin Türkiye’de Biçimlenişi

1831 yılında Hassa Mimarlar Ocağı’nın kapatılması ve Osmanlı İmparatorluğu’nun sonuna doğru baş mimarlık görevinin statüsünün değişmesi, serbest girişimin ve dolayısıyla baş mimar dışında başka aktörlerin inşaat alanında faaliyet göstermelerine yol açmıştır (Şenyurt, 2009). Arşiv kaynaklarından Hassa Mimarlar Ocağı’na bağlı olmadan, buldukları şehirlerde çalışan mimarlara da rastlanmaktadır. Bilhassa “şehir mimarları” o bölgedeki halkın isteğiyle görev yapan serbest mimarlardan atanmaktadır. Buna göre, Osmanlı Devleti’nde mimarlık mesleğinin hem resmi hem de özel şekilde yürütüldüğü söylenebilir. Ancak serbest mimarlık uygulaması oldukça seyrek görülmektedir. III. Selim tarafından kurulan Mühendishane-i Berri Hümayun’dan mezun olan bazı mimar mühendislerin son dönemde kendi adına açtıkları büroların başarısız oldukları da söylenebilmektedir (Taş, 2003).

1839’da ilan edilen Tanzimat Fermanı ile gelen yenilikler inşaat faaliyetinin bir dizi kurallar doğrultusunda merkezi bir örgütlenme oluşturmasını sağlamış, diğer taraftan yapı inşaları için ihaleler açılarak çoğulcu katılımın sağlanması yönünde bir sistem izlenmiştir. Bu çelişkili tutum, ülke çapındaki inşaat faaliyetlerinin İstanbul’dan yönetilme düşüncesiyle oldukça fazla zaman kaybına yol açmış ve katılımcı anlayış müteahhitlik denilen bir kavramın yaygınlaşmasına sebep olmuştur (Şenyurt, 2006).

Hassa Mimarlar Ocağı’nın kapatılmasından sonra açılan Ebniye müdürlüğü (1831), Tanzimat’tan sonra Ebniye muavinliğine dönüştürülerek Nafia Nezareti²’ne bağlanmıştır. Ebniye müdürlüğünün altyapısındaki Ebniye Meclisi üyeleri olan kalfalar, müteahhitlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve müteahhitliğin yaygınlaşmasında itici güç olmuşlardır. Kalfaların çoğu devlet ve halkın inşaat işlerini yapan gayrimüslimlerdir. İlk keşif, son keşif bedellerini belirlemenin yanında, devletin açtığı ihalelerde de yer aldıkları belirtilmiştir (Şenyurt, 2006). Ebniye Müdürlüğü’nün kuruluşuyla Osmanlı mimari pratiğinin payitaht menşeli uygulama alanından ayrılma süreci hızlanmış olmasına rağmen, mimarbaşılık unvanı yüzyılın sonuna kadar içeriği ve görev tanımı olmayan bir konumda devam ettirilmiştir (Şenyurt, 2009).

Böyle bir ortamda, mimar, kalfa ve müteahhit unvanları birbiri ile iç içe geçmiş, belirli uzmanlık alanları oluşturmayan, sınırları net çizilemeyen kavramları tarif

² Günümüz Bayındırlık Bakanlığı

etmektedir. Bu karmaşık unvan ilişkisi karışık görev ilişkisini beraberinde getirmektedir. Doğal olarak, bugünkü mimar, kalfa ya da müteahhit tanımları ile Geç Osmanlı dönemindeki bu unvanları karşılaştırmak doğru bir sonuca ulaşmayı sağlamayacaktır (Şenyurt, 2011).

Osmanlı'nın son dönemlerindeki yabancı mimar ve gayrimüslim kalfaların çalışma biçimleri ve mimari üsluplar konusundaki donanımları Osmanlı baş mimarının daha çok idareci/bürokrat rolünü ortaya çıkarmaktadır. Kafesçioğlu'na göre bu dönem, ocak içi dinamiklerin değişmeye başladığı, önceki dönemlerden farklı olarak gayrimüslim mimarların hanedanın önemli inşaatlarında kilit rollerde bulunduğu bir sürece denk gelmektedir (Şenyurt, 2009). Arif Hikmet Koyunoğlu, Müslüman halkın gayrimüslimlere bakış açısını, Osmanlı'nın son dönemlerinde toplumun mimarlık mesleğine bakış açısı ve aileler tarafından mimarın düşük prestijli bir iş yaptığı yargısını ilişkilendirir. Önceleri prestiji fark edilmemiş olan diplomalı mimarlığın, Cumhuriyet ile birlikte müteahhitlik ve kalfalığa göre daha üst konumlara yerleştiğini belirtmektedir (Şenyurt, 2011).

Türkiye'de mimar, bir meslek uygulayıcısı ve birey olarak mimarlık ürününe kendi adını yazmaya 19. yüzyılın sonlarında başlamaktadır. Ancak bu dönem faaliyette bulunan mimarlar genellikle Rum ve Ermeni kökenlidir. 20. yüzyıla geçildiğinde Türk kökenli mimarların az da olsa bu şekilde bir kimlik oluşturma girişiminde buldukları görülmektedir. Geç Osmanlı Döneminde yerli gayrimüslim mimarlar, üst sınıfın bakış açısıyla esnaf statüsündedir. Fakat bu bakış açısı, Türk mimarlar yetiştirilmeye başladığında değişmektedir. Osmanlı seçkinleri, mimarın entelektüel bir birey ve yaratıcı bir kimliği olabileceğine ancak bu dönemde inanmışlardır. 20.yüzyıl başlarında mimar saygınlığının artması ile 1910'larda Türkiye'nin ilk mimar bireyi ortaya çıkmaktadır. Bu "birey" mimar Vedat Tek olacaktır. Ancak mimarın saygılaşma durumu yine dönemin düşünce yapısına göre olağan bir üst düzey memurun statüsünü geçememektedir (Tanyeli, 2007). Cumhuriyetin kuruluşundan hemen önceki yıllara denk gelen süreçte (1917-1920), mimar Hafı Bey tarafından inşa edilmiş ve 23 Nisan 1920 yılında ilk Büyük Millet Meclisi binası olarak kullanılmış Birinci Büyük Millet Meclisi Binası, Geç Osmanlı-Cumhuriyet arakesitinde yapılmış dönemin karakteristiğini simgeleyen yapılar arasındadır (Anonim, 2003).

Şekil 3. Birinci Büyük Millet Meclisi Binası (URL-1, 2015)

1900-1930 yıllarının Türkiye için bir dönüm noktası haline gelmesine yol açan faktörler, düşünce alanındaki değişimlerde ve mimarlık pratiğinin örgütlenmesinde kendini göstermiştir. Mimarlık pratiğine ilişkin öncül değişim, bu yıllarda “modern mimar” tipinin ilk kez ortaya çıkmasıdır. Yeni yetişen söz konusu meslek adamı, Osmanlı Dönemi’ndeki Hassa mimarlarından, Tanzimat Dönemi’nin Balyanlar gibi görevlilerinden ve 19. yüzyılda ülkede iş yapan batılı mimarlardan farklı bir noktadadır. Yani ne hassa mimarları gibi devlet işleriyle özel işlerini bütünleşik yürütmüşler, ne de Balyan ailesi kadar hassa mimarları gibi bürokratik görevleri olmayan ancak “serbest mimar” olarak da adlandırılmayacak bir görev üstlenmişlerdir. Dönemin Avrupalı konuk mimarlarının statüsü de resmi ile yarı-resmi sınırları arasında kalmış kararsız bir durum göstermektedir. Ayrıca 19. yüzyılın sonlarına doğru, asıl grupla birlikte bir alt grup üyesi olan, Levanten, azınlık kökenli ve İstanbul’da sadece özel müşterileri için Batılı anlamda mimarlık hizmeti veren ve resmi kimliği bulunmayan az sayıda mimar mevcuttur (Tanyeli, 1998a).

Tüm bu olumlu ilerlemeye rağmen mimar, toplumun gözünde tasarımla bütünleşememiştir ve iş adamı kimliği fazlasıyla ağır basmaktadır. Toplumun geleneksel yargılarının birkaç yüzyıl boyunca süre gelen müteahhit-mimar anlayışından çok fazla sıyrılabildiği söylenememektedir (Tanyeli, 2007).

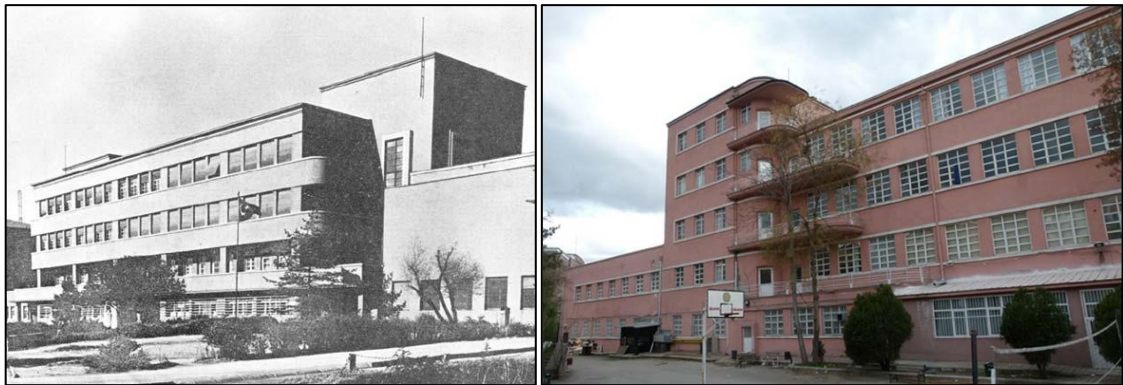
1924 yılında mimar Vedat Tek tarafından yapılan İkinci Büyük Millet Meclisi Binası dönemin ulusal mimarlık anlayışının en belirgin örneklerinden birini oluşturmaktadır (Anonim, 2003).

Şekil 4. İkinci Büyük Millet Meclisi Binası geçmiş ve güncel fotoğrafları (URL-2, 2015; URL-3, 2015)

Yeni kurulan bir devletin kalkınma çabaları içinde, özellikle devletçi politikanın egemen olduğu 1932-1939 yıllarında, pek çok alanda yabancı uzmanların birikimine de başvurulmuştur. Bu tutumu destekleyen girişimlerden biri, 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Yasasının endüstri kesimindeki yabancılara Türkiye’de çalışma olanağı sağlaması olmuştur. Bu dönemde Giulio Mongeri, Ernst Arnold Egli, Bruno Taut, Martin Elsaesser, Clemens Holzmeister, Henri Prost, Martin Wagner, Ernst Reuter ve Teodor Post gibi mimarlar hem eğitim hem de yapılaşma alanında ülkeye katkı sağlamışlardır (Efe, 2010).

1930’lardaki akılcı ve işlevsel mimarlık anlayışına yönelim serbest mimarlık ortamında kendini daha çok gösterebilmiştir. Öyle ki, konut mimarisi ve devletin yaptırdığı yapılardan ibaret olan imarlaşma durumunda devlet menşeli yapılar, serbest mimarların yaptığı konutlardan ileri bir modernizm altyapısında değildir. Devlet bu süreçte en büyük binalarını yabancı mimarlara yaptırmış ve bu Türk mimarlar arasında önemli tepkilere yol açmıştır (Yürekli, 1995).

Şekil 5. İsmetpaşa Kız Enstitüsü geçmiş ve güncel fotoğrafları (Mimar: Ernst A. Egli) (URL-5, 2015, URL-6, 2015)

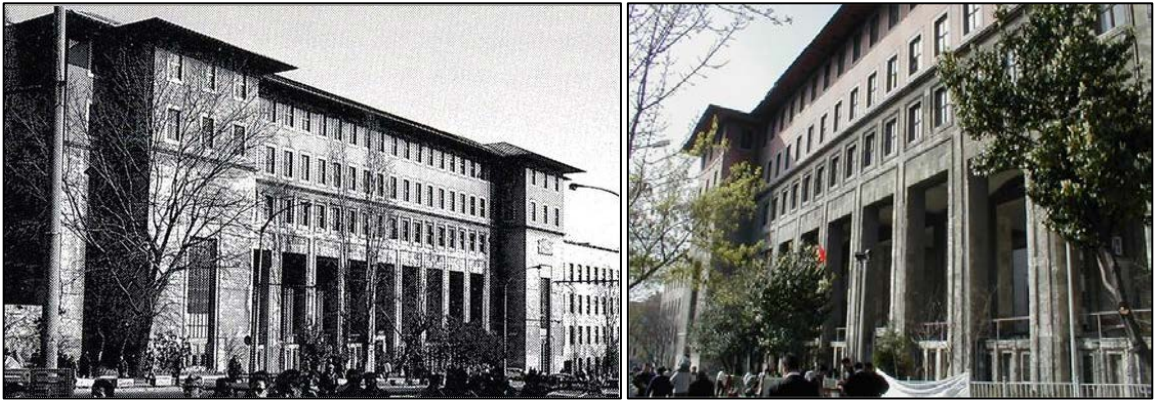
1931 yılı Mimar Dergisi'nde dönemin mimarlık pratiği ve serbest çalışan mimarların durumuna bakıldığında şunlar göze çarpmaktadır. Söz konusu dönemde büro sayısının yetersizliği, mimarın müteahhit gibi çalıştığı bir ortam vurgulanmaktadır. Mimarlık bürolarında sanatsal faaliyet yerine yapı üretiminin ön planda olduğu, mimarlık bölümlerinden mezun olacakların da iş bulma şansının düşük olduğu anlatılmaktadır. Özel olarak proje planlama ve düzenleme ile uğraşmayan mimarlık büroları sebebiyle mimarlar hem işlerini gerektiği gibi yapamamakta hem de para kazanmaya mecbur bir düzenin içerisine sokulmaktadır. Dönemin problemi olarak vurgulanan, özel mimarlık bürolarının olmayışı ve en yakın zamanda nitelikli iş yapan büroların açılması gerekliliğidir (Anonim, 1931).

1930'larda, 1926-1931 mezunu olan elli kişi daha eklendiğinde, ülkedeki mimar sayısının 195'e kadar yükseldiği görülmektedir. Bu dönemin örgütlenme düzeyine bağlı olarak serbest mimari bürolar görülmemekte, "mimar birey" devlet dairesinde memur, müteahhitlerin yanında ya da doğrudan müteahhit olarak çalışmaktadır. Bu dönemde, milli menfaatin ön planda olduğu, yerli sermayeye olanak tanıyan resmi politika nedeni ile demiryollarından bina inşasına kadar Türk müteahhitlerin girişimleri desteklenmektedir (Ural, 1974). 1930'ların sonunda yapı faaliyetinin yaklaşık %60'ına ulaşan kamu binası yapımı, genelde yabancı mimarların elindedir ve özel şahsın dahil olması pek mümkün olamamaktadır. Dönemin özel yapı faaliyeti ise çoğunlukla mimar olmayan kişiler tarafından yani kalfa ve mühendislerin elinde bulunmaktadır. Bu nedenle mimar, büro açmak yerine kamuda çalışmayı tercih etmiştir (Ergut, 2001).

II. Dünya Savaşı ve Atatürk'ün ölümünün hemen sonrasına denk gelen bu süreç, Türkiye ve mimarlığı anlamında zor geçmiştir. Bazı devlet inşaatları haricinde ülkede inşaat faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Yapı malzemesinin %500-1000 arasında artış göstermesi, nakliyat problemleri, yapı endüstrisinin yeterince düzenlenmemiş olması, uygulamadaki zorluklar, malzeme piyasasının iyi bilinmemesi gibi pek çok faktör bu konuda etkili olmuştur (Sayar, 1943).

1940-1950 yılları ortamına bakıldığında, yabancı mimarlara yüksek ücretler ödenmesi ve birtakım olanaklar sağlanması söz konusu mimarların Türkiye'yi tercih etmelerine sebep olmuştur (Tümer, 1998). Ancak bu durum Türk mimarları arasında olumlu karşılanmamıştır. Dönemin milliyetçi politikası (II. Ulusal Mimarlık Dönemi), Türk mimarların sektörde etkin olması gerekliliğini yabancı mimarların etkinliğinden daha önde tutmuştur. Bunun en önemli savunucularından olan Sedat Hakkı Eldem yabancı

mimarların hangi pozisyonlarda etkin olması gerektiğini ve Türk mimarların ön planda olmasının gerekçelerini belirtmiştir. Eldem, yabancı işçi ve uzmanlara başvurulması mecburiyetinin bir süre daha devam edebileceğini kabul etmektedir. Fakat bu mimarların, yapı ve imar işlerinde ülkede uzmanı bulunmayan işlerde, eğitim ve yetiştirme alanında kullanılmasının yeterli olacağını belirtmektedir. Bu uzmanların ustalıklarının ülkeleri tarafından onaylanması, kendi uzmanlık alanlarında çalışmalarını ve yanlarında Türk elemanları çalıştırarak ileride kendi yerlerine bırakabilecekleri elemanları yetiştirmeleri sağlanmalıdır. Bu süreç tamamlandığında da yabancı uzmanların ülkedeki görevleri tamamlanmalıdır ve amaç bir an önce yabancı uzmanlar olmadan işleri devam ettirebilmektir şeklinde belirtmektedir (Eldem,1940). Dönemin ulusal yapı üretme düşüncesini ortaya çıkaran önemli örneklerden biri, Emin Onat ve Sedat Hakkı Eldem'in İstanbul Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi gösterilebilmektedir.

Şekil 6. İstanbul Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi (URL-9, 2015; URL-10, 2015)

1945 yılı Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü mezunu olan Aydın Boysan, kendisiyle yapılan bir söyleşide dönemin mimarlık pratiği ortamını şöyle ifade etmektedir: “...iş de vardı o zaman, iş bulunuyordu yani. Her türlü iş bulunuyordu, yani müteahhitlerin yanında bulunuyordu, dairelerde bulunuyordu. Türkiye’de 1940’ta 200 tane mimar vardı zaten...1954’te Mimarlar Odası kurulduğunda 1000 kişi yoktu.” (Bilsel, 2002).

Modern dönemle birlikte mimar artık kendi doğrusunu üretme çabasıdadır. Bunu yaparken güncel yapım teknikleri, malzemeler kullanmaya başlamış ve yapım üretim süreçleri farklılaşmaya başlamıştır. Önceden üretilmiş yapı malzemeleri yani prefabrik malzemeler yapı üretiminde kullanılmaya başlamıştır. Bu durum, meslek pratiğinde malzeme üreticisi, toplayıcısı ve dağıtıcısı gibi iş alanında yeni katılımcıların oluşumuna

ön ayak olmuştur. Bu yapıım üretim sistemi değişikliği ilerleyen süreçte standartlaşma, modülerleşme, yapı bileşen ve elemanlarının entegrasyonu gibi kavramların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Böylece mimarlık pratiğinde yeni sorumluluk alanları oluşmuş, mimarlık meslek pratiği güncel katılımcılar ve ilişkilerle bağıntılı bir hal almıştır (Erdi, 2009).

Liberal söylemlerin etkisi, 1950'ler sonrası mimarlığında Batı ile bütünleşik çalışmalarla sonuçlanmıştır. Türkiye çapında siyasal ve ekonomik değişimler, özel girişimlerin desteklenmesini sağlamış ve bunun sonucunda yapı üretimi ve çeşidi artış göstermiştir. Yeni ortamın gereksinim değişiklikleri doğurmasından dolayı kamu yapıları ve konut projelerinin yanında otel, fabrika, banka, büro gibi birçok farklı projenin üretilmesine yol açmıştır (Sağsöz vd., 2014).

1950'lerde Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısına göre mimarlık pratiğinin ve ürününün çeşitlendiği söylenebilmektedir (Tarım, 1984). Şenyapılı'ya göre, Demokrat Parti oy çoğunluğunu geçekondü kesiminden sağlamış, bunun sonucunda 1945-1950 dönemi, sosyolojik açıdan düşük gelir seviyeli yapılaşma örneklerinin görülmesine sebep olmuştur. 1950-1960 süreci mahalleleşme ve kente yerleşme dönemidir ve bu süreç, geçekondülaşma sürecinde ilk kırılma noktasını oluşturmaktadır (Şenyapılı, 1998). Aynı zamanda Madalyonun diğer tarafında, büyük ölçekli endüstri yapıları, birçok ülke için şehircilik çalışmaları ve planlamaları gerçekleştirilmiştir. Bu yılların önceki yıllardan ayrılmasını sağlayan en belirgin özelliği, mimarlık ortamının daha özgür bir karakter edinmesidir. Dönemin karakterini simgeleyen İstanbul Hilton Oteli'nin yapıımı bu sürece denk gelmektedir (Tarım, 1984).

Şekil 7. İstanbul Hilton Oteli (Mimarları: Skidmore, Owings, Merrill ve Yerel Danışman: Sedat Hakkı Eldem) (URL-11, 2015; URL-12, 2015)

Tanyeli'nin belirttiğine göre; 1950'lerin en önemli özelliği, tasarım talebinin ve talebin mimara ulaşma şeklinin/işverenin değişimidir. 1950 öncesi mimarların büyük bir kesimi, bürokratik kimliklerinin altında proje üreten, çoğunlukla kamu menşeli işveren ile çalışmaktadır. 1950'de ise Türkiye coğrafyasında, serbest mimarlık büroları açılmaya başlar. Tanyeli bu durumu, modern serbest mimarlık kariyerinin doğuşu olarak tanımlamaktadır (Tanyeli, 1998c).

Dönemin mimarlık pratiğini açıklayan Güngör, 16 Temmuz 1956 tarihli İmar Kanunu dolayısı ile mühendislerin proje yapma ve uygulama yetkisinin ortadan kaldırıldığını ancak söz konusu ayırımın ihlal edildiğini ve durumun halen devam ettiğini belirtmektedir. Mimarlık mesleği ne tam olarak mühendislikten ayrılmakta ne de tam olarak bağımsız bir karakter göstermektedir. Böylesi bir durumda mimarın da mühendisin de kendi alanlarında uzmanlaşmaları söz konusu olamamaktadır (Güngör, 1963).

İmar Kanunu	
<i>Kanun No : 6785</i>	<i>Kabul tarihi : 9/7/1956</i>
BİRİNCİ BÖLÜM	
Yapı ve ruhsat işleri	
<p>Madde 1 — Belediye sınırları içindeki, resmî ve hususî, bütün yapılar bu kanun hükümlerine tabidir.</p> <p>(Bu Kanunda geçen «Yapı» tabiri, karada ve suda, daimî veya muvakkat, resmî ve hususî yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilâve, değişikliklerine ve tamirlerine, sabit ve müteharrik tesislerine şâmilirdir.)</p> <p>Madde 2 — Belediye sınırları içinde yapılacak bütün yapılar için belediyeden ruhsatiye alınması mecburîdir.</p> <p>Madde 3 — Derz, iç ve dış sıva, badana, boya, oluk, dere, doğrama, döşeme ve tavan kaplamaları, elektrik, suhhi tesisat tamirleriyle kiremit aktarılması ve belediyelerce mahallin hususiyetine göre talimatnamalarda belirtilen diğer tamirler, ruhsata tabî değildir. Ancak, bunlardan işkele kurmayı icabettirenler için belediyeye yazı ile müracaat edilmesi lâzımdır.</p> <p>Madde 4 — Yapı ruhsatiyesi almak için belediyeye bir dilekçe ile müracaat edilmesi, tapunun ve varsa çapın gösterilmesi ve dilekçeye bu kanuna uygun olarak hazırlanmış mimari, statik ve tesisat planı, proje resim ve hesaplarından gerekli olanlarının eklenmesi lâzımdır.</p> <p>Kadastronu yapılan yerlerdeki belediyeler inşaatla ilgili dosyalarını, kadastro ada ve parsel numaralarına göre tutmakla mükelleflerdir.</p> <p>Ruhsatiye alınmış yapılarda her hangi bir değişiklik yapılması bu maddeye göre yeniden izin alınmasına bağlıdır.</p> <p>(Bu Kanunda geçen ruhsatiye ekleri tabirinden, dilekçe ile beraber belediyeye verilen ve ruhsatiye ile birlikte tasdik edilen mimari, statik ve tesisat planı, proje, resim ve hesapları anlaşılır.)</p> <p>Madde 5 — Ruhsatiye almak için yapılan müracaatlara belediyelerce, müstaklîl imar müdürlüğü olan yerlerde imar müdürlüklerince, 30 gün içinde müspet veya menfî cevap verilmesi mecburîdir.</p> <p>Bu müddet içinde cevap alamıyanlar mahallin en büyük mülkiye Amirliğine yazı ile durumu bildirirler. Mülkiye Amirleri bu müracaat üzerine 10 gün içinde belediyelerin müspet veya menfî cevap vermelerini teemin ile mükelleflerdir.</p> <p>Madde 6 — Ruhsatiye alınmadan başlanılan yapılar belediyelerce derhal durdurulur.</p>	<p>A) Yapı, kanun ve talimatnamelere, imar ve istikamet planlarına uygun ise dördüncü madde hükümleri yerine getirilmek şartıyla harca beş kat alınarak ruhsatiyesi verilir.</p> <p>B) Yapı, kanun ve talimatnamelere, imar ve istikamet planlarına uygun değilse mümkünse düzeltilmesi, değilse yıktırılması, ilgilie tebliğ olunur. Tebliğ gününden itibaren mal sahibî yapısını düzeltmeden veya yıktırılmadan inşaatı devam ederse yapısının uygun görülmesi halinde belediye enedimenî kararlarıyla 22 ve 23 üncü maddelere göre yıktırılır.</p> <p>C) Yapı, başkasının mülküne tecavüz suretiyle yapıldığı takdirde salâhiyetli fen adamlarınca hazırlanacak rapor üzerine derhal durdurulur.</p> <p>Yapı, kanun ve talimatnamelerin diğer hükümlerine, imar ve istikamet planlarına uygun ise mal sahibinin kanunen muteber muvafakatı alınmaya veya mülkiyet durumu alt olduğu resmî mercice layih edilinceye kadar inşaatın devamına müsaade edilmez. Kanun, talimatname ve imar planı ile istikamet planlarına uygun değilse bu maddenin (b) fıkrası tatbik olunur.</p> <p>Madde 7 — Yapı, ruhsatiye ve eklerine aykırı yapıldığı takdirde derhal durdurulur.</p> <p>Projede yapılan tadilat kabul ve tasdik edilerek ruhsatiyesi tasbîh edilinceye kadar inşaatı devam ettirilmez.</p> <p>A) Yapının iç hacim ebadında profesine aykırı bir tadilat yapılmış ise tadilata uğrıyan katın ruhsat harcının dörtte biri,</p> <p>B) Yapıda profesine aykırı olarak bir genişleme yapılmış ise genişleyen her kısımın ruhsat harcının beş misli,</p> <p>C) Yapıda ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılan tadilat, imar ve istikamet planlarına, kanun ve talimatnamelere göre düzeltilmesi mümkün değilse bu gib. yerler hakkında 6 ncı maddenin B fıkrası ile 8 ncı madde hükümleri tatbik olunur.</p> <p>Madde 8 — Belediyelere karşı yapının fennî mesuliyetini üzerine alan meslek mensupları yapıyı ruhsat ve eklerine uygun olarak yaptırmaya ve mal sahibinin ruhsatiye ve ekleri hülfına, yaptırıldığı işleri 5 gün içinde yazı ile belediyeye bildirmeye mecburdurlar. Aksi takdirde bu gib. meslek mensupları için belediye entümenleri 100 liradan 1 000 liraya kadar para cezasına ve aynı belediye hududu içinde bir aydan bir yıla kadar yapacakları projeleri ve alacakları fennî mesuliyetleri kabul etmeye karar verirler. Bu karar, kesiniştiği takdirde, tatbik ve mensup oldukları meslek odalarına teamin olunur.</p> <p>Madde 9 — Ruhsatiye alınan yapılar için belediyeye yazı ile müracaat edilerek, yapı yerinin gösterilmesi istenir. Belediye, dilekçenin verildiği tarihten itibaren resmî tatil günleri hariç 15 gün içinde yapı sı-</p>

Şekil 8. 1956 yılında çıkarılan 6785 Sayılı İmar Kanunu (Resmî Gazete, 1956).

1960'lı yıllardaki ekonomik ve sosyal değişim rüzgârı, kapitalist politikanın getirisi olarak hızlı endüstrileşme, tüketimde artış, toplumun ihtiyaçlarında dönüşüm ve kentleşme hızında artışı beraberinde getirmiştir. Bunun mimarlık pratiğine yansımaları ise, prestijli binaların yapımı, lüks konut tasarımları, turizm yapılarının artması şeklinde özetlenebilmektedir. Bu durumun, mimarlık mesleğinin dönemin tüketim toplumunun bir nesnesi haline gelmesine yol açtığı görülmektedir (Uysal,2009).

1960 Mayıs'ı sonrası sosyo-politik durumlar, yenilikler için adım atmaya müsait bir hal alır. Böylece 1961'de muhalif mimarların rejonalist söylemlerini vurguladıkları Mimarlık ve Sanat Dergisi ortaya çıkar. ODTÜ Mimarlık Fakülte binası da bu ortamda inşa edilmiş bir eserdir ve hem dünyadaki hem Türkiye'deki gelişmelerin bir aynasıdır. Çünkü mimar artık her şeyin "farkında" ve her şeyden "haberdar" durumdadır (Anonim, 1985).

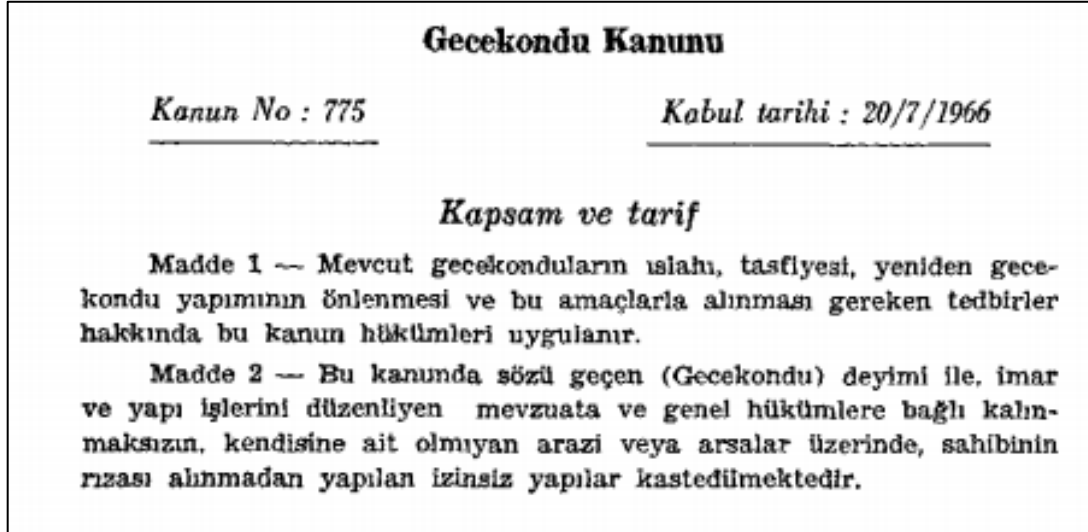

Şekil 9. ODTÜ Mimarlık Fakültesi (1962-1963) (Mimarları Altuğ Çinici ve Behruz Çinici) (URL-13, 2015)

1964 yılı meslek icrasına dair bir makalede, söz konusu yıla dair odaya kayıtlı 2300 mimar bulunduğu fakat mevcut mimar gücünün %40'ından faydalanılabildiği belirtilmektedir. Dönemin mimarlık hizmet talebi kamu sektöründe ve konut mimarisinde yoğunlaşmaktadır. Ekonomik problemlerin ve ilgili kuruluşların yetersizliği nedeniyle büyük şehirler dışında özel sektörde çalışanların iş potansiyelinin düşük olduğu, büyük şehirlerdeki üretimin de mesleki hizmetin sınırları dışında kaldığı belirtilmektedir (Baysal, 1964).

Şenyapılı'nın belirttiğine göre, 1966 yılında yürürlüğe giren 775 sayılı Gecekondu Kanunu ile, imar mevzuatına bağlı kalınmaksızın yapılaşmanın varlığı resmen kabul edilmiştir. Söz konusu kanun ile, gecekondu yapılaşmanın kentte yer edinebileceği yasal

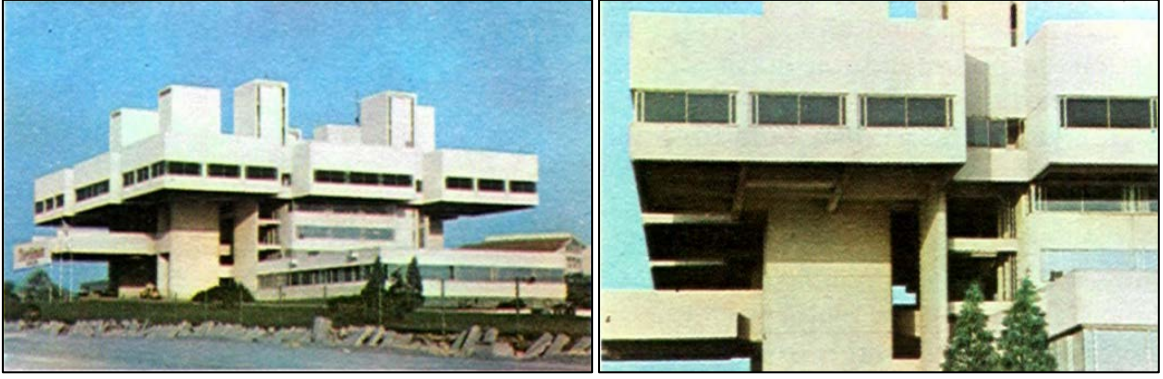
noktalar ve yapılaşma koşulları belirlenmiştir. Bu düzenleme sonucunda; 1950’lerde oluşan altyapısız yerleşimler, 1970’lerin sonunda kentin yoğunluğu düşük bölgelerinde ve yeşil ağırlıklı alanlarında, altyapılı mahallelere dönüşmüştür (Şenyapılı, 1998).

Şekil 10. 775 nolu Gecekondu Kanunu’nun ilk iki maddesi (Resmi Gazete, 1966)

1970’lerde ortaya çıkan üç önemli konu, konut teknolojisindeki ilerlemeler, tatil evleri ve dinlenme tesislerinin inşası olmuştur (Sey, 2007). Eldem, 1970’ler Türkiye’inde yapı elemanları potansiyelinin oldukça yüksek olduğunu, mevcut mimarların yeterli sorumluluk ve iş alanı oluşturulabildiği takdirde mimarlıkta önemli gelişmelere yol açacağını belirtmektedir. Ayrıca, mimari uygulamalarda yeni oluşumlar, mimarların iş, uygulama ve inşa etme olanaklarının artışıyla ortaya çıkmıştır. Türkiye coğrafyasında mimarlığı yapıcılıktan ayırmanın doğru olmadığını düşünmektedir. Mimarlık uygulamasında estetiğin yanında yapısal problem ve pratiklerin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Eldem, 1973).

Yücel (2007)’in belirttiğine göre 1970-1980 dönemi, Türkiye’nin batı kültürüne açık olduğu bir süreçtir. Teknoloji ile bilgi aktarımının kolaylaşması nedeniyle, ülkede batı etkisi mimari öğelerde de görülmektedir. Bu bilgi aktarımı ortamı sonucunda Wright’ın organik yaklaşımı; Zevi, Gutbrod gibi hocaların etkisi, Niemeyer, Aalto, Bakema, Tange, Kahn gibi mimarların eserlerini yayımlayan mimarlık dergileri aracılığıyla sağlanmıştır (Yücel, 2007). Dönemin brütalist ve organik mimarisinin uygulanışı Muhlis Tunca ve Günay Çilingiroğlu’nun Tercüman Gazetesi Binası’nda açık bir şekilde okunabilmektedir.

Şekil 11. Tercüman Gazetesi Binası (Yücel, 1985)

1980’lerden sonra devlet tarafından açılan ve yürütülen proje yarışmalarında azalma göze çarpmaktadır. Bu durum serbest mimarların proje yarışmalarına katılımını sağlamış, endüstri ve turizm sektöründe önemli yatırımların gerçekleşmesine ön ayak olmuş ve mimarlık eyleminde önemli bir dönüşüm noktasını meydana getirmiştir. 1980 sonrası tasarımcıları artık devlet tarafından desteklenen yarışmalardan ortaya çıkan “birey”ler olmamaktadırlar. Bireysel çaba ve yetenek Türkiye mimarlık ortamında baş göstermeye başlamaktadır (İnceoğlu ve İnceoğlu, 2004).

Kazmaoğlu ve Tanyeli’ye göre (1986), postmodern tasarım anlayışı tarihsel biçimlere doğrudan yönelme, tarihsel yorum denemeleri ve serbest biçim denemeleri olmak üzere üç karakterde kendini göstermektedir (Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1986).

1980’lere doğru doruğa ulaşan tüketim potansiyeli mimarlıkta “aynı olanı farklı gösterme”, “el çabukluğu ile tasarım” başlıkları altında tasarlama ortamını oluşturmuştur. 80’ler mimarlık pratiği ortamında mimar, yapılı çevrenin çok az bir kısmını tasarlayabilmektedir. Çünkü genel uygulama anlayışı dışarıdan hoş görünen, dekoratif bir faaliyete dönüşmüş durumdadır. Tüm bu mimari ortamı nitelemek adına Korkmaz, bu mimarlık pratiği sürecinde uygulanan yapıları “vitrin mimarlığı” olarak adlandırmaktadır. Eğlence ve rekreasyon alanları, alışveriş merkezleri, lüks mağazalar, gösteri salonu, lüks konut siteleri dönemin yapı pratiğine örneklerdir (Korkmaz, 2007).

Şekil 12. Ankara Dünya Ticaret Merkezi (1988) (Mimarı: Şevki Vanlı) (URL-17, 2015; URL-18, 2015)

90'lı yıllar mimarlık teori ve pratiğinde önemli değişimlerin fark edildiği bir döneme denk gelmektedir. Söz konusu değişim, ideolojik ya da estetik kaygı sonucu ortaya çıkmış bir durumdan çok yeni bir tasarım ortamı ve üretim sürecinin ortaya çıkışını belirtmektedir. Bundan önce geleneksel süreç sonucu bilgi birikimiyle inşa edilen mimarlık pratiği yeni bir anlayış kazanmıştır. Bu anlayışın getirisi olarak, bilgisayar ve teknolojik araçlar, yeni bir tasarım ortamı, tasarlama eylemi ve tasarım-üretim sürecinin sorgulanmasına ve yeni kavramların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu nedenlerdir ki, yeni ortam ve olanaklar sayesinde mimarlık pratiğinde devrim niteliğinde bir değişimin olduğu gözlemlenebilmektedir (Turan, 2011).

1990'lı yılların, orta ve üst tabakayı teşkil eden kullanıcılarının şehir yaşamından uzak, sakin ve güvenli bir yaşama ortamı tercih ettikleri görülmektedir. Bu yerleşimler şehir içinde, boş arazilerde geniş alanların kullanılmasına neden olmuştur. 2000'li yıllarda özellikle İstanbul gibi büyük şehirlerde ise bu konut anlayışı bütünüyle değişime uğramaktadır. Rezidanslar ve karma kullanımlı merkezler ön plana çıkmakta, şehir merkezine ve iş yerlerine yakın olma isteği insanları söz konusu yaşam alanlarını kullanmaya yönlendirmiştir (Yüksel ve Akbulut, 2009).

Şekil 13. Antalya Havalimanı Dış Hatlar Terminali (1998) (Mimarları: Doğan Tekeli ve Sami Sisa) (URL-21, 2015; URL-22, 2015)

Mimarlık pratiğinde mimarın “tekillik” durumu ortadan kalkmıştır. Çünkü mimar artık, mesleğini yaparken toplum, sektör, hukuk gibi birçok faktörü göz önünde bulundurmaktadır. Mimarın mesleğini başarılı bir şekilde yürütebilmesi bütün bu faktörlere ve bu faktörlerle ilişkisinin yeterli ve doğru kurulmuş olmasına bağlıdır. Bundan böyle mimarlık, kendisiyle bağıntılı disiplinlerle işbirliği içinde yapılması gereken bir meslek haline gelmiştir. Çünkü tasarım ve yapım aşamasında pek çok uzmanlık alanı çıkmış ve mimarın tüm bu alanlara vakıf olması zorlaşmıştır (Erdi, 2009). Günümüzde mimarlık pratiğinin yeniden tanımlanması mesleğin sadece uygulanışı ve kullandığı yardımcı araçlar ile ilgilenmemekte, mesleki sorumluluk ve mesleğin tanımlanma durumu ile ilgili hedefleri ön plana atmaktadır (Ergöz, 2002).

Özkaya (2014)’nin belirttiğine göre mimarlık artık “inşai” noktadan “insani” bir noktaya gelmiştir. Bunun açılımı olarak mimar, inşa edilen eser üzerinden yorum yapmakta ve mimarın artık yasa koyucu olarak davranmasının mümkün olamayacağını fark edildiğini belirtmektedir. Yani mimar, artık “üretici”den ziyade “yorumcu” rolü üstlenmektedir. Mimarlık artık eskiden olduğu gibi yapım faaliyetleriyle sınırlı kalmamaktadır. İnsan ve toplumsal faaliyetlerle ilişki içerisinde bulunduğu görülmektedir (Özkaya, 2014). 2000’ler sürecinde, mimarlık pratiği ürünlerinden mesleki altyapı, etik, sorumluluk gibi pek çok faktör bağlamında olumsuz bulunanların yanında, olumlu örneklerin de bulunduğunu belirtmek gerekir. Nevzat Sayın’ın tasarlamış olduğu The Seed Konser Salonu 2000’lerin önemli örneklerinden birini teşkil etmektedir (Şekil 14).

Şekil 14. The Seed Konser Salonu (2007-2009) (Mimarı: Nevzat Sayın) (URL-30, 2015; URL-31, 2015)

1.5.3. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Eğitiminin Türkiye’de Biçimlenişi

Osmanlı Devleti’nde batılı anlamda eğitimin öncülerinden olan Mühendishane (Günümüz İstanbul Teknik Üniversitesi), askeri alanda teknik elemanlar yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Daha sonra Mühendishane-i Berr-i Hümayun adını alacak olan okul, 1792 tarihli düzenlemeyle eğitim programına “sanayi-i mimariyeyi ve fenn-i hendesiyeyi tahsil etme” koşulu getirmiştir. Söz konusu şartın gündeme gelmesi okulun, 19. yüzyılın başında Hassa Mimarlar Ocağı’ndan sonra mimarlık eğitiminde önemli bir konuma geldiğini göstermektedir. 19.yüzyıl başına kadar, kale, sur, köprü ve gemi inşaatları Hassa Mimarlar Ocağı’nın sorumluluğu altındayken artık okul bünyesindeki yabancı teknik elemanlar ve okuldan yetişmiş mühendisler tarafından inşa edilmektedir (Yazıcı,2007). İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mimarlık Fakültesinin kuruluşu “2.1.3. 1940-1950 Yılları Arasında Türkiye’de Mimarlık” başlığı altında incelenmektedir.

Osmanlı mimarlık eğitimindeki değişiklikler, ordudaki reformun bir parçası olarak 18. yüzyılın sonlarına denk gelen bir süreçte ortaya çıkmıştır. Osmanlı aydınlarının Fransa ile etkileşimleri sonucunda, Osmanlı askeri okullarında Fransız eğitim sistemi referans alınmaya başlanmıştır. Dönemin Osmanlı mimarları, önceleri ders programına mimarlık dersleri eklenerek askeri okullarda, daha sonra 1883’te kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi’nin mimarlık bölümünde eğitim görmüşlerdir. Bu değişen eğitim sistemi, hassa mimarlarından farklı olarak estetik beceri anlamında daha donanımlı bireyler yetiştirilmesine öncülük etmiştir (Baydar, 2012).

Akademinin pek çok kez kurulması adına yapılan girişimler, günümüzde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ni oluşturacak olan, 3 Mart 1883 tarihinde “Sanayi-i Nefise Mektebi” adıyla kurulan Türkiye'nin ilk yüksekokuluna zemin oluşturmuştur (Cezar, 1968). Mimarlık mesleğini icra eden ilk Türk mimarlar yine Sanayi-i Nefise Mektebi'nden çıkmıştır (Erdenen, 1966). Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ilk kayıtlı öğrenci sayısı 20 kişiden ibarettir. Ancak iki sene sonra bu sayı 60'a kadar yükselmiştir. Dönemin şartlarına göre öğrenci sayısındaki bu artış azımsanamayacak boyutlardadır. Bu dönemde mimarlık bölümünün eğitim süresi dört yıl olarak belirlenmiştir. Fakat öğrenciler mimarlık bölümüne devam etmeden önce bir yıllık hazırlık sınıfı dersleri görmek durumundadır (Cezar, 1968).

Tablo 1. 19. yüzyıl sonrası Osmanlı Döneminde devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Mühendishane-i Berri-i Hümayun (İ.T.Ü.)	(1795-1928)	-	-	Mimarlık (1847)
Turuk-u Muabir Mektebi (Y.T.Ü.) ³	(1874-1911)	Kondüktör Mekteb-i Ali'si (1911-1922)	-	-
Sanayi-i Nefise Mektebi (MSGSÜ)	(1883-1928)	-	-	Mimarlık (1883)

1920-1930 yılları arasında Türkiye'de mimarlık alanında eğitim veren başlıca kuruluş Güzel Sanatlar Akademisi'dir. Günümüz adıyla İstanbul Teknik Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi de dönemin mühendislik eğitimi yanında genel bir anlatımla mimarlık dersleri veren kuruluşları olarak göze çarpmaktadır. Söz konusu okulların mimarlık bölüm kuruluşlarına dair anlatım “1.5.4. 1940-1950 Yılları Arasında Türkiye'de Mimarlık” başlığı altında açıklanmaktadır.

Dönemin mimarlık eğitimi alanındaki baş aktörü Güzel Sanatlar Akademisi'nin ellinci senesine dair bir makalede, beş yıllık bir periyotta öğrenci sayısı değişimi şu şekilde gözlemlenmiştir. 1927 yılında 5 mimar, 1 ressam, 1 heykeltıraş, 3 dekoratör; 1928 yılında 24 mimar, 2 ressam, 1 heykeltıraş, 1 dekoratör; 1929 yılında 11 mimar, 2 ressam, 1 heykeltıraş; 1930 yılında 4 mimar, 2 ressam, 2 heykeltıraş, 7 dekoratör; 1931 yılında 6 mimar, 6 ressam, 11 dekoratör akademinin kayıta geçen öğrenci sayısıdır (Anonim, 1932).

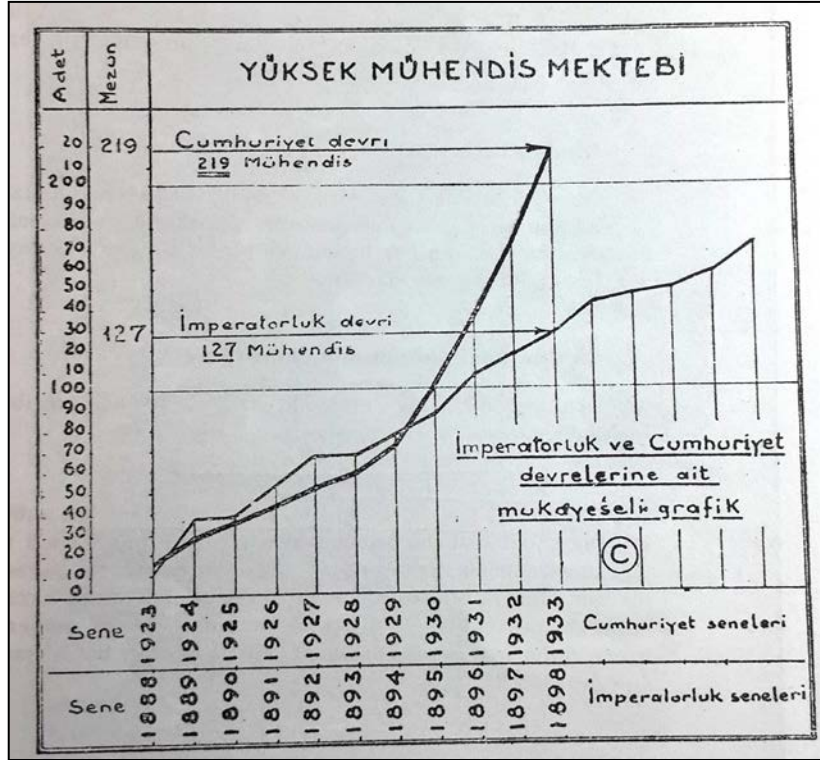
³ Turuk-u Muabir Mektebi (sonrasında Kondüktör Mekteb-i Alisi) “Nafia Fen Memuru” yetiştirmek amaçlı açılmış, yüksekokul niteliğinde eğitim veren bir kurumdur. 1937 yılında adı İstanbul Teknik Okulu olarak değiştirilmiş, mühendis ve mimar yetiştiren bir okul niteliği kazanmıştır.

Şekil 15. 1928 Güzel Sanatlar Akademisi öğrencilerine dair bir fotoğraf (Anonim, 1932).

Günümüz adıyla Yıldız Teknik Üniversitesi, 1911 yılında nafia fen memuru ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş, 1922 yılında Nafia Fen Mektebi adını almış ve yüksekokul statüsünde eğitim veren bir kurum olarak görev yapmıştır. İnşaat ve makine alanında mühendislik eğitimi veren kurumda, 1942-1943 ders yılından itibaren elektrik ve mimarlık bölümleri kurulmuştur. 1942 yılından önceki inşaat bölümü derslerinde mimarlık yalnızca genel bilgi olarak anlatılmaktadır (Özgüven 2002; URL-4, 2015).

Günümüz İstanbul Teknik Üniversitesi ise, Mühendishaneden Mühendishane-i Berr-i Hümayun'a uzanan yolculuğuna 1928 yılında Almanya'daki Technische Hochschule (Teknik Üniversite) sisteminin benimsenmesiyle Yüksek Mühendis Mektebi adını alarak devam etmiştir. Genel anlamda bir inşaat fakültesi özelliği taşıyan okulun bünyesinde birkaç tane de olsa mimarlık disiplini içeren ders bulundurmaktadır (Yazıcı, 2007; Özgüven 2002).

Şekil 16. Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Sonrası Yüksek Mühendis Mektebi Öğrenci Sayısını Gösterir Grafik (Anonim, 1935)

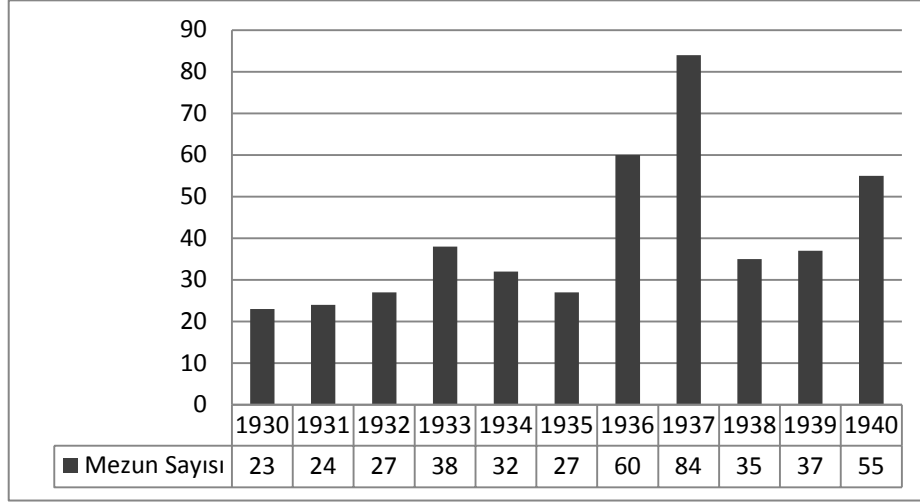
Tablo 2. 1920-1930 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Mühendishane-i Berri-i Hümayun (İ.T.Ü.)	(1795-1928)	Yüksek Mühendis Mektebi (1928)	-	Mimarlık (1847)
Kondüktör Mekteb-i Ali’si (Y.T.Ü.) ⁴	(1911-1922)	Nafia Fen Mektebi (1922-1937)	-	-
Sanayi-i Nefise Mektebi (M.S.G.S.Ü.)	(1883-1928)	Güzel Sanatlar Akademisi (1928)	-	Mimarlık (1883)

1930-1940 yılları Türkiye coğrafyasındaki yükseköğretim kurumlarında köklü reformların yapıldığı yıllara denk gelmektedir. Dönemin mimarlık eğitimi veren kuruluşları Güzel Sanatlar Akademisi, Yüksek Mühendis Mektebi (Günümüz İstanbul Teknik Üniversitesi) ve İstanbul Teknik Okulu (Günümüz Yıldız Teknik Üniversitesi) şeklinde sıralanabilmektedir.

⁴ Turuk-u Muabir Mektebi, sonrasında Kondüktör Mekteb-i Alisi, “Nafia Fen Memuru” yetiştirmek amaçlı açılmış, yüksekokul niteliğinde eğitim veren bir kurumdur. 1937 yılında adı İstanbul Teknik Okulu olarak değiştirilmiş, mühendis ve mimar yetiştiren bir okul niteliği kazanmıştır.

Tablo 3. Yüksek Mühendis Mektebi (İstanbul Teknik Üniversitesi)'nin 1930-1940 Yılları Mezun Sayısı Grafiği (Kaçar vd.,2012).⁵

Dönemin mimarlık eğitiminde bir dönüm noktası oluşturacak düzenlemeyi, mimarlık eğitiminin öncü kuruluşu olan Güzel Sanatlar Akademisi 1934 yılı Mimarlık Bölümü Yönetmeliğindeki esaslar ile yapmaktadır. Söz konusu değişiklik ile bölümün adı Yüksek Mimarlık Bölümü olarak değişmiş ve eğitim süresi 5 yıla çıkarılmıştır (Cezar, 1983). Ancak mimarlık öğrencilerinin “yüksek” unvanı alarak mezun olmaları 1938 yılında yapılan yönetmelik ile söz konusu olabilmiştir (Cezar, 1968). Ders programlarındaki değişim için Tablo 7’ye göz atıldığında 1924 yılında uygulanan 4 yıllık eğitimin 1934 yılında 5 yıla çıkarıldığı gözlemlenmektedir. 1934 yılındaki düzenleme ile mimarlık eğitimi hazırlık ve atölye aşaması olarak ikiye ayrılmıştır. Hazırlık aşamasını geçemeyen öğrenci atölye aşamasına dahil olamamaktadır. Söz konusu sistem ile atölye derslerine ağırlık verilmekte, eğitim 2 ve 3 yıllık periyotlara bölünmektedir (Tablo 4).

⁵ Söz konusu grafik, Yüksek Mühendis Mektebi (İ.T.Ü)’nün mezun sayısı grafiğidir. Özel olarak mimar sayısındaki değişime ait bir veri bulunamamıştır.

Tablo 4. Güzel Sanatlar Akademisi 1924 ve 1934 Yılları Mimarlık Bölümü Ders Programları (Hızlı, 2013)

Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi Mimarlık Bölümü (1924)			Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü (1934)	
Sınıf	Dersler	Yarışmalar	Dersler	
1. YIL	Riyaziyyat (Matematik)	Mimarlık	Yüksek Riyaziyyat (Yüksek Matematik)	
	Hendese-i Tersimime ve Gölge ve Tersimat (Grafik Geometri ve Gölge ve Çizimler)	Genel Tarih	Tersim-i Hendese (Grafik Geometri)	
	Tarih-i Umumi-i Mimari (Mimarlığın Genel Tarihi)	Fen Eğitimi	Mimarlık Tarihi	
	İnşaat	Süsleme	İnşaat I	
	Sanayi-i Nefise Tarihi (Güzel Sanatlar Tarihi)	kompozisyonu düzen ve uyum		
	Tatbiki Hikmet Kimya ve İlmul-arz (Uygulamalı Bilgiler, Kimya ve Jeoloji)	Modlaj, orneman; tüzenle orneman ya da büst		
			İnşaat Malzemesi I	
			Tefrişat ve Dahili Mimari (Dekorasyon ve İç Mimari)	
			Mukavemet	
			Mebani Bilgisi (Bina Bilgisi)	
2. YIL	İnşaat	Mimarlık	İnşaat 2	
	Tarih-i Umumi-i Mimari (Mimarlığın Genel Tarihi) (Türk ve İslam)	Genel Tarih		
	Kat'ı Ahcar ve Ahşap (Ahşabı ve Taşları Kesme)	Fen Eğitimi		
	Menazır (Perspektif)	Süsleme		
	Sanayi-i Nefise Tarihi (Güzel Sanatlar Tarihi)	kompozisyonu düzen ve uyum		
	Nazariyyat-ı Mimariye (Mimarlık Kuramları)	Modlaj, orneman; tüzenle orneman ya da büst		
	Mukavemet-i Ecsam ve Muvazenet-i İnşaat (Cisimlerin Dayanıklılığı ve Yapıların Dengesi)			
			İnşaat Malzemesi 2	
			Tefrişat ve Dahili Mimari (Dekorasyon ve İç Mimari)	
			Demir, İnşaat ve Betonarme	
		Mebani Bilgisi (Bina Bilgisi)		
		Resim		
		Ameli Meslek Bilgisi (Meslek Uygulama) 2		
		Umumi Fenni Malumat (Genel Teknik Bilgisi)		
		Modlaj (Heykel)		
		Şehircilik		
		İktisadi İnşaat Usulleri		
		Topografya		
		Fransızca veya Almanca (Yabancı Dil)		
		İkinci Devreye Geçiş Barajı: Hazırlık aşaması başarıyla bitirilmediği takdirde öğrenci atölye aşamasına geçememektedir.		

Tablo 4'ün devamı

Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi Mimarlık Bölümü (1924)			Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü (1934)		
Sınıf	Dersler	Yarışmalar	Dersler		
3. YIL	Sanayi-i Nefise Tarihi (Güzel Sanatlar Tarihi)	Mimarlık	Projeler	Yarışmalar	Seminerler
	Bediiyat (Estetik)	Genel Tarih	Mimari Proje1	Yarışma1	Türk Mimari Semineri ve
	Topografya	Fen Eğitimi	Mimari Proje2	Yarışma2	Estetik
	Betonarme	Süsleme kompozisyonu düzen ve uyum		Yarışma3	Dahili Tefrişat ve Tezyini Sanat (İç Mimari ve Süsleme)
		Modlaj, orneman; tüzenle orneman ya da büst			İnşaat
					Mebani Bilgisi
4. YIL	Abıdatın Usul-i Tersin ve İhyası (Anıtları Sağlamlaştırma Yöntemi ve Canlandırılması)	Mimarlık Genel Tarih	Mimari Proje3	Yarışma4	İnşaat
	Şehir ve Umumi Bahçeler Tanzimi	Fen Eğitimi	Mimari Proje4	Yarışma5	Uygulamalarına Ait Konular ve Bina Teknik Gezisi
	Binalar Kanunu	Süsleme kompozisyonu düzen ve uyum		Yarışma6	Demir ve Betonarme
	Keşif Yöntemi	Modlaj, orneman; tüzenle orneman ya da büst			Resim
	Estetik				Şehircilik
5. YIL					Uygulamalı
			Mimari Proje5	Yarışma7	(Türk Mimari Semineri ve Estetik 1. ve 2. atölyede zorunlu. Diğer seminerler seçime bağlı olarak
			Mimari Proje6	Yarışma8
			DiplomaProjesi	Yarışma9	puanları tamamlamak suretiyle alınabilir.

Tablo 5. 1930-1940 sürecinde Türkiye'de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Yüksek Mühendis Mektebi (İ.T.Ü.)	(1928-1944)	-	-	Mimarlık (1847)
Nafia Fen Mektebi (Y.T.Ü.)	(1922-1937)	İstanbul Teknik Okulu (1937-1969)	-	-
Güzel Sanatlar Akademisi (M.S.G.S.Ü.)	(1928-1981)	-	-	Mimarlık (1883)

1940-1950 sürecinde mimarlık eğitimi ve örgütlenmesi adına önemli adımlar atılmıştır. Bunlardan biri, temeli 1874'te atılan Turuk-u Muabir Mektebi'ne dayanan bugünkü Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nün kuruluşudur (Mangtay, 1995). 1937'de İstanbul Teknik Okulu adını alan okulda, 1942-1943 eğitim öğretim yılında Mimarlık Bölümü kurulmuştur (Dostoğlu ve Birsnel, 2003). Bu durumda, Emin Onat tarafından kurulan İstanbul Teknik Okulu Mimarlık Bölümü, inşaat bölümünden transfer edilen öğrencileriyle İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden önce kurulmuş olmaktadır. Böylece, Güzel Sanatlar Akademisi'nden sonra, ilk bağımsız mimarlık eğitimi bugünkü adıyla Yıldız Teknik Üniversitesi'nde verilmiştir. Okulun mimar unvanını alan ilk öğrencileri 1944-1945 yılı mezunları olmuştur (Özgüven, 2002). Okulun adı, 1969 yılında İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, 1983'te Yıldız Üniversitesi, 1992'de de Yıldız Teknik Üniversitesi olarak değiştirilmiştir (Dostoğlu ve Birsnel, 2003).

Diğer önemli eğitim kurumlarından İstanbul Teknik Üniversitesi'nin kuruluş aşamaları şu şekilde özetlenebilmektedir. Mühendis yetiştirmek amaçlı kurulmuş Mühendishane-i Bahri-i Hümayûn (İmparatorluk Deniz Mühendishanesi-1773), 1847 yılında eğitim programına mimarlık derslerini ekleyen Mühendishane-i Berri-i Hümayûn (İmparatorluk Kara Mühendishanesi)'un temelini oluşturmaktadır. 1909 yılında Mühendis Mekteb-i Âlisi, 1928'de Yüksek Mühendis Mektebi adını almıştır (Dostoğlu ve Birsnel, 2003). Yüksek Mühendis Mektebi'nin (İstanbul Teknik Üniversitesi) adı, 1941 yılında Yüksek Mühendis Okulu olarak değiştirilmiştir. 1944 yılında ise İstanbul Teknik Üniversitesi eğitim hayatına başlamıştır (Mangtay,1995). 1946 yılında çıkan Üniversiteler Kanunu ile İTÜ'de dört fakülte kurulmuş ve bunlardan birisi de Mimarlık Fakültesi olmuştur (Uluoğlu, 2009). 1950'lerin sonuna kadar mimarlık eğitiminde belirleyici rol oynayacak iki eğitim kurumundan biri Fransız École des Beaux-Arts modeline (Güzel Sanatlar Akademisi), diğeri ise Alman Teknik Üniversite modelini (İstanbul Teknik Üniversitesi) referans edinen mimarlık okulları olmuştur (Dostoğlu ve Birsnel, 2003).

İstanbul Teknik Üniversitesi hakkında kanun	
<i>Kanun No: 4619</i>	<i>Kabul tarihi: 12/7/1944</i>
<p>Madde 1 — İstanbul Yüksek Mühendis Okulu, bütün hak ve vecibeleriyle birlikte «İstanbul Teknik Üniversitesi» olarak bu kanun hükümlerine göre teşkilâtlandırılmıştır.</p> <p>Madde 2 — İstanbul Teknik Üniversitesinin vazifeleri şunlardır:</p> <p>A) Muhtelif kollarda yetiştireceği yüksek ve doktor mühendislerin nazari ve ameli öğretimlerini bir bütün olarak sağlamak;</p> <p>B) Mühendislikle ilgili bilimlerin esaslarını genişletmek için öğretim heyeti ve doktor mühendis namzetleri tarafından araştırmalar ve yayınlar yapılmasını temin etmek;</p> <p>C) Doğrudan doğruya memleketi ilgilendiren teknik meseleleri hal etmek için laboratuvarlarında veya yerlerinde tatbiki araştırmalar yapmak ve yaptırmak;</p> <p>D) Her türlü mühendislik işlerinde mütalâa vermek.</p> <p>Madde 3 — İstanbul Teknik Üniversitesi fakülteleri bu fakülteye bağlı şube ve enstitülerden teşekkül eder.</p> <p>Madde 4 — İstanbul Teknik Üniversitesi, bu üniversitenin profesörleri arasından Maarif Vekilliğince tayin olunan bir rektörle idare olunur. Fakültelerin başlarında o fakültenin profesörleri arasından Maarif Vekilliğince tayin edilen birer dekan bulunur.</p> <p>Madde 5 — İstanbul Teknik Üniversitesi öğretim heyeti, ordinaryüs profesör, profesör ve doçentlerden teşekkül eder.</p> <p>Madde 6 — İstanbul Teknik Üniversitesinin yatah teşkilâtı rektöre bağlı «Yatı Yurdu Müdürü» tarafından idare olunur.</p> <p>Madde 7 — 4121 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin «Yüksek Mühendis Mektebi, Müdürlük Kalemi, Tedris Heyeti, Tedris Kalemi, İdare ve Muamelât Şefliği» başlıkları altında gösterilen kadroları kaldırılmış ve yerlerine ilişkin (1) sayılı cetvelde derece, aded ve unvanları yazılı kadrolar kâim olmuştur.</p>	

Şekil 17. İstanbul Teknik Üniversitesi Hakkında Kanun (Resmi Gazete, 1944)

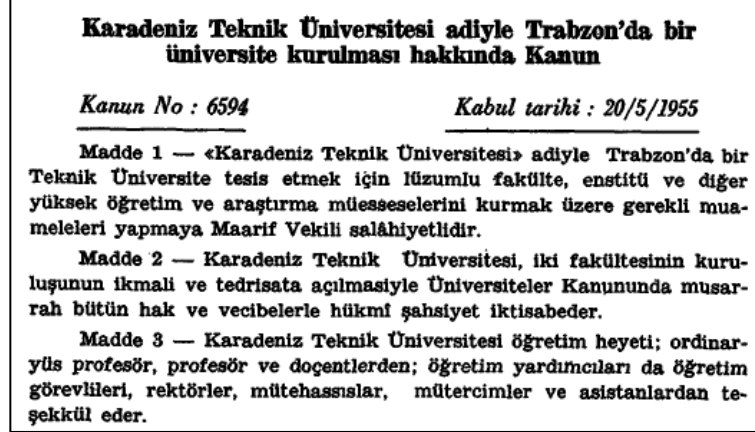
Tablo 6. 1940-1950 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944-)	-	Mimarlık (1944)	Mimarlık (1944)
İstanbul Teknik Okulu (Y.T.Ü.)	(1937-1969)	-	-	Mimarlık (1942)
Güzel Sanatlar Akademisi (M.S.G.S.Ü.)	(1928-1981)	-	-	Mimarlık (1883)

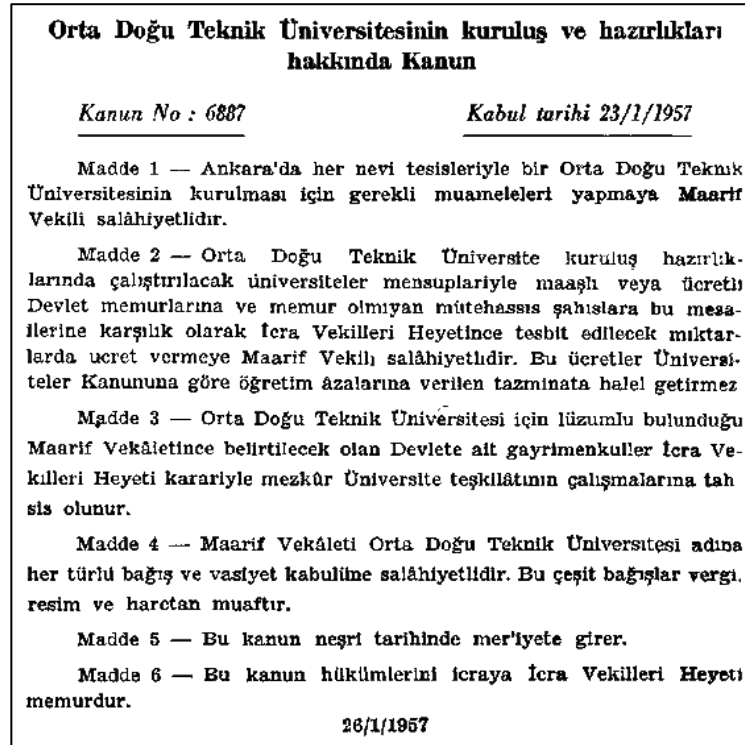
1950’lerde mimarlık eğitimini etkileyecek en önemli olaylardan biri; merkezin dışında da yeni üniversitelerin açılması olmuştur. Bu gayretin sonucunda 1955 yılında Ege Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi, 1956 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve 1957 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi kurulmuştur (Karakök, 2011).

Dönemin mimarlık alanında en önemli gelişmelerinden biri, İstanbul’da kurulan üç mimarlık okulundan sonra mimarlık eğitimini başkent Ankara’ya taşımak gayesiyle Orta

Doğu Teknik Üniversitesi'nin kurulması olmuştur (Uysal, 2009). 6887 sayılı kanunun 29 Ocak 1957'de yürürlüğe girmesiyle üniversitenin ilk açılan bölümü Mimarlık Bölümü olmuştur (Mangtay, 1995). ODTÜ, eğitimde Amerikan yaklaşımlarını referans almış, bu kurumsal yapıyı Türkiye'ye taşımıştır (Uysal, 2009).

Şekil 18. K.T.Ü.'nün Kurulması Hakkında Kanun'un ilk üç maddesi (Resmi Gazete, 1955).

Şekil 19. ODTÜ'nün kuruluş ve hazırlıkları hakkında kanun (Resmi Gazete, 1957)

1950'lerde, Türkiye'deki mimarlık ortamına dünyadaki yenilikler ve gelişmeler, 1930'larda olduğu gibi yabancı ziyaretçiler yardımıyla etki etmiştir. Dönemin önemli isimleri arasında bulunan Rolf Gutbrod, Bruno Zevi, Luigi Piccinato gibi isimler, 1957-1959 yılları arasında İTÜ ile ilişki içinde bulunmuşlardır. Bu isimler, Türk mimarisini yalnızca düşünce anlamında etkilemekle kalmamış, katıldıkları proje yarışması jürileri ile bizzat Türk mimarlığına katkıda bulunabilmişlerdir (Anonim,1985).

Bu bağlamda, Türk mimarlık eğitiminin Batı kaynaklı referanslara dayanan eğitim anlayışının üç önemli mimarlık ekolü temeline oturduğu söylenebilir. Bunlardan ilki Fransız altyapılı Ecole des Beaux-Arts sistemini benimseyen Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üniversitesi), ikincisi Alman eğitim sistemini referans edinen ve teknik eğitim ağırlıklı programa sahip İstanbul Teknik Üniversitesi, üçüncüsü ise Bauhaus eğitim sisteminin kabul edildiği Amerikan yaklaşımları üzerine oturtulan bir düzenlemeyle Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nün kurulması olmuştur.

Tablo 7. 1950-1960 sürecinde Türkiye'de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944-)	-	Mimarlık (1944)	Mimarlık (1944)
İstanbul Teknik Okulu (Y.T.Ü.)	(1937-1969)	-	-	Mimarlık (1942)
Güzel Sanatlar Akademisi (M.S.G.S.Ü.)	(1928-1981)	-	-	Mimarlık (1883)
Orta Doğu Yüksek Teknoloji Enstitüsü (O.D.T.Ü)	(1956-1959)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi (1959-)	-	Mimarlık (1956)

ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin kuruluşunu, 1955'te Trabzon'da kurulan Karadeniz Teknik Üniversitesi bünyesinde 1963 yılında açılan İnşaat-Mimarlık Fakültesi izlemektedir (Dostoğlu ve Birsnel, 2003). K.T.Ü (Karadeniz Teknik Üniversitesi) Mimarlık Bölümü'nde ilk dönemlerde 5 yıllık olan lisans eğitimi, 1977-1978 Eğitim-Öğretim yılından itibaren 4 yıl olarak uygulanmıştır. 1982 yılında İnşaat-Mimarlık Fakültesi'nin adı Mühendislik-Mimarlık Fakültesi olarak değişmiştir. 04.07.2005 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Mimarlık Fakültesi, Mühendislik Fakültesi'nden ayrılmış ve Mimarlık Fakültesi şeklinde yapılandırılmıştır (Nalçakan, 2006). Günümüzde Mimarlık, İç Mimarlık ve Şehir Bölge Planlama Bölümlerini bünyesinde bulunduran bir Fakülte olarak eğitim çalışmalarına devam eden bir kuruluştur.

Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin en önemli özelliği, kurucularının ilk öğrencileri olmasıdır. KTÜ'nün kuruluş ve gelişiminde rol oynayan aktörler; İTÜ kökenli kıdemli profesörler, Dr. Erdem Aksoy (Sonraları KTÜ Rektörü), New York, Sydney ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinden gelen akademisyenler, ülkenin her yerinden gelen öğrenciler, politikacılar ve medya olmuştur. Bunun sonucunda Trabzon gibi bir taşra kenti, her görüşten insanın bir arada olduğu Anadolu için yeni renkler ve kompozisyonlar üretimine ön ayak olmuştur (Yardımoğlu, 2003).

1960'lı yıllara tarihlenen süreçte, Beaux-Arts'dan devraldığı sahneyi Bauhaus önderliğinde devam ettiren mimarlık anlayışının etkisi azalmaya başlamıştır. Dönem artık popülist eğilimlerin yaygınlaştığı, yeni akımlar ve entelektüel anlayışın yükseldiği bir anlayışa sahiptir. 60'lı yıllar, toplumda yeni bir bilincin ortaya çıkışına tanık olmuştur. Bir tarafta sömürgeciliğe, ırkçılığa, burjuvaziye karşı direniş; diğer tarafta teknolojinin doğaya ve insana etkisinin fark edilmesi ve kentleşen Türkiye'nin yarattığı gerilimli durum söz konusudur. Tüm bu bilinçlenme ve harekete geçme durumu, mimarlık eğitim politikasına da etki etmiştir. Bu durumda, mimarın yeterlik alanı genişlemektedir. Ders programlarına disiplinler arası bir yapılaşmayla toplumbilimden, politika ve felsefeden eklemeler yapılmış ancak diğer dersler Beaux-Arts ve Bauhaus etkisinden tam olarak kurtulamamışlardır (Balamir, 1985).

Tablo 8. 1960-1970 sürecinde Türkiye'de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944-)	-	Mimarlık (1944)	Mimarlık (1944)
İstanbul Teknik Okulu (Y.T.Ü.)	(1937-1969)	İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (1969-1982)	-	Mimarlık (1942)
Güzel Sanatlar Akademisi (M.S.G.S.Ü.)	(1928-1969)	İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (1969-1982)	-	Mimarlık (1883)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	(1959-)	-	Mimarlık (1957)	-Mimarlık (1956) -Şehircilik (1961)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	(1955-)	-	İnşaat-Mimarlık (1963)	Mimarlık (1963)
Ege Özel Mühendislik Mimarlık Yüksekokulu (Dokuz Eylül Üniversitesi)	(1963-1975)	-	-	Mimarlık (1963)

Tablo 8'in devamı

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Zafer Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu+ Yükseliş Koleji (Özel Mimarlık Okulu) (Gazi Üniversitesi)	(1966-1973)	-	-	Mimarlık (1966)

60'lardan 80'lere uzanan dönemde, eğitim alanında birçok yeniliğe ve yeni okulların kuruluşuna tanık olunmuştur. Köklü okullardan İstanbul Teknik Üniversitesi söz konusu yeni model arayışlarına giren ilk kurum olmuştur. Güzel Sanatlar Akademisi, İ.T.Ü. ve O.D.T.Ü gibi kökeni yabancı temelli eğitim anlayışına dayalı olan üniversitelerin ders programlarında bilimsel-analitik, çevreye duyarlı yaklaşım ve göstergebilimsel yaklaşımlar mimarlık müfredatlarında yer almaya başlamıştır (Yücel, 2007).

1970'lerde temeli atılan mimarlık okullarına göz atıldığında, artık büyük şehirler dışında mimarlık bölümü kuruluşunun artışı gözlemlenebilmektedir. 1970 yılında kurulan Konya Mühendislik-Mimarlık Yüksek Okulu, 1971'de Konya Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi, daha sonra 1975'te Selçuk Üniversitesi'ne dönüştürülmüş, 1982'de Mühendislik-Mimarlık Fakültesi kurulmuştur. Günümüz Trakya Üniversitesi Mimarlık Bölümü de 1977'de kurulan Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nin devamı olarak eğitim hayatını devam ettirmektedir (Dostoğlu ve Bilsel, 2003). Söz konusu değişim, 1979 yılında yürürlüğe giren, "1472 Sayılı Kanunla Açılmış Bulunan Resmi Yüksekokulların Üniversite ve Akademilere Devredilmesi Hakkında Kanun" ile Konya Devlet Mimarlık-Mühendislik Akademisi, Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nin yanında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (M.S.G.S.Ü.)'nin de adının değiştirilmesine ve "Üniversite" unvanını almalarına neden olmuştur (Şekil 20).

KANUN	
1472 Sayılı Kanunla Açılmış Bulunan Resmî Yüksekokulların Üniversite ve Akademilere Devredilmesi Hakkında Kanun	
Kanun No. 2237	Kabul Tarihi: 22/5/1979
<p>MADDE 1. — 1472 sayılı özel yüksekokul öğrencilerinin öğrenimlerine devam edebilmeleri için açılacak resmî yüksekokullar hakkındaki Kanuna istinaden satın alınarak veya kamulaştırılarak Hazine mülkiyetine intikal ettirilen okullara ait her türlü bina, tesis, araç ve gereçleri bütün hak ve vebeleri ile Millî Eğitim Bakanlığınca gösterilecek üniversite veya akademilere Maliye Bakanlığınca bedelsiz olarak devrolunur.</p> <p>Bu Kanunda adı geçen yüksekokullar, bağlandıkları üniversite ve akademilerin genel veya katma bütçelerinde yer alır.</p> <p>MADDE 2. — Üniversite ve akademilerin kuruluş ve öğretim özelliğine göre ilişik cetveldeki okulların; devam ettirilmesi, birleştirilmesi, fakülte, bölüm, enstitü veya başka öğretim kurumu haline getirilmesi, okulun bağlı bulunduğu üniversitenin veya akademinin yetkili organları kararı ile olur.</p>	

Şekil 20. 1472 Sayılı Kanunla Açılmış Bulunan Resmî Yüksekokulların Üniversite ve Akademilere Devredilmesi Hakkında Kanun'un ilk 2 maddesi (Resmî Gazete, 1979)

Tablo 9. 1970-1980 sürecinde Türkiye'de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944-)	-	Mimarlık (1944)	Mimarlık (1944)
İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (Y.T.Ü.)	(1969-1982)	-	Mimarlık (1976)	Mimarlık (1942)
İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (M.S.G.S.Ü.)	(1969-1982)	-	-	Mimarlık (1883)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	(1959-)	-	Mimarlık (1957)	-Mimarlık (1956) -Şehircilik (1961)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	(1955-)	-	İnşaat- Mimarlık (1963)	Mimarlık (1963)
Ankara Devlet Mühendislik-Mimarlık Akademisi (Gazi Üniversitesi)	(1973-1982)	-	-	Mimarlık (1966)
Konya Mühendislik-Mimarlık Yüksek Okulu (Selçuk Üniversitesi)	(1970-1971)	Konya Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi (1971-1982)	-	Mimarlık (1970)
Ege Özel Mühendislik Mimarlık Yüksekokulu (Dokuz Eylül Üniversitesi)	(1975-1982)	Ege Üniversitesi (1975-1982)	Güzel Sanatlar (1975)	Mimarlık (1975)
Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi (Trakya Üniversitesi)	(1977-1982)	-	-	Mimarlık (1977)

Türkiye’de Yükseköğretim sistemi ile ilgili önemli bir değişiklik 1981 yılında yapılmıştır. 2547 sayılı yasa ile bütünlük ilkesi altında yeniden yapılandırılan bu düzeltme, Yükseköğretim sistemine yeni bir içerik getirmiştir (Başkan, 2001).

1981’de YÖK’ün kuruluşu ile Devlet Mühendislik Mimarlık Akademileri yeniden yapılandırılma içine girmiştir. Yenileme hareketi sonucunda akademiler üniversiteye dönüştürülmüştür. Bu süreçte, temeli 1966 yılında atılan Zafer Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu, 1967 ve 1973 yıllarında çeşitli yapılandırmalarla bugünkü Gazi Üniversitesi bünyesine, 1983 yılında dahil edilmektedir. 1985 yılı verilerine göre Türkiye’de mevcut 12 tane mimarlık fakültesi bulunmaktadır (Dostoğlu ve Birsnel, 2003; Düzgün, 2004).

Tablo 10. 1980-1990 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944-)	-	Mimarlık (1944)	-Mimarlık -Şehircilik (1981)
Yıldız Üniversitesi	(1982-1992)	-	Mimarlık (1976)	-Mimarlık (1942) -Şehircilik (1982)
Mimar Sinan Üniversitesi	(1982-2004)	-	Mimarlık (1982)	-Mimarlık -Şehircilik -İç Mimarlık -Endüstri Ürünleri Tasarımı (1982)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	(1959-)	-	Mimarlık (1957)	-Mimarlık (1956) -Şehircilik (1961)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	(1955-)	-	İnşaat-Mimarlık (1963)	Mimarlık (1963)
Gazi Üniversitesi	(1982-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1982)	Mimarlık (1966)
Konya Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi (Selçuk Üniversitesi)	(1971-1982)	Selçuk Üniversitesi (1982-)	-	Mimarlık (1970)
Ege Üniversitesi (Dokuz Eylül Üniversitesi)	(1975-1982)	Dokuz Eylül Üniversitesi (1982-)	Mühendislik-Mimarlık (1982)	Mimarlık (1975)
Trakya Üniversitesi	(1982-)	-	-	Mimarlık (1977)

Tablo 10'un devamı

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Diyarbakır Üniversitesi (Dicle Üniversitesi)	(1966-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1983) -Mimarlık (2010)	Mimarlık (1983) -İ.M.(2010) -E.Ü.T. (2010)
Anadolu Üniversitesi	(1974-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1984)	Mimarlık (1984)
Çukurova Üniversitesi	(1974-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1982)	Mimarlık (1989)

1990-2000 yılı aralığında da Türkiye’de açılan mimarlık bölümlerinde yıllara göre artış gözlemlenebilmektedir. İzmir’de ilk mimarlık eğitimi veren kurum Buca’da 1963 yılında kurulan Ege Özel Mimarlık Mühendislik Yüksek Okulu olmuştur. 1975 yılında Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’ne bağlı Mimarlık Bölümü kurulmuştur. 1982 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi içerisine alınır ve Mimarlık Fakültesinin Dokuz Eylül Üniversitesi’nde kuruluşu 3 Temmuz 1992 yılına denk gelmektedir (Dostoğlu ve Birsnel, 2003; Nalçakan ve Polatoğlu, 2008).

1998 yılı itibari ile Türkiye çapında mimarlık fakülteleri sayısı 17’yi bulmuştur. Ancak, Sey’in belirttiğine göre öğretim üyesi sayısı yetersizdir ve bu durum mimarlık eğitimi kalitesini de doğru orantılı olarak etkilemektedir. Eğitim kurumlarının sayılarının planlı olarak artmaması eğitim alanında önemli problemlere zemin oluşturmuştur (Sey, 1998).

Tablo 11. 1990-2000 sürecinde Türkiye’de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944-)	-	Mimarlık (1944)	-Mimarlık -Ş.B.P. (1981)
Yıldız Üniversitesi	(1982-1992)	-	Mimarlık (1976)	-Mimarlık (1942) -Ş.B.P. (1982)
Mimar Sinan Üniversitesi	(1982-2004)	-	Mimarlık (1982)	-Mimarlık -Ş.B.P. -İ.M. -E.Ü.T. (1982)

Tablo 11'in devamı

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	(1959-)	-	Mimarlık (1957)	-Mimarlık (1956) Ş.B.P.(1961)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	(1955-)	-	İnşaat-Mimarlık (1963)	Mimarlık (1963)
Gazi Üniversitesi	(1982-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1982)	Mimarlık (1966)
Konya Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi (Selçuk Üniversitesi)	(1971-1982)	Selçuk Üniversitesi (1982-)	-	Mimarlık (1970)
Ege Üniversitesi (Dokuz Eylül Üniversitesi)	(1975-1982)	Dokuz Eylül Üniversitesi (1982-)	Mühendislik-Mimarlık (1982)	Mimarlık (1975)
Trakya Üniversitesi	(1982-)	-	-	Mimarlık (1977)
Diyarbakır Üniversitesi (Dicle Üniversitesi)	(1966-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1983) -Mimarlık (2010)	Mimarlık (1983) -İ.M.(2010) -E.Ü.T. (2010)
Eskişehir Anadolu Üniversitesi	(1974-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1984)	Mimarlık (1984)
Çukurova Üniversitesi	(1974-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1982)	Mimarlık (1989)
Mustafa Kemal Üniversitesi	(1992-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1992)	Mimarlık (1992)
Bozok Üniversitesi	(2006-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1992)	-Mimarlık (1992) -Ş.B.P. (2006)
Kayseri Üniversitesi (Erciyes Üniversitesi)	(1978-1982)	-	Mimarlık (1992)	-Mimarlık -Şehircilik - Endüstri Ürünleri Tasarımı (1993)
Balıkesir Üniversitesi	(1992-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1992)	Mimarlık (1993)
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	(1993)	-	Mühendislik-Mimarlık (1993)	Mimarlık (1993)
Bursa Üniversitesi (Bursa Uludağ Üniversitesi)	(1975-1982) (1982-)	-	Mimarlık (1994)	Mimarlık (1994)
Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi	(1992-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1995)	Mimarlık (1995)

Tablo 11'in devamı

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	(1992-)	-	Mimarlık (1994)	Mimarlık (1994)
Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	(1992-)	-	Mimarlık ⁶ (1995)	-Mimarlık -Şehircilik (1995)
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	(1982-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1997)	Mimarlık (1997)
Mersin Üniversitesi	(1992-)	-	Mimarlık (1999)	-Mimarlık -Ş.B.P. -E.Ü.T. (1999)

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)'nun kuruluşundan (1982) önce Türkiye'deki mimarlık bölümü sayısının sekiz olduğu belirtilmektedir. 2000 yılı itibari ile Yüksek Öğretim Kurumu'na bağlı 22 mimarlık eğitim kurumunun varlığı bilinmektedir (Önel, 2000). 2001 yılı itibari ile Türkiye'de 12 Mimarlık, 16 tane Mühendislik-Mimarlık Fakültesi bulunmaktadır. Bu kurumların öğretim süreleri dört yıl olarak belirlenmiştir (Ergöz, 2002).

2000'li yıllar Türkiye genelinde üniversite sayısının oldukça artış gösterdiği bir dönemdir. 2007 yılı, 5662 Sayılı "Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda ve Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Ekli Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 17 tane üniversitenin kurulmasına karar verilmiştir. Bu üniversiteler; Karamanoğlu Mehmet Bey, Ağrı Dağı, Sinop, Siirt, Nevşehir, Karabük, Kilis 7 Aralık, Çankırı Karatekin, Artvin Çoruh, Bilecik, Bitlis Eren, Kırklareli, Osmaniye Korkut Ata, Bingöl, Muş Alparslan, Mardin Artuklu, Batman Üniversiteleri olarak sıralanmaktadır. Yeni açılan, söz konusu 17 üniversiteden 6 tanesinde aynı zamanda mimarlık bölümü kurulmuştur.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi'nin 2014 yılı Temmuz ayı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu referans alınarak Türkiye'de Mimarlık Bölümü sayısı, öğrenci potansiyeli ile ilgili bilgiler derlenmiştir. Söz konusu çalışma sonucunda 2014 yılı Temmuz ayı itibariyle Türkiye'de 85 tane Mimarlık eğitimi veren kurum tespit edilmiştir. Kurumlardan 45 tanesi vakıf, 40 tanesi ise devlet okuludur. En fazla öğrenci

⁶ Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Bölümü, 1995 yılında lisansüstü derslerle öğretime başlamıştır.

kontenjanına sahip üç okul şu şekilde sıralanmaktadır; Beykent Üniversitesi (Vakıf) 180, Maltepe Üniversitesi (Vakıf) 178, Yıldız Teknik Üniversitesi (Devlet) 175 öğrenci kontenjanına sahiptir. Genel olarak tüm kontenjanların dolduğu farz edilirse Türkiye genelinde 5551 tane mimar adayı 2014-2015 Güz Yarıyılı itibari ile mimarlık bölümlerine giriş yapmış bulunmaktadır.

Tablo 12. 2000'den günümüze Türkiye'de devlet mimarlık okulları listesi

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
İstanbul Teknik Üniversitesi	(1944-)	-	Mimarlık (1944)	-Mimarlık -Ş.B.P. (1983) -E.Ü.T. (1993) -İ.M. (2002) -P.M.
Yıldız Teknik Üniversitesi	(1992-)	-	Mimarlık (1976)	-Mimarlık (1942) -Şehircilik (1982)
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	(2004-)	-	Mimarlık (1982)	-Mimarlık -Ş.B.P. (1982) -İ.M.(1925) -E,Ü.T. (1971)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	(1959-)	-	Mimarlık (1957)	-Mimarlık (1956) -Ş.B.P. (1961) -E.Ü.T. (1979)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	(1955-)	-	İnşaat-Mimarlık (1963) -Mimarlık (2005)	Mimarlık (1963) -İ.M. (1993) -Ş.B.P. (2003)
Gazi Üniversitesi	(1982-)	-	Mühendislik-Mimarlık (1982)	Mimarlık (1966)
Konya Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi (Selçuk Üniversitesi)	(1971-1982)	Selçuk Üniversitesi (1982-)	Mühendislik-Mimarlık (1982-2012) Mimarlık (2012)	Mimarlık (1970) -Ş.B.P. (1994)
Ege Üniversitesi (Dokuz Eylül Üniversitesi)	(1975-1982)	Dokuz Eylül Üniversitesi (1982-)	Mühendislik-Mimarlık (1982)	Mimarlık (1975)

Tablo 12'nin devamı

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Trakya Üniversitesi	(1982-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1981-2013) Mimarlık (2013)	Mimarlık (1977) -P.M.
Diyarbakır Üniversitesi (Dicle Üniversitesi)	(1966-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1983) -Mimarlık (2010)	Mimarlık (1983) -İ.M.(2010) -E.Ü.T. (2010)
Eskişehir Anadolu Üniversitesi	(1974-)	-	Mimarlık ve Tasarım (2011)	Mimarlık (1984)
Çukurova Üniversitesi	(1974-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1982)	Mimarlık (1989)
Mustafa Kemal Üniversitesi	(1992-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1992) -Mimarlık (2008)	Mimarlık (1992) -P.M. (1993) -İ.M. -Ş.B.P. -E.Ü.T.
Bozok Üniversitesi	(2006-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1992)	-Mimarlık (1992) -Ş.B.P. (2006)
Kayseri Üniversitesi (Erciyes Üniversitesi)	(1978-1982)	-	Mimarlık (1992)	-Mimarlık -Ş.B.P. - E.Ü.T. (1993)
Balıkesir Üniversitesi	(1992-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1992)	Mimarlık (1993)
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	(1993)	-	Mühendislik- Mimarlık (1993)	Mimarlık (1993)
Bursa Üniversitesi (Uludağ Üniversitesi)	(1975-1982) (1982-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1976) Mimarlık (2013)	Mimarlık (1993)
Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi	(1992-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1995) Mimarlık (2012)	Mimarlık (1995) -Ş.B.P. - E.Ü.T. -İ.M. -P.M. (2007)
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	(1992-)	-	Mimarlık (1994)	Mimarlık (1994)
Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	(1992-)	-	Mimarlık (1995)	-Mimarlık -Şehircilik -E.Ü.T. (1995)

Tablo 12'nin devamı

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	(1982-)	-	Mühendislik- Mimarlık (1997)	Mimarlık (1997)
Mersin Üniversitesi	(1992-)	-	Mimarlık (1999)	-Mimarlık -Ş.B.P. -E.Ü.T. (1999)
Kocaeli Üniversitesi	(1992-)	-	-Mühendislik (2002) -Mimarlık ve Tasarım(2006)	-Mimarlık (2002) -Mimarlık -İç Mimarlık (2006) -Ş.B.P. -E.Ü.T. ⁷
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	(1992-2012)	Bülent Ecevit Üniversitesi (2012-)	-	Mimarlık (2003)
On dokuz Mayıs Üniversitesi	(1975-)	-	Mimarlık (2003)	Mimarlık (2003) -Ş.B.P.
Gaziantep Üniversitesi	(1987-)	-	Mimarlık (2006)	-Mimarlık -İ.M. -Ş.B.P. -E.Ü.T. (2006)
Mardin Artuklu Üniversitesi	(2007-)	-	Mühendislik- Mimarlık (2007) -Mimarlık	Mimarlık (2007)
Abant İzzet Baysal Üniversitesi ⁸	(1992-)	-	Mühendislik- Mimarlık (2008)	Mimarlık (2008)
Nevşehir Üniversitesi	(2007-)	-	Mühendislik- Mimarlık (2009)	Mimarlık (2009)
Erzurum Atatürk Üniversitesi	(1954-)	-	Mimarlık ve Tasarım (2010)	-Mimarlık (2010) -P.M. (1990) -Ş.B.P. (2010) -İ.M.(2010)
Bingöl Üniversitesi	(2007-)	-	Mühendislik- Mimarlık (2010)	Mimarlık (2010)
Adıyaman Üniversitesi	(2006-)	-	Mimarlık (2010)	Mimarlık (2010)
Namık Kemal Üniversitesi	(2006-)	-	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (2010)	-Mimarlık -E.Ü.T. -P.M. (2010)

⁷ Kuruluş tarihlerine ulaşılammıştır.⁸ Vakıf destekli devlet üniversitesi

Tablo 12'nin devamı

ÜNİVERSİTE	YIL	DEĞİŞEN İSİM	FAKÜLTE	BÖLÜM
Muş Alparslan Üniversitesi	(2007-)	-	Mimarlık (2010)	Mimarlık (2010)
Kafkas Üniversitesi	(1992-)	-	Mühendislik-Mimarlık (2010)	Mimarlık (2010)
Düzce Üniversitesi	(2006-)	-	Sanat, Tasarım ve Mimarlık (2010)	-Mimarlık -Müzik -E.Ü.T. İ.M. -Heykel -Resim -Tiyatro (2010)
Konya Üniversitesi	(2010-)	Necmettin Erbakan Üniversitesi (2012)	Mühendislik-Mimarlık (2010)	Mimarlık (2010) -Ş.B.P.
Pamukkale Üniversitesi	(1992-)	-	Mimarlık ve Tasarım (2009)	Mimarlık (2010) -Ş.B.P. -P.M. (2010) -İ.M. (2010) -E.Ü.T.
Akdeniz Üniversitesi	(1982-)	-	Güzel Sanatlar Fakültesi (1999)	Mimarlık (2011)
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	(2006-)	-	Mühendislik-Mimarlık (2011)	Mimarlık (2011)
Abdullah Gül Üniversitesi ⁹	(2010-)	-	Mimarlık (2012)	Mimarlık (2012)
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	(2010-)	-	Mimarlık (2012)	Mimarlık (2012)
Karabük Üniversitesi	(2007-)	-	Mimarlık (2014)	Mimarlık (2014)
Hacettepe Üniversitesi	(1958-)	-	Mimarlık (2014)	Mimarlık (2014)
Cumhuriyet Üniversitesi	(1974-)	-	Mimarlık (2011)	-Mimarlık (2011) -Ş.B.P. (2011)
Namık Kemal Üniversitesi	(2006-)	-	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (2010)	Mimarlık (2011) -E.Ü.T. (2011) -P.M. (2004) -Resim (2011)
Kırklareli Üniversitesi	(2007-)	-	Mimarlık ¹⁰	-Mimarlık -Ş.B.P.

⁹ Vakıf destekli devlet üniversitesi.

¹⁰ Kuruluş tarihine ulaşılamamıştır. Yanında parantez içinde tarih bulunmayan bölümlerin kuruluş tarihine ulaşılamamıştır.

1.5.4. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Örgütlenmesi ve Süreli Yayınların Türkiye’de BiçimleniŒi

1883 yılında Güzel Sanatlar Akademisi’nin kuruluşundan önce mimarlık eğitiminin Mühendishane’deki “fenn-i mimari” dersleriyle sınırlı olması, Tanzimat döneminde mimarlık eğitimi adına özel bir girişimin bulunmaması, mimarlık hizmetini yabancı mimarların üstlenmiş olması gibi pek çok faktör, Osmanlı döneminde mimarlık örgütlenmesinin gecikmesine neden olmuştur denilebilmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı, ancak 20. yüzyılın başlarına rastlayan örgütlenme girişimleri, 1908 yılında “Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti”nin kuruluşuyla sonuçlanmıştır (Günergun, 2001). Cemiyete, kuruluşundan itibaren iki yıllık süre içerisinde 60 tanesi mühendis olmakla birlikte, 78 asli üye kayıt olmuştur. Buradan cemiyetin mühendis-mimar oranının yaklaşık %77’ye %33 olması, mühendis ağırlıklı bir oluşum olduğunu gösterebilmektedir. Cemiyete yalnız Osmanlı çatısı altında yaşayan ve Osmanlı’da eğitim görmüş kişiler üye olabilmektedir. Bunun dışında, resmi bir eğitimden geçmemiş fakat fiilen mühendislik ve mimarlık yapan ün sahibi kişiler de cemiyete katılabilmektedirler. Ülkenin durumu ve koşullar nedeniyle topluluk 1919 yılında yeniden kurulmak durumunda kalmıştır. Bu iki kuruluş aşamasında da mimar Kemaleddin Bey önemli rol üstlenmiştir. Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin faaliyetlerinin, belirlenebildiği kadarıyla 1922 yılına kadar devam ettiği söylenebilmektedir (Günergun, 1987).

Tablo 13. Geçmişten günümüze Türkiye’de yapı üretimi aşamasında yer edinen faktörler.
(Taş, 2003) ¹¹

DÖNEMLER	YASAL DEĞİŞİM NOKTALARI	ÖRGÜTLENME	İLGİLİ/BAĞINTILI KURUMLAR	YASALAR	
CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM	1839 (Tanzimat Fermanı) Öncesi	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti(1908)	Hassa Mimarlar Teşkilatı	Şehremaneti	Fermanlar
	1839 (Tanzimat Fermanı) Sonrası		Nafia Nezareti (1848-1920)	Şehremaneti	Ebniye Nizamnamesi
CUMHURİYET SONRASI DÖNEM	1923-1928	Türk Mimarlar Cemiyeti(1927) Güzel Sanatlar Birliği(1927)	Nafia Vekaleti (1920-1928)	Şehremaneti	-Ebniye Nizamnamesi -642 Sayılı Belediyeler Kanunu
	1928-1956	Türk Yüksek Mimarlar Birliği (1939)	Bayındırlık Bakanlığı (1928-1983) İmar ve İskan Bakanlığı (1958-1983)	Belediye	-Yapı Yollar Kanunu -3458 Sayılı Mimarlık ve Mühendislik Kanunu
	1956-1972	TMMOB(1954) Mimarlar Odası (1954)	-Bayındırlık Bakanlığı -İmar ve İskan Bakanlığı	Belediye	6785 Sayılı İmar Kanunu
	1972-1985	Mimarlar Odası	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (1983-2011)	Belediye	1605 sayılı Kanun
	1985-2014	Mimarlar Odası	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2011-2014)	Belediye	3194 Sayılı İmar Kanunu

Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin kuruluşundan bir yıl sonra (1909 yılında), cemiyet nizamnamesine uygun olarak Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası yayımlanması kararlaştırılmıştır. Söz konusu yayın, bir yıl boyunca her ay olmak üzere yayın hayatını devam ettirmiştir (Günergun, 2001).

¹¹ Taş, M., 2003. Osmanlı’dan Günümüze Yapı Üretiminde Mimarlık Meslek Örgütlenmesinin Gelişimi, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, s.204’ten derlenmiştir

Tablo 14. 19. yüzyıl sonrası Osmanlı Döneminde mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin yeniden kuruluşu ¹²

Osmanlı dönemi de dahil olmak üzere mimarların ilk defa bağımsız örgütlendiği kuruluş, temelini “Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti”nden alan 18 Şubat 1927 tarihinde kurulmuş “Türk Mimarlar Cemiyeti”dir. Cemiyetin merkezi Ankara’dadır. Ayrıca yaklaşık aynı sürece denk gelen dönemde İstanbul’daki mimarlar 9 Mart 1927’de Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi’ni oluşturmuşlardır (Ünalın, 2002; Ünalın, 2013). Söz konusu döneme ait örgütlenme ortamı, “1.6. Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Mesleğinin Türkiye’de Örgütlenme Biçimleri” başlığı altında detaylı olarak açıklanmaktadır.

Tablo 15. 1920-1930 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti ¹³
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul

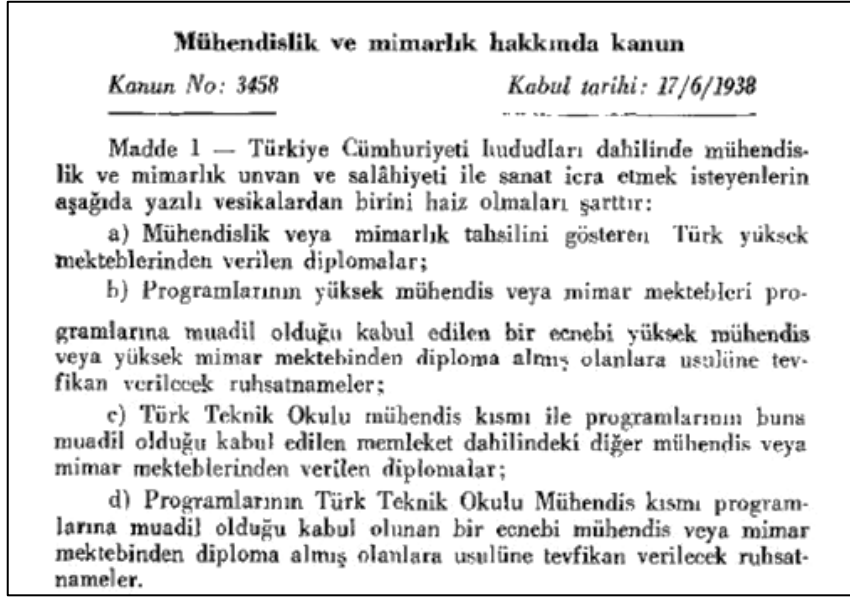
1930-1940 yılları arasında, örgütlenme alanında birleştirici adımlar atılmaktadır. İstanbul, İzmir ve Ankara’daki mimarlar 1934’te İstanbul’da toplanmış ve güçlerini birleştirme kararı almışlardır. Bundan sonra Ankara merkezli, İstanbul şubeli olmak üzere “Türk Yüksek Mimarlar Birliği” oluşmuştur. Bu oluşum, “Türk Mimarlar Cemiyeti” ile “Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi”nin birleşiminin ürünüdür. Birlik, 1965’e kadar bu isimle anılmış, bu arada “Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi” de kapatılmamıştır (Ünalın, 2013).

1938 yılında Resmi Gazete’de yayınlanan Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun, yarım yüzyıldır süregelen “ocaklı-okullu” mimar tartışmasına son vermiş gibi görülmektedir. Söz konusu dönemde sayıları 200’ü bulan diplomalı mimarlar statü olarak

¹² 1912-1919 yılları arasında Osmanlı’nın içinde bulunduğu üç savaş (Trablusgarp, Balkan, I. Dünya Savaşı) dolayısı ile cemiyetin bir süre çalışmalarına ara verdiği düşünülmektedir.

¹³ Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin 1925 yılında faal olduğu bilinmektedir. Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin Cumhuriyet’in ilanından sonra bu ismi aldığı düşünülmektedir.

aranılan kişiler haline gelmişlerdir (Omacan, 1998). Bu kanunla Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mimar ve mimarlık mesleğini uygulamak için gereken koşulları belirten, mimarlık mesleğini ilk defa konu edilen bir kanun ortaya çıkarılmıştır (Ergöz, 2002).

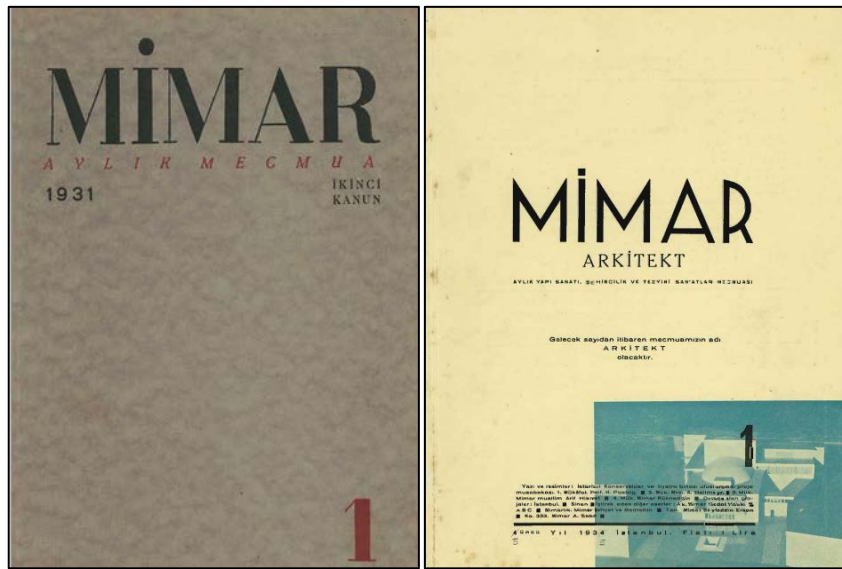

Şekil 21. Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanunun birinci maddesi (Resmi Gazete, 1938)

1938 yılında çıkarılan 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanunda, daha önce 1927 yılında çıkan 1035 sayılı kanun ve 1936 yılı, 3077 sayılı kanunun (1035 sayılı kanuna ek kanun) belirttiği durumların iptal edildiği belirtilmektedir. Söz konusu durum, daha önce mühendis ve mimar unvanı ile mezun olan bireylerin yüksek mühendis ya da yüksek mimar statüsünde bulunması koşulunu ortadan kaldırmıştır. 3458 sayılı kanun ile Teknik Okul mühendis bölümü statüsüne eş değer kabul edilen okullardan mezun olanların mühendis/mimar unvanını, Türk yüksekokullarından verilen ve eş değeri diğer okullardan alınan diplomalarda bireylerin yüksek mühendis/mimar unvanını alacakları belirtilmiştir. Söz konusu diplomalara sahip olmayan hiç kimse mühendis ya da mimar unvanı ile iş yapamamakta ve imza yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca devlette çalışan mimar ya da mühendislerin serbest büro açma ve harici iş yapma haklarının bulunmadığı bu yasayla belirtilmiştir. Söz konusu yasa, mimar haricinde mimarlık yapan diğer meslek gruplarının meslekte söz sahibi olabilme durumlarının ortadan kaldırılması için önemli bir adımdır.

Mimarın kimliği ve statüsü değer kazanmakta, mimarlık yapabilmek için gereken koşullar kesin çizgilerle belli edilmektedir.

Türkiye coğrafyasında, mimarlık örgütlenmesinin, mimarlık mesleğinin ve mimar bireyin varlığının aktarım yöntemi olan dergiler de 1930’lardan itibaren ortaya çıkmaktadır. Türkiye’nin mimarlık alanında yayımlanan ilk dergisi “Mimar”; Zeki Sayar, Abidin Mortaş ve Ziya Kozanoğlu tarafından 1931 yılında çıkarılmıştır. 1935’te adı değiştirilerek “Arkitekt” olmuş ve 1981 yılına kadar Zeki Sayar’ın öncülüğünde yayın hayatını sürdürmüştür (Diktaş, 2001).

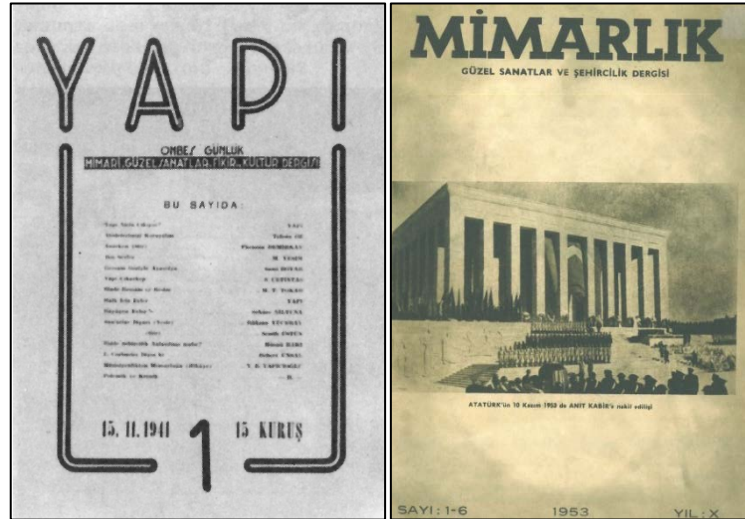
Şekil 22. Mimar ve Arkitekt Dergilerinin İlk Sayıları (URL-7, 2014; URL-8,2015)

Tablo 16. 1930-1940 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939’da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi ¹⁴

¹⁴ Türk Mimarlar Cemiyeti İstanbul Şubesi, 1927 kuruluş tarihli iki örgütün (Türk Mimarlar Cemiyeti-Güzel Sanatlar Birliği) tek çatıda birleşmesiyle oluşturulmuştur. Daha sonra cemiyet; 1939 yılında Türk Yüksek Mimarlar Birliği olarak yapılandırılmıştır

Türk Yüksek Mimarlar Birliği, kendi üyeleri arasında iletişim kurmak için bir yayın oluşturma fikrini ortaya koymuştur. 1941 yılında Mimarlık Dergisi söz konusu örgütün bir yayını olarak ortaya çıkmaktadır. 1953 yılına kadar kesintisiz olarak yayımlanmaya devam etmiştir. Derginin genel konseptinde Türk mimarlarının sorunlarının açığa çıkarıldığı, Türk yapı üretiminin yurt dışına duyurulabilmesi bulunmaktadır. Bu bağlamda 1941-1943 yılları boyunca yayın hayatı devam eden Yapı Dergisi de aynı anlayışa sahip süreli yayınlar arasındadır. Dergi, mimarlığın yanında planlama, sanat, heykel, drama, fotoğrafçılık, şiir gibi konulara değinen geniş bir yelpazeye sahiptir. Kuruluş yılında yayın müdürü olan Tahir Tuğ ve 1942-1943 yılları arasında Necmi Ateş'in önderliğinde üç yıl yayımlanan dergi, ağırlıklı olarak yine Türk Yüksek Mimarlar Birliği üyelerinden oluşmaktadır (Özdel, 2001; Ünalın, 2002).

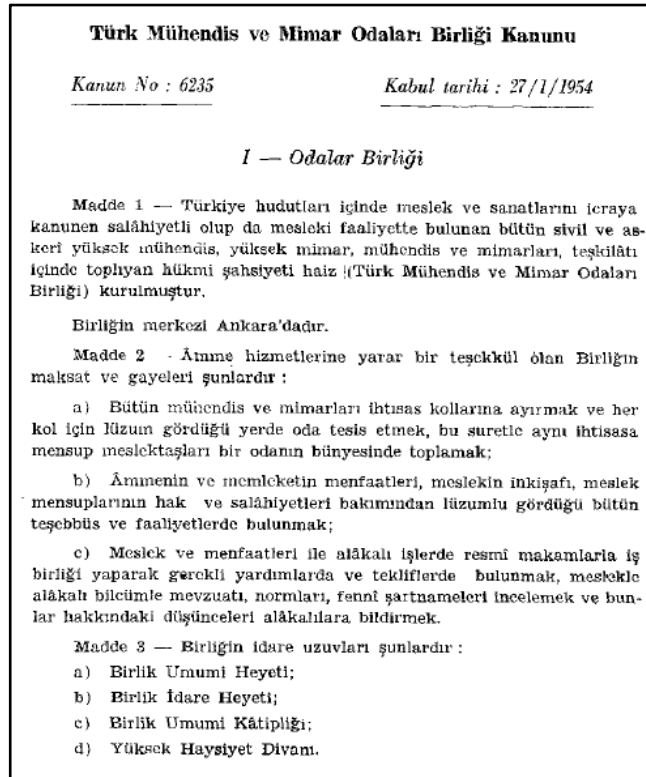
Şekil 23. Yapı Dergisinin 1941 yılına ait ilk sayısı (Özdel, 2010) ve Mimarlık Dergisinin 1953 yılı sayısı (Ünalın, 2002)

Tablo 17. 1940-1950 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939'da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi
1939	Türk Yüksek Mimarlar Birliği ¹⁵

¹⁵ Türk Yüksek Mimarlar Birliği, Türk Mimarlar Cemiyeti'nin devamı niteliğindedir. Birliğin, 1965 yılında ismi "Türk Mimarlar Derneği" olarak değiştirilmiştir.

1950-1960 yıl aralığında Türkiye’de örgütlenme adına yapılan en önemli atılım 1954 yılında TMMOB (Türk Mühendis ve Mimarlar Birliği)’un ve Mimarlar Odası’nın kuruluşu olmuştur. Mimarlar, birlik içinde hareket edebilmek ve haklarını savunabilmek adına topluluk oluşturma girişimlerinde bulunmuşlardır. Cumhuriyet sonrası bu girişimlerin ilki 18 Şubat 1927’de Ankara merkezli kurulan Türk Yüksek Mimarlar Derneği olmuştur. Derneğin adı sonradan Türk Yüksek Mimarlar Birliği’ne dönüştürülmüştür. İlerleyen süreçte mimarlar “oda” şeklinde bir topluluk halinde örgütlenmeye karar vermişler ve 1954’te yeni bir birlik oluşturulmuştur. Mimarlarla birlikte başta inşaat mühendisleri olmak üzere diğer mühendisler de bu oluşumun içine dahil olmuş ve "Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu" ile Mimarlar Odası’nın yanı sıra diğer odaların da temeli atılmıştır (Kulaksızoğlu, 1965). Mimarlar Odası yönetim kurulunun 15 Aralık 1954’te belirlenmiş olmasına rağmen oda ancak 4 Nisan 1955’te TMMOB 2. Umumi Heyeti toplantısında verilen kararla resmen kurulmuş olmaktadır (Ünalın, 2002). TMMOB ve Mimarlar Odası’nın kuruluş evreleri ve dönemin ortamı “1.6.1. TMMOB ve Mimarlar Odası” başlığı altında ayrıca incelenmektedir.

Şekil 24. 1954 yılında yürürlüğe giren Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun ilk üç maddesi (Resmi Gazete, 1954).

1950-1960 sürecinde mimari proje yarışmalarında 1952 yılında yürürlüğe giren “Mimarlık ve Şehircilik Müsabakalarına Ait Yönetmelik” ile düzenleme yapılmıştır. Düzenlemeler ile, devlet ile dolaylı ilişki halinde bulunan ofisler haricinde çalışan serbest mimarların hazırladığı projelerin de yarışmalarda boy göstermesinin önünün açılması hedeflenmektedir. Söz konusu yönetmelik ile serbest mimarlık bürolarının sayısının ve ömrünün arttığı görülmektedir (Alsaç, 1976).

Mimarlık ve Şehircilik Müsabakalarına ait Yönetmelik (*)	
BİRİNCİ BÖLÜM	
Müسابaka usulleri ve ana hatları:	
Madde 1 — Müsabakalar:	
Mimarlık ve şehircilik kontrolünde açılacak müsabakanın:	
a) Mevzuunun muayyen olması,	
b) Gazete ile ilân edilmesi,	
c) Müddetinin tayin edilmiş olması,	
d) Bir jürisi bulunması,	
e) Mükâfatları tesbit edilmiş olması, şarttır.	
Madde 2 — Açılacak müsabakaların bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlanması lazımdır.	
Madde 3 — Müsabaka şekilleri:	
Müسابakalar ya herkesin girebileceği şekilde, ya başka milletlerin mütehasıslarının da girebileceği şekilde veya Türk vatandaşı mütehasıslar arasında veyahut belirli şartları taşıyan üçten fazla mütehasıs arasında olabilir.	
Bundan başka büyük ve önemli konular için iki devreli müsabaka yapmak da mümkündür.	
Böyle müsabakalarda birinci devrede küçük ölçekli eskiz halinde müsabaka yapılır. Bunda derece ve mansiyon alanlar mükâfat ve mansiyon bedelini aldıktan başka yalnız bunlar arasında yapılacak ikinci devre müsabakasına girme hakkını da kazanırlar. Büyük ölçülü resimleri yapacak bu müsabakaya girenlerin hepsine önceden belirtilen bir tazminat verilir. Her iki devre müsabakayı aynı jüri kıymetlendirir. Birinci devrede derece alanlara jüri raporunda kendi projelerine ait kritik ve programda değişiklik yapılacağı bu değişiklik bildirilir. Fakat jüri raporunun hepsinin ilânı ve projelerin gösterilmesi her iki müsabaka sona erip jüri kararını verdikten sonra yapılır.	
Başka milletlerin mütehasıslarının da girebileceği müsabakalarda bu Yönetmelikten başka U. I. A. tarafından kabul edilen Milletlerarası Müsabaka Nizamnamesi hükümleri de gözönünde tutulur.	
(*) Bu Yönetmelik 3611 sayılı kanunun 1. inci maddesinin H fıkrası gereğince hazırlanmıştır.	
Madde 4 — Müsabakalara iştirak şartları:	Madde 5 — İlân:
Müسابaka şartnamesinde zikredilen avsafı haiz olmaları jüri üyelerinden birinin ortağı ve asistanı olanlar ve müsabaka şartlarını hazırlayanlar o müsabakaya giremez veya girdikleri müsabakada derece alsalar dahi muteber sayılmaz.	Müسابaka ilânında: müsabakanın mevzuu ve şekli (madde 3), sona ereceği tarih, konan mükâfatların sayısı ve miktarları, mükâfatların ne zaman ve nereden alınacağı, jüri üyelerinin, yedek jüri üyelerinin ve raporların isimleri, müsabaka programının nereden ve ne suretle temin edileceği, projelerin nasıl teslim edileceği ve müsabakanın bu Yönetmelik göre yapılacağı zikredilir.
Bir eserde bir kaç kişi çalışmış ise bunların her birinin ayrı ayrı bu vasıfları haiz olması lazımdır.	Bunlar günlük gazetelerle yapılır.
Madde 6 — Müsabakaya giren eserler jüri tarafından kıymetlendirilir. Daha evvel raporları eserleri jüriye hazırlar. Bu kimse jüri üyelerinden olmamakla beraber jüri isterse toplantılara iştirak eder. Müsabakaya iştirak kabulü sayıya olursa işini kolaylaştırmak için raporları, sorumluluğu altında çalıştırmak üzere yardımcıları alabilir. Jüri üyelerinin sayısı tek olur. Jüri hepsi müsabaka konusu ile ilgili ve mesleklerinde temayüz etmiş tecrübeli kimselerden olmak şartıyla takribi maliyeti 500 bin liraya kadar olan bina müsabakalarında en az 3, daha pahalı bina ve şehircilik müsabakalarında en az 5 üyeden ve mutlak ekseriyeti teknik elemanlardan müteşekkül olacaktır. Şu kadar ki mal sahibi ve icabında bu yapı ile ilgili diğer uzman veya idareciler oy sahibi olmamak şartıyla istisari mahiyette ayrıca jüriye iştirak ettirilebilirler. Yedek jüri üyeleri de evvelden aynı nispet dâhilinde seçilirler. Jüri Başkanı, seçilenlerin bu Yönetmeliğin ikinci kısmındaki usule göre yapılmasından mesuldür. Jüri üyelerinin hepsinin müsabaka ilânından önce tayin edilmiş ve bu vazifeyi kabul etmiş olmaları ve adları ile soyadlarının müsabaka şartnamesinde açıklanmaları şarttır.	
Madde 7 — Jürinin vazifesi:	Jürinin vazifesi, müsabakaya girmiş eserler arasında programın şartlarına, sanat, iktisat ve teknik bakımından en iyi uyumu olanları seçmek, böyle olanların içinden en iyilerini mükâfat ve mansiyon vermek, bunlardan başka değerli olanların, mal sahibi isterse, satın alınmasını tavsiye

Şekil 25. Mimarlık ve Şehircilik Müsabakalarına Ait Yönetmelik'in ilk 6 maddesi (Resmi Gazete, 1952)

Örgütlenme durumu bireyin; yaptığı mesleği, yetki ve sınırlarını, kanun karşısında haklarını tanımasını sağlamaktadır. Örgütlenme ve topluluk olma çabaları, mimarın kendinin, çevresindeki mimarlık uygulayıcılarının ve yapı üretimi ile alakalı tüm diğer unsurların karşılıklı sorumluluklarının belirlenmesinde önem taşımaktadır. Sonuç olarak 1950-1960 sürecinde mimarın mesleki bilincinin, sorumluluklarının ve sınırlarının farkına vardığı ve söz konusu durumlara katkıda bulunan ortamın oluşturulduğu söylenebilmektedir.

Tablo 18. 1950-1960 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939’da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi
1939	Türk Yüksek Mimarlar Birliği
1954	TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)
1954	Mimarlar Odası

1954 yılında kurulan Mimarlar Odası’na kayıtlı olan üye sayısı zamanla artış göstermektedir. 1963 yılında Mimarlar Odası’na yeni kayıt yaptıran üye sayısı 102 kişi kadardır. Üye mimarların 51 tanesi İstanbul şubesine, 40 tanesi Ankara şubesine, 11 tanesi İzmir Mimarlar Odası şubesine kayıtlı bulunmaktadır (Anonim, 1963).

1960’larda mimarlığın kendi sınırları içinde tanımlanması ve duyurulması adına yapılan çalışmalar bir grup mimar tarafından gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. 1961-1964 yılları arasında Bülent Özer başkanlığında sürececek olan bu girişim çok uzun sürmemektedir. Mimarlık ortamında yeni bir soluk olarak görülen Mimarlık ve Sanat Dergisi yalnızca 10 sayı yayımlanabilmiştir (Tanyeli, 1998c). 1960-1970 sürecinde mimarlar arasındaki etkileşimi ve örgütlenmeyi sağlamaştıran dergilerden önemli birinin doğuşuna daha tanık olunmuştur. Mimarlar Odası’nın kuruluşundan birkaç yıl sonra yayımlanmaya başlayan ve günümüzde halen yayın hayatını devam ettiren Mimarlık Dergisi, 1963’te başlayan bu süreçte en geniş mesleki gruba ulaşan tek dergi olma özelliğini korumuştur (Şentek, 2001).

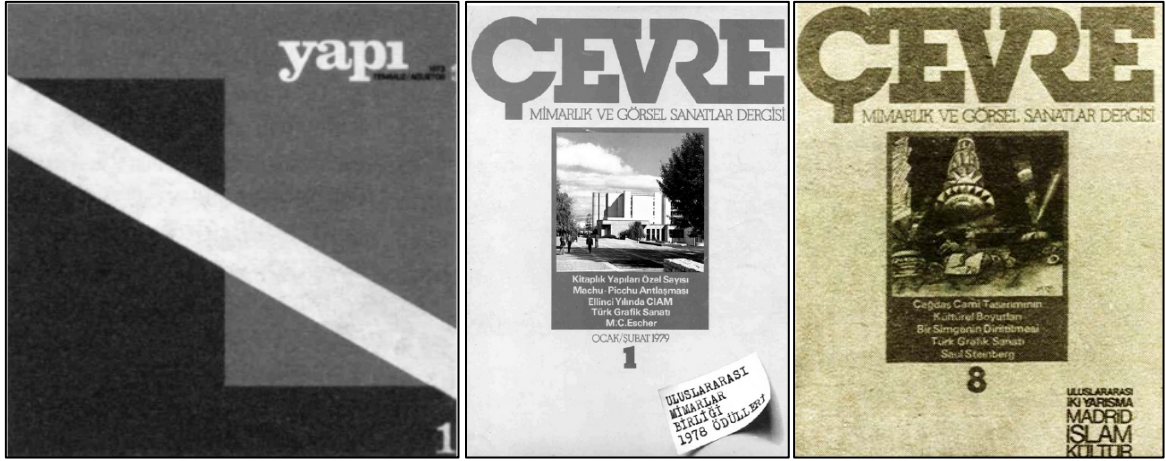
Şekil 26. Mimarlık ve Sanat Dergisi 2. ve 3. Sayı ve Mimarlık Dergisi 1. Sayısı (URL-14, 2015; Özdel 1999; Özdel, 2001)

Tablo 19. 1960-1970 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939’da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi
1939	Türk Yüksek Mimarlar Birliği
1954	TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)
1954	Mimarlar Odası
1965	Türk Mimarlar Derneği (Türk Yüksek Mimarlar Birliği) ¹⁶

Mimarlık mesleğinin, pratiğinin ve mesleğin güncel problemlerinin tartışılmasında ve kamuoyunda dikkat çekmesinde mimarlık süreli yayınlarının önemli yeri vardır. 1974’te yayın hayatına başlayan “Yapı” Dergisi Tanyeli’ye göre ticari mesleki bir alt yapıyla yayımlanan ilk dergidir ve sektörle kurduğu bağ, Yapı Endüstri Merkezi ile olan bağı ile ispatlanabilmektedir (Tanyeli, 2001). Hasol, dönemin ortamına pozitif bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Yapı Dergisi’nin de bu bakış açısıyla ortaya çıktığını belirtmektedir. Amaçlarının, Türkiye’de yapılan ürünleri ve yapısal sorunları incelemek ve ağırlıklı yapı alanı olmak üzere iktisadi konulardan sanata kadar geniş bir perspektifte yansıtmaktır. Söz konusu dergilerden ömrü kısa sürmüş fakat mimarlık pratiği ve mimarlığın durumu üzerine yoğunlaşmış entelektüel içerikli dergilerden bir tanesi de Çevre dergisidir. Çevre dergisi, Selçuk Batur’un yönetiminde 1979 yılında yayımlanmış, 1980 yılında yayın hayatı sona ermiştir (Özdel, 2010).

¹⁶Türk Yüksek Mimarlar Birliği, 1965 yılında Türk Mimarlar Derneği adını almış,1973 yılından itibaren Mimarlar Derneği olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Şekil 27. Yapı Dergisi 1. Sayı, Çevre Dergisi 1. ve 8. Sayısı (Özdel, 2010; Batur vd., 1985)

Tablo 20. 1970-1980 Yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti’nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939’da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi
1939	Türk Yüksek Mimarlar Birliği
1954	TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)
1954	Mimarlar Odası
1973	Türk Mimarlar Derneği (Mimarlar Derneği) ¹⁷

1985 yılında çıkarılan 3194 sayılı İmar Kanunu, 1960’lardan günümüze hızla artış gösteren köyden kente göçlerin sonucu, kentleşmede oluşan çarpıklık ve düzensizliğin giderilmesi amacıyla oluşturulmuştur (Nurakova, 2010).

¹⁷Türk Yüksek Mimarlar Birliği, 1965 yılında Türk Mimarlar Derneği adını almış,1973 yılından itibaren Mimarlar Derneği olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

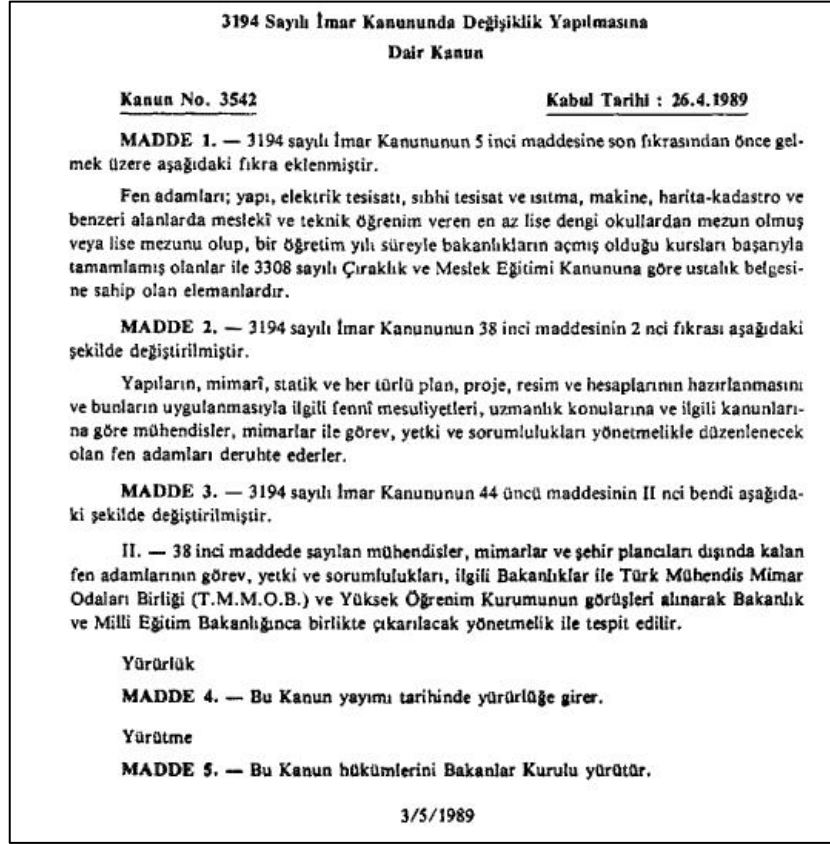
İmar Kanunu
Kanun No. 3194 Kabul Tarihi : 3.5.1985
BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler
Amaç MADDE 1. — Bu Kanun, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.
Kapsam MADDE 2. — Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmî ve özel bütün yapılar bu Kanun hükümlerine tabidir.
Genel esas MADDE 3. — Herhangi bir saha, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamaz.

Şekil 28. 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun ilk 3 maddesi (Resmi Gazete, 1985).

1989 yılında 3194 sayılı İmar Kanununun 5., 38., 44. Maddesinin belirli bölümlerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler ile fen adamlarının tanımına ek yapılmış, ayrıca 38. Maddenin 2. fıkrasındaki “Yapıların, mimari, statik ve her türlü plan, proje, resim ve hesaplarının hazırlanması ve bunların uygulanmasıyla ilgili fennî mesuliyetleri, uzmanlık konularına ve ilgili kanunlarına göre mühendisler ve mimarlar deruhte ederler.” ibaresi, “Yapıların, mimarî, statik ve her türlü plan, proje, resim ve hesaplarının hazırlanmasını ve bunların uygulanmasıyla ilgili fennî mesuliyetleri, uzmanlık konularına ve ilgili kanunlarına göre mühendisler, mimarlar ile görev, yetki ve sorumlulukları yönetmelikle düzenlenecek olan fen adamları deruhte ederler.” şeklinde değiştirilmiştir. Söz konusu değişim ile mimar ve mühendis dışında fen adamlarının da proje yapım ve uygulama görevlerine dahil olacağı belirtilmektedir.

44. maddenin ikinci bendinde ise, “38 inci maddede sayılan sorumluların dışında kalan fen adamlarının görev, yetki ve sorumlulukları Bakanlık ile Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca birlikte çıkarılacak yönetmelikte yetki sınırları dahilinde tespit edilir.” ibaresi, “38 inci maddede sayılan mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları dışında kalan fen adamlarının görev, yetki ve sorumlulukları, ilgili Bakanlıklar ile Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve Yüksek Öğrenim Kurumunun (YÖK) görüşleri alınarak Bakanlık ve Milli Eğitim Bakanlığınca birlikte çıkarılacak yönetmelik ile tespit edilir.” ibaresi ile değiştirilmiştir.

Söz konusu değişim incelendiğinde, 3194 sayılı kanunun 44. maddesinin 2. bendinde mimar ve mühendisler dışındaki fen adamlarının yetki ve sorumluluklarını Bakanlık ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın tespit edeceği belirtilmektedir. 3542 sayılı, "3194 Sayılı İmar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile yetki sınırlarını belirleyecek kurumlarca; TMMOB, Yüksek Öğretim Kurumu'nun görüşleri alınarak tespit edilmektedir. Bu da mimarların, işlerinin birçok aşamasında birlikte çalıştığı fen adamlarının yetkisini belirleyebilme fırsatına sahip olduğunu göstermektedir (Şekil 29).

Şekil 29. 3194 sayılı İmar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Resmî Gazete, 1989)

1980 yılında Cemil Gerçek'in öncülüğünde Mimar dergisi yayımlanmaya başlamıştır. Mimar dergisi 1980-1986 yılları arasında yayımlanmıştır ve dergi dönemin teorik tartışmalarından uzak, profesyonel mimarlık uygulayıcıları üzerine yoğunlaşmaktadır (Özdel, 2010; Özdel,1999). Arredamento Mimarlık,1989 yılı şubat ayında Uğur Tanyeli yayın yönetmenliğinde yayın hayatına başlamıştır. Türkiye'nin uzun soluklu mimarlık dergileri arasında yer almıştır (URL-19, 2015; Şentek 2001). Yine 1989 yılında yayın

hayatına başlayan bir başka dergi ise Ülkü Altınoluk'un yönettiği Tasarım Dergisi olmuştur (Altınoluk, 2001).

Şekil 30. Mimar dergisi 14. Sayı, Arredamento Mimarlık 1998 yılı Mart Sayısı, Tasarım Dergisi 113. Sayı (Batur vd. 1985; URL-20, 2015; Altınoluk, 2001)

Tablo 21. 1980-1990 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939'da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi
1939	Türk Yüksek Mimarlar Birliği
1954	TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)
1954	Mimarlar Odası
1973	Türk Mimarlar Derneği (Mimarlar Derneği) ¹⁸
1980	Türk Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliği
1987	Türk Serbest Mimarlar Derneği ¹⁹

1990-2000 yıl aralığı yani 21. yüzyıla yaklaşılana bu on yıllık süreç, mimarlık süreli yayınları açısından hareketli geçmiştir. 1990 yılında yayınlanmaya başlayan Mimarlık-Dekorasyon Dergisi, 1991 yılında İzmir Mimarlar Odası'nın çıkardığı Ege Mimarlık

¹⁸Türk Yüksek Mimarlar Birliği, 1965 yılında Türk Mimarlar Derneği adını almış,1973 yılından itibaren Mimarlar Derneği olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

¹⁹ 60 serbest büro sahibi mimar, mimarlık mesleği sorunlarını tartışmak ve mesleği çağdaş koşullara uygun şekilde icra edebilmek adına Ankara'da 1987 yılında, Türk Serbest Mimarlar Derneği'ni kurmuştur.

Dergisi, 1992 ve 1993 yıllarında Arkitekt Dergileri ve 1998-1999 yılları arasında yayınlanan Archiscope Dergisi mimarlık ortamının algısı bakımından önemli yayınlar olmuşlardır. 1998-1999 yılları arasında Zeki Sayar'ın yönetiminde yayınlanan Archiscope Dergisi; güncel mimarlık ortamı problemleri, projeler ve 2000'li yılların mimarlığına odaklanmayı konu alan derginin yayın hayatı 2000'li yıllara gelemeden son bulmuştur (Diktaş, 2001; Şentek, 2001; Akay, 2001).

Şekil 31. Mimarlık Dekorasyon, Ege Mimarlık ve Archiscope Dergileri (URL-23,2015; URL-24, 2015; URL-25, 2015)

Tablo 22. 1990-2000 yılları arasında Türkiye’de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939'da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi
1939	Türk Yüksek Mimarlar Birliği
1954	TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)
1954	Mimarlar Odası
1973	Türk Mimarlar Derneği (Mimarlar Derneği) ²⁰
1980	Türk Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliği
1987	Türk Serbest Mimarlar Derneği
1998	İstanbul Serbest Mimarlar Derneği ²¹

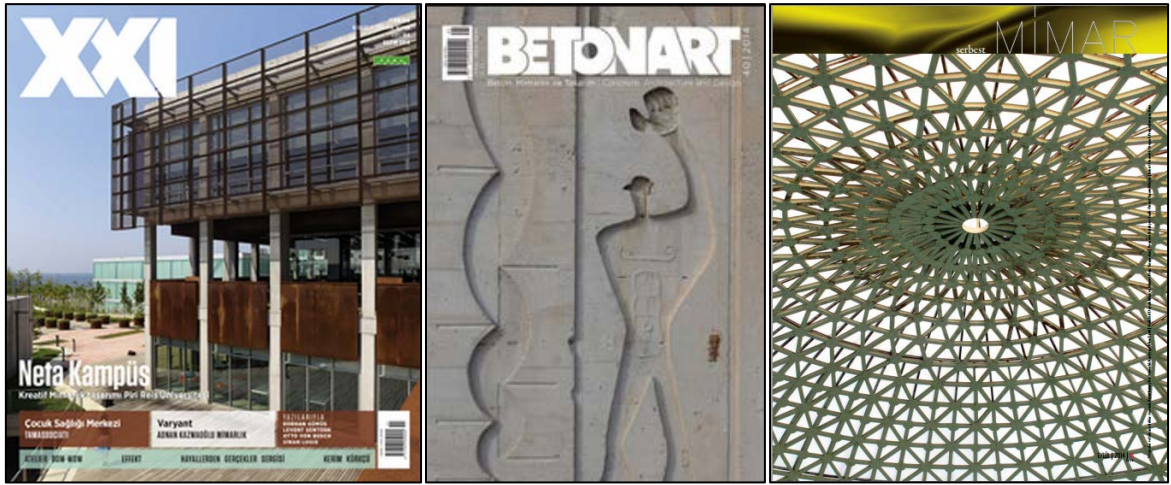
²⁰ Türk Yüksek Mimarlar Birliği, 1965 yılında Türk Mimarlar Derneği adını almış,1973 yılından itibaren Mimarlar Derneği olarak çalışmalarını sürdürmektedir(URL-26, 2015).

²¹ İstanbul Serbest Mimarlar Derneği, 1998 yılında Türk Serbest Mimarlar Derneği'ne bağlı şube olarak kurulmuş, 2002'de bağımsız bir dernek olarak çalışmalarını devam ettirmektedir (URL-27, 2015).

2002 yılında, Türkiye'nin 18 ilinde Mimarlar Odası şubesi mevcuttur. Bu şubeler; Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Ordu, Samsun, Trabzon şubeleridir (Anonim, 2002).

2014 yılı itibari ile bu şubelere; Elazığ, Giresun, Hatay, Kahramanmaraş, Kocaeli, Malatya, Muğla, Van şubelerinin eklenmesiyle şube sayısı 26'ya yükselmiştir.

2000'lerde yayın hayatına başlayan ve halen devam eden mimarlık dergilerine; XXI, Betonart ve Serbest Mimar Dergileri örnek verilebilmektedir. Haluk Pamir'in yönetimindeki XXI Dergisi (2000), yerli yabancı güncel projeler, tasarım disiplinleri arasında birlikteliği konu edinen, tasarım sürecine odaklanan bir anlayışa sahiptir (Şentek, 2001; URL-32, 2015). 2004 yılında yayın hayatına başlayan Betonart Dergisi, 3 ayda bir yayımlanan, betonun kullanım örneklerine ve sanat/tasarım konularına yer veren süreli bir yayındır (URL-33, 2015). Serbest Mimar Dergisi ise Türk Serbest Mimarlar Derneği'nin yayını olup 2009 yılından beri yayın hayatını sürdürmektedir (Tuluk, 2009).

Şekil 32. XXI Dergisi Kasım 2014 Sayısı, Betonart Dergisi Ocak 2014 sayısı, Serbest Mimar Dergisi Eylül 2014 sayısı (URL-34, 2015; URL-35, 2015; URL-36, 2015)

Tablo 23. 2000'den günümüze Türkiye'de mimarlık örgütü listesi

KURULUŞ YILI	MİMARLIK ÖRGÜTÜ
1908	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1919	Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin yeniden kuruluşu
1925	Türk Mühendis ve Mimar Cemiyeti
1927	Türk Mimarlar Cemiyeti-Ankara (1939'da kapanmıştır.)
1927	Güzel Sanatlar Birliği-İstanbul
1934	Türk Mimarlar Cemiyeti-İstanbul Şubesi
1939	Türk Yüksek Mimarlar Birliği
1954	TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği)
1954	Mimarlar Odası
1973	Türk Mimarlar Derneği (Mimarlar Derneği)
1980	Türk Müşavir Mühendisler ve Mimarlar Birliği
1987	Türk Serbest Mimarlar Derneği
1998	İstanbul Serbest Mimarlar Derneği
2003	İzmir Serbest Mimarlar Derneği
2005	Türk Dünyası Mühendisler ve Mimarlar Birliği
2011	Herkes İçin Mimarlık Derneği ²²

1.6. Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Mesleğinin Türkiye'de Örgütlenme Biçimleri

19. yüzyılın sonlarında Türkiye'de mimarın rolü, çalışma biçimi ve saygınlık düzeyi belirgin değildir. Böyle bir ortamda da bireyin bir meslek odası ya da derneği oluşturma çabası ancak 20. yüzyıl başlarında yanıt bulabilmiştir. Osmanlı dönemindeki politik anlayış, dönemin mimarlarının böylesi bir girişimde bulunmasına engel olmuştur. Çünkü meslek adamı kendi adına bireysel olarak özgür değildir ve bu durum, her bireyin tekil özgür iradesine dayanan bir topluluk oluşturmamasına neden olmaktadır (Tanyeli, 1998a).

Türkiye coğrafyasındaki batılılaşma eğilimleri, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkmış, 20. yüzyılın ilk yarısında ise ancak meyvelerini vermeye başlamıştır. Mesleğin esas alındığı bir sosyal yapının benimsenmeye çalışılması, 1908 Jön Türk devrimi, anayasal bir hükümet oluşumu gibi faktörler ülkenin daha özgürlükçü, liberal bir yapıya bürünmesi isteklerine dair ilk sinyalleri vermiştir. Tüm bu özgürlükçü ortam içinde yeni siyasi partiler, dernekler kurulmuş, lonca sistemi kaldırılmış, monarşi yerini demokrasi rüzgârına bırakmaya başlamıştır. 1909 yılında yeni derneklerin kurulmasına

²² Herkes İçin Mimarlık Derneği Türkiye'deki sosyo-kültürel problemlere mimari ve sanatsal çözümler bulunması amacıyla 2011 yılında kurulmuş dernektir (URL-37, 2015).

olanak tanıyan Cemiyetler Kanunu'nun çıkmasıyla mesleki örgütlenmeye dair çalışmalar çoğalmaya başlamıştır. 1908 yılında kurulan Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti de bu yapılaşmanın içindeki ilk örneklerden birini teşkil etmektedir (Baydar, 2012; Etker, 2009).

Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti kuruluş hedeflerini şu şekilde açıklamaktadır:

- Osmanlı mühendis ve mimarlarının haklarını korumak,
- Ülkede bayındırlık ve mimarlık düzeyinin yükseltilmesi,
- Mimar ve mühendisler için bir toplanma alanı oluşturmak,
- Yardıma ihtiyacı olan mühendis ve mimarları korumak,
- Mimarlık ve mühendisliğe ait bilimsel çalışma ve araştırmalar yapmak,
- Osmanlı çapında mühendis ve mimarların tanışmasına olanak tanımak,
- Yapı alanında çalışan her kademedeki yetenekli bireylerin iş alanında tanınmasına yardımcı olmak (Günergun, 1987).

Belirtilen hedeflerden de anlaşıldığı üzere mimarlık; kalfalık, müteahhitlik, işçilik yapan her konumdan inşa aktörünün uygulama yapabildiği bir alandır. Mimar, kalfadan ayrı görülmemekle birlikte, ihalelerde yer almakta ve hatta adının başında kalfa unvanı ile kayıtlara geçmektedir. Dolayısıyla, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerindeki bu net olmayan meslek alanı problemi ve rekabeti aynı mesleğe mensup Müslümanlar ve gayrimüslimler arasında da görülmektedir (Şenyurt, 2006).

Şekil 33. Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin ilk teşkili (1908) (URL-38, 2015)

Cumhuriyetin ilanı ve 1924 anayasasında dernek kurma özgürlüğünün yürürlüğe girmesi ile mimar ve mühendislerden bazıları aynı örgüt çatısı altında çalışmayı kabul ederken, diğer taraftan bu iki meslek grubunun nitelik ve nicelik bakımından bağımsız örgüt kurması gerektiği inancı baskın çıkmaktadır. Cumhuriyetin ilanı ve yeni bir oluşum süreci içinde mimarlar artık mesleklerine ait bağımsız bir örgüte kavuşmak niyetindedirler. Bu sırada, biri Ankara’da biri İstanbul’da olmak üzere iki farklı örgüt ortaya çıkmıştır. İlki 18 Şubat 1927’de kurulan Türk Mimarlar Cemiyeti, diğeri ise 9 Mart 1927’de kurulan Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi olmuştur. Güzel Sanatlar Birliği Mimari Şubesi üyeleri, Türk Mimarlar Cemiyeti İstanbul şubesini kurmuş ve sonradan cemiyetin adı 1939 yılında Türk Yüksek Mimarlar Birliği’ne dönüşmüştür. Ankara merkezi, İstanbul şubesi ile çalışmalarını sürdüren örgüt, 1965 yılından itibaren “Mimarlık Derneği 1927” adıyla halen Ankara’da çalışmalarına devam etmektedir (Ünalın, 2002).

1927 yılında kurulmuş olan Türk Yüksek Mimarlar Birliği’nin nizamnamesinde belirtilen amaçlarına göre birlik:

- Türk Yüksek Mimarları arasında fikren ve mesleki anlamda dayanışmayı sağlamak,
- Türk mimarlığını ve mimarlarını ülke çapında ve ülke dışında tanıtmak,
- Türk mimarlığını uluslararası gelişmelere eş değer düzeye getirmek,
- Türk Yüksek Mimarlarının mesleki, hukuki ve maddi çıkarlarını gözetmek gibi konularda hedef birliğine varmıştır (Anonim, 1939).

Birliğin tüzüğünde örgütün, mesleki alanda her türlü uygulamada yetki sahibi olduğu, meslek pratiğinin dışında siyasi hiçbir bağlantısının olmadığı, merkez binası ve kütüphane inşası, dergi, kitap, makale, konferans gibi yayın ve etkinlikler düzenlemeyi kendilerine birincil hedef belirledikleri belirtilmektedir (Anonim, 1939). Türk Yüksek Mimarlar Birliği’nin oluştuğu süreçte Türkiye genelinde mimar sayısının az olması, 1927 yılında Egli ve Holzmeister gibi yabancı mimarların yapı sektörüne katılımı ve yaklaşık 30 yıl süren bu yabancı mimar ağırlıklı yapılaşma Türk mimarları arasında önemli tepkilere sebep olmuştur (Özdel, 2001).

1927 yılı, Cumhuriyetin ilanından sonra mühendislik ve mimarlık mesleği için yapılan ilk düzenleme olan 1035 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanununun²³ ortaya çıkışı anlamında önem teşkil etmektedir. Bu düzenleme ile mimar ve mühendis unvanına sahip olmayan kişilerin yapı yapma özgürlüğü ellerinden alınmakta, Türk veya

²³ 1035 sayılı Mimarlık ve Mühendislik Hakkında Kanun Osmanlıca yazılmıştır.

eşdeğer yabancı yüksekokullardan aldıkları belgelerle yapı yapma hakkına sahip olmaktadırlar (Güvenç, 2006). Mesleğin, işin profesyonelleri/eğitlimileri tarafından yapılması konusunda atılan bu adım, mimarlık ve mühendislik mesleğinin haklarının savunulması açısından ilk ve önemli bir adımdır. Daha sonraları söz konusu kanuna eklenen bir madde ile 1936 yılından itibaren mezun olanlara yüksek mühendis ve mimar unvanlarının verilmesi kararlaştırılmıştır (Ünalın, 2002).

Mimarların dernek statüsünden çıkıp oda bünyesinde örgütlenme çabaları, yayınlardan takip edilebildiğine göre, 1930'lerden itibaren başlamaktadır. Bu konuyla ilgili Mimar Dergisinin 1931'deki ilk sayısından fikir edinilebilmektedir. Derginin haberler kısmında belirtildiğine göre, "Mimari odaları kanunu ihzar (hazırlama) komisyonu mesaisini bitirmek üzeredir." (Anonim, 1931). Söz konusu açıklama, bu tarihten önceki bir süreçte başlanan mimarlar odası kanunu oluşturma fikrinin olgunlaşmaya başladığını göstermektedir. Arkitekt dergisinin 1935 yılındaki sayılarında mimarların bu problemlere karşı bir "Mimarlar Odası" oluşturma fikri yansıtılmıştır. Ancak Mimarlar Odası'nın, Türk Yüksek Mimarlar Birliği'nden farklı olarak; mimarın hak ve görevlerinin saptanması ve mimarlık pratiğinin denetim altında tutulmasının yasallaştırılması konusunda hizmet vereceği belirtilmiştir (Özdel, 2001).

Nizamettin Doğu (1967)'nin açıklamasına göre, 1937 öncesinde Mimarlar Birliği'nin yasal konularda yetersiz kalması, mimarlar arasında daha yetkin olan Mimarlar Odası kurulması konusunda ortak bir fikir oluşumuna yol açmıştır. Bu süreçte Mühendisler Birliği, Mimarlar Birliği ile ortak bir oluşum içine girmek istemiş, mimarlar bu fikre birbiriyle bağıntılı fakat özerk odalar kurma fikri ile karşılık vermiştir. Oda oluşturma çabası İstanbul'da devam ederken, Abidin Mortaş 1937 yılında çalışmanın Ankara'daki ayağı olarak oda kurma çabasını başlatan kişi olmuştur. Ancak mimarların ayrı bir oda kurma düşüncesi uzun ve zorlu bir süreci kapsamaktadır (Doğu, 1967).

1940'larda ülkede yoğun olarak yabancı mimarlar tarafından bina yapılması, Türk mimarların iş sahasında etkinliğini azaltmış ve bu yapılan binaların model olarak gösterilmesine karşı çıkılmasına neden olmuştur (Ünsal, 1935). Eldem'in görüşüne göre; mimar, yapı teknisyeni ve mühendislerin Türkiye'de daha etkin rol üstlenmeleri gerekmektedir. Söz konusu meslek gruplarının görev sınırlarının belirlenmesi ve korunması ancak topluluklar ve odalar kurarak yapılabilmektedir. "...Birlik mesleği himaye eder ve meslektaşların mal sahibine karşı vaziyetlerini ve sivil mesuliyetini tesbit eder. Oda ise meslektaşların birbirlerine nazaran vaziyetlerini tesbit eden meslek, şeref,

haysiyet ve bilgi meselelerinin merciidir. Odaya kayıt harice karşı bir nev'i garanti teşkil eder. Bu mevzuun başlı başına bir mesele olduğu ve ayrı bir rapora esas teşkil edebileceği aşikardır” (Eldem,1940). Sayar (1935), dönemin mimarlık ortamını özetlerken, mimarlık mesleğinin bir ihtisas alanı olarak görülmediğini, yapı üretenlerin mimarlık mezunu olmaması durumunun yapılaşmada olumsuz sonuçlar yarattığını vurgulamaktadır. Mimarın haklarını savunabilecekleri bir kanunlarının olmaması büyük bir eksiklik olarak ortaya koyulmaktadır (Sayar, 1935).

1941 yılı Arkitekt Dergisi’nde kaleme alınan bir yazıda dönemin mimarlarının, 1927 yılına tarihli Mühendislik Mimarlık Hakkında Kanunu’nu yetersiz bulduğu ve yeni bir yasa projesi içinde oldukları belirtilmiştir. Yeni düzenlemede, yüksek mühendislerin/mimarların mesleğe kabul koşulları, staj, hak ve vazifeler, birlikler, disiplin, proje yapımı ve kontrol ücretleri, meslek sigortası ve kanunun uygulama sınırları hakkında planlamalar mevcuttur (Anonim, 1941).

Bayındırlık Bakanlığı’nın kararına göre oluşturulacak olan mimar ve mühendis odaları düşüncesi mimarlar için öneme sahiptir. Bu sırada Mayıs 1948’de ilki gerçekleştirilen Yapı Kongresi, Türk mimarlık ürünleri ve odaların yetkileri üzerine konuşma ortamı hazırlaması bakımından önemlidir. 1. Yapı Kongresi, odalar kanununun çıkarılması için bir ilk basamak olarak görülmektedir (Sayar, 1948).

1.6.1.TMMOB ve Mimarlar Odası

Mimarlar ve mühendislerin mücadele ve gayretleri ile 18 Ekim 1954’te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde yapılan Genel Kurul toplantısı ile Türk Mühendis ve Mimarlar Birliği (TMMOB) resmen kurulmuştur (Cengizkan, 2009). Toplantıda talimatnameye dair yapılması düşünülen değişiklikler kabul edilmiş ve kurucu umumi heyet 10 oda kurulmasına karar vermiştir. Bunlardan biri de merkezi İstanbul olmak üzere kurulmasına karar verilen Mimarlar Odası olmuştur (Ünalın, 2002).

14 Mayıs 1950’de Türkiye ilk kez iktidar değiştirmiş ve tek partili süreçten çok partili sürece geçiş aşamasının önemli bir parçası olarak Türk Mühendis ve Mimarlarını içine alan bir meslek örgütü kurma çabası ortaya çıkmıştır. Söz konusu örgüt, TMMOB, ülke genelindeki demokratik rüzgârın çerçevesinde oluşması çok olağan bir atılım olarak yerini almaktadır (Hasol, 1998). Ayrıca, 1951 yılında çıkarılan 5846 sayılı “Fikir ve Sanat

Eserleri Kanunu” ile mimar sanatçı konumunda, mimarlık eseri ise güzel sanat eseri statüsünde yer almıştır. 1956 yılında ise mimari projelerin mimarlar tarafından yapılmasını zorunlu kılan düzenleme yapılmıştır (Ergöz, 2002).

<p>B) Fikir ve sanat eserlerinin çeşitleri</p> <p>I — İLİM VE EDEBİYAT ESERLERİ</p> <p>Madde 2 — İlim ve edebiyat eserleri şunlardır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Her hangi bir şekilde dil ile ifade olunan bütün eserler; 2. Her nevi rakımlar, pantomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri; 3. Bedîl vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle her nevi haritalar, plânlar, projeler, krokiler, resimler; coğrafya, topoğrafyaya, mimarlığa ait maketler ve benzerleri. <p>II — MUSİKİ ESERLERİ</p> <p>Madde 3 — Müzikî eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.</p> <p>III — GÜZEL SANAT ESERLERİ</p> <p>Madde 4 — Güzel sanat eserleri; bedîl vasfı haliz olan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yağlı ve sulu boya tablolar, resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer bir madde üzerine çizilen veya tesbit edilen eserler; 2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar; 3. Mimarlık eserleri; 4. Elişleri ve küçük sanat eserleri; 5. Fotoğraf eserleri; <p>İlr.</p>

Şekil 34. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun Mimarlık Eserlerine Dair Maddeleri (Resmi Gazete, 1951)

1950-1960 sürecinin iktidar partisi Demokrat Partinin, “İstanbul’un İmarı” adını verdiği projesi, İstanbul çapında yoğun yol yapımı nedeniyle birçok tarihi değeri olan binanın ortadan kaldırılmasına neden olmuştur. Mimarlar Odası, bir önceki örgüt yapısı olan mimarlar birliğinin verdiği deneyim ile bu plansız uygulamalar ve tüm yapıların sonucunda ortaya çıkan ülke genelinde oluşmuş problemlere karşı çıkmış ve tepkisini göstermiştir. Bu süreçte, TMMOB Kanununun 4. ve 5. maddelerinde yapılan değişiklikler ile Gemi Mühendisleri Odası hariç olmak üzere diğer odaların merkezleri Ankara’ya taşınmıştır (Hasol, 1998).

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği hakkındaki 6235 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna 4 ve 5 inci muvakkat maddelerin ilâvesine dair Kanun

Kanun No : 7303

Kabul tarihi : 27/5/1959

Madde 1 — Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği hakkındaki 6235 sayılı kanunun 1, 2, 3, 4, 5, 7, 12, 14, 21, 23 ve 32 nci maddeleri aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmiş ve kanuna 4 ve 5 inci muvakkat maddeler ilâve olunmuştur :

Madde 1 — Türkiye hudutları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen salâhiyetli olup da mesleki faaliyette bulunan sivil ve askerî yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilâtı içinde tophyan hükmi şahsiyeti halz (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği) kurulmuştur. Birliğin ve odaların merkezi Ankara'dır.

Şekil 35. TMMOB'nin merkezini İstanbul'dan Ankara'ya taşıyan karar. (Resmi Gazete, 1959)

1960-1970 yılları aralığı 1950-1960 sürecinden pek çok bakımdan farklılık göstermektedir. 1961 yılında kurulan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ile önceki 10 yıllık plansız/serbest süreç sonrasında planlı bir döneme geçiş sağlanmıştır. Mimarlar, toplumda tek bir yapıdan şehre ve dahası ülke planlamasına kadar hiyerarşik bir düzenlemenin yapılandırılması gerekliliğini savunmuşlardır. Bu süreçte oluşan kalkınma planlarının ilki 1962'de hazırlanmıştır (Şen vd., 2014). Böylesi bir ortamda 1970 yılında Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliği kurulmuş, temsilciliğin şube olarak yapılandırılması 1980'li yılları bulmuştur.

1970'li yıllar ülke çapında kaotik bir ortama, karşıt görüşlerin çatışmasına ve hükümetin 13 kez değişimine tanık olmuştur. Böylesi bir ortamda ülke çapında oluşan örgütlenmelerin faaliyetlerini engellemek için sınırlandırmalar yapılmış, yaşanan petrol krizi, terör, Kıbrıs Harekâtı gibi pek çok faktör dönemin buhranlı havasını fazlaca artırmıştır (Bek, 2007).

70'li yılların diğer bir problemi de, tarım aletlerinin yerini teknolojik malzemelere bırakması, ekonomik faaliyetlerin kent merkezlerinde yoğunlaşması, eğitim-kültür-sağlık hizmetlerine ulaşım kolaylığı, ulaşım ve haberleşme ağının gelişmesi gibi pek çok nedenle kırsal yörede yaşayan halkın, büyük şehirlere göç etmek durumunda kalmasıdır (Maybarskan, 2013). Köyden kente göçün fazlasıyla artış göstermesi ile gecekondulaşma yaygınlaşmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra artış gösteren, büyük şehirlerin cazibe

noktası haline gelmesi durumu, kentlerin görünümüne ve sosyal yaşamına eklenen farklı bir yaşam alanı oluşmasına neden olmuştur.

1970'lerin karışık ortamında planlı kalkınma düzeninden de uzaklaşıldığı, 1977-1980 yıl aralığında daha zorlu bir süreçten geçildiği görülmektedir. Tüm bu olumsuz ortam, Mimarlar Odasında da yankı bulmuş, oda yönetimi meslek politikasını ön planda tutmak yerine politik inançlarını hâkim kılma eğiliminde olmuştur. Dolayısı ile farklı bakış açılarına tolerans tanımayan düşünce sistemi ile çözüm üretme çabası, verimi azalan bir mimarlık çalışma ortamı ile sonuçlanmıştır (Hasol, 1998).

12 Eylül 1980 ihtilali, söz konusu yılın Türkiye açısından bir dönüm noktası oluşturmasına neden olmuştur. Yönetimin el değiştirmesi ve ekonominin dışa açılım kararlarını oluşturan 24 Ocak Kararları ile yerli ve yabancı yatırımlara fırsat tanınmıştır. Böylelikle Türkiye, liberal ekonomik hedefler ile küreselleşme fikrinin zeminini oluşturan uluslararası ekonomik sürece katılmıştır. Küreselleşme fikrinin günlük yaşama etkileri ile birlikte ideolojik ve sınıfsal mücadelelerin önüne geçilmiştir. Evrensellik kavramı ile oluşan karşılıklı bağımlılık ilişkisi oluşturulmuştur. Söz konusu ekonomik yaklaşım ile kamu yararı ve kamu hizmeti anlayışı önemini yitirmekte ve apolitik bir ortama zemin hazırlanmaktadır (Ötkünç, 2007).

Söz konusu süreçte, askeri müdahale ve ülke çapında gözlenen apolitik ortam odaları da etkisi altına almış ve yeniden meslek politikası düşünülür duruma gelmiştir. 1983 yılında, memur mimar/mühendislerin odaya kayıt zorunluluğu kaldırılmıştır. Fakat ülke çapında okul sayıları ve dolayısıyla mimar/mühendis sayısındaki yükselme ile doğru orantılı olarak odaların şube ve temsilciliklerinde artış gözlemlenmiştir (Hasol, 1998).

4 Şubat 1954 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan, 27 Ocak 1954 kabul tarihli Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanun'unda; Türkiye genelinde, mühendislik ve mimarlık yapan her bireyin, uzmanlık alanına uygun bir odaya üye olması ve kaydını devam ettirmesi gerekliliği belirtilmiştir (Şekil 36).

III — Umumi hükümler

Madde 33 — Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını ıktıza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedarikat yapabilmeleri için ihtisasına uygun bir odaya kaydolmak ve üyelik vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

Şekil 36. 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 33. maddesi (Resmi Gazete, 1954)

“27/1/1954 Tarihli ve 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”de yapılan değişiklikle kamuda çalışan mühendis ve mimarların odaya kayıt zorunluluğu kaldırılmış, ancak kamu çalışanı mühendis ve mimarlar, odaya kayıtlı meslektaşlarıyla aynı haklara sahip olmuşlardır (Şekil 37). 1983 yılında yapılan bu değişiklik ile mimarlık mesleğini serbest olarak icra eden, kamuyla bağlantısı bulunmayan mimarların odaya kayıt yaptırması zorunlu kılınmış, diğer mimarlar için böyle bir zorunluluk kaldırılmıştır. Söz konusu durumun, odaya kayıt sayılarında düşüşe neden olması ile odanın/oda mensuplarının birlikteliğini, iletişimini, iş birliğini bir şekilde azalttığı düşünülebilmektedir.

MADDE 10 — 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 33 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.
•Kamu Kurumu ve Kuruluşları ile İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşlarında asli ve sürekli olarak çalışan mühendislik ve mimarlık meslekleri mensuplarının meslek ve ihtisaslarıyla ilgili odaya girmeleri isteklerine bağlıdır. Ancak bunlar, görevlerinin gereği olan işleri yaparken, mesleki bakımından, Odaya kayıtlı meslektaşlarının yetkileriyle haklarına sahip ve onların ödevleriyle yükümlüdürler. Bu konuda Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları ile ilgili hükümler saklıdır. •

Şekil 37. 27/1/1954 Tarihli ve 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. Maddesi (Resmi Gazete, 1983)

90'lı yıllarla birlikte milliyetçi anlayış yeni bir meslek örgütlenmesi dönemini başlatmaktadır. DYP (Doğru Yol Partisi)-SHP (Sosyaldemokrat Halkçı Parti) koalisyonunun görüldüğü bu süreç, ülke genelinde rant anlayışının ön plana çıktığı bir dönemi oluşturmaktadır. Apolitik ortam yerini milliyetçilik ve inanç kaynaklı ideolojilere bırakmaktadır. Değişen siyasi ortam ve kentleşme anlayışı mimarlar ve örgütleri tarafından tepki ile karşılanmıştır. İnanç bağlamında sanatsal çalışmaların değerinin algılanamaması, mimari faaliyetlerin ideolojik altyapıya hizmet ettiği uygulamaların görüldüğü süreç belirgin bir politik anlayışın ürünlerini göstermektedir (Önen, 1996).

17 Ağustos 1999'da yaşanan deprem ile Türkiye büyük bir yıkım ve kayıp yaşamış, yapılaşmada ve dolayısıyla şehirleşmede ne gibi yanlışların yapıldığı daha çok sorgulanır hale gelmiştir (Sağlamer vd., 1999). Depremin hemen arkasından çıkarılan, 595 sayılı

Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye’de ilk defa yapı denetim kuruluşları ortaya çıkmıştır. Müellif mimarın yapısını denetleme görevinin elinden alınması, dışlanması ve Anayasa’ya aykırı maddelerin bulunduğu düşüncesiyle Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu tarafından kararnameye itiraz edilmiştir (Anonim, 2000). Daha sonra çıkarılan 4708 sayılı “Yapı Denetimi Hakkında Kanun” ile Türkiye’nin 19 pilot ilinde yapı denetim kuruluşu kurulması kararlaştırılmıştır (Şekil 38). 2010 yılında 624 sayılı kanun hükmünde kararname ile yapı denetiminin ve kuruluşlarının bütün şehirlerde oluşturulması kararı alınmıştır (Resmi Gazete, 2010).

Yapı denetim kuruluşları ve görevleri

Madde 2 – Bu Kanun kapsamına giren her türlü yapı; Bakanlıktan aldığı izin belgesi ile çalışan ve münhasıran yapı denetimi ile uğraşan tüzel kişiliğe sahip yapı denetim kuruluşlarının denetimine tabidir. Yapı denetim hizmeti; yapı denetim kuruluşu ile yapı sahibi veya vekili arasında akdedilen hizmet sözleşmesi hükümlerine göre yürütülür. Yapı sahibi, yapım işi için anlaşma yaptığı yapı müteahhidini vekil tayin edemez.

Şekil 38. Yapı denetim kuruluşları ve görevlerine dair madde (Resmi Gazete, 2001)

2 Haziran 2005 tarihinde, 25833 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası Serbest Mimarlık Hizmetlerini Uygulama, Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği’nde “Mimar, bu Yönetmelik kapsamına giren tüm serbest mimarlık hizmetlerini Mimarlar Odasının mesleki denetimine sunmakla yükümlüdür. Mimarın bu yükümlülüğü iş sahibinin, ilgili idarenin, inşaat ve kullanma izni veren mercilerin Mimarlar Odası mesleki denetimini istememesi durumunda da ortadan kalkmaz.” ibaresi bulunmaktadır (Şekil 39).

Görev, Hak, Yetki ve Sorumluluklar

Mimarların görev, hak ve sorumlulukları

Madde 15 — Mimarların görev, hak ve sorumlulukları şunlardır;

a) Mimar, bu Yönetmelik kapsamına giren tüm serbest mimarlık hizmetlerini Mimarlar Odasının mesleki denetimine sunmakla yükümlüdür. Mimarın bu yükümlülüğü iş sahibinin, ilgili idarenin, inşaat ve kullanma izni veren mercilerin Mimarlar Odası mesleki denetimini istememesi durumunda da ortadan kalkmaz.

Şekil 39. Mimarların görev, hak ve sorumluluklarına dair madde (Resmi Gazete, 2005)

Söz konusu yönetmelik ile mesleki uygulamalarda etik anlayışın benimsenmesi, müellifin haklarının korunması, mesleki sorumluluklarının sınırlarının çizilmesi hedeflenmiştir. Mimar, bağlı bulunduğu örgüte yaptığı meslek faaliyetlerini bildirmek, vize ettirmek durumundadır. Ancak, 2013 yılında 3 Mayıs 1985 tarihli, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesine eklenen "ı" bendi ile odaların vize işlemlerinin kaldırıldığı belirtilmektedir. Harita, plan, etüt ya da projelerin; idare ve yetkili kuruluşlar haricinde, meslek odaları da dâhil olmak üzere herhangi bir kuruluş tarafından vize veya onaya tabi tutulması istenemez denilmektedir (Şekil 40).

ı) Harita, plan, etüt ve projeler; idare ve ilgili kanunlarında açıkça belirtilen yetkili kuruluşlar dışında meslek odaları dahil başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulamaz, tutulması istenemez. Vize veya onay yaptırılmaması ve benzeri nedenlerle müellifler veya bunlara ait kuruluşların büro tescilleri iptal edilemez veya yenilenmesi hiçbir şekilde geciktirilemez. Müelliflerden bu hükmü ortadan kaldıracak şekilde taahhütname talep edilemez.

Şekil 40. Meslek odalarının vize/onay işlemlerinin kaldırılışı hakkında eklenen bent
(Resmi Gazete, 2013)

- TMMOB Mimarlar Odası Örgüt Yapısı

Mimarlar Odası, bütünüyle odaya kayıtlı üyeler arasından seçilen mimarların oluşturduğu bir topluluk olup, seçim sistemiyle yönetilmektedir. Odanın örgütlenme yapısı hiyerarşik bir düzenleniş göstermektedir. Bu sıralanma en üst kademededen en alta kadar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Genel Kurul;

Şube Genel Kurulunda kararlaştırılan, şubeye kayıtlı mimar sayısının %3'ünün delege olarak seçilmesiyle oluşturulmuş topluluktur. Merkez Genel Kurulu, Oda'nın en üst düzey karar organıdır. İki yılda bir önce temsilciliklerde sonrasında şubelerin genel kurullarında seçimler yapılır. Nisan ayında Merkez Genel Kurul toplanarak Oda'nın çalışma ilkelerini, yönetmeliklerini düzenler; yani dönemin Merkez Yönetim Kurulu, Onur Kurulu, Denetleme Kurulu ve TMMOB'deki oda temsilcisi belirlenir.

- Merkez Yönetim Kurulu;

Merkez Yönetim Kurulu (MYK) 7 kişiden oluşmaktadır. Seçimden sonraki ilk toplantıda kendi içlerinden Oda Genel Başkanı, Oda Genel Başkan Yardımcısı, Oda Genel

Sekreteri, Oda Genel Saymanı'nı seçimle belirlemektedir. Ulusal ölçekteki etkinlikleri ve genel yönetim işlevini MYK yürütmektedir.

- Onur Kurulu;

Oda'nın yargı organıdır. Meslek ilkeleri, kuralları, hukuka aykırı davranış gösteren üyeler hakkında disiplin cezası vermeye yetkilidir.

- Denetleme Kurulu;

Oda örgütünün kurallara ve yetkili üst organların kararlarına uygun çalışmasını denetler.

- Çalışma Birimleri;

Merkez Yönetim Kurulu tarafından atanan komite ve kurullar çalışma birimlerini oluşturmaktadır. Çalışma birimleri, konularında deneyimli üyelerin oluşturduğu komiteler ve meslek gündemiyle alakalı konularda oluşturulan komisyonlar, mimarların oda içinde örgütlenmesine, üyelerin çalışma ortamına katılmalarına olanak tanımaktadır.

- Şubeler;

Üye sayısı artan ve çalışma potansiyeli yükselen temsilcilikler, Merkez Genel Kurulu kararıyla “şube” olarak örgütlenmektedir. Mimarlar, odaya şubeler aracılığıyla kayıt olmaktadır. Mimarlar Odası'nın belirlenen bölgedeki temsil örgütüdürler. Üyelerle ilişkiler, meslek uygulama kurallarının denetimi, kentsel ve çevresel konulara dair çalışmalar gibi pek çok konuyla ilgilenmektedirler.

- Temsilcilikler;

Temsilcilik oluşturmaya yeterli mimar sayısı bulunması ve mimarların talepleri doğrultusunda MYK kararıyla ilgili kentte temsilcilik oluşturulur. Her dönem yönetim kurulları seçimini kentteki mimarlar belirler, bağlı oldukları şubelerle ilişki içinde çalışmaktadırlar.

- Oda Temsilcileri;

Mimar sayısının çok az olduğu kentlerde, ilgili şube yönetim kurulu tarafından belirlenen bir mimar “oda temsilcisi” olarak seçilmekte ve görev yapmaktadır (Anonim, 2009).

Günümüz kayıtlarına göre Türkiye genelinde TMMOB'ye bağlı 26 tane Mimarlar Odası şubesi, söz konusu şubelere bağlı 85 tane temsilcilik, 49 tane oda temsilcisi bulunmaktadır (Tablo 24, Tablo 25).

Tablo 24. Günümüz kayıtlarına göre Türkiye’de Mimarlar Odası şubeleri ve etkinlik alanı içinde buldukları iller (URL-39, 2015)

Mimarlar Odası Şubeleri	Etkinlik Alanı İçinde Bulunan İller
İstanbul	Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Yalova
Ankara	Bolu, Düzce, Zonguldak, Karabük, Bartın, Çankırı, Kastamonu, Çorum, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Yozgat, Sivas, Erzincan, Tunceli
İzmir	Aydın, Manisa, Uşak
Bursa	Bilecik, Kütahya
Antalya	Burdur, Isparta
Kocaeli	Sakarya
Konya	Afyon, Karaman, Aksaray, Niğde
Adana	Osmaniye
Gaziantep	Adıyaman, Şanlıurfa, Kilis
Diyarbakır	Bingöl, Batman, Mardin, Siirt, Şırnak
Van	Hakkari, Bitlis, Muş, Ağrı, Iğdır, Kars, Erzurum, Ardahan
Samsun	Amasya, Tokat, Sinop
Trabzon	Gümüşhane, Rize, Bayburt, Artvin.
Balıkesir, Çanakkale, Denizli, Elazığ, Eskişehir, Giresun, Hatay, Kayseri, Malatya, Mersin, Muğla, Ordu, Kahramanmaraş ²⁴	

Tablo 25. Günümüz kayıtlarına göre Türkiye’de Mimarlar Odası şubeleri ve temsilcilikler ve oda temsilcileri (URL-40, 2015)

Mimarlar Odası Şubeleri	Etkinlik Alanı İçinde Bulunan Temsilcilikler
İstanbul	Anadolu 1. BKBT (Büyükkent Bölge Temsilciliği) (Kadıköy), Anadolu 2. BKBT (Kartal), Trakya BKBT (Bakırköy), Çerkezköy, Çorlu, Edirne, Keşan, Kırklareli, Lüleburgaz, Tekirdağ, Yalova, Şarköy(O.T.)(Oda Temsilcisi), Malkara(O.T.), Silivri(O.T.)
Ankara	Bartın, Bolu, Çaycuma, Çorum, Düzce, Erzincan, Karadeniz Ereğli, Karabük, Kastamonu, Kırşehir, Nevşehir, Yozgat, Sivas, Zonguldak, Çankırı(O.T.), Tunceli(O.T.), Devrek(O.T.), Kırıkkale(O.T.), Tosya(O.T.)

²⁴ Etkinlik alanı bulunmayan, yalnızca kendi il sınırlarından sorumlu olan şubelerdir.

Tablo 25'in devamı

Mimarlar Odası Şubeleri	Etkinlik Alanı İçinde Bulunan Temsilcilikler
İzmir	Akhisar, Aydın, Çeşme, Didim, Dikili, Kuşadası, Manisa, Nazilli, Ödemiş, Salihli, Turgutlu, Uşak, Alaşehir(O.T.), Aliğa(O.T.), Bergama(O.T.), Selçuk(O.T.), Tire(O.T.), Torbalı(O.T.), Soma(O.T.), Söke(O.T.), Menemen(O.T.)
Balıkesir	Ayvalık, Altınoluk, Bandırma, Burhaniye, Edremit, Erdek (O.T.), Gönen(O.T.)
Bursa	Gemlik, İnegöl, Mudanya, Bilecik, Kütahya, Tavşanlı(O.T.), Simav(O.T.)
Kocaeli	Sakarya, Gebze
Antalya	Alanya, Burdur, Isparta, Manavgat, Serik, Bucak (O.T.), Finike (O.T.), Gazipaşa(O.T.), Gölhisar(O.T.), Kumluca(O.T.), Kaş(O.T.), Kalkan(O.T.), Döşemealtı(O.T.)
Konya	Afyon, Aksaray, Karaman, Niğde, Akşehir, Ereğli, Emirdağ(O.T.), Kulu(O.T.), Sandıklı(O.T.), Beyşehir(O.T.)
Adana	Osmaniye, Ceyhan(O.T.), Kadirli(O.T.), Kozan(O.T.), Afşin(O.T.)
Gaziantep	Adıyaman, Şanlıurfa
Diyarbakır	Batman, Mardin, Şırnak(O.T.)
Van	Iğdır, Kars, Erzurum, Hakkari(O.T.), Bitlis(O.T.), Muş(O.T.), Ağrı(O.T.)
Samsun	Amasya, Tokat, Sinop
Trabzon	Rize, Artvin (O.T.), Artvin Kıyıboyu (O.T.)
Çanakkale	Biga, Gelibolu, Çan (O.T.), Küçükкую (O.T.)
Hatay	İskenderun, Samandağ (O.T.), Kırıkhan (O.T.)
Mersin	Anamur, Silifke, Tarsus
Muğla	Bodrum, Datça, Fethiye, Marmaris, Milas, Ortaca
Ordu	Fatsa, Ünye (O.T.)
Denizli, Elazığ, Eskişehir, Giresun, Kayseri, Malatya ²⁵	

1.6.2. Trabzon Mimarlar Odası

Mimarlar Odası Trabzon Temsilciliği, 1970 yılında kurulmuştur. Trabzon kentinin sosyo-ekonomik konumu ve Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin varlığı ile örgüt; İnşaat, Makine, Elektrik ve Harita Mühendislerinin de örgütlenmesine zemin oluşturmuştur (Anonim, 1987).

²⁵ Etkinlik alanı içerisinde temsilcilik bulunmayan şubelerdir.

Mimarlar Odası'nda, 1980 ihtilali ile oluşan apolitik ortam ve örgütsel dağınıklık, maddi anlamda problemlerin yaşanmasına ve odanın eski etkin yapısından uzaklaşmasına neden olmuştur. Böylesi bir ortamda Mimarlar Odası, daha sistematik ve bütüncül bir yaklaşım oluşturmak çabasına girmiştir. Büyük şehirler haricindeki illerin şube olarak büyümesi ile odanın daha geniş faaliyet alanı olan bir kurum haline gelmesi amacıyla çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda Mimarlar Odası, Karadeniz, Doğu, Güneydoğu bölgesindeki meslektaşlarını şube olmaları doğrultusunda teşvik etmiştir (Omacan, 1985). Odanın daveti Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliği tarafından kısa bir sürede yanıt bulmuştur.

Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliği, şube olma isteğini genel merkeze iletmış ve Mimarlık Dergisinin 86/1 sayısında bu durum şu şekilde açıklanmıştır: "...şube olma gayretlerine, Trabzon Temsilciliği'nden yanıt gelmiş, bu temsilcilik çevresi, kurul üyeleri tarafından incelenerek Oda eylemleri açısından zengin bir ortamın olduğu görülmüştür. Trabzon Temsilciliğimizin isteği kurulumuz tarafından oybirliğiyle uygun görülerek Olağanüstü Genel Kurul'un gündemine alınmıştır." (Omacan, 1986)

18-19 Nisan 1987 tarihleri arasında Bursa'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul'da Trabzon Şubesi'nin kurulmasına oy birliğiyle karar verilmiştir. Mimarlar Odası Trabzon Şubenin kuruluşuyla, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi Türkiye'deki 6. şube olarak kayıtlara geçmiştir. Daha önce kurulan 5 şube; Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya ve Bursa Şubeleridir (Anonim, 1987). Türkiye'nin önemli kentlerinin yanına, taşra kenti olan Trabzon'un şube olarak eklenmesi, hem şehrin mimarlık anlamındaki aktivitesinin boyutunu, hem de mimarlarının çabasını gözler önüne sermektedir.

28.04.1987 günü, Mimarlar Odası Trabzon Şubesi Kurucu Kurulu (Mehmet Ali Yardımoğlu, Sezgin Atasoy, Lütfü Altun, Bekir Gerçek, Mustafa Kandil) toplanmış ve şube başkanlığı, yazmanlık, saymanlık, üyelik görevleri için görev bölümü yapılmıştır (TMO Karar Defterleri, 1987). 13 Haziran 1987 tarihinde yapılan Genel Kurul toplantısında Trabzon Mimarlar Odası yönetim kurulu belirlenmiştir (Anonim, 1987) (Şekil 41). 19 Haziran 1987 tarihinde Trabzon Mimarlar Odası Şubesi tarafından yapılan toplantıda, şube temsilciliği döneminde temsilci olarak görev yapan Mehmet Ali Yardımoğlu'nun (Anonim, 1985) şube başkanı, Taşkın Özer'in başkan yardımcısı, Bekir Gerçek'in yazman üye, Sezgin Atasoy'un sayman üye ve Ayhan Usta'nın üye olarak seçildiği kararlaştırılmıştır (TMO Karar Defterleri, 1987).

Şekil 41. Mimarlar Odası Trabzon Şubesi ilk yönetim kurulu (Anonim, 1987)

Mimarlar Odası Trabzon Şubesi'nin 29.02.1988 tarihli toplantısında, yönetim kurulu değişikliği yapılmıştır. Söz konusu değişiklik ile Trabzon Mimarlar Odası Şubesi başkanı olarak Bekir Gerçek, başkan yardımcısı olarak Ender Araz, sayman olarak Sezgin Atasoy, yazman olarak M. Sinan Kurbetci, üye olarak Ayhan Usta, Bekir Karaosmanoğlu ve Ali Osman Asasoğlu görevlendirilmiştir (TMO Karar Defterleri, 1987). Bekir Gerçek, 1988 yılından 2006 yılına kadar yönetim kurulu başkanlığını üstlenmiştir. 11. Dönem Genel Kurul sonrası yapılan 01.03.2006 tarihli toplantıda, yönetim kuruluna başkan olarak, M. Salih Akyüz, başkan yardımcısı olarak M. Reşat Sümerkan, sekreter üye olarak Ahmet Birinci, sekreter üye yardımcısı olarak Didem İkbâl Tüzüner Dede, sayman olarak Seçil Öztürk, üye olarak Sinan Özer ve Ömer Bayraktar seçilmiştir (TMO Karar Defterleri, 2006). M. Salih Akyüz, 2006-2012 yılları arasında yönetim kurulu başkanlığını sürdürmüş, 13. Dönem Genel Kurul sonrası görevini Sayim Adanur'a devretmiştir. 01.03.2012 tarihli Mimarlar Odası Trabzon Şubesi toplantı tutanağında, yönetim kurulu başkanı olarak Sayim Adanur, başkan yardımcısı olarak Levent Durmuş, sekreter üye olarak Ayşe Kabadayı, sayman üye olarak Aydın Demirci, sayman üye yardımcısı olarak Tuncay Çergel, üye olarak M. Reşat Sümerkan ve Cenap Sancar'ın görevlendirilmesine karar verildiği belirtilmektedir (TMO Karar Defterleri, 2012). Sayim Adanur halen Mimarlar Odası Trabzon Şubesi yönetim kurulu başkanı olarak görevini devam ettirmektedir.

Mimarlar Odası Trabzon Şubesi; Artvin, Bayburt, Gümüşhane ve Rize illerini barındıran etkinlik bölgesine sahiptir. Rize temsilciliği ise Trabzon şubenin etkinlik alanı içerisindeki temsilcilik olarak görülmektedir. 2009 verilerine göre Türkiye çapındaki toplam 81 ildeki mimarlar odası şube ve temsilcileri içinde, odaya üye sayısı sıralamasında, Trabzon Mimarlar Odası şubesi 10. sırada yer almaktadır (Anonim, 2009).

Bu sıralamada Trabzon kenti Mimarlar Odası üyelerinin sayısı azımsanamayacak bir seviye teşkil etmektedir. Kayseri, Kocaeli, Gaziantep, Balıkesir gibi pek çok büyük şehirden daha fazla üye sayısına sahip olması, Trabzon kentinde mimarlık aktivitesinin yoğunluğuna referans vermektedir.

2015 üye kayıtlarına bakıldığında, ülke genelinde 45527 tane aktif üye bulunmaktadır. Bu yelpazede, Trabzon Mimarlar Odası üye yüzdesi %1.40 olarak görülmektedir (URL-41, 2015). Geçen 6 yıllık süreçte, Gaziantep, Kayseri, Kocaeli şubelerinin üye sayısı olarak Trabzon Şube'nin önüne geçtikleri ve Trabzon Şube'nin ülke çapında üye sayısı bağlamında 12. sıraya gerilediği görülmektedir. Söz konusu durumun değerlendirilmesi yapıldığında, Trabzon şubenin ülke genelindeki üye sayısındaki düşüşün nedeni; Türkiye genelinde üniversite ve mezun sayısındaki artış, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden mezun üyelerin serbest çalışmak yerine kamu kurumlarını tercih etmesi gibi pek çok faktöre dayandırılabilir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

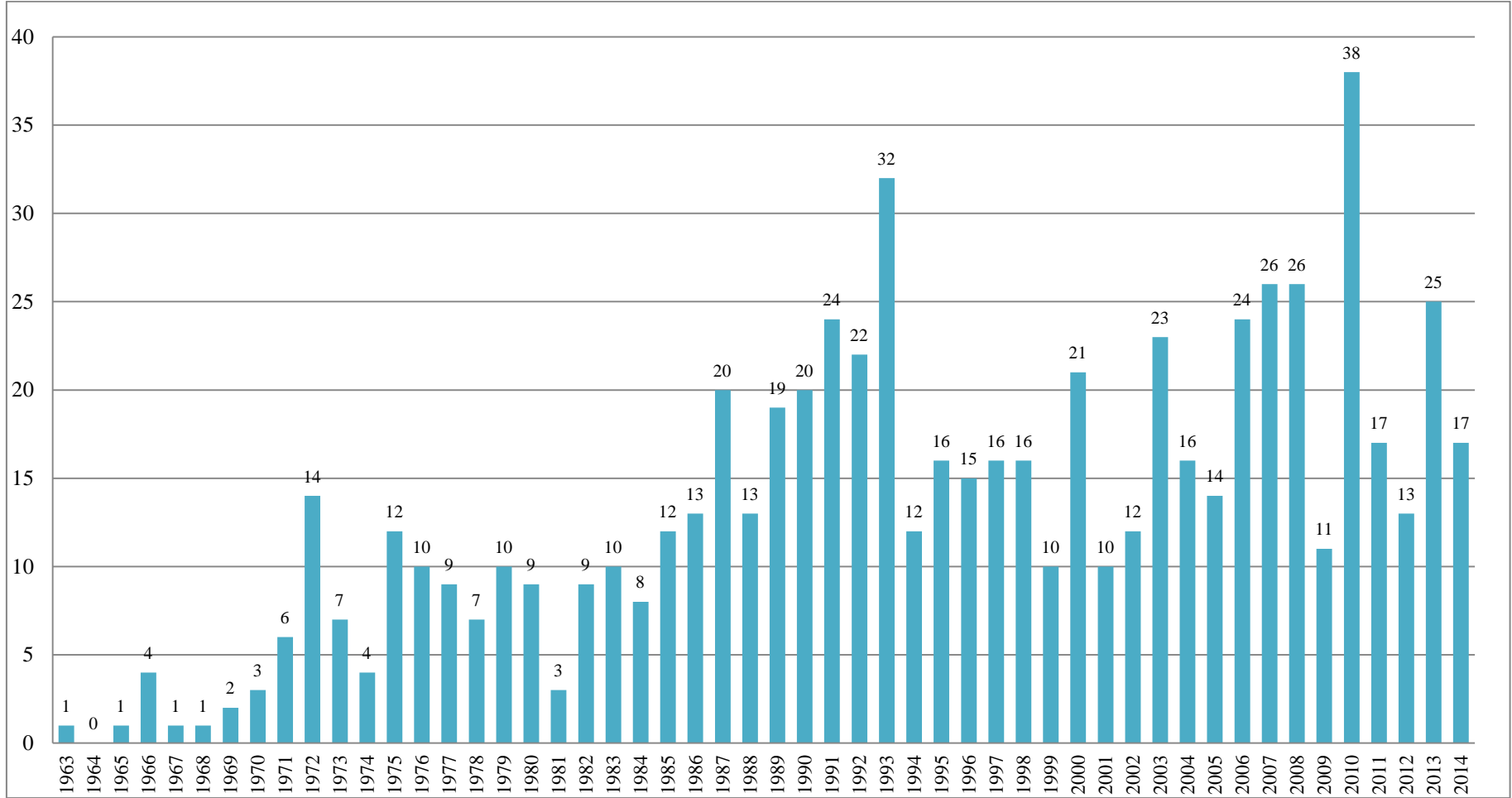
2.1. Kuruluşundan Günümüze Trabzon Mimarlar Odası Şubesine Kayıtlı Mimarlar ile İlgili Kantitatif Analiz Çalışması

Mimarlar Odası, TMMOB'nin kuruluş tarihi olan 1954 yılında kurulan 10 meslek odasından biridir. Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliği ise, 1970 yılında genel merkeze (Ankara) bağlı olarak kurulmuş, 1987 yılından itibaren şube olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

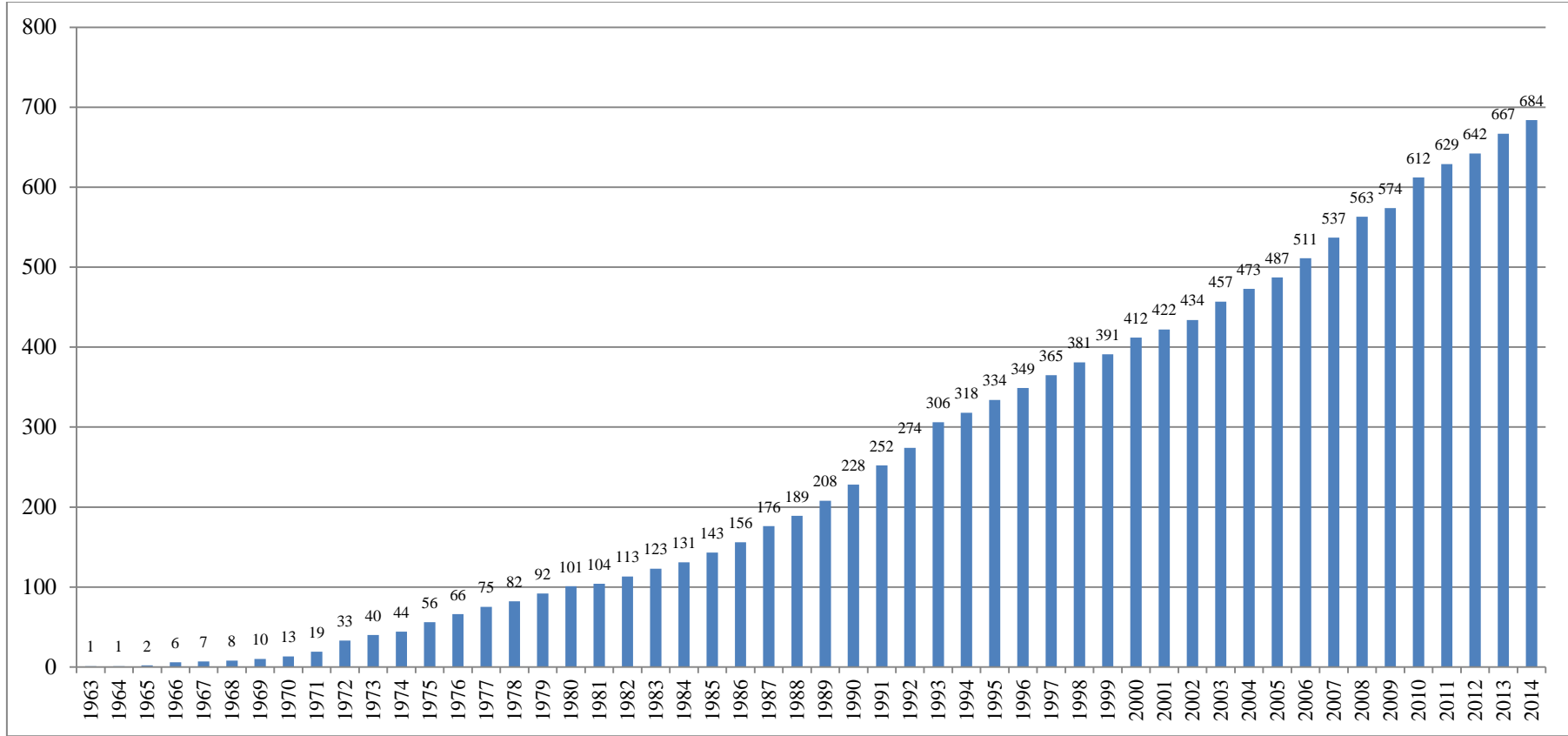
“2.1. Kuruluşundan Günümüze Trabzon Mimarlar Odası Şubesine Kayıtlı Mimarlar ile İlgili Kantitatif Analiz Çalışması” başlıklı kısımda, Trabzon Mimarlar Odası Şubesinin üye kayıt listesi ve arşiv kayıtları incelenerek; yıllara göre kayıtlı mimar sayısı, yıllara göre kayıtlı toplam mimar sayısı, kayıt yıllarına göre kayıtlı mimarların cinsiyet dağılımı, kayıt yıllarına göre kayıt yaptıran mimarların cinsiyet dağılımı, kayıt yıllarına göre kayıtlı mimarların mezun oldukları okullar grafikleri oluşturulmuştur. Oluşturulan grafikler; Türkiye mimarlık ortamı, mesleği, pratiği, örgütlenmesi başlıkları altındaki bilgiler ışığında irdelenmiştir. İrdeleme aşamasında, “1.5. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Mesleğinin Türkiye’de Biçimlenişi” başlığı altında yapılan incelemeye benzer şekilde; Trabzon Mimarlar Odası Şubesi’ne ilk kaydın görüldüğü 1963 yılından başlanarak 51 yıllık süreç; 1963-1970, 1971-1980, 1981-1990, 1991-2000, 2001-2014 periyotlarına ayrılmıştır (2.1.1. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi, 2.1.2. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi, 2.1.3., Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi başlıkları için geçerlidir.)

2.1.1.Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi

Tablo 26. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Grafiği

Tablo 27. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Toplam Mimar Sayısı Grafiği²⁶

²⁶ Trabzon Mimarlar Odası Şubesine kayıt yıllarına göre oluşturulan; Kayıt yıllarına göre Trabzon Mimarlar Odasına kayıt yaptıran mimar sayısı grafiği ve Kayıt yıllarına göre Trabzon Mimarlar Odasına kayıtlı toplam mimar sayısı grafiklerinde, temel kayıt tarihi belli olmayan 6 kişi, 3011 sicil numaralı Türkay SARAL, 5157 sicil numaralı Mehmet TURHAN, 8220 sicil numaralı Mehmet Salih ŞANLI, 8591 sicil numaralı Giriftin KILIÇARSLAN, 16226 Gülhan AYDINTAN, 16272 Betül KARA, değerlendirmeye alınmamıştır.

- 1963-1970 Yılları Arası Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi

Trabzon Mimarlar Odası'nın; temsilcilik (1970-1987) ve şube (1987-) olarak görev yaptığı süreçler göz önüne alınarak 10'ar yıllık periyotlarda inceleme yapıldığında varılan sonuçlar aşağıda açıklanmıştır. Trabzon kentinde temsilcilik oluşturulana kadar Trabzon Mimarlar Odasına kayıtlı mimarların 1963 yılında 1, 1964'te 0, 1965'te 1 ve 1966'da 4 tane olmak üzere 1967 yılındaki kayıt ile birlikte toplam 7 üyesi vardır. 1967-1970 sürecinde kayıt yaptıran mimar sayısı 1 kişiden 3 kişiye çıkmıştır. 1963-1970 yılları arasında 8 yıllık süreç boyunca Trabzon Mimarlar Odası'na kayıtlı mimar sayısı 13 kişi olarak okunmuştur.

- 1971-1980 Yılları Arası Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi

1971-1980 yıl aralığına bakıldığında Trabzon Mimarlar Odası'na kayıtlı mimar sayısının 1971'de 6 iken, 1972'de 14'e çıktığı görülmektedir. 1972-1974 sürecinde kayıtlı mimar sayısında tekrar bir düşüş gözlemlenmekte, 1975-1980 yılları aralığında ise kayıtlı mimar sayısı yılda ortalama 10 kişi olarak okunabilmektedir. 1971-1980 aralığını oluşturan 10 yıllık süreçte kayıt yaptıran toplam mimar sayısı 88 kişidir. 1971-1980 yıl aralığında kayıtlı üye sayısı, 1963-1970 yıl aralığındaki kayıtlı üye sayısından (13 kişi) yaklaşık % 577 oranında artış göstermiştir. Böylesi bir artışta, 1968 yılında K.T.Ü. Mimarlık Bölümü'nün ilk mezunlarını vermesinin önemli bir payı olabileceği düşünülmektedir. 1980 yılına kadar toplam kayıtlı mimar sayısı 101'dir.

- 1981-1990 Yılları Arası Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi

1981 yılında kayıt yaptıran mimar sayısı 1970'teki değere düşmüş (3 kişi) ve 2014 yılına kadarki en düşük kayıt sayısı olarak gözlemlenmiştir. 12 Eylül 1980 İhtilali ve üniversitelerdeki yansımalarının bu düşük kayıt oranına sebebiyet verebileceği düşünülmektedir. 1983'te memur mimar/mühendislerin odaya kayıt zorunlukları kaldırılmıştır. Ancak, ülke çapındaki mezun mimar/mühendis sayısının artışı söz konusu dönemde Mimarlar Odası'na kayıt sayısında artışı beraberinde getirmiştir. 1981-1990 yıl aralığında yıllara göre kayıtlı mimar sayısı, 1988'deki ufak düşüş hariç genel olarak artış göstermiştir denilebilmektedir. Söz konusu süreçte her yıl kayıt yaptıran mimar sayısının ortalama olarak 13 kişi civarında seyrettiği söylenebilmektedir. 1981-1990 yılları arasında Trabzon Mimarlar Odası'na kayıt yaptıran toplam mimar sayısı 127 kişi kadardır. Söz

konusu değer, 1971-1980 yıl aralığında kayıt yaptıran mimar sayısının (88 kişi) yaklaşık % 47'si kadar bir artış göstermiştir. 1990 yılı Trabzon Mimarlar Odası Şubesine kayıtlı toplam mimar sayısı 228'dir.

- 1991-2000 Yılları Arası Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi

1991-2000 yıl aralığı incelendiğinde; 1993 yılı, 32 kişinin kayıt olmasıyla 51 yıllık süreç içerisinde (1963-2014) Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne 2. en çok kayıt yapılan yıl olarak görülmektedir. 1991-2000 sürecinin en belirgin farkı, 1993-1994 yılları arasında gözlemlenmiştir. 1993 yılında kayıt yaptıran mimar sayısı 32 iken, 1994 yılında bu sayı 12'ye kadar düşmüştür. 10 yıllık periyotta, yıllara göre kayıtlı mimar sayısı ortalama 18 civarındadır. 1991-2000 yılları arasında Trabzon Mimarlar Odasına kayıt olan 184 kişi vardır. Söz konusu değer, 1981-1990 yıl aralığında kayıt yaptıran mimar sayısının (127 kişi) yaklaşık % 43'ü kadar bir artış göstermiştir. 2000 yılı itibariyle Trabzon Mimarlar Odasına kayıtlı toplam mimar sayısı 412'dir.

- 2001-2014²⁷ Yılları Arası Kayıt Yaptıran Mimar Sayısı Analizi

2001 yılında Trabzon Mimarlar Odası'na kayıt yaptıran mimar sayısı 10 kişidir. 2001-2014 yıl aralığında 2001 yılı, Mimarlar Odası'na en az kaydın yapıldığı yıl olmuştur. Dünya çapında etkili olan ve Türkiye'yi de etkisi altına alan 2001 ekonomik krizi bu sonucun başat nedenlerinden biri olarak kabul edilebilmektedir. Söz konusu süreçte, en büyük düşüşün yaşandığı yıl 2008-2009 yıl aralığı olmuştur. 2008 yılında kayıt yaptıran mimar sayısı 26 iken 2009 yılında kayıt yapan mimar sayısı 11'e düşmüştür. Söz konusu süreç (2008-2009) yılı, tekrar dünya çapında bir ekonomik krizin görüldüğü yıl aralığı olarak yapı sektöründe durağanlığı beraberinde getirmiştir. Odaya kayıt yaptıran mimar sayısındaki düşüş, bu sürecin bir yansıması olarak düşünülebilmektedir. 2010 yılı ise, 1963-2014 yıl aralığında, 38 kişi ile en fazla mimarın kayıt olduğu yıl olarak gözlemlenmektedir. Böylesi bir durumla ilgili, 2000'lerin küreselleşme fikri ve değişen iktidar ile yapılaşma stratejilerinin ön plana atılması, 2010 yılının Trabzon kentinde Mimarlar Odası'na kayıtlı mimar sayısının artışına sebep olmuştur yorumu

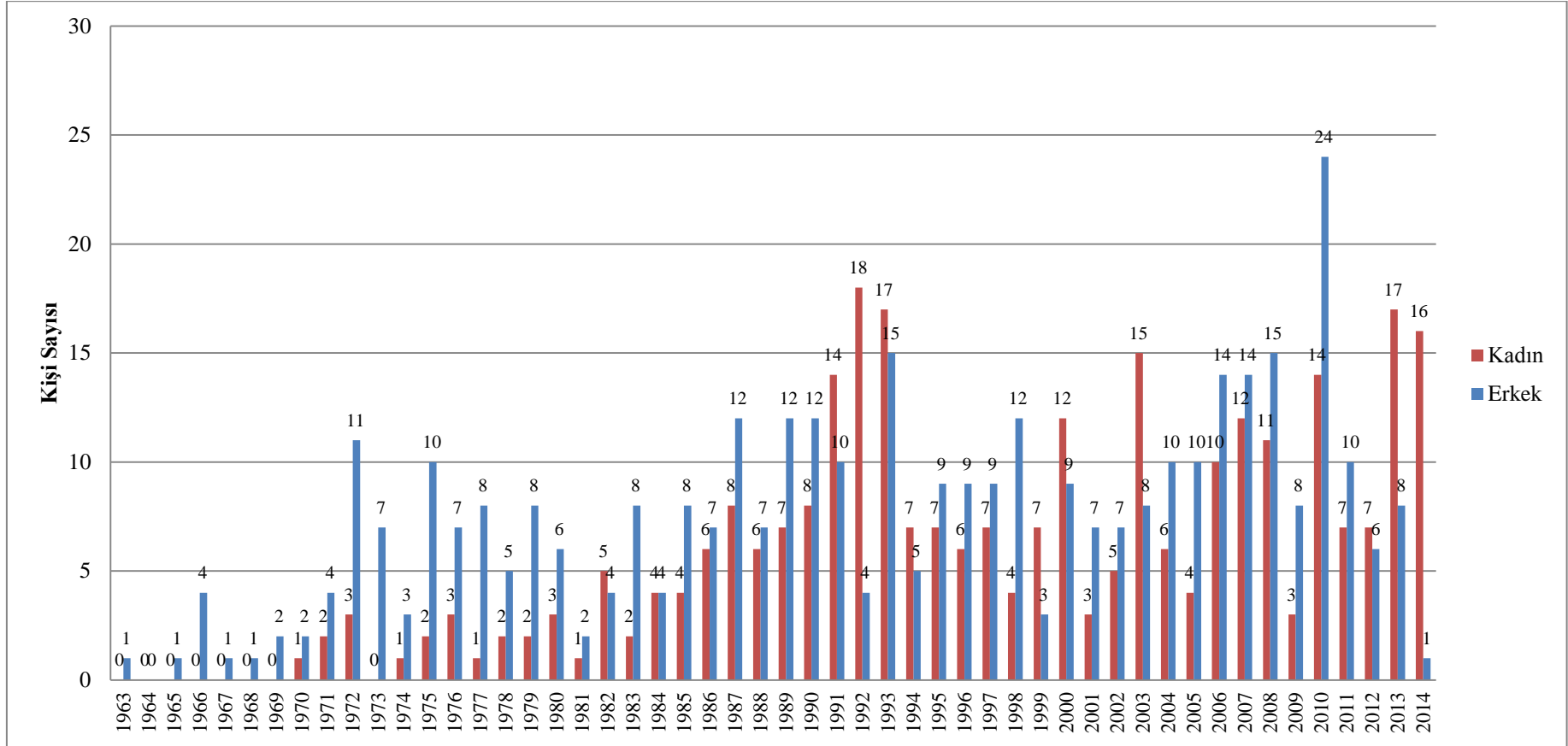
²⁷ Veriler, 2014 Temmuz ayına kadar değerlendirmeye alınmıştır.

yapılabilmektedir. 2000-2014 sürecinde 272 mimarın Trabzon Mimarlar Odasına kayıt yaptırmış olduğu gözlemlenmektedir ve 2014 yılı Temmuz ayı itibariyle Trabzon Mimarlar Odası'na kayıtlı serbest mimar sayısının 684'e kadar ulaştığı görülmektedir.

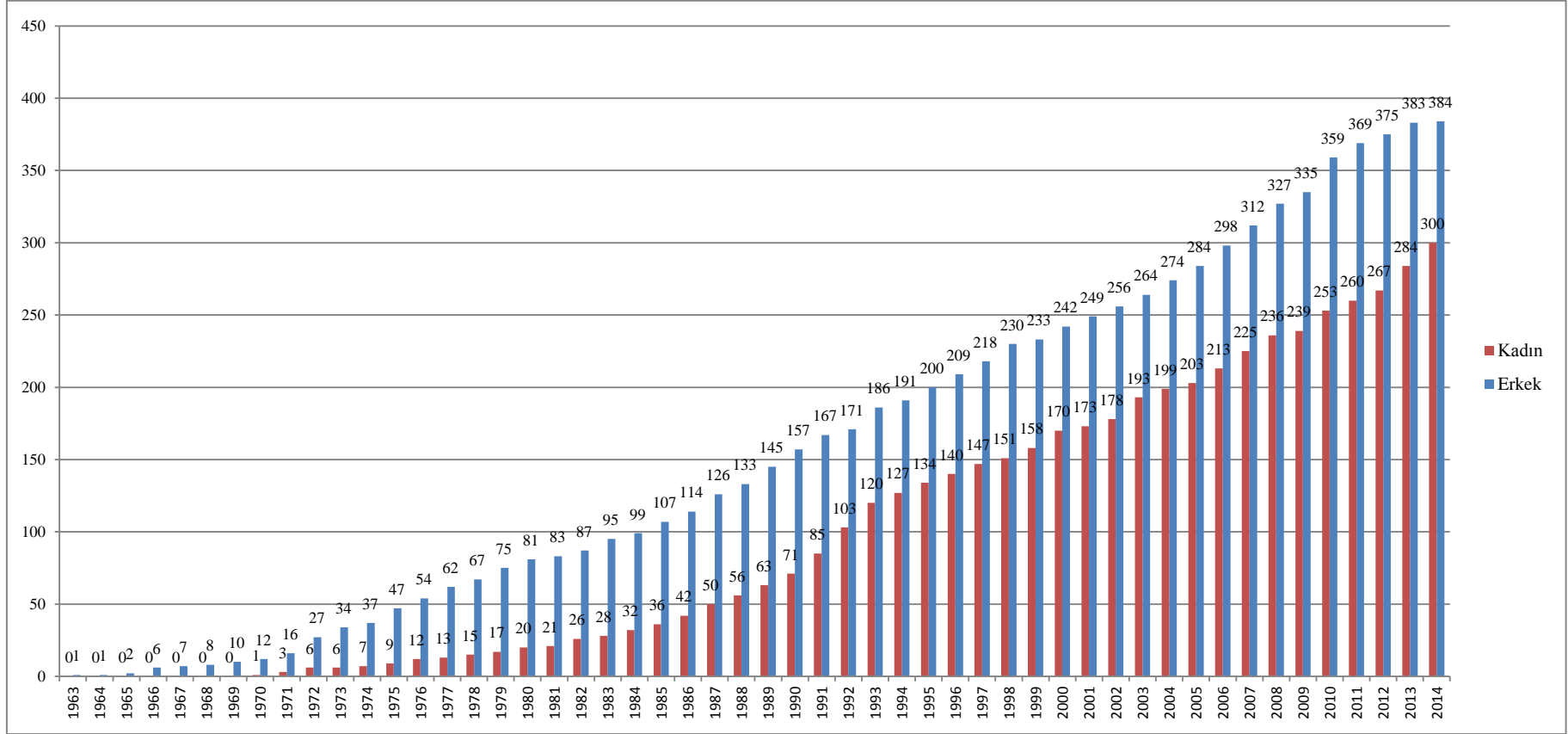
1963 yılından 1970 sonuna kadar kayıtlı üye sayısı 1 kişiden 13 kişiye yükselmiş, yani %1200'lük artış göstermiştir. 1970'in sonu itibariyle toplam kayıtlı mimar sayısı 13 iken, 1980'in sonunda bu sayı yaklaşık % 677 oranında artarak 101 olmuştur. Aynı şekilde 1980'in sonunda 101 kayıtlı mimar mevcutken, 1990'ın sonu itibariyle yaklaşık % 128 artarak 230'a ulaşmıştır. 1990 yılı sonu ile 230 olan sayı, 2000 yılı sonunda %80 artarak 414 olmuştur. 2000 yılı sonunda 414 olan sayı, 2014 yılı Temmuz ayı sonu itibariyle yaklaşık % 66 oranında artarak 684 olmuştur. Mevcut durumun genel çerçevede değerlendirilmesi yapıldığında, üye mimar sayısındaki artış ivmesinin yıllara oranla azaldığı görülebilmektedir. Başka bir deyişle en yüksek artış oranının görüldüğü yıl aralığı olan 1963-1970 aralığından (%1200), en az artışın gözlemlendiği 2000-2014 aralığına kadar (%66) üye sayısı artış oranı azalma göstermiş ve 2014 Temmuz ayı sonu itibariyle Trabzon Mimarlar Odası Şubesi üye sayısı 684 olarak okunmuştur.

2.1.2. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi

Tablo 28. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Grafiği

Tablo 29. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Cinsiyet Dağılımı Grafiği²⁸

²⁸ Trabzon Mimarlar Odası Şubesine kayıt yıllarına göre oluşturulan; Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Grafiği ve Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Cinsiyet Dağılımı Grafikleri temel kayıt tarihi belli olmayan 6 kişi, 3011 sicil numaralı Türkay SARAL, 5157 sicil numaralı Mehmet TURHAN, 8220 sicil numaralı Mehmet Salih ŞANLI, 8591 sicil numaralı Giriştin KILIÇARSLAN, 16226 Gülhan AYDINTAN, 16272 Betül KARA, değerlendirmeye alınmamıştır.

- 1963-1970 Yılları Arasında Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi

1963-1970 yıl aralığında inceleme yapıldığında; 1970 yılına kadar kayıt yaptıranların hepsinin erkek olduğu ve 1970 yılında ilk kadın mimarın kayıt yaptırdığı görülmektedir. 1966 yılında Trabzon Mimarlar Odası'na kayıt yaptıran 4 kişidir ve bu oran 1963-1970 aralığının en yüksek katılımıdır. 1970 verilerine göre Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliğine kayıt yaptıran mimardan 12 tanesi erkek, 1 tanesi kadındır. 1970 yılı verilerine göre, toplam kayıtlı kadın mimar sayısının (1) toplam mimar sayısına (13) oranı yaklaşık % 8, toplam erkek mimar sayısının (12) kayıtlı toplam mimar sayısına (13) oranı yaklaşık %92'dir. Söz konusu durum incelendiğinde, Trabzon'da kadın mimar aktörün bir örgüte tabi olması erkek aktörlerden 7 sene sonra söz konusu olabilmektedir. Ayrıca, Trabzon kenti mimarlık ortamı içinde kadın mimar oranının 10'da 1'e denk geldiği söylenebilmektedir. Bahsedilen durum, 1963-1970 dönemi için Trabzon'da mimarlık mesleğinin erkekler tarafından daha fazla tercih edildiği, kadınların yükseköğretimde halen erkekler kadar çoğunluk sağlayamadığı, toplumun mimarlık mesleğini algılama ve yönlendirme durumunun eksikliği gibi pek çok toplumsal nedene bağlanabilmektedir.

- 1971-1980 Yılları Arasında Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi

1971-1980 yıl aralığı incelendiğinde, 10 yıllık periyot boyunca kayıtlı kadın sayısının kayıtlı erkek sayısının yarısından az olduğu görülmektedir. Bu periyotta okunan en fazla kadın mimar sayısı 3 (1972-1976-1980), erkek mimar sayısı ise 11(1972)'dir. 1980 verilerine göre Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliğine kayıt yaptıran mimardan 81'i erkek 20'si kadındır. 1980 yılı kayıtlı kadın mimar sayısının (20) toplam mimar sayısına (101) oranı yaklaşık % 20, erkek mimar sayısının (81) kayıtlı toplam mimar sayısına (101) oranı yaklaşık %80'dir. 1963-1970 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %8'ini oluşturan kayıtlı kadın mimarlar, 1971-1980 aralığında, %20'lik bir orana ulaşmış, %150'lik bir artış göstermiştir. 1963-1970 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %92'sini oluşturan kayıtlı erkek mimarlar, 1971-1980 aralığında, %80'lik bir orana düşmüş, %13'lük bir azalma göstermiştir.

- 1981-1990 Yılları Arasında Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi

1981-1990 yıl aralığı incelendiğinde, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıt olan kadın mimar sayısının erkek mimar sayısına eşit ya da çok yakın değerlerde seyrettiği görülmektedir. 51 yıllık süreçte, ilk kez 1982 yılında kayıtlı kadın mimar sayısı (5), erkek mimar sayısından (4) fazla okunmuş ve ilk defa 1984 yılında kadın mimar kayıt sayısı (4) erkek mimar kayıt sayısına (4) eşit olmuştur. 1990 yılı verilerine göre, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıt yaptıran mimarlardan 157'si erkek, 71'i kadındır. 1990 yılı kayıtlı kadın mimar sayısının (71) toplam mimar sayısına (228) oranı yaklaşık % 31, erkek mimar sayısının (157) kayıtlı toplam mimar sayısına (228) oranı yaklaşık %69'dur. 1971-1980 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %20'sini oluşturan kayıtlı kadın mimarlar, 1981-1990 aralığında, %31'lik bir orana ulaşmış, %55'lik bir artış göstermiştir. 1971-1980 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %80'sini oluşturan kayıtlı erkek mimarlar, 1981-1990 aralığında, %69'luk bir orana düşmüş, %14'lük bir azalma göstermiştir.

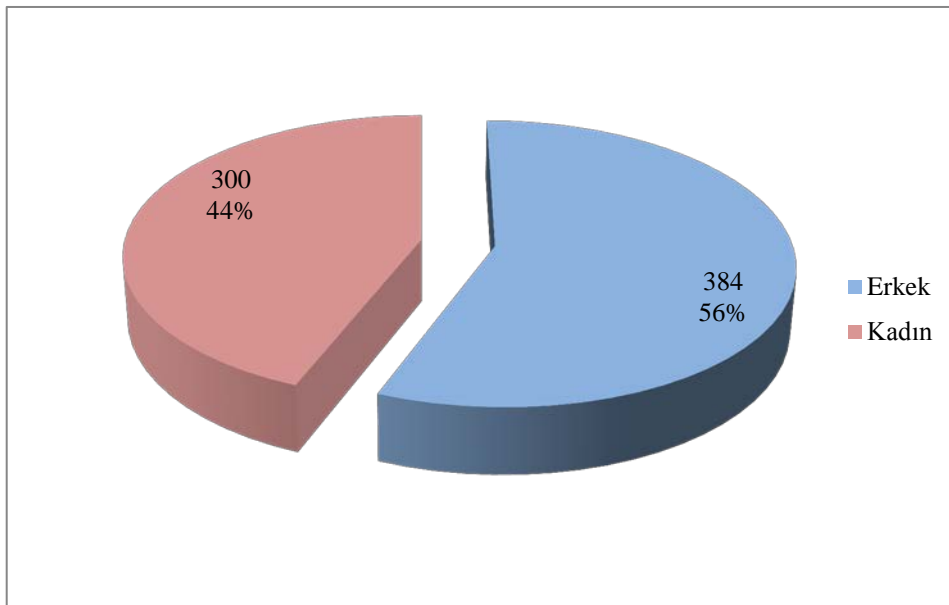
- 1991-2000 Yılları Arasında Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi

1991-2000 yıl aralığı incelendiğinde, önceki yıl aralıklarına göre Trabzon Mimarlar Odası'na kayıtlı kadın mimarların sayısının oldukça yükseldiği hatta 1992 yılında bütün yıllarda olduğundan daha fazla kayıt olan kadın mimar olduğu gözlemlenmektedir. 1992 yılında 18 kadın üye kayıt olurken, 4 erkek üyenin kaydolması önceki yıllardaki durumu tersine yorumlamak gerektiğini gösterir niteliktedir. Artık kadınlar mimarlığı daha çok tercih etme ve örgütlerine daha çok sahip çıkma eğilimi göstermektedirler denilebilmektedir. 2000 yılı verilerine göre, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıt yaptıran mimarlardan 242'si erkek, 170'i kadındır. 2000 yılı kayıtlı kadın mimar sayısının (170) toplam mimar sayısına (412) oranı yaklaşık % 41, erkek mimar sayısının (242) kayıtlı toplam mimar sayısına (412) oranı yaklaşık %59'dur. 1981-1990 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %31'ini oluşturan kayıtlı kadın mimarlar, 1991-2000 aralığında, %41'lik bir orana ulaşmış, %32'lik bir artış göstermiştir. 1981-1990 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %69'unu oluşturan kayıtlı erkek mimarlar, 1981-1990 aralığında, %59'luk bir orana düşmüş, %14'lük bir azalma göstermiştir.

- 2001-2014 Yılları Arasında Kayıt Yaptıran Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi
2001-2014 yıl aralığı incelendiğinde, 13 yıllık süreçte, dalgalanmalar görülmektedir.

Kayıt yaptıran erkek üye sayısı, kadın üye sayısından en büyük farkı 2010 yılında göstermiştir. 2010 yılında Trabzon Mimarlar Odası'na 24 erkek, 14 kadın olmak üzere 38 üye kaydolmuştur. 2010 yılı, aynı zamanda 1963-2014 sürecinde en çok kaydın görüldüğü yıl olma özelliğine sahiptir. Türkiye genelindeki ekonomik yaklaşımlar, 2010 yılında yapı sektöründe önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir (Bkz. 1.5.1. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Ortamının Türkiye'de Biçimlenişi). Söz konusu gelişim, Trabzon Mimarlar Odası kayıtlarında artışın da sebeplerinden biri olabileceği düşünülmektedir. 2014 yılı Temmuz ayı sonu verilerine göre, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıt yaptıran mimarlardan 384'ü erkek, 300'ü kadındır. 2014 yılı kayıtlı kadın mimar sayısının (300) toplam mimar sayısına (684) oranı yaklaşık % 44, erkek mimar sayısının (384) kayıtlı toplam mimar sayısına (684) oranı yaklaşık %56'dır. 1991-2000 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %41'ini oluşturan kayıtlı kadın mimarlar, 1991-2000 aralığında, %44'lük bir orana ulaşmış, %7'lik bir artış göstermiştir. 1991-2000 yıl aralığında, toplam çoğunluğun %59'unu oluşturan kayıtlı erkek mimarlar, 1981-1990 aralığında, %54'lük bir orana düşmüş, %8'lik bir azalma göstermiştir.

Tablo 30. 2014 Temmuz ayı sonu verilerine göre Trabzon Mimarlar Odası Şubesine Kayıtlı mimarların cinsiyet dağılımı

- 1963-1970 Yılları Arasında Trabzon Mimarlar Odası'na Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi

1963 yılında, Mimarlar Odası Trabzon Temsilciliğine ilk kayıt yaptıran mimar, İ.T.Ü. mezunudur. 1966 yılında kayıt yaptıran 4 kişiden 3'ü İ.T.Ü., 1 tanesi Y.T.Ü. mezunudur. 1967-1968 yıllarında odaya kayıt yaptıran mimarlar M.S.G.S.Ü. (2) mezunudur. K.T.Ü. mezunu mimarın Mimarlar Odası Trabzon Temsilciliği'ne ilk kayıt yaptırdığı yıl 1969'dur. 1970 yılında odaya kayıtlı K.T.Ü. mezunu sayısı 4 kişidir.

- 1971-1980 Yılları Arasında Trabzon Mimarlar Odası'na Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi

1971-1980 yıl aralığında, 1963-1970 yıllarına göre mezun olunan okulların çeşitlilik gösterdiği okunabilmektedir. İ.T.Ü., M.S.G.S.Ü, Y.T.Ü ve K.T.Ü dışında Gazi Üniversitesi (10) ve Selçuk Üniversitesi (1) mezunlarının sayısı azımsanamayacak bir sayı oluşturmaktadır. Tüm kayıtlı üyelere bir tanesi yurtdışı (Almanya) kaynaklı bir okul mezunudur. 1971-1980 aralığında, Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliği'ne kayıtlı, K.T.Ü. mezunları sayısı 54'tür.

- 1981-1990 Yılları Arasında Trabzon Mimarlar Odası'na Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi

1981-1990 yıl aralığında, 1971-1980 aralığındaki okullara ek olarak, Trakya Üniversitesi (3) ve O.D.T.Ü. (1) mezunları da üyelerin arasında görülmektedir. 1981-1990 aralığında, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıtlı, K.T.Ü. mezunları sayısı 113'tür.

- 1991-2000 Yılları Arasında Trabzon Mimarlar Odası'na Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi

1991-2000 yıl aralığı incelendiğinde, listede ilk kez Dicle Üniversitesi (2) ve Dokuz Eylül Üniversitesi (1)'nin yer aldığı görülmektedir. Söz konusu 10 yıllık periyotta yurt dışı kaynaklı 5 kayıtlı mezunun bulunduğu görülmektedir. Bu okullardan 3'ü Kıbrıs, 1'i Almanya, 1'i de Azerbaycan'da bulunmaktadır. 1991-2000 aralığında, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıtlı, K.T.Ü. mezunları sayısı 159'dur.

- 2001-2014 Yılları Arasında Trabzon Mimarlar Odası'na Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi

2001-2014 yıl aralığı incelendiğinde, listede ilk kez rastlanan okul sayılarında artış gözlemlenmiştir. Abant İzzet Baysal Üniversitesi(1), Balıkesir Üniversitesi(4), Beykent Üniversitesi(2), Doğu Üniversitesi(1), Erciyes Üniversitesi(4), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi(4), Haliç Üniversitesi(3), İstanbul Aydın Üniversitesi(2), İstanbul Kültür Üniversitesi(4), Maltepe Üniversitesi(1), Süleyman Demirel Üniversitesi(3), Uludağ Üniversitesi(3), Yaşar Üniversitesi(1), Yeditepe Üniversitesi(3) olmak üzere, listeye Türkiye coğrafyası içerisinde 14 okul katılmıştır. Yurtdışı kaynaklı okullardan mezun olmuş mimarların sayısı 13'tür. Bu okullardan 3 tanesi Kıbrıs'ta, 1 tanesi Kazakistan'da, 1 tanesi Moldova'da, 1 tanesi Almanya'dadır. 2001-2014 aralığında, Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıtlı, K.T.Ü. mezunları sayısı 188'dir.

1963 yılından 2014 yılına kadar Trabzon Mimarlar Odası'na kayıt yaptırmış mimarların mezun oldukları okullar incelendiğinde; "1.5.3. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Eğitiminin Türkiye'de Biçimlenişi" başlıkları altında incelenen mimarlık okulları listesindeki sonucun, Trabzon Mimarlar Odası kayıtlarındaki sonuçlarla paralel bir çizgide gittiği görülmektedir. 1963-1970 yıl aralığında kayıt yaptıran mimarların İ.T.Ü., Y.T.Ü., M.S.G.S.Ü. ve K.T.Ü. mezunları oldukları görülmektedir. Dönemin diğer önemli mimarlık okulu O.D.T.Ü. bu skalada yer almamaktadır. 1971-1980 yıl aralığı incelendiğinde, listeye Gazi ve Selçuk Üniversiteleri'nin girdikleri görülmektedir. 1981-1990 yılları arasında listeye Trakya Üniversitesi ile O.D.T.Ü.'nün eklendiği okunmaktadır. Dönemin Türkiye mimarlık eğitimi listesinde ilk 5'i oluşturan üniversitelerden O.D.T.Ü.'nün listeye 1989'da girmiş olması birçok olasılığı beraberinde getirmektedir. Trabzonlu olup Ankara'da mimarlık okuyanların sayısındaki azlık, Ankara'da okuyup Trabzon'a dönüş yapmayan, başka şehirlerde iş yapan mimar grubu veya İstanbul'da mimarlık okumayı daha cazip bulan bir öğrenci grubu akla gelebilmektedir. 1991-2000 yılları arasında listeye yine 2 okul katılmaktadır (Dicle ve Dokuz Eylül üniversitesi). 2001-2014 yıl aralığına gelindiğinde ise liste oldukça kabarmakta, eklenen 14 okul ile en büyük artışı göstermektedir. Böylesi bir durumun nedenleri olarak "1.5.1. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Ortamının Türkiye'de Biçimlenişi ve 1.5.3. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Eğitiminin Türkiye'de Biçimlenişi" başlıkları altında anlatılan Türkiye mimarlık ortamının durumu, okul sayılarındaki azımsanamayacak artış etkili olmuştur denilebilmektedir. Söz konusu 14 üniversiteden 8'i vakıf üniversitesidir

(Beykent, Doğuş, Haliç, İstanbul Aydın, İstanbul Kültür, Maltepe, Yaşar, Yeditepe Üniversiteleri). 2000’li yıllara gelene kadarki süreçte listeye hiç özel okulun eklenmemiş olması, ancak bu süreçte böylesi bir artış görülmesi dikkat edilmesi gereken noktalardan birini oluşturmaktadır.

2.2. Trabzon Mimarlar Odası Temsilciliğinin Kuruluşundan Günümüze Trabzon Kentinde Serbest Mimarlık Yapan Müellif Mimarlar/Aktörler ile Yapılan Görüşmeler

Trabzon kentinde büro sahibi 20 mimar aktörle yapılan röportaj çalışması, aktörlerin Trabzon Mimarlar Odası Şubesi'ne kayıt tarihlerine göre listelenmiştir. Röportaj çalışmasında mimarlara 45 adet soru yöneltilmiş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır. Cevaplar tez kapsamında, aktörün konuşma şekli ile aktarılmıştır. Her aktörün, röportaj sonrasında genel değerlendirmesi yapılmıştır.²⁹ Mimar aktörlere yöneltilen sorular aşağıdaki gibidir.

- Kişisel Bilgiler
 - 1) Doğum yılı ve yeriniz?
 - 2) Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?
- Eğitim Yaşamı
 - 1) Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?
 - 2) Mimarlık mesleğini tercih etmenizde etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?
 - 3) Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?
 - 4) Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze gelindiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?
 - 5) Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?
 - 6) Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?
 - 7) Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.
 - 8) Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?
 - 9) Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

²⁹ Soruların hazırlanması aşamasında eğitim ve meslek yaşamı, statü ve mimarlık üzerine fikirler konularında Nilgün Fehim Kennedy'nin "The Ethos of Architects Towards an Analysis of Architectural Practice in Turkey" isimli doktora tezinden faydalanılmıştır (Kennedy, 2005).

10) Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

11) Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

- Meslek Yaşamı

1) Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

2) Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

3) Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

4) Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

5) Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

6) Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

7) Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

8) Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

- Trabzon Mimarlık Ortamı

1) Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

2) Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

3) Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

4) Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

5) K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

6) Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

7) Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

8) Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

9) Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

- Mimar Statüsü

1) Mimar olmaktan memnun musunuz?

2) Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

3) Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

4) Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

5) Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

- Mimarlık Üzerine Fikirler

1) Sizce mimarlık nedir?

2) Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

3) Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

4) Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

5) Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

6) Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

7) Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığını düşünüyor musunuz?

8) Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

9) Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

10) Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

2.2.1. Ömer ÖZTÜRK

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

Ö.Ö: 42, Akçaabat, Akçaköy. Ben biraz köylüyüm de onun için yazalım.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

Ö.Ö: 1966, Yıldız.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

Ö.Ö: Şimdi ilkokulda okurken bir hocamız vardı bu maden mühendislikleri var ya o yıllar, buralarda öğretmenlik yaptı. Geldi bunları anlattı bize. Mimar Sinan parçası. Hoca onu mimarlık olarak anlattı bize ama bunun mimarlık olmadığına o zaman karar verdim ben. Dedim bu mimarlık daha başka bir şey. O günden sonra mimar olmayı yeğledim.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

Ö.Ö: Yok. Babam ustadır.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

Ö.Ö: Var tabii olmaz olur mu? Şimdi birisi Ergun Akça. O İtalya'daki evleri kaldırıp ayağa diken uşaktır. Bir de şey vardı gelmiyor adı aklıma, yaşam sitesini yapan var ya mimar vardı ya İstanbul Yaşam Sitesi, bizim asistandı. Çizgisi güzeldi, mana vardı onda.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Ö.Ö: Gene mimarım. (B.K: Hiçbir şey değişmedi yani?) Değişmedi.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

Ö.Ö: Etkilendiğim hocam yoktu.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

Ö.Ö: Zorlukla karşılaşmadım.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

Ö.Ö: Yok. Eşitti.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

Ö.Ö: O işte, tahsili. Başka ne olur ne kazandırır. Yani ben istediğim sahada bilgi sahibi oldum.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Ö.Ö: Evet, elbette.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Ö.Ö: Biraz. Olsa iyi olur.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

Ö.Ö: Arttırır. (B.K: Daha mı iyi oldu sizce?) Daha iyi oldu.(B.K: Peki bu elde ettiğiniz ürünlere yansıdı mı sizce?)Yansımaz. (B.K: Niye?) Yapmıyor ki mimarlık. Engeller çıkıyor önüne ya adam mimarlık yapsa. Türkiye, şimdi sizin üniversiteyi yapan Mustafa Polatoğlu'dur. Benim asistanımdır. Mustafa Polatoğlu çocuk yaşta o üniversitenin kontrollüğünü kazanan uşaklardır. Onlara bu işi vermemeye kalktılar. Kontrollüğünü bile vermediler. Böyle bir Türkiye! Düşünebiliyor musun?

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

Ö.Ö: 66'dan bugüne.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşa çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

Ö.Ö: Yok.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

Ö.Ö: Mimarlar Odası. Kurum yoktu o zaman. Bizim zamanımızda kurum yoktu. Ben 2714'üncü mimarım tamam mı Türkiye'de. O zaman mimarlar Odası yoktu hiçbir şey yoktu (Trabzon Mimarlar Odası'ndan bahsediyor). Temsilcilik burada vardı. Biz burada o temsilciliği kurduk 9 kişi. Onu da anlatayım sana. 9 kişi kurduk temsilciliği ne yapalım birini seçelim başkan olsun dedik. Dediler herkes versin reyi, biz medeni adamız. O zaman ben ortaktım Sabri Şentürk ile beraber, mimar. Tamam, verelim. Verdik reyleri, 9 kişi 9

tane rey çıktı. Ortağım bile bana rey vermedi. Ben ortağıma rey vermedim tamam mı. (B.K: Oda tescil belgesi o dönemde alıyor muydunuz? Alınıyordu değil mi?) Alınıyordu. Buradan alınıyordu... Birinden yetki, mimar mimar olduktan sonra yetki diplomasıdır başka yetkisi yoktur. Birinden icazet almasına gerek yoktur. Mimar olmuştur bu adam buna sertifikayı verdin ne yapacak bu adam? Mimarlık yapacak. Bunu kontrol etmek sana mı düşmüş, bana mı düşmüş? Yapacak onu ya. Sen onu kontrol etsen ne olur neyi denetliyorsun sen, denetlediğin nedir? Denetleyeceksen git çıkar kanun kendi kendini denetlesin. Bir mimarı denetleme yeri vardır, neresidir ilgili bağlı bulunduğu mimarlık yapabilmek için bir bölgede altı ay oturman lazım. Altı aydan sonra orada oturuyorsun ama mimarlık mesleği işportacı mesleğidir. Yapar burada on proje, gider Gümüşhane'de yapar on proje. Bunlar şeyde resmi literatürde stopaja tabidir. Stopajını verirsin vergisini üstüne gelirse alır onu yani öyle gider işportacı mesleği gibi yani. Senin bi kere ihtiyacın yok bir T cetveline ihtiyacın var, şimdi bi bilgisayara ihtiyacın var o zaman bir T cetveliydi, iki üç tane de şablon vardı, iki üç tane şey kalem vardı onlarla yapıyordun bu işi.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

Ö.Ö: Türkiye'deki kanunlara göre ilk başlangıçta mimar ruhsatı alır, imzaları kendisi atar. Sonradan meslek değişiminden sonra burada en mühim olan, bu inşaatlardan yanlış yapılanlardan ceza yazıldı. Yani projeye ilave işler yapılırsa proje haricine çıkarsa o binaya ruhsat durdurulur ceza yazılır. Cezalar da mimarlara yazılır.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

Ö.Ö: Sahibi.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

Ö.Ö: Zaman zaman değişir, artar eksilir. İşin kapasitesine göre değişir.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

Ö.Ö: Yok. Taahhüt işi de yaptım. Denetim uygulama yok Trabzon'da. Zaten usulen yapıyoruz. Yani uzun lafın kisası biz vasıtayız arada. Ruhsat eklerinden yani ruhsatı alabilmek için bir mimara ihtiyaç vardır, bir mühendise ihtiyaç vardır, o eksikleri tamamlarız. Kimse seni aldatmasın, kimse ne mimarlık yapar ne bişe yapar....

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

Ö.Ö: Ofis açmamın nedenleri şu. Yani resmi daireye girersen takılıp kalırsın ofis açarsan daha başka yönlerde çalışırsın yani mimarlık mesleğini yaparsın. Ne olur, her türlü

proje düşer sana. Mesela ömründe düşmeyecek projeler düşer. Mesela ben sinema yaptım şimdi yok sinema. Giresun'da belediye sineması. Akustiğini yaptım. Bilmiyordum. Ta Almanya'dan kitaplar getirdim hiçbir şey yoktu. Akustik namına mangalda kül bırakmayız ama hiçbir şey yoktu. Akustik diye hiçbir kitabımız yoktu. Hiçbir şeyimiz yoktu. Aynı Müslümanlar dini fetvalardan kitaplar yazıyor ya mimarlar da aynıdır. Yani bu ne ise ben bunu biliyorsam sana bunu öğretmiyorum. Aman o bunu öğrenmesin ben yapayım. Ben daha iyi yaparım. Hâlbuki mimarlık şu: şu yapıldı mı dünyada yapılan şeyler üstünde konuşmaya gerek yok yapılanı olduğu gibi kabul edeceksin. Sen beğenmeyebilirsin bunu ama beğendiğin bir yeri vardır bunun. Bu bir projedir, bu adam buna emek verdi, bu emeğin içerisinde güzel yeri de vardır. Sen o güzelliği çekip alıp kendi projene adapte edebiliyorsan mimarsın. Edemiyorsan zaten mimar olamazsın. (B.K: Kaçınıcı ofistiniz burada ilk kurulduğunuz zaman. Belki de ilklerden değil mi?) İlklerden. Ben çektiğim zorluğu da söylüyüm sana. Mimarlığı meslek olarak kabul etmişim ama büroyu açtığım zaman mimar ne iş yapar diyordular bana. En sonunda mühendislik dedim. “Ya desena gardaşım mühendis buna!”. Ya mimarlık başka mühendislik başka. Mühendislik yardımcı meslek mimarlığa yardımcı. Bunun mücadelesini verdik. Bunu verenler de Trabzon'da Sinan Kulaç vardı mimar Sürmeneli o verenlerden biri. Aydın Nalbantoğlu vardı öldü rahmetli oldu gitti, o verenlerden biri. Turgay Saral vardı o da verenlerden biri... Bu Ali (Akar) onlar benim yanımda yetişmiştir. Ali iyi bir mimardır iyi yetiştirdim onu ama betonarmeci yetiştirdim. Statik projeyi ben öğrettim ona. Onu da ben mecburen öğrendim çünkü mimar binayı alttan alır sondan bitirir... Şu anda sizde kötülük var sizinkilerde. Mimar sadece soyut resim yapan bir adam olarak yorumlanıyor. Öyle yetişiyorsunuz, yetiştiriyorsunuz. Yanlış. O çok yanlış. Mimarlık mesleği Türkiye'ye ilk konduğu zaman... Şöyle izah edeyim onu sana, biz okurken üniversitede ben kalorifer okudum. 3 katlı bir binaya kadar o binanın kaloriferini yaparım. 30 katlı da olsa yaparım. Elektriğini yaparım, okudum, okudum. Statik okudum, yaparım. Mukavemet okudum, yaparım. Tamam, ne var şimdi orada bir tane daha diyeyim sana neyse aklıma geldikçe çıkar onlar ortaya yardımcı meslekler. Ölçme bilgisi okudum. Zemin okudum biraz...

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

Ö.Ö: Şimdi Trabzon bugünkü durumuna göre dezavantajlı değildir. Trabzon üniversite şehridir. Trabzon'da mimarlık yapılır ama ona göre iş bulacaksınız kendine.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

Ö.Ö: Müşteri mi? Onu ben şöyle açıklayayım sana. Ben, yaptığım projelerde eğer adamı gözüm tutmuşsa proje bana getirmişse benim dediklerim olur. Yanlış yapmaya kalkarsa veririm işini git kime yaptırıyorsan yap derim. Bunu da ekersin bunu biçmesine gelince sıra onu da biçersin. Şimdi buna misal olarak da şöyle vereyim sana misali... Bir adam, geldi bana bir proje verdi. Geldi başladı konuşmaya şunu şöyle yap bunu böyle yap. Dedim karınlan konuştun mu? Dedi ki yok. Sen ne anlarsın dedim git karını yolla bana. Neyse yaptık projeyi. Şeyde Pazarkapı'da şey var ya kemer, kemerin aşağısındadır binası. Orada yaptık binasını...

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

Ö.Ö: Trabzon'daki binalara dışarıdan baktığımız zaman yoktur. Yoktur. Ama adam iyi yapmışsa ben yaptım diyecek sana bir şey sormaz. Dolayısıyla mimarlık dış cepheye girmemiştir Trabzon'da. Çok nadir girer. Yani giren binalar çok azdır. Mimarın müdahale etmesi dış cephede yoktur.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

Ö.Ö: Ortak diyebiliriz. Ortaktır. Yetişme ortaktır. Yetiştirdiğiniz talebeler bunlar. Bunları siz aynı yetiştirin aynı dili konuşuyorlar.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

Ö.Ö: Eder. Şimdi bu üniversite daha çok girebilirdi Trabzon piyasasına. Onu beceremediler. Girdikleri çok az işler vardı. Şimdi aradığın her türlü binayı sen İstanbul'da bulursun. Tarihini, geçmişini, geçmişten geleceğe... Burada bulacağın binalar, Ermeni binalarını bulursun.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

Ö.Ö: Buralar avantajlıdır oralar avantajlıdır.

B.K.: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

Ö.Ö: Ortak nokta var zaten (mutlaka bulunuyor). Yani eğer mesken yapıyorsan aile hayatın var, spor tesisi yapıyorsan spor hayatı var efendim başka tesis yapıyorsan o hayatı

var. Yani hamam yapıyorsan o hayatın var. Hamamı yapan adamla ilgilenmeden hamam yapabilir misin mümkün değil. Yaşamadan yapamazsın. Ahır yapsan hayvanların ilişkilerini bileceksin ki yapabilesin. Olmadan olmaz.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

Ö.Ö: Başka bi müşterim doktorun eşi, geldi. Dedi ki bana proje yapacaksın dedi ama güzel bina. Dedim o zaman, siz bir akşam yemeğe bize geleceksiniz biz bir akşam yemeğe size geleceğiz. Ondan sonra ben bu projeyi yaparım. Tamam mı dedim, tamam dedi. Geldiler konuştular dinliyorum, alıyorum alacaklarımı. Mimarlık yapacaksak onu yapıyorum. Aldık mı aldık neyse. Yaptık buna bir eskiz. Kadın diyor ki eğer hasta olur da evde yatarsam yattığım oda salonu görsün. Yandan böyle salona bakayım. Güzel bir şey fena bir şey değil. Gayet güzel bir şey yani, ona o salonu göstereceksin. Neyse yaptık proje falan gittik konuşuyoruz, ettik. Biz onlara gittik onlar bize geldiler. Sonrada projenin yaptık eskizi, eskizde konuşuyoruz. Kocasına dedi ki, şimdi kadın o kadar zevkli ki bir dolap görmüş bir yerde dolap yaparım diye geçmiş almış onu koymuş. Ben projeyi anlatırken onları anlatıyorum şunu şöyle yaparız diye. Gidip alıp geliyor sandıktan böyle mi diyor. Dedi kocasına ki ya kaç senelik kocamsın ha bu herif beni iki gün oldu tanıyalı isteklerimi biliyor, sen niye bilmiyorsun? Dedim ona ki kızım bu dahiliye mütehasısı işini bilir, ben de işimi bilirim.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

Ö.Ö: Hiçbir problemle karşılaşmadım.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

Ö.Ö: Memnunum.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

Ö.Ö: İşçi olarak.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

Ö.Ö: Oldu.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

Ö.Ö: Algılamıyordu. (B.K: Peki mezun olduğunuz süreçle şimdi günümüzü değerlendirirsek aradaki....) Değişen bir şey yok. Şey daha çok algılanıyor inşaat mühendisliği. Mühendislik daha çok algılanıyor. Mimarlık algılanmıyor. Yani ben bunun mücadelesini verdim. 66' da ben mimar olarak yazdım. Ama mühendis olarak yazsam herkes mühendis, mühendis mimar olarak yazardı. Mimar mühendis yazardı bilmem ne yazardı. Ben mimar olarak yazdım.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

Ö.Ö: (SORUYA YANIT ALINAMAMIŞTIR.)

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

Ö.Ö: Ya yaşam biçimi... Sana ne diyeceğim? Bak şimdi, hani ben onu izah ettim sana. Adam bir çift ayakkabı alacak, ayakları yalın ayak gezmez, proje geldi yapacak onu, kaç kuruş olursa olsun yapacak. Onun için bunda sanat namına hiç bir şey aranmaz, ayakkabı parası kazanılacak yer de ne sanat olur, ne bir şey olur. İhtiyaç. Çünkü, ihtiyacını giderecek. İhtiyaçtır anladın mı? Ha gelir o da, yaparsın mimarlık yapar düşerse... O zaman biz Türkiye'nin kalkınması için konuşurduk, konuşurken konuştuğumuz arkadaşlardan, elektrikçi diyor ki: "Elektrik kalkındırır Türkiye'yi!", makineci diyor ki: "Makine kalkındırır Türkiye'yi!", kimyacı, "Kimya kalkındırır!" diyor, öbürü bilmem ne diyor falan, benim mesleği de benimde met etmem lazım yani bende mimarım. Dedim ki: beyler bakın hepiniz güzel konuşuyorsunuz, sizin mesleklerle "Türkiye kalkınır ama hepiniz geçiniz bir kalem, mimarlık nedir? Mimarlık tanrısal meslektir. Tamam! Yaratmak Allah'a mahsustur, mimar yaratan adamdır, Allah'ın vekili gibi bir şeydir." Böyle konuştum onlarla, makineci dedi ki: "Sizin mesleklerinizden hiçbir şey olmaz." O sene bıraktı makine fakültesini, geçti mimarlığa. "Ula! Özer, ne yapıyorsun?", dedi "Ya tanrısal meslek yapıyorum." Yani bir yerde, bu gözle bakardık haa! Tabiatı bozmadan, doğayı bozmayacaksın. Şimdi, burada bina yıkılıyor şimdi, adam gitmiş doğayı bozmuş, hâlbuki orda çok daha güzel bir şeyler yapılır, yapsan onları bu mimar yapsa onları da, oradan yukarı akmasa orası, o dolgu nedir orda? Ne gereği var? Demek ki o bilmiyor, yani mimar değmemiş ona.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

Ö.Ö: Tasarım şeye geçmez, literatüre geçmez. Yaptığın bina geçer. O da gösterilecek yerdeyse geçer. Gösterilecek yerde değilse geçmez.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

Ö.Ö: Bağımsızdır. Politika hiç gelmez ona. Politika yaparsan, neye yapacaksın. Politik bina olmaz ki. Zaten politika, bağımlı düşünürsen işte orada genel merkezi alırsın gözünün önüne. Mimarlık mesleği şimdi bunlar yoklar hiçbir yerde, mimarlık diskalifiye. Odayı kapattı geçti yani senin sorduğun ruhsatlar muhsatlar da bunlar olmasaydı onlar gene geçecekti. Şu anda ruhsat almak için odaya gitmene gerek yok. Zaten sen bağımsızsın, sen kimseyi dinlemek mecburiyetinde değilsin. Bildiğini yaparsın, adam bildiğini yaptırmıyor sana. Yok ben seni kontrol ederim. Neyi kontrol edersin. Efendim çizimi kontrol ederim.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

Ö.Ö: Düşünülmez. Değiştirir. Hayatı değiştirir. Yani nedir adam geliyor bu yaylalara, gidiyor, bilmem nereye gidiyor. Ya bir mimar getireyim de o yaylada bir yer yapсын size de gittiniz mi deyin ki biz de bir şeyiz da. Hiçbiri yok orada. Gidiyorsunuz orada bizim Akçaabat'ta bir tane yayla var orada yapmış üç tane konut, bina. La onu yaptır mimara da yaptır da doğru dürüst olsun. Adam içeri girdiği zaman ha buraya bir mimar eli değdi desin. Etraf düzenlemesi bilmem ne. Yani mimarlığı getirdiniz şimdi ayırdınız. Efendim nedir dekorasyon mimarı. Ya bu mimarlık da ne lüzum var ayırmaya. Çevre tanzimi, ne lüzum var. Gittin verdin onu şeye nedir o sizin orada Orman Fakültesi... Bırak da mimarda kalsın o yav! O çevre düzenlemesini yapar. Dedim ya o meslek ayrımı her şeyi mahvetti. Mimarlığı ressam olarak... La bari deyin adına ressam.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

Ö.Ö: Yok.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

Ö.Ö: Sosyal bilimlere.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıkıldığını düşünüyor musunuz?

Ö.Ö: Yok.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

Ö.Ö: Homojen topluluk oluşturamadılar. Devamlı karşı çıktılar.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

Ö.Ö: Bugünkü duruma getiren meslek ayrımı. Bunu şöyle anla: yani sen şimdi hangi dalda olursan ol ister mühendis dalında ol, ister öteki dalda ol, neticede sana mühendis diyorlar. Tamam mı? Bu Türkiye’de... Mimar ne yapar? Eğer yapım alanı bina ise, mesken ise meskeni baştan sona yapması lazım... Yani bunlar soyut kalmaması lazım birazcık bilgi sahibi olman lazım yani. Yani betonun taşıyabileceği asgari, azami açıklık bellidir. Bunu bilmen lazım mimar olarak. Ona göre proje yapacaksın, yoksa bunu ne ile geçecek beton geçecek olmaz. Bu başka bir malzeme ile geçilecek ise o zaman zaten proje değişiyor. Yani mimarın bunları bilmesi lazım.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

Ö.Ö: Ana başlıklar, mesleğini kimseye kabul ettirememesi. Yani mimar insan hayatı ile çok yakından ilgilenir derler millete. Millete kabul ettirememesi, milletin bunu kabul etmemesi.

B.K: Çok teşekkür ediyorum.

Ö.Ö: Rica ederim yavrum, gel beklerim.

- Değerlendirme

Mimar aktör mimarlık mesleğini mühendis olan bir bireyden öğrenmiştir. Mimar aktörün babasının usta olduğunu belirtmesi, aslında aile içinde mimarlığa aşina olduğunu göstermektedir. Aktör mimarlığı ne tam bir mühendislik tanımıyla ne de sanatçılık tanımıyla belirtmiştir. Mimarın anlatılarında 1950’lerde mezun mimara bakış açısı kontrolörlük bile verilmediği şeklinde ifade edilmektedir. Aktör Türkiye’de 2714. mimardır. Mimarın aday numarasını bilmesi 60’lı yıllardaki mezun sayısını vermesi açısından ilginçtir. 1960’lardaki mimarlığı işportacılık olarak görmektedir. Yani mimarlığı her yerde yapılabilecek meslek olarak nitelemektedir. İşportacılık halini Trabzon’un etraf illere göre bir merkez olduğunu, çevre illerdeki iş alanlarına hakim olabildiği anlamında açıklamaktadır. Yine 1960’larda taşra kentinde mimarlığın tanınmadığını, “Mimarlığı

meslek olarak kabul etmişim ama büroyu açtığım zaman mimar ne iş yapar diyordular bana. En sonunda mühendislik dedim. Ya desena gardaşım mühendis buna!”sözleriyle ifade etmektedir. Mimarlık mesleğinin zaman içerisinde evrildiğinden bahsetmektedir. Aktörün gözünde bu durum, mesleğin teknik tarafından uzaklaştırılmasıdır. Merkezden uzak bir kentte mimarlık, kadına yönelik ve dekorasyon tabanlı olarak düşünülmektedir. Trabzon’daki ortak dilin, şehirdeki mimarların çoğunun KTÜ mezunu olmasından dolayı ortak bir yetişmenin ürünü olduğunu ve farklı bir yapının ortaya çıkarılmadığından bahsetmektedir. Aktöre göre merkezden uzak bir taşra kentinde mimarlık yapmak avantajsız olarak görülmektedir. Mimarlığı tanrısal bir meslek olarak nitelemekte ve mesleğine oldukça yüksek bir değer atfetmektedir. Mimarlık pratiğinin politik bir dilinin olduğunu ve bunun mimarın anlatımı üzerinden de okunabildiğini aktarmaktadır. Mimarlık mesleğinin zamanla iç mimarlık, peyzaj mimarlığı, şehir bölge planlama gibi uzmanlık alanlarına ayrılmasını bir problem olarak görmektedir. Aktör mesleğini sosyal bilimlere yakın bulmaktadır. Bu durum mesleğin ne kadar teknik olup olmadığı sorusunu akla getirmektedir. Aktörün mesleği hem eğitim hem uygulama biçiminin mimarlığın teknik tarafını anlatmasının üzerine mesleği sosyal bilimlere yakın bulması ilgi çekici bir durumdur. Mimarlığın en büyük problemi olarak taşrada mimarlık mesleğinin 60’lı yıllarda tanımlanamamasından mustarıptir. Aktör mesleğini o kadar yüksek bir mertebede görmektedir ki beklediği ilgi ve donanıma sahip olunmaması/yaptığı işin algılanamıyor olması en önemli problem noktasıdır.

2.2.2. Atay AKTUĞ

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

A.A: Ben Trabzon’da doğdum, yılı 1945, 20 Şubat.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

A.A: Karadeniz Teknik Üniversitesi. Mezuniyetim 1970-71’dir galiba...71 evet. Ben aslında mezuniyet dönemi olarak 68 kuşağıydım ama iki sene geç mezun olduğum için 71’e kaldık.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

A.A.: Yav biraz tesadüf oldu benim, mimarlık eğitimim. Hatta bir iki sene geç mezun oldum ben okula gitmedim top oynadım, bilmem ne. Profesyonel futbolcu olduğum için, biraz tesadüf oldu, ama sonradan alıştım sevdim hocalar da beni sevdi, iyiydik yani.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

A.A.: Ailemde işte, Aydın Abiyi sayabiliriz Aydın Nalbantoğlu'nu. Eniştemin kardeşiymiş, (fakülteyle hiç ilgisi yok sonra hala yok, hala yok). K.T.Ü. ile Trabzon'un sadece mimarlık konusunda değil, branşlarda da çok fazla... birliktelikleri yok, yok o zaman mimarlıkta hiç yoktu. Yani şehirdeki mimarlar vardı habire proje yapıyorlardı baya iyi proje yapıyorlardı o zaman çok yapıyorlardı yani, ama mimarlık fakültesiyle hiç bi ilişkileri yoktu yani.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

A.A.: Valla yani işte bizim... Hocalarımız vardı buraya gelen İ.T.Ü.' den falan, o hocalarımız işte Anıtkabir'in projesini yapan Orhan Arda bize geliyordu. İ.T.Ü.'nün ekibi çok kaliteliydi her konuda kaliteliydi yani ahşap çelik bile okuttular bize yani şimdi okutuyorlar mı bilmiyorum ama.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

A.A.: Demin söyledim ya, benim mimarlığım tesadüfi. Yani futbolculuktan mimar oldum ben. Çok iddialı bi mimar olmayı hiç tasarlamadım. Çok şey yapmadım mimarlığı ama iyidir ama iyidir yine de bana göre mimarlığım iyidir çizimim iyidir fena değildir. Fakat bıraktık bırakınca... Yani zamana yetişemiyosun, müteahhitlik yaptım, en az 15-20 sene müteahhitlik yaptım. Ordaki gelişmeleri takip etmem mümkün değil.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

A.A.: Allah rahmet eylesin, rektörümüz işte Erdem Bey korkunç çalıştı. Çok büyük fedakarlıklar yaptı, eşi de öyle Özgönül Hanım³⁰. Yani bütün hocalarımız bizi

³⁰ Erdem Aksoy ve Özgönül Aksoy, KTÜ Mimarlık Fakültesi'nin kurucularıdır. Erdem Aksoy ve Özgönül Aksoy İTÜ Mimarlık Bölümü 1958 mezunlarıdır.

eğitmek için uğraşırdılar, becerdiğimiz zaman da gururlanırdılar, yani iyi ki öğretmişiz diye, tabi öğretmenlik öyle bi şey zaten.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

A.A: Ya biz K.T.Ü. mezunu olduğumuz için baya yani gariban öğrencilerdik. Çünkü hocalarımız İstanbul'dan gelirdi ilk başladığımızda. Bazen de gelemezdi yani büyük sıkıntılar çektik bütün fakülteler sadece mimarlık değil ama. Sonradan, uçaklar başladı Trabzon'a gidip gelmeye o zaman hocaların gelmesi de kolaylaştı. Mesela ilk başladığı zaman ufak planör uçaklar vardı hocalarımız onla gelirdi. Rüzgâr oldu mu gelemezdi. Öğrenciler de o kadar arzuluydular ki herkes gelmeleri için her şeyi yapardılar yani onun için boykot moykot tabi her şey.... Hocaların gelmesini destek etmek şu bi an önce öğrenelim bir an önce neyi varsa bizde bunu bilelim şeyi var yani, onlardan geri kalmayalım. K.T.Ü. o yıllarda Türkiye'nin 5.fakültesidir. Beş demek ne demek, hocası çok kaliteli demek, hocaların eğittiği öğrenciler de çok kaliteli demek. K.T.Ü'den mezun olup da kamuda iş bulamayan arkadaşımız da yoktur. Ben iş bulamadım diyen arkadaşıma o zaman ben hiç rastlamadım. O dönemde bize gelen asistanlar da öyleydi, yani öğrenmek isteyen aç insanlar bizi de eğitmek isteyen kişilerdi.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

A.A: E tabi demin söyledim, çok farklıydı. Yörenin çocukları olduğumuz için genelde, mesela İzmirli arkadaşlarımız var, Adanalı arkadaşlarımız var bir sürü onları da korurduk burda baya yani. Suriyeli, Iraklı, İran'dan gelen, ya onlar baya Trabzonlu öğrenciler tarafından korunurdu. Ama hala ararlar sorarlar konuşurlar (görüşürüz.). KTÜ'nün hocaları da öğrencileri de çok iyi bir ev gibiydi, aile gibiydi yani. Yani kızsız da, bağırsız da, derse girmese de bir aile gibiydi. Herkes herkesi severdi ve savunurdu. Fakülteler arasında da öyle bi iyilik vardı. Yani inşaatçılarla mimarlar, mimarlarla jeologlar... Sayımız azdı, 3 tane kız vardı ya, şimdiyse hep kızlar mimar. Kızlar çoğunlukta... K.T.Ü. iyiydi neden iyiydi hocalarından iyiydi. Hepsi çocukların iyi eğitilmesi için uğraşıyordu. Kendilerinden fedakârlık ediyorlardı yani 3 saat ders vereceğine haftada geliyor, 5 saat veriyodu mesela.

B.K.: Üniversiteden en çok kazanımladığınız şey nedir?

A.A: Ya arkadaşlık yaa...

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

A.A: Tabi tabi.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

A.A: Yok, pek yok. Yetenek öğrenilebilir zaten. Yani yetenekli olman için öğrenmen lazım, eğer öğrenmekte çok arzuluysan e onu alır yani... Yoksa anadan doğma yetenek çok zordur yani vardır da çok da nadirdir yani.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

A.A: Vakıf üniversiteleri kötü değil iyi bazen. İyi vakıf üniversiteleri de var yani, Sabancı falan iyi şeyler yapıyor ama, mimarlıkta onların pek ismi geçmiyor. Yine işte İ.T.Ü., O.D.T.Ü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar (Üniversitesi), onların ismi geçiyor. Yok, yok okul sayısı ile ilgisi yok okul sayısı siyasi bi şey bunlar. Artık yani Türkiye'nin her yerinde bi üniversite olsun, yahut her kasabasında havaalanı olsun gibi şeyler onlar işte. O zaman yetmiyor yani eğitecek hoca bulmakta güçlük çekiyosun, öğrenemiyosun yani, mezun oluyosun (ama) öğrenemiyosun yani.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

A.A: Ya ben, mezun olduktan hemen sonra... (1971'den beri)Taşkın (Özer)'la bi büro açtık, benim diplomayı ben almıştım Mekân (Şehir Pasajında) adında bir büro. Orda bir iki sene mimarlık yaptık. 2 sene çalıştık, ondan sonra ve ben müteahhitliğe başladım... Mekan, işte 71'de ben mezun olunca kuruldu. Faaliyet yılları 2 sene geçersen 73 mü? 73'te ben futbolu bıraktıktan sonra kapattık orayı ya belediyede çalışırken. 73'te kapattık, ama hemen arkasından siz 75'te Erkuloğlu'nda tekrar başladık. Yine mekân oldu o büronun adı. 71 den aşağı yukarı 77-78'lere kadar devam etti (Mekân)... Evet evet, 3-4 sene baya projecilik yaptık yani. Ama o arada müteahhitlik de yaptım ufak tefek işler aldık, işte onları yaptık falan. Sonra başka işler yaptık. Kaç sene oldu, 10 sene oldu galiba, müteahhitliği de bıraktım. Şimdi, ben böyle kendi kendime zevk için bir şeyler çiziktiriyorum... Hep bürom oldu yani, yalnız askerden döndükten sonra bürom yoktu, evde de çalıştım. Yani bir iki arkadaşın işte apartman projeleri falan filan vardı yaptım.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

A.A: (Ofis kurulduktan sonraki süreci anlatıyor.) Sonra proje yaptım Erkuloğlu İşhani'nda üç beş tane bina yaptım. Ondan sonra da müteahhitliğe başladım. TRT'de...75'lerde falan yedek subaylığım bitti. TRT'de bi görev üstlendim onların denetçisi oldum. Trabzon'daki TRT'nin... Mimarlık yaptım yani... Belediyede bir yıl imar müdürlüğü yaptım askere gitmeden (1973 sonu, 1974)... Ama benim belediye'deki çalışmam da önemliydi. Yani bir yıl, bir yıl yaptım ama imar müdürlüğü Trabzon imar planında... Birlikte çalışmalarımız iyiydi, sit alanının belirlenmesi falan filan o şeyler de imar müdürüyken birtakım şeyler yaptık yani. Belediye başkanlığım 89-95 arası. Mimarlar Odası yönetiminde de, Mehmet Ali Yardım(oğlu), döneminde bulundum hatta mahkemelere gittik... 75-76 arasında altı ay filan heralde. O aralarda mimarlar Odası da şimdiki gibi değildi, yani temsilcilik gibiydi, sadece temsilcilikti, orda yöneticilik yaptık.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

A.A: Vergi dairesi olmadan zaten ofis açamıyosun, onu açtık. Mimarlar Odası'na birer tescil belgesi çıkardık.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

A.A: İşte Mimarlar Odası'ndan, tabii oradan. Ben işte ofis açtım. Mimarlık yapcam diyosun Mimarlar Odasına başvuruyosun. Çünkü ücret alıyosun projelerden, çizdiğin projelerden. Ticaret Odasına başvuruyosun belediyeyle. İşte ben bu işlerin sorumluluğunu alıcam diye bi şey yapıyosun.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

A.A: Sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

A.A: Ben.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

A.A: Hayır, müteahhitlik yaptım, yani bina yaptım, yol yaptım, köprü yaptım, duvar yaptım, baya müteahhitlik yaptım yani.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

A.A: Ya büro açıyosun, mimar olduktan sonra bişiler çizmen lazım di mi? Bişiler tasarlamam lazım onu evde yapamazsın. Onun için bi yerin olması lazım, bi ofisin olması lazım onun için... Biz mimarlık yaparken şey yoktu böyle bilgisayarlar bilmem neler,

ordan projeler yapmak bilmem ne o yoktu. Şeylerle, neydi o kalem uçlarının adı? Rapidolarla, rapidolarla... Tabi üniversitede rapidolarla şey yaptık. Ondan sonra dil gelişti değişti, bilgisayarlar çıktı.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

A.A: Ya Trabzon'da mimarlık yapmak aslında güzel bi şey de yani. Trabzon da çok güzel bi şehir, doğası var, denizi var, ormanları var, eski eserleri var. Ama maalesef yani mimarlarımız geçinebilmek için mimarlık yapıyorlar. İyi proje yapan Türkiye'de bazı mimarlar var, onlar gibi değil Trabzon'daki mimarlar. Hatta bi dönem Aydın Abi (Nalbantoğlu) onların dönemiymi, Trabzon'daki mimar sayısı 6-7 taneydi, yani çok fazla mimar yoktu. Sonradan K.T.Ü. mezun vermeye başlayınca mimarlar arttı. E mimarlar artınca mimarlar için iş bulmak zorlaştı. Çok ucuz fiyatlara yani emeğini karşılamayan fiyatlara da mimarlık yapanlar oldu. Hala da var yani, hala o sıkıntılar devam ediyor. Bi de işte konut mimarlığının dışında, apartman mimarlığının dışında mimarlık yok ya belediyenin ölçüleri var imar planına uygunluklar var. E onun dışında işte öyle villa milla gibi çok ufak tefek işler var. Yani böyle kocaman salonlar yapalım, hastaneler yapalım, falan ben böyle Trabzon'da bunu yapan mimar duymadım, yani bunlar hep dışardan geliyor. Ya devlet yaptırıyor, ya kamunun oluyor, ya işte adamlar biriyle konuşuyor dışarıdan yaptırıyorlar. Şimdi Türkiye'de de böyle yani yurtdışından mimarlar İstanbul'da Ankara'da Türkiye'nin birçok yerinde proje yapıyorlar, ben okuyorum gazetelerde hep o mimarlar yapıyo yani...

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

A.A: Trabzon'da müşteri beklentileri konuttur da işte, şimdi villa deniyor, çoğu bahçeli evdir yani. Villa başka bi şey bahçeli ev başka bi şey. İki tane şey var zaten; tek katlı konut apartman apartmanlar artı o villalar. İşyerleri, çarşı, otel belki düşüyo (proje olarak) onları yapıyorlar, onun dışında bildiğim pek bi şey yok. O zaman peyzaj (peyzaj bölümü) falan filan pek yoktu ortada, peyzaj da yapıyordu mimar yani. Şehir planı da yapıyordu... 1985 evveli mezunları şehirciydik.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

A.A: Buluyo, buluyo. Etkileniyor tabi. Hepsi doğru yapılır açısından demiyorum ama etkileniyor, hem negatif etkileniyor hem pozitif etkileniyor. Yani çok fark yok Türkiye'deki ile Trabzon'daki arasında.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

A.A: Bekir (Gerçek) döneminde iyiydi, Bekir'den sonra gelen çocuklar da fena görünmüyor ya, yani mimarlar birbirine yakın görünüyo yani. Tabi bu kültürel bi olay aynı zamanda, yani Türkiye'de kültür neyse hangi basamaktaysa hangi meslekten olursan ol mutlaka, etkileniyosun yani.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

A.A: E tabi işte ordan mezun olanların çoğu şimdi büroları var ofisleri var, kamuda çalışıyorlar yani tabi.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

A.A: Yani hiç zannetmiyorum, hiç tahmin etmiyorum. Önemli olan o şeyi yapabilmektir, yani onun için sana fırsat vermeleridir.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

A.A: Mümkün, ama bu şartlarda mümkün değil yani...

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

A.A: Ya ben para alamazdım. Ben aynı zamanda Trabzonspor'un futbolcusuydum, takım kaptanıydım. E büroya da çok uğramazdım, Bekir'le Taşkın çok çalışırdılar, para almaya sıra gelince beni ortaya atardılar. E çok tanıdığımız insanlar bize proje yaptırdığı için para alamazdık yani alamazdık dediğim, alacağımızdan çok daha şey(az) alırdık yani büroyu ancak ayakta tutardık ya da tutamazdık.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

A.A: (Mimarların) İhtiyaçları olan özgür ortamı bulamamaktır (bulamamalarıdır).

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

A.A: Memnunum, memnunum.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

A.A: Valla benim statüm çok farklı kızım. Ya ben belediye başkanlığı yaptım bilmem ne yaptım mimarlıkla işçiliği hiç kıyaslama, bence yani bu soruya ben cevap vermiyim ya.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

A.A: Daha özgür oldum. Ben mimar olarak özgürüm. Diğer fakültelerde okuyan arkadaşlarımızla kıyaslandığımızda çok daha özgürüz. Her şeyi söyleyebiliyoruz.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşsınız?

A.A: Eskiden vardı o beklentiler. Ama şimdi bitti. Bazıları bıyık altından gülüyor, bazıları saygı gösteriyor yani. Mimarım deyince bazıları da mimarlığın ne olduğunu bilmiyor yani eğitim çok geriledi. 50 yıl, 100 yıl geriye gittik. Biz mezun olduğumuzda mimara daha çok değer veriliyordu.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

A.A: Yaratmamalı ya.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

A.A: Mimar aslında sanatçı gibidir ya. Mimarlık yapıp heykel yapan, bilmem ne yapan bir sürü şeyler var. Yahu Michelangelo, onlar mimarlık da yapıyorlardı heykeltıraşlık da yapıyorlardı. Sanatçı ya. Ya işte binanın cephesini şey yapmakla değil o sanat yani, tabi genel oturma, ahenk.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

A.A: Yani şimdi onların hepsi aynı gibi ya, hepsi gibidir yani tabi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

A.A: E olur, olmalıdır. Olur, hatta itiraz eder yav. Büyük mimarlar var İspanya’da falan filan, hiç dinlemiyö yani eski mimarlar... Aç kalma pahasına. Neydi bu Amerikalı meşhur mimar Wright, adama bilmem ne diyolar, hayır diyor sen ne anlarsın diyo. Yani adamın kafasındaki işte sanat o işte sanatçı o, sen bi heykeltıraşa, bi ressama o kırmızıyı niye vuruyorsun, sarı vursana diyebilir misin? Aynı şey yani.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

A.A: Yani sosyal sistemden ayrılamaz yani, hepimiz halkız, onu ayırmak mümkün değil yani bence.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

A.A: E, var tabi tabi ki, kesin, kesin (diğer disiplinlerle ilişkisi var). Bağımsız mümkün mü ya? Köprü açıklıkları yapıyorlar. Eskiden 15-20 metre. Sinan’ı saymıyorum şimdi 3 km., 5 km. yapıyo. Yapanlar inşaatçılar, çelikçiler onu çizen de mimarlardır tabi, elbette şey oluyor.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

A.A: İkisine de yakın buluyorum.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığını düşünüyor musunuz?

A.A: Değil yav. Etik metik kalmadı yani. Birbirini yemeye uğraşan bi sürü yarışmacı var.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

A.A: Türk mimarisi olmalıdır yani, Türk mimarisi var mı şimdi?.. Tabi ki yerel mimariler var, işte Türk mimarisi diyeceğimiz eserler var. İşte Ankara’da, orda burda ama genelde yani şey değil yani...4 tane fakülte olduğu zaman, nispeten bir mimari kültür vardı. Yakındık birbirimize. Ama şimdi, Sakarya’nın bilmem neresinde çalışan mimarla akademinin içinden yetişen mimarın kültürel olarak aynı olması mümkün mü?

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

A.A: Ona cevap vermiyim. O çok uzun, siyasete de girebilirim o zaman.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

A.A: İşte, emeklerinin karşılığını maddi olarak alamıyorlar, olay o.

B.K: Çok teşekkür ederim.

A.A: Kolay gelsin.

- Değerlendirme

Mimar aktör, mesleği aile içerisinde tanımlanmaktadır (Aydın Nalbantoğlu). Mimarlık mesleğini taşra kentindeki oldukça aktif bir mimarlık meslek aktörlüğü olan müteahhitlik üzerinden değerlendirmektedir. 1960'lı yıllarda mesleğin cinsiyet ayrımını vurgulamakta ve eğitim gören erkek popülasyonunun kadın popülasyonundan daha fazla olduğundan bahsetmektedir. KTÜ mimarlık bölümünün kozmopolit bir yer olduğundan bahsetmektedir. Türkiye'nin farklı illerinden hatta farklı ülkelerinden öğrencilerin geldiğini fakat yine de bir aile ortamı oluşturabildiklerinden bahsetmektedir. Bu durum taşra olmanın getirdiği bir naifliktir. Mimarlık mesleğinin sanat ve yaratıcılık tarafının bulunmadığını mimarlığın da diğer meslekler gibi öğrenilebilen bir meslek olduğunu anlatmaktadır. Mesleğin her alanında görev almıştır (Kamu Sektörü, Özel Sektör ve Yöneticilik). Mimarlık mesleğiyle ilgili durumunu sadece diploma ve diplomanın ona verdiği haklar üzerinden değerlendirmektedir. Taşra kentinde konut mimarlığı dışında bir üretimin söz konusu olmadığını, kentte ne kadar mimar olursa olsun mimarın üretimde söz sahibi olamadığını anlatmaktadır. Aktöre göre KTÜ'de mimarlık bölümü bulunmasına rağmen üretilen ürünlerin konut ve bahçeli ev olması çelişkili bir durumu ortaya koymaktadır. Taşra kenti mimarlarının müşterileri genelde tanıdık kişiler oldukları için kazanç sağlama durumu ortadan kalkmaktadır. Aktörün anlatımı ile meslek başka bir meslek üzerinden görünür kılınıyor. Kentin küçük oluşundan dolayı meslek ancak kent bağlamında önemli görülen futbolculuk üzerinden tanınmaktadır. Aktör mimarlık mesleğinin toplumun zihinsel inşasında tam bir anlamının olmadığını ifade etmektedir. Mimarın kendini 15.yy bireyi ile (Michelangelo) karşılaştırması ve mimarlık mesleğinin premodern dünya üzerinden değerlendirmesi ilgi çekicidir. Meslek katı bir biçimde sanat üzerinden değerlendirilmekte aktörün yaptığı müteahhitlik kısmı para kazanma tarafı olarak belirtilmektedir. Mimarlığın en önemli probleminin emek ve maddi karşılığın görülmemesi olarak belirtmektedir.

2.2.3. Emine TURHAN

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

E.T: Kimliğime göre 1948, Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

E.T: Karadeniz Teknik Üniversitesi 1972-1973 dönemi.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

E.T: Birinci nedeni cazip bir meslek geliyor bana, sanatsal yönü var. Bi bayan olarak yaratıcılığı var... En başta doktor olcam diyordum ama kan görünce bayılıyordum. Ortaokulda bu fikrimden vazgeçtim... Bizi kontrole getirdiler, sıra sağlık taramasından geçiriyorlardı orda bu sınıfın en çalışkanı kim dediler, Emine, ve ama ben de kan görünce bayılıyorum belki orda bunu doktor hissetti, belki dedik bilemiyorum. Kızım sen doktor olma dedi, ondan sonra nasıl oldu bilmiyorum mimarlık da bir bayan mesleği, sanatsal yanı var, resim yapma kabiliyetimiz benim çok var resim çok güzel çizerim...resimler, kıyafetler de çizerdim yani evler de çizerdim manzara çizerdim ne biliyim böyle mimarlığa böylesine bir sevgi oluştu evet böyle bir başladık.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

E.T: Hayır yoktu, ilk mimar benim ailede.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

E.T: Şimdi okula başlamadan önce bildiğim tek bi mimar vardı, Sinan (gülüyor). Evet ama onun dışında tabii okul hayatımda piyasada çalışanları tanıyordum.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

E.T: ...Okul hayatımda bize meşhur olmuş mimarlardan örnekler veriyorlardı... Ben hepsinden daha büyük olacağıma inanıyordum o zamanlar, daha çok ses getireceğime inanıyordum ama Trabzon'da ve bu şartlarda hiç, tamamen tersini yaşadım.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

E.T: Hepsi de, ayırım yapamam ki. Hepsi. Özgönül Hanım vardı, Erdem Aksoy vardı... mesela Lami Eser³¹, Lütfü Zeren³², bi de şeye mesela okulumuzun yarışmasını kazanan piyasa mimarı. O bizi piyasaya hazırladığı için o çok önemli benim için... tamamen piyasaya yönelik proje yaptırdı bize, akslarıyla, kolonlarıyla... İç dekorasyonunu da yaptırdı bize...Mustafa Polatoğlu³³ ydu evet.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

E.T: Tabi ki biz, örnek yoktu çevremizde. En çok bunlardan zorlandım, evet hala da öyle bence.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

E.T: Ben mezun olduğum yıllarda hep öyle gördüm, evet hep öyle gördüm ve öyle devam etmesini diliyorum... Malzeme için çok değişik hocalarımız gelmiştir. Bize mesela Anıtkabir'in malzemesini, nerden çıkartıldı, nasıl kullanıldı bunları anlatmıştır...Biz çok şanslıydık heralde üniversitede, hep iyi hocalar geldi...Hep derdiler ki mevsim yolculuğu yapıyoruz. Haftanın yarısı burdayız. Bazen İstanbul soğuk oluyo burası sıcak, bazen bura soğuk oluyo İstanbul sıcak, tersine.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandıladığınız şey nedir?

E.T: Hayatım bunun üzerine kuruldu, işte yani ben bunu kazandım. Mutlu olacağım bi meslek, mesleğim oldu, hayatımı idame ettireceğim mesleğim oldu. İşte sınıf arkadaşımı eşim. Yuvamızı kurduk, çocuklarımız oldu. Sadece, hayalimdeki gibi yapamadım.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

E.T: Tabi piyasayla okul çok farklı, ama benim anlattığım gibi okulda almış olduğum eğitim... Mustafa Polatoğlu, ondan almış olduğum, bizi eğitmişti ya piyasaya yönelik, o çok işime yaradı. Staj yaptım o çok işime yaradı. Ben YSE'de staj yaptığım zaman yani onların yaptırdığı işleri de yapıyodum köprü möprü ama orda çalışanların her işi, köyde ev yapamaz, şurda bize proje çiz, burda şunu çiz. Onlara bir sürü konut projeleri çizdim o zaman. Mesela biliyordum, aldığım eğitim yeterli oluyordu evet.

³¹ Lami Eser, 1946 yılı İstanbul Teknik Üniversitesi mezunudur.

³² Lütfü Zeren, 1948 yılı İstanbul Teknik Üniversitesi mezunudur.

³³ Mustafa Polatoğlu, 1967 yılı İstanbul Teknik Üniversitesi mezunudur.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

E.T: Biraz gerekiyo, evet.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

E.T: Onu bilemiyorum, ona cevap vermem doğru değil.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

E.T: Mezun olduğum tarihten beri çalışıyorum... Mezun olduğumda büromu açmadan iş aldım zaten. Büromu açıp... devam ettim evet (1972-2015 süreci-43 yıl).

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

E.T: ...Eğitim aşamasında staj gibi çalıştım. YSE (Yol-Su-Elektrik şimdiki Devlet Su İşleri)'de çalıştım, belediyede çalıştım.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

E.T: Valla biz nasıl söyledim çıkışımızı aldık üniversiteden. Biraz tanımıyorduk piyasada proje yapıyor şeklinde. Otobüste gelirken üç tane iş birden geldi bana. O işleri çiziyorken evde çiziyorken onlardan aldığım paralarla bi yer kiraladım. Badanasını boyasını yaptık, eşyalarımızı aldık, mobilyasını aldık... Ve orda açtık başladık yani. Mimarlık ofisi açmak için çok farklı makine o zamanlar çok gerekli değildi. Mesela bilgisayar yoktu diyelim bugün kullandığımız fotokopi makinemiz var bi takım çıktılar alacağımız makineler var renklisi var şusu busu var ama, o zamanlarda böyle yoktu. T cetveli, masa, rapido kalemleri, mürekkebi yeterliydi o kadar. Sandalyesi koltuğu misafir için, ondan sonra masamız böyle açtık büromuzu... Tabi yani ben... ilk etapta tabi Mimarlar Odasından tescilimizi aldık, Bağ-Kur'dan kaydımızı yaptırдық ve büromu öyle açtık tabi. Ondan sonra vergi dairesine kayıtlarımızı yaptırдық yani bütün olması gereken resmi kurumlarla ilgili kayıtlarımızı yaptırдық ve ondan sonra ofisimizi açtık.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

E.T: Şimdi ben başladığım zamanlardan beri Mimarlar Odası bizim Trabzon'da vardır. Önceleri belki yoktu ama ondan sonra Mimarlar Odası vardı ve bizim de oraya kaydımız var. Biz şimdi belediyeden imar durumunu alırız, imar durumunda...kanuna göre vatandaşın lehine olabilecek bazı değişiklikler yapma şansımız varsa önce onları bi deneriz belediyede, ya şöyle olsa daha güzel olur...olabilir burdaki bina, şöyle olsa şu hakları kurtarabiliriz bu vatandaş için, önce bu mücadeleleri veririz. Gerekirse imar durumunda değişiklik yaptırırız, ondan sonra alırız imar durumunu, imar durumu üzerinden binalarımızı yerleştiririz. Onları yapıyorken bi takım hesaplamaları vardır yani mimarlık sadece çizim değil, aslında emsal olayı var, TAKS olayı KAKS olayı var, yükseklik ölçüleri var, bütün bunları çekme mesafeleri ölçüleri var, yaptıklarımızda bunların hepsini sağlayacak çalışmalar yaparız. Ondan sonra projelerimizi bitiririz Mimarlar Odasına göndeririz çektiririz imzalarız, Mimarlar Odasına göndeririz. Mimarlar Odası da bunu olumlu bulur imzalar, alanını falan hesap eder metrekaresine göre fiyatını o da onaylar. Hatta bizim Mimarlar Odamız birazcık da bi zamanlar şey yapıyordu bizim nerdeyse vergi kontrolümüzü yapıyordu (gülüyor) yani öyleydi. Ondan sonra orda onaylattıktan sonra projelerimizi alırız, Mimarlar Odasında mimarileri, mühendisler odasından statiklerini...ki statik de yapabiliyordum ben, yüksek mühendis-mimardım... Elektrik ve tesisatları dışarda yaptırıyoruz, elektrik ve makine mühendisini, harita işlerini haritacıya derken kocaman bir dosya oluşturup belediyeye müracaat ediyoruz öyle.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

E.T: Ben ofisi sahibi olarak açtım en başta... Ondan sonra sahibi olarak devam ettim. Daha sonra eşimi ortak ettim. Ortak şirket haline dönüştürdük. Eşimden sonra da çocuklarımla ortak oldum.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

E.T: Şimdi bu mimarlık ofisinde bi defa üç tane çocuğum var. Bunun dışında normal çalışan dört kişi daha var. Yani yedi kişi gibi. Stajerler de var... Yapı denetimde de bundan daha fazla kişi var³⁴.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

E.T: Şimdi biz yapı denetimden Trabzon'da başlayana kadar hem proje çiziyorduk, hem de TUS olarak görevimizi yapıyorduk. Yani denetimini de yapıyorduk, yani ihmal etmeden yapıyorduk. Her projenin her beton dökümünde her demir kontrolünde kalıp

³⁴ Emine Turhan burada ortak olarak çalıştıkları yapı denetim şirketini kastetmektedir.

kontrolünde hepsini yapıyorduk. Ancak yapı denetimler başladıktan sonra denetim işi başkasına verildi.

B.K.: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

E.T: Şimdi şöyle, çocukluğumdan itibaren ben mimar olmaya karar verdim. Hayal kurardım hakaten... Yattığımda binalar yapardım... Hatta bugün o binaları yapamadım mesela hayallerimi gerçekleştiremedim mesela teknik o kadar gelişmedi, projeler o kadar gelişmedi. Belki onlar bir gün olacaklar ama ben bugün yapamadım onları... Yani dünyanın yeryüzünün alanını kaybetmeden, harcamadan binalar yapacaktım. Yeryüzünü yine park, bahçe, tarım alanı olarak kullanacaktım, binalarımı öyle yapacaktım... Şunu da söylüyüm mimar olduğu zaman insan çok farklı ümitlerle hayallerle başlıyor mezuniyete ve ama piyasaya çıktığımızda bu hayallerin oluşması mümkün değil... Piyasa şartları çok farklı, iş yapabilmeniz için piyasada sizi o şartlar zorluyor, ona uymak zorunda kalıyorsunuz.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

E.T: Avantajı yok (gülüyor). Trabzon'da mimarlık yapmanın avantajı yok dezavantajı da nedir, çok katı insanlarımız. Hele ilk zamanlar yapmak istediğimiz değişikliklere o kadar zorladık ki yani çoğunu da yapamadık biz onlara uymak zorunda kaldık. Yavaş yavaş bi dönüşüm var ama, yine hala katı. Bak sana bi tane anlatayım, geçenlerde bi diyorlar, Samsun'da bile güzel binalar var. İstanbul'da güzel binalar var, Ankara'da güzel binalar var ama Trabzon'da niye yok? Trabzon'da belediyemiz de biraz imar durumlarını veriyorken çok serbest bırakmıyor. Gerçi yani zorluyoruz ediyoruz, şartlarımızı oluşturmaya çalışıyoruz ama çok zor tabi, ama Trabzon'da halkımız ve müteahhitler tutucu, farklı. Şimdi, Samsun'dan bi müteahhit geldi, burda bi arsa alacak, o arsaya çok güzel bi kendimize göre bi tasarım yaptık. Geldi gördü "Aa çok güzel, dairesel falan, yani böyle yol daireseldi binayı da dairesel, paralel yaptık ve ona göre oluşturduk iç hacimlerinde de bi sıkıntı yaratmıyor çok güzel. "Çok güzel olmuş, hepsi de denizi görüyor hepsi de manzaraya bakıyor, çok güzel falan. Tamam, ama vatandaşla anlaşamadılar kat karşılığında, arkasından Trabzonlu bir müteahhit geldi. "Aa bu olur mu? Bunun imalatı ne kadar çok tutar, bunu nasıl imal edecez, nasıl maliyeti ne olur Emine Hanım? Buraları düzleyelim" falan. Yani öyle bi şartlar oluyor diyeyim sana. Ama şunu söylüyüm yavaş

yavaş dönüşüm olmaktadır ve ben bu dönüşüm beni mutlu ediyor... İlk mezuniyetimde benim eşim de aslında çok binaların dış görünüşleri yönünden çok zevk sahibiydi hakkaten. Mesela salon projeleri falan yaptık böyle çok amaçlı salonlar. O zaman öğrenciyken onun yapmış olduğu şeyler maketler falan çok sergilenmiştir... Hem de çok güzel malzemeden yapardı onu bulurdu, yaratırdı onları, boyatırdı, süpürge çalılarını bile boyatırdı (gülüyor)... Yani öyle bir insandı. Biz çok özen gösteriyorduk cephelere fakat baktık ki bunları uygulatmak mümkün değil, sonra baktık napalım, iş yapıp para kazanacaz biz de çizip çizip verdik öyle yaptık yani. Üzülerek söylüyorum bunu ama napalım ki hayat işte hayatta kalmak var.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

E.T: Şöyle, onu da söylüyüm, Trabzon'un halkı burda, buranın arazisi çok dar. İnsanların arazileri, diyelim ki on dönüm arazisi var, baba vefat ediyö, on kardeşe bölünüyo, oluyo birer dönüm. O birer dönüm kendi çocuklarına bölünüyor kalıyor 500 metre veya 200'er metrekare falan. Yani burda şimdi imar, emsal çok küçük Trabzon'da... Vatandaş geleceğini arazisine göre, ümidi arazisi. Geleceğini ona göre planlamak istiyö, birazcık daha fazla dairem olsun istiyö. Bizi zorlamaları bu yönde. Aslında benim oğlum da mimarlık okudu. Oğlum istiyö ki biz bu zorlamalara alet olmayalım, ilk mezuniyetinde böyleydi. Ben de hadi olsun dedim, ama baktı ki olmuyor. Vatandaş bastırıyor, müteahhit bastırıyor, sen yapmazsan bi başkası yapıyor, bu sefer noluyo araziyi en verimli kullanacağımız şekilleri aramaya başlıyoruz. Bu istemedenden olan bi şey ama yani yapmaya bizi zorluyorlar... Biz diyoruz ki çok güzel binalar yapalım, az olsun öz olsun, güzel olsun. Ama maalesef, vatandaşın ihtiyacı var, o ihtiyaca bi noktada cevap vermeye çalışıyorsun, yapılacak bi şey olmuyor.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

E.T: Şimdi bizim kendi mimarimizde şu anda, iç mimarisini yapıyoruz, dışını da yapıyoruz ama, ne farkı var her yer aynı. Değil mi? Türk mimarisi diye bi mimari olsaydı çok güzel olurdu... Kılık kıyafette bile benzememize gerek yok yabancılara. Modern olup da farklı olabilirdik.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

E.T: Bu zamanında böyle değildi ama, giderek artık herkesin çizdiği farklı projeler tabi mutlaka farklıdır, bi okul projesini farklı çizersiniz, onun bi oluşmuş şekli çıkmaz ortaya. Bir yurt projesini farklı çizersiniz veya bi çarşı projesini farklı çizersiniz. Arsasına

göre uydurursunuz yani onu, merdivenin yeri, mesafeler, koridorlar veya yapacak olduğunuz çarşı, dükkanlar ayrı ayrı yapacaksanız hacimler falan, belki içine sinema salonları, işte konferans salonları, düğün salonları falan. Nedir bu arsasının şekline göre mimari bir çözümdür. Burda her yer farklı farklı çıkar, burda ortak bir dil olmaz ama, konutlarda bir ortak dil var. Giriyorsunuz antre, ondan sonra salon, mutfak ve oturma bölümü burda, ana balkon burda, manzaraya açık, koridorda da yatak odaları ve yatak bölümü gece holünde olmuş oluyor. Bu ama Türkiye’de böyle oldu artık yani, bu ortak dil oldu böyle. Eskiden Osmanlı’da nasıldı? Oturduğunuz yer icabında yatak odasıydı. Yani yataklar yüklüklere kaldırılırdı, o yüklüklerden indirilir yataklar serilir gündüz gene kaldırılır. Veya bir zamanlar çok yapılıyordu oturma odalarında duvar, kaldırılıyordu kapatılıyordu duvar, yatağı indiriyorsunuz yatak odası.

B.K.: K.T.Ü’ de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

E.T: Valla, ona hiç bir şey diyemiyem bilemiyorum. Valla üniversite burada bir değişiklik yaptıramadı bence... Yaptıramadı, daha doğrusu hiç birimiz yaptıramadık. Yani şu anda Trabzon’da yapılanlar, benim tasvip etmediğim bir şeyler bir mimar olarak, ama ben çok yazılı olarak da şeylerini vermişimdir, düşüncelerimi vermişimdir. Sözlü olarak da anlatıyorumdur yetkili kurumlara, ama sonuç hiçbir işe yaramıyor yani kurumlarımız kendileri karar alıp kendileri uyguluyorlar. Pek etkili olmamıştır öyle söylüyüm.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

E.T: Onu şöyle tarif edeyim, küçük kent, ortasına merkezine bir pergelin ayağını koy, çevresinden pergelle dön. O yarıçapı ne kadarsa kubbesi de o kadardır. Sana ancak o kubbe kadar yaratma hakkı tanır, çok fazla bir şey tanımaz. Ama büyük şehirlerin alanı da büyük, yarıçapı da büyük haliyle kubbesi de büyük yani.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmaktadır mı?

E.T: Şimdi onlar deneye deneye anladılar, şimdi bırakıyorlar artık bana... Artık güven geliyor, diyor ki sen çiz, senin dediğin gibi olsun. Ama ne diyor bunu derken, dairem şu kadar olsun. Yani sayı olarak. Küçük de olsa sayısı fazla olsun falan böyle bir zorlama getiriyor. Onun isteğini yerine getiriyorken kendi düşüncelerimizi de ona katmaya çalışıyoruz.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

E.T: ...Çok daracık bi arsası vardı üç yol ağzında bi de çapraz böyle sivri bi ucu vardı. Ben orda dairesel hatlarla güzel çalışma yaptım. Daracık olduğu için o köşe başında ancak o şekilde bir yuvarlaklıklarla hoş hale getirecektim ben o binayı, ama adam gelip onu yapan ustayı şöyle kandırdı, “Bak bu mimar sana tuğlalarını kırdırıyo, sana zarar ettiriyo!”. Hâlbuki orada kullanacağı kalıp zoruna gidiyor o metal zoruna gidiyor, Fakat o usta o mal sahibini bu şekilde ikna ediyor ve biz de o projeyi tekrar o çirkin hale çevirip geri çeviriyoruz. Yani yapmış olduğumuz akılsızlık deyim ben ona çünkü ne derler akılsız başın... ayaklar çeker bizim işte zaman olarak harcama ve uğraşımız çekti, yeni baştan yaptık projeyi. Öyle çok yaptık.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

E.T: Mesela yapmış olduğum, bitirmiş olduğum bir projenin peşine gidemiyorum ben saygısızlık yapıp almaları oluyo tabi. Yani bu yanlış. Bitmiş. Projesi bitmiş her şeyi bitmiş...Ama mal sahibini müteahhidini değiştirip o işi almaları çok canımı sıkıyo. Bunu yapmamak lazım. Ben hiç yapmadım... Bana geliyor ya proje, önce sorarım başkası burada çalışmış mı, eğer çalışmışsa bu projeyi bana vermeyin. Çünkü bu meslektaşım buraya bi zahmet etmişse ve emek harcamışsa onu benim almam etik olmaz, doğru olmaz.

- Mimar Kimliği/Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

E.T: Ben, yeniden doğsam yine mimar olmak isterim. Mesleğimi çok seviyorum.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

E.T: Valla başladığımdan beri patronum ama işçi gibi çalıştım. Patron gibi bunun zevkini süreyim, tatile gideyim, bunları yapamadım yani, işçi gibi çalıştım. Gece yarısına kadar hala çalışıyorum.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

E.T: Heralde olmuştur.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

E.T: Yani ben tanımadıkları çevrede de söylesem mimar olduğumu, tanıyor kişilerin arasında da söylesem çok sevildiğimi düşünüyorum, yani takdir edildiğimi düşünüyorum.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

E.T: Ortama girdiğim zaman mimar olduğum anlaşıldığı zaman daha farklı bir yaklaşım oluyor bana.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

E.T: Hayatını güzel geçireceğin şekilde çevreni ve evini tasarlamak.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

E.T: Hepsi, çevresiyle birlikte hepsi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

E.T: Şimdi aslında mimarlıkta kişilik olsaydı çok sevinirdim. Yani Türkiye'nin veya Osmanlı'nın kendine özel bir mimarisi olsa benim çok hoşuma giderdi. Ama bu olmadı, olmasına izin mi verilmedi? Eğitim nedeniyle mi böyle bir eksiklik oldu bilmiyorum.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

E.T: Mimar sosyal sorumluluk hissetmelidir, çok önemlidir. İnşallah değiştirir (gülüyor).

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

E.T: Mimarlık şehir planlamayla bağlantılıdır, haritacılıkla bağlantılıdır, peyzajla bağlantılıdır, zaten makine falan o tarz tekniklerle bağlantılıdır... Mimarlığı tek başına düşünemezsin.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

E.T: Bence sosyal bilimlere daha yakın olması lazım.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

E.T: Valla ben olmasına çalışıyorum ama pek öylesini görmedim, yani.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

E.T: Kültür yok artık, yapılaşmalar hep aynı... Biz geçmişimizi, bize özgü bir mimariyi yaşatalım tarzında bir mimarlığımız yok, ama yaptıklarımız aşağı yukarı aynı.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

E.T: Modern mimarlık Avrupa’da şöyle, biz bunları uygulayalım, şu çağı yaşıyo mimarlık... Etkilenip burda uygulandı ise bir noktada kendi kişiliğimi de orda kaybetmiş olduk.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

E.T: İnsanların katı tutumları oluyor. Ondan sonra da çok dönüşüm, balkon olayı mesela, şu anda balkona herkes bayılıyo. Ama ben mezun olduğumda bunu yapamadım. Mezun olduğumdan yıllar sonrasına kadar yapamadım. Çizdiğim balkonların hep yarım metre bi metresi bırakıldı, gerisi odaya katıldı. Nedir kadın çıkacak, şey sadece çamaşır asmaya çıksın. Çamaşır kurutma yeri de farklı yoktu o zamanlar. Sadece çamaşır asmaya çıksın, bunun dışında kadın olduğu görülmesin, namahremdir. Balkon olursa bu olur korkusu vardı insanlarda.

- Değerlendirme

Mimar aktör, mimarlık mesleğini direkt cinsiyet üzerinden değerlendirmiş, yaratıcılık kavramını kadın cinsiyeti ile ilişkilendirmiştir. 1970’lerde YSE’de (DSİ) staj yapan kadın bir mimar olarak orada çalışanlardan iş almaya başladığını belirtmektedir. Kurumda çalışanlar onu mesleki anlamda yeterli bulmaktadır. Ofiste çalışan mimarlardan ziyade kamuda çalışan stajyere işin yaptırılması durumun hukuki prosedürlerinin göz ardı edildiğini gösterilmektedir. Aktöre göre mimarlık mesleği sanat ve teknik arasında sıkışmış bir noktadadır. 1970’li yıllarda taşra kentinde çok az kadın mimar bulunmaktadır ve bir kadın mimarın otobüste üç iş birden alması dikkate değerdir. Söz konusu durum mimarlık mesleğinin kadın mimarın toplum tarafından daha güvenilir algılandığının bir göstergesi olabilmektedir. Mimar aktör mesleğini tekil bir aktivite olarak nitelendirmemekte toplumsal bir işverene bağlılık olmasından dolayı meslek sınırlarının taşra kentinde daha katı çizildiğinden bahsetmektedir. Aktörün bahsettiği katılık, Trabzon kentinde

müteahhitin katı yaklaşımından dolayı meslekte sanatsal/estetik tarafın es geçilmesidir. Bu da mimar aktörün tasarımına para kazanabileceği bir ürün olarak bakmasına neden olmaktadır. Trabzon mimarlık pratiğini kent coğrafyasının dahi etkilediğini anlatmaktadır. Günümüzde Trabzon kentinde sıklıkla müteahhitlik çözümü olarak karşımıza çıkan apartman tipi konut örneklerinin kentte tek tipleşme oluşturduğunu düşünmesi dikkat çekicidir. Aktör, Trabzon kentinin mimarlıkla ilintili durumunu mimarlık yapı ögesi olan kubbe üzerinden değerlendirmiş ve küçük kentin sunduğu imkânların azlığını ve büyük kentin avantajının fazlalığını bu kubbenin yarıçapıyla ilişkilendirmiştir. Taşrada iş yapan kadın bir mimar olarak mesleğinin toplum tarafından kabul gördüğünü ve olumlu karşılandığı belirtmiştir. Ancak kullanıcının katı kurallara ve bakış açısına sahip olduğunu bu nedenle toplumda yenilik ya da farklılığın kabullendirilmesinin çok daha zor olduğunu yapılan yeniliğin ne anlam ifade ettiği bilinmediği için ürünün işleviyle/gerektiği gibi kullanılmadığını ifade etmiştir.

2.2.4. Bekir GERÇEK

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

B.G: 1948, Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

B.G: K.T.Ü., 1972.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitimi seçmenizin sebepleri nelerdir?

B.G: Benim mimarlığı seçmeme neden, sanata olan düşkünlüğümdür, bir de iyi resim yapardım o kadar başka söyleyecek söz yoktur. Başta anlamadım ki niye seçtiğimi ama iyi resim yapıyordum, sanatla da ilgiliydim özeti bu.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizden etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

B.G: Yoktu.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

B.G: Yoktu.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze gelindiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

B.G: Buna tek tümceyle şu cevap verilebilir ben hep düşünmüşümdür yaratıcı mimar nasıl olunur nasıl bir şeyler üretilir... Bak bunun cevabı ne biliyor musun? Ödünsüz. İdeali bulmuş olursun ötekisinde(öteki seçenekte/tam zıttı düşünüldüğünde). Hayallediğim imaja ulaşmaya çalıştım, çalıştım, ulaşabildiğin kadar ulaşırsın işte. Ödünsüz ama!

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

B.G: Olur mu böyle bir tane hocayla bu iş olur mu, hangisiydi. Valla nasıl söyleyeyim sana Erdem Aksoy'un demokratlığı, Doğan Kuban'ın bilgeliği beni etkileyenler, Mesut Evren'in mütevazılığı alçakgönüllülüğü ve geleneksel Anadolu yapı sanatını güzel çağdaş yorumlarla yorumlatma gayreti bu üç hocamı şimdilik söyleyeyim yeter, başkaları da var bir sürü ama hiç birinin hakkını yiyemeyiz.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

B.G: Bak şimdi bu hocaların gayretlerine rağmen sanat tarihi mimarlık tarihi ve yazma konuşma dürüstçe cevaplamak gerekirse şimdi şimdi konuşabiliyoruz bu eksikliklerin hepsini doldurmaya çalıştık hayatımız boyunca...

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

B.G: Şöyle diyelim buna da. Aleyhimize olan koşulları hocası, öğrencisi birlikte gidermeye çalıştık ve bunu da başardığımızı sanıyorum bizim kuşak için en azından söyleyebilirim biz bir üniversiteyi birlikte kurduk hocalarımızla.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

B.G: Bilimsel düşünme alışkanlığı.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

B.G: Şöyle diyelim, büro deneyimim ile yeterli olmuştur. Çünkü biz bürolarda da çalıştık öğrenciyken.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

B.G: Gerekir tabi kısmen. Yetenek sınavıyla öğrenci alan mimarlık okullarının öğrencilerinin bi adım daha ilerde olduğunu siz de fark etmişsinizdir... Olmasın mimar (öğrencileri yönlendiren ailelere söylüyor) yazıktır ya başka bir şey olsun dünyanın en zor en kutsal mesleklerinden birisi haa. Biraz şovenizme gidersek bence tıbbiyeyle, doktorlukla eş sorumluluk taşıyan bir meslektir mimarlık, insan açısından kutsal bir meslektir, ama paçavraya çevirdiler. Ben Mimarlar Odası'nı bıraktığım zaman 84 tane mimarlık diploması veren eğitim kurumu vardı Türkiye'de, şimdi kaç tane biliyor musunuz geçen gün Ankara'da sordum toplantıda bizim Mimarlar Odasında 122 dediler ama, ortalama kontenjanları 100, 12.200 tane mimarın her yıl piyasaya girmesi ne demek? Ben Mimarlar Odasının 1954'ten 1974'e 20, 18.yılında kaydoldum mimarlar odasına, mimarlar odası 18 yılda 5.500 tane mimar kaydetmiş. Ben 5552.yim. Onun için şimdi 50.000 lere gittik nerdeyse 46.000 küsur en son rakamlar.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

B.G: Hayır (Eksilttiği düşüncesinde).

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

B.G: 1971'de ilkini kurduk(1971-1974), ondan sonra araya bir memuriyet girdi, ikincisini 1986'da kurdum... 30 yıl.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

B.G: 12 yıl memuriyet (1974-1986).

B.K.: Mesleğe başladığımız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

B.G: Vergi dairesi, belediye kaydı, Mimarlar Odası büro tescil belgesinden sonra bismillah derdik açardık (gülüyor)... Şimdi 1967'de Trabzon'da temsilcilik kurulmuştu, Mimarlar Odası örgütü (Ben, 67'den sonra mezuniyetim.). Şubemizden (temsilcilikten) alabiliyorduk, yani bazı belgeler gidip geliyordu Ankara'ya; ne gidip geliyordu mesela büro tescil belgesini o zaman Ankara veriyordu, şube olmamıştık daha.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

B.G: İlişkilerimiz, Belediye, Mimarlar Odası. Bayındırlık Müdürlüğü de o zaman köylerdeki projelere bakıyordu, şimdi Özel İdare veriyor o ruhsatı o zaman Bayındırlık verirdi.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

B.G: Sahibi.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

B.G: Yalnız ben.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

B.G: Sadece projecilik.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

B.G: Nedir, benim ofis açma nedenim, projecilik yapma isteği başka bir şey değildir. Çünkü ben memuriyette de projecilik yapıyordum. Projeciliğe devam etme isteğimdir. Çünkü tayinim çıktı bilmem ne, baktım projecilik yaptırmıyacaklar bana, bıraktım devleti geldim.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

B.G: Mimar sayısının dışında bence dezavantaj yoktur Trabzon'da. Mimar sayısını da tabi üniversitenin burda olması etkiler. Şimdi Samsun'daki iş potansiyeli Trabzon'un aşağı yukarı 2,5-3 mislidir. Samsun'daki tescilli mimarlık bürosu 50 civarındadır. Trabzon'da 3'te 1 oranında iş vardır; tescilli büro 150 civarındadır. Tam bir çelişkidir ama yine de adam gibi paramızı alsak, birbirimizin gözünü oymasak hepimizi bakar bu kentteki mimarlık potansiyeli.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

B.G: Cahillik bunun adı, hepsi cahillik. Değişik bir şehirdir burası bunları eğitmek o kadar zordur ki ama "Müşteri potansiyeli eğitilmelidir" diyorum ben sana gerisini anlarsın sen.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

B.G: Kısmen, çok kısıtlı. Üniversite şehri olmasına rağmen kısmen...

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

B.G: Asla asla... Maalesef şimdi bak Türkiye’de Mimarlık Birliği var, Mimarlık Derneği var, Arkitera var, bir de Mimarlar Odası var. Bu güç yitirmekten başka bir şey değildir. Bunun yasal olan yuvası, çatısı Mimarlar Odasıdır. Gidersin orda gösterirsin aynı faaliyetini kimse de önünü kesmez senin. Çok da demokrat yapısı vardır Mimarlar Odasının. kim isterse orda gelir istediğini icra edebilir. Yeter ki odanın genel politikalarına aykırı düşmesin, mimarlık mesleğinin çıkarlarına aykırı bir şeyler yapmasın.

B.K.: K.T.Ü’ de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

B.G: Evet diyelim, olumlu mu olumsuz mu o da ayrı mesele ya. Olumlu yeri de var olumsuz yeri de var, hem artısı var hem eksisi var.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

B.G: Bu imkân kalmadı artık. Türkiye’de denetimsiz hiçbir iş yapamıyorsunuz. Şöyle diyeyim ben buna başka cevap veriyorum... Koşullar olumlu çözümler getirebilir. Onun dışında da dışarda iş yapmanın merkezden çok fazla bir avantajı kalmadı.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

B.G: Çelişkilere düştüğümüz de olsa eğitmek görevimizde var. Ben hep ikna etmeye eğitmeye çalışmışımdır, ikna önemli bir yöntemdir diyorum.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

B.G: Bak şimdi şu içinde bulunduğumuz bina, Allah rahmet eylesin Ömer Aga diye bir adamındı burası. Geldi bana dedi ki Bekir, geldi buraya bizden şurda bu arsa boş üç daire çıkıyor katında 3 daire altında da 3 tane mağaza istiyor. Şimdi Ömer Amca bunu bizden istiyor ben çiziyorum ona alışveriş merkezi çarşı götürüp koyuyorum önüne. Uu! Köpürüyor, köpürüyor, çıldıracak! En sonunda ikna ettim onu ondan sonra da binanın karkası bitti ancak algıladı. Karşıda bir esnafla oturmuş dükkanın önünde çay içiyorlar, böyle bakıyor buna binaya demiş ki ‘Trabzon’un en güzel çarşısı benimki oldu’ demiş. Haaa yoksa buraya ben onun sözüne baksaydım 3 tane daireyle 3 tane dükkan yapsaydım atıl, işe yaramayan zaten o daireler çoktan büroya müroya dönüşmüştü, amacının dışında kullanılır olmuştu. Şimdi iyi kötü cıvıl cıvıl çalışıyor. 83 tane bağımsız bölüm verdim ben ona. Sora birleştirdi ayırdı bir şeyler etti biraz azaldı, dünyanın da parasını kazanıyor.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

B.G: Müdahale. Anlayışsızlık ve müdahale. Bu sorunun cevabı o. Mesleğin etiğini yitirdik, yitirince böyle oluyor.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

B.G: Tekrarı mümkün olsa yine mimar olurum. Tıp fakültesini bıraktım bir gün pişman olmadım. Şu anda 17 yaşına indirseler beni oku deseler yine mimar olurum, tüm çilesine tüm fakirliğine rağmen. Ben mutlu oldum mesleğimle, yazıyorsun çiziyorsun mutluluk illa projeye parayla şununla bununla değildir. Üretim, üretmek esas olmalı!

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

B.G: Emekçidir mimar ne olursa olsun, proje yapan proje çizen mimar emekçidir. Hem bunu çalıştırıyorsun (parmağıyla başını işaret ediyor), hem de bedenen çalışıyorsun. Bir düşünün bakın öyle bir rizikolu meslektir ki, olur elini kaybetti bittin işte, gözünü kaybetti bittin.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

B.G: Elbette. Bir defa düşünmeyi öğreniyorsun, mimarlık mesleği öyle az boyutlu bir meslek değil. Bir defa 3. boyutu uygulamalardan var, düzlemde değil uzayda bir şeyler yaratıyorsun onun dışında onun psikolojik boyutları da var. Onların içerisine de sokabildiğin kadar sok. Çok boyutludur, çok boyutlu mesleği uygulayan tasarlayan hayalleyen insan doğaldır ki çok boyutlu düşünmeyi de öğrenir yani. Ee? Çok boyutlu düşünmeyi öğrenebilmek de az bir marifet değildir. Kaç tane meslek disiplini bir mimarın düşünebildiği kadar boyutlu düşünebilir bir düşünün, bakın. Siz farkında mısınız kendinizde olan o özelliğin, o güzelliğin? Birçok şeyi bir anda düşünürsünüz ve onların içerisinden çeker alırsınız. Ha bazen hatalı seçim de olabilir ama çoğunlukla doğruyu seçmişsinizdir.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşılırsınız?

B.G: Bu güzel bir şeydir halen mimara ilgi ve saygıyı izlemekteyim. Bütün saldırılara rağmen halen daha insanların bize bu mimardır yahu diyor git bak diyor.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

B.G: Evet, girdiğin toplumda halen daha o saygıyı görüyorsun.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

B.G: İnsan için mekan yaratmak, insan için mekan diyelim. Hadi yaratmayı da bırak, mimarlık o, insan için yarattığın zaman insanın algısal tatminini, duygusal tatminini o mekanda mutluluğunu filan bir sürü şeyi üst üste koyacaksın tabi. Bunların hepsini tasarlarken üretebildiğin, tasarlayabildiğin ve sunduğun takdirde doğru olacak, güzel olacak, mimar olacaksın. Mimari eser de ona denir zaten. Yoksa kendini tatmin için hayal içerisinde uçuk kaçık şeyler yapmak da mimarlık değildir şimdi. Kişiye göre, kullanıcıya göre mimarlık, sakın ha yanlış anlamayın kişinin istediklerini yapmak anlamında demiyorum bunu, kişiye göre mimarlık nedir? İlkokul yapıyorsun ilkokul çocuğunun inebildiğin kadar ruh haline psikolojisine yaklaşman lazım. Nasıl mutlu olur bu çocuk bunun altında yaşarken? Hapishane yapıyorsun mahpusun psikolojisini bilecen tımarhane yapıyorsun biraz da delleneceken yani başka çaresi yok. Çünkü orda yaşayanlar insan ve orda insan merkezli çalışıyorsun mutlu olacaklar onun altında, mimarlık bence bu.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

B.G: Hepsi. Öyle şey olur mu? Şimdi bunu aldılar elimizden de yapı denetimlerine yaptırıyorlar... Eskiden cami avlusuna bırakmışlar çocukları, biz de cami avlusuna bırakıyoruz projeyi geliyoruz geri. Şimdi benim şu aşağıda bir projem var hiç haberim yok ne yapıyorlar adamakıllı sahipsiz.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

B.G: Mimarlık, mekan üretme sanatıdır. Bütün sanatların özerkliğe gereksinimi vardır. Bu özerklik onu çağdaşlığa taşır, taşınalıdır.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

B.G: Sosyal sorumluluk, mimarlığın çözmesi gereken problemidir. Onu çözecek mimar zaten, sosyal sorumluluğunu çözecek ki yaptığı ürün insan merkezli olsun, insan dedik ya başta insan, insanı odak noktasına oturtmadan mimarlık olmaz zaten.

Yeni bir yaşama kültürü, ideal bir yaşama kültürünü günün değişen koşullarıyla çağdaş ölçüler içerisinde oluşturduğun zaman otomatikman sen sosyal bir yaşama kuralları bütününü de önermiş oluyorsun mimar olarak, olmaz mı? Daha kimse gidip de ne bilim işte eskisi gibi hamamda su kaynatıp yıkanmıyor, gidiyor adam yıkanıp çıkıyor. E, bu da bir kültürdür, tuvaletinden bilmem nesine kadar. Daha da ileri gidelim, sergi salonları, holler, müzikholler, şunlar, bunlar, vitrinler, dükkânlar, mağazalar değişmiyor mu? Karyolaya çıktık ya yer yatağından, onun gibi bir sürü şey değil mi mekân sayesinde oluyor bunlar, üretiliyor. O zaman mekânı üretirken o mekânda oluşacak olan mekân kültürünü de şekillendirmiş oluyorsun çok önemli ölçüde. O zaman mimarın sosyal hayata yadsınamaz çok büyük katkıları var.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

B.G: Olmaz, ama mimarlık doğası gereği birçok sanat ve zanaatla dirsek temasında olması mecburiyetindedir. Tasarımda olur... Yine olmaz, çünkü teknolojinin koşulları seni engeller yani uçamazsın ki buna eksi(-) diyoruz olamaz.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

B.G: Şöyle diyelim bak; sanat, sıralarsak ondan sonra teknik, hatta teknik en son, sanat-sosyal çözüm-bu onun etkeni başka bir şey değil. Teknoloji hepsinin birlikte kotarıldığı ama, mimarlık sanattır. Onu ben demiyorum Platon, Eflatun diyor, mekan düzenleme sanatçısı.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıkıldığını düşünüyor musunuz?

B.G: Ta gerilere gitmeyelim ta Selçuklulara da gideriz ama her geçen gün ideoloji dayatması mimarlığı olumsuz etkilemektedir.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

B.G: Onu şöyle diyelim, olmalı. Her geçen gün de bozuluyor ama yani onu da söyleyeyim sana, daha eskiden daha bir ortaklık dilimiz. TOKİ’ye de mimar proje çiziyor, istersen al TOKİ’yi bir düşünün bakın ki var mı öyle bir ortaklık, bir birliktelik, meslek adına bir tasa birliği?

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığın bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

B.G: Şimdi bakın o zaman sadece kısa bir öykü; Osmanlının sormadan danışmadan hatta çoğu kez şeyhülislam fetvasına bile gerek duymadan vurun kellesini deyip kelle alabildiği günlerde mimarına saygısı vardı, çok ilginç bir şekilde. Şimdi Sinan’la Kanuni’nin sürtüşmelerini tezkerelerden okuyun, bakın inanılacak gibi değil. Yahu koca cihan sultanı, e kendi tabiriyle ‘el garip el fakir bir Sinan’ ama yer yer direniyor ona karşı, anlayışla karşılıyor. Bu bir sultanın bilmese de sanata sanatkara saygısı ve en sonunda hepimiz biliyorsunuz, Süleymaniye açılırken Sinan aşağı yukarı şöyle anlatıyor diyor ki uzun hikayedir... Söz veriyor sultana şu gün bitecek diyor ondan sonra da korkuyor “Yav nasıl ben o sözü verdim?” diyor sonra da yetiştiriyor. Uzatmayalım, işte Cuma namazı öncesi açılacak Süleymaniye ben de diyor işte o işi başarmış bir garip kul olarak diyor bir kenarda duruyordum diyor. “Mimarbaşı nerde?” dediğinde diyor titredim diyor “Gel” dedi diyor cümle de aşağı yukarı budur Sinan’a diyor ki muhteşem Süleyman “Sıtk-ı selamet ile inşa eylediğin Allah muhabbetini açmak sana daha evladır.” diyor. Anahtarı bana verdi diyor, ben çok umurlar gördüm ama diyor aldığım en büyük hazine buydu diyor. Şimdi bu basit bir şey değil. Muhtar bile bakıyor ki mimar gelmesin de ben açayım orayı diye, şimdi bu hoş bir şey. Bunu niye dedik şimdi orda mimarlık. Mimar orda özgür çalışıyor. Bugün geldiğimiz noktayla kıyaslayın. Bakın geri mi gittik ileri mi gittik? Mustafa Kemal, biliyorsunuz, Türk dostluk evi proje yarışmasında Bruno Taut’un yaptığı projede asker kafasıyla beraber Anadolu toprağındaki geleneksel yapı sanatının izlerini görüyor. Tanışmak istiyor. Dost oluyor. Asker bu adam ve biliyorsunuz yine bu dostluğu bu sefer Atatürk’ün katafalkını da ona hazırlattılar, Taut’a. Keşke hazırlamasaydı astım hastasıydı üşüttü orda, Aralık ayının soğuşunda Atatürk’ten 44 gün sonra da o öldü, ama dikkat edin bunların hepsi güzel şeyler apel veriyor Türk toplumu hakkında. 2 yılda bir Alman Yahudisini sevmiş demek ki ve kendisi de öyle arzu ediyormuş arzusunu yerine getirmişler Edirnekapı’da getirmişler şehitliğe gömmüşler. Onca Müslümanın arasında bir tane gayrimüslim var. Niye? O da mimar. Doktor gömmemişler oraya, dikkat edin bakın, sevmişler onu, ama ilk teşhisi Mustafa Kemal koymuş ona, bu adam ne güzel şeyler yapıyor demiş ne yapmış? Gelmiş Anadolu toprağında bir yapı sanatı var bu zincirin halkalarını çağdaş yorumla beraber yeniden dizen bir adam. Onun farkında Mustafa Kemal.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

B.G: Kar amaçlı uygulamalarda rant, muktedirlerin (muktedir iktidarda olan demektir) yetkiye saldırması. Bu bir saldırıdır, mimarın yetkisine saldırıdır. Bir de mimarın mimara ve mimarlığa ettikleri. Bir de bu hatayı yapan bizim meslektaşlarımız var. O, çok önemli bir etkidir o. O kadar çok başımızdan geçiyor ki. Geliyor vatandaş, konuşuyorsun, ediyorsun, veriyorsun fiyatını, pazarlığını bilmem nesini, eskizlerini yapıyorsun. Meslektaşın diyor “Yav onu nerden buldun yahu?” diyor. “Ben onu sana 10 kuruş daha eksigiğine yaparım.” Bu sefer paçavra gibi yerlerde sürünüyorsun. İşte bu rezil binaları da bizim meslektaşlarımız üretiyor. Mimarın mimara ettiği derken o da var. Saygınlığımızı yitirdik onların yüzünden, meslektaşlarımız yüzünden. Çok kötü şeyler yapanlar var. Vatandaş haklı, “Bunu mimar yaptıysa böyle bir meslek yoktur.” diyor. Etik öne çıkarılmalı!

B.K: Çok teşekkür ederim.

B.G: Bitti mi? Estağfurullah, estağfurullah.

- Değerlendirme

Mimar aktör, mesleği sanat üzerinden değerlendirmiştir. 1980 sonrasında mimarlık tarihinde geleneksel mimarlık tarihinin yeniden yorumlanmaya başlanması mimar aktörün bahsettiği konuya referans vermektedir. Mesleğin sorumluluk alanına ne kadar kutsallık atfedilirse atfedilsin meslek hep başka meslekler üzerinden değerlendirilmektedir (tıp üzerinden). Kentin sahip olduğu sosyal/ekonomik dezavantajları görmezden gelip iş potansiyeli problemini mimar sayısı üzerinden değerlendirmesi yerele olan mimari bağımlılık üzerinden düşünülebilir. Aktörün “Müşteri potansiyeli eğitilmelidir” ifadesi mimarın kendini toplumu eğitecek bir birey olarak gördüğünün bir göstergesidir. Aktöre göre, mimarlık pratiği hukuksal/yönetmelik üzerinden değerlendirildiğinde tekil bir durum oluşturmaktadır. Ancak mimarlık pratiğinin yönetmelik yerine bizzat pratik üzerinden değerlendirildiğinde merkez ve periferi ayrımının katı bir biçimde farklı olduğu kabul edilmektedir. Bir başka deyişle 300.000 nüfuslu Trabzon’daki mimarlık etkinliğiyle 15.000.000 nüfuslu İstanbul’daki mimarlık aktivitesinin aynı olması mümkün değildir. Ancak aktör bu durumu sadece yönetmelikler üzerinden değerlendirmiştir. 70’li yıllara kadarki mezunlar mesleğe dair mühendislik yönünün daha ağır bastığını vurgularken, 70’ler sonrası mezunların ise mesleğin sanatsal yönünün daha ağır bastığını belirttikleri gözlemlenmiştir. Mimara göre mesleğin yasal düzenlemelerle teknik tarafının eksik

kalması mimarlığı öksüz bırakmıştır. Aktör, insanın şekillenmesinin mekân üzerinden oluşabileceğine inanmaktadır. Aktör, mesleğini içinde bulunduğu devir üzerinden tasvir etmemekte, antik dönem düşünürü Eflatun üzerinden değerlendirmektedir. Ayrıca, mesleğe verilen değerın geleneksel bir aktör olan Mimar Sinan üzerinden üretilmiş olan hikâyelerle değerlendirilmesi Türkiye mimarlık ortamının geleneksel bakış açılarından birini göstermektedir.

2.2.5. Ali AKAR

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

A.A: 15 Mayıs 1950, Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

A.A: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 79.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

A.A: Serbest çalışmak! Şöyle, bakın... Ben, o zaman aldım 405 puanla girdim. Mimarlığa 286 puanla alıyordu. Birçok okula giriyordum. Ne yaptım? Sordum... Şimdi babam rahmetli “Tıp fakültesine gir” derdi. Sorduğumuzda, bizim yakınlarımız, tıpta okuyanlar mezun olanlar “Yav sakın” dedi. O zaman 4 yıl doğu hizmeti vardı bizim için. Mezun olduğunuzda doğuda 4 yıl hizmet verecektiniz. Ondan sonra gelip 2 yıl sağlık ocağı hizmeti verecektiniz. Sonra, askerliğiniz var... Derken 10 yıl boşa geçiyor. İhtisas yapmanız için 40 yaşına kadar gidiyorsun. 40 yaşına kadar öğrencisin. Baktım o bize uzun bir yol. Mimarlık... O zaman da burada bizim bir abimiz vardı. Onu iyiydi sıcak konuştuk. Ara ara Giresun’a gidip geliyordu. Dedim ki o zaman; “ Ömer Abi, nereyi tercih edeyim bu puanla?” “Git mimarlığa. Ne yapmak istiyorsun?” Dedim “Serbest çalışmak istiyorum.” “o zaman git mimarlığa” dedi. Mimar o zaman, statik de yapıyor, elektriği de yapıyor, makineyi de yapıyor. Hep, bütün projeleri mimar yapıyor. Tek tuktu inşaat mühendisi. Dolayısı ile serbest çalışmak için seçtim. Devlet memuru olmayı hiç düşünmedim.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

A.A: Yok. Sadece... O, Ömer Öztürk denen, şu anda halen çalışan bir mimar abimiz var. Onun yanında staj yaptığım için... Daha doğrusu, lisede okurken kardeşiyle onun oraya geldiğimiz için... Serbestte çalışmak istediğimi söyleyince, “Mimarlığı tercih et” dedi. Her işi de yapıyorsun zaten. O sebebi oldu. Ha, belki makineyi çok da şey eden, o makine işini seviyordum. Elektronik işini seviyordum. Ama piyasada işi yoktu o tarihte. 70’li yıllarda işi yoktu onların. Devlet memuru olmak zorundaydı. Bir mimar... En fazla çalışan mimar... Öyle mimarlığı tercih ettik.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

A.A: Hayır, öyle bir... Şu var... Ömer Abi’de staj yaptığım süre içinde şöyle diyordu; “Para ikinci planda, önce ürününüze bakın.” Onu örnek alırım. Ben hala daha Ömer Öztürk’ü örnek alırım. Yani para ikinci planda olur mimarlıkta. Birinci planda insanları rahat ettirmek olur. Aynı düşüncem devam ediyor. Paranın çok önemli olmadığını ailede de büyükbabam, onun, paranın çok önemli olmadığını... Ben gazi torunuyum. 7 yıl askerlik yaptı. Para çok önemli değil. Dürüstlük... Onlar bize evlerimizde anlattılar. Çok para hırslında olan biri değilim, olmam da, çocuklarım da aynı. Bir kızım eczacı, biri de söyledim mi sana? İç mimar...

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinizde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

A.A: Şimdi, öğrenciliğimde de çok fark yok şu anda aynı şeyleri düşünüyorum o zamanda da. Hizmet edebilme... Hizmetin karşılığını almak... Başka hedefimiz yoktu. Mimarlıkta başladığımız gün serbest çalışacak kararını zaten vererek gittim. Onu içinde kendimizi geliştirmeye başladım. Ben birinci sınıfın altıncı ayından sonra normal projeyi çizmeye başladım. Normal piyasaya proje çiziyordum. Mimarlar Odası’nın tip şeyi var... Tip çizim tekniği projelere uygulayıp... Onları aldım. Böyle de mimar olduk, böyle de başladık, onları aldım sürekli çizdim. Nasıl çizim tekniğini görüyorsun... Oradan ben başladım. İlk altı ayda şey yapmaya başladım. İkinci sınıfın birinci sınıftan sonra doğru da statik hesap yapmaya başladım. Büro metodunda... onu da bi abimiz, dedim ki; “Statiği öğret bana” inşaat mühendisi... Dedi ki; “Ben 5 sene okulda, 5 sene de çalışıyorum piyasada hemen öğrenemedim, sen nasıl öğreneceksin?” dedi. Altı ay sonra statik büro hesabı yaparak önüne geldim. (B.K.: Şaşırmıştır tabii...) Yoo.. Ondan sonra da kendi

statiklerini de bana verdi. Çok çabuk yapıyorum diye. Onlar şeye bakıyor sürekli, tablolara. Ben biraz şey yaptım mı, kat sayıları aklımda kalıyordu zaten. Onun bir formülünü de öğrenmiştim. Tak tak... Hiç ona bakmadan... Yani o kat sayılara bakmadan statik hesabı yaparım. Hala daha yaparım elle statik. Ama şimdi bilgisayar çıktığı için bilgisayara döndük. 1986'da 12.000 dolara bir bilgisayar aldım. Herkes dedi; "Yav sen enayi misin? O 20.000 dolar ev... 12.000 dolar bi masa bir yazıcı... Yazıcısı hala duruyor orada. Bir bilgisayar, bir yazıcı, bir masası 12.000 dolardı. Ama programda var içinde. Statik programı... "Ooo!! O kadar para verilir mi?" dediler. Ben aldım. Altı ay burada uğraşım. Takıldım bir program bilen, program bilen bir arkadaş geldi. Bilgisayar donuyor. Gelip yarı gecede alıyor onu geri... 6 ay sonra da statığı çözdüm. Ve statik yapmaya başladım. Elle yaparken bilgisayara geçtim. Bu şey işi... Bazen bakıyorum gençlere de, zorlanıyorlar okurken. Dedim ben yeniden okul bitiririm. Çok da kitap okurum. Merkez kütüphanesinde 1968'den 75 arası %80 kitabını okudum. Şu anda yeni genç kardeşlerimiz, evlatlarımız şey okuyo, kitap okuyor, dünyada ne var ne yok takip ediyor. Günlük şeylere ulaşıyorlar... Eğer bol para varsa öyle sanıyor. Öyle değil... Ama öyle, bizlerin yaşadığını çocuğumuz yaşamamasın dediğimiz zaman... Bolluk içinde. Bayrak, millet, toprak kavramları... Şimdi bakın bu, sadece internet üzerinden yazışma yapıyor ama ne bileyim arkadaşıyla konuşuyor. Yan yana gelip konuşmaktansa... Veya iki kardeş öteki odadan bu odaya telefon ediyö. İşte bu öyle bir tembelliğe alıştırdı ki... Araştırma yapmıyor. Biz 1960'lı yıllarda kaçak radyo yayını yapmışız... Bakın... Yani bi şey arayış içindeydik. Bi şey yapalım, bi şeyler kullanalım... Faydalı olalım. Ama bugüne geldik... Şimdi 1980 öncesini kötülüyor bazıları. Bakın 80 öncesinde solu da, sağı da Türkiye'yi tartışıyordu. Şimdi neyi tartışıyoruz? Mc Donald'ı, değil mi? Fast-food şeyleri... Nerde... Duyarlı olacak toplum. Ona üzülüyorum.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

A.A: Erdem Aksoy. Rahmetli... Severdim onu. Şundan dolayı... Bazı hocalarımız vardı siyasi fikrine göre not verirdi. Erdem Aksoy'da ben sağcıydım o zaman. Biliyordu... O da solcuydu. Sınıfın en yüksek notunu ondan aldım. Onun için diyorum ki, siyasi davranmadı. Emeğinizin karşılığını... Onu onun için seviyorum.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

A.A: O zamanki eksiklik ulaşımdı bizim için. KTÜ'ye araba yoktu. Bazen yürüme gidiyorduk. Arabayı kaçırdınız mı,... Ama eğitim olarak, tabi ki biraz noksandı. Ama ben

şu an bakıyorum... Staj için ben Artvin’de bir fabrikaya gittim. Bir hafta orda kaldım. Bakır tesislerinde bir hafta kaldım. Fabrika projeleri yapmak için. Giresun SEKA fabrikasında bir hafta kaldım. Şimdi bunlar öğrenci için ufkunu genişleten şeylerdir. Mesela, İstanbul’daki tarihi eser... Bursa’daki tarihi eser... Öğrenciyi geliştiren şeyler... Tabi, şimdi onlar kaldırıldı. Öğrencinin ufkunun açılması için değişik zamanlarda tarihi eserleri görmeleri gerekiyor. Çünkü ona göre kendilerini geliştirirler. En iyi mimar en iyi kopya çekerdir. Şimdi, siz bir binanın cephesini görüyorsunuz, o cepheden yeni bir cephe üretiyorsunuz. Anlatabildim mi bunları? Bir proje görürsünüz, oradan yeni bir proje üretirsiniz. Onu için diyorum ki en iyi kopya çeken... Görendir bak... Bakmak değil. En iyi görendir.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

A.A: KTÜ yine de ben farklı buldum, Karadeniz Teknik Üniversitesi’ni... Şöyle, Karadeniz Teknik Üniversitesi’ne genelde taşra, bizim devirde, yani köy çocukları, taşra illerinden geliyordu. İstanbul, Ankara’ya elit tabaka... Dolayısı ile onlar farklı bakıyor. Şu anda gençliğin baktığı gibi, bir kısmı bakıyor. Biz daha farklı bakıyoruz. Burası Karadeniz Teknik Üniversitesi’ni farklı kılıyor.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

A.A: Eğitim...

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

A.A: Mutlaka, eğitimde aldığımız şeyi piyasaya uyarlıyorsun. Etkisi olmaz olur mu ya. Hayır, okul yeterli değildir. Okulla benim o zaman bürom olduğu için, okulla büroyu birleştirdiğim için... Şimdi gençlerin staj yapmalarını ben öneriyorum. Önemli değil. Boş zamanlarını ofiste geçirsinler. Mimarlık bürolarında geçirsinler. Hayatta neler oluyor görsünler. Yani mezun olduğu zaman imar durumunu elinde tutmasın. Mezun olmadan... Eğer illa devletin kapısını bekleme. Yani şu anda belli... Devletin aldığı sayı belli... Bizim zamanımızda alıyordu. Bana yalvarıyorlardı. Gel bayındırlığa da, işte müdür muavini yapalım seni falan... Ama sayı azdı. Teknik elman sayısı... Ama şu anda çok... O zaman ne yapacaksınız? Kendinizi yetiştireceksiniz. O zaman okulun sonunu beklemeyeceksin. Ben bütün gelen öğrencilere şunu söylüyorum; “ikinci sınıfta başlayıp, iki yıl bürolarda sürekli gider... Parası önemli değildir. Para almasan da olur. Biz almadı... Almadım. Ben iki sene ne oldu yani. Neyi? İşi öğreniyor. Önemli olan, bu mesleği ben nasıl yapacağım piyasaya

çıkıtığım zaman. Onu öğrenmek zorundasın. Ama çocuk beş yıl... Okuldan mezun olmuş. Kâğıt elinde. O bir kâğıttır. Kâğıtla burayı birleştirememişsiniz. Bu ofisi birleştirememişseniz başarılı mimar olma şansınız hiç yoktur. Birçok şeyi buralarda öğrenirsiniz. İnsanların ihtiyaçlarını, ne istiyor, neler arıyor onu bürolarda öğrenirsiniz. Çünkü vatandaşa bürolarda karşı karşıya gelirsiniz. Siz okul süresi içinde hocanızı, öğrenci arkadaşınızı... Vatandaşın ne istediğini bilemezsiniz. Ama bürolara gittiğinizde onu öğrenirseniz dolayısı ile serbest çalıştığınızda da başarılı olursunuz.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

A.A: Yani, mimarlık hayal gücüne dayanan bir meslektir. Eğer hayal gücünüz yoksa, boşuna mimarlığı seçmeyin.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

A.A: Düşünüyorum (eksilttiğini)... Çünkü, bu günkü sistem içinde mecburiyetten tercih ediyoruz. Burayı tutmazsa, burayı... Burayı tutmazsa, burayı... Haybeye tercihler yapıyoruz. Dolayısı ile o, çok kötü bir yol. İstemeye istemeye seçmek zorunda kalıyorsunuz. Onun için mimarlık fakültesi bir sanat... İsteyerek yapılması gerek. Onun dışındaki zarar.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

A.A: 74'ten bugüne... 77'ye kadar sadece proje yaptık. Ondan sonra yap-sat yaptık 83 yıllarında. 83'te onu bıraktık, kritik devre başlamıştı ihtilalde, 12 Eylül'de. Ondan sonra, taahhüt işlerine baktık. Devlet işlerine. 2004 yılına kadar da zaman zaman bu taahhüt işleri... Ama bu proje işlerini hiç bırakmadan, taahhüt işleri ikisini bir arada yürüttük.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

A.A: Şöyle, staj devresinde çalıştım. Onun dışında... Hayır yok.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

A.A: Önce ruhsat almanız gerekiyor. Tescil belgesi... Büro tescil belgesi almanız gerekiyor. İş yeri, o zaman maliye, vergi mükellefi olmanız gerekiyor. Ticaret odasına bir de mimarlar odasına kaydolmanız gerekiyor.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

A.A: Belediyeden... Projeye ruhsat alma... Şimdi öncelikle, bir arsa sahibi gelir proje yaptığı ruhsat alıp bina yapmak istediğini söyler, siz de ondan tapusunu, çapını istersiniz. Gidersiniz belediyeden önce imar durumunu çıkarttırmak zorundasınız. Çünkü, hangi tip yapı yapacağınız, nasıl yapı yapacağınız, kaç kat yapacağınız, nasıl yapacağınız belediye imar durumundadır. O imar durumunu alırsınız. O imar durumuna göre projeyi tasarlıyorsunuz, yaparsınız, bitirirsiniz. Bittikten sonra bu proje aşamasında; 1-mimari proje yapılır. 2- Statik projesi yapılır. Betonarme statik projesi... 3-Tesisat projesi yapılır. Kalorifer varsa kalorifer, yoksa sobalı ev diye. Isı yalıtım projesi yapılır. Harita aplikasyon... Yani yerine applike edeceğimiz için o yapılır. Jeolojik raporu son yıllarda istenmeye başlandı. O arsa ile ilgili jeolojik rapor düzenlenir. Bu bütün projeler bir araya gelir. Denetim firması, eğer bina 200 metrekareden büyük ise denetim firması devreye girer. Biz projeyi gider ön izin olarak belediyeden alırsınız, uygundur der, tasdik eder. Ondan sonra projeyi tamamlarsınız. İncelenmesi için... Yeni olan bir şey bu... Önceden yoktu. 2000'den sonra başladı. Denetim firmasına veririz onlar inceler. Tek tek şartnamelere uygunsuzsa okey der. Ondan sonra onlar müracaat eder belediyeye. Ruhsat memuru inceler. Zaten daha öncede incelendiği için uygundur. Ondan da ruhsat harçları hesaplanır. Ruhsat aşamasına gelir. İşte ondan sonra, teknik elemanlar tek tek imza atmaya başlar. Biz mimar... Denetim firması hakkında kontrollükleri onlar imzalar. Diğer mimari projeyi de ben imzalarım. Ve harcını da ödersiniz ruhsatınızı alırsınız. O ruhsat... temel üstü denen, inşaatın temel üstüne gelene kadar 2 yıldır süresi. Eğer almazsan ruhsatını düşer. 2 yıl içinde almak zorundasınız temel üstünü ondan sonra da geri kalanına devam edersiniz aşama.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

A.A: Sahibiyim... Şimdi yeni bir şirketim var orda ortağım Gizem Hanım.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

A.A: Zaman zaman değişiyor. İşe göre. Üniversite öğrencilerinden gelen, parça iş yapan var. Şu anda sekreterimiz, ben, kızım.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

A.A: Şimdi ben proje ve taahhüt işi yaptım. 2004 yılında bıraktım. O tarihten sonra da taahhüt işi yapmadım. Mimarlığa devam ettim.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

A.A: Benim babam esnaftı. Serbest çalışıyordu. O zaman serbest çalışan sayı da çok azdı. Trabzon'da bizim 74'te açtığımız zaman mimar olarak 5. sıra biz. İnşaatçı arkadaşlarımız da vardı ama... Ağabeylerimiz. Ama bizimki 5. mimarlık bürosu... ona göre Trabzon'da serbest çalışan sayı azdı. Devlet memuru olma peşindeyken. Esnaflıktan geldiğimiz için... serbest çalışmayı...

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

A.A: Şimdi mimarlık, kentinde bizim başladığımız zaman avantajlı bir biçimdeydi. Çünkü, mimar sayısı azdı daha sonra Trabzon'da okulun olması dolayısı ile mimar sayısı artmaya başladı. Becerisi olan, müşteri ile iyi diyalogları olan projeyi alır. Ama diyalogunuz iyi değilse proje alma şansınız düşer. Bu sebepten başka işlere yönelirsiniz. Ya da bizim için, çok uzun yıldır yaptığımız için, takdir edersin bak kaçınıcı yılımız... (B.K.: Tabi deneyim, tecrübe...) Genelde müşteriyle olan ilişkilerimiz iyidir. Dolayısı ile o müşteri, veya daha önce ustalarla yaptığımız proje işleri, şimdi yap-satçılarla. Bazı arsa sahipleri gelir burada böyle bir arsa var. Müteahhit o da bakıyor uygunsu vatandaşa da anlaşıyoruz. Dolayısı ile proje işleri öyle gidiyor şu anda. Ama önceleri kesinlikle vatandaşa kalfa gelirdi. Şimdi ise yap-satçıya düştü. Çünkü vatandaşın bireysel artık bina yapma şansı yok. Yüksek paralara yapılıyor. Dolayısıyla, o önceden arsa alıp bina yapan vatandaşlar, şimdi daire almaya yöneldiler. Sadece daireyi alabiliyor. İmkânlar ona göre. Ama bizim en çok proje yaptığımız yap-satçılar. Köylerden yaptım. Şu anda epey... 90'lı yıllardan sonra artık köylerde villalar, köy evleri, onlara proje yapmaya başladım. Trabzon'un her yeri bütün şehirden dolayı... Büyükşehir diyorlar. Büyükşehir değildir Trabzon. "Bütün şehir"dir. Şimdi bunu okuduğunuzda göreceksin. Mimarlıkta bunu unutmayın; köysüz büyükşehir olmaz. Köyü olacak büyükşehirin. Trabzon'un her yeri mahalle oldu. Dolayısı ile "bütün şehir"dir. Bu farklı bir şeydir. Burda otobüslerin üzerinde büyükşehir yazdığına bakma. Dolayısıyla büyükşehir olarak deniyor ama "bütün şehir" olarak ifade ediyorum ben. Dolayısı ile köy dahi mahalle olmuştur. Çaykara'nın tepesi mahalle, Tonya'nın tepesi mahalle... Şimdi bu mahallede proje yapacaksınız gelecek vatandaş. Tip projeleri beğenmeyenler için söylüyorum. Tip proje var şeyin verdiği. Tip projeyi yaparsa problem yok zaten, ama tip projeyi yapmak istemiyorum, ki %90 istemiyor

zaten. Ona uygun değildir. Onun yaşantısına uygun değil. Eskiden barınmak için proje yapardın, vatandaşı barındırmak için. Şimdi yaşamak için bina yapıyoruz. Dolayısı ile vatandaşın ihtiyacına o tip projeler genellikle cevap vermiyor.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

A.A: Müşteri ne bekler: Bir, ilk hedefi projesini ucuz yaptırmaktır. En kötü şeyde odur. Ürününe bakmaz. Ben de ürüne bakarım. 74'ten bugüne yaptığım ürünler fiyat biçerim. Ama birçok arkadaşımız o müşterinin istediği fiyatlarla uğraşır. Ben onlarla uğraşmam. Hayatımda uğraşmadım. Fiyatta gördüğümü çıkarırım. Kaç lira der adam, benim bir bedelim vardır onu alırım. Hiç kusura bakma. Projemde böyle yaparım. Takip de ederim ben. Denetim firması olmasına rağmen. Şu anda denetlemesine rağmen... Yine yaptığım projeyi temelden alırım çatıya kadar çıkarım. Yani insan pek görmediği için aksaklık, aksayan şey görmedi diye. Ben yine kontrollüklere inanmam, inanmıyorum çok zaman. İyi çalışmıyor o sistem. Dolayısı ile kendim kontrolümü devam ettiririm.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

A.A: Türkiye geneline baktığımızda, Trabzon'da onun bir parçası. Trabzon eski bir tarihi kent. 1930'lu yıllarda Alman Lambert diye bir şehir plancısı –her halde mimarlıkta okudunuz- Trabzon'a bir plan önerdi. Dedi ki Trabzon merkezini aynen dokuyu koruyun, merkezi dokuyu koruyun. İkinci bir merkez, havaalanı tarafında ikinci bir merkez geliştirin. Üçüncü bir merkezde batısı olan, “h” ile başlayan şu anda Beşirli olan yerde üçüncü bir merkez oluşturun. Burası lineer bir kenttir. Bunun gelişmesi yatayda devam edecek, arka plana geç gider. Dolayısı ile buralarda heyelan yeri diye. Şimdi keşke o günkü idareciler o şehir plancıyı dinleselerdi. Şimdi görüyorsunuz, Trabzon merkezde sıkıştı. Sıkışınca yık-yap, yık-yap... eski doku bozuldu. Eski doku gitti. Trabzon tarihi bir kent diyoruz da... tarihi kentin içine girdiğimizde, tarihi kenti bize tanıttacak bir eserle karşılaşıyor musunuz? Çok az sayıda kaldı. Çoğu yıkıldı yani. Meydanın hemen kenarında “eski Lale Sineması” vardı. “Opera Binası”... Mesela Trabzon'un önemli eserlerinden biriydi. Ama şu anda yok. Birçok yerde böyle binalar yok. Keşke, bugünkü belediyeçilik anlayışı içinde bunlar korunsaydı. Ve yine bakın Pelitli'de şu anda o planlama yapılsaydı oradaki o yıkımlar olmazdı. Plansız yapılaşma işte. Aynı şey Trabzon'un kent merkezi de plansız yapılaştı. Planın önüne geçti vatandaş. Biz planları ona yetiştiremedik. Plan yapılı, alt yapısı hazırlanır, ondan sonra bina inşa edilir. Ama biz, bina inşaatı planlarımızı geçtiği için kötü yapılaşma ile karşı karşıyayız. Şimdi kentsel dönüşüm adı altında

dönüştürülürken de çok büyük mağduriyetler vatandaşa yüklüyoruz. Hâlbuki vatandaşın 60 metrekaresi ile 120 metrekaresi arasında hiçbir fark yoktur. TOKİ kanalıyla şu anda büyük mağduriyetler var Trabzon için söylüyorum, Türkiye’de de var. Bizim burada arsa bedelleri yüksektir Trabzon’da. Bu arsa bedelinin karşılığında yapılan binalarda yüksek fiyatla satıyor. TOKİ buradaki rantı başka illere taşıyor. Siz şu anda bizde ki arsa nerdeyse beş yüz bin liranın altında şey yok. Ama öyle yerler var ki bu elli bin. Bizim buradan aldığı para ile elli bin liralık arsa olan yerde bina yapıyor satıyor. Orda ki bedellerle... yüz bin lira... Bizim Trabzon’da bir kısmı mağdur ediyorsun ondan sonra onun rantını başka taşıyorsun. Bunu takasla çözmemiz gerekiyor. Yani o vatandaşa binasını yapıp, dairesini yapıp vermek zorundasın. Ben 1994’te belediye başkan adayıydım. Kentsel dönüşüm demiyordum o zamanda, “yeni mekânlar elde etme” diye sürekli belediye başkanlığı adaylığım süresi içinde söyledim. Derelerin boşalması da benim projemdir. O tarihte broşürlerim, muroşürlerim var Karadeniz Gazetesi’nde. Bu iki dereyi boşaltacağım, Çömlekçi’yi ticaret merkezi yapacağım diye ben... Yapanlara teşekkür ediyoruz ama yanlış, takas ile çözecekti. İnsanları mağdur etmeyeceklerdi. Bugün de aynı, kentsel dönüşümü yapmak istiyorsanız şehrin merkezinde; büyük bir alanı planlarsınız, oradaki zaten yoğunluğu, -küçük yollar var orada çok, araç dahi giremeyen yollar- onları inşaat alanına katarsanız artan kısmına belediye kendisi arsa ihtisas edecek arka planda, artan miktarını kendisi karşılayacak ki mağdur ederek en kolay yoldur. Geçen belediye başkanı bütün şehir belediye başkanı öyle diyor. “ ...Verdi verdi...” diyor. “...vermedi istimlak eder alırım.” Bu arkadan da birisi “ Yav, neyi alıyorsun” dedi. Şimdi eğer mağdur etmek istiyorsanız alırsınız. Şey yok... TOKİ’nin yasası zaten devlet içinde devlettir. Plan yapar – imar planını yapar- planın belediye meclisleri veya il genel meclisleri kabul ederse 45 gün, kabul etmezse 90 gün içinde yürürlüğe girer. Yani bunun -bu yasanın- anlamadı da bana sormadıktan sonra, ben belirlemekten sonra TOKİ belirleyecekse bu devletin kurumuydu bu devlet ne büyük devlettir. Vatandaşın hakkı yok ona daha. Öyle değil mi? Araştırdınız mı? Baktınız mı o yasaya? Böyle bir yasa bir olmaz. İnsan, insan olarak bakacağız olaya. Projeyi kime yapıyoruz? İnsana yapıyoruz... Eğer yaptığınız proje de rahat etmiyorsa ömür boyu rahatsız olur. Ben onun için yaptığım projelerde, proje bittikten, bina bittikten sonra giderim vatandaşın çayını içmeye. (B.K.: ne güzel hocam, fikirlerini alıyorsunuz.) “Sizin için neresi hoşunuza gitmedi?” “Neler istiyorsunuz?” diye sorarım. Genelde bayanlar kullandığı için... Bayanlardan, erkekleri ilgilendirmez o bir yatak odasını bilir işte akşama eve gider, uyuyacaktır. Ama bayan için o değildir. Yaşanacak mekândır. Onu

rahatsız ediyorsa ömür boyu rahatsız olur o binadan. Dolayısı ile bende zaman zaman yaptığım binaları, sitelerde sorarım. “Neresinden rahatsız oluyorsun?” bi dahaki projelerde onu yapmayız. Başladığım günden bu güne kullanıcının fikrini sorarım. Mimarlık odur zaten, kullanıcıyı rahat ettirmek önemli. İnsanlarla ilişkili iki meslek dalı vardır. Biri tıp, diğeri mimarlıktır. Birebir insanlarla ilişkilidir.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

A.A.: Şimdi, şöyle söylüyüm. Ortak dilin olma şansı yoktur. Mimarlık serbest bir alandır. Her mimar farklı şey düşünür. Onun için, ortak dil nerde olur? Hukuğunda olur. Ortak dil... Hukukta... Eğer siz hukukta ortak dil sağlarsanız buna dersin ki hukuğu ortaktır. Ama yaratma açısından herkes özgürlüğü vardır. Mimarlık en özgür meslektir. Onu öyle kabul edeceğiz. Çünkü mimarların bakarsanız, insan hak ve özgürlüklerini en fazla savunan, en fazla şey yapan mimarlardır. Niye? İnsanlarla birlikte ilişkiler içindedir. Şu anda, çeşitli meslek grupları bizim kadar bir arada değildir toplumsal olaylara. O aldığımız serbest çalışma şeyi var ya, mimarlıktan alınan... Serbest düşünce... Sizi, hayatınızı da o yönde etkiler. O mimarlıkta aldığınız eğitim. Dolayısı ile duyarsız kalmaz. Her şeyi, aksi bir şey oluyorsa sizi rahatsız eder. Etmiyorsa sizde bir problem vardır.

B.K.: K.T.Ü’ de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

A.A.: Tabi... Elbette... Şimdi, Türkiye’de 4-5 fakülteden biriydi. Mimarlık bölümü vardır da... Bizimki mühendislik olarak, mühendis-mimar yetiştirirdi ilk günlerde. Daha sonra yüksek mimar... Daha sonra da mimara dönüştürüldü. Sonra da meslek dalları ayrıldı. Şunu söyleyeyim, Türkiye’nin -bizim o devrede- Türkiye’nin en iyi mimarları Karadeniz Teknik Üniversitesi’nden mezun olurdu. O devirlerde üzülürdük, 70’li yıllarda gazetelerde yazardı... İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi mezunu eleman aranıyor diye. Altına da KTÜ hariç yazıyordu. Şimdi taşra diye kabul ediliyor. Bu taşralığı o günkü öğrenciler kırdı biliyor musun? O günkü öğrenciler o gazete ilanlarından dolayı, kırmıştılar onu. Daha iyi yetiştiler. Hırstan da, öyle bir şey olunca... İstemiyorum diyince... Kendini daha iyi yetiştirdi. Şunu söylüyüm ben sana; Karadeniz Teknik Üniversitesi’nin 70’li yıllarda, 60 yılların sonundan sonra... 70’li yıllardan sonra, 70-80 arası çok iyi mimarlar yetiştirmiştir. İstanbul Teknik’teki projelerden çok çok üstünde projeler yapmışlardır. Onlar villalarla uğraşırken, biz fabrika projeleri ile uğraşıyorduk. Bakın hastane projeleri ile... İstanbul Teknik’te hastane projesini değil, bizden kaç yıl sonra başladılar. Hâlbuki bana gelen stajyerlerden, bana geliyordu... Ne çalışıyorsun?

Bakıyorum konut... Ne çalışıyordu? Toplu konut... Yani büyük komplike yapılar yoktu. Fabrikaydı, hastaneydi... Küçük küçük şeyler... Biz 400'den başladık. 400 yataklı hastaneden başlarken onlar, 100 yataklı hastaneyi çözüyordu. Biz onların üzerine çıktık. Mimarlık Fakültesinde birçok insan kendi projesinin statiğini yapacak düzeye gelmiştir. Ben mesela iyi bir statikçiyim. Hala daha yapıyorum.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

A.A: Mutlaka, şeyiniz azdır... Yoğunluğunuz azdır. İnsan yoğunluğunuz az olur tabi. Proje sayınız az olur. Eğer tekseniz... Sayısı az ise orada mimarı, işiniz iyi olur. Ama sayısı fazlaysa, o alan merkezden uzakta... O zaman da problem yaşarsınız. Çünkü oralarda yoğunluk azdır. Bina yapan sayı fazla... Böyle bir problem var.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

A.A: Tabi var. Öyle müşterilerimiz de var. Olanlar var tek tük de olsa, dedesinden kalan bir bina var, köyün bir başında. Taş bir bina. Ben bunu yıkmadan nasıl yapacağım diyen var. Babamın emeği var, dedemin emeği var. O da onun içine betonarme yapıyı aynı iç duvarlarını yıkmadan restore ettiğim binalar var. Vatandaşa diyor “ Ya ne kadar güzel olmuş” diyor. “Aynı bina” diyor. Gittiğinizde güzel bir villa var önünüzde ama yapısal şeyi değişmeden. Babasına, dedesine, atasına saygılı olan insanlarımız da var. Yıkıp artı yerine yeni bina yap diyen sayı da daha çok daha fazla.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

A.A: Bir tadilat projesi getirdi vatandaşın biri. İki tane kolon ön cephesinde... Bu, Kunduracılar Caddesi'nde iki kolon var şeyinde... Planın önünde. Kullanıcı dedi ki “ Biz dükkânı yapacağız... Bu kolonları kaldırabilir misin?” Mevcut binada... Dedim “Kaldırırım”. İyi... Vatandaş geldi. Böyle, böyle işte... Bir ustamız var o zaman. Bu işin de ehli... Hesabını yaptım. Nasıl yapılacağını tarif ettim. İnşaata başladık. Tam şeye geldik. Kolonları kaldıracamız, yeni bir kiriş döneceğiz. Binanın üst katlarını taşıması için... Bina, üç katlı binaydı. Belediyeden geldi, durdular inşaatı. Bir arkadaşımızda “Müdür, ne oldu?” dedi buna. Dedi “Şikâyet var.” Dedi. “Yav, nasıl olur şikâyet. Kim şikâyet edecek bizi. ” dedi “Vallahi gel” dedi bana “Şikâyet var.” Gittim belediyeye. Baktım, mal sahibi kendini şikâyet etmiş. Dilekçe “Mehmet Tonguç”... Bina yapımından dolayı tehlike arz etmektedir. Belediye tarafından bakılması... Bende dedim belediyeye; “ya, bu mal sahibi.” Geldim

çıktım evinde terası var. Terasa gittim yanına “Ya Mehmet Abi,”... Yemekte yiyor bir yandan. “Mehmet Abi şikayet etmişsin kendi binanı” dedi ki; “ya, yıkılır bu kadar alan, 8-9 metre bir mesafe var... Bu kadar alan kolonsuz olur mu?” dedim ki; “ben teknik adam olarak bu olur diyorum da, buradaki vatandaşa mı kalmış.” Diyorum. Gerçi beni de korkuttular. Üst katta oturuyorum. Yıkılır... Neyse, dedim; “sen korkma, ondan bişey olmaz” öyle bir olayda geçmiştir.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

A.A: Şimdi şöyle söyleyeyim. Ben bir fiyat verdim mi... Birinin imar durumu aslı gelmeden fiyat vermem. Aslı gelir, ona fiyat veririm. Bir başkası gider, gelir vatandaş “Ya falan bu fiyata yaptı.” Al git... Karşılaştım. Meslektaşlar arasında bir şey odur. Ben hiç kimsenin projesini almam, kimsenin projesine imza atmam bugüne kadar. Bir tane birine, seçim zamanı o zaman milletvekili adayıydım. Birine rica ettim “Projeme imza atabilirsin” diye. Yani devrini ona verdim. Onun dışında ne kimsenin projesini alırım... Yani ilave geliyor, tadilat geliyor almam. Kimleri alırım, sadece vefat edenlerle buradan gidenlerden imza almışım. Onun dışındakileri almam. Vatandaş gelir, “Kim yapmışsa projeyi git ona yaptır, etik değildir.” derim. Ama yapmıyorlar mı? Yapıyorlar... Kimsenin projesine elimi sürmedim. Sanat eseridir o, gitsin kendi eserini kendisi yapsın. Bir de, meslektaşına saygıdır o. En büyük sıkıntı odur. Bakın, şu an meslektaşlar arasındaki dayanışmayı kıran en büyük sıkıntıdır. Para kazanacağım diye, bir meslektaşının projesini almak yanlış bir şeydir. Teklif vermek, aslı gelmeden, tapunun aslı gelmeden, tapunun aslı için fiyat vermem. Aslını getir. Veriyorum ona fiyat, işte “Falanca bu fiyat veriyor” diyor. Sen fiyat almak için geldin. Fiyat almak ayrı. Ben fiyat almaya, fiyat vermem kimseye. Bu kaç liraysa... Yapacağım projeye fiyat veririm. Onun dışındakine... Dolayısı ile tabii ilkel de olmak lazım. Ben bazen derim, “Ben hayatta haram yemedim.” Diyor bana ki – 65 yaşındayım- adam diyor bana ki; “Sen yani hiç...” haram yenmedim ki hiç. Alın teri benimki. Onun için rahatım. Biz çocuklarımızı da aynı yetiştiriyoruz. Kimsenin malında gözümüz yok.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

A.A: Memnunum yani. Desen ki, yeniden okula başlasan, yine de mimar olurum.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

A.A: Her ikisi de... Zaman zaman patron, zaman zaman işçi olduk. Onun için iç içedir o. Yani onu birbirinden ayırmam. Masa başına oturduğunuzda işçi, giderseniz, o aynı inşaatı yaptırarsınız patron... İşçi çalıştırırken hem işçisin hem patron.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

A.A: Mimarlığın olmadı. Çünkü ben zaten, düşüncelerim çocukluğumdan beri aynıydı. Şimdi de devam ediyor.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

A.A: Şimdi şöyle söyleyeyim. Bizim toplumda alışla gelmiş şey, anlayış var. Ne kadar mimar varsa, 80 öncesi kalıntılarıyla, "Ya bunlar solcudur". En büyük damga odur bizim için. Ben her zamanda şunu söyledim; "Ben mimarım ama sağ görüşlüyüm." Anlatabiliyor muyum? Bunu bunla niye kıyaslıyorsun? Mesleğin öyle sağcılıkla, solculukla alakası yoktur.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

A.A: İlk yıllarda... İlk yıllarımızda tabi, sayımız az, ayrıcalıklı, sokakta tek tük görünür. O zaman öyleydi. Ama şu anda, bütün mesleklerde olduğu gibi mimarlıkta sıradan gibi oldu.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

A.A: İnsan yaşamını düzenleyen meslek dallarından biridir.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

A.A: Her ikisi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

A.A: Şimdi mimarlık ürünleri olarak kuruluyor. Mutlaka ideoloji ile iç içedir. Etkilenirsiniz. Ama iç içedir birbirinden ayıramazsınız.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

A.A: Mimarlar zaman içinde toplumu değiştirir. Yani zaten görevlerinden biri de odur. Mimar onu diyorum ya, hayal gücü olan adam. Yoksa monoton bir insan hep mimarlık yapsa ne olur... Yaratıcı tarafını alacaksınız. Yaratıcı tarafını da topluma adapte ettireceksiniz. Bir şekilde içine girecek.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

A.A: Şimdi, hiçbir bilim dalı öteki bilim dalını reddedemez. Dolayısı ile mimarlıkta da aynı. Reddetmesi de mümkün değildir.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

A.A: Her ikisine de var. Hem sosyal bilimlere, hem de mühendislik alanlarına hitap eder.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

A.A: Mimarlığın, elbette yani zaman zaman karşılaştığımız şeyleri yok diyemezsiniz.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

A.A: Yok. Yok, öyle bir şey. Yöreseldir hepsi. Trabzon’da farklı düşünürsünüz, doğuda farksız düşünürsünüz. Eğer burada yaptığımız yapılar, çok doğudaki mimarlığın hoşuna giderse, işte kopya çekerek taşır. Ama ilk etkiler diyim yöreseldir. Burada ayrı, orada ayrıdır. Biz 1800’lü yılların şeyine bakıyoruz, Avrupa’daki yapılarına, -inceleyin bakın- mesela ortak bir tuvalet, ortak bir banyo... Biz şunu savunduğumuz zaman Türk hamamı, her evin içinde eski yapılarda bir hamam var, hamacık derler. Kendi yapıları içinde veya eski dolabın içinde falan. Bu bizim etkilendiğimiz alan. Mesela bir proje yaparken bizi sürekli ikaz ederler; “Aman, tuvalet taşı Kible’ye gelmesin.” falan filan... Bunlar bir başka toplumda düşünülmez ama. Sizin yörenizde düşünülüyorsa öyle yapmak zorundasın. Yani sizi yönlendirecek. Yapısı da yönlendirir, orada yaşayan insanlar da yönlendirir.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığımızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünüyorsunuz?

A.A: Türkiye’de mimarlar genelde, Mimar Sinan etkilenererek yapılaşmayı yapmışlar. Sen orda olduğun günden bugüne yapısı var Mimar Sinan’ın. Ama bir yapı var, bir de yapı

var... Mimar Sinan'a baktığımızda, büyük açıklıkları geçen, köprüleri geçen, ondan etkilenen mimar sayısı çoktur bizde. Selçuklu mimarisi yapısı... Mimarlıktan etkilene etkilene zaten az önce söyledim ya; "İyi kopya çeken, iyi mimardır." O sanat eserlerinden etkilenecek yolunuzu çizersiniz, ya Selçuklu mimarlığından çok etkilenirsiniz, ya Osmanlı'dan etkilenirsin. Ya da geleneksel mimariden çok etkilenirsin. Bizde geleneksel mimariden etkilenen sayısı çoktur. Yani o, yapısal çevreden çok, geleneksel etkilenen çoktur. Örneğe, Ortahisar'da biz 72'de tarihi eser tespiti yaparken, doğudan gelen arkadaşlarımız kerpiç evden geldiği için, onların hepsini tarihi eser sanıyor. Mimarın yaşadığı yer çok önemlidir.

B.K: Sizce Türkiye'de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

A.A: Şimdi, sürekli değişen yönetmelikler, sürekli değişen kanunlar... Takip edemezseniz serbest piyasada proje yapamazsınız... Ankara karar verirse buradaki yapısal bir arazinin topografyasını bilemez. Ona göre yönetmelik hazırlarsın. Burada geldiğinizde uygulama yapamazsınız. Ne yapacaksınız o zaman? Belediye meclislerini çalıştıracaksınız. Dolayısı ile buradaki sıkıntıları giderecek. Sadece Ankara'dan yaptığınız yasalarla burası yürümez.

B.K: Çok teşekkür ederim.

A.A: Rica ederim, memnun oldum.

- Değerlendirme

Mimar aktöre göre mimarlık mesleği mühendislik mesleği üzerinden beğendirilmektedir. Toplumda mimarlığı kimse bilmemekte ancak mimarlık elektrik makine gibi pek çok alanı kapsamaktadır. Görülmektedir ki özellikle 1960-1970'li yıllarda mimarlık mesleği tam karşılığı olan bir meslek değildir ve sürekli mühendislik mesleği üzerinden değerlendirilmektedir. Aktörün verdiği bilgilerden 70'li yıllarda inşaat mühendisliği dışındaki mühendisliklerin iş karşılığı yoktur. İnşaat mühendisliğini karşılayacak meslek olarak mimarlık mesleğini göstermektedir. Yani mimar mesleğini tasarım tarafıyla değil teknik çizim üzerinden değerlendirmektedir. Aynı şekilde zihnindeki mimar imajını da mühendislik üzerinden çizmiş ve mimarlık aktivitesinde de bu arayış içerisinde olmuştur. Eğitim alanında KTÜ'nün farklılığını merkezden uzak olması üzerinden anlatmaktadır. Mimar aktöre göre farklı yöreden taşra çocukları geldiği için bakış açıları farklıdır. Aktör 1974'te açtıkları ofisin Trabzon kentinde 5.mimarlık ofisi

olduğunu ve serbest çalışan sayısının azlığını ifade etmektedir. Aktörün anlattığı “Önceleri kesinlikle vatandaşla kalfa gelirdi” ifadesinde mesleğin vatandaş tarafından yalnızca yönetmelik ve imza yetkisini kullanmak olduğunu belirtmektedir. Aktör mesleğinin bilgi alanını ideolojik bir araç/söylem olarak kullandığını belirtmektedir. Taşrada aldığı mimarlık eğitimini merkez okullar üzerinden, müşteriyle oluşturduğu ortak dili ise geçmiş ve kültürü koruma üzerinden değerlendirmektedir. Mimarlık mesleğini daha önceki aktörler gibi toplumüstü bir tanımlamayla değerlendiriyor. Mimar toplumu değiştiren/iyileştiren bir birey olarak tanımlanmakta ve Erken Cumhuriyet dönemindeki katı mühendislik ideolojisinin 1970’lerde dahi sürdüğü görülmektedir. Mimarlık pratiğini aktivitenin yapıldığı yer/yöresellik üzerinden ve Türkiye’deki mimarlık pratiğini ise premodern mimarlık aktivitesi üzerinden değerlendirmektedir.

2.2.6. Sezgin ATASOY

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

S.A: 1960, Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

S.A: 82’dir de 83. Yani dönem kaybıdır.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitimini seçmenizin sebepleri nelerdir?

S.A: Tamamen tesadüf.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizde etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

S.A: Bir tek mimar yakın çevremde vardı. Sabri ağabey, bizim Sabri Şentürk. En eski mimarlardan. Ama şunu biliyor muyduk? Yani mimarlıkla inşaat arasında ne fark var? Çok da bilmiyorduk yani. Üstten aşağıya yazdık, neresi geldiyse. Bilinçli değildi.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

S.A: Necdet ağabey havalıydı. Necdet ağabeyi iyi mimar olarak görüyordum Trabzon’da. Yani onun ismi geçiyordu, Necdet Kırhan Yazıcı’yı söylüyorum. Benim

çalıştığım, staj yaptığım ofiste de Hüseyin (Şahin) ağabey vardı ama Hüseyin ağabeyden çok bir şey görmüş değildik. Yani orada da benim üst sınıflardan da arkadaşlarım vardı. Kooperatif projeleri çiziyorduk. Daha doğrusu birtakım tipolojileri belli projelerdi. Orada mimari kavram olarak çok ağırlıklı değildi. Ya da bugünkü kadar geniş değildi yani istekler, arzular, hayal edilenler temiz bir konut sahibi olmaktı. Yani lükse girmeden bir apartman yapabilmek, apartman içerisinde olabilmek insanların amacı biraz buydu. O zamanlar bir otoparktan bahsetmek yoktu, araba sayısı belliydi. Dolayısıyla otopark insanın aklına bile gelmiyordu. Yani kapının önüne çekersin gibi düşünülüyordu. Şimdi bir daireye birden fazla otopark ihtiyacı doğdu.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

S.A: Her zaman isminden söz ettirecek bir mimar olmak istedim. Sonuç olarak da onu başardığımı söyleyebilirim. Ama bir şeyin farkına vardım. Hiçbir şey tatmin etmiyor beni. Yani çok güzel bile yaptığım bir şey, onu çizerken çok güzel hayal ettim, belki uygularken yaptım ama bir müddet sonra keşke öyle değil de böyle olsaydı gibi şeyleri çok söylerim. Sonuç olarak benim yaptığım şeyde, bu Sezgin'in elinden çıkmıştır, Sezgin'in projesidir denebiliyor mu? Denebiliyor yani. İstesen de istemesen de bir çizgi sahibi oluyorsun. Bir karakteristiğin oluyor. Ama neler yapmadığımızı, neler yapamadığımızı düşündükçe, o yelpazeyi gördükçe, dünyayı tanıyıp anladıkça hiçbir şey yapmadığımızın farkına varıyorum.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

S.A: En çok etkilendiğim hocam Erdem Aksoy. Yani 7. yarıyılıda falan gelmişti bize. Ama somut şeyler söylüyordu yani dizayn ederken nelere dikkat edilmesi gerektiği gibi birtakım şeyleri daha somut olarak onun söylediğini hatırlıyorum ve duruşuyla, konuşmasıyla etkileyiciydi.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

S.A: Eğitilirken dünyanın ne kadar geniş olduğunu ya da mimarlığın ne kadar geniş bir yelpazesi olduğunu çok fazla bilemiyorduk. Çünkü o zaman dünya bugünkü kadar küçük değildi. Yani daha İstanbul'u bilmiyorsun, Avrupa'dan, Amerika'dan falan söz edeceksin. Dolayısıyla yaptığımız şeyler daha geleneksel şeylerdi. Bugünkü gibi çeşitliliği olan, bugünkü kadar karmaşık olan, teknik kısmı da yalıtımı vesairesi bu tür şeyler çok

yoktu. Bunlar insanlar zenginleştikçe, insanlar dünyayı tanıdikça kendi mekânlarına aldıkları şeyler de zenginleştikçe canınız da daha değerli oluyor. Dolayısıyla gerek statik olarak, mühendis olarak emniyet payları çok yükseliyor, gerekse mimar olarak mekânlar büyümeye başlıyor, çeşitlenmeye başlıyor. Herkesin bütün çocukları bir odadayken, şimdi her birine ayrı ayrı oda veya hobi odası gibi bir şeyler oluşmaya başlıyor.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

S.A: Mezun olduğumuz okul o zaman Türkiye’de 4 ya da 5. okul yani fakülte olarak buydu, akademik olarak başka yüksekokullar vardı. Eğitim olarak bizim hocalarımızın da çoğu dışarıdan geliyordu zaten. Dolayısıyla işte İ.T.Ü’de ne oluyorsa burada da benzeri oluyordu. Aradaki fark şehirlerin mevcut mimari yapısı öğrenciler için laboratuvar görevi gördüğü için bunu büyük şehirlerle kıyaslamak çok mümkün olmuyordu. Taşrada olmamızın bizim aleyhimize olduğunu düşünüyorum.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandıladığınız şey nedir?

S.A: Meslek şovenizmi.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

S.A: Düşünmüyorum. Şunu söyleyeyim, ben de okula gidiyorum ya, çocuklara sanki çok daha somut bir şekilde sonuca nasıl gideceklerini anlatmaya çalışıyorum. Bu anlamda hep şunu söylüyorum, keşke her hocanın farklı bir tarzı vardı. Ama keşke bana da somut olarak böyle söylemiş olsaydı. Bir çözüme giderken çok fazla zorlanmazdım diye düşünüyorum. Dolayısıyla ben onu çocuklara daha somut olarak, önce mühendislik kısmını anlatmaya gayret ediyorum. Yani mimar olmadan önce mühendislik kısmını anlamak gerekiyor, sonra mimarlık dediğimiz sanatsal kısmına bir şey katmak gerekiyor. Ama önce olmazsa olmazı matematiktir diye düşünüyorum.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

S.A: Özel yeteneği elinin çok iyi olması gibi mi yoksa eli çok yatkın değil ama mimarlığı çok seviyor olması mı diye düşünürsek, bence mimarlığı çok seviyor olması çok daha önemli. Ama mimarlığı çok severken elinin yetenekli olması onun artısıdır. Ama öncelikle mesleği çok sevmesi, yeteneksiz bile olsa çok sevmesi daha önemli. Çünkü geliştirebilir. Farkındalığı fark edebilecek duruma geldiği zaman bir ressamdan öteye geçebilir. El yeteneği olan biraz ressam gibidir. Güzel bir şeydir, hoş bir şeydir ama bu tür

insanlar da genelde mimarlık yapmıyorlar. Özgüvenleri yüksek oluyor, yapmıyor başka bir şeye geçiyorlar. Ama gerçekten el yeteneğini de işin içerisine katmak çok hoş olsa gerek. Ama insan geliştirebilir onu söyleyeyim. Yani yeter ki istesin ve farkına varsın gördüklerinin.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

S.A: Birçok mimarlık fakültesi olmasa da bir mimarlık fakültesi olmuş olsaydı, 100 kişi vardır orada, bu 100 kişiden herkes belki mezun olacak ama, dizaynır olacak olanı belki 10 kişidir. Dolayısıyla çok fakülte olduğu zaman, bu da 1000 kişi olduğu zaman buradan da elenip gerçekten mimarlık yapacak olan belki 100 kişidir. Dolayısıyla çeşitliliğin olması hem görgümüzü, başka çizgilerin de, çok çeşitli çizgilerin de olması, bunların mimariye yansması bizim de ufkumuzu açıyor. Dolayısıyla bunun bir zararı olduğunu düşünmüyorum ama dizaynır olmaması gerekenlerin de bu işin içerisine girmesi işin sıkıntılı tarafı.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

S.A: 83'ten bu yana alabilirsiniz.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

S.A: Evet, öğrenciyken. 80-83(yıl aralığında).

B.K.: Mesleğe başladığımız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

S.A: Belediyeye müracaat ediyorsunuz, vergi dairesine müracaat ediyorsunuz. Bir muhasebeciyle ilişki kurup vergi dairesiyle ilgili işlemlerinizi yürütüyor. Sizi vergi mükellefi yapıyor daha doğrusu. Çünkü fatura kesebilmesi için vergi mükellefi olmak gerekiyor. Oda kaydı gerekiyor mimarlar odasına kayıt olmak gerekiyor. Dolayısıyla mimarlar odası, belediye ve vergi dairesi üçgeni içerisinde bu birimlerle işiniz olması gerekiyor. Trabzon'da mimarlar odası temsilciliği vardı o zaman. Oradan büro tescil belgesi almamız gerekiyordu. Büro tescil belgesi ilk açtığımız zaman yoktu zaten. Daha sonra biz getirdik onu. Bizler mimarlar odasında yönetici olunca mimarlar odasının gelişimine bağlı olarak, mimarlık örgütünün gelişimine bağlı olarak bu belgeler her yıl bir

şeyler eklenerek büyüyüp gidiyor. Mimarlar odasına kayıtlı olmamız gerekiyordu. Daha sonra tescil belgesi alınıyordu. Daha sonra başka belgeler de gerekli olabiliyor yani çeşitli etkinliklere katılmak, çeşitli mesleki eğitimlere katılmak gibi. İşte oralardan alınan ya da alınacak olan belgeler söz konusu. Özellikle son birkaç yıldır hükümet ya da hükümetler odaların işlevine ve odalara bağlılığı azaltmaya gayret ediyorlar. Yani böyle bir şey var. Örneğin o yıllarda vize vardı yani projelerimiz odadan geçiyordu ve çizim standartlarına uygun olduğu orada kontrol ediliyordu. Şimdi mesela Bayındırlık Bakanlığı bunu istemiyor. Yani kanun çıkartmış işte, “by pass” ediyor. Ama Mimarlar Odasından yine üyelerinin sicili isteniyor. Sicilini tutuyor mesela. Yani zorunlu evraklardan bir tanesi bu. Siz serbest mi çalışıyorsunuz, çalışmıyor musunuz diye oradan sicili alarak ve yaptığınız işlerle ilgili oradan bilgi alınabiliyor.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

S.A: İlk başladığımız dönemde önce mimarlar odasından vizeye gidiyordu bir kere. Daha sonra ruhsat memuruyla baş başa kalıyorduk ve o günkü yönetmeliklere uygun olup olmadığı kontrol ediliyordu. Eğer uygunsa onaylanıyordu zaten. Uygun değilse tartışmalı olabilecek konularda ruhsat memurunu siz ikna etmeye çalışıyorsunuz yani niye yaptığınızı anlatmaya çalışıyorsunuz. Eğer yönetmeliğe aykırıysa geri döner tabii ki düzeltilmesi lazım. Düzeltildikten sonra onaylanır...

Kaldırdılar (Mimarlar Odası’ndaki vize işlemini). Birkaç yıldır. Ama biz şöyle yapabiliyoruz yani. Kendi inisiyatifimizle işte yine odamıza gönderiyoruz. Ama birçoğu göndermiyordur yani... Fark etmiyor. Yani belediye odadan vize istemiyor.

Belediyeye proje sunduğumuz zaman yine mimarlar odasından sicil belgemizi getiriyoruz. Yani serbest çalışıp çalışmadığımızı bu şekilde belli etmemiz gerekiyor onu da mimarlar odasından alıyoruz. Dolayısıyla o sicil belgesini projeye birlikte, projenin dilekçesiyle birlikte belediyeye veriyoruz, proje dosyasının içine koyuyoruz. Denetim büroları olmadan önce TUS diye bir şey vardı. Teknik uygulama sorumluluğu vardı. O zaman bina yapılırken ki sorumluluğu üzerimize alıyorduk. Ama şimdi onu yapı denetim yapıyor. Dolayısıyla mimarların böyle bir yükümlülüğü yok. Denetim onlara devredildi.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

S.A: Ortağı.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

S.A: 5 çalışan.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

S.A: Proje artı uygulama.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

S.A: Önce gerçek anlamda mimarlık yapabilmek için. Kendi projelerimizi, kendi tasarım yeteneğimizi somuta çevirmek için. Ve zaman içerisinde deneyim sahibi olmak ve daha güzel şeyler üretmek ve ona paralel olarak da ekonomik durumun güçlenmesi gerekiyor. Nitekim de böyle olmuştur. Yani zaman içerisinde siz iyi bir mimarsanız size tasarım yaptırmak isteyenler artıyor tabii. Bu piyasada isim yapmış oluyorsunuz. Ve birçok arkadaş mimar olmaktan müteahhitliğe geçiyor mesela. Belki o kısmı daha paralı olarak düşünülebilir. Ama ben mesela mesleği çok seven birisi olarak dizaynır olmaktan hiç vazgeçmedim. Ve yaptığım şeylerin uygulamasına başladım. Dolayısıyla müteahhitlik kısmını da aynı anda ikisini yapmaya gayret ettim. Ve güzel sonuçlar aldığımı düşünüyorum. Yani yaptığımı, yapabilecek olduğumu, çizdiğimi uygulamak açısından örnek oluşturduğumu. Ben öğrenciyken çalışmaya başladığım için o dönemler için yeterli olduğumu, yani mezun olduğum zaman mezun olana kadar ki süreçte çalıştığım büronun işlerini ben yapıyordum. Projelerini ben yapıyordum. Dolayısıyla yeterli olduğumu düşünmüştüm. Bir grup arkadaşımınla birlikte gerek mimarlık bölümünden gerekse inşaat bölümünden arkadaşlarımla birlikte büro açmaya karar verdik. Yani birlikte büro açabilir miyiz diye düşündük. Sonra bir ofis kiraladık. Önce iki arkadaş başladık aslında. Yani Selahattin bey ve ben. Selahattin bey de benim dönem arkadaşım inşaat bölümünden. Ama öğrenciyken çalışırken de o da başka bir statik büroda öğrenciyken çalışıyordu ve karşılıklı ilişkimiz vardı. Dolayısıyla kendi işimizi yapabiliriz diye düşündük. Ve büyük bir büro açmayı kararlaştırdık daha sonra bizim büro açmak istememiz benim sınıf arkadaşlarımla da işte onları da heyecanlandırdı, birlikte olalım falan dediler. Tamam dedim o zaman, iki kişi de öyle vardı.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

S.A: Trabzon her şeye rağmen Türkiye’de ortalama bir şehir. Onun için mimarlıktan ya da sanattan anlayan ya da ilgi duyan, mimarlığın ne olduğunu bilen açısından yok olduğunu söylemek mümkün değil yani. Böyle bir şey var mı? Var. Ama sonuç olarak

Trabzon'dasınız. Trabzon'da mimari olarak yapılabilecek şeyler sınırlı. Örneğin büyük şehirlerdeki gibi çok amaçlı yapılar yok. Çok büyük ticari projeler yok. Yoktu daha doğrusu, şimdi biraz daha oluşmaya başladı. Demek ki küçük şehirlerle büyük şehirler arasında ekonomik olarak farklılık varsa bu mimariye de yansıyor. Dolayısıyla biz daha çok ne yapıyoruz? Daha çok konut yapıyoruz. Küçük ölçekli pasajlar yapıyoruz. Küçük ölçekli çarşılar yapıyoruz...

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

S.A: Son yıllarda daha bilinçli tabii. Yani insanlar oturdukları mekanları ya da mahalleleri daha iyi analiz edebiliyorlar. Dolayısıyla daha sosyal alanları da olan şeyleri tercih ediyorlar. Sosyal alanlar derken işte kafeteryasından, oturma yerinden, varsa spor tesisinden faydalanmak istiyorlar. Özellikle çocukları için buna daha çok yöneliyorlar. Dolayısıyla mimarlar ya da yapımcılar, müteahhitler yaptıklarını satabilmek için, yaptıklarını pazarlamak için sürekli daha ne yapabilirim içerisindedirler. Bunlar birbirini tetikliyor. Yani mimar çiziyor müteahhit yapıyor, halk onu görüyor sonra gördüğünden başka şey daha istiyor. Karşılıklı olarak birbirlerini tetikliyorlar. Ve medyanın aracılığıyla da birbirlerini, turizmin aracılığı olarak da dışarıdakini de görüyorlar. Dolayısıyla istekleri, arzuları bir moda şeklinde artabiliyor. Dışarıda gördüklerini almaya gayret ediyorlar. Yani bunu bazen müteahhit yapıyor halka sunuyor, bazen halk istiyor mimara çizdirip müteahhite yaptırıyor gibi. Ya da mimarlar müşterisine bunları sunuyor, karşılıklı birbirlerini ikna ediyorlarsa uygulamaya da geçiyor. Her birinin oransal olarak bir şeyi var. Yani bir dubleks evde ya da villada oturmak isteyenler, apartmanda oturmak isteyenler, daha büyük olmasını isteyenler, daha çok sosyal alanı olmasını isteyenler veya sadece şehir merkezinde oturmak istiyorum diyenler. Daha apart şeylerden bahsediyorum yani. Şehir içerisinde bir site olmadığı zaman altyapı eksikliği olabiliyor ama şehrin içerisinde olduğu için de kendini mutlu sayanlar var. Böyle bir kesim de var.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

S.A: Tabii kısmi olarak görüyoruz. Yani oradaki büyüktür, buradaki küçüktür. Ama önce oralarda oluşuyor, sonra buralara yansması oluyor. Önce oralarda AVM'ler kuruldu sonra buralara yansması geldi. Önce oralarda gazetelerden, dergilerden, internetten, sitelerden çeşitlilik, sitelerde çeşitli fonksiyonlar, sosyal alanlar, ev tipleri, daire tipleri, mekânlar, mekan anlayışlarını görerek onların yansımaları da Anadolu'ya taşraya doğru hızlı bir şekilde geçmiş oluyor. Burada internetin veya medyanın olması çok önemli.

İnsanların gezip görmesi de çok önemli bir şey. Görüyor, gördüğünü de istiyor. Bu iç mimariye de yansıyor, evlere de, sitelere de yansıyor tabi.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

S.A: Trabzon'da yapılan binaların birçoğunun anonim olduğunu söyleyebilirim. Ben kendimden söyleyeyim mesela, tasarladığım bir şeyi uygulamaya da geçtikten sonra, bir müddet sonra bakıyorum yoğun şekilde benim kullandığım öğeler birçok mimar arkadaşımın projesinden de geçmeye başlıyor. Yani etkiliyor onları. Belki onların yaptığı da beni etkilemiş olabilir yani. Çok böyle bir şey olmadı ama olmasını isterim yani, benimkine benzer yapıyorlar diye bir sıkıntım yok, hoşuma da gidiyor. Onların da yapmasını, benim de etkilenmemi isterim yani üzüm üzüme baka baka kararır misali. Ortak bir dil var aslında. Yani sonuç olarak analiz yapıldığı zaman çok farklı şeylerin ortaya çıkmadığını söyleyebilirim. Bu sadece mimarların problemi de değil. Yani istenen şey ne? İşte bir site yapıyorsun. Sonuçta 3+1, 4+1, 2+1 konut yapıyorsun. Bunun da aklışelim bir mimar için şeması belli. Ekleyebildiğimiz şeyler daha çok dış cephede onu yapalım, bunu yapalım gibi şeyler. Bunlar da ortak neden olabiliyor. Çünkü piyasaya bunlar sürülüyor. Bu sunulan şeyleri, olan malzemeleri mimarlar seçiyor. Dolayısıyla ortak bir dil oluşuyor. Kesinlikle etkileşim oluyor. Yani bu sadece mimarlıkta değil. Siz iyi çalışan bir fırın yapmış olsanız yanınıza bir tane daha geliyor. Hemen bir tane daha geliyor. Yani siz orada ekmek paranızı kazanıyorsunuz ama çoğalıyor. Trabzon öyle bir yer. Dolayısıyla etkileşim. Ortak bir dil oluşturulabiliyor. Bu iyi anlamda mı kötü anlamda mı, şartlar aslında böyle bir şeye zorluyor. Bir de mezunların çoğunun KTÜ'den olmuş olması da ayrı bir ortak yapı.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

S.A: Etkiliyor tabi, çeşitliliği azaltıyor. Keşke dışarıdan daha çok şey olsa. Çünkü geleneksel eğitimde usta-çırak ilişkisi. Çağdaş eğitimde siz okula gidiyorsunuz, 7-8 tane proje yapıyorsunuz, her birini ayrı hocayla da yapabiliyorsunuz. Dolayısıyla her birinin fikrini almış oluyorsunuz. Aradaki fark bu. O zaman farklı okullardan gelenler de tabi ki farklılık yaratacaktır. Çok daha çeşitli olacaktır. Ama eskiden bu daha çok ekol anlamındaydı. Yani işte falan okulun mezunları şöyle bir yol takip ediyor gibi söylenebilirdi. Ama bugün iletişim çok yoğun ve çok yüksek olduğu için çok da fazla şey kalmıyor. Mesela ben özgün diye bir şey yapıyorum sonra bakıyorum evin öbür tarafında var. Dolayısıyla özgünlüğü kalmıyor. Eskisi gibi özgün eser yaratmak çok daha zor. Çünkü

dergiler, kitapla, internet ve bilgisayar çağının, bilgisayar destekli mimari tasarımın getirdiği sonuçlar dünyanın her noktasında yapıları görme olanağı veriyor ve insanlar eskisi gibi şu şu şu mimar denemiyor bile. Yani yelpaze çok genişledi. Ve herkesin her şeyden haberi var. Dolayısıyla özgün bir şey yapmak çok zorlaştı diyebilirim. Yani bütün bunun içerisinde biraz düzgün olabilmek büyük bir başarı diye düşünüyorum ben.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

S.A: Belli bir yere kadar büyürsünüz. Trabzon'un en iyi mimarı da olsanız yapacağınız şey bellidir. Mesela buralarda bir konut planlıyorum dediğin zaman 100 konut, 200 konut gibi limitler vardır. Ama Ankara'dan, İstanbul'dan bir meslektaşımızla konuştuğumuz zaman da 1000, 2000'den bahsettiği zaman da siz susuyorsunuz. Yani arada büyük bir fark var. Burada az kazanıp az harcarsınız. Büyük şehirde çok kazanıp çok harcarsınız. Böyle bir şey var. Burada az görürsünüz, eğer dünyayı görmüyorsanız dışarıya sırtınızı dönüyorsanız o zaman öğrenmeniz de az olur. Ama büyük şehirde her türlü mimarların sayısının fazlası, çok çeşitli okullardan mezun olan mimarların olması, hepsi bir artıdır. Başkalarının ne düşündüğü, el elden üstündür gibi bir şey var. Dolayısıyla tasarımda her zaman daha iyisi var. Daha iyisi siz de olabilirsiniz ama çok kültürlülüğün, çok etnik yapının olduğu yerlerde bunlar çok daha belirgindir. Çünkü mimarlık biraz da sizin geçmişinizle ilgili bir şeydir. Sadece sonradan öğrenilebilir, gelişebilir ama çok iyi bir mimari çevrede yetişmişseniz, doğru büyümüşseniz onun etkileri de mutlaka daha iyidir.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

S.A: Mümkün. Zaman zaman daha mümkün oluyor ama genel olarak ne yaptığınıza bağlı. Eğer mimarlıktan konutu kastediyorsanız herkesin ortak birtakım şeyleri var ama kişiye özel bir ürün ortaya koyuyorsanız o zaman onun sosyal seviyesine bakıp ya da ne istediğine baktığınız zaman anlayabiliyorsunuz. Biz tabii toplum içerisinde en aşağıdan en yukarıya doğru hepsini bildiğimiz için ortak bir dilimiz olabiliyor. Arada spesifik şeyler oluyor. Özellikle bazı kişiler size bırakabilir, siz yapın diyebilir. Siz onun sosyal düzeyine bakıp yine kendi dağarcığınızdan bir şey ortaya çıkartabilirsiniz.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

S.A: Mesela müşteri dedi ki “Sezgin bey ya kusura bakma bir eskiz de getiremedim, taslak da getiremedim”... Buna benzer daha bir sürü var şu anda aklıma gelmiyor ama. Her

biri bir olay aslında. Yani mesela siz binayı tasarlayıp uygulamaya geçildiği zaman, bina şekillenip sona doğru gitmeye başladığı zaman mal sahibi onu kendisine şey yapmaya çalışıyor. Sizi dışlamaya, kendisini işte ben yaptım demeye başlıyor. Çünkü ortaya çıkan somut bir şey olduğu için böyle bir şey de genel olarak var yani bunun sahibi benim. Bazen müşteri işte “Ben falanca mimarla çalışıyorum.” diye övünebilir ama insan egosu bunu ben yaptım deme gereğini duyuyor. Bunları da görüyoruz yani.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

S.A: Aslında temel olarak mesleğimizde usta olmamız. Önce iğneyi kendimize batırmamız lazım. Bizim çok iyi bir usta olmamız gerekiyor, ikna edici olmamız gerekiyor. İkna edebilmek için de çok iyi bilmek gerekiyor. Yoksa meslek şovenizmiyle çok iyi bir tüccara, çok iyi bir esnafa işini öğretmeye kalkarsanız çok başarılı olamayabilirsiniz. Sizin mimar olarak ondan almanız gereken şeyler var. Orada ukalalık etmeden dinlemeniz gerekiyor. Bilmeniz gerekiyor.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

S.A: Aslında memnunum. Tasarımcı olmaktan memnunum bir kere onu söyleyeyim. Çünkü tasarımcı olmak ne tasarlarsanız tasarlayın işin içerisine sanat girdiği için, işin içerisine kişilik girdiği için, işin içerisine yaratıcılık girdiği için çok hoş bir şey.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

S.A: Kendimi patron olarak görmüyorum. Kendimi emekçi olarak görüyorum onu söyleyebilirim. Çünkü patron olmak başka bir şey. Bir patronaj şeyiniz vardır ama mesleğiniz mimarlık olduğu zaman, yaratıcılık olduğu zaman bu işin patronluğu yok. Tecrübeli, deneyimli olabilirsiniz bir yere kadar ama sonra çok genç biri yetenekli olup size ders verebilir.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

S.A: Evet. Rahat, tembel. Bütün mimarlarda olduğu gibi çok fazla parayı hesap etmeyen, ekonomiyi çok fazla öne çıkarmayan, bir şey yaparken daha çok güzel mi çirkin

mi gibi kriterleri daha çok öne çıkaran. Yaptığımız şey sonuç olarak kar getirebilir, zaman içerisinde farkınızı ortaya koyabilir, o anlamda karlı çıkabilirsiniz.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

S.A: ...Bir kere sizi bir tip olarak görüyor. Yani sizin bir meslek şovenizmi olduğunuzu söylüyorlar dışarıdan bakıldığı zaman. Mimar mı? İşte bu tip birisidir gibi. Hele de iyi bir mimarsa o zaman daha çok öyle bir beklenti içerisinde olabiliyor insanlar.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

S.A: Önceleri mimarın az olduğu bir ortamda mimar olmak daha önemli bir şeydi. Şimdi çok fazla olduğu için mezun olan yüzlerce kişi içerisinde 10 kişi mimar olduğu zaman o zaman 90 kişiye de bakılabiliyor. Dolayısıyla sadece mimar olduğunuzdan dolayı değil, eğer başarılı bir mimarsanız, duruşunuz farklı olacak olduğundan dışarıdan yansımaları ve size bakış da farklı olacaktır. Bu sadece mimarlıkla ilgili değil. Siz işinizde başarılıysanız size bakış farklıdır.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

S.A: Sonuç olarak amaca uygun mekan tasarlama sanatı olduğu söylemekle işe başlayabiliriz. Ama mimarlıkta temelde matematik, daha sonra da sanat olması gerektiğini düşünüyorum. Özgün olması için, sanat olması gerektiğini düşünüyorum. Yoksa etrafımızda gördüğümüz her şeyin bir mimari olduğuna inanmıyorum. İşin içerisine sanat katılmışsa o zaman mimarlık olduğunu düşünüyorum. Tıpkı yemek gibi. Bütün yahniler yemektir ama herkes kendi yahnisini daha çok beğenir. Dolayısıyla sıradan olan kısmına çok fazla prim vermiyorum. Farklılık ve özgünlük yaratan bir şey olursa ona mimarlık diyorum. Küp yapmak mimarlıksa, küpün içerisine yumurtayı yerleştirmek nedir? Gerçek anlamda bir tasarımdır ve gerçek anlamda mimarlık budur diye düşünüyorum. Çok yapabildik mi bunu? Zaten her yaptığımızı mimari bir eser olarak ya da özgün bir eser olarak tanımlamak kolay değil diye düşünüyorum. Biz o gayret içerisinde olsak da sonuç olarak çok anonim şeyler çıkıyor ortaya. Burada özgün olanların daha çok konuşulması gerektiğini düşünüyorum.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

S.A: Kesinlikle her ikisi. Benim de belki şansım, tasarlayıp yapmak. Yani yapabilecek olduğunuzdan tasarlamak. Belki en güzel tarafı bu. Siz tasarlarsınız, yerinde çeşitli nedenlerden dolayı sonuca ulaşamayabilirsiniz. Yapılabilir olan şeyleri oraya koymak lazım. Ama kendiniz yapacaksanız, neyi yapabilecek olduğunuzu da daha iyi biliyorsunuz. Bir projenin düşünmek, kağıda aktarmak, projeyi bitirmenin, eğer inşaatı da ben yapıyorsam inşaat bitene kadar sürdürdüğünü söylemek istiyorum. Tasarımı organik bir şeymiş gibi düşünüyorum. En azından biz öyle yapıyoruz ve bittiği ana kadar bir bütün olduğunu düşünüyorum. Bu da zor bir şey tabi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

S.A: Politik ideolojiden bağımsız olması gerekebilir ama uzak çevre o kadar yakınlaştı ki, dolayısıyla ortaya bir odanın çıkması ve bu odanın etki alanından çıkmak çok zor. Politik olmak gerekirse, bazen uç politikalar Almanya'nın Hitler döneminde ya da Rusya'nın bir döneminde ortaya mimariyle çevre ülkelere dostlarımıza düşmanlarımıza gösteri yapma şeyi hep vardır. Mimarlıkla gücü bir araya getirmek hep vardır. Ama biz mimarlar, sadece çok para harcayarak sonuca gitmeyi düşünmemeliyiz. Ekonomik kısmını da ya da toplumun yaygın kısmına hizmet etmek gerektiğini düşünüyorum. Mutlaka arada özel birtakım şeyler olabilir. Çok alt gelir grubuna, çok üst gelir grubuna, tabi ki onlara da yapacaksın ama zaman zaman ben şunu hissediyorum, daha orta gelir grubuna yönelik, daha basit, daha yalın, daha fonksiyonel, daha tanımlı projeler yapmak istemişimdir ama çok da başardığımı söyleyemem. Çünkü birçok girdi var yani nerede yaptığımız çok önemli. Ana yollara yakın ya da şehir merkezine yakın yapıyorsanız zaten temelinden pahalı oluyor. Dolayısıyla o grubu alamıyorsunuz. Daha çok paralı gruba yapmış oluyorsunuz. Uzakta yaptığımız zaman ulaşım problemi, altyapı problemi, vergi probleminden dolayı bunu da yapamıyorsunuz. Ama he entelektüel bir gruba, entelektüel bir sosyal yapıya bir şey yapmayı çok istemişimdir. Ama demin söylediğim nedenlerden dolayı da gerçekleştiremedik.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

S.A: Yönlendirebilir. Zorlama yapmaması gerekiyor. İnsanları sadece sizin düşündüğünüz şekilde yönlendirmenin çok doğru olduğunu düşünmüyorum. Siz bireysel olarak birisine bir şey yapıyorsanız, karşılıklı oturuyorsunuz anlaşıyorsunuz ve mekânı ona göre tasarlıyorsunuz. Ama toplu konut gibi bir geniş yelpazeye hitap ettiğiniz zaman,

birtakım yönlendirmeler elbette yapabilirsiniz. Ama o zaman da bu optimal durumu tasarımınızda göstermeniz gerekir. Yani olmazsa olmazları ya da en çok beğenilenleri bir araya getirmeniz gerekiyor. Dolayısıyla siz bu arada küçük küçük yönlendirmeler yaparsanız toplumu alıştırmış olursunuz diye düşünüyorum.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

S.A: Hepsıyla ilintilidir. Yani mimarlık mesleği elbette ki malzemeyle çok bağlantılıdır. Odayla çok bağlantılıdır. Dünyanın herhangi bir noktasındaki malzeme hemen bütün dünyaya yayılabilir. Dolayısıyla ne kadar bağlı olduğunu söylemek istiyorum. Diğer sanatlarda olan mesela otomobil dizayn edenlere baktığımız zaman camlar büyüyor, pencereler büyüyor. Bakıyorsunuz evlerde de büyüyor, yapılarda da büyüyor. Mimari olan bütün şeylerde cama doğru bir eğilim oluşuyor. Dolayısıyla mimarlığın dışında kalan endüstriyel olan bütün ortamlarla ilgisi var. Sanatın mimariye yansımaları biraz daha zor olabiliyor. Çünkü bir şeyin sanat olduğunu daha sonraki bir süreçte fark ediyorsunuz. Özetle şu söylenebilir, mimariye dışarıdan girdileri hem sosyal olarak hem somut olarak, endüstriyel olarak olabilir.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

S.A: Benim görüşüm hepsinin temelinde matematik var. Sonrasında özgünlük ve sanattır. Yani her şeyin mimari bir eser olduğunu söylemiyorum ben. Nitelikli ve estetik olanın, tanımlı olanın mimarlık olduğunu söylüyorum. Dolayısıyla zaten mimarlığı diğer mesleklerden ayıran en önemli kısım belki de sanatsal kısmıdır, eğer varsa. Yoksa sadece dış çevredeki şartlardan korunmak için bir şey yapıyorsunuz. Onu yaparken birtakım oranlar, birtakım estetik kaygılar taşıyor musunuz? Yoksa mekanları sadece üst üste koymak ne kadar mimarlıktır? Söylediklerim iddialı olabilir ama. Her şeye kültür denebilir mi? Denemez, çünkü orada estetik değer varsa o kültürdür diye düşünüyorum. İnkelliğin de kendi içerisinde estetik değeri varsa onu kültür olarak almak lazım. Eğer estetik bir şey içerisinde dans ediliyorsa, ilkel insan da onu da estetik bir şekilde yapıyorsa o zaman tamam. Yoksa sıradan konuşmayı kültür olarak almıyorum. Şiiri, edebiyatı varsa, oradan bir sonuç çıkmışsa onu kültür olarak alıyorum.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığını düşünüyor musunuz?

S.A: Mimarlığı diğer mesleklerden ya da diğer sorunlardan ayrı tutmak mümkün değil. Sağlıkta, eğitimde, sanayide ne kadar etiksek mimarlıkta da o kadar etiğiz. Diğer iş kollarından ya da toplumun genel ahlak yapısından mimarlığı soyutlamak mümkün değil.

Hepsinde ne kadarsa bizde de o kadar. Bazıları iddialı olabiliyor, kimsenin çizgisini kullanmadan kendi özelini yapmaya gayret ediyor. Bazıları da sadece taklit ediyor. Burada taklit etmeyi etik olarak nereye koyarız bilmiyorum. Hep taklit etmek değil de elbette çevremizdeki her şeyden, etkilenmememiz mümkün değil. Yani ben özgün yaptım diyen de mutlaka dağarcığındaki birtakım şeylerden dolayı onu yapıyordur ama, buna gayretli olmak gerekiyor. Çok fazla hazıra konmamak lazım. Siz veriyorsanız, siz de dışarıdan başka şeyler almanız gerekiyor. Ama sadece verici olmamak lazım yani dışarıdan da almak lazım. Herkesin bir gayret içerisinde, özgünlük içerisinde olması lazım. Bu da belki işin en zor kısmı. Yani bir şehirdeki mimarların hepsi K.T.Ü mezunu oluyorsa, birbirine çok benzer şeyler oluyor. Ama dışarıdan başka yörelerden, başka şehirlerden, başka bölgelerden arkadaşlarımız da olsa onların yansımalarını, çeşitliliğini şehirde görürüz diye düşünüyorum.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

S.A: Çok büyük ölçüde anonim. Moda çıkıyor ortaya yani. Bir şehirde %99 oranında konut yapılıyorsa bu daha çok gözlemleniyor ama bir şehirde tiyatro binaları, müzeler, kütüphaneler, fuarlar vesaireler varsa o zaman da çeşitlilik ortaya çıkabiliyor.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

S.A: Cumhuriyetin kurulması, milli devletin olması ve milli projelerin, ulusal projelerin olduğu dönemler var. İkinci dünya savaşı yıllarında dışarıdan gelen özellikle Alman mimarların etkisi var. Daha sonra modern mimariyle birlikte sosyal kitlelerin, sınıfların ortaya çıkmasıyla birlikte lojmanların, toplu konutların gibi tip projelerin ortaya çıktığını görüyoruz. Sonra bir dönemde kooperatifler gibi daha geniş yelpazesi olan, şehre yerleşmede, şehirli olmada kooperatiflerin daha doğrusu apartmanların ortaya çıkması çok önemli bir şey. Daha sonra kişiye özel konutların ortaya çıkması dönemi gibi dönemler yaşanıyor. Sonra bunların problemleriyle birlikte yani yaşarken gözlemlenen, hissedilen problemlerden sonra tekrar daha toplu yaşamaya geri dönüşler olabiliyor. Denemeler oluyor. Mesela belli bir dönem içerisinde inşaat malzemelerinin çok değişmediğini görüyoruz. Ama 2000’li yıllardan sonra malzemedeki çeşitlilikle birlikte çevrenin de nasıl değiştiğinin farkına varıyoruz. Çok da hızlı bir değişim oluyor. Ama sonuç olarak nereye gideceğini bilmiyorum. Sonra nerede duracak belli değil, işte o da işin sanat tarafından

geliyor belki. Ya da malzemelerin gelişimindeki sonsuzluk, teknolojideki sonsuzluk sizin de düşündüğünüzü ancak malzemenin size verecek olduğu güç kadar tasarım yapabilirsiniz. Yani belli açıklıkları geçmekten falan bahsediyorlar. Yani endüstrinin size sunduğu kadar tasarım yapabiliyorsunuz.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

S.A: Mimarların kendilerini toplum dışı görmek gibi bir eğilimleri vardır, belki meslekleri gereği. Ama çok da kendilerini ondan kurtaramazlar aslında. Mesela yeni mezun bir mimar çok yetenekliyse öyle birden bire kendisini de ortaya koyamıyor. Kendi çevresinde sıkışıp kalabiliyor. Toplumun mimarı ya da mimarlığı tanınmasıyla çok yakından bağlantılı bir şey. Toplumun ihtiyacı için bir mimara ihtiyaç duyduğunu bilmesi gerekiyor. Mimarın da sadece diplomayla mimar olunmadığını bilmesi gerekiyor.

B.K: Bu kadar sorularım. Çok teşekkür ederim.

S.A: Rica ederim, rica ederim.

- Değerlendirme

Aktör, mimarlık mesleğini başka bir mimarın kişisel duruşunu referans alarak tercih etmiştir. Başka bir deyişle aktörün mimarlık mesleğinin ne olduğuna dair zihinsel bir inşası yoktur. Aktörün söylemlerinde mimarlığı kişiselleştirme hali mevcuttur. Örnek olarak gördüğü akademisyen mimarı da kişisel duruşu üzerinden değerlendirmektedir. Buna paralel olarak üniversiteden bir kişisel duruş kazandığını mimarlığın karakterindeki yansımından eğitim alanındaki yansımından daha fazla olduğunu belirtmektedir. Mimarlık eğitimi sırasında Trabzon’un İstanbul’dan uzak olmasını dezavantaj olarak değerlendirmektedir. Aktör mimarlığı mühendislikten sonra gelen bir sanatsal etkinlik olarak düşünmekte mimarlığı, mühendisliği destekleyen bir sanatsal kol olarak görmektedir. Mimarları tasarımcı ve diğerleri olmak üzere ikiye ayırmaktadır. 1983 mezunu olan aktörün daha öğrenciyken bile ofis açma isteğinde olması Trabzon’da mimarlık yapabilmesinin mümkün olduğunu göstermektedir ve mimar mezun olduğunda kendini yeterli görmektedir. Mimar, Trabzon kentinin ekonomik girdisinin oldukça az olduğunu ve mimarlık aktivitesine bunun olumsuz yansıdığını belirtmektedir. Ayrıca mimarlık aktivitesinin internet ortamı dolayısıyla sınırsızlaşma hali gösterdiği ve erişim /iletişim kaynaklarının artışı ile tasarım aşamasının eskiye oranla pratikleştiğinden bahsetmektedir. Trabzon mimarlık kentinde, talep üzerinden ortak bir dil oluşumundan

bahsetmesi mimarlık mesleğinin biçimlenişinde toplumsal zorunluluğun açık bir göstergesidir. Mimarın iletişimdeki mobilasyonun yükselmesine dair mimarlığın güncel bir yanının vurgulandığı / mimarlığın tekilleştiğinden bahsetmektedir. Trabzon mimarlığının aktöre göre biçimlenmesi, merkezden uzaklığı ve iş potansiyelinin azlığı ile ilişkilendirmektedir. Aktör, mimarlık mesleğinin zihinlerdeki muğlak inşasını açıkça belirtmektedir. Ayrıca, mimarlık eylemi her birey tarafından yapılabilecek bir iş olarak görülmekte ve mimar ancak yönetmelik / imza durumunda ihtiyaç duyulan kişi olarak düşünülmektedir. Mimarın verdiği cevaplardan toplumun mimara dair bir kimlik çizdiği anlaşılmaktadır. Toplumun zihninde oluşan prototipin iş pratiğe geldiğinde mimarlığı herkesin yapabileceği bir iş olarak görmesi ilgi çekicidir. Aktör mimarlığın öncelikle matematikle ilintili olması gerektiğini düşünüyor. Sanat tarafını ise ek olarak düşünmektedir. Küp üzerinden verdiği örnek tezat bir durum oluşturmakta tam olarak teknik anlamda bir küp tasarlanmanın mimarlık olamayacağını belirtmektedir. Mimarlık mesleğini herhangi bir meslek dalı gibi nitelendirmekte ve diğer meslek dalları ne kadar etikse mimarların da o kadar etik olduğunu belirtmektedir.

2.2.7. M. Sinan KURBETCİ

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

S.K: 1960 Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

S.K: K.T.Ü., 1983.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitimi seçmenizin sebepleri nelerdir?

S.K: Üniversite sınavına girdim, herkesin bildiği kadar tercih yaptım ben de Kayseri İnşaatı kazandım. Gittim, bir kağıt istediler benden dedim pardon almayı unutmuşum alıyım da geliyim dedim, kaçtım... Sonra tekrar sınava girdim, tek tercih yaptım. Çünkü baktım ki benim okuyacağım başka bi şey yok.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

S.K.: Bizim ailede okuyanların hepsi mimar. Benim dayım buranın ilk mezunlarından. Sonra annemin dayısının oğlu, o girdi, o mezun oldu ben girdim...

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

S.K.: Dayım (Taşkın Özer). Vardı, Rıza Nalbantoğlu, yanında çalıştığım. Çok saygın bi mimardı. Aydın Nalbantoğlu'yla Rıza Nalbantoğlu. Aydın abi tam bi entelektüel ve beyefendi. Rıza abi de işini çok seven ve düzgün yapan bi insandı... Ben mesela Bekir (Gerçek) Abi'den hayatımda bi tek şey istedim. Plaket verme, bilmem ne olayı var. Yaşım genç o zaman. Bi tek şey dedim, Rıza Abi'nin plaketini ben vereceğim dedim. 30.yıl plaketiydi Özgür Otel'de. Ve o gururu ben yaşadım, ama elini öpüp verdim. Neden saygı duyuyorum? Yani bazen onda kendimi, bazen onu bende görüyorum. İnsanların önünü açan. Ben şimdi o kadar istiyorum ki şu piyasaya rağmen gencecik insanlar çıksa da alt etseler beni... Bizim mimarlarımız her şeyi eleştirir... Ben beğenirim direkt. Telefon kaydı bende yoksa da bulurum, kutlarım. Gerçekten çok güzel, yani ben tasarlasaydım onu bi de şöyle bi şey ilave ederdim ama. Bu niye? Çünkü, hani birileri yapsa, ne kadar güzel. Ne kadar iyi mimar fazla olursa, kentin tüm dinamikleri ona göre değişir. Komplekse girmeye gerek yok ki... Mesela Rıza Abi'nin bendeki en büyük şeysi şuydu. Yanılmıyosam üniversite birdeyim. O tasarım yapacak verecek bana ben onun uygulamasını çizicem. Bir gün, iki gün, üç gün, ben oturuyorum kitap okuyorum, uğraşıyorum masada. Sonra en son dayanamadı dedi ki "Ya, niye oturuyosun?". Demek ki darlandı. Gel dedi biraz da sen çalış, sen de çalış. Gittim baktım katında on dairesi olan bi proje. Gerçekten zor bi proje... İnceledim nasıl yaptığını, hemen bi saat sonra hazırladım dedim Rıza Abi hazır. Saçmalama dedi. 200 ölçekte çizdim. Dedi bak dedi, kalemi vardı onun. Bu kalem senin dedi. O günden sonra bi daha kalemini eline almadığını gördüm.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

S.K.: Bi hedef diye koymadım, ben mimarlığın tanımını iyi bilen bi insandım ta lise yıllarından itibaren. Millet der ya ben şu yaşta bile sanatçıydım... Doğru, ben 10-12 yaşındayken dayımlar üniversiteye gittiği yıllarda, Aydın Abi'nin yanında çalışıp, Bekir (Gerçek), Atay Aktuğ, Taşkın (Özer) dayım, ben çalışıp harçlık kazanırlardı. Bakıyodum ki bi şey çiziyolar ve bundan para kazanıyolar.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

S.K.: Bilimsel yetkinliğinden değil ama, öğrencilerine yaklaşımından dolayı ben bi tek Kutsal Öztürk'ten etkilendim.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

S.K.: Görsel etkinlikte eksiklikler vardı. Çünkü yani kitaplarda, şunlarda bunlarda gördüğümüz şeyleri sade üç beş fotoğraftan görüyoduk ve Trabzon'da yaşıyo olmamız nedeniyle yurt dışındakileri bırak, yurt içindekileri bile izleme, görme şansımız çok fazla yoktu. Düşün ki telefon açıp dokuz saat şey bekliyoduk. Yani onlar çok büyük noksanımızdı bizim. Tabi malzeme bilgimiz çok kısıtlıydı. Yapı fuarları falan yok.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

S.K.: Diğer okullarda okumadığım için bu soruya tam yanıt veremem. Ama köklü bir üniversite olmadığı kesindi. Çünkü yeni kurulmuş bir okuldu. Ama ben kendi bölümüm için diyim. O yıllarda İ.T.Ü. çok önemli bi mimari kurumdu. Çok önemli ama. İstanbul merkezli olması, artı o demin dediğim kaymak tabaka, şunlar bunların... Dolayısıyla Trabzon'un farkı, böyle bir misyonun burdaki uzantısı olarak başlamasıydı... İyi ki de öyleymiş ve iyi ki de o idealist insanlarla burda başlanmış. Maya onun için tutmuş zaten.

B.K.: Üniversiteden en çok kazanımladığınız şey nedir?

S.K.: Kızlar (gülüyor)... Yok ya adam başı 50 gram düşüyodu (gülüyor).80 kişide toplasan 2 tane 3 tane vardı... Şimdi erkek yok ya... Çünkü mimarlık bayanlara hitap eden güzel bi meslek. Kendilerini gösterebilecek oldukları da bi meslek. Artı, bi grafiker gibi sade bi firmaya bağlı kalman gerekmiyor. Bizzat senin de yapabilecek olduğun bi meslek. Onun için, bayanların ilgisi erkeklerden daha fazla oldu. Ama ben Trabzon'da tam isim veremem ama, bayan mimarları daha üstün görüyorum.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

S.K.: Yadsınamaz. Ama bak, hiçbir okulda alınan eğitim, tek başına yeterli değildir. Bu, insanın kendini eğitmesiyle alakadar olan bi şey. Meraklı olacaksın, eğitim sana öğrenmenin yöntemlerini öğretir. Sen artı sanatın diğer dallarını da bileceksin, sosyolojiyi bileceksin, psikolojiyi bileceksin. Yani çünkü bunlar hepsi birbirinden etkileşim halinde olan dinamikler.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

S.K.: Şimdi yetenek her işte de olmazsa olmazlardan. Ama bütün mimarların da hepsinin yetenekli olduğunu düşünürsen, o zaman bir kaos yaratırsın. Hepsinin bir olması mümkün değil. Bu mümkün olmayan insanlara da ihtiyaç var bu sektörde. Çünkü birinin açığını o kapatıyor. Ama yeteneğe geldiğin zaman, yetenek her insanda vardır. Ama, kiminde daha fazladır, kiminde daha azdır. Bunda mimarlık eğitimi başlamadan önceki aşamada lise döneminde... Mimarlık sade yetenek değil ki, beyin var, çok yönlülük var. Yani adama istediğin kadar sanat eğitimi ver. Tamam ressam oldu. Ama dünyayı algılamıyorsa, lokal bi ressam oldu işte. Trabzon onlarla dolu. Niye bi tanesi dışarı çıkmamış? Çıkamaz. Niye çoğu insan artık akademisyen olmak istiyor? Çünkü artık bu ekmekten pay alamazlar. Gelin alın! Hoca olmak bana kolay, sen gel piyasada mimar ol bakiyim!.. Benim gözümde öğrenci hep şöyledir; mimar olacak olan, bir de onun atölyesinde ona yardım edecek olanlar, bi de hiç bişe olmasalar bile hepsine hükmedecek olanlar.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

S.K.: Tamamen düşürüyor. Tabi tabi... Eğitim kurumunun verdiği şey, çok önemli. Şimdi o YÖK sistemiyle beraber bütün bunların hepsi Türkiye’de göçüğe geçti. Şimdi ordan siz kaliteli ürün bekleyemezsiniz. Çünkü devşirme hocalar, bizim uçan hocalar değil, devşirme hocalar çok siyasi görüşte rektörler, dekanlar. Bunların hepsi her devirde olmuştur ama bunlar eğitime yansımazdı, şimdi eğitimin birebir içinde...

- Meslek Yaşamı

B.K.: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

S.K.: Ben öğrenciyken açtım ofisi. Ben, Sezgin (Atasoy), Oktay Kalkavan, Canan Tuna Bozali, Selahattin Bektaş. Beş ortak olarak Ekol Mimarlık’ı işte 1982’nin sonunda kurduk... Trabzon’da 1988’de kurdum ben, 88’den bugüne... Resmi olarak 89’da başlangıç gözüküyor. Forum Mimarlık olarak 89 senesinde tescil oldu.

B.K.: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

S.K: 1983'ün sonunda ben ayrıldım, İstanbul'a gittim. Ama ilk, ondan önce biz diğer ofislerde çalışıyorduk (öğrenciyken). Ben liseden itibaren çalışıyordum. Liseden beri mimari bürolarda teknik çizim olarak yapıyordum... Ben her zaman özel çalıştım. Ordaki (İstanbul'daki) benim 2.5 yıl sürdü. Sıfırken birden bire bir holdingin alt düzeyine geldik. Sonra gümledik. Ondan sonra askerlik sonrası Yapı Kredi Bankası'nın inşaatlarını yaptım ben... Ondan sonra da geldim ofisimi açtım, 1989'da açtım burda tekrar... ama onun öncesinde de yine Trabzon'da ben Yapı Kredi'nin işlerini yaptığımız zaman, yine bi grup içersindeydik. Lazer diye, Lazer İnşaat diye. İşte orda Bekir Gerçek, ben, rahmetli oldu Rıza Nalbantoğlu, mimar Hüseyin Gülenç (inşaat mühendisi) hep birlikteydik. Bekir, mimari ofisin başındaydı. Ben doğudaki inşaat işlerini yürütüyordum gençliğin verdiği şeyle. O hamaliyetler bana kalmıştı. Ama yani o süreçte ben vergi mükellefi olmadım. Şirketin içersinde ben vardım.

B.K.: Mesleğe başladığımız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

S.K: Açarsın biter... Bizim mesleğe başladığımız zaman olması gerekenlerin en başında diploman geliyor. Onun dışında meslek örgütüne kaydolman gerekiyor. O zamanlar kuraldı. Şimdi zaten fatura falan kesmediği için kimse, kural dışı herkes hareket ediyö. Büro tescil belgesi alma yükümlülüğün vardı. Onun dışında da sadece işte belediyeden, zabıtan, şurdan burdan işyeri açma ruhsatı almıyoruz. Yani öyle bi şey bizde yok. Çünkü serbest meslek erbabıyız. Zabıtayla bizim bir işimiz yok. Sadece, bu dediğim evraklarla vergi dairesine müracaat ettiğimiz anda oluyoruz... Şirket olarak açıyosan eğer, Ticaret ve Sanayi Odasına da kaydolman gerekiyor.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

S.K: İzlediğimiz prosedür bizim sadece Mimarlar Odası'na kaydettirmek ve belediyeye ruhsat için müracaat etmek o kadar... Ha bu arada belediyeye de kayıt yaptırmamız gerekiyor tabi, sorumluluk alanımızı belirlemek üzere yapıyorsunuz. Bunun dışında ben Trabzon'da yaşayan bi mimar olarak Trabzon Mimarlar Odası şubesinin etkinlik alanına giren Artvin, Gümüşhane, Rize temsilciliklerinin içersinde de aynı Trabzon'da yaptığım gibi inşaat yapabilme haklarına sahiptim. Giresun da buna dahildi. Sonra Giresun ayrı bi şube olunca bizden koptu. Şu an ben Trabzon'daymışım gibi Rize'de ve Artvin'de ya da Gümüşhane'de iş yapabilme olanağım var. Ama genelde de yapmam. Yani oradaki mimarlar da oranın avantajlarını kullansınlar diye. Yapı denetim sonrasında,

artık mimarlar Türkiye'nin her bir tarafında proje imzalayabiliyor. Bu yanlış bir uygulama bence. Teknik uygulama sorumluluğu yapı denetime aktarıldığı için, o sadece tasarımcı mimar olarak gelip orda imza atabiliyor. Bu da çok olumlu bir şey değil. Mesela Zorlu Grand'ı Gülsüm Sağlamer çizmiştir. Ama onun burdaki ayağı, yani hem İ.T.Ü'deki üstlenmiş olduğu akademik görev, hem de vergi mükellefi olmaması, hem de Trabzon sınırlarında olmadığı için eli mahkum işte Necdet Kırhan Yazıcı, ya da A şahsı B şahsını onun üzerinden işlerini görmek zorunda kalmıştır. Bunun şöyle de bir avantajı vardır. Trabzon'da yaşayan Trabzon'un cefasını çeken insanların da ordan gelen artı değerden pay alma hakları olmuştur. Keza aynı şekilde, beğeniriz, beğenmeyiz, Suluhan, yanılmıyosam Doruk Pamir ya da Mehmet Konuralp tarafından çizilmişti, çok büyük paralara. Çünkü o zaman Trabzon'daki mimarlara itibar etmiyorlardı. Ama ben İzmir'de de mimarlık yaptım, askerken yaptım. Türkiye'nin değişik kentlerinde arkadaşlarıma yardım amaçlı ofislerine çok gittim. İyi biliyorum Türkiye genelindeki standartların neler olduğunu. Yani Trabzon, İstanbul da dahil buna Ankara da dahil buna genel şeyisine ama, tepe noktadakiler hariç, çünkü onlar Tanrı'nın şanslı kulları. Yani ya koşullar onları oraya getirmiş, ya aileler onları oraya getirmiş, işte bugün bakıyorsunuz işte Tekeli'nin çocuğu. Ya da Arolat, babasının şeyisi. Yani onlar el vermişler çocuklarına ve bazıları da burjuva kesimin aristokrat kesimin önünde gelen insanların çocukları oldukları için –bu her şehirde vardır.- onlar 10-0 önde başlıyor. Onları ayrı tutarsam eğer, mimarlık standardı olarak şöyle söyleyebilirim. Trabzon o ortalamanın çok üstünde mimari kaliteye sahip. Bunu Trabzon şovenizmi yaparak demiyorum. Yani, il il hepsinde çalışmış bir insan olarak söylüyorum. Ama bunun temelinde de ilk önce kişinin niteliğidir önemli olan... Bunun dışında eğitim aldığınız kurum...

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

S.K: Sahibi.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

S.K: Şimdi ben de 1.5 sene öncesine kadar 12 personel çalışıyorduk biz. Ama şimdi, o da part-time olmak üzere, eleman çalıştırmıyorum artık. Çünkü bütün çizimlerimi filan da “autocad” de ben yapıyorum. Onun için sadece modellemelerde ve tasarım bittikten sonra yapı denetimle ilgili hamaliyet kısmını yanımda çalışanlara aktarıyorum. Onun dışında bazı çalıştığım 2-3 tane tekniker var.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

S.K: Hayır ben sadece proje ve tasarım yapıyorum. Denetim uygulama derken şöyle, kendi yaptığım projelerin denetimini her zaman yaparım. O zaten benim ödevim.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

S.K: Ben hayatımda bir kere yani o gel-gitler batmalar, çıkmalar esnasında bi kere karamsarlığa düştüm. Onda da yanılmıyosam yeni evliydim, eşim hamileydi. Zaten biz çok zor koşullarda evlenmiştik. Evimizde de her şeyimizi beraber yaptık... Bir gündü sadece. Bir firma şey arıyordu, bölgede çalışacak saha elemanı arıyordu. Orda mülakata gittim ben. Bölge müdürü gelmişti. Sonra konuşurken anladım ki adamın tanıdığı insanın yüz katını ben tanıyorum... Sonra birden bire dedim “Benim burda ne işim var ya?”. Birinin indinde çalışmak düşüncesi toplam 45 dakika sürdü.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

S.K: Avantajı hiç yok. Tamamen dezavantajı var. Çünkü, Trabzon nüfusunun %99’u doğuştan mimardır. Yani “Münferiden ukala, toplumsal budala.” diye bir şey vardır. Bu toplum öyle bir toplumdur. Şimdi bizim en büyük dezavantajımız şu burda, yapıyosun ama Sezgin (Atasoy)’in avantajı, yaptığını uyguluyo. Uyguladığı için de çok büyük avantaj, artı değer oluyor. Benim yaptığım binaları da kendini mimar zanneden vasıfsız insanlar şey yapıyor.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

S.K: Millet bizden proje isterken, senin projene her türlü müdahaleyi yapar. Hâlbuki senin amacın onun istediği gibi bir bina tasarlayıp da ona vermektir. O sana karışmaz, sadece seni yönlendirmesi gerekir. Bunu bilmesi gerekir, ama bilmez. Doktor aspirin yazdığı zaman ben gripin içecem diyemezsin. Doktorun karşısında el pençe divan duran adam, bana gelince durmaz. Biraz da bunu mimarlar o hale getirmiştir. Çünkü mimarlar, o insanlardan proje alabilmek için karşılarında el pençe divan durmuşlardır. Bunların sayısı arttığı müddetçe de meslek içersinde, mesleğin kalitesi de etkiler... Bi ara şöyle şey vardı. Kaç daire çıkarıyorsun sen burdan? Marifetti.

B.K.: Türkiye’deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

S.K: Bak kaymak tabayı dışında tutuyorum. Trabzon neyse İstanbul onun 3-4 katıdır... Her taraf bizden beter. Trabzon’da geçerli olan Mimarlar Odası kuralları

İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de yok. Nasıl denetliyecek? Nerden bilecek kim geldi kim gitti? Denetleme şansları yok. 120 tane büro var bu memlekette, o bile çok geliyor. 120 büroyu denetleyemiyorsan ki herkes de birbirini tanıyor. İstanbul'da sen kimi denetliyeceksin ya hayal, hayal.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

S.K.: Var. Her on yılda bir değişiyö bu. Bi on sene cam mozaik devri vardı. Şimdi bu teneke dönemi. Bu da bitmek üzere. Türkiye'de değil dünyada genel anlamda mimarlık şu noktaya gitti, fonksiyonun hiçbir önemi yok. Cephenin de eski önemi yok. Neden önemi yok? Ne yaparsan yap onu bi şekilde bi şeyle paketliyorsun.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

S.K.: Biz gerçekten çok doğru koşullarda, doğru ellerde yetiştiğimiz için bizim çitamız çok yüksek oldu ve o zaman şimdiki gibi üniversite kendini kentten soyutlamamıştı. Yani biz öğrenciyken, birçok arkadaşım da kentte çalışan ofislerde bi tarafta işin teorik ve tasarım kısmını görürlerken, bi tarafta da pratiğini çok rahat algılıyorlardı. Dolayısıyla bir sistemin okul sisteminin nasıl işlediğini çok net görüyorlardı. Bunu başka kentlerde bulma olanağımız yok. Çünkü bilgi artık bi sır. Çünkü bilgi dünyadaki en kıymetli şey. Kimse de paylaşmak istemez bunları. Ama bizim insanımızın yapısı gereği biz de paylaşmayı çok severiz.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

S.K.: Harika bi olay bence. Yani mesela bugünkü aklım olsa ben, eski haliyle konuşuyorum, eski Foça'da bi mimarlık bürosu açsaydım, düz ayak yolla. Bütün herkesle o mahallenin insanlarıyla bütünleşmiş. Akşamleyin ordan yürüme git bi barda otur. Duvarda resimlerin olsun, otur sohbetini yap.

B.K.: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

S.K.: Onla ortak paydamız neden olmasın ki. Çok büyük paydamız vardır hem de. Şundan dolayı, evet ben bi taraftan daha modernize edilmiş, kübist binalar çalışmayı seviyorum ama, e kardeşim ben de dağları, bayırları dolaşmış bi adamım yani. O yaşanmışlıkları, o binaları, o çevre beni etkilediği için seviyorum. E dolayısıyla, kentte de aynı şekilde, benle aynı havayı teneffüs etmiş insanlarla benden isteyecekleri veya uyum sağlamamızı gerektiren şeyler, uyumsuz olma şansımız yok. Çünkü işte atıyorum Tekke

Mahallesindeki iyi bi bina, veya Hacıkasım'daki farklı ve daha farklı bi bina. Bunlarda yaşamış bu insanların mahalleden mahalleye beğenileri ne kadar farklıysa, o kadar fark vardır benim gözümde. Ama sonuçta bu Trabzonludur. Yani merkez aynıdır. Ama mahalleleri farklıdır. Onun için Trabzon'u kendinde özümsemiş bi insanla zaten aynı dili konuşuyoruz demektir.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

S.K.: Hepsi absürt. Dün mesela üç tane yaşadım ardışık olarak. Yani ful bitirdiğim işler var, bitti, her şeyiyle. Adam dedi ki ben vazgeçtim. E tamam vazgeçtin de bu emek? Buhar oldu. Böyle bi tane değil ki. Ben çalıştığım işlerin ancak %5'ini yapabildim.

B.K.: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

S.K.: Teknolojiden uzak olmamız bizim burda sıkıntımız veya teknoloji ilk olarak bize gelmiyor. Son olarak geliyor artık, yani demode olduğu anda bize geliyor. Mimarın kendini ifade etmesi için bazı enstrümanlara ihtiyacı var. O enstrümanlar burda yoksa ben nasıl çalışcam? Kendimi ifade etmem için gerekli olan malzeme benim için Trabzon'da yok.

- Mimar Statüsü

B.K.: Mimar olmaktan memnun musunuz?

S.K.: Mimar olmaktan ben acayip keyif alıyorum.

B.K.: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

S.K.: Patron. Çünkü bana hükmeden başka hiçbir şey yok. Kullanıcı da dahil. Zaten beğenmezsem de projesini yapmam. O yüzden patron hissediyorum yani yoksa şey değil. Oo! paralı patron değil yani.

B.K.: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

S.K.: Hayatımı bildiğim için mimarlığı seçtim. Benim mimarlığı seçip hayatım şöyle değişsin diye düşünmedim ki. Zaten baktım ki benim yaşama biçimim mimarlık. Başka da alternatif bırakmadı bana. Mimar olmasaydın ne olurdu diye sorsan, gidip arkeolog olurum heralde.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

S.K: Ben, benle ilgili olan kısmını söyleyim. Biz epey bi kuşaktır kentli olduğumuz için, bize hem ailelerimizin bugüne kadar gelmiş olduğu sosyal birikimi, bizim de o birikimi sahiplenmemiz ve korumamız ve aynı şekilde bizden sonrakilere de aktarmamız zaten en başta toplum önünde başka bi statüde tutuyordu. Ama mutlaka ki, o aile içerisinde başarılı bi mimar olmanın katkısı vardı. Toplumun bakışındaki farklılık, başarılı olduğum zaman, ailenin o şeyisini üzerine koyduğu için etkisi vardır.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

S.K: Ukalalık, ancak kendi yetkin olduğun meslekte, alanda. Artı, buna ekstra mimar oldum diye, bu da bana saygınlık ekledi diye bi durum olmadı.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

S.K: Hayat...

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

S.K: Esasında mimarlık ürünü mimarın beyinsel tatmine ulaştığı andır ve başkalarının parasıyla. Çok keyifli bir iştir zaten. Kendi paranı riske etmeden her türlü şeyi yapabiliyosun.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

S.K: Şimdi, hem evet, hem hayır diyecem buna. Neden? Senin gıptayla baktığın St. Petersburg'daki, Fransa'daki, büyük bulvarlar tamamen faşizm dönemlerinde yapılmıştır. Yoksa diğer türlü olmaz. Ama diğer bu tip yapılarda bunlar şeydir bunlar insani. Trabzon her yerinde sürprizi olan bi şehir. Diğerleri öyle değil. Ne için sürpriz demek tehlike demektir. Siyasetin bunla mutlaka şeysi vardır. İşte bugün TOKİ binaları bir siyasi ürün değil mi?.. Bi kere tip olan bütün projeler yanlıştır. İnsanlar tip değil ki.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

S.K: Herhalde değiştirebilir.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

S.K: Ara sokakta bi bina yaptım. Çok arada ama ticari bina ve algılanması lazım. Gittim, saatlerce geçen insan sayısını saydım orda. Kunderacılara açılan bi aralıktaydı... Şimdi ismini vermiyorum, renkler solduğu için ve tabelalarla kaplandığı için, minyatür bir bina işte. Dışarı doğru paneller attım o zaman çıkma yasağı da vardı. Ve bunları Telekom mavisisi, turkuaz yeşil ve turuncu üç banttandır oluştururdum. Şimdi ordan geçen insanlar, bu tarafa hiç başını çevirip bakmıyordu, geliyolar, önümden geçiyolar, tam geçtikleri anda, biliyorum ben onu çünkü, bakış açılarının içinde değilim ama... Şöyle yapıyo,”Ha renklere bak yaa!”. İşte bina amacına ulaştı. Çirkin ama amaç oydu zaten dikkati çekmek. Şimdi bak bunda ne var? Bunda heykel var, bunda renk var, bunda rengin topluma yansımaları var, insan psikolojisi var, hepsi var onun içerisinde.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

S.K: Ayırt edemem. İkisi de var. Durumuna göre bazen biri öncelik kazanıyor, bazen diğeri.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

S.K: Asla.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

S.K: Hayır. Çünkü öyle bi ortak bi şey oluşmamış. Yani Türkiye genelinde. Yani ben buna şöyle örnek vereyim, Amasya mesela tarihi bir şehir değil mi? Amasya’da yeni binalar yapılmadı mı, yapıldı. Ama yüzlerce şart koştu. Yandakinin aynısını yapacaksın demiyorlar. Mesela ben Vardallar’ın yanında bir bina yaptım. Kurulda bana dediler ki bunun aynısını/benzerini yap. Dedim ki, ”E 50 sene sonra mimari değişti. Bazıları yıkılacak, bazıları korunacak. Hangisi yıkılacak? Vardallar’ın o bina yine korunacak. E benimki? Aslının aynı olduğu için yıkılacak.” Peki mimar olarak benim elimden yarına miras kalacak bir bina yapma hakkını nasıl alırsınız? Ne hakla alırsınız? Bu böyleyken bir kent için, Amasya ne yapmış? Bir, binaların cephesi beyaz olacak. Pencere doğramaları ahşap olacak. Pencereler demiş 1’e 2 oranında olacak. Pencere aralıkları minimum şundan daha az olmayacak. Pencerenin dar kenarı da 90 cm.’yi geçmeyecek. Çatısı da 33 eğim, kiremit olacak. Al diyo kullan işte. Bunu genel bi şablon diye üretirsen Türkiye genelinde yapılması gerekenler nelerdir diye. Ama illa her şey de birbirinin aynısı diye de bi kural yok. E Ortahisar’da yapı mı yapmıcaz şimdi biz? Yani ordaki insanların binasını

kamulaştırmıyosun, yan tarafında veriyosun adamlara 15 kat inşa izni. O orda, ahıra dönüşmüş binayı kendi olanaklarıyla onaracak, bi de içinde yaşayacak. Nasıl yaşayacak ya? Ondan sonra eğriliyo, yıkılıyo, bükülüyo. Sen de rölövesiyle kalıyosun baş başa... Nasıl bahsedilecek? Yok ki... E bi kere benim insanımın beklentileri farklı.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığın bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

S.K: Cumhuriyet.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

S.K: Müşteriyle ilgili olan kısmına girmiyorum. Gerçi mimar da mesleğini doğru icra etmediği zaman, ister istemez müşteriler de öyle davranmak zorunda kalıyo... Uygulama anlamında bürokrasi. En büyük sorun bu. Çünkü, İmar Kanunu vardır. Bunda günün koşullarına göre iyileştirme gerektiğinde odaların da meslek örgütlerinin de ortak katkısıyla yeni bir kanun düzenlemesine gidilir ve yapılır. Bu bir kanundur ve orda vardır. Ama hayata geçen kanunların yönetmelikleridir. Yönetmelikler dediğiniz zaman iş orda duruyo. Neden? Yönetmelikleri kim uyguluyor? Kanunlar kolektif akıldan çıkıyo ama yönetmelikleri uygulayan bireysel. Şimdi mesela, imar kanununda veya imar yönetmeliğinde diyo ki; 5 metre çekiyoruz ya yollardan, işte bunlara o tip çekmelerde 1.5 metreden fazla kapalı çıkma yapamazsın diyo di mi? Ben belki 3 metre yapıcım. Diyo sana ki olmaz. Diyorum neden? Çünkü diyo öyle yazıyo. Diyorum ki öyle yazmıyor bak; 5 metre çekiyorum, 1,5 çıkıyorum...6,5 metre çekiyorum, 3 metre çıkıyorum. Şimdi bunda ne var diyorum. Ben 3 metreyi kullanıp inşaat alanımı artırmadım, tercihim bu yönde kullandım. Buna ikna edebilmek için bu yönetmeliği uygulayan meslektaşımı, benim 6 ayım gidiyo. Demek ki bu da bürokrasiden daha da önemli bürokrat, yetkin olmayan bürokrat. Sen o ruhsattaki, bana ruhsat veren insana 2,5 milyar verirsen, o da hiç bi şeyin derinine bakmaz. Bi de şunu düşünür, veriyim sana git de sen bundan kazan 50 milyar lira, ben burda kazanıyım 2,5 milyar... Sen de kazan!

B.K: Çok teşekkür ederim.

S.K: Sezgin’in ses kaydı var mı?

- Değerlendirme

Aktör mimarlık mesleği tercihini ailesinde mimar aktörlerin bulunmasından yola çıkarak tercih ettiğini belirtmektedir. Kent dinamiklerinin mimar aktör ile

şekillendirilebileceğini düşünmektedir. Mimarlık eğitiminde hoca ile ilişki değerlendirmesini hocanın karakteri üzerinden yapmaktadır. Kentin eğitim sürecindeki dezavantajını kentin merkeze olan uzaklığı ve KTÜ'yü İTÜ'nün pozitif katkısı üzerinden değerlendirmektedir. Aktörün anlatımında 1980'lerde okuldaki kadın erkek popülasyonu farkından, mimarlık mesleğinin erkekler dünyasında inşa edildiği görülmektedir. Aktör Trabzon'da mimarlık yapma biçimini ve toplumun mimara bakış açısını açık bir şekilde şu cümlelerle ifade etmektedir "Trabzon nüfusunun %99'u mimardır" toplumun mimarlık mesleğine saygısı bu noktada gözlemlenmektedir. Aktör, kentin mimari ortak dilini kullanılan malzemeler ve mimarlıktaki modalar üzerinden değerlendirmektedir. Trabzon'u bir mimarlık merkezi olarak görmekte, taşrada mimarlık yapmanın avantajlı bir durum olduğunu düşünmektedir. Kentteki mimarlık ortak dilini yerellik üzerinden tanımlamakta, mimarın yerelin fikriyle ortak bir mimarlık oluşturacağını ve çoğunluğun Trabzon'lu olması dolayısıyla ortak bir düşünce yapısına sahip olduğunu belirtmektedir. Aktörün kendini statü bağlamında patron olarak görmesi mimarlık pratiğindeki tekil durumunu ifade etmektedir. Mimarlık mesleğini hayat tarzı üzerinden tanımlamaktadır ve toplumsal statüsünün mensubu olduğu aileden kaynaklandığını belirtmektedir. Türkiye mimarlığında homojen dilin ancak yasal yönetmelikler üzerinden üretilmiş tip proje örnekleriyle oluşabileceğini düşünmektedir. Cumhuriyetin kuruluşunu Türkiye mimarlık aktivitesinde önemli bir kırılma noktası olarak belirtmiştir. Aktör, Türkiye'de mimarların karşılaştığı en önemli problemleri; yönetmelik, kanunlar, bürokratlar ve adaletsiz gelir dağılımı olarak nitelendirmektedir.

2.2.8. M. Salih AKYÜZ

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

S.A: Trabzon Of ilçesi, 1960 yılı.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

S.A: 84 Ocak, Karadeniz Teknik Üniversitesi.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

S.A: Ben birçok bölüm değiştirdim ama sonunda mimarlık okudum... Jeoloji mühendisliği okudum. Eczacılık maceram oldu. Mimarlığa yakın hissediyordum kendimi. Böyle planlama, tasarım ve yapı mekan şeyine kendimi yakın hissettiğim için...

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

S.A: Yok. Babam inşaatçıydı ama, inşaat kalfasıydı.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

S.A: Öyle bir şey yoktu. Yani biz hep tabi eğitim döneminde daha çok hocalarımızın yaklaşımlarını çok severdik. Yani Özgönül hoca mesela benim mimar olmamda en büyük etkidir. Ben mimarlık bölümünü bırakmıştım. Başladım, bıraktım gittim. Kaydımı silip gittim yani eczacılık fakültesine. Bana dedi ki sen gidiyorsun ama ne zaman gelersen seni geri alacağım. İşte o zaman üniversiteler özerkti. Gittim bir hafta sonra geri döndüm tabi. Hemen aldı beni ve beni öğrenciliğim boyunca da takip etti.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

S.A: Öğrenciyken aslında yarışmacı olmayı istiyordum ama olmadı, o tür şartlar olmadı. Özgönül Hanım yoksa benim okulda kalmamı çok istiyordu asistan olarak. O zaman daha farklıydı sistem yani, kalabiliyorduk. Özgönül Hoca akademisyen olmamı istemişti ama ben de işte yarışmacı olmak istedim, işte serbest çalışmak istedim. Yani öyle benim çok büyük hırslarım olmadı.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

S.A: Ya bizim Aksoy'lar döneminde Erdem Aksoy ve Özgönül Aksoy en çok etkilendiğim hocalar onlardı. Özgönül Hocam benim zaten mimar olmama sebep olan bir insandır. Ve onlarla da yakın çalışma, özellikle Özgönül Hanımla 3 tane proje yaptım yani projeyi beraber çalışma şansım da oldu. Kendimi şanslı hissediyorum yani. Hem hocalık açısından hem insan, onlar çok büyük insanlardı. Üniversitenin çalığışlarıydılar. Geldiler, o kadar büyük özverilerle geldiler ki. Avrupa'da eğitim almış insanlar işte İstanbul Teknik Üniversitesi gibi bir üniversitede yetişmiş insanlar. Geldiler ve Trabzon'a çok büyük

hizmetleri olduğunu düşünüyorum ve bizlere tabi dolayısıyla ve bizler onun için kendimizi ben her zaman şanslı hissettim. O kadar değerli insanları tanıdığım için.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

S.A: Eğitim sürecinde sıkıntılar işte her öğrencinin çektiği sıkıntılar. Açlık sorunları, malzeme sorunları, ev sorunu, bunlar daha çok... Her zamanki gibi normal öğrenci şeyi yani. Öğrencilerin çalışma programları işte mimarlık öğrencisi hem çalışkandır hem de tembeldir. Biz gece genelde 12'den sonra çizim yapmaya başladık. İşte bu her mimarın yaşadığı bir şey. Ben gündüz proje hiç duymadım şu ana kadar.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

S.A: Dönem itibariyle bizim öğrenciliğimiz dönemde gerçekten, şu anda da gerçi mimarlık bölümü tabi, öğrencileri çok paylaşımcıdır. İşte birbirlerine çok destek olurlar. Sosyal, kültürel ilgileri daha yüksektir. Yani şunu söyleyebilirim tabi, o zaman Trabzon kentinde öğrenciler arasında daha çok dayanışma vardı diyebiliriz. Bu kadar çok dışarıda gezme tozma veya işte şey olanakları yoktu. Farklı olarak insanlar birbirine daha yakındı. Tabi bu günün teknolojisinin insanları dağıttığını da görüyoruz, yani belki o kadar teknolojilerimiz yoktu, birbirimizle direkt ilişkilerimiz vardı. Göz teması dediğimiz, yani daha çok paylaşılan fikirler, düşünceler, konuşma. Şimdi maalesef işte dijital ortamdan konuşuyor insanlar takip ediyor. O zaman daha canlı yaşıyorduk öyle diyebilirim... Mesela bence biz ilişkiler açısından farklı, bölgemizde ülkemizde çok farklı kültürler yaşanıyor. Biz öğrenciliğimiz dönemimizde tanıma fırsatı bulduk çünkü bizim sınıfımız 40 kişiydi, Trabzonlu 5 kişi falan vardı. İzmir'den, Antep'ten, İstanbul'dan, Antalya'dan, Denizli'den, Malatya'dan, Erzinan'dan her taraftan öğrenciler vardı. Bu önemliydi yani birbirini tanımak açısından, yerel kültürleri tanımak açısından çok önemliydi.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

S.A: Üniversitenin bana verdiği en faydalı şey bir kere hayatımızda çok önemli bir altyapı oluşturuyor. Oradaki arkadaşlıklar devam ediyor. Aldığınız eğitimi zaten kendi iş hayatınızda uyguluyorsunuz. Üniversite neredeyse her şey yani.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

S.A: Her zaman. Şimdi okulda aldığımız eğitim yalnızca iş alanımızla ilgili değil. Yani bizim yaşam tarzımızı da etkileyen bir eğitim sistemimiz var. Biz mimarların ben aldıkları eğitimleri sonucuyla çok adaletli davranmasını bilen insanlar olarak da bakıyorum

mimarlara. Her türlü dengeyi kurabilen, tasarımlarında nasıl kuruyorsa kendi hayatında da yaşamında da bunu kurma becerisini, eğitimini almış insanlar olarak bakıyorum.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

S.A: Ya özel yetenek demeyelim de şu var, bir kere sabırlı olacak yani kendini geliştirmeye açık olacak. Özel yetenek dediğimiz şey tabii yeteneği de mutlaka ortaya koyacak ama özellikle de işte şöyle çok uçuk zeka bilmem şu bu olması gerekmiyor. Zaten o süreci taşıyabilir karakteri, yapısı varsa yani bir vasat dediğimiz öğrenci zaman gelir çok odaklandığı veya çok kendini ifade ettiği bir şeyde çok güzel projeler üretebilir. Yaşadığımız, gördüğümüz şeyler. Onun için ben ille de öyle bir ayırım olmasını, doğru işte çok yeteneklidir çok şudur budur. Ben şöyle söyleyebilirim çok özveri isteyen bir şeydir. Bu özveriyi vermesi gerekir öğrencinin. Örnekleme yaparsak mesela tıp fakültelerine giren öğrencilerin hemen hemen hepsi mezun olur neredeyse. Ama mimarlık öyle bir bölümdür ki işte taşıyamayan zaten bırakıyor yani. Mimarlık bölümüne girip de bırakan öğrencilerin oranı bizim dönemimizde %25-30 civarındaydı. Tıp fakültesinde %1 bile değildi belki de. Öyle bir meşakkatli bir iştir bu. Onun için çok özel bir zeka gerekmiyor, sabır ve ilgi göstermek gereken bir meslek olduğunu düşünüyorum.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

S.A: Şimdi şöyle bir şey var. Yani fakülte açabilirsiniz ama bu eğitimlerin verilebilmesi lazım. Bu eğitimleri verebilecek akademisyen kadrosu yetersizse artık doldurma yöntemlerle, işte gerçekten kariyerini tamamlamamış veya işte çok da akademik bir şeyi olmayan yöntemlerle eğitim verilme çabası oluyor. Bunun da çok doğru olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Bir şeyin çokluğu, fazlalığı veya azlığından ziyade yeterliliği önemli. Yeterliliği olan mimarlık fakültelerinin olması iyi bir şey. Ama maalesef çok da... Biliyorsunuz her yerde bu işler özelleştirildi. Tamam, özelleştirilme de olsun ama bence fakülteler arasında eğitim yönünden oldukça farklılıklar oluşacağını ve bunun da tabii öğrenciye ve mimar yetiştirilen şeylere yansıtacağını düşünüyorum. Bu konuda bence daha dikkatli olunması gerekir. İlle de bir okul açtık, şuraya bir mimarlık fakültesi de açayım diye değil de, ya bu gerçekten açılabilir mi? Bu eğitim gerçek anlamda verilebilir mi? Veya o izinleri verenlerin bunların o kriterlerini talep etmeleri de gerekir. İşte üniversite izin veriyor, al bir mimarlık fakültesi. Tamam da bu nasıl bir şey? Maalesef o

yönde yalnız mimarlık bölümü ile ilgili değil, diğer bölümlerde de zayıflıklar var. Çokluğundan çok niteliği önemli dediğim gibi.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

S.A: Mezun olduğumdan beri... Arada bir askerlik dönemi var o kadar... Kendi ofisimde. Projecilikle başladık şimdi inşaat işiyle de uğraşıyoruz.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

S.A: Yok.

B.K.: Mesleğe başladığımız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

S.A: Mimarlık ofisi işte diplomanızla birlikte ticaret odasına kayıt yapıyorduk. Ticaret odası bize ticari sicil belgesi sağlıyordu. Yaptığımız iş üzerine o iş dalı ile ilgili bölüme kaydımızı yapıp ticaret odası sicil belgesi alıyorduk. Ve bir isim belirleyerek, vergi dairesine kayıt, kendi ofisimizin adını koyarak bu yaklaşık 3 evraktı yanlış hatırlamıyorsam. Şimdi de benzer yani, farklı bir uygulama olduğunu sanmıyorum. Yani ofis açmak için işte diplomanız, artı ticaret odası kaydınız, artı vergi mükellefi olmanız gerekiyor. Ondan sonra ofisinizi açabiliyorsunuz. Şimdi zaten bu ofis şeylerinde önceden adres falan ticari mekan olarak kullandığın ofisler daha çok ön plandaydı ama şu anda 'homofis' dediğimiz sistem de geçerli yani. İnsanlar evlerinde de mimarlık tasarımı yapabiliyorlar.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

S.A: Projeler de, ben önce Of ilçesinde ofisimi açtım. Orada birtakım uygulama projeleri, kasaba veya şehir içi konut ticari alanı gibi projeler geliyordu, onları çiziyorduk. İlk açış ve yol alış süreci öyle oldu. Yani inşaata girme süreci yaklaşık 8 yıl sonra kadar kendi inşaatlarımızı yapmaya başladık. O ara dönemde piyasaya iş yapıyorduk. Sonrasında bu değişti. Ve şunu da söyleyebilirim yani mimarlık tabi ki projecilik tek başına da yapılabilir, sürdürülebilir ama mimarların bu yapım işine girmeleri çok önemli. Yani gerçekten çizdim öyle oldu, ama işte ben öyle çizdim ama yapılmadı veya işte biz çiziyoruz ama bu ticari boyutu daha farklı işte biz çizdiğimiz insanlara şey yapıyoruz. Hem

ticaret olarak hem de uygulama, güzel ürünler çıkarabilme adına mimarların aslında yapı üretimlerine katılmaları lazım. Bu şartlarını zorlamaları lazım. Hem güzel mimari yapılar elde etme adına hem de kendi geleceklerini daha sağlama adına.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

S.A: Sahibi.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

S.A: Ofisimde şu anda 4 kişi var ama şöyle diyeyim, burası yalnızca bir mimarlık ofisi değil. Aynı zamanda bir inşaat şirketi. Ofisimizde dışarıya proje hazırlamıyoruz. Kendi projelerimizi yapıyoruz. İnşaat yapacağımız alanlar üzerinde projelerimizi yapıyoruz, uygulamalar yapıyoruz. Yani mimarlarımız proje aşamalarında ofiste daha çok oluyorlar. Ama uygulama zamanında şantiyede ofislerimiz var. Şantiyedeki ofislerimizde devam ediyorlar. Genelde merkezde muhasebe birimi yer alıyor. İşte misafirlerimizi karşılıyoruz, görüşmelerimizi burada yapıyoruz.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

S.A: Tabi tabi... Proje, tasarım ve uygulama.

B.K.: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

S.A: Yani işimiz bu. Yani bu eğitimi aldık, bu mesleği uygulamak için. İki şansınız var. Ya okulda akademisyen olmak için yol alırsınız ya da gerçi bunun dışında kurumlarda da çalışma şansı olabilir, devlet kurumları olabilir. İşte özel kurumlarda, özel firmalarda da çalışma şansları vardır. Ama biz kendi ofisimizi kurup kendi işimizi yapmak istedik. Temel amaç buydu. Hiç de kolay değildi tabi, yeni mezun birinin hayata başlaması kolay değil. Genç arkadaşlarımız bunları yaşıyorlar. İşte acaba olacak mı? Başarılı olabilecek miyim? Bunu yürütebilecek miyim? gibi birçok endişe oluyor. Ama şu var yani mesleğimizin sürekliliği açısından yani bu hayat, şehirler, mekân, insan, bu yaşam sürdüğü devam ettiği sürece mimarların her zaman işi var. Çalışma alanları var. Ve mimar arkadaşlarımızın da işsiz olduklarını çok duymadım. Herkesin mutlaka bir meşguliyeti var. Bir de mimarların kendi meslekleri dışında da aldıkları eğitimlerin etkisiyle daha çok, farklı mesleklerde de başarılı olma şansları yüksek. Bunu da bir parantez açarak belirtmek isterim.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

S.A: Bunu Trabzon olarak değerlendirmek bence yanlış. Yani ülkenin bir yapılaşma kültürü diyebiliriz ona. Maalesef çok plancı ve uzun öngörülerini olan bir düzen değil. Ve tabii ülkemizde çabuk, hızlı şehirleşme dediğimiz süreçte, endüstri ve sanayi toplumu olma sürecinde insanların kentleşme dönemi vardır. Bu tabii Batı'da çok daha önceki yıllarda, 50 yıl önce, 80 yıl önce gerçekleşen bir süreç. Bu süreç bizde maalesef son bir 30 yıla sıkışan bir dönem. Ve 20, 30 yılda da gördüğümüz sıkıntılar da işte yeterli olmayan imar planları, planlamaların uygulamaların gerisinde kalması, uygulamaların daha önde gitmesi ve acil, lokal, bütünü düşünmeden yapılan planlamalar ve çözüm üretim çabaları. Sonuçta çok da birbiriyle uyumlu olmayan kentleşmeyi getirdi. Burada mimara düşen ne? Tabii bu süreci kendi sivil toplum örgütleri ve kendi meslek grubunda veya kentin birtakım bu konuda karar vericileri, siyasetçiler olabilir diğer sivil toplum birimleri olabilir ve burada yaşayan insanlar olabilir. Tabii bu çok sağlanabilen bir şey değil, bu konuda gerçekten bir sessizlik var ve kendi kendine konuşmacılık var diyebiliriz buna. Kendi kendine konuşmacılık nedir? İşte herkes her şeyi görüyor ama susuyor, kendi kendine konuşuyor. Yani gerçekte durun bakalım biz ne yapıyoruz? Nasıl bir gelecek, nasıl bir şehir oluşuyor? Bunu çok net ve güçlü seslendiremiyoruz. Seslendiremediğimiz sürece gelinen aşamalarda hep söylenen şu oluyor, işte ya biz yaptık ama doğru yapmadık galiba. Neden? Çünkü bunlar zamanında doğru konuşulmadığı için. Gerek anlamda değerlendirmeler yapılmadığı için birçok arkadaşımız belediye var, uygulamacılar var, kurumlarda çalışanlar var, siyasetçiler var. Yaşayanlar hala biz ne yaptık? Ya bunu keşke böyle yapmasaydık. Bu oldu mu? falan gibi. Sonuçta o tür sonuçları oldu artık bugünkü şeylerimizin. Zamanında yapılamayan öngörüler ve planlamalar nedeniyle gelinen sonuç da çok da bizi mutlu etmeyen, karakteristik yapısı olmayan hatta büyük şehirlerimize geldiğimiz zaman dışarıdan bakan insanların bu şehirde yaşayanlar hakkında şöyle bir fikri oluşuyor bence. Ya bu şehirde çok kafası karışık insanlar yaşıyor galiba. Buna bir karar verememişler, bir şey oluşturamamışlar, yapı kültürü gibi. Maalesef bu tür sonuçlar yaşanıyor. Bu mimariye yansımaları da işte belki çok istemediği, memnun kalmadığı bir planlamayı da yapmak zorunda kalıyor mimar. Çünkü hayatını sürdürmek zorunda. Mimarın öyle bir durumu da var. Tamam, bunları gündeme getirirken bir yandan da hayatını sürdürmeli, hayatını kazanmalı. Ne oluyor? Mevcut koşullar ve konumlar doğrultusunda önüne gelen işleri yapmak zorunda kalıyor. Elinden geleni yapmaya çalışıyor mutlaka meslektaşlar ama sonuçta bütüne baktığımız zaman bütünde çok fazla değeri olan bir şeyin çıkma şansı az oluyor. Çünkü bütünün planlanması önemli.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

S.A: Bu şehirde müşterinin istediği rahat edebileceği, kendi ekonomisine göre en iyisini almak istiyor ve çok haklı tabi. Yani herkesin iyi bir konumda, kendini, ailesini, çocuklarını yetiştirme özlemi vardır. Bunu sağlayabilmek adına daha çok konut yaptığımız için bunu söylüyorum. Bazen arsa maliyetlerinin yüksek olması ve inşaat malzemelerinin paralelinde o maliyetlerin de yüksek tutulması bazı konut fiyatlarını yükseltebiliyor. Almak istediği bir evi alamayabiliyor şey. Ama herkesin kendi şeyine göre yönelmesi oluyor. İşte bu yaşanan süreçte tabi özellikle de kırsal kesimde veya yeni, genç nüfusun talepleri söz konusu. Ekonomilerine göre yönelmeleri oluyor tabi. Biz de elimizden geleni yapımcılar olarak yapmaya çalışıyoruz yapabildiğimiz koşullarda.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

S.A: Şimdi şöyle diyebiliriz. Mimarlık tabi çok yerel bazda yerel kültürü de yansıtan bir şey. Ama dünya çağdaş, modern mimarlığı uygulamaları da bütün mimarları mutlaka etkiliyor. Ama hiçbir zaman uygulamalarda yerel kültürümüzden uzaklaşmamamız gerekir. Çünkü bugün bakıyoruz modern yapılar her yerde var. İşte New York'ta yapılan bir yapı Çin'de de yapılabilir, İstanbul'da da yapabilirsiniz. Of'ta da yapabilirsiniz veya herhangi bir yerde. Bunun tabi çok farklı boyutları var. Dünyada insanlar geziyorlar turizm adına. Gezilenle doğal güzellikler tabi ki var ama bir de gezilen yerin kültürüne olan ilgi, o kültür tabi yaşam biçimiyle birlikte onu da belirleyen belki yaşam biçiminin ürettiği yapı şekli, mimari kültür dediğimiz şey, insanları çeken unsurlar bunlar. Farklı kültürlerin farklı mimari yansımalarını insanlar görmek istiyor, onları merak ediyorlar ve ülkelerin de çekiciliği kendi yerel kültürlerinden, yerel mimarilerinden geçiyor. Yani etkileşim. Bizde ne yapabilir? Ya bizim Karadeniz'in de aslında kendine has bir yapı üretme şekli tabi kırsalda daha çok bu. Bu yeni tabi toplulaşma, toplu konutlaşma işlerinde tabi ki daha çok modern şeyler değerlendiriliyor. Ama yine de yerel mimariyi şehir merkezlerimizde daha sürekliliği olan, tarihi geçmişi olan bölgelerimizde ve kırsal alanlarımızda bence daha çok tercih etmemiz lazım. Çünkü bu yerel kültürün böyle oluşmasında iklim, insan karakteri, artı oradaki kullanılan malzemeler işte. Buranın ahşabıdır, işte ahşap kullanırsın, taşımlı kullanırsın veya o iklime en uygun malzemedir o zaten yüzyıllardır süreçte belirlenmiş bir tercihtir. O yönde hareket edilebilir yoksa ayırt edemeyiz işte bu genel mimarlık nedir tabi ki bir tanımı var, karşılığı var. Ama yerel yaşayışın yerel etkilerin de mimarlığın oluşmasında önemi var. Bunun da sürdürülebilmesinin bayağılaşma diyeceğimiz aynı tür

yapılaşmanın önüne geçecek ve kentin çekiciliğinin devam ettirilebilmesi için onun sürdürülebilir olması lazım. Bu konuda bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Tamam bugünkü sorunu çözelim, basit üretimlerle geçelim. Yani bir şeyi olmaz. İnsan baktığı zaman bu yerel evlere bakıyoruz, ne kadar hoşumuza gidiyor, sıcak geliyor bize. Oradan tabi bir kültür yansıması, onları böyle terk edemeyiz.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

S.A: Bu kentle ilgili bir şey değil yani. Yaşadığımız güncel süreçle ilgili bir durum.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

S.A: Bu çok önemli. Yani Karadeniz Teknik Üniversitesi Türkiye'nin ilk 3 teknik üniversitesinden biri. Ve bizim dönemimizin şöyle şansları vardı. Şimdi çok fazla mimarlık bölümü üretildi. Hatta Trabzon'da da 2 tane var galiba, 3 oldu mu bilmiyorum... Şimdi mimarlık bölümü tabi ki burada mimarlık bölümünden mezun olan öğrenciler açısından, KTÜ'nün bir de şöyle bir özelliği vardır. Gerçekten çok iyi bir eğitim kadrosu vardı, hala da öyle olduğunu düşünüyorum. Ve bölgemizi iyi tanımak isteyen, hocaların hazırladığı birçok kitapçıklarda, tezlerde, doktora tezlerinde falan bölgenin yaylaları olsun, şiiirleri olsun, bu konuda aslında çok güzel araştırmalar var. Ama bu dediğim gibi yalnızca üniversite olayı değil. Mimarlık olayı bir bölümün, bir fakültenin, bir meslek grubunun veya yalnızca mimarların tek başına götüreceği ve sonuçlandıracağı, yaşatacağı bir şey değil. Bu mimarlık ve toplum buluşması dediğimiz işte bu sivil toplum örgütlerinin veya işte kendi mimarlık örgütümüzün geçen yıllarda yapmaya çalıştığı ve çok önemli bir şeydi o. Yani insanlarla buluşmak, mimarlığın ne olduğunu, yaşamımızı etkileyen, bize bu şehri sevdiren veya sevdirmeyen. Mimarlık yalnızca bir bina değil ki. Yani oradaki parkı, bahçesi, etrafındaki kurumları, her şeyiyle sosyal donatılarıyla büyük bir mekân oluşturuyorsun. Yani bu insanlarla, şehirle çok daha iletişimde olması gerekir ama ben yani açıkçası ben yani umutsuz da olmak istemiyorum ama bu konularda günlük talepler, insanların günlük işlerini halledebilme telaşı, bu birçok şeyi gözden geçiriyor. Yani geleceğe bir bakış, projektör olma şansını geçiriyor. Aslında bu tür şeylere ihtiyaç var. Bu tür çalışmalara ihtiyaç var. Üniversite de bunun bir parçası veya önderi de olabilir. Ama tek başına bir şey ifade edebileceğini düşünmüyorum açıkçası.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

S.A: Yok. Yani bunun avantajı, dezavantajı yok. Mimar gören, bakan, iyi gören, bütünü gören, birçok şeyle gördüğü şeyi ilişkilendiren ve bu eğitimleri almış bir meslek sahibi insandır. Gözlem yapan, bunu tabi yalnızca etrafında değil, bunu dünyayı da takip ederek yapabilen. Günümüzde bu teknolojiler de var, yeter ki bu duyarlılığı kaybetmesin. Yani aldığı mimarlık eğitim şeyi, o algıları törpülenmesin farklı etkenlerden dolayı. Yoksa o şey mimarda var zaten, nereye gitse onu yakalar yürür ve o ilgiyi kurar.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

S.A: Tabi ki mümkün. Neden olmasın. Aynı şehirde yaşıyorsun belki onun göremediklerini sen görürsün. Bu hala oluyor mesela farklı bakış açıları, farklı değerlendirmeler herkese bir şeyler katar. Yani ben buyum almıyorum diye bir şey yok, her zaman bir şey alırsın, bir şey de verirsin. Bu etkileşim sürekli olan bir şey. Yani bunu zaten ayrı düşünmek de mümkün değil.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

S.A: Şimdi şöyle bir şey var. Eskiden şey olurdu bu yurtdışında çalışanlar gelirlerdi böyle güzel bir Almanya evi projesi falan getirirlerdi. Ya bana böyle bir ev yap. Planlarını açardık, oradaki yaşama şeyi farklı olduğu için planlar da farklı. Şimdi derdik onlara biz bu evi sana yapsak, ya ne yaptın bana dersin, bu evin içinde yaşanır mı? dersin. Yani bu tür şeyler oluyor ama yani genelde şu var. Son zamanlarda insanlar geçmişin biraz daha farkındalar, yani geçmişte yapılan evlerin güzelliğini, sıcaklığını o tür şeyler var özellikle ekonomisi iyi olan insanlarda bu daha çok. Ya da geçmişte ailesinden bir şey kalmıştır işte yine onu yaşatma çabasında olan, onu yaşama çabasında olan yaklaşımlar da oluyor. Ama böyle ilginç, şu anda çok böyle diyebileceğim bir şey yok.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

S.A: Yok. Ben yaşamadım.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

S.A: Evet.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

S.A: Bu şehirde yaşayan insan olarak görüyorum.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

S.A: Tabi ki bu mesleğin içinde olmak işte okul süreçlerinden uygulama süreçlerine kadar, insanı tabi ki etkileyen birçok tarafı var. Onunla birlikte yaşıyorsun zaten, ondan hiç kopamıyorsun ki.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

S.A: Şimdi mimarlık mesleğinin bir saygınlığı var tabi toplumda. Ama tabi biraz bizim toplumumuzda cehalet de az değil. Negatif bakışlar da bazen olabiliyor. Ama gerçek anlamda bir saygınlığı olduğunu düşünüyorum.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

S.A: Yok canım öyle bir şey. Sosyal statü, insanın kendi kişisel ortaya koyduğu kariyer açısından farklı diyebiliriz ama kendi kişisel karakteri, tavrıyla ilgili bir şeydir. Meslek sahibi olmanın, diploma sahibi olmanın insanlara bir yere kadar gidersin sonra senin karakterin öne çıkar.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

S.A: Şunu diyordum yani mimarlık emek isteyen bir iş, hem proje aşamalarında hem uygulama aşamalarında. Çok zaman isteyen, dikkat isteyen bir iş. Hem üreteceksiniz hem doğru malzemeyi kullanacaksınız. Projeyi doğru uygulayacaksınız ve bunu tek başına da yapmıyorsunuz. Çalışan ve üreten elemanlarınızla yapıyorsunuz. Bu Avrupa Birliği yasaları çıkarken başlıklarda tıp ve mimarlık yazılmıştı ilk başlıkta. Gerçekten çok ağır bir mesleğimiz olduğunu ben düşünüyorum. Yani bunun için gerçekten arkadaşlarımız çok büyük emek harcıyorlar ve harcamaları da gerekir. Çok projeleri ve uygulamaları yüzeysel bırakmamaları gerekir çünkü sonuçta üretecekleri şey çok uzun zamanda varlığını sürdürecektir bir şey. Ve çok uzun bir zaman da yaşayanlara hizmet edecek bir şey. Mesleğimizin kolay olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Çok çaba ve emek gerektiriyor.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

S.A: Hayır. Geçmiş birikimlerdir, hayatındır, kültüründür. Bunları eklemek lazım.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

S.A: Senin dediğin tez konusu. Mimarlık hiçbir şeyden bağımsız değil, hiçbir şeye bağımlı değil. Bağımlılık nedir? İşte bağımlılık diye bir şey yok aslında. Zaten mimarlık yaparken imar planlaması olan bir şehirde yapıyorsanız zaten imar planları sizin eninizi, boyunuzu, hacminizi zaten size veriyor. Bunun kalıyor tasarım kısmı. Tasarım kısmı da zaten taleplere ve kendi ilgilerinize göre en uygun olanı çıkarmaya çalışıyorsunuz. Ama mimarlık kentleri ilgilendiren, gelişmeyi ilgilendiren bir şeydir ve bu mimarlık siyasetinin aslında çok önemli bir politika olarak üretilmesi gerekir. Ve bunun da tabii şehirlere yansımalarının olması gerekir. Mimarlık politikası bence çok önde tutulması gereken bir şey. Ülkenin kendi değerleri, sürdürebileceği değerlerini hem geçmişini koruyarak hem gününü yaşayarak, üreterek sürdürebilmesi için kimliklerini, kültürünü yaşatabilmesi için mimarlık politikasını çok önemli bir şekilde işte üretilmesi, bu politikanın yaratılması lazım nasıl bir mimarlık diye. Ve bunun yasalarla da desteklenmesi lazım. Gerçekten kendi değerlerini de koruyan, çevresel, doğasal, kültürel değerlerini koruyarak, onları da dikkate alarak o politikaların üretilmesi ve onlara da güzel kentler istiyorsak, sadık kalınması gerekir.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

S.A: Mimarlığı sosyal şeyden ayrı düşünmek imkansız yani. Çünkü normal hayatın geçtiği bütün mekânlarda mimarlık var. Yani meydanda, etraftaki binalarda, çarşıda, pazarda, konutta, eğitim kurumlarında. Çalıştığımız yerde, yaşadığımız yerde, eğlendiğimiz yerde tamamen mimarlıkla ilgili ürünlerde ve o kültürle karşı karşıyasınız. Ayır düşünmek mümkün değil.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

S.A: Her mesleğin kendi disiplinleri var. Bizim mesleğimiz hayatın içinde. Sonuçları da uzun süreli olan bir meslek, bir dal olduğu için bunun kendi kurallarının, ilkelerinin olması lazım. Kurallar ve ilkeler bir satırla bile tanımlanabilir. Yüzlerce sayfa da yazmamıza gerek olmaz. Ama onu ifade edebilmek, ona sadık kalabilmek önemli.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

S.A: Hepsiyle ilgili diyebiliriz. Ayrı düşünemezsin. Yaşamın her noktası ile ilgili mimarlık. Mühendislik, sosyal, tıp, kültür, aklınıza gelebilecek her şeyle ilgili. Doğa, yani her şey var.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

S.A: Ya etik değerler aslında sözel her şey konuşuluyor, yapılıyor ama uygulamaya gelince o etik... Ben size çarpıcı bir örnek vereceğim. Üniversitede etik değerler dersini veren insanların bile etik davranmadığına çok şahit olmuşumdur. Yani hocaların da, hepsi için demiyorum, bu bir anlatım şeyidir yani etik davranmak tamam, etik durumlar, etik koşullar konabilir ama etik davranış ahlakını geliştirmek önemlidir. Bunun yasayla ilgili bölümü varsa onu da yaparsın. Ama etik dediğimiz şey yasayla çok ilgili bir şey değildir yani. Kültür ve ahlakla ilgili bir şeydir.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

S.A: Tabi bu konuştuğumuz şeylerin içerisinde var. Ortak değerler olabilir. Farklı karakterler, farklı lokal kültür farklılıkları olabilir. Zaten farklı olmaları onları değerli kılandır. Onların yaşatılması lazım, tek tipe dönüşmek zaten en kötü olan şeydir ve dünyadaki küresel emperyalizmin istediği odur. İnsanlar tek tipleşsin, farkları kalmasın, yalnızca tüketsinler, hiçbir şey konuşmasınlar. Ben sanal ortamda onları kendime bağlayayım ve böyle bir tek tipleşme talebi toplulukların talebi değildir. Ama sömüren kesimlerin talebi odur. Ona karşı mücadele etmek gerekir, uyanık olmak gerekir. Birbirini kırmadan, dökmeden, bunun farkında olarak, dikkatli olarak, onlara karşı durarak dayanışmaları sürdürmeli, bu kavgalı ortamları aşması gerekir toplumların.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

S.A: Şimdi tabi mimarlık tek başına da işte, Cumhuriyet Dönemi mimarisi var. Cumhuriyet Dönemi mimarisi de daha çok devletin veya çok özel kurumların finanse ettiği yapılar. Bu karakterde de oluşturduklar o dönemin mimarisini, İstanbul’da, Ankara’da, şehrimizde de birçok, az da olsa var. Ama süreç içerisinde tabi ki etkileşimler var bazı akımlardan, modern mimarlık döneminden bazı etkileşimlerin yansımaları var. Ama ne yaparsak yapalım tek bina bazında değerlendirmeler farklı tutulabilir ama kentlerin

geneliyle ilgili konuştuğumuz zaman, sonuçları açısından son dönem belki özellikle son 20-30 yılın yarattığı şehirler yani çok iç açıcı değil diyebiliriz.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

S.A: Tabi yeni başlayan arkadaşların birtakım endişeleri, sıkıntıları olabilir ama mimarlık mesleğinde zorluklar mutlaka var. Aslında çok önemli bir mesleğin icraatçlarıyız. Tabi etrafımızla, çevremizle de etkileşimlerimizi sürdürerek kendi sorunlarımızı aşabiliyoruz yani. Kişisel olarak öyle diyeyim ama bizim önümüzde hazırlanan imar planlarının, koruma planlarının sürekliliği ve genişletilmesi. Ülkemizde daha çok bu koruma alanlarının daraltılması söz konusu. Hâlbuki büyüyen şehirler, artan nüfus koruma alanlarının genişletilmesini gerektirir. Bizde daha küçülme var, bu da çok kötü bir şey mimarlık adına, şehirler adına, kendi mesleğimizin ifade ettiği koruma adına. Mimarların mücadelecisi zaten günümüzde de baktığımız zaman sosyal konularda gerçekten seslerini biraz olsun duyurmaya çalışan meslek grubu mimarlar daha çok, biliyorsun. Yani böyle devam edecek bu mücadele ama sonuç bir toplama, çıkarma veya günlük sonuçları olan şeyler değil bunlar.

B.K: Çok teşekkür ediyorum.

S.A: Ben teşekkür ederim. Başarılar diliyorum.

• Değerlendirme

Aktör, mimarlık mesleğini seçmeye başka meslek dallarını deneyimledikten sonra karar vermiştir. Ailesinden babası inşaat ustası olduğunu belirtmiş yani ailede inşaat işiyle uğraşan bir bireyin bulunduğu görülmektedir. Mimarlık eğitimine dair problemlerin sosyal eksiklikleri üzerinden değerlendirmiştir. KTÜ’nün 1980’lerdeki öğrenci profilini Anadolu’nun pek çok yerinden gelen öğrencilerin oluşturduğu anlaşılmaktadır. Geleneksel inancın aksine, aktörün eğitim yıllarında okul sadece Trabzon’a hizmet etmemiş aksine öğrenci profili Ankara ve İstanbul merkezleri dışındaki illerden gelen öğrencilerle oluşmuştur. Aktör mimarlık mesleğine dair bireyüstü bir tanımlama yapmakta ve mimarın hayatına mesleğini adapte etmesi gerektiğini düşünmektedir. Mimarlık eğitimine ait problemler alanların tıp mesleği üzerinden ilişkilendirmektedir. Aktöre göre mimar aldığı eğitim dolayısıyla başka meslekleri de yapabilmekte, mimarın kendi mesleği dışında da başarılı olabileceğini düşünmektedir. Yani mimarlık aktöre göre diğer meslekleri içinde barındıran bir meslektir. Mimarın kente dair değerlendirmesini genel bir Türkiye

mimarlığına dair değerlendirme üzerinden yaptığı görülmektedir. Bu durum mimarlığın kendisi üzerinden değil de bir üst notadan değerlendirildiğini göstermektedir. Trabzon kentinde müşteri talebinin konut üzerine olduğunu mimarlığın yerel üstünden değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Yerel üzerinden yapılan mimarlıkla çekiciliğin arttırılabileceği düşüncesine sahiptir. Mimar KTÜ'yle ilgili sorularda ve üniversitenin kente olan katkısına dair sorularda bile mimarlığın nasıl yapılması gerektiğine cevap vermektedir. Söz konusu durum aktörün mimarlık eyleminin kent çapında olması gerekenden daha alt seviyelerde olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Aktöre göre mimar insanların nasıl bir hayat yaşamasına yön verebilir, toplumsal eğitimde rol üstlenmeli ve farkındalık yaratmalıdır. Mimara göre mesleğin saygın bir tarafı mevcuttur ancak sosyal statü anlamında ayrıcalık kişinin karakteriyle ilintilidir. Yani mimar mesleğini metalaştırmamakta ve mimarlığı herhangi bir meslek gibi görmektedir. Mimarlık nedir sorusuna, mimarlığın pratiğinin nasıl uygulanması gerektiğine anlatarak cevap vermiş, mimarlık politika ilişkisi sorusunda ise ülke çapında mimarlığın politik olarak nasıl üretilmesi gerektiğini anlatmıştır. Aktör mimarlığı toplumu iyileştiren / iyi yapı yapılırsa toplumun da iyileşeceğine dair bir toplum mühendisliği bakış açısıyla değerlendirmektedir. Aktörün zihnindeki meslek inşası o kadar aşkın bir durumdadır ki bütün meslekleri kapsayan bir bilgi alanına sahip olduğu düşüncesi mevcuttur. Türkiye'deki mimarlık kültürü sorusuna dünya üzerinden bir yanıt vermektedir. Türkiye mimarlığının uygulama alanı içinde kendisi de bir mimar olarak bulunduğu için temel sorunları bir üst merciye (emperyalist yapılaşmaya) atmaktadır. Yani Türkiye mimarlık kültürü bağlamında değerlendirmesinde sorumluluk kendi üzerinden kalkmakta ve dünya çapında bir emperyalist düşünce üzerine dayandırılmaktadır. Aktör Türkiye mimarlık evriminde başat olayın Cumhuriyetin kuruluşu olduğunu belirtmektedir. Aktörün mimara bakış açısı ile mimarı toplumdaki problemleri dile getiren bir birey olarak anlatması yine mimarın toplumu iyileştiren bir sosyal sorumluluğunun bulunduğu fikrini ortaya çıkarmaktadır. Mimarın gözünde meslek öylesine önemli bir noktadadır ki piyasadaki mimarlık alanındaki zorlukların devlet kaynaklı olduğunu belirtmektedir.

2.2.9. Levent DURMUŞ

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

L.D: 1966, Akçaabat (Trabzon).

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

L.D: KTÜ,1987

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

L.D: Ya aslında biraz tesadüfi oldu. Sonuçta çok bilinçli bir şekilde mi mimarlık eğitiminizi seçtiniz. Hayır. Bilinçli seçmemiştim. İşte üniversite sınavına girdik. Sıraladık işte mimarlık. Şansımız, o zamanlar öyleydi. Şimdiki gibi puana göre bölüm seçmiyorduk. Çünkü önce tercihleri yapıyordun sonra sınava giriyordun. Ama mimarlığı okuduktan sonra yani iyi ki mimarlık okumuşuz diyoruz. Beraber çalıştığımız meslek gruplarına baktığımız zaman mimarlık çok farklı yani iyi ki mimarlık olmuş diyoruz.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

L.D: Yoktu.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

L.D: Yani piyasada tanıdığımız tabii ki mimarlar vardı. Örnek miydi? Evet mimardılar. Yani örnek miydiler, idol anlamında örnek miydiler? Değildi ama sonuçta bu Trabzon'da iyi işler yapmaya çalışan mimarlardı.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

L.D: O hiçbir zaman olmaz. Yani çünkü bugün bile konusu geçti. Her uygulamamızda bir şeyi değiştiriyoruz. Bir kademe, bir tık öteye gitmeye çalışıyoruz. Bu meslekte de böyle olması lazım. Yani "Evet, bu tamamdır." böyle bir şey olamaz. Çünkü insan sürekli kendini yenilemeli, araştırma yapmalı. Mesleğinin üzerine daha ne

katabilirim araştırması içerisinde olmalıdır. Yerinde durmak istemiyorsan bir adım öteye gitmelisin.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

L.D: Ben hep söylüyorum. Birinci sınıfın birinci yarıyılında Fikret Evcı diye bir hocamız vardı. Sonra Yıldız Teknik Üniversitesine gitti. Çok farklı bir öğrenciye yaklaşımı vardı. Önce bize işin temelini öğretmişti. Birinci sınıf birinci yarıyılında biz çatı detayı çiziyorduk. Temel detayı öğretiyordu bize. Herkes tasarım yapıyordu. Hiç bir şey anlamadan. Tek çizgi ile. Biz onun detayını öğreniyorduk. Pencere detaylarını bize öğretmişti. Dönem yarısına kadar kopya ettik. Anlattı bize. Nasıl oluyor, nasıl çiziliyor, mantığı nedir. Tekniğini bize öğretti. Ondan sonra biz tasarım yapmaya başladık. Dönem sonunda bizim grubumuzun tamamı sergiye gitti. O yüzden bizi çok zorlamıştı. Aşırı zorlanmıştık. Ama hoca haklıydı yani. Çok farklı şeyler öğretti bize.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

L.D: Şimdi eğitim süreci deyince 30 yıl öncesini anlatmam gerekiyor. 32 yıl öncesi. Zorluklar nelerdi? E tabi şimdiki gibi bilgisayar kullanımı yoktu. Araştırma şansımız yoktu. Merkez kütüphanemiz vardı. İşte orda aylık mı, haftalık mı... Haftalık pek gelmiyordu. Aylık periyodik yayınlar vardı. Bir de eski yayınlar vardı. Konu araştırmasına gittiğimiz zaman işte belirliydi herkes o kitaplara yöneliyordu. Birisi alıyordu, o onda kalıyordu. Şimdi öyle değil ki. Şimdi internet bir derya. Mimarlık kitaplarının haddi hesabı yok. O kadar çok kitap var ki. Bizim dönemimizde bunların hiçbiri yoktu. Ama işte şimdiki öğrenciler çok şanslı bize göre. Bir kere şimdi tasarımı üç boyutta görme imkânınız var. Şimdi tasarımlarımızı hep üç boyutta yapıyoruz. Ama önceden o imkân yoktu.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

L.D: O dönem öyleydi. İyi üniversitelerden biriydi.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

L.D: Yani üniversite evet bir meslek sahibi insan yapıyor. Diploma veriyor ama bir de üniversiteli olmak... Üniversiteyi okumak. Bir kere velisi olan bir öğrenciden sadece öğrenciye dönüşüyorsunuz. Kendi kararlarınızı vermeye başlıyorsunuz.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

L.D: E tabi yani okulda aldığınız eğitim, temel çok etkilidir. Çünkü meslek uygulamaya başladığınız anda oradan aldığınız bilgi ile hareket ediyorsunuz. Sonradan evet üzerine katıyorsunuz ama eğer eksik bilgi ile mezun olmuşsanız sizin meslekte bir adım öne geçmeniz çok zordur. Ya da bu açığı çok zor kapatırsınız. Muhakkak etkisi olmuştur ama okul sadece eğitimi veriyor. Ondan sonrası işte uygulama, 20 küsur yıl meslek hayatı. O tamamen kişiye kalmış.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

L.D: Gerekir evet.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

L.D: Evet (Eksilttiği düşüncesinde).

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

L.D: 1990 yılından beri, kaç yıl oldu? 25 yıl. Ofis 1990 yılında Levent Mimarlık olarak kurulmuştu. 1997 yılında LAM İnşaat Mimarlık Limitet Şirketine dönüştürdük. Hala böyle devam ediyor.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

L.D: Mezun olduktan sonra 1,5 yıl başka bir şirkette çalıştım.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

L.D: Mimarlar Odasına kayıt yaptık, Vergi Dairesi kaydı, Belediyeden iş yeri açma ruhsatı. Bu kadar, başka bir şeye gerek yok..

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

L.D: Normal tasarım sürecinden sonra uygulama projesini tamamlıyoruz. Meslek odasından onayını yaptırıyoruz. Ondan sonra ilgili belediye neresiyse (merkez belediye, ilçe belediye) o belediyeden ruhsat başvurusu yapıp, işte gerekli incelemeler tamamlandıktan sonra onaylanıyordu. Ama şimdi araya birde yapı denetim firmaları girdi. Şimdi çizilen projeler yapı denetim onaylı alıyor, sonra meslek odası onayı. Yapı denetim

şirketi onayı sonra belediyeden ön onay, daha sonra uygulama projeleri tamamlattırılıp ilgili belediyesinden normal proje onayı, ruhsatı yapılıyor.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

L.D: Eşimle beraber ortağız. Şirket ortağı. Yani sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

L.D: Kaç kişiyiz? Şantiye ile birlikte 8 tane teknik eleman var, zaman zaman değişmekle birlikte.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

L.D: Denetim yok. Tasarım ve uygulama.

B.K.: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

L.D: Yani nedeni nedir? Ben hep özel çalışmak istemiştim. Yani kendi tasarımımı, mesleğimi yapmak istemiştim. Hiçbir zaman özel kurum ya da devlet daireleri, kamu kurumları düşünmemiştim.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

L.D: Aslında Trabzon ölçeğinde bir sorun değil, ülkemizin her yerinde aynı soru sorulabilir. Avantajı var mıdır? Yani çevre avantajını kullanabilirsiniz. Sonuçta biz Trabzonluyuz, kendi çevremiz burada oluşmuş. Onun avantajını kullanabilirsiniz. Dezavantajı tabi Trabzon eski bir kent, sıkışık bir kent, yerleşim alanları çok rahat oluşmuyor. Çok parsel ölçeğinde proje üretmek zorunda kalıyorsunuz. Aslında parsel ölçeğinde proje üretilmesi her zaman doğru sonuç vermez. Yani bataklıkta piknik yapmak çok bir şey ifade etmez. Totalde iyi bir şeyler yapmak lazım. Yani Trabzon çok rahat olunabilecek bir şehir değil. Topografyası, eski kent oluşu yeni yerleşim alanlarının çok rahat oluşturulamaması gibi sorunlar Trabzon için bir handikap. Mesela Karadeniz de bir Samsun da bu daha rahattır. Ordu bir kısmında da daha rahat olabilir. Trabzon da bu anlamda biraz sıkıntılar var.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

L.D: Müşteri bizden ne bekliyor? Müşteriye verdiği ilgidir aslında senden beklediği. Yani aslında insan mesleğine saygılı olursa mesleğini de sevdirmesi her

zaman vardır. Ne meslek yaparsanız yapın bu her alanda böyledir. Önce mesleğim dersiniz mesleğinizde yeniliği takip ederseniz, araştırırsanız, her projede ya da her uygulamada bir sonrasını düşünerek yeni şeyler denerseniz, kendinizi aşmaya çalışırsanız. İster istemez zamanla bir çizginiz oluşuyor. O çizgi müşteriniz anlamında, başkası anlamında size bir şeyler kazandırıyor. Bu sefer talep edilen mimar haline geliyorsunuz. Herkes falan mimara gidersek işimizi temiz alırız anlayışı yerleşiyor. Bu anlayışı aslında oturtmak kendinize bağlı.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

L.D: Ben şunu söyleyeyim. Türkiye deki bütün kentler birbirine benzemeye başladı. Yani tarihi dokuyu incelediğimiz zaman bölgesel farklılıkları çok rahat buluyorsunuz. Karadeniz mimarisi çünkü ona uygun malzeme ona uygun iklim şartları ona uygun yapılaşma. İç Anadolu ya gittiğiniz zaman farklı bir yapılaşma, Batıya gittiğiniz zaman farklı bir yapılaşma. Şimdi Türkiye'nin her yerinde aynı şeyler yapılıyor. Etkileşim artık çok kolay. Herkes her şeyden etkilenebiliyor. İnsanlar bir çok şeye ulaşabiliyor. Ama bu iyi anlamda demek değildir. Türkiye de yapılan mimarlık maalesef çok kimlikli bir şey değil, maalesef bu böyle oldu.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

L.D: Ortak dili maalesef olmadı.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

L.D: Tabi ki etkisi vardır. Artı eksi yönden.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

L.D: Tabi ki yani. Ankara, İstanbul ya da İzmir oralarda mimarlık yapmakla burada yapmak tabi ki aynı şey değildir. Büyük şehir avantajları oralarda tabi ki fazladır. Ama Trabzon'u da bölge bazında ele alırsa, yine Trabzon da mimarlık yapmak bölge illerine göre daha avantajlıdır. Çünkü bazı şeyler daha oturmuştur. İnsanlar, talep eden müşteri bu konuda daha duyarlı oluyor. Komşu illere baktığımız zaman. Ama bu duyarlılık büyükşehirlerde daha fazla olabilir mi tabi ki olabilir. Bir büyükşehir gibi değildir. Ankara İstanbul da yapmak gibi değildir. Ama komşu illerdeki mimarlık yapmakla da eşdeğer değildir. Daha iyi şartlara sahibiz.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

L.D: Yani aynı dili konuşmak zor tabi. Önemli olan ortak paydada buluşmaktır. Karşılıklı konuşur ortak bir payda mesleğe yararı olacak bir şekilde bir paydada buluşmak gerekir.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

L.D: Yani muhakkak vardır ama şu anda inanın pek aklıma gelmiyor. Sonuçta 87-2015, 28 yıldır bu mesleği yapıyorum. Faal olarak çalıştırıyorum. Hem proje tasarım aşamasında hem uygulama kısmında. Vardır ama şu an aklıma gelmiyor.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

L.D: Bu soruya cevap vermek istemiyorum.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

L.D: Kesinlikle.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

L.D: Mesleğini yapmaya çalışan bir mimar olarak.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

L.D: Evet. Olumlu anlamda.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

L.D: Mimarlık aslında mesleğinizi düzgün yaptığınız sürece saygın bir meslektir. Ama hiçbir zaman yaptığım işlerle övünmeyi seven birisi değilimdir. Kendimi tanıtırken mimarı da pek kullanmam. Ama bu işi yapan birisi olarak bütün mühendisliklerin patronu mimardır. Bu böyledir.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

L.D: Hayır.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

L.D: Aslında mimarlık direkt insan yaşantısını etkileyen bir meslek dalıdır. Yani insanın yaşamını planlayan, merkezinde olan bir meslektir. Oturduğunuz koltuk, dolaştığınız çevre, okuduğunuz okul hepsi mimarlıktır. Her sanata insan dışardan bakar, mimarlık sanatının içinde yaşar.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

L.D: Her ikisi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

L.D: Olmalı.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

L.D: Değiştirmeli. Tabi ki değiştirmeli yani. Direkt insanın sosyal çevresini oluşturan, insana şekil veren bir meslek. Kesinlikle öyle olmalı.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

L.D: Bağımsız olmalı zaten. Çünkü hiçbirine benzemiyor. Yani bir inşaat mühendisliği ya da elektrik yani mimarlık sanat dalı. Sanattır mimarlık. Tabi ki bağımsız olmalı. Özgür olmalı.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

L.D: Mühendislik alanına değil.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıkıldığını düşünüyor musunuz?

L.D: Maalesef çok olumlu şeyler söyleyemeyeceğim.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

L.D: Yok. Maalesef şu anda öyle bir şey oluşturamadık. Yani Türkiye’nin kendine ait bir mimarlık dili yok çünkü. Oluşmadı. Cumhuriyet dönemi bir ara denendi. Sonra olmadı yani. Bu bütün Dünya’daki dalgalanmalar bizi de etkiledi. Dünyada da böyle bir dil oluşmadı şuanda. Yani şimdi gidin Avrupa’nın herhangi bir yerindeki binayı bir Arap

çölünde de görebilirsiniz, Amerika'da da. Mimarlık dili belki evrensel anlayışa döndü. Yani bölgesel olmaktan çıktı.

B.K: Türkiye'de mimarlık evrimine baktığımızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

L.D: Şimdi Türkiye'de Cumhuriyet sonrası mimarlık, Cumhuriyet öncesi mimarlık, Türkiye'deki ekonomik dalgalanmalar, malzemelerin değişimi bunlar etkileyen şeylerdir.

B.K: Sizce Türkiye'de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

L.D: Planlamadan tutun insan faktörüne, genel kültürden ekonomiye. O kadar çok şey var ki. Çünkü çok bileşeni var. Kanun yönetmelikler, şehir planlaması, planların değişmesi, yerel yönetimler, müşteri talebi, uygulama o kadar çok var ki yani. Bu başlıkların hepsi uzun konuşulacak şeyler.

B.K: Teşekkür ediyorum.

L.D: Kolay gelsin.

- Değerlendirme

Aktör mimarlık mesleğini üniversite tercih sisteminden kaynaklı olarak bilinçsiz seçtiğini söylemektedir. Mimarlık eğitimindeki zorlukların 80'li yıllarda internetin olmaması ve yayın azlığı üzerinden değerlendirmektedir. Aktör Trabzon kentinin topografyası ve tarihsel süreçten kaynaklı sıkışık halinin Trabzon kenti için dezavantaj olduğunu anlatmıştır. Aktör müşteri profiline yerine mimarın / mimarlığın nasıl olması gerektiğini anlatmaktadır. Teknolojide yaşanan gelişmelerin Türkiye bağlamında tek tip mimarlığa doğru gittiğini belirtmektedir. Trabzon kentinin Türkiye çapında bir taşra kenti fakat kendi bölgesi içinde bir merkez olduğu ve kendi taşrasına sahip olduğu düşüncesindedir. "...bütün mühendisliklerin patronu mimardır" ifadesi mimarlığı çok üst düzey bir noktada gördüğünü göstermektedir. Mimarlık mesleğini toplumu biçimlendiren ve insanları yönlendiren bir meslek olarak görmektedir. Başka bir deyişle mimarlığı hem bir toplum mühendisliği hem de kesin bir tavırla sanat olarak tanımlamaktadır. Türkiye mimarlık evriminde cumhuriyetin kuruluşunu önemli bir aşama olarak görmektedir. Mimarlığa dair problemlerini ise mimar aktörler ya da mimarlığa dahil olan her türlü aktör üzerinden değerlendirmek yerine mimarlığa problem yaşatabilecek öteki üzerinden değerlendirmektedir.

2.2.10. Gürol USTAÖMEROĞLU

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

G.U: 65, Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

G.U: KTÜ, 1987.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

G.U: Seviyordum. Ayrıca ortaokuldayken de maketler yapardım yani mimarlık. Maket anlamında olsun, proje çizim anlamında olsun. Bi el yatkınlığım vardı ve bi de yani bu Allah vergisi herhalde yani, özellikle gayret gösterdiğim bir şey hiç olmadı. İşte hayata hep üç boyutlu baktım. Yani bir şeyin arkasını görmeye çalıştım ve bunu çizimlerde işte karikatür çiziyorum, karikatürlerime bile bu yansıyor. Yani hep üç boyut maket üç boyutlu düşünme, geliştirme. Bunlar hep bir şekilde mimarlığı etkileyen ve seçmemde etkin olan şeyler.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

G.U: Ailemizde de mimar vardı dayım (Mehmet Ali Özkan burda değil Ankara'da).,yengem daha sonra yengem oldu hocamızdı burda, yani bildiğim bir meslekti ben 6 yaşından beri mimarlığın içerisinde yoğurulmuş bir insanım ben dayımla buraya gelirdim ve bu Corbusier tarzı bu binaların çizimlerini yapardım t cetveliyle 6 yaşındayken koyardım burda uydur uydur çizirdim.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

G.U: Hayır o anlamda değil ben geleneksel mimarımdır. Daha çok geleneksel çalışıyorum ama bu hiç modern minimalist bina yapmıyorsun, hayır, elbette ki yapıyorum. Ama hep bana böyle müşteriler çıktı, hep geleneksel konutlar isteyen müşteriler çıktı. Çıkmayana da kabul ettiremedik zaten. Yani uçuk bi bina yapıyorum ama yine olmuyor yani dönüyorlar, döndürüyorlar beni. Yani bu anlamda, yani geleneksel proje yapmam açısından bu anlamda belki örnek aldığım isimler belki olmuştur ama. Mesela Merih Karaarslan'ın yanında çalışıyordum. İlk mesleğe orda başlamıştım. Yok başlamadım da

yani askerlik sonrası. Mesela Merih Abinin, rahmetli oldu tabi, onun proje anlayışı birazcık benim formatıma da uyar mesela. Yani benim mimarlığımı kökten değiştirmiştir onun sayesinde, yani böyle bir şey yok! Ama etkilemiştir yani. Niye? Bak ben demek ki doğru yolda gidiyorum anlamında etkilemiştir. Demek ki geleneksel çalışılabiliyor o anlamda, Rus mimarlarla ortak çalışmalarımız oldu. 94-95-96 yıllarında 97-98 e kadar orda projeler ürettik ve ortak ürettik projeleri onların da bakışı benim hamurumun yoğrulmasında katkı sağlamıştır. Yani onların da kendi tarihlerini kendi mimari anlayışlarını korumaya gayret gösterme olaya sanatsal açıdan bakma elbette ki beni etkilemiştir oradan da mimarlığında bir şeyler vardır. Ama böyle salt şu mimar beni etkilemiştir hayatımda olmadı çünkü kendi tarzını yaratmaya gayret göstermiştir.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

G.U: E yani bir kısmı örtüşüyor. Ben aslında yarışmacı mimar olmayı çok istiyordum. Çok yarışma çizdim dayımlarla beraber ödüllerimiz de vardır. Ben çok yarışmaya katıldım tek başıma. Son turlarda elendik, hep böyle yani son turlarda ödüle giderken son anda elendik. Ama yani bunu daha iyi anlayabiliyorum çünkü eski mimarlar hakikaten yarışma çizip çalışan mimarlar demek ki ne kadar zor bir iş yapıyorlarmış. Onu şimdi ben şu çağda bilgisayar çağında gerçekleştirebiliyorum. Onların durumunu şimdi daha iyi anlayabiliyorum onlar bilgisayar olmayan bir çağda el çizimleriyle hem bürolarını geçindirmişler, hem normal iş yapmışlar, hem proje yarışması kazanmışlar. Yani biz bunu bugünkü rahatlık içerisinde gerçekleştiremiyoruz o anlamda yani içim hep cız etmiştir yani yarışmacı mimar olmayı hep istedim. Ama hep bu günlük aktiviteler, beni hep engelledi bir türlü kendimi veremedim yarışmalara. O anlamda içim cız ediyor. Ama diğer anlamda hep şunu söylemişimdir mesela yarın öbür gün villa mimarı olmak isterim sadece villalarla Allah yardım etti yani veya beni duydu böyle oldu yani bi anda ben kendimi bu gayret göstermedim ama kendimi bi anda böyle bir şeyin içerisinde buldum ve adım da daha çok öyle algılanıyor Trabzon'da da villa mimarıdır filan derler. İşte konaklardan malikanelerden en küçük villaya kadar. Bu anlamda bu bir hayal gerçekleşmesiye evet gerçekleşti. Mesela bir diğeri şeydir hep derim Allah'ım ben böyle işe boğulmiyim yani içinden çıkılmaz hale gelip yüzüme gözüme bulaştırıp rezil olmiyim. Az, öz proje yapıyorum. Bu da böyle gidiyor, bazen şikayetçi olsam da bu durumdan, yani bazen boş kalıyoruz ama bu iyi yani bu bence güzel bir şey projeyi harmanlayarak çok sakin bir

şekilde yapmak, güzel bir şey. Bazen tabi çok sıkıştığımız dönemler oluyor. Bunlar tabi çok sık olmamakla beraber ama işin yarışmacı mimarlık kısmını ayırırsak bir kenara olabiliyor yani hayallerim gerçekleşti diyebilirim dediğim gibi yani. Sanatın diğer dallarıyla da az buçuk içli dışlı olduğum için bi de sosyal insanız yani bu anlamda bi mimarın olması gerektiği ortamlara da girip çıktığım için işte. Taşra kentinin iyiliklerinden bir tanesi de bu. Daha samimi ilişkiler bu anlamda yani her ortama karışan bir mimar olarak da iyi yani o açıdan da keyifli sadece işte bu yarışmacı mimar meselesini tamamlayamadık ha bundan sonra belki olur yani hayat ömrümüz olursa olur yaparız yani, evet.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

G.U: İki hocam beni çok etkilemiştir, birincisi ilk hocam Fikret Evcı. Fikret hocamız şu anda profesör oldu mu bilmiyorum Yıldız Üniversitesi'ndeydi. Şimdi özel bi üniversitede galiba. Fikret Evcı benim, bizim ilk hocamız. Okula başladık çok etkilemişti beni. Niye? Çok disiplinli bir hocaydı, çok disiplinli. Ve biz yani o dönemin çocukları olarak liseyi yeni bitirmişiz üniversite bir, ağılycak duruma geliyorduk böyle. Hocamız şeydi, sertti yani. Asla baskı yok ama, tatlı sert bir hoca. Fakat bize her şeyi çizerek anlattı ve biz şu anda benim meslek hayatımda sahip olduğum bazı melekeler o hocamdan kalmadır yani. Fikret Hoca beni çok etkilemiştir, hayatımda da büyük öneme sahiptir. Bir diğer hocamız ise son hocam Şengül Hoca, Öymen Gür Şengül hocamızın beni etkileyen yanı ise şu oldu. Ben Şengül hocayla ne yazık ki bir dönem ders yapmak durumunda kaldım. 7.yarıyıl bir hastane projesiydi. Bir yarışma projesi çizer gibi projeleri çizdik bize o serbestliği tanıdı. Yani motomot oturup şüphesiz ikiden ikiye eleştiri yaptı ama bir diploma projesi hazırlar gibi jüriye çıkacakmışız gibi bizi serbest bıraktı. Önce bizi gezdirdi. İşte Ankara'ya gittik, hastaneleri dolaştık, geldik ve çok rahat çok huzurlu. O dönemlerde işte elinde sigarası, böyle sınıfta müzik dinleyen isteyen dinler o anlamda Şengül Hocada çok keyifli bir dönem geçirdiğimi söyleyebilirim. Bir hocamın daha hakkını yemiyim aslında bütün hocalarımız çok iyi ama dediğim gibi yani özel hoca, Mustafa Reşat Sümerkan Hocamız, o hocamı da... En büyük keyfimiz yapı derslerinde müzik eşliğinde okuduk Mustafa Hocam bize müzik eğitimi veriyordu aynı zamanda müzik dinliyorduk hoştu yani, evet.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

G.U: Yayınlar. Bizim, dediğim gibi zamanımızda sadece bir kütüphane vardı. Yayınlar yani, yayın eksikliği o dönemlerde ciddi bir şeydi. Yani yayın eksikliği şöyle; olanlar var ama üniversitenin ilk açıldığı yıllarda kitaplar yani o anlamda şey yayınlara anında ulaşamıyorduk. O bizim için tabi günümüze göre şimdi artık çok şanslı çocuklar ama bunun dışında bir eksikliğim yoktu. Hatta fazlam da vardı. Mimarlık bürosuna zaten girip çıkıyordum çevremizde mimar, yok çok yoktu, evet.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

G.U: Öncelikle KTÜ, KTÜ bir pırlantadır. Yani nadide bir çiçektir. Korunması gereken bir çiçektir. Ben hep derim Trabzon'da iki tane büyük devrim vardır, iki büyük devrim. Biri KTÜ'dür, biri Trabzonspor'dur. Niye? İkisi de ülkedeki genel bir baskıya, İstanbul sultasına diyelim, bir baş koymadır. Yani bir başkaldırıdır, yani. Anadolu'nun bağrından çıkan biri spor yuvası, biri eğitim yuvası. İki çok ciddi başkaldırı, sempatik başkaldırı ve başkaldırdığı mekân tarafından da eğitilmiştir KTÜ. İstanbul'dan uçan hocalar gelmiştir ve KTÜ taşra olmanın avantajını iyi kullanmıştır. Yani, hani derler ya yokluklar içerisinde yetişen çocuk hayata çok daha iyi atılabiliyor. İşte KTÜ odur. İşte o, o çocuk KTÜ'dür. Bunun altını doldurun istediğiniz gibi, doldurabilirsiniz.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

G.U: İşte tavır tavır yani bir tavra bizim üniversite yılları ilk yıllar biraz şanssızdı. 12 Eylül olmuş hala bir askeri rejim çok, demokratik ortam yok. Öyle bir dönemde üniversiteye girdik. Dolayısıyla o lise formatı, baskıcı hava birazcık hissediliyordu ister istemez. Yani ister istemez etkiliyordu herkesi ama buna rağmen üniversite bize bir tavır verdi yani KTÜ bir üniversiteli olmayı bize ziyadesiyle kazandırmıştır yani, evet.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

G.U: Olmaz mı? Oldu, oldu. Hatta bir şey söylüyüm mi bunu, fazlası bile var. Fazla geliyoruz yani bazen. Yani ben Ankara'da mimarlık yaptım bak inan olsun inan bak bunu ben yazıyorum şuraya yani hiçbir ODTÜ'lü Gazi'li İTÜ'lü arkadaşlarımıza hiç ezilmedik ve burdaki tavır burda öğrendiğimiz tavır o mimarlık nosyonu diyelim o tavır birçok insana lüks bile geldi. Yani fazla geldi bunu söyleyebilirim, evet kesinlikle ayrıcalıklı olduğumuzu düşünüyorum kesinlikle bunu her yerde söylerim ve her platformda da bunu tartışmaya hazırım.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

G.U: Kesinlikle olmalıdır. Kesinlikle bir kere o özel yetenek dünyaya bakıştan geçiyor, bir. Belki bu insanlara çok faşizan gelebilir ama iyi bir mimar hani mimar daha doğrusu müziğinde de seçici olacak. Sinemada da yani. Bütün sanatlarda seçici olacak. İyi müzik dinleyecek. Artık günümüzde elma armut karıştı. İyi müzik kötü müzik nedir onu da ukalalığa giriyor birçok şey. Şimdi biliyorsunuz halk adına yapılan her şey doğru olarak algılandığı için, ama iyi bir mimar daha doğrusu bir mimar her alanda bence işi çok da bunu bazı meslektaşlarım şey derler mimar ukala da olabilir derler yani çok sakıncası yok doğru. Bence de olabilir. Ama ben şunu diyorum, ukalalık sınırlarına girmeden bir mimarın her konuda fikri olması lazım. Bir mimar, sosyal bir ortamda oturduğu zaman her konuyu konuşabilmeli. Bu olabildiğince yetiştirmeli kendisini. Yani kitaplar okumalı, iyi bir müzik dinlemeli veya en az bir hobiye sahip olmalı. Bir hobisi olmalı bir şeyi iyi yapmalı yani mimar. Ben böyle görüyorum mimarlığı. Farklı olmalı mimar, farklı olmalı yani ve diyorum ya bunu diğer meslek grupları hep ukalalık olarak görüyorlar. Hayır, yani gerekirse ukalayız da diyebiliriz belki ama mimar farklı olmalı giyimiyle tasarımıyla bakışıyla her şeyiyle.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

G.U: Şimdi bu şuna benzer bir kentte mimar sayısı arttıkça mimarlığın kalitesi artar mı düşer mi? Bu aslında şunu söylüyüm yumurta tavuk ilişkisine benziyor. Bunun, şahsi fikrimi söylüyorum, bunun çok keskin çizgilerle sınırlarla çizilmiş bir cevabı bende yok, bende yok. Başka meslektaşlarımda belki olabilir. Çünkü bir mimari yarış işin ta başında dediğim taşra kentindeki zorlukları bir mimari yarış çok büyük bir ürün ortaya çıkarma sebebi de olabilir. Çok kötü bir ürün çıkarma sebebi de olabilir. O yüzden ben hep diyorum ya ben işten boğulacak vaziyete ben hiçbir zaman gelmek istemem. Çünkü kalitem düşer yavaş yavaş yarışmadan. Dolayısıyla, bu soruya çok net bir cevap veremiycem ama şunu, şunu söylesem daha genel olaya yaklaşımımı anlatmak isterim. Her kente üniversite açılın deniyor ya ben ona karşıyım. Yani üniversite biraz ayrıcalıktır. Her kente üniversite açıldıktan sonra tabii ki mimarlık da açılacak tıp da açılacak ama her kentte üniversiteyi açmadığımız sürece üniversitenin değişen duran o kalifiye yetiştiren eleman sayısı sınırlı kalacağı için, daha bir özümseyerek, daha bir içselleştirerek, kalifiye profesyonel, eleman yetiştirmiş olabilir, dolayısıyla mimar da bunun içerisine girdiği zaman daha bir, ama böyle

tıkır tıkır, açıp açıp hoca yetmiyor yani. Bugün 81 vilayete 81 tane üniversite açtık diyelim haydi özel üniversiteleri de 160 tane üniversite. E noldu şimdi? Bu kadar bu üniversitelere hizmet verecek hoca var mı kalifiye eleman var mı? Bu anlamda olumsuz.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

G.U: 94'te açtım. Yani, 21 yıldan gidiyorum. Öncesi var öncesinde Ankara'daydım, yurt dışındaydım, başka şirketlerdeydim. 94'ten bugüne aralıksız çalışıyorum.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

G.U: Evet çalıştım.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

G.U: Yani tabi, öncelikle tabi bir meslek odasına kayıt. Daha doğrusu ondan öncesi diploma alınacak tabi. Meslek odasına bir kaydınız olması gerekiyor. Ama tabi her zaman dile getirdiğim bişi var ben de burda öğrencilere zaman zaman söylüyorum. Bir mimar diploma alır almaz mesleğe başlamamalı. Ama gerçi ben hemen öyle başlamadım daha doğrusu pardon, kendi bürosunu açmamalı. Gerçi ben de öyle mesela ben de, 7 yıl sonra mezuniyetten, 7 sene sonra kendi büromu açtım. Ama mesela ilk yılımda da açabilirdim. Yani öyle bir, dolayısıyla bir oda kaydı gerekiyor. Bi de cebinize iki üç kuruş para koyunca büronuzu açıyorsunuz. Yani kastınız eğer buysa, bunu sormak istiyorsanız, oda kaydı yapılıyor zaten oda kaydı olduğu zaman zaten belediyeye de diyorsunuz belediye onu zaten proje gelişimi içerisinde istiyor sizden. Bir oda kaydı istiyor bir büro kaydınız var mı diyor. Oda kaydı sadece yeterli değil, büro tescil belgesi de alıyorsunuz işte o büro tescil belgesini de belediyeye tescil ettiriyorsunuz böyle bir prosedürü var, evet.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

G.U: Daha önceki yıllarda yani birkaç yıl öncesine kadar biz projeyi çizip meslek odasında onaylattırıp tabi ki kuralla bir imar durumu var tabi yani bir yapım şartları var resmi dairenin bu Belediye olur, Bayındırlık olur şimdi belediye olarak artık geçiyor. Onların bize verdiği bir imar belgesi üzerinden projemizi üretiyoruz, kuralları uyguluyoruz. Zaten elimizin altında kitapçıklar var. Bu çizdiğimiz projeyi meslek odasına

sunup ön onay alıyoruz. Yani meslek odası onayı alıyoruz. O onayla beraber de projeyi belediyeye sunuyoruz. Yani birkaç yıl öncesine kadar böyleydi. Fakat 2000'lerde özellikle bu depremden sonra, bu büyük depremden sonra yapı denetleme büroları çok sıkı bir şekilde oluşturulmaya başladı. Yasal olarak ve birkaç yıldır da Trabzon'da bu bölge içinde aktif oldu. Şimdi ise artık biz projeyi yine aynı şartlarda oluşturuyoruz. Meslek odasına onaylattırıyoruz ve ondan sonra projeyi yapı denetime teslim ediyoruz. Yapı denetim, tabi bu teslim sürecinde bir eşgüdüm içerisinde çalışıyor. Tabi yapı denetim de projeyi kendisi üretiyor, şey denetliyor bakıyor kuralına göre eğer o eşgüdüm esnasında çalışırken atladığı yerler varsa tekrar uyarıyor bizi. Gürol hocam şu şöyle bu böyle, işte şurada eksik var, hata var, fazla var. Neyse bunları yine beraber etüt edip projeye son halini verip yapı denetime teslim ediyoruz yapı denetim de projeyi belediyeye teslim ediyor daha önce biz belediyeye götürüyorduk. Şimdi yapı denetim götürüyor ama tabi bu bahsettiğim şey mimari proje oluşumu ama normalde tabi sorunuz bunu kapsıyor mu bilmiyorum yani ama bütün mimar bütün projelerden sorumlu, yani statik elektrik mekanik jeolojik harita aplikasyon bunlar hep mimarın kontrolünde olduğu için aslında bütün bu organizasyonu ve koordinasyonu da mimar yapıyor aslında. Bunun bir akademik tanımı daha var mimarlara sırf bundan dolayı orkestra şefidir deniyor mimarlara yani bizim koordinasyonumuzda gerçekleşiyor bütün bu işlemler evet.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

G.U: Sahibiyim

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

G.U: Değişiyor, değişiyor ama ortalama 2.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

G.U: Şöyle, mimarlık bir konsept olduğu için yaptığımız projeyi her zaman denetliyoruz ve uyguluyoruz. Yeri geliyor taahhüdünü de alıyorum. Yani inşaatını yapıyorum. Ama benim bürom diğer bürolarda da olduğu gibi resmi bir denetleme bürosu değil. Bu anlamda bakanlığa bağlı yapı denetleme büroları var. Açıldı. O anlamda bir denetleme bürosu değil ama benim bürom bir projeyi bütün hakkıyla yerine getiren bir büro. Yani uyguluyor, denetliyor, danışmanlığımı yapıyor, projesini yapıyor, uygulama aşamasına getiriyor gibi bitene kadar.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

G.U: O aslında hep mezun olan mimarların şeyidir yani bir ikilemidir öncelikle akademisyen mi olalım yoksa mimar mı yani uygulamacı mimar mı olalım diye böyle bir şey oluştu kafamızda ama ben hep bürolarda yetiştiğim için öğrencilik hayatımda bi de dereceli öğrenciyiz o dönemlerde bilgisayar yok, cep telefonu yok, iletişim sıfır. Ancak mektuplarla ve kitaplarla, işte o kitaplardaki Türkiye'deki ünlü mimarlardan staj yapma ve mesleğime de ilk başlangıcı onlarla yapma şerefine eriştim. Bu da tabi bende onlarla yani yetiştikçe bende bir insanın kendi ürettiği projeyi yapması kadar güzel bir şey yoktur fikri oluşmaya başladı. Bu zaten öğrencilik yıllarımdan beri oturan bir şey ama rahat yapamıyorsunuz onu tabi işte o mimarların yanındaki o aktif ortam beni de yavaş yavaş bu şeye yönlendirdi. Bi arada daha bi kurumsal bir firmada yani özel büro değil daha kurumsal son çalıştığım yer, yurt dışından önce orasıydı mesela. Orda çalışırken bu duygularım daha çok depreşti. Ev arkadaşlarım işte onlar da mimardı bekar evimiz vardı Ankara'da. Zaman zaman aramızda dertleşirdik acaba günün birinde kendi büromuzu açacak mıyız, yani kendi işimizi yapacak mıyız filan. Ya bu böyle bi özlem oldu o da hayatımda işte ondan sonra hayatımın düzeni bozuldu bir ara Arabistan'a gittim sonra erken bir dönüş oldu, hesapta olmayan erken bi dönüş oldu. Aslında bu düzensizlik ve bu hayal kırıklığı aslında bir şeylerin başlangıcı oldu bunu daha sonra anlamış oldum bir akşam böyle döndükten sonra Arabistan'dan 2-3 ay sonra evde otururken tamam dedim ben büromu açıyorum şirket kuruyorum dedim ve açış o açış. 94 Aralık ve durmaksızın gidiyor çok da proje yapıyoruz.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

G.U: Zor yani taşra kentinde mimarlığı anlatmak zor. Bunun birkaç şeyi var vardır yani çok çeşitleri var yani nedir birincisi bi kere küçük kentlerde profesyonel olamıyorsunuz. Maddi anlamda da olamıyorsunuz. Yani istediğiniz ücreti alamıyorsunuz. Ama bu işin ücret tarafı bunu ayıralım çok da onu ön plana sürmek istemiyorum ama bu da çok ciddi bir belirleyici. Çünkü bu her şeyi etkiliyor. Bir de eş ahabap dost çavuş ilişkisi içerisinde gidiyor her şey burda. Bu sefer mesleğinizi uygulamakta zorlanıyorsunuz, yani hayallerinizi uygulamaya geçiremiyorsunuz çok müdahiller oluyor size. Samimiyet ne kadar artıyorsa mimarlıkta müdahale o kadar artıyor. Bu kez işte işin mutfağında ürettiğiniz projeye sonuçta biten proje arasında dağlar kadar fark oluyor. Bu sefer işte ben projeme

müdahale ettirmem dediğiniz zaman da işin başında teslimiyeti kabul edip kullanıcıya göre projeyi yapıyorsunuz o zaman da diyosunuz ki bu ne kadar benim projem diyosunuz. Ama maddi kaygılar gündeme gelince bunu da kabulleniyorsunuz. Çünkü burda iki tane üniversite var ve iki tane üniversite de patır patır mimar üretiyor ve bu kadar üretilen mimarın en az 3'te 1'i Trabzon'da kalıyor, en az. Küçük kentte de işte tüketim anlayışı, serbest piyasa ekonomisi gibi ticari mimarlıkla ilgisi olmayan ticari şeyler ne yazık ki mimarlık gibi bir sanatla iç içe geçiyor. Hadi bakalım, bu sefer işte rekabet başlıyor. Bu her şeye yansıyor yani ödün vermekten, maddi ve manevi sanatsal ödünden maddi ve manevi ödüne kadar veriliyor. Bu küçük kentin bu anlamda dezavantajları var. (B.K: Avantajı olduğunu düşünüyor musunuz hocam?) Tabi, düşünüyorum bir kere manevi avantajı çok iyi niye küçük kentten ziyade bu kentte bu kentli olmanın getirdiği avantajlar var yani ne bileyim Çayeli'nde de mimar olabilirdim. Yani orda doğup o kentliyseniz -ki biz kent soyluyuz yani bizim birkaç kuşak öncesine kadar biz hep kentte doğduk büyüdük-dolayısıyla kent soylu sayılırız. Bu kentin yaşam biçimini biliyorum, kurallarını biliyorum, antropolojik özelliklerini biliyorum, sosyolojisini biliyorum, psikolojisini tamamen biliyorum. Çünkü mimarlığın dışında da uğraşlarım olduğu için bu sosyo-psikolojik havayı da iyi teneffüs edebiliyorum. Dolayısıyla kendi kentine faydalı olma kendi kentinde bir şeyler üretebilme kaygısı çok keyifli bir kaygı, bu açıdan da avantaj olarak görüyorum yani bu çünkü ben Trabzon'u çok seviyorum. Trabzon'u sevmesem 4-5 yıl üzerine bu kente geri dönüş yapmazdım ki bu bunların bu geri dönüş çizgilerimden bir tanesi de yurt dışı hayalimdi işte demin dediğim gibi ama kaçırdım gördüm geldim bu anlamda hakikaten Trabzon'da iş yapmak büyük keyif. Ama dediğim gibi her keyfin bir bedeli var, onun bedeli de işte demin bahsettiğim küçük kaygılar. Ama ben tecrübe sahibi oldukça en azından sanatsal tavrımdan çok ödün vermiyorum yani maddiyattan yeri geliyor ödün veriyorum, ama sanatsal kaygımdan ödün vermemeye çalışıyorum. Çünkü bu kentte yapacağınız bir şey en az 50 yıl duracak orda ve sabahtan akşama kadar insanlar geçerken sizi orda hayırlı anacaklar veya anmayacaklar veya işte çocuğum geçerken diyecek ki 20 sene sonra "Bunu babam yapmıştı". Bunlar önemli şeyler ve küçük kentte bu tarz şeyler daha iyi algılanıyor hayatın büyük metropol kentlerde karmaşası içerisinde tüketim içerisinde kaybolup gitmiyor küçük kentte birçok şey bu anlamda bu da avantaj. Ha bir şey daha var küçük kentte yine bürokrasi ile ilişkiler daha sıkı fıkı olabiliyor. Mesela bir büyük kentte belediyeyle bir şehircilik bakanlığıyla ilişkiler kim kime dumduma olabilir. Çünkü doğaldır binlerce mimar var ama küçük kentlerde bu ilişkiler daha iyi yani belediyede

olsun diğer devlet dairelerinde muhatabınız hangi kurumsa o kurumlarda ilişki kurmak, birebir ilişki kurmak daha iyi daha kolay.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

G.U: Şimdi müşteri profili Trabzon'da herhangi bir sektördeki müşteri profiliyle aynı. Herkes mimar, bu zor o anlamda zor. Herkes mimar bizim şehrimizde herkes mimar ama hiç kimse doktor değil. Yani ben bir kişinin ağzından böbreküstü bezi ameliyatı tarifi duymadım nedense, ama sokaktaki yük taşıyıcısından profesörüne kadar mimarlık dışındaki meslekler olarak söylüyorum sokaktaki en düz bir vasıfsız işçiden profesörüne kadar herkes mimarlık hakkında bir fikir sahibi. Yani müşteriniz kim gelirse gelsin elinde dergilerle geliyor, bir şeyler görüyor ve bunu size anlatmaya ve söz geçirmeye çalışıyorlar. Böyle bir müşteri profili var. Bir de bu kentteki bayanlar çok dominant yani ben bu konuda canım yanmadı canım yanmadı da (gülüyor), bu konuda biraz tecrübe sahibi oldum. Ben mesela çok esprili bir dille, ben bayanları büroma davet ediyorum mesela ya eşinizle beraber gelin diyorum mesela. Tek bir erkek bireyi kabul etmiyorum çünkü biliyorum ki bu proje değişecek, değişecek. Yani bu proje defalarca değişecek bunda ben dilim yandığı için daha önce bir kez böyle yuttum, bir iki kez şimdi artık ders oldu. Çok esprili bir şekilde kimseyi incitmeden eşinizle birlikte bekliyorum sizi diyorum veya eşinizi gönderin diyorum ve artık böyle yani tarzım genellikle bu. Bu anlamda müşteri profili şey yani bunu çok olumsuz ve gıybet anlamında söylemiyorum ama biraz bilmiş bir müşteri profili var Trabzon'da. O da şeyden kaynaklanıyor çok dergiler var, her dergide gördüklerini bunu biliyorum zannedip onu bize anlatmaya çalışıyor, evet.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

G.U: Çok değil, bulamıyor. Çünkü Trabzon'un bir kabuğu var bu kabuğu kırmakta zorlanıyoruz, bu da işte bir önceki sorudaki şeyden kaynaklanıyor. Mesela Ordu ve Giresun yıllarca çok güzel Türkiye'nin diğer bölgeleriyle eşdeş bir mimarlık yaparken -siz ona yaş olarak çok ulaşmadınız belki ama- bi 30 sene önce mesela Ordu'nun Ünye ilçesinde müthiş güzel binalar vardı. Mesela deniz kenarında sayfiye yerleri vardı. Trabzon'da yeni nesil mimaride çok o tarz binalar yoktu o dönemlerde. Niye? Şimdi Trabzon'un bu kabuğu var kırılmaz bir kabuğu vardı dokunamıyordunuz fazla insanlara. Bu katılık çok olmamakla beraber yine devam ediyor. Eskiye oranla azaldı eskiye oranla daha azaldı yani insanlar daha bi seçici olmaya başladılar projelerde. Ama dediğim gibi yani biraz şey bu biraz daha zaman alacak, bu biraz daha zaman alacak yani. Türkiye'deki

mimarlıkla çok eşgüdüm halinde gitmiyor, biraz geriden geliyor, kabullenmekte zorlanıyor. Bizim müteahhitlerimiz de yapımcılar da kısa şeyde yani çok az bir minimum harcamayla çok şey kazanmayı düşündükleri için yenilikleri, yeni malzemeleri kabullenmekte zorlanıyorlar. Ya da kabullenseler bile bunu çok ucuza mal etmeye çalışıyorlar ve bu da tabii ki bu mimarının Trabzon'a gelişini geciktiriyor.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

G.U: Zor bi soru, zor bi soru. Çok olmadığını söyleyebilirim. Ortak bi dil çok yok aslında ortak dil evrensel mimariyle biraz şey gidiyor biraz onla ilintili sorunla ne kadar ilişkili bilemiyorum ama çok küçük bir örnek vereyim. Diyelim ki bir giydirme cephe bir yapı yaptınız, ben bunu hep eleştiririm meslektaşlarımı bu anlamda. İstanbul'un 4. Levent'inde Gayrettepe'de bu tarz yapıları yapabilirsiniz. Niye? Çünkü oradaki bir mimari doku var olan mimari doku yıllar önce gitmiş artık orada gökdelenler yüksek yapılar var bu dokuya uygun proje geliştiriyor mimarlar giydirme cepheli cam "tower"lar böyle şeyler. Şimdi bunları Trabzon'a yapmaya çalışan arkadaşlarımız oldu. Hep cam binalar mesela, Maraş Caddesi'ni cam binalarla doldurduk, değil mi? Yanında güzel bir taş Ziraat Bankası varken bunun karşısında bir cam bina? Bu anlamda bir dil birliğine gidemiyor mimarlar yani bu kentin doku korunması gereken caddesi, sokağı var. Ben buraya ne bileyim Haymana Ovası'nda proje yapar gibi davranarak proje yapmıyım diyemiyor mimarlar. Olumsuz anlamda bu dil birliği var. Yani olumsuz anlamda var yani yapmamak, Trabzon'u korumamak anlamında var daha çok her telden her telden çalmak anlamında var. Bir de mimarlığı böyle kendi egosunu tatmin olarak görüyor birçok arkadaşımız. Bu Türkiye'nin genel tavrı yani. Çünkü gelişmekte olan ülkelerde biraz ego yüksek olduğu için normal, çok da anormal görmüyorum bunu. mimarlar kendini kanıtlama olarak farklı karakterde yapılar... Hâlbuki yapacağımız şey ne bileyim tuvalet ve ihtiyaç giderirsin mutfağında yemeğini yersin iki bardak su içip bi kap yemek yersin yani farklı bir yaşam bunu bunu ya da bunu böyle kullanılmaz binalar içerisinde çözüp koymaya çok gerek yok. Bu anlamda şey Trabzon'da çok dil birliği olduğuna inanmıyorum. Mevcut dokuyu keşke korusaydık.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

G.U: Etkiledi, etkiledi ama bu şansını Trabzon çok kullanamadı. Mimarlık Fakültesi de kendisini olması gerektiği kadar satamadı. Ben İ.T.Ü. mimarlığı kazanmıştım 1.sınıftayken yatay geçişle ve gitmedim, burda okudum, burda kaldım. Allah bana on kez aynı ömrü versin ben yine burda okurum. Hiç pişman değilim yani burda okurum yani kesinlikle hiç

ne İ.T.Ü. ne O.D.T.Ü. ne başka bir yer. Ben K.T.Ü. mimarlığı çok seviyorum. Ha bu diyeceğimiz şey hocam duygusal konuşarak bunu diyorsunuz yani, etkilenip diyebilirsiniz ama ben çok seçkin bir bölümdür, üniversitemiz çok seçkin. Mimarlığın çok çok farklı bir yeri var bunu dışarı giden arkadaşlar söylüyorlar zaten. Keşke mimarlık fakültesi kendini biraz daha fazla ifade edebilseydi. Ama ne yazık ki ama mutlaka etkili oluyor ama böyle bir taşra kentinde böyle bir yıldız üniversitenin olduğu bir kentte mimarlığın şu anda tavan yapması lazımdı. Bu çok olmadı. Sadece mimarlık şey değil yeni bir şeyleri kastetmiyorum. Mevcut dokunun korunması bile mimarlığa bir katkıdır. Ne öyle, ne böyle yani daha etkili olabilirdi.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

G.U: Günümüzde artık dezavantaj kalmadı 15-20 sene öncesine kadar dezavantajdı çünkü ulaşamıyorsunuz birçok şeye. Artık günümüzde benim 16 yaşındaki oğlum, elinde telefonundan artık dünyanın her tarafına bağlanıyor. Bu anlamda bu bir dezavantaj değil yani. Bu kentte mimarlığı yapmak isteyen insan artık günümüzde telefon, internet, bütün sosyal paylaşımlarla beraber artık her şeye ulaşabiliyor. O yüzden ben bugünün dünyasında, uzay çağında artık bu anlamda yani merkezden uzak olma anlamında, aktiviteden uzak olma anlamında bir etkisinin olduğuna çok inanmıyorum. Şu olabilir, bu doğrudur ama bu ne kadar etkiler tabi, size bırakıyorum. Bir yapı fuarı var, bir konferans var, bi toplantı var, bir Mario Botta gelmiştir İstanbul'da konferans veriyordur. E burdaki mimar da gidip onu dinlemek ister yani. E bu anlamda eğer bir haberi olabiliyorsa işte tek dezavantaj ulaşım meselesidir. Yani onun dışında ben artık günümüz dünyasında biz burda öğrencilere ders veriyoruz Haşmet Babaoğlu'yla irtibata geçiyor öğrenci hemen. Hemen o akşam telefonuyla maille dolayısıyla çok dezavantaj ben görmüyorum.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

G.U: Mümkün ve uzlaşabiliyoruz. Bunu ne istediğini bilen müşteriyle çalışmak hakikaten çok keyifli ve çok da zor aslında. Çünkü sizin bilmediğiniz sulara işi çekerse kötü. O yüzden dersinizi iyi iyi çalışmış olmanız gerekiyor. Çünkü bu anlamda benim çok arkadaşım var, yani müşterim de oldular ve birçok şeyi de aslında onlardan öğrenebiliyoruz açık söyliyim. Benim o konuda egom düşüktür yani gelip bir şeyi size anlatıyor ve yoğurmuş çünkü onları yoğurmuş. Biz bazı şeylere çok genel bakmaktan bazı detayları kaçırabiliyoruz. Ha onlar iç mimarlık anlamında olsun çok yoğunlaşıyorlar

konuya ve gidip ilgiyle dinlediğim bazen oluyor. İpin ucunu kaçırıyorum ben dinliyorum onları. Yani anlatıyorlar, onlar da deşarj oluyorlar. Ama tabi ki olayın genel konseptini tabi ki bize bırakıyorlar tabi ki ama, bu anlamda özellikle Trabzon kültürüne has bilgi sahibi müşterilerle çok çalıştım, çok da keyifli olmuştur.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

G.U: Çoook! onu anlatsam sizin bu anket dolar. Yani çokk... Çok basit demin az önce işte on dakika önce anlattığım şey mesela bir arkadaşım geldi proje yaptırmak istiyorum dedi selamınaleyküm aleykümselam girdi içeriye bürodan evde a4 katlanmış kağıt kağıdı böyle attı masanın üzerine tamam mı dedi ki ya dedi ben dedi projeyi yaptım dedi aslında ama üst kata banyoyu yerleştiremedim onu da sen yerleştir dedi yani şimdi bu yaklaşık 10 sene önce ben de neydim işte 19 yıllık mimardım. 19 yıllık bi mimarın işte gördüğü şey işte atıyo önüne şeyi işte diyo ki banyoyu ben çözedim ben o projeyi çözdüm diyo banyoyu da sen koy yani bu tarz anılar çok var yani acı şeyler var ustam mesela düşüp ölmüştür mesela şu anda aklıma çok gelemedi.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

G.U: Rekabet yani yoğun rekabet duygusuna sahip olma avam bir tabirle hırs, “Bu iş benim olsun”, “Bu işi ben alayım.” rekabeti kötü bir şey değil ama bu ürüne yansıyamıyorsa kötü bir şey. Bir kent içinde olabilecek en kötü bir şey bu, bu anlamda ben rekabet diyorum ve birbirini anlayamama diyorum yani, o. Gerçi bir öncekiyle çok belki uyuşmadı bu cevabım ama aynı dili şey evet evet yani bu ama bir kentte mimar tek sorun bu bence rekabet. Yani bir mimar bir mimara bakarken benim işimi alır mı almaz mı yani insanlar yanlarında birbirlerinin yanında yaptıkları işi anlatmaktan korkar hale geldiler. Bu birazcık da güvensizlikten kaynaklanıyor.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

G.U: Çok.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

G.U: Vay, çok zor soru çok zor bi soru. Kendimi üretici olarak görüyorum. Patron da üretimin bir parçasıdır işçi de yani, öyle göreyim. Ama bir mimarlık egom var yani. Dedik ya mimar orkestra şefidir. E bu anlamda mimarlık mesleğinin açısından baktığım zaman diğer mesleklerle eşgüdüm bir çalışma prensibi olarak baktığım zaman elbette ki bir patron olarak görüyorum bir “boss” gibi görüyorum kendimi. Ama aynı zamanda ben elemanlarımla beraber ben de çalışıyorum tıkr tıkr. Ben geceleri evimde çalışıyorum sabaha kadar proje çiziyorum bu anlamda da işçiyim yani ikisi de var.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

G.U: Oldu tabi, ben çok biraz liderlik vasıfları vardır bende, yani böyle bi tavır vardır. Mimarda hep böyle bi şey vardır. Ama bunu tabi yaparken bazen zorlanıyorum yani o ukalalık sınırını korumaya çalışıyorum. Hassas bi toplumda yaşıyoruz ama çevreye daha rahat bakmam bu aile genlerimden gelen bir şey. Sanatseverliğimiz, soru o değil mi? Yani etkili olmuş mudur mimarlığı seçmemiz.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

G.U: Şunu diyorlar tabi, hiç şaşırmadık diyorlar evet, yani giydiğim giysilerle tavırlarımla benim özel bi gayretim yok. Bi gün hatta diyorum ya böyle bi ayna koyup kendimi izlemek istiyorum. Hayatımda yani ne yapıyorum da demek yansıyor bu? Yani eski model bi araba kullanıyorum, ne bilim foter şapkayla geziyorum, yani konuşmayı seviyorum, konuşunca susmak bilmiyorum, yani bu gibi şeylerde. Bu sefer diyorlar ki ya Gürol Bey sen de hakkaten yani her konuyu görüşüyoruz senle ama nedir mesleğiniz? – Mimarım diyorum, şaşırmadık diyorlar. Yani mutlaka bir farkınız var diyorlar. Mesela çok küçük bir örnek; benim kullandığım araç kız kardeşimin aracı. O şimdi bi hastalık dönemi geçirdi ne yazık ki. “Abi sen kullan” dedi. Yani kaç yıllık araba işte 16 yıllık bi araba kullanıyorum küçük araba. Bana da küçük geliyor ama mesela bi ablamız gördü beni öğretmen bi ablamız, dedi ki “Yani arkadaş bi tane mimar görsem de” dedi “bir değişik yanı olmasın yani ya” dedi kullandığım arabaya... Böyle, yani ki yansıyor evet, insanlar, etkiliyor.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

G.U: Kesinlikle biraz megalomanlık olacak ama kesinlikle düşünüyorum, mimar deyince. Ama işte bak günümüzde işte ne yazık ki yine söylüyorum, ne yazık ki bazı meslektaşlarımız tüccar mimar, ticaretçi mimar, patron mimar oldular ve bu olay bitti. Bazı

mimarlar açısından bitti. Saygınlık dediğimiz şey artık düşmeye başladı. Bu yüzden diyorum yani, bir sosyal statü olarak mimarım dediğiniz zaman karşıdaki insanın gözünün açılması lazım. Bu gibi şeylerle çok karşılaşıyorum. Mimar olduğunuzu duyan açılıyor gözü yani insanların gözünde mimarlık hala iyi bir yerde ve olmaya devam edecek. Bunu ama bazı meslektaşlarımız hala anlamadılar.... Bir proje üretirken sanatsal düşünmeyi bir kenara bırakıp patır patır patır patır böyle ticarete dökmeyi çok ben hoş görmüyorum. Bu da saygınlığımızla oynuyor, oynuyor ne yazık ki.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

G.U: Mimarlığı ben hep kendi şey akademik tarifinden yola çıkarak görüyorum ve herkese de bunu anlatıyorum. Burdaki öğrencilerime de piyasada büroma gelen müşterilerime de aynı şeyi söylüyorum. Bizim zamanımızda bu tanım insanlara diye söylenmişti ama ben insanlara diye bakmıyorum. Çünkü ben hayvanlara da konut yapabiliyorsunuz bitkilere de konut yapabiliyorsunuz mekânlar yaratıyorsunuz. Ben canlılara genel olarak canlılara yaşanabilir bir çevre ve mekan yaratma sanatı olarak görüyorum. Yani salt yaratmak değil yaratırken sanat icra etmek. Benim bakışım budur mimarlığı da böyle görüyorum onun tanımını direk mimarlığın kendisi olarak görüyorum

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

G.U: Her ikisi, her ikisi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

G.U: Etkiliyor, çok çok güdemiyorlar... İşte bu az önce yine o birkaç dakika önce verdiğim bir cevapta yatıyor. Artık global bi dünyada yaşıyoruz eskiden nasıl söyylim Cumhuriyet Dönemi 1.dönem 2.dönem işte falan artık bu dönemlerden ziyade yani salt bir ülkenin kendi politik kimliğinden ziyade bir küresel dünya mimarlığı etkilemeye başlamış bu anlamda ve olumsuz olarak etkiliyor, ne yazık ki. İşte demin dedim ya size Haymana ovasında yapılacak bir bina Trabzon'un Kunduracılar Caddesine de yapılabiliyor veya bunu oraya önerebiliyor insanlar, bu cüret var. E bu işte bu küresel global dünya dediğimiz o politik bakışın mimarlığa yansımalarının çok net bir sonucudur. Yani adam 4.levente New York'a proje yapıyor, aynı projeyi Trabzon'un Kaşüstü'ne yapıyor. Trabzon neydi

Cumhuriyet Dönemi içerisindeki yeri neydi? Burdaki eski yapılar Rum Ermeni, Ermeni bir usta burdaki yapıda taş biçimini yaparken ne düşünmüş zamanında yapmış bunları. Yıkıyoruz bir evrensel mimariyi, evrensel mimari adı altında 4000 yıllık bir kente oturabiliyoruz bu İstanbul için de geçerli Giresun için de geçerli doğru evet o anlamda küresel sermaye anlamında etkiliyor.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

G.U: Değiştirebilir. Eskiden hükümetler değişebiliyordu mimarlar sayesinde. Günümüzde ne kadar demek etkili olmuş ki mimarlar o dönemlerde, günümüzde, yasa devletimiz mimarların birçok hakkını elinden aldı. Bu çok net bir cevaptır yani. Mimarların özgürdür sosyalleşmesini aslında biraz etkiliyor. Devlet buna da şöyle bakıyorlar mimar her şeye maydanoz oluyor diyorlar mesela. E olmalı, mimar sosyal hayatın kendisi, her konuda, çünkü sosyal hayata proje yapıyorsun insan hayatına yani bi sosyal hayata proje ürettiğine göre o hayat hakkında fikir sahibi olmalıyım. Ama hayır sen o tarafa bakma, işini yap dediği zaman, zaten benim işim o, evet.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

G.U: Olamaz olmaz! Hep bunlar zaten birbirine bağlantılı sorular. Olamaz, olmaz hayır.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

G.U: Ohoo! Zor çok zor (gülüyor). İnan olsun eşit diyebilirim yani çok zor şimdi bi kere mimarın çalıştığı ekip, mühendisler. Yani iskeleti mühendis yapıyor yani tasarımı. O taşıyıcı gücünü mühendis yapıyor eşgüdüm var ama bu yapıyı yapıp da ondan sonra bir yerde bir şeyde bir cam fanusta saklamıyoruz sonuçta, bunu bütün bir çevreye yayıyoruz. Yani bu sefer diğer bilimler devreye giriyor, sosyal bilimler ben çok ayırmıyorum ayıramıycam yani en azından ben ayıramıycam, evt.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığını düşünüyor musunuz?

G.U: Her şeye rağmen var, yani bütün olumsuz çabalara rağmen o şey var. Onu ne yazık ki etkileyen meslektaşlarımız oluyor ama genel tavır kaideyi bozmuyor yani var, var evet.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

G.U: Düşünebiliriz düşünebiliriz. Var, ortaklıkları var sonuçta. Çünkü bakın benim bahsettiğim şey oydu. Aslında üniversite sayısını artırarak kaliteyi biraz düşürüyoruz. Ya sonuçta şurada 20-30 tane üniversitede mimarlık fakültesi var ve bunlar üretiyorlar yani değil mi demek ki ortak dil aynı. Yani ortak dilin sayısı sınırlı ve bu iyi bir şey ve aynı ve bu ortak dilin ne kadarı dejenere olacak da bu ortak dilin dışına çıkacak ki yani mimarlık etiği dediğimiz çok az yani 100 mimarda belki 20-30 mimardır yani, kalan sağlar bizimdir.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

G.U: Direk olarak aslında politikayla ilişkili olabilir. Mesela bir Cumhuriyet devrimi başlı başına bir şeydir ki bu devrim ilk dönem, ikinci dönem olmak üzere de kendi mimarlığını yaratmıştır. O başlı başına bir devrimdir 68 kuşağı dediğimiz o özgürlükçü kuşak dediğimiz o dönem yine mimarlığa etki etmiştir. Ki zaten o dönemdeki o kuşağın büyük bir çoğunluğu mimarlık camiası içerisindeydi. O da çok önemlidir, ciddi anlamda mimarlığa bakışı değiştiren bakışı etkileyen şeylerdir. Türkiye’nin politik ortamından çok bunu ayrı düşünmüyorum bu dediğiniz şeyi. Çok ayrı bakmak istemiyorum ama genel olarak dünyada olan şeyler tabii ki mimarlığı etkilemiştir. Yani bir deprem bile bir deprem bile komple yasaların değişmesine sebep olmuştur. Bu yasalar dahi işte mimarın elini kolunu bağlamıştır tasarım sürecini değil mi? Etkilemiştir.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

G.U: Yasalar, yasalar, yasaklar. Bir de bakanlıklarda parantez açayım hiçbir bürokratin kötü niyetli olduğunu kastetmiyorum, öyle bir şeyim de yok asla. Fakat yasa koyucular kural koyucuların söyledikleriyle yazdıkları aynı değil. Anlattıkları da daha farklı. Yani yasa koyucu bunu yasalaştırırken bir şey söylüyor, bunu kaleme alan farklı yazıyor, bunu bize izah ederken de farklı izah ediyorlar. Diyorsunuz ya, bu o değil yani. Dolayısıyla ne dediğini iyi anlatamayan bürokratlar bizim temel sorunumuz yani. Yasa koyucular olsun, hele hele Türkiye’de birçok kentin çok derin bir geçmişi var. Derin tarihi, geçmişi olan kentlerde mimarlık yapmak çok zor. Bunlardan bir tanesi Trabzon. 21.yüzyıl yasasını şimdi gel Trabzon’a 200 yıllık bir konuta, bir binaya uygula bakalım. Yangın merdiveni yangın talimatlarını şusu busu binayı yık daha iyi. E bina tescilli yani dolayısıyla yasa koyucular bu sınırları iyi koyamıyorlar ve ne derler yaşın yanında kuruyu da yakıyorlar gibi diyorum. Evet yani temel sorunumuz odur.

B.K: Hocam sorularım bu kadar. Çok teşekkür ediyorum.

G.U: Ne demek.

- Değerlendirme

Mimar aktörün mimarlık seçimini ilinçli bir şekilde yaptığı görülmektedir (aile faktörü). Mimarlık aktivitesi bağlamında bir mimardan değil de geleneksel mimarlığın uygulandığı / kullanıldığı mimarlık dilinden etkilenmiştir. Aktörün mesleğine dair iki hayali olmuştur. Bunlardan bir tanesi yarışmacı mimar olmak diğeri ise tanınmaktır. Eğitime dair eksiklik olarak gördüğü durum okuduğu dönemdeki kaynak eksikliğidir. Aktör yerele bağlı bir tavırla yaşadığı kentin yani Trabzon'un merkezden farklı olmadığını belirtmek için KTÜ'nün varlığını bir araç olarak kullanmaktadır. Bir başka deyişle "Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz" sorusuna verdiği cevapta övdüğü KTÜ'nün varlığıdır. Taşranın merkez kentlerden farklı olmadığını vurgulamanın bir göstergesidir. Aktör mimar kimliği üretme çabası içindedir. Mimarlığı diğer disiplinlerin üzerinde gördüğü düşünülebilir. Başka bir deyişle mimarı diğer meslekleri yöneten / koordinasyonu sağlayan kişi olarak görmekte, mimarlığı pratikle ilgili tüm diğer disiplinleri yöneten bir meslek olarak tanımlamaktadır. Trabzon'da mimarlık yapmanın dezavantajlarını kentte iki üniversitenin ve buna bağlı olarak iki mimarlık bölümünün bulunması ve kentteki mimar sayısının yüksek olması olarak belirtmiştir. Taşrada yaşayan insanlar birbirini daha fazla tanıdığından dolayı mimar tasarımlarında özgür olamamakta fakat aktör kendine dair tanınmışlık durumuyla bunu avantaja çevirmekte ve daha fazla iş yaptığını belirtmektedir. Küçük kentlerde mimarlık aktivitesinin işleyiş biçimi kentteki kişisel ilişkilerden dolayı bir avantaj olarak görülmektedir. Mimar, bir taraftan mimarlık mesleğinin toplumu yöneten/diğer mesleklerin orkestra şefi olan bir meslek olduğunu, diğer taraftan toplumun her kesimi tarafından uygulanabileceğini belirtmektedir. Başka bir deyişle mimar herkesin uygulayabildiği bir meslek iken mimarların gözünde tüm disiplinlerin üzerinde bir noktadadır. Aktör, kente dair dil birliğini ancak geleneksel mimarının korunmasıyla mümkün olabileceğini söylemekte ve yeni oluşturulan mimariyi bir dil birliği olarak kabul etmemektedir. Aktör, iletişim teknolojisindeki gelişmelerle merkez/periferi ayrımının mimari bağlamda ortadan kalktığını teknoloji sayesinde mimarlığın her yerde yapılabileceğini söylemektedir. Mimar, tasarım aşamasında müşteri tarafından yönlendirildiğini fakat konseptini kendi düzenlediğini belirtmiştir. Proje aşamasında mimara duyulan ihtiyacım imza yetkisi olduğunu söylemektedir. Aktör Trabzon mimarlık ortamında mimarlar arasında bir güvensizliğin mevcut olduğunu belirtmektedir. Bunun sebebi olarak da kentin iş potansiyelinin azlığının, kentin mimara sunduğu iş potansiyelinin kısıtlı olmasının

mimarlar arasında bu güvensizlik ortamını oluşturduğu düşünülebilmektedir. Aktör, mesleğin toplumun gözünde saygın bir noktada olduğunu ve kendi içselleştirmesi bağlamında kişisel tercihlerini mesleğiyle bütünleştirdiğini belirtmektedir. Mimar, mesleğini bir sanat icrası olarak nitelendirmektedir. 80'lerin sonunda mezun olmuş aktörün, mesleğin teknik bilgi alanını artık tamamıyla mühendislere bıraktığı görülmektedir, başka bir deyişle mimar, mimarlık mesleğini sadece tasarım üzerinden tanımlamaktadır. Türkiye'de mimarlık evriminin kırılma noktası olarak Cumhuriyet dönemini ve siyasi kırılma noktalarını vurgulamıştır. Mimarlığın en büyük probleminin ise meslekle ilgili yasaklar olduğunu belirtmiştir.

2.2.11. Emel ŞİMŞEK

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

E.Ş: Trabzon 1965.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

E.Ş: K.T.Ü. 1987-1988 mezunuyum ben.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

E.Ş: Ben doktor olmak istiyordum. Ailede şeydi, cerrah olan bir amcamın oğlu vardı. O demişti hadi bir tane de mimarlık yazalım sana diye. Bizim dönem de hep tıp ağırlıklı olduğu için tabii öyle bir isteğimiz vardı. Mimarlığa da yüksek girmiştik, bir iki puanla Trabzon tıpı kaybettim. Çok şey çalışmadım doğru söyleyeyim, ilk dönemim kayıptır benim ve de bilmemezlikten ötürü benim cahilliğimden ötürü işte. Küçümsedim aslında kafamda hep tıp vardı. Fakat sonra diyorum ya yani iyi ki olmuşum. Aslında bana o kadar uygun ki yapımaya çok uygunmuş sonradan fark ettim.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

E.Ş: Yok. Biraz ondan belki, olsaydı yönlendirebilirdi.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

E.Ş: Hiç yapmayı düşünmüyordum ben, sonradan sevdim ben.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze gelindiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

E.Ş: İşte dedim ya, şirketlerde yükselmeyi düşünerek. İyi de bir eleman olurum yani. Yapımda çalışkanlık ve üretmek var ve bir firmada başlasaydım epey bir yere gelirdim, proje müdürü gibi falan. Veya daha belki iş güzel iş aslında mimarlık işi bayanlar için de güzel bir iş.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

E.Ş: Piyasadaki hocalarım vardı da okuldaki hocalar o ilk yıl biraz şey geçtiği için okula biraz uzak durdum... Ama düşünüyorum şimdi hocalarımdan Sümerkan hocayı severim, Şengül hoca iyidir, sosyal şeyleri de vardır öyle yani ikisini..

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

E.Ş: Yani mesela ben İtalya'ya yıllar sonra gittim, yurt dışına. Kesinlikle mimarlık öğrencilerinin bu tarihi kentlere okul finansmanı ile gitmeleri lazım diye düşünüyorum. Ama mutlaka finansman şey yapıp o kentleri görmeleri lazım, hem Türkiye'de, hem yurt dışında. Mesela İtalya'yı İspanya'yı görmeleri lazım. Yani Avrupa'yı görmeleri lazım. Eski Avrupa'yı. O zaman düşünsenize okuduğunuz zamanı. Tamam, sanat tarihinde anlatıyor onu ama görmek çok önemli.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

E.Ş: Diğer okullardaki farkı bilemiyorum. Ama şöyle düşünüyorum, yine mimar olmak isterdim. Ama ODTÜ veya İTÜ de. Ama eğitimlerini bilmiyorum. Bizim arkadaşların çoğu oradakilerden. Şimdi çok büyük firmalarda çalışıyorlar veya daha iyi konumdalar. Bu biraz insanın kendine de bağlı bir şey. Ama tabii, büyük üniversiteler büyük şehirler her zaman iyidir diye düşünüyorum, bilmiyorum. Mesela bir doktor burada günde yüz kişiye veya elli kişiye bakıyorsa Ankara, İstanbul'da daha çok kişiye bakıyordur ameliyat ediyordur onun gibi bir şey işte.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

E.Ş: Birçok şeyi var tabii. Yani bir kere eğitimi, görgüsü. Ben okumayı çok küçük yaştan beri... Bizim ailede okumama gibi bir şey olamaz yani. Okumanın özellikle kızlara... Yani küçüktüm ama bilinçliydim. Erkek çocuğu her işi yapabilir ama kadınlar,

kızlar her şeyi yapamazsınız. Yaparsınız belki ama, bizim mutlaka hayatımızı kurtarmak için eğitim almamız şart. Bir meslek en önemlisi. O, bir mesleğin temelini verdi bana. Şimdi ben bu diploma olmasa mimarlık yaparım birinin yanında şey yaparım ama bir imza bile çok farklı. Toplumda yeriniz oluyor, kendinize çok faydası oluyor, hayata bakışınız oluyor.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

E.Ş: Tabi olmuştur yani. Şimdi eğitim bu işin piyasada da ikinci sınıfta ofise gittim ve devam ettim ve onlardan çok şey öğrendim. Farkında olmadan öğrendim ve size tavsiyemdir nasıl tıpta dördüncü yılda başlıyorlar hastaneye gitmeye siz de öğrencilerinize mutlaka telkin edin ikinci sınıfta bir ofise başlasınlar. Niye? Çünkü zaman kazanırlar ne yapmak istediklerini en azından ofisçiliği öğrenirler. O kararlarında onlara faydası olur. Ben mesela diyorum, bitirdiğim gibi yaptığım projeler uygulanıyordu. Artık hem okul artı ofis o arada zaman kazanıyorsunuz öyle bir ay iki ayla staj olmaz.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

E.Ş: Ben çok sahibi olması gerektiğini düşünmüyorum. Ama el becerileri olan insanların zaten şeyde de var sanki mimarlığa daha uygun mu diye düşünüyorum. Hayal gücü gerçi her meslekte önemli ama mesela bir cerrah. Bunlar zaten üniversitelerde belli oluyor zaten sınavlarında. Mesela cerrah olan insanların daha farklı mı bir beyin gücü var. Bir de puanlama sistemi var mesela çok iyi bir resim yapan bir ressam değilim ama düşünüyorum lisede resim yapmışım portre resimleri yapardım. Belki onun bir faydası olur ama yok çalışmakla olunacak bir şey diye düşünüyorum.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

E.Ş: Valla bilmiyorum tabi nasıldır ama köklü kuruluşların daha iyi olduğunu düşünüyorum. Her zaman öyledir eski bir firma ne bilim daha çok bir bilgi birikimi vardır diye düşünüyorum, tecrübe açısından. Ne bileyim yenileri özellikle bu ücretli olanları bir Bilkent hariç bir de böyle birkaç tane üniversite var ücretli olup iyi olan, hem sınavla şey yapan... Bir kere eski bir kuruluş olacak, köklü olmalı yani.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

E.Ş: 90 dan beri kaç yıldır, 2015'e 25 yıl oldu.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluştaki çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

E.Ş: Önceleri yine kendi ofisimdeydi ama ortak çalıştım 98'e kadar. Yani iş ortaklığı yoktu da ofis ortaklığı vardı bu şekilde çalıştım. Ondan sonra tamamen kendi işimde çalıştım. Hep serbest çalıştım.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

E.Ş: Ben mesleğe tabi birinin yanında önce başladım bir inşaat mühendisi ve müteahhitle bir altı ay çalıştım. O kendi teklif etmişti çalış diye. Ne yapıyorduk? Aynı bu sistem, odaya kaydımız vardı. Zaten mezun olduğumuz zaman odaya ve vergi dairesine kaydımız oldu başka da bir şey yoktu. Belediye kaydı zaten projelerle istiyorlardı bir kere istemişlerdi belki çok hatırlayamıyorum zaten durum sicil belgesi istiyorlardı onlar da orda var galiba. Devam ediyor mu bilmiyorum, odadan alıyordunuz.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

E.Ş: Mimarlık odasına bağlıydı oradan onaylanıyordu.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

E.Ş: Sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

E.Ş: Ofisimizde yok ama işe göre değişiyor evet yani devamlı ofisin içinde yok ama dışarıya iş verdiğimiz insanlar var tabi dönem dönem yoğunlaştığımız zaman. Mesela ben bilgisayarla tasarım şeyini yapıyorum, bilgisayarla çizimi arkadaşlar yapıyor onu ben de biliyorum ama onlar kadar seri değilim. Onlar bilgisayar işini yapıyor ben çok az onlara yardım ediyorum diğer işleri ben yapıyorum.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

E.Ş: Sadece proje üzerine. Kendi projelerimizin tabi ki denetimini de yapıyoruz ama denetim bürosu değiliz. Sadece yapılıyor mu yapılmıyor mu diye gidiyoruz kalıp olduğu zaman bakıyoruz bir sorun olduğu zaman zaten çağırıyoruz proje bürosuyuz yani.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

E.Ş: Ben hiç istemedim, benimki tesadüf oldu. Ailesel sebeplerden dolayı Trabzon'da kalmam gerekiyordu. Yoksa hiç Trabzon düşünmüyordum. Büyük şirketlerde... Hiç kendi ofisimi açma gibi düşüncem yoktu. Memuriyet ve okulda kalmak gibi de düşüncem yani, akademisyenlik gibi düşüncem olmadı. Serbest çalışmak... İş Bankasında mimar olmayı düşünüyordum, niyeyse öyle bir çocuklukla aklımdan kalan bir şey o. Bir de yani Trabzon dışına çıkmak istiyordum ama ailesel sebeplerle kaldım ve mecburen böyle oldu bilmiyorum kader herhalde mecbur kaldık.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

E.Ş: Tabi bunu söyleyebilmek için dışarıda da çalışmak lazım kıyaslama yapabilmek için dışarıyı da bilmek lazım tabi ben dışarıda hiç çalışmadım. Şimdi mesleklere farklı açılardan bakmak lazım. Meslek hayatının başında bayan olmamın hani. Şöyle diyeyim ben ona, avantajları iş olarak küçük şehirde belki daha çabuk tanınabilirsiniz. Dezavantajı, çok mimar var, fiyat kırmalar oluyor, bu açıdan bakarsanız böyle. Birkaç açıdan bakmak lazım. Trabzon avantajlı iş açısından. Mimari açıdan farklı şeyler burada, ben her yaptığım şeyde uygulanabilir. Müşteriye göre hareket ediyorsunuz en azından malzeme olarak, teknoloji olarak yani her şeyi büyük firmalarda yapılan her şeyi şimdi gerçi yapıyor gibi ama mesela tünel kalıp kazık sistemini ilk kez vakıflara yaptığım bina vardır, o da Trabzon'daki ilk uygulamalardan biri odur. O da 5-6 yıl önceydi fazla değil, yani diyorum ya birkaç açıdan bakmak lazım bu soruya.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

E.Ş: Müşteri artı olarak yaptığımız kendi eviniz gibi kendi binanız gibi bütün beyninizi kullanarak planladığımız her şeyi kabul ediyor zaten. Ben müşterilerle çalışıyorum. Şimdiye kadar hiç tezat bir şeyle karşılaşmadım. Çok nadir karşı karşıya gelmişizdir, çünkü öyle planlarım. Ve o da aynısını düşünür, hoşuna gider. Adam hiç eğitim almamıştır ama öyle müteahhitlerimiz vardır ki hiç eğitim almamış ama aynı şeyi düşünebiliyorsunuz. Amaç çünkü en güzel şeyi yaratmak. Ya şimdi şık bir cephe için içeriği mahvetmemek lazım. Mesela her şeyde artı değer, doğru değer prim yapar. Ama artı değer derken işte farklı konular, yok yeşil alanlar, yok öyle bir şey değil yani, adamın arsasını haklı olarak haklarını korumanız lazım. Onu koruduğunuz zaman da müşteriyle

anlaşıyorsunuz, müşteri bunu bekliyor zaten yani doğru olan şeyi müşteri kabul ediyor aslında. Düzgün çalıştıktan sonra... Tabi ben çok şeyi yaşamadım yani anlamamazlıktan dolayı. Başta olmuştur belki ama anladıkça kişiler senin şeyine geliyor veya siz müşteriden çok şey öğrenebiliyorsunuz. Bu da var yani, veya işçilerden inşaatta insanlar eğitim almasalar bile kendi yerlerinde ne yapacaklarını hayal ettikleri için bazen sizi çok doğru yönlendirdikleri olmuştur. Yani ben yaptım oldum diye bir şey yok.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

E.Ş: Yansıyor, ama diyorum ya oraları çok iyi bilmiyorum oralarda çalışmadım kitaplardan, dergilerden sadece şehir planlaması olarak görebildiğim kadar bütün Türkiye'de şehir planlamaları kötü. Sadece Ankara'nın Ümitköyü'nün planını beğenirim. Orda evimiz de var, o taraf yeni yerleşim alanı. Caddeler büyük biliyorsunuz orayı, orası güzel. Şimdi senin tabi ben her tarafı da gezmiş değilim. Türkiye'nin ve İstanbul çok kötü mesela, İstanbul çok feci... Mimarlık Trabzon'da... Belki büyük şehirlerde de aynı sıkıntı var, bence Trabzon'da da sıkıntı var. Mimarlıkta sıkıntı yok, şehir planlamaları kötü. Mimari güzel, gayet güzel binalar ama şehir planlama... Onu da nedenleri belli işte bu belediye meclisleri plan tadilatlarının ikide bir değişmesi, olmaz yani. Bir planın tadilatı 100-150 yıl sonra çok sonraya göre yapılmalı. Ama biz de çok kısa vadeli ve çok sık değişiyor ve o yüzden şehir planı kötü ama mimari değil bence yani. Sonuçta biz bizi etkileyen şehir planlamasını etkileyen etmenlerin, onların rahat odaklı olmaması lazım. Yani öyle oluyor ki adamın yeri var aslında adama haksızlık edilen nokta da oluyor. Ben öyle şeyler de yaptım mesela. Öyle şeylerin de düzeltilmesi lazım başka türlü yeşil alanları açarak da artılar getirerek de fazla büyük şeyler getirerek aşırı onların bir oranı var zaten yolları küçülterek şimdi biraz yolların değerli olduğu anlaşıldı artık çevrenin şimdi. Eskiden çevre bu kadar önemsenmiyordu, ama şimdi bina artık çevresiyle satılıyor... Şehir planlayıcılarının ve bu belediye meclislerinde planlarını yapıcılarını sorgulamak lazım.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

E.Ş: Planlama olarak var, iç planlama olarak. Hep aynı işte, giriyorsunuz bir koridor falan müşteri şeyine göre, yani aslında müşteri ihtiyaçlarına göre bunlar da zamanla değişiyor. Başlangıçla şimdiki değişiyor. Ortak bir dil, her mimarın tabi kendine göre bir şeyi var ama planlama olarak o işte bir ortak dil yani planlama ve cephe...

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

E.Ş: Hayır. Ben şöyle düşünüyorum. Tabi bu biraz sert bir şey oldu ama belki biraz var. Ama bu şehirde Mimarlık Fakültesi var şimdi Avrasya'da da var. Çok daha farklı olabilirdi en azından şehir. Şu TOKİ'lerin yaptığı yanlış şeylere daha büyük ses çıkartmalıydılar. Ama hiç öyle bir şey yok. Belki bütün Türkiye'deki üniversitelerde bu yok. Bilmiyorum niye yani odalar daha çok ses çıkartıyor ama üniversite bilim kurumudur. Daha çok ses çıkartması lazım. Aslında olması büyük bir şanstır. Ben şimdi öğrencilerle diyalogum arttı, görüşmeye başladık. Çok iyi öğrenciler var bizden çok çok daha bence. Onlar, sizler, bilgisayar çocuğusunuz daha bilgisayar şeyi de ayrı konu ama, yani öğrenciler çok iyi ben çok beğeniyorum o yönden eğitimleri iyi fakat şehre bir şey katamıyorlar yani. Benim yanıma aldıklarım bana katıyorlar. Çocuklardan memnunum yani.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

E.Ş: Ya şimdi aslında dünya küçük. Herkesin bir yerde evi var, her şehirde bir evimiz var her şehir demeyeyim ama büyük kentlerin birinde herkesin bir evi, bağlantısı var. Bilgisayarlar var artık. Öyle bir mimarlık yapma açısından diyorsanız orda bilmiyorum çalışmadığım için ama bilgiye ulaşmak açısından yok yani pat diye gidiyorsunuz orda da şey yapıyorsunuz. Bugün uçakla sabah öğle yemeğini yesen akşam dönebiliyorsun yani o yok artık bütün şehirler aynı şekle bürünmeye başladı farkındaysanız Türkiye'deki. Bu da onun bir göstergesi.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

E.Ş: Evet mümkündür.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

E.Ş: Ya müşteriyle yok da bir, fakültenin üstünde sizin orda bir arkadaşına bina çiziyorduk, çizdik. Uygulamasını da kontrol ediyordum, işte ara ara gidiyorduk araziye. Ben yapmıyorum da kalfa yapıyordu. Bir gittim ki üste bir kat daha yapılması lazım demirleri kesmişler. Hiç onu unutmuyorum... Öyle bir şeyimiz yok. İlişkimiz mesafeli ama insani ilişkiler. Ama şu var müşteriler artık sizin aileniz gibi oluyor, çünkü yaptığımız bina ayakta kaldığınız sürece sizle bağlantılı. Yani yapı kullanma öyle bir şey yok ve o müşteri hep geliyor bir süre sonra. Şu andaki müşteriler zaten benim akrabalarım gibi çok. Tabi şimdi çocukları büyüdü onlarla tabi diyaloglarımız var, ha devam ediyorsa tabi.

Etmiyorsa işte bir tamirâtı var bir şeyi var veya insani ilişkileri var tabi bazı farklı şeyler de olmuştur çok nadir de olsa ama çok da bir şey yaşamadım yani.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

E.Ş: Valla Bahar Hanım, iyi niyet olduktan sonra, inanın bak bunu hiç unutma herkes sonuçta bir noktada anlaşır. Ama iyi niyet yoksa olmaz. Doğru amaç... Ben kendi hayatımda doğruyu yapmayı doğru ve gerçek hareket etmeyi... Kimseye zarar vermeme gibi düşüncemiz varsa doğru ve bilimsel düşünmeyi bilerseniz, bilimsel düşünce doğru düşüncedir. Öyle hareket ederseniz bir şeyiniz olmaz. Arkadaşlarınızla da olmaz. Ha tabi ki yaptığımız projelerde belediyeyle çakışıyoruz ama insanlar, üretecek insan ki... Masa başında eğer siz iyi niyetliyseniz, sonuçta teknik olarak biz çözüm üretmek zorundayız ve teknik çözümlerin doğru olması lazım... Eğer karşınızdaki doğru olan bir şeyi doğru anladığı halde yanlış diyorsa o ne demek o farklı bir itibar onla çok fazla şeye tartışmaya girmeye gerek yok.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

E.Ş: Evet.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

E.Ş: İşçi, patron.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

E.Ş: Her meslek grubu insanlara bir şey katıyor, kişiliğini de belirginleştiriyor. Sanki mimarlar da çok farklı açılardan dünyaya bakmayı görüyorlar. Bakmak ve görmek, daha derinlemesine inmek. Edebiyatçılığı da mesela severim ben. Mimarlık geniş bir yelpaze, yani çok şey kattığını düşünüyorum... Farklıyız her şeye bile bakın, farklıdır.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

E.Ş: Evet, iyi anlamda oluyor.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

E.Ş: Şimdi ben kişilik olarak daha mütevaziyim, onu çok şey yapmayayım... Yani, çok da mesela bana yabancı gelen, kendini çok entel, çok şey yapan, kendim bile hoşlanmadığım mimar şeyi var yani. Kendimin bile var kendini çok farklı zanneden... Farklılık insanın kendi bilgisiyle olur, ürettiği şeylerle olur, bilgi birikimiyle olur. Ha ondan oluyorsa, tamam.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

E.Ş: İnsanların ihtiyaçlarına göre mekân yaratması.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

E.Ş: Her ikisi tabi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

E.Ş: Olmalı zaten bir bilim dalıdır yani, bilim dalına da politika girmemesi lazım. İnsanların ihtiyaçlarına göre olması gerektiği şekilde olmalı.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

E.Ş: Hayır düşünülemez. Tabi ki. Sonuçta pozitif bir meslek, insanın ihtiyaçlarına cevap veren bir meslek. Tabi ki değiştirebilir.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

E.Ş: Kendine özgü bir disiplini olmalı. Var zaten, bağımsız olduğu yönü de var, bağımlı olduğu yönleri de var.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

E.Ş: İkisi de var.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

E.Ş: Tabi ki mevcut değil diyeyim. Bazısı öyle yapıyor, bazısı yapmıyor. Genel olarak bir etik mevcut değil.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

E.Ş: Yani bahsettik ortak bir dil diyorum ya, ona ben de çok inanmıyorum. Türk kültürünün olduğunu ortak dil şöyle oluşabilir. Türk insanının yaşama bakışı kullanıcı olan şeyini size belki bir ortak dil yaratır. Yani yapacağınız kişinin dili sizin diliniz olmuş oluyor zaten. Siz de onu inşa ederek, ona yol göstererek, ortak bir dil yaratılabilir.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünüyorsunuz?

E.Ş: Tabi ki ekonomi, sosyal patlamalar, köyden şehre göç. Mesela yirmi otuz yıl önce bir elli yıl önce müteahhit olayı başladı. Yarım yamalak binalar. Şu andaki durum bile yani. Krediler falan millet ev sahibi oluyor.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

E.Ş: Devletin, mimarların haklarına daha çok değer vermesi lazım. Yani tasarım çağın mesleği, her şeyde tasarım önemli artık günümüzde. Destek vermesi lazım özellikle serbest çalışanlara. Ama yok yani kendi çabamızla, en azından iş yaratması lazım.

B.K: Çok teşekkür ederim.

E.Ş: Ne demek, umarım faydalı olabilmişimdir.

- Değerlendirme

Aktör, meslek seçimini bilinçli yapmamış tercihi tamamen üniversite seçim sistemi kaynaklı olmuştur. Aktörün mimarlık mesleğini içselleştirememe problemi mesleğe adapte olmasını geciktirmiştir. Bir bayan mimar aktör olarak mimarlık mesleğini kadınlar için güzel bir meslek olarak nitelendirmiştir. Mimarlık eğitimine dair eksiklik olarak okulunun yurt dışı entegrasyonunun azlığı görüşünü belirtmiştir. Mimarlık mesleğini hayalini kurduğu doktorluk mesleği üzerinden değerlendirmektedir. Statü olgusunun üniversite mezuniyetinin bir getirisi olduğunu düşünmekte mimarlıkla ilgisinin olmadığını belirtmektedir. Kentleşme problemlerini mimarlıktan ziyade şehir planlamadaki problemler üzerinden anlatmaktadır. Kentin ortak mimari dilini iç çözümler (iç mimari) üzerinden değerlendirmesi ilgi çekicidir. Trabzon’da KTÜ ve Avrasya Üniversitelerinin varlığı, üniversitelerin mimarlık ortamıyla entegre olamaması nedeniyle mimarlık aktivitesini etkilemediğini düşünmektedir. Günümüzde bilgiye ulaşma kolaylığından dolayı mimarlığa dair periferi kavramının ortadan kalktığını belirtmektedir. Sosyal statünün bireyin karakterinden kaynaklanacağını anlatmıştır. Türk mimarlık evriminde önemli olaylardan birinin müteahhitlik mesleğinin aktif olarak ortaya çıkması olarak değerlendirmektedir.

Aktör, mimarlık mesleğinin devletin himayesi altında bulunması gerektiğini yani devlet tarafından korunması gerekliliğini düşünmektedir.

2.2.12. Tuncay ÇERGEL

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

T.Ç: 1967 Of-Hayrat.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

T.Ç: KTÜ, 1989.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

T.Ç: Bilinçli bir seçim değildi mimarlık. Şans... benim için işin doğrusu mimarlık aklımda yok ben hava harp okuluna gidecektim. Onu sadece gerekli şartı üniversite sınavını kazanmaktı. O ara mimarlığı kazandım gideyim mi gitmeyeyim mi? İlk dönem proje hocam o farkında değildir ama sevdi bana mimarlığı onun sayesinde. Yoksa mimarlık çok bilinçli bir tercih değildi benim için.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

T.Ç: Yoktu.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

T.Ç: Üniversitede okurken Wright en fazla beğendiğim.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

T.Ç: Tabi her mimarlık öğrencisi gibi herkes büyük bir mimar olmak istiyordu ama... (B.K: Şimdiki durumunuzla o düşüncenizi kıyasladığınızda ne düşünüyorsunuz?) Ayaklarım yere bastı.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

T.Ç: Şengül Öymen Gür. Çok sevimli ders anlatıyordu. Öğrenciye yaklaşımı çok sevecendi.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

T.Ç: Üniversitenin eğitimi işte. En başından beri ben öğrenciyken çalışmaya başladığım için o farkı görüyordum. Çalıştığım için de ben diğer arkadaşlarım gibi fazla etkilenmedim. Ama üniversitenin en büyük eksiği imar kanunu, yönetmelikler. O konularda eksik kalıyoruz. Tabi eğitimin farklı kriterleri var. 4 yıl da buna yetmiyor zaten. Orda size mimarlık mesleğinin mantığını mekan planlamanın mantığını, bu işin felsefi yönünden bakacaksınız üretken olacaksınız. İşte yeni malzemeleri yeni teknikleri tanıyacaksınız çözüm üretmeyi bileceksiniz öğreneceksiniz bunların yanında bir de yasa yönetmelikleri öğreneceksiniz. Yasa yönetmelikler sizi çevreliyor sarmalıyor. Üniversitedeyken çok daha rahat proje yapıyorduk.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

T.Ç: Buna cevap verebilmek için gidip oralarda da eğitim almak lazım ama şöyle bakıyoruz genel bilgi itibari ile bizim okuduğumuz dönemlerde İTÜ, ODTÜ, KTÜ vardı. Şimdi KTÜ çok daha gerilere düştü.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

T.Ç: Mimarlık güzel bir meslek.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

T.Ç: Şöyle işte diyorum ben mimarlık bilinçli bir tercih olmamakla birlikte çok güzel bir meslek temel alt yapısını sağlam alırsanız bir çok iş farklı iş kolunda iş yapabileme şansınız var. Sadece alınan bilginin yanında sürekli bir gelişim olmak zorunda sadece aman ben diplomayı aldım her şey bitti mantığı yok. Ben mezun olduğumda bilgisayarda çizim yapmak gibi bir şey çok uzak bir hayaldi üniversitede yoktu şimdi,şimdi bilgisayarda çizim yapmanın proje yapma şansı yok gibi bir şey. Bu en basiti tabi.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

T.Ç: Yani her türlü yetenek geliştirilebilir, bize de bunu öğrettiler ve buna da ben de ikna olmuşumdur. Yeter ki geliştirme çabası ve isteği olsun. Ama yani tasarım şu an piyasada yaptığımız işin %90'ı teknik ressamlık bunun içinde çok da özel bir yeteneğe

ihtiyacınız yok. Ama güzel binalar yapmak istiyorsunuz orijinal binalar yapmak istiyorsanız o zaman farkınızı ortaya koyuyorsunuz.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

T.Ç: Eğitim kalitesi olursa mesleğin kalitesi olur... 12 Eylül sonrasında üniversiteye gittik biz bizden önce çok iyi hocalar varmış ama bir çoğu siyasi düşüncelerinden ötürü uzaklaştırılmış üniversitelerden. Hatta Bekir abinin, o da anlatmıştır. Onların okuduğu dönemlerde İTÜ'den ODTÜ'den uçan hocalar gelirdi buraya. Yani çok kaliteli bir eğitim seviyesi vardı ve dünya kadar profesör vardı. E onların bir tane size felsefi bir mantık öğretse size yetiyor. Beni bırakan bir hocamız vardı hiç sevmem onu ama ondan öğrendiğim çok değerli bir bilgim vardır. Beni bırakmıştır ama ben ondan çok önemli bir bilgi öğrenmişimdir. Bir arkadaşımın bir proje çiziyoruz... Tuvaletlerin giriş kapılarını gizlemek için önüne bir duvar çektim kapıları koridorun önünde kapıların önüne bir duvar çekti. Hocam dedi ki ona bak dedi bunu dedi usta yapar dedi inşaat ustası bu duvarı buraya çeker. Sen dedi mimar olacaksın eğer şu mekanın kamufle olmaya ihtiyacı varsa bunu öyle planla ortaya koyup da önüne ikinci bir elemanla onu örtme. Bu çok değerli bir bilgidir.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

T.Ç: 90 yılında askerlik sonrası işte. 90'dan günümüze kadar. 25 yıl.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

T.Ç: Çalıştım. Öğrenciyken çalışıyordum. 2. Sınıftan itibaren 85 yılından itibaren çalışıyoruz. Askere gittim geldim sonrasında devam ettim öğrenciyken çalıştığım yere. Sonrasında işte kendi ofisimizi kurduk.

B.K.: Mesleğe başladığımız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

T.Ç: Başladığımız zamanla şimdiki çok fazla değişmiyor. Mimarlar odasına kayıt ve maliyeden vergi numarası ve kayıt alıyoruz. Mimarlar Odasından bir tescil belgesi alıyoruz, başlıyoruz.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

T.Ç: (SORUYA CEVAP ALINAMAMIŞTIR.)

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

T.Ç: Sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

T.Ç: 2 tane vardı bir tanesi istifa etti. 1 tane kaldı.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

T.Ç: Hepsi var. Bizim meslek güzel bir meslek uygulama alanı çok geniş. Proje tasarım uygulama denetmenlik, danışmanlık. Dekorasyon eskiden yapıyordum ama zaman ayırmak lazım. Gayri menkul değerlendirme uzmanlığı gibi.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

T.Ç: Tercih olmadı yani spontane. Öyle gerekti. Yoksa öyle planlı bir şey değildi çünkü benim Trabzon'da kalma gibi bir düşüncem yoktu. Ama işte rüzgârın akışına bıraktık öyle. Öyle gelişti olaylar açtık büroyu. Yoksa öyle planlayayım filan olmadı yani. Tek planım vardı Trabzon'a geri dönmek.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

T.Ç: Avantajlı tarafları çok fazla yok gibi geliyor bana, ama dezavantajı çok. Bir kere KTÜ Türkiye'nin büyük üniversitelerinden bir tanesi. Mimarlık Fakültesi de en büyüğü. Bu kentin çocuklarının çoğu burada okumayı tercih ediyor ve yani birçok mimar var Trabzon'daki kayıtlı mimar sayısı sanırım ülke genelinin üzerindedir ortalamaya baktığımızda kent nüfusuna oranını. Burada okuyan burada kalırsa... Onlar da... Piyasa şartlarında tabi ilk mezun olduğumuzda bizlerde farklı düşünmüyorduk. Bizde rakamlar böyle çok büyük rakamlardır kâğıt üzerinde ama milyarlar havalarda uçuşur, ama kimse onları alamaz. Şimdi herkes şu hesabı yapıyor. Ya yılda bir iki tane proje yapsam bana yeter ama tabi hiç vergi vereceğinin düşünmüyor büronun işletme giderinin olacağını düşünmüyor... Mimar sayımız çok fazla ve rekabette çok fazla haliyle ekonomik olarak bu etkiliyor. Onun dışında Trabzon Türkiye'nin müteahhit yetiştirme merkezi. Burada herkes müteahhit. Yani kimse şimdi bizde genel olarak insan yapımızda böyle bir şey var. Kimse bilmiyorum demiyor hele inşaatı hiç bilmiyorum diyene rastlayamazsınız. Herkes inşaatı biliyor. Üç kuruş parası olan müteahhit oldu ve herkes bizden daha iyi mimar... Parayı

verince benden daha iyi mimar burayı böyle çiz, şurayı şöyle çiz. Şimdi böyle diyenlere şey yapan arkadaşlarımız var. Çizdiğimiz her projeyi kendimiz için çizmiyoruz müşterinin talepleri doğrultusunda çiziyoruz ama her şeyi de onlar bilmiyorlar. Biz bildiğimizi söylediğimiz noktada, ısrar ettiğimiz noktada, karşı taraf diyor ki parayı ben veriyorsam benim dediğim olacak. Ben de diyorum ki o öyle olmaz parayı sen veriyorsun diye o dediğin doğru değil. Doğru olmadığı noktada anlaşabilirsek kalıyor anlaşamazsak gidiyor. Çok giden oldu...

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

T.Ç: Ya herkes eee... böyle çok nitelikli proje arayan yok. Bu başka illerde nasıldır bilemiyorum ama böyle proje için gelenlerde bizim zaten müşterilerimizin çoğu müteahhit dediğimiz kişiler. Böyle bireysel olarak bina yaptırmak için gelen çok değil. Ha tek böyle villa vari olursa onlar geliyorlar onlar işte biraz daha böyle özellik arıyorlar veya sizi tavsiyeyle gelip buluyorlar. Onun dışında müteahhit yapınca onların hedefi şu standart. O alıştığını yapıyor farklı olmak istemiyor ben bunu yapıcım satıcım. Bizdeki müşteri profili de alıcı profiline bakınca onlar da farklı olmak istemeyen insanlar yani sürüden farklı olmak istemiyoruz diyorlar. Bize farklı proje sunmayın diyor. Sunsanız da beğense de almıyor zaten buna da şahit olmuşumdur. "Aa! Ne kadar hoş ne güzel düşünmüşsünüz ama bize göre daireye bakalım." diyor. O yüzden yapımcı da en kolay nasıl yapacaksa en az masraflı nasıl yapacaksa öyle proje yapmanızı istiyor. Öyle projeyi çok da anlamıyorsa şu çizgiyi okuyamıyorsa tek ölçeği kalıyor ücret kaç liraya yapıyorsun. Kaç liraya çiziyorsun bu projeyi? Daha ucuzunu bulduğu noktada bunu yapımcı kesiminde olan müteahhitler birazcık da projeye haşır neşir... Mesela normal vatandaş geliyor ilk defa proje yaptıracak aldı bir arsa yaptıracak bi tane bina 4-5 katlı bir bina. Sizin çizdiğiniz projenin ne olduğunu bilmiyor ne iş yaptığınızı da bilmiyor sadece ruhsat alma maksadıyla geliyor size, ruhsat almak için bir araç. Yani sanıyor ki herhalde öyle düşünüyorlar herkes aynı şeyi çiziyor. O zaman diyor ki en ucuz kim yaparsa yaptığı şeyin karşılığında yani mimarın kalem güçlüdür. Proje parası burda 100 lira ise doğru proje ile 1 milyar kazanır ama yanlış bir proje ile bana vereceği olan 100 liradan fazla paradan 500 lira daha kaybeder... Tabirle şu kaça çiziyorsun bu yani temel kriter para yani. Ben öyle çok proje gönderdim. Yani biliyorum alıyor eline imar durumunu geziyor 10 kişiye gidiyor adam görüyorum anlıyorsunuz zaten artık yani belli bir süre sonra tanıyorsunuz o tür insanları. Yani buna ne

dersem diyim ben o kafasında bir yer var da ona gidecek de ikna olmaya çalışıyor. Yani yormuyorum onu ben de yani kolay bir rakam söylüyorum ona gidiyor. Yani piyasa bu.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

T.Ç: Uygulamaların çoğu konut üzerine olunca, konutlarda da maalesef bir standartlaşma TOKİ gibi bir yani berbat bir yapılaşma olunca TOKİ şu anda en büyük müteahhit en büyük yapımcı en büyük müşteri demicem. Standart projeler yapıyor çoğaltıp çoğaltıp her yana koyuyorlar. Yani piyasanın neredeyse yarısının yapım işini TOKİ yapıyor ve projeleri çok vasıfsız. Bizim hiçbir şeyimizle bağdaşmayan yani kişiliksiz niteliksiz projeler bir çoğu yani ve onlarla rekabet eder pozisyona geliyoruz. Bizim de müşterilerimiz nedir müteahhitler, arsa sahipleri. Yeri geliyor ev yapacak satacak bunlarda de mi yani TOKİ'yle rekabet edebilir miyiz biz? Devletle rekabet olur mu? Yani sonuçta Türkiye genelindeki mimarlığın gelişme potansiyelinin Trabzon'a etkisi nedir? Türkiye'de çok fazla gelişmiyor. Yani büyük kentler İstanbul İzmir Ankara yani güzel binalar yapılıyor ama bazı şeylerde konut dışında özel bir şeyler yapmaya kalktığımızda yönetmelikler elimizi kolumuzu bağlıyor yani ben istediğim gibi proje yapamıyorum. Bir emsal verir bana der ki bu emsal doğrultusunda, bunu aşma burda binanı yap. Ama yok yapacağım saçağa bile karışıyor. Şu kadar saçak yapabilirsin. 80 cm'yi geçemezsin. Çatının şu yüksekliğini geçemezsin pencerenin boyutu bu olamaz fenerin boyutu şundan büyük olamaz. Kat yüksekliğinde şunu geçemezsin. Efendim şurayı zeminde açamazsın burayı kapatamazsın. Her tarafımızdan böyle şekil şemal toparlanıyoruz ve onun içerisinde kaldığımız yani bir kutunun içerisinde hapsediyorlar sizi.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

T.Ç: Çok yok. Yani mesleki olarak yani böyle bir felsefe olarak yok yani ben kentimi böyle ben özeneyim belli bir mantıkta özenli projeler yapayım böyle bir felsefe hakim olsa öyle bir birlikteliğimiz yok maalesef yok.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

T.Ç: İşte az önce anlattıklarım. Burada kentin çocukları orda okuyor ama. Buraya ne katkı sağlıyor üniversite? Yani daha nitelikli işler çıkmasını bekliyoruz ama bu tamamen de mimarların maalesef elinde değil. Biz iyi proje yapmak istiyoruz belki ama karşımızdaki yapımcı kurumlarda bunu uygulayacak yani burada örnek çok anlatırım ama...

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

T.Ç: Şöyle bir dezavantajı var. Bizim insanımızın çoğu görsel algıya dayalı olarak beğenisini ortaya koyuyor, gördüğünü beğeniyor. Proje olarak da biz projeyi ne kadar biz çizsek de çizgiyi biz tanıyoruz. Çizginin içerisinde malzemenin farkını gösteremiyorsunuz. Çizginiz sonuçta iki boyutta bir çizim yapıyorsunuz. Yani malzemenin rengi, dokusu, oradaki doluluk boşluk oranı ile yapacağı denge. Bunu bittiği zaman anca görür işte, o zaman proje iyi mi kötü mü ancak o zaman kıyaslar. Büyük kentlerdeki çok daha fazla alternatif görebildiği için gördüğüne beğenisi olduğu zaman onu sizden talep edebiliyor. Bizde ben şimdi çok güzel proje yapсам da kendime göre karşımdakini ikna etmek için onun onu başka bir yerde benzer bir şeyini görmüş olması lazım ki, yani sizin için de aynı geçerlidir. Mesela bir takı alacaksınız başkasında gördüğünüz zaman yani öyle bir görsel beğeni ile olacak.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

T.Ç: Bazen, her durumda söz konusu değildir.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

T.Ç: Şöyle bir olay anlatayım 4,5 sene uğraştığımız bir proje vardı böyle bir dosya yaptık bir sürü alternatif denedik. Yani şimdi arsamız Trabzon içerisinde büyük bir arsa, yapacak olduğumuz bina böyle mi olsun, tek blok mu iki blok mu yapalım, üç blok mu yapalım yani 150 metrekare daire mi olsun, 200 metrekare daire mi olsun hepsini denedik. En son geldiğimiz nokta da dedim yani ya dedim bir tanesine karar verelim. Hangisi olsun? Dedim bunların hepsi olur ama hangisini kabul edecek olursan diğerine karşı eksileri olacaktır ama bunu kabul edersek artıları da olacaktır diğerlerine göre eksileri de olacaktır. Sonuçta ortalama bir paydayı hedef alıp bir karar vermemiz lazım.4,5 sene üzerine karar verdik. Tamam projeyi çizdik bitirdik ama o zamana kadar çok yorulduk yani alternatif çiz çiz çiz. O zamanlarda bilgisayarda o kadar yaygın değildi elle çiziyorduk birçok şeyi. Yeni yeni bilgisayara geçtiğimiz dönemler, çizdik projeyi bitirdik. Tamam mı tamam. Hesaplarını yaptırmaya verdi. Statik hesaplar mekanik, elektrik. Bir gün bu abimiz geldi bana bir dosyayla beraber ya dedi şurayı şöyle değişelim, orda bir balkonlarımız vardı şu balkonları şöyle değiştirelim dedi. Dedim ki ismini söylemeyeyim. Abi dedim proje bitti daha dedim değişmem. Ya dedi inat etme şurayı değiş. Dedim abi proje bitti daha

değişmiyorum. Sen dedi bu gün ters tarafından kalktın ben sonra geleyim. Gitti 4-5 gün sonra bir telefon açtı bana ne yaptın dedi bana değişimi yaptın mı dedim o iş bitti ya inat etme yap dedi dedim abi o proje bitti. Sonra onun oğlu inşaat mühendisi işte... İşi halletmeye çalışıyor ama beni de kırmadan işini halletmeye çalışıyor... Bir gün geldi bana muhabbet ediyoruz dedi ki abi bende çok para var senin de pizzacı dükkânın var bir gün geldim ben sana lahmacun istedim paradan yana bir sıkıntı yok bana lahmacun yapmaz mısın? Dedi ben tabi anladım sorunun nereye gideceğini... Dedim ben pizzacıyım lahmacun yiyeceksen lahmacuncuya gideceksin şaşırıldı kaldı. Ben de onun şaşırmasına şaşırıldım. Dedim dışarıda lahmacuncu çok. Sonra gitti. ondan sonra babası tekrar aradı beni birkaç gün sonra yine yapcan bu değişiklikleri. Dedim abi ben sana şöyle bir kolaylık sağlayayım bana bir isim verinde yazayım bir muvafakatname vereyim ona projeyi de size teslim edeyim ne istiyorsanız yaptırın ben yapmıyorum. Bir isim bildirdiler bana bende 4,5 sene çalıştığım projeyi bir kuruluş para almadan yazdım muvafakatnameyi verdim gönderdim...

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

T.Ç: Şöyle bir kanı vardır, doğrudur da hiçbir bir mimar diğerinin yaptığını beğenmez. Herkes kendi yaptığını daha çok beğenmek ister. Şimdi bunu samimi olarak ifade edersem. Birçok arkadaşına nazımın geçtiğine diyorum dandik proje yapmışsın. Bunu da tabi samimiyetimizden nazımızın geçtiği insanlara yapıyoruz, bizi anlayacak olanlara. Tabi bunu derken kötü proje yaptığı anlamında değil de sohbet babında söylüyoruz. Yani maalesef birçok arkadaşımız bu işi ticari manada çizelim gitsin mantığında proje yapıyor.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

T.Ç: Ee tabi ki.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

T.Ç: İşçi maalesef. Sorumluluk sahibi olunca.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

T.Ç: Yaa mimarlık bizi şekillendirir daha sosyal bir meslek. Diğer meslek gruplarından birazcık daha ayrıcalıklı olduğumuzu düşünüyorum. Ama bilinçli bir tercih yapmamıştım ama iyi ki mimarlığı seçmişim diyorum.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

T.Ç: Öyle olduğumuzu biz hissetmek istiyoruz. Mimarlığın gerçekten normal vatandaşın gözünde mimarlığı bilen yok. Mimara bazen mühendis bey diyorlar. Bana mühendis bey diye hitap edenlere çok kızıyorum. Mahkemede bilirkişilik yapıyordum bir ara bana mühendis bey diye hitap etti. Dedim ben mühendis değilim. Ben mimarım dedim mimarlar mühendisleri sevmezler. Adamcağız bir bozuldu ama mahcup da oldu.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

T.Ç: Yani üniversite mezunu olmak bir sosyal statü oluşturuyor. Kendimizi sosyal statü olarak biraz farklı görüyoruz ama millet bizi nasıl görüyor bilmiyorum. Mimar diyince hep biraz böyle entelektüel olarak algılıyorlar. Mimarlık biraz entelektüelliği gerektirir. Ama her diplomayı alan entelektüelliğe sahip olacak diye bir kaide de yok. Bence herkesin kendini geliştirmesi lazım. Diploma her şey değil.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

T.Ç: Ya, şimdi okulda öğrendiğimiz mimarlık la piyasa arasında çok büyük fark var. Yani ben okulda şimdi hiç konut projesi çizmeyip ama konut yani hafife aldığımdan değil küçük gördüğümünden değil ama şu anda mezun olanların %90-95'i konut çiziyor yani. Bunun dışında çok nadiren farklılarını çiziyoruz. Yani şimdi karşımızdaki müşteri profilimizde böyle olunca yani bizden en ucuz projeyi isteyince, çok bir şey aramayınca işte yapacak bir şeyimiz kalmıyor... Şimdi üniversiten mezun oluyoruz ama piyasa çok daha farklı. İstedığın gibi proje çizme şansın yok. Yasalar var, yönetmelikler var, imar kanunları, imar planları var ve iki günde bir değişen yönetmelikler var. Sürekli değişiyor ve devlet ciddiyetiyle bağdaşmaz bir yönetmelik değişiklikleri var. Çoğu da kişiye özel. Bu gün buna diyor ki şurası siyahtır diyo bir ay sonra buna diyor ki burası siyah değil beyazdır... Bu ortamda bizim mimarlığın sanat kısmına bakmaya zamanımız kalmıyor. Yani yönetmelik bakıyoruz.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

T.Ç: İki birlikte olması lazım projeyi güzel yaparsınız da ürün tam birebir yansıtmayabilir. Doğru malzeme, doğru uygulama.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

T.Ç: E tabi ki olmalı. Şu andaki mimarların ürettikleri mevcut siyasi iradenin getirdiği bir Osmanlı özentisi var. Bence onu da yanlış yapıyorlar. Mimarlık mesleği sürekli kendini yenileyen bir meslektir. Kütüphaneye gittiğinizde son 5 yılın dergilerine bakın onları inceleyin. Tabi geçmişten mutlaka ders alacağız geçmişi bileceğiz kendi kültürümüzü bileceğiz ama geçmişi eskisi gibi tekrar etmeyeceğiz... Geleneğimizi geliştirmekte fayda var... Mevcut siyasi iradenin yaptırdığı binalara bir Mimar Sinan Camisi yaptırdılar, bir tane de tepede yapıyorlar...

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

T.Ç: Önceden oda yönetiminde görev yaptığımız dönemlerde Bekir Abiyle, bu mimar Sinan haftaları düzenlerdik. Türkiye’de okullara giderdik, Mimar Sinan’ı anlatırdık epeyce de. O Sinan’ı anlattığımız dönemlerde aklımızda hep şey kaldı. Mimar Sinan’ın ne kadar mütevazı olduğu kaldı. Kendisi Süleymaniye’de kendi bahçesinde küçük bir türbecik yapmış kendisine Sinan o kadar büyük bir mimar, mütevazı. Şimdi onu taklit ettiğini söyleyen siyasilerde Sinan’ı ne kadar anlamış onun bir binasının taklidini yapmış ona da Mimar Sinan Camii demiş, ne kadar anlamış Sinan’ı ne kadar anlayabilmiş? Şurda... Çamlıca’da da taklit edip onu oraya koyuyor... Taklit ne kadar olursa olsun aslı ile yarışamaz... Olmasını isterdim ama kendimi o kadar güçlü hissetmiyorum.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

T.Ç: Şimdi bunların hiç birinden bağımsız olmaz, mimarlık sürekli beslenecek. İnsanların ihtiyaçları hiçbir zaman standart değil ki. Dünkü ihtiyaç duyduğumuz mekânlarla bu günküler aynı değil. Farklı ihtiyaçlara göre farklı çözümler üretme sorumluluğumuz var... bu hem diğer meslek gurupları ile birlikte çalışma zorunluluğunuz var hem de diğer şeylerden beslenme zorunluluğumuz var... sosyoloji insan bilimi...her insan aynı değil ki her insan aynı olsa bütün binalarımız tek tip olurdu...

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

T.Ç: Mühendislik alanı kardeş meslektir. Gerçi çok sevmeyiz biz mühendisleri biz ama. Kardeş mesleğimizdir. Kendimizi onlardan ayrı düşünemeyiz. Tek başımıza değiliz sonuçta yaptığımız binaları inşaat mühendisleri, makinacılar, elektrikçilerle diğer meslek disiplinleri ile birlikte yapma zorunluluğumuz var. Yani sosyal bilimler derken sosyal bilimlerden besleniriz. Mesleki olarak gelişmek istiyorsak ve kendimizi geliştirmek istiyorsak. Sosyal bilimlerden de besleniriz meslek olarak. Ama diğer mühendislik grubu meslek disiplinleri ile birlikte çalışma zorunluluğumuz vardır. Ortaya doğru bir ürün çıkarmak istiyorsak birlikte çalışmamız lazım.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

T.Ç: Yaa %100 lük bir kıyaslama olmaz olanlarda var olmayanlar da var. Bu değerlere sahip arkadaşlarımız var ama olmayanlarda var.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

T.Ç: Öyle olsaydı mimarlar odasının tasdik etmediği cami projesini yapmazlardı. kopya... Mimarlık camiası mimarlar odası diğer meslek odalarından daha farklı yani...

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

T.Ç: Ekonominin mutlaka büyük etkisi var. Yani ekonomik olarak rahat olunca daha nitelikli bina yapıyorsunuz. Özellikle Son 20 yılda dünyada ve Türkiye’de, Türkiye’de daha hızlı oldu kırsaldan kentlere göç çok daha hızlı oldu. Kırsaldan kentlere gelince göç barınma ihtiyacı lakin gecekondulaşma. Nitelik aramıyor, üzerinde bir çatı olsun yeter diyor. Yani kutu gibi bir yer olsun razı. Başımızı sokacak bir evimiz olsun mantığı var buna razı geliyor. Ama zamanla, geliri arttıkça, ekonomik refahı arttıkça yaşadığı ortam ona yetmiyor daha niteliklisini aramaya başlıyor. Yani ekonomi verileri ne kadar iyi olursa kişilerin bilinç düzeyi ne kadar iyi olursa yani yapacak olduğumuz binayı da, yani nasıl söyleyeyim, şeyler de çok fazla kültür merkezidir, sinema, tiyatrodur. Sosyal mekânların insanların daha fazla sosyalleşecek olduğu büyük mekânların talebi hangi toplumlarda olur. Toplumun bu ihtiyacı olacak ki sizden bunu talep etsin, siz de o tür şeyler sunun. Olmasa talep sunmazsınız kutu gibi binalar yaparsınız.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

T.Ç: Yani biz tabi kendi bildiğimizi burda karşılaştığımız sorunlar. Birinci sorun belediye, yani yönetmelik ve imar kanunları elimizi kolumuzu çok bağlıyor. Biz binaları

tasarlarken yönetmeliklere göre şekillendirmek zorunda kalıyoruz. Tabii ki tamamen serbest olmamak lazım, yönetmelik olacak. Ama o sınırlar içerisinde bizi çok boğuyorlar gereksiz detaylarla. Sen bana bir emsal veriyorsun, sen bu emsal içerisinde olanları kullandım mı, kullanmadım mı ona bak. Ha bunu derken burada bana müdahale eden belediye az önce de bahsettim devletin içerisinde TOKİ denen bir kurum var. TOKİ bunların hiçbirine tabii değil. TOKİ istediğini yapıyor, hiçbir yönetmeliğe de uymak zorunda değil. Sadece isterse resen bilgi veriyor belediyeye. Ee o zaman yani aynı şeyi yapıyorsak bana bodrum katta sen iskân alanı vermiyorsan, TOKİ'ye niye veriyorsun? TOKİ'ye yaptığında insan yaşamıyor mu? TOKİ ben yaparım diyor, yaptım. Ee bana uygula dediğin bir yönetmeliği devletin bir kurumu olan TOKİ neden uygulamıyor? Yani yasama ve yürütmeyi yapan devlettir uymayan yine devlettir. Kıyı kanunu getirmiştir, ihlal eden yine devlettir.

B.K: Benim sorularım bu kadar. Çok teşekkür ederim.

T.Ç: Rica ederim.

- Değerlendirme

Mimar, mesleğe dair herhangi bir bilinç geliştirmemişken tesadüf olarak öğrenci yerleştirme sisteminden dolayı bilinçsiz bir tercih yapmıştır. Aktör, eğitim sürecindeki mimarlıkla piyasadaki mimarlığın birbirinden farklı olduğunu belirtmiştir. Okulda alınan bilginin temel oluşturduğunu ancak kişinin kendisini piyasada geliştirmesi gerektiğini söylemektedir. Kentte mimarlık yapmanın dezavantajlarını; mimar sayısının çok fazla olması, kentte KTÜ'nün bulunması, okuyanların çoğunun Trabzon'lu olduğu, herkesin burada iş yapmak istediği ve dolayısıyla iş potansiyelinin azlığı olarak belirtmektedir. Meslek pratiğinin mühendislik uygulamalarına doğru yönlendiğini belirtmesi ilgi çekicidir. Aktöre göre müşteri her mimarın aynı şeyi yaptığını düşünmektedir. Doğal olarak en düşük fiyatı veren mimara gitmektedir. Bu örnek toplumun mimara bakış açısını görmek anlamında önemlidir. Mimar aktör yasal yönetmelikleri en önemli kısıtlayıcı faktör olarak görmektedir ve mimarlığın da bu sınırlar içerisinde sıkışıp kaldığını belirtmektedir. Yani, nitelikli işin çıkması için mimarlık, mimarın elinde değildir. Trabzon kentinde tek tipleşme bağlamında farklı proje örnekleri bulunmadığı için farklı projelerin de üretilemediğini belirtmektedir. Başka bir deyişle müşteri çeşitlilik göremediğinden dolayı müşterinin beğeni çerçevesi dardır. Aktöre göre mimarlar kendilerini ayrıcalıklı hissetmek

istemektedir. Toplum ise mimar ile mühendisi ayırt edememektedir. Aktörün anlattıklarına göre mimarın mühendislik mesleğinden ayrı ve özel olarak görülmek istemesi ilgi çekicidir. 80’li yılların sonunda mezun olan mimar aktörün statü olgusunun meslek üzerinden değerlendirmemesi önemli olanın meslek tanımının değil üniversite mezunu olmanın olduğunu belirtmiştir. Aktör mimar kimliğinin 16.yy premodern dünyanın aktörü olan Mimar Sinan üzerinden mütevazılık faktörünü öne koyarak anlatması dikkat çekmektedir. Türkiye’deki mimarlık evriminin önemli kırılma noktalarını kriz ve önemli göç gibi ekonomik ve sosyal olaylar üzerinden değerlendirmektedir. Türkiye mimarlığının en önemli probleminin yasa-yönetmelik, sınırlayıcı etmenler olarak belirtmektedir.

2.2.13. Uğur DEĞERMENCI

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

U.D: Ben Almanya doğumluyum. 1 Nisan 1971 doğumluyum.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

U.D: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 1991 yılı.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

U.D: Tesadüfen mimarlık kazanmış bir insanım ben. İngilizce tıp okuyacak diye hayatı boyunca çalışıp, Hacettepe İngilizce Tıp puanı ile K.T.Ü. Mimarlığa giren bir öğrenciyim ben. Tercih hatam değil. Babamın bana olan düşkünlüğünün bir arazla son gece en üste K.T.Ü. mimarlığı kodlayan bir baba, altında Hacettepe İngilizce Tıp’la beraber ben K.T.Ü. Mimarlığı kazandım. Altı ay kadar babamla konuşmadım evin içerisinde. Dedim ki ben mimarlığa giricem tamam, siz istiyosunuz. Sevmezsem bu okulu bırakıcam yeniden sınava giricem dedim. Ama Vitruvius tanımıyla başlayan hikaye, o dönemki hocalarımızın Şengül Öymen Gür’lerin, bize asistanlık yapan ama şimdi çok değerli profesörler, doçentler İlky Hocalar, Ayşe Hocalar, Ali Hocalar, Nilgün Hocalar...onların bize olan yaklaşımları, tavrı, hocalarımızın niteliği anlamında ve mesleğin benim sosyal yaşantıma, karakterime çok uygun olması beni mimarlıkta bıraktı...

Yoksa klasik şekilde kadınlara en uygun meslek mimarlıktır diyen meslektaşlarıma son derece tepkiliyim. Böyle bi şey umarım hiç kimse sana söylememiştir diye umut ediyorum. Ama işte ailelerin tanımlaması odur. Öğretmen olsun kızımız, mimar olsun kızımız. Cici cici meslekler yani. Ben öyle düşünmüyorum.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

U.D: Hayır. Ailemde mimar var ancak, Almanya'da mimarlık yapıyo. Onu örnek alma gibi bi durumum yoktu.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

U.D: Evet vardı. Peter Eisenman. Hala düşünüyorum.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

U.D: Tabi o dönemde insanlar, öğrencilikte okurken ya da ilk yıllarımda her şeyi yapabilir bir muktedirlikte olduğunu hissediyorsun, yani o cesaret oluyo insanda. Ancak o koşulları bilmemenin realiteyi, ayaklarının yere basmamasından kaynaklı ve eğitimimizde de bunun bize çok iyi kavratılmamasıyla alakalı. Hep ütopya projeler tasarlıyoruz. 8 tane proje yapıyoruz. Belki en son bitirmesi biraz daha ayağı yere oturur oluyo ama mevzuatı çok bilerek gelmiyoruz. Çıkınca sudan çıkmış balık gibi oluyosun. Dekonstrüktivist bir bina yapabileme hayaliyle mimarlığa başlayıp, yav yeterki dikdörtgen olsun da onda ben nasıl süslemelerle oynuyum, 20 cm süs hakkı. 1.5 metre konsol hakkıyla kısıtlanmış bir yönetmelikle beraber bi şeyler yapmaya çalışıyorsunuz, tabi törpülüyo sizi.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

U.D: Hiçbirini birbirinden ayırt edemem. Hepsi güzel bi pasta gibi düşün, çikolatalı bi pasta düşün böyle kat kat. Benim için özel kademeleri sayayım, benim dönemimde, daha yeni mesleğe atılmış araştırma görevliliği döneminde İlkay Hocamın yeri, Ayşe Hocamın yeri ayrıdır. Onun bir üstünde Mesut Özdeniz vardı. Müthiş bir iklim denetimciydi. Kendisinden öğrendiğim şeyleri hala uygulayabiliyor olmak müthiş bir duygu. Rahmetli Zerrin (Önen) Hocam vardı, bi de Nural Gündüzalp vardı Sanat Tarihi hocamız. Katmanları topladık her şey bitti dediğimizde üç kişiyi üste koyarım; Mustafa Kandil, Şengül Öymen Gür, Erdem Aksoy.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

U.D: Bizim dönemimizde teknolojik olarak şöyle bir eksiklik vardı. Bilgisayar yoktu, internet yoktu. En son biz 4. Sınıftayken okula dos ortamında çalışan bilgisayarlar geldi mesela. Öyle Windows falan değil. C:/ yazarak “autocad”e girdik ve bu dersi de bütün arkadaşlarımız alamadı. Okulda iyi olan on kişiye o dersi açabildiler ve ben şanslılardan biriydim. Yani 1991 yılında mezun olduğumda “autocad” bilen nadir öğrencilerden biriydim, biz şanslı gruptuk yani. Ama süreci şöyle kontrol edersem, bir kütüphane var ki çok geniş bir kütüphanesi vardır K.T.Ü’nün mimarlık anlamında. O dönemki koşullara göre. Yine de yeterli değildi. Şimdi Google diye bi şey var. Sadece adını tam bilmeseniz bile “Bunu mu demek istediniz?” diyor sana. Sana bilgiyi açıyo, dünyayı açıyo. Bu eksiklikti. Hocalarımız noktasında ben çok büyük eksiklikler görmüyorum ben dönem anlamında. Ama gitgide hoca profilinin de düştüğünü görüyorum hani çok yakinen gördüğüm için. Bunun bi nedeni de şu, çok fazla üniversite açıldı. Akademisyen az. Bundan kaynaklı olarak da akademisyenler kaydılar sağa sola. Hocaların bir bölümü gitti... Diyelim ki bi konu üstüne kişi 30 yılını vermiş. Onun anlatmasıyla bi dersi, benim o dersi iki-üç araştırmayla oturup anlatmam arasında dağlar kadar fark vardır... O yüzden bizim dönemimizde hocalarımız çok daha yetkindiler, öyle düşünüyorum.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

U.D: Şimdi, aslında bugünden bakarsak çok özel bir okulda okudum ben. Ama bugünün üniversitelerinin profiline bakarak bunu söylüyorum. Ama o gün şöyleydi. Okula girdiğimiz gün, kapının tam karşısında bir duyuru panosu vardı. Mimar Sinan’ın yan tarafında. Orda bir tane ilan vardı. İstanbul’da bir büro, mimar arıyordu, ironik bi şey miydi bilmiyorum. Büyük hayal kırıklığıydı benim için. 25 yaşını geçmemiş, şöyle olmamış, böyle olmamış, K.T.Ü. hariç mimarlar aranıyor yazıyordu ve o gün ben çok üzülmüştüm. O dönem bu durumlardan ötürü kendimi şanssız hissediyodum. Ama kampüsüyle ODTÜ’nün kampüsünden sonraki en iyi kampüstür K.T.Ü’nün kampüsü. Bu tip bazı spesifik olumsuzluklar rağmen gene de ben K.T.Ü.’de okumaktan dolayı şanslı, kendimi ayrıcalıklı kabul ederim. Çünkü İ.T.Ü, O.D.T.Ü., Yıldız, Mimar Sinan ve K.T.Ü. yani ilk beşin içerisinde sayacağımız üniversitelerdi. Samsundu, Antalyaydı, Akdenizdi, İzmir Dokuz Eylül, yani ilk 10’un içinde olan bi üniversiteydi ama şimdi sıralamasına baktığım zaman yerlerde dolaştığını görüyorum ve çok üzülüyorum kendi üniversitem adına. Yeni kurulmuş bazı üniversitelerden bile az puanla öğrenci alıyor. Bu kalitenin artması için de üniversite yönetiminin elinden geleni yapması gerektiğini düşünüyorum.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandıladığınız şey nedir?

U.D: Üniversitenin bana kazandırdığı şey, sanırım neyi nasıl yaratacağımı öğrendim. Yani metodu ve meslek etiğini öğrenmiş olmak çok önemliydi. Çünkü bizim mesleğimizde “80 kişi üniversiteye girer, ancak 8’i mimar olur” diye Mesut Özdeniz hocamızın bi sözü vardı.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

U.D: Hayır. Öğretim hayatımızda aldığımız bilgi hiçbir zaman yeterli değil. Teknik ressam olarak bile yeterli olmuyo. Uygulama projesiyle normal proje çizimi birbirinden çok farklı şeyler. Daha çok sunum, modelleme üstüne çalışılan bir üniversite hayatı, sonrasında teknik çizim, kolon, kesit, görünüş.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

U.D: Bence olmalı... Biz bir teknik üniversite mezunuyuz. Teknik üniversitelerde, kalifiye eleman gibi ara eleman birimi çok bizde yerleşmedi. Mimarlık teknikeri diye bi şey yok, inşaat teknikeri var, mimarlık teknikeri yok. Bu ara birim bir meslek olarak bu mesleğe oturursa eğer mimarlık çok daha yüksek puanlarla ve özel yetenek sınavlarıyla alınması gereken bir sanat dalıdır bence.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

U.D: Tabi ki düşünüyorum (olumsuz anlamda)... Geometrinin ana temel prensiplerini bilmeyen birini biz mimar yapcaz. Kalite nasıl düşmez? Matematik bilmeyen bir insanın mimar olma ihtimali yoktur... Herkesin elinde aynı diploma var. Ben 23 yıl üstüne ilk kez astım diplomamı, geçen yıl astım duvara. Çünkü hiç ihtiyaç duymadım ona. Yani kendini kanıtlamak için o diplomaya ihtiyacın yok. Ama şimdi müteahhitlerin özel üniversitelerde yılda 17.000 liraya çocuklarını mimar yapıp/mimarlık kazanamayan öğrencileri mimar yapıp, sonra babalarının ofislerine diploma ya da bedava imza diye koyacakları bir döneme gidiyoruz. Çok daha tehlikeli bi döneme gidiyoruz. Şu dönemi bile arıcaz biz diye düşünüyorum.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

U.D: Ben hiç başka bi yerde çalışmadım. Hep özel sektördeydım. 1993 yılında eşimle beraber bir büro açtım. Daha sonra eşimden ayrıldıktan sonra da kendim devam ettim. Yani yaklaşık kaç yıl oluyo? İşte 23 yıl olmuş... Ben mesleki olarak eşimle beraber olduğum dönemde 2000 ile 2005 yılı arasında çalışmadım. Çünkü bi oğlum oldu. Kadın mimar olmanın arazlarından biridir, çocuğunuz olduğu zaman erkekler iş bırakmaz kadınlar iş bırakır. Bi beş yıl kadar evde çalıştım, büroya aktif olarak gelmedim. Oğlum 5 yaşına geldikten sonra da yeniden büroda çalışmaya devam ettim. Aktif olarak büro vardı tabi.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

U.D: İki yıllık süreçte (1991-1993), Sabri Şentürk mimarlık bürosu. Şentürk mimarlık yani. Ekol inşaat mimarlık, Sezgin Atasoy'la beraber çalıştım. Bir de Necdet Kırhan Yazıcı'yla beraber çalıştım. Yani Trabzon'daki 3 büyük büroyla o dönemin, hem staj daha sonrasında da çalışma fırsatı buldum.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

U.D: Ofis açmak istediğimde zaten önce Mimarlar Odasına kayıtlı olmak durumundasınız. Ben okuldan mezun olduğum gün Mimarlar Odasına kayıt oldum ve hiç aksatmadan meslek etiği üstünden odaların bize sahip çıkması gerektiği ve bizlerin de odamıza sahip çıkması gerektiğini düşündüğüm için odaya kayıt yaptırmıştım. Oda kaydından sonra yaptığımız işlem, bir muhasebeciyle beraber çalışmaya başlamak oluyo. Esnaf Sanatkarlar Odasına kaydoldum ben. İlk başta benim firmam şirketti. Şirket olduğu için Ticaret Odasına kayıtlı olmanız gerekli. Yoksa sadece Mimarlar Odasına kayıtlı olmanız yeterli oluyo. Bütün aidatlarımız ödedikten sonra büro tescil belgeniz için mimarlar odası genel merkezince aidatlarınız var o aidatlarınızı ödüyorsunuz. Kira sözleşmeniz kontratınızla beraber muhasebe kayıtlarınızla beraber vergi dairesine kaydoluyosunuz ve büronuzu açmış oluyosunuz... Her yıl büro tescil belgemiz yenilenir, serbest çalışan bürolar için. Bunun için de Ocak ayı itibariyle odamıza, bağlı olduğumuz odaya başvururuz. Belli evraklar vardır. Bu evrakları düzenler, aidatımızı öderiz, ondan sonra genel merkezden oda/şube odamız bizim büro tescil belgemizi ister, ordan da odamız bize gönderir.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

U.D: Şimdi büyük şehir yeni yönetmeliğinden önce, Trabzon büyük şehir olmadan önce bu süreç farklı işliyodu, ilk önce mal sahibi gelir, arsa sahibi bir konut ya da işte amacı ne ise işlev şemasını size sunar, beyindeki işlev şemasını siz ona göre tasarımınızı gerçekleştirirsiniz. Bunun için gerekli olan evraklar, tapu imar durumu, çap gibi resmi evraklardır. Bunları alırsınız, bazılarını ancak kişi kendi alabilir. Evrakları topladıktan sonra o imar durumuna uygun olan yapıyı üretirsiniz. Ürettiğiniz tasarımı mimarlar odasına götürürsünüz, belediyeye götürmeden. İmar mevzuatına uygun olarak yapılp yapılmadığını mimarlar odası denetler, vize işlemini gerçekleştirir. Daha sonra, belediyeye götürüp ruhsat alırsınız. Belirli ruhsat harçları vardır. Yapı ruhsat harçlarını da otoparktı yoldu tamirat tadilat için gerekli olan belirli harçlar vardır. İşte işgaliyeler, nakliyeler falan. Onları yapı sahibi öder, ruhsatınızı alırsınız ve daha sonra uygulama için teknik uygulama sorumluluğu 30.000 metrekareye kadar alma hakkımız vardı, onu kullanarak uygulamasını da peşi sıra yaptırırdık. Şimdi yeni uygulamada şöyle bi durum var. Bir, yapmaya yetkili olduğumuz ama yeni yönetmeliklerle işte iş kolunu ayırmak uzmanlaşmak anlamında yapı denetim firmaları oluştu. Bu sefer 250 metrekareyle 500 metrekare arasındaki binaları gene kendimiz kontrol edip yaptırabiliyoruz, yani teknik uygulama sorumluluğu dediğimiz TUS bölümünü kendimiz yaptırabiliyoruz ama ondan büyük binalarda yapı denetim firmaları bu işi üstleniyor. Şimdi bizler aradan çekilmiş durumdayız. Projemizi üretiyoruz, ürettiğimiz projeyi ilk önce belediyeye götürüyoruz. Bir ön izin almak için, yani bu bina mevzuata uygun tasarlanıyor mu gibi düşünün. Yani sonuçlanmamış bir ürün götürüyoruz belediyeye. Bunu onaylarsa biz bunu uygulama noktasında tümüyle çiziyoruz. Yapı denetim firmasına veriyoruz. Yapı denetim firması kontrol etmeye başlıyo. İlk önce mimari olarak, statik olarak, elektrik ve tesisat projeleri anlamında projeyi tümüyle kalem kalem her uzmanlık dalı ayrı olmak üzere denetliyor ve denetlendikten sonra da yapı ruhsatı alma işlemi yapı denetimle belediyeler arasında kalıyor, biz o aradan çekilmiş oluyoruz. Uygulama aşamasında da müelliflik hakkımız saklı kalmak kaydıyla teknik uygulama sorumluluğumuz yok. Bu anlamda da tali bi durumda kalıyoruz. Sorumluluğumuz var, ama yetkimiz yok. Bu arada dikkatinizi çeken bi şey olduysa en büyük sıkıntı da şu: mimarlar odası bu işin hiç bi yerinde yok. Ben eski bi odacıyım. Yani 1991 yılında okuldan mezun olduğum gün mimarlar odasına kaydımı yaptırdıktan hemen sonra oda yönetimine girdim. İlk önce yedek üye, daha sonra asil üye olarak 2000 yılına kadar çalıştım. Oda bizim için farklı bi kültürdür. TMMOB ve TMMOB'la beraber Mimarlar Odası bu mesleği hiç yapmıyacak olsa bile insanlar aidiyet duygusu geliştirir.

Nasıl Tabipler Odası varsa, nasıl baro varsa Mimarlar Odası o kadar gereklidir kamu için. Ama yeni yasalarla beraber bizim yetki ve sorumluluklarımız, mimarlar odası yetki ve sorumlulukları tümüyle elinden alıp boşaltıldı... Meslek mensupları odalarıyla beraber aslında odaya kaydolduğunda şöyle bir deklare ediyorlar birbirlerine karşı diyorlar ki ben mimarım mimarlar odasına kayıtlıyım yaptığım işleri getirip kontrol ettirtirim ben. Böyle bi yükümlülüğü var. Ancak belediyeler ya da devlet ya da bakanlıklar diyo ki mimarlar odasının onayını istemiyoruz biz, yaptırmayın. Böylece meslek mensuplarını kendi odalarıyla karşı karşıya getiriyorlar. Böyle bir süreçte de yasal mevzuat da olmadığı için/gerekli olmadığı için ancak inisiyatife kalıyor. Odasını seven, odasına harç ödemek isteyenler gidip odalarından projelerini vizelettiriyorlar. Ben de onlardan bi tanesiyim, dinzorlardan bi tanesiyim.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

U.D: Sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

U.D: Ofisimde daha çok “part-time” eleman çalıştırıyorum. Daha önceki yıllarda kalıcı elemanlarım oldu ancak, şu dönem daha çok “part-time” gelen öğrenci arkadaşlarımız var KTÜ’den. İşte, bitirme dönemi öğrencisi olan ya da sadece bitirmesi kalan arkadaşlarımızla çalışıyorum ya da yazın özellikle benim işlerimin özelliğinden kaynaklı olarak, yazın yoğunlukta 6-7 kişilik ekipler halinde çalışıyoruz.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

U.D: Denetim uygulama da yapıyorum ama daha çok uygulamadan öte projecilik yapıyorum. Ama restorasyon dalında yapıyorum.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

U.D: Ah keşke bu kayıt cihazı olmasaydı. Ben 2 yıl arka arkaya araştırma görevliliği sınavını kazandım. Normalde üniversitede kalma gibi bir düşüncem vardı. Okulu da çok iyi derecelerle bitirmiştım. Hem yapı kürsüsünde hem bina kürsüsünde kazandım ama mülakatta elendim. Nasıl oluyosa? Ondan kaynaklı olarak yüksek lisansı da, İngilizce bölümü başlamışken bıraktım ve ondan sonra dedim ki ben serbest piyasada çalışacağım. Kimsenin benim için referans olmasına gerekli olmayan bi yer olması lazım. Kendi, referansım kendim olmalıyım dedim ve öyle serbest piyasaya atıldım. Belediye, bi dönem belediye başkanlığından ruhsat memuru olarak giripçalışmam istendi hayır dedim, sonra bakanlıkta bayındırlıkta bir olanak vardı iş olanağı. Ona da gitmedim. Serbest piyasa

insanın en zorlu çalışacağı yerdir bi kadın olarak trabzonda ama kabul edildiğiniz takdirde de en keyif alacağınız şeydir çünkü sizi erkek mimarlardan daha özel kılar serbest piyasada kadın olarak çalışmak. Ben başardığımı düşünüyorum bu noktada, ama hani içimdeki uktekeri dersin yıllar sonra bile o ukteleri işte Avrasya Üniversitesinde dışlardan tatminle en azından eğitime katkı anlamında orda çıkıyo. Ama neden bu doğrusunu söylüyüm. Serbest piyasa bana kendi işimin patronu olmak ya da kendimi geliştirmek noktasında kimseye referans olmaması noktasında bi rahatlık sağladığı için serbest piyasadayım.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

U.D: Uu kötü soru. Trabzon'da yaşamak tümüyle zordur ne meslek yaparsanız yapın. Burası çünkü dik insanların memleketidir. Aynı bayırları gibi yaylaları gibi işte sokakları gibi antik kenti gibi hep böyle surlarla çevrilidir. Yaşam da zordur, ondan kaynaklı olarak mesleki olarak burda iş yapmak niye zor? Çünkü, eskiden yaptığım bir tanımlama üzerinden sana tanımlama yapıyorum. Burda iki kişi bir araya gelip boş vakit bulduğunda eğer bi çimento torbası da eline geçirmişlerde kumla karıp inşaat yapar müteahhit olurlar. Hikayeye böyle başladığın zaman aklıma şey geliyor, ilk staj yaptığım bürolardan biri olan Sabri Şentürk bi anekdotunu anlatmıştı. Kendisi şimdi meslek yapmadığı için belki kendi dilinden bile bunu dinleme şansın olmadığı için sana kaydında olsun diye anlatıyorum. Sabri Amca, Trabzon'un ilk mimarlarından. Ancak Trabzon'da mimarlık diye bi şey yok. İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitiriyorlar, geliyorlar, iki arkadaşlar iki tane büro açıyorlar. Ama burda o güne kadar Trabzon'da mimarlık adına bişe olmadığı için ustalar, öyle sigara kağıtlarına bişeyler çiziyorlar, ordan işte şurdan temel atıcaz, burdan giriş geçsin. Hatta girişle kolonu birbirinden karıştıran ustalarla beraber inşaat yapılıyor Trabzon'da. Yılımı tam hatırlamıyorum. Bi gün artık diyorlar ki belediye, "Sayın ustalar! Mimarlar geldi. Bu mimarlar projeleri çizecek onların imzalarıyla proje ancak geçirebiliriz biz." Bu sefer ustalar mecburen tıpış tıpış bu mimarlara gitmeye başlıyo. Bunlar yeni mezun, heyecanla proje çizmeyi bekliyorlar, kendilerinin tasarlıyaacağı şeyleri. Ama o ustalar geliyor, ellerinde işte bi gazetenin ucuna çizilmiş bi tane 3+1 proje, bi 2+1, bi köy evi. Bunu sen çiz, yarın alıcaz diyorlar. Geçiyor böyle altı ay iki büro da. Bi gün bir usta geliyor, grip. aşırı ateşli bir durumda. Diyo ki "Mimar!" diyo, "6 aydır sana diyo iş getiriyorum" diyo. "Bu sefer yapamadım, çalışmadım" diyo. Çizemedim bişe. Yarına bana bişe ver de onu ben

onaylattırıyım. Sabri Amca diyo ki o gün diyo ilk kez mimarlık yaptım, 6 ay üstüne. Trabzon’da ilk tasarım olarak çizilen projeyi ben yaptım diyo. Yaparken uyumadım ve bir gece içinde görünüşlerle bir uygulama çizdim diyo. Sonra diyo adam geldi ertesi sabah, ozalit çekirttim ben diyo. Baktı dedi ki “Siz de işe yarıyomuşsunuz yaa, niye ben çiziyom ki? Hem para vericem sana. Ben senin imzana para veriyodum. Ha demek ki siz bunu çizebiliyorsunuz. O zaman sen çiz ben ne uğraşiyim?” diyerek Trabzon’da mimarlık başladı. Şimdi hala o insan yaşadığına göre biz o evrimi daha tamamlamadık. Yani o işte “high-tech” binaları yapabilecek ya da mimarlık etiğini saygın bi yere getirecek ya da içimizden Zaha Hadid’ler geliştirecek evrimi tamamlamadı Türkiye mimarlığı. Tabi Türkiye mimarlığı tamamlamadıysa Trabzon mimarlığı hiç tamamlamadı. Zorluk burda başlıyo. Biz daha onları zor kırıyoruz. Müteahhitin kendi çizmediği projeleri çizebilmek adına mevzuata ve imara karşı bizim insanlarımızın ilginç bir beyin çalıştırma yöntemi var. “İyi mimarlık eşittir fazla daire çıkartan mimar” tanımlaması içerisinde davranıldığında siz yasaları esnetmek durumunda kalırsınız. Ben de pek mevzuatı esnetir bir insan değilimdir. Onun için mimarlığın başka bi dalı olan hiç müşteriyle para alışverişi yapmadığım hep bakanlıkla hallettiğim restorasyon işine yöneldim. Hem sevdiğim bi dal, tarihi eski bi evde büyüyüp, o evin yol yüzünden istismak edilmiş olduğu bi travma yaşayan bi çocukluktan sonra orası bana çok daha uygun geldi çünkü hem bi taraftan müteahhitle uğraşmıyosun, hem bi taraftan mal sahibiyle para alışverişi yaptığın işin değerini tartışmak ve fiyat indirmek talebinde bulunmuyosun. Devletin yardımlarıyla yapılan restorasyon işlerine yöneldim ve o anlamda benim işim şimdi biraz daha kolay. Piyasa işi yapan arkadaşlarımın işi daha zor.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

U.D: Müşteri bizden en az cebinden çıkacak parayla en iyi şeyi istiyö. Ancak cebinden en az çıkan parayla iş satın almak isteyen kişilerin çoğunlukla büyük maddi zararlara uğradığını gördüm ben, tecrübeyle sabit olarak. Çünkü, bu bi süreçtir. Bir doğurma sürecidir. Ben her yapıyı öyle düşünürüm. Bir annenin nasıl çocuğunu 9 ay büyütür ve sonunda artık o dışarda yaşama olanaklarını sağlayacak büyüklüğe geldiğinde doğar. Biz hep, az paralarla prematüre bebekler doğurduk ve kente öyle bakıyoruz. Boztepe’ye çıkıp aşağıya doğru baktığımda çok fazla 4 aylık 5 aylık, kuvezde olan, hatta ölmüş ama hala yaşadığını sanan kucağında bebekle aileler gibi görüyorum mahalleleri. Çünkü, bir hafta içinde proje bitmez. Bir ay içinde ruhsat alınmaz. Bir ay içinde ruhsat

aldığınız projenin asgari ücreti, atıyorum 100 liralık bi işi siz 10 liraya yaptırıyorsanız alacağınız o işe sunulacak emek, saygı %90 oranında azdır. Bizden müşterilerin beklediği şey, hızlı, az paralı, çok karlı işler. Öyle bi şey yok, öyle bi dünya yok.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

U.D: Karmaşık bi soru. Şimdi. Bi dönem önce, yaklaşık 2-3 ay önce bi öğrenciyle beraber bu sohbeti yaptık. Mimar Kemaleddin'ler ondan bir tık önceki zamandan itibaren Tanzimat'tan önceki dönemle birlikte, Mimar Sinan'dan bu tarafa şöyle mimarları bi tarayalım dedik... Behruz Çinicilere geldik, biraz daha ileriye Emre Arolat'a geldik, tıkanırdık. Noldu dedim? Neresinde Trabzon? Emre Arolat gidiyor, Sancaklar Camisiyle ödüllere layık görülüyor Türkiye'de. Türk mimar, peki bürosunun profiline baktın mı dedim. 50 tane çalışanı var. İçlerinde peyzajcısı var, inşaatçısı var, elektrik, makine, jeoloji, jeofizik, harita mühendisine kadar bir ekiple çalışılıyor. Trabzon bu profilin hala dışında, çalışıyoruz biz. Çünkü mimarlık bürolarının bile ortaklaşarak yaptığı ortak bir proje bile yok şu anda Trabzon'da. Bundan kaynaklı olarak da biz hala emekliyoruz. O aktivitenin içerisinde ben Trabzon mimarlığını henüz göremedim. Ama bunda şunu da söylüyüm bir öz eleştiri olarak bunu K.T.Ü. ve Avrasya Üniversitesi de almalı. Bunun için gerekli olan akademik kente destek de gelmiyor. Yani ben hep lokomotif gücün eğitim olduğunu düşünmüşümdür.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

U.D: A yok hayır. Yani yok ama, bi dili var ise, daha doğrusu bi kuralı var, para. Kapitalist sistemlerin hepsinin şeyi odur. Ben yaşam felsefesi üstünden bakmayayım normal meslek şeyi içinde kalalım insanlar mesleki olarak meslek etiğine bağlı olsalar, mimar arkadaşlarımızdan bahsediyorum. Biz büyük bi güç oluruz Trabzon'da. Çünkü, çok sayıda mimar var. Mimarlık bürosu var, serbest çalışanların sayısı da çok fazla. Herhalde bu kadar çok üyesi olan üniversite mezunu bir başka oda yok... Ortak bir dil oluşturmuş olsalar idi bizler tanjant yolunda, kentin çevre yollarının yapımında sahilinin yok edilmesinde büyük bir güç birliğiyle bunları engelledik. Ortak dilimiz yok bizim. Umarım bi gün olur. O da hep mesleğin güzelliği anlamında, kamu yararına olur inşallah.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

U.D: Tabi ki etkilemiştir... Dönem dönem siyasi ilişkiler içerisinde eğer KTÜ dik duruşunu hep devam ettirmiş olsaydı, burda bir ortak dil oluşturmasında büyük etken olurdu. Ama şöyle bi yararı var yine de. Beşikdüzü'nde köy enstitüsü olduğunda

Beşikdüzü öğretmen kadınlarla doldu, erkeklerle doldu. Köy enstitüleri büyük bir ivme getirmiştir buldukları kentlere, oldukları ilçelere. Aynı o mantıkla bakıldığında eğitim kurumunun zararı olmaz, fabrikanın zararı olmaz bir kente. Yararından fazla yararlanamamaktır hep eleştirimiz. K.T.Ü. iyi ki var... Bu kent 30 yılda 40 yılda ne kadar gittiye o üniversitedeki hocaların öğrencileriyle gitti. Kimse dışardan gelip burda bi şey yapmadı. Hep kentle, mimarlar odasıyla, serbest çalışanlarla K.T.Ü.'nün birlikte olmasının gerekliliği üstüne söylemlerim. Aktivite, o anlamda sorduğunda işte, yol açtığı şey gözümüzün önündedir. Daha güçlü bağlarla olmamız gerekli.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

U.D: Tabi ki. Şimdi burası şehzadeler kentidir. Ben hep öyle tanımlarım. Aslında Osmanlı İmparatorluğu'ndan bu tarafa bakarsan ben hiç taşrada yaşadığımı hissetmedim. Bu kentin halkını çok severim. Göçlerden önceki yerli halkının, İstanbul'dakilerin kültürünün altında olduğunu hiç düşünmedim. Okuduğum, araştırdığım o dönemki Trabzon beni hiç de merkezden uzak kılmıyor. Çünkü Paris'ten gelen elbiseler İstanbul'da boğazda bırakıldıktan sonra Trabzon Limanına gelirmiş. Burada ilk kadın tiyatro oyuncusu olmuş. Yani İstanbul'da erkekler kadın rolü oynarken, Trabzon tiyatrolarında kadınlar sahneye çıkmış. Ben böyle bi kentin çocuğuyum. Ben kentimin kültürüne sahip çıkarsam kendimi uzak hissetmem. Ha şuna uzağım ben. Maddi olarak dönüp baktığın zaman bir malzemenin İstanbul'da kullanılması yeni üretilen bir malzemenin fabrikadan çıkıp nakliyesiyle oraya gelme olasılığı ile mimarın o malzemeyle tanışma olanakları anlamında orası çok daha erişilebilir, malzemeye ya da yeni bilgiye, yeni teknolojiye. Burası içinse aynı malzemeyi sen haber alsan bile getirip kullanma anlamında maliyet artırıcı pek çok nedenden kaynaklı olarak müteahhite bunu kabul ettirememe gibi bi derdin var.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

U.D: Normalde genel anlamda, öncü olması gereken meslek disiplinimiz, insanlara yaşam tarzında da belirleyici olmasına rağmen, mimarlar şöyle davranıyor. Standardize ederek o gelenekleri koruma eğilimi ile tasarım yapıyorlar. Ama bu doğru mudur diye sorduğunda, hayır diye cevap veririm sana. Benim kendi yaşamımda restorasyon yaptığım için geleneksele dönük olma durumunda kalıyorum. Benim de beklentim bu yönde oluyor. Ancak, uygulama da çiziyorum. Uygulama çizdiğim zaman, kişilerin kendileri bile kendi ihtiyaçlarının farkında değiller, geleneksel bakış açıları yüzünden. Örneğin, toplumsal

olarak kendini para ile bir standardın üstünde tutmak isteyen bir kişi bir villa istediğinde ve onun daha ya hamile ya da 1 yaşında bir çocuğu olduğunu gördüğümde ona şunu anlatmak mecburiyetinde hissediyorum kendimi. Düzayak bir ev senin için çok daha doğru bir evdir. Senin üç katlı bir villaya ihtiyacın yok. Ama böyle çok hayatını değiştirdiğim ve sonra ya iyi ki böyle yapmışız diyen çok arkadaşım oldu... O anlamda geleneksel bazı şeyleri bozmaktan yanayım, öyle de olmalı diye düşünüyorum.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

U.D: Aslında çok olay vardır da, ben gene ilk anımdan bahsediyim. Şimdi, bize mesleği hep teori olarak öğretirler, statığı de aynı şekilde. Ben işimi çok ciddiye alan bir öğrenciydim ve sonraki süreçte de işte her şeyi bilerek şantiyeye gittiğimi iddia ediyordum. Bilseniz bile gerçek hayattaki şantiyeye sizin öğrendiğiniz şeyler hiçbir zaman örtüşmez. Çünkü şantiyenin kralı kalfadır. Mimar değildir. Sizin yeni mezun ve bir kadın olarak, bir genç kız olarak oraya gidiyor olmanız o günün keyifli geçeceği anlamına gelir. Çünkü sizi evirip çevirip topaç haline getirecektir. Merkezde, köşedeki bir binanın kalıp projesi için bürodan oraya gönderildim. Git kalıbı kontrol et dediler. Kalıp kontrol etmek oldukça basit bir işlemdir. Eğer statik okumayı biliyorsanız, işte çizilen şeyin ölçüleri ahşap kalıbın nereye koyulduğu bellidir. Beton dökülmeden önceki iskeleti görüyorsunuz. Ben elimde şerit metre, taktım şerit metreyi konsolun ucuna, çektim, 18 cm küçük. Kalfamızda, bir ateş yakılmış şeyde, hava da yağmurlu hamsi kızartıyo bi taraftan yanda, göbekli bi amcamız, Hami ustamız. “Hami usta!” dedim. “Ee” dedi. “Bu 18 cm kısa dedim.” Böyle baktı bana, “Ciddi misin?” dedi. “18 cm kısa. Ben şimdi Sabri Amcaya ne diyecem?” dedim. Ona de ki dedi “Kalıp tahtasını ikide bir onun artistlikleri için ben kesemem. Her katta ayrı ayrı kalıp planı yapıp da yok oraya üçgen piramit koyacakmış, koysun onu kafasının üstüne!”. Senin mimari olarak ne yaptığının umurunda bile değil adam. Onun tek derdi 2.80 lik tahtasını 2.62 kesmemek. “Olmaz” dedim. “Bu kalıp değişecek!” dedim. “Sen git dedi büyüğün gelsin büyüğün kızım” dedi bana. O gün ben anladım ki hiçbir kalfayla uğraşmıyacaksın ve tasarım yaparken kalfaların tahtalarının kaç cm kesileceğini bile düşünmek gerekir bu meslekte, o gün öğrenmişim.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

U.D: Mimar olarak yaşadığım en büyük sıkıntı sanırım, kendi meslektaşlarımla ortak bir dil oluşturamamaktır. Bunun nedeni de şu, rekabet duygusu ile piyasa ekonomisini

yönetmeleri anlamında onlarla çok ayrışıyorum, pek çok insanla ayrışıyorum. Bu bizleri daha çok yıkıyo, idealist olanları yıkıyo. Bir toplantı yaptığında bi grup ortak bir karar alındığında ben karar uyulması gerektiğinden yana her zaman tavır göstermişimdir. Ancak kararları ortak olsa da mimarlar, hemen dışarı çıkıp karar esnetirler. Ekonomik olarak birbirimizle yarışıyor olmaktan kaynaklı büyük sorunlar yaşıyoruz.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

U.D: Mesleği sevmek başka bi şey. Ben aşık oldum. Herhalde çocuğumdan sonra vazgeçemeyeceğim tek şey mimarlık...

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

U.D: Ben hep emekten yana olmuşumdur. Mesleğin işçisi olman gerektiğine inanırım patronu değil, ne yaparsan yap. Bu anlamda baktığında mimarlık her zaman üstünde emek harcama gereken bir meslek. Onun için hep işçisi olursun. Biliyorum dediğin gün, bittiğin gündür.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

U.D: İnsanı renkli kılıyo, bir. Bilmeden bi şeye bakmamayı öğreniyorsun. İnsana dilini tutmayı öğretir bu meslek. Konuşmak için bile bilmek zorundasındır. Bilmiyorsan da susmak durumundasındır. Haddini bilmek zorundasındır mimarlıkta. Bir kenti gezmeyi zevkli kılar mimarlık. Eğer, araştırmayı seviyorsan. Roma'ya gidip kaybolma ihtimalim yoktur. Milano'da gezicem zaman nereyi geziceğimi bilebilme şansı verir bana mesleğim. Bu çok keyifli bi şeydir. En güzel yanı belki de, özgürlüğü sağlıyor. Pek çok kurala uymam, başkasına zarar vermediğim sürece. Eğer uyarsam, bir kalıba girmişim demektir. Girdiğim kalıp beni köreltecektir, ben girmem.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

U.D: Evet hissediyorum. Fakat bu benim kişiliğimle mi alakalı yoksa az önce bahsettiğim mesleği içselleştirmemle mi alakalı bilmiyorum ama. Sürekli yaratıcılık bekleniyor mesela benden. Farklı bir konu tartışılırken farklı bir tarafına bakabilme noktası hep benden beklenmiştir olduğum ortamda, başka bi mimar yok ise... Sen değişken olmalısın, geliştirici olmalısın. Bu mimarlığın getirdiği bir titr bence.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

U.D: Valla ben mimarlığı içimde yaşıyorum. Bana insanların mimar olduğum için mi statü kazandırıyor bu, yoksa kişisel olarak mı bir alanda ileri çıktığım için oluyo o konuyu çok kıyaslayamam. Ama toplumda öncü olmak üstünden bakıldığında o statütü sağlıyor bi bakımda. Diyo ki tasarlayıcı bu insan. Tasarlayıcı insanı bi tık ileri atıyo, bilinçli kitlelerle beraber sen. Yoksa köye gittiğimde mimar olmuş olmamın bana tek avantajı şu oluyo. ”Ya şu koltuğu doğru yere mi koydum?” diye soruyolar mesela. En sevdiğim şey de, bu toplumda iç mimar mısınız?, Dış mimar mısınız? sorusu oluyo.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

U.D: Mimarlık aslında, benim üstümden bir tanımlama yaparsam benim için bir yaşam biçimidir. Yaşamı yaratma, renklendirme, çeşitlendirme, sürdürülebilir hale getirmek için gerekli olan bir hayat kaynağıdır. Olmadığı zaman yaşayamadığım şeydir... Kent anlamında bakıldığında mimarlık, doktorluk kadar önemli bir meslektir. Niye önemlidir? Hastalığı iyileştirmek üzerine kurgulanan, hayat kurtaran diye tanımlanan doktorluktan çok daha önemlidir. Çünkü insanların aslında hasta olmasına neden olan şey kentlerdir. Ve biz kentleri yaratan, insanların içinde mutlu yaşayacakları mekânları yaratan bir mesleğin mensuplarıyız. Mimarlık aslında yaşamın ta kendisidir bence.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

U.D: Mimarlık ürünü aslında benim çizgiye döktüğüm şeydir... Çizdiğin ve hayal ettiğin bir ürünü başkalarının yardımıyla hayata geçiriyorsun. O noktada tekniktir. Ben ürünü hep çizdiğim şey olarak algıları ve aynı ürünün dünyaya gelmesi için uğraşmışımdır uygulamada. Ama yapamadığınız zaman ürün elinizden gitmiş demektir, ona ürün demem. Çizdiğim şeydir, kağıda aktardığım şeydir.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

U.D: Şimdi aslında ideolojiler ne için vardır, toplumlar için vardır. İzmler de öyledir. Komünizm, faşizm, sosyalizm, kapitalizm... Bunların hepsi, insanları yönetmek, çerçevelemek üstüne ve işte tek tipleştirmek üstüne kuruludur. Kendi kuralları olan,

birbirleriyle savaşıyor, birbirlerinin karşıtı olarak insanlık tarihine oturmuş şeylerdir. Aynı şey mimarlık izmleri için de geçerlidir. Fütürizm, dekonstrüktivizm, natüralizm... Mimarlığın tek ideolojisi vardır, önce insan. Çünkü siz insana hizmet etmek durumundasınız. Yapıya ihtiyacı olan canlı insandır. Kaplumbağa kendi yapısını yaratır, kuzgun kendi yapısını yaratır. Hayvanların hiç biri mimari bir insan eline ihtiyaç duymazlar yaşarken ama, insan duyar. Ta megarondan bu yana barınabilmek için kendi üstüne bir dam, kendini bir yerlerde barındırma ihtiyacı duymuştur. Tümüyle “insanizm” diye tanımlayabileceğim bir ideolojisi vardır aslında mimarlığın. Eğer insan odaklı çalışırsanız, yatırımı insana yapar, doğayı bozmadan, ekosisteme zarar vermeden, onunla barışık şekilde yaşamak için gerekli olan barınma ihtiyacını sağlamak gibi bir ideoloji oluşturabilirseniz mimarlığın ideolojisi odur... Hiç bütünleşmedi bence (politik ideoloji ile)... Mimarlığın farklı bir ideolojisi vardır.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

U.D: Hayır düşünülemez. Binayı biz yalnızca içinde yaşayan insanlar için yapmıyoruz ya da bir yerleşkeyi. Mimarlık sanat mıdır diye tanımladığında, mutfağı küçük bir bina beni rahatsız eder eğer içinde ben yaşıyorsam. Ama, yanlış bir mimari cephe bütün toplumu rahatsız eder. Yanlış bir planlama bütün toplumu rahatsız eder...Toplumsal sorumluluk bilinci ile kalem oynatmak gerekir...Ben, insana saygılı bir mimar yetişmişsem, cehaletim için bana bir yasaya ihtiyaç yok...Değiştirmelidir, değiştiriyorlar mı hayır! Elimizi taşın altına koymuyoruz. İskandinav ülkelerinin çoğunda, üniversite mezunu y ada toplum bilinci gelişmiş her birey en az 3-5 tane derneğe üyedir. Bir ülkenin nüfusu 5 milyonken eğer derneklilik sayısı 27 milyona ulaşmışsa doğan her kişi en az 5 derneğe üye demektir. Şimdi sorgulayalım kendimizi? Kaç derneğe üyeyiz? Sosyal olarak bu ülkeyi sahiplenme anlamında elini taşın altına nerde koyuyosun? Bir çevre örgütünde var mısın?.. Eğer bunları yapıyorsa insanlar, hiç merak etme mimar her şeyi değiştirir... Şimdi biz çok şey yapabiliriz mimarlar olarak. Ama yapabilmemiz için kolektif çalışmalıyız. Hesap verilebilir bir örgütlenme sistemi oluşturmamız lazım. Bunu yaparsak problem yok, her türlü çözümler.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

U.D: Yok. Şimdi şöyle bir şey düşün. Mimarlık ürünü evet, bağımsız. Sen çizerken en ütöpik hayallerini, fantezilerini bile koyabilirsin. Ancak, mimarlığı uygulama projesi haline

dönüştürdüğünde ürünü, artık senin ekip olarak çalışma ihtiyacın var... Tasarımda diğer disiplinlerden bağımsız bir şey yapılamaz, uygulamaya dönüşecekse eğer.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

U.D: Teknik üniversite mezunu olarak, benim aslında buna mühendislik demem gerekir ama, aslında sosyal bilimlere çok daha yatkın. Ben hep sanat diye tanımlamışım. Güzel Sanatlar Fakültesi'nin altında olması gereken bir meslek disiplini. Ancak, arada bir teknik meslek olmak kaydıyla. Mimarlık teknikeri diye bir unvanı başkaları alsın. Mimarlık başka bi şeydir.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığını düşünüyor musunuz?

U.D: Kentlerin çarpık gelişmesi, kentleşme, planlı yaşayamama, planlı kentlerde oturamama, çevreye duyarlı ekosisteme destek veren kentlerde oturamama nedenimiz bu (etik). Bundan kaynaklı olarak onların beklentileri mimarlık etiğiyle bağlantılı işler değil. En büyük sıkıntı belki de mimarlıkta bu.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye'de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

U.D: Hayır, hayır. Ortak bir kültürleri yok. Bunun nedeni de o ta başta söylediğim 8 mi 80 mi sayısı üstünden gidiyor. Çünkü mesleğini toplum için yapan bir kitle var. Kendisi için yapan bi toplum var, bu işin akademik tarafında kalıp, sosyal tarafına çok dokunmayan bir kitle var. O yüzden homojen bir kitle değiliz. Daha çok bilgi paylaşımı, sorunun çözümüne odaklı, sohbetleri yapmadığımız için de asgari müştereklerde birleştiğimizi düşünmüyorum.

B.K: Türkiye'de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünüyorsunuz?

U.D: En büyük devrim cumhuriyettir bi kere. İkinci Dünya savaşı benim için bir kırılma noktasıdır, çünkü o dönem içerisinde yabancı ülkelere gelen mimarların buraya kattıkları, kentlere kattıkları, kent planlarına kattıkları. Modern mimarlık akımlarının Türkiye'ye gelişi anlamında o bir kırılma noktasıdır. Darbeler süreci vardır. Cumhuriyetin başka bir ideolojisi vardır. Bu ideoloji, fabrikalaşma, her şeyin devlet elinden yapılmasıyla alakalı bir süreç getirmiştir. Bu süreç, mimarların daha çok bence devlet mimarı olmasını sağlamıştır. İşte fabrikalar üretiyorsun, demiryolları yapıyorsun, otogarlar yapıyorsun, bakanlıklar yapıyorsun. Böyle bir yapılanma süreci var. O yapılanma sürecinden sonra,

İkinci Dünya Savaşı, sonra devam ediyorsun darbeler dönemi geliyor. O darbeler döneminde üniversiteler ve özgür düşünce ortadan kalkıyor. 80 darbesi çok farklı şeyler yaratmıştır. 80 darbesi mimarlığa çok farklı şeyler getirmiştir, körelmesi anlamında. Çünkü devrimci hocalar özgür düşünceye daha fazla önem veren hocaların yok olması, budanması anlamına gelir. Eğitim kurumları böyle olunca, sonrasında gelen ideoloji de özelleştirme olunca, Turgut Özal'la beraber bu ülkede bir özelleştirme furyası yaşandı. O devlet mimarlığı, o daha çok sembolik, prestij mimarlığı, daha çok, piyasa ve rant ekonomisine dönüştü. Bu ekonomik değişim bizi nereye getirdi? Müteahhitin eline düşmüş mimarlığa. Son süreçte ise daha başka bi şey yaşıyoruz biz. Mimar, markasını müteahhite satmaya başladı. Mesela, Ağaoğlu'nun evlerini hepimiz biliyoruz. Mimarını bilmiyoruz. Yani, ben bi binaya baktığımda, mesela Hilton'a baktığımda Sedat Hakkı Eldem yapısıdır biliyodum. Hilton'la yarışıyordu Sedat Hakkı Eldem bilgi anlamında... Vedat Dalokay'ın eserini tanıyabiliyodum. Bi Behruz Çinici'yi bilebiliyodum. TBMM mescidine baktığım zaman bunundur diyodum. Şimdi, bilmem ne rezidans diyolar, bilmem ne "power center" diyolar, Ağaoğlu, Dumankaya... E mimar?..Yok... Bundan sonra mimarlık demek başka bi şey...Mimar birey ortada yok. Bütün bu işi mesleği, para kazanmak üstüne kurguladığımız zaman, siz müelliflik haklarınızın hepsinden vazgeçmiş oluyosunuz...Oysa bizim yasalarımızla böyle bir hakkımız var. Ölçüleri bile kanunen belirlenmiş pirinç bir tabletle hangi tarihte hangi mimar tarafından yapıldığına dair bir belge koyma hakkımız var. Hangimiz koyabildik bu güne kadar?

B.K: Sizce Türkiye'de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

U.D: Mevzuat kısıtlamaları, yaratıcılığı kısıtlayan yasaklayıcı, yönetmelikler bir. Müteahhit tanımlamasının herkese veriliyor olmasının getirdiği, işveren profilinin kalitesizliği, iki. Ekonomik olarak hak ettiği yeri alamamış bir meslek, üç. Yetkin üniversitelerin de topluma etki etmemesi de dört... Değer vermiyoruz kendi mimarımıza, fırsat da vermiyoruz. Çünkü mülkiyeti bile başka ülke vatandaşlarına kaptırır hale geldik. Mimarlık burda çatırdayıp çatırdayıp dökülüyor. Değersizleşiyoruz.

B.K: Çok teşekkür ederim.

U.D: Güzel bi sohbetti.

- Değerlendirme

Aktör, mesleğini tesadüfen seçtiğini belirtmektedir. Mesleğinin kadın mesleği olarak değerlendirilmesine tepki göstermektedir. Zihninde oluşturduğu mimar imgesine ulaşamama sebebini eğitimi sırasında gösterilmeyen ve kısıtlayıcı bir unsur olarak öne sürülmeyen yasal sınırlandırmalar olarak düşünmektedir. Eğitim eksikliği olarak eğitim gördüğü yıllardaki teknolojik donanımın şu anla kıyaslandığında eksik olduğunu söylemektedir. Mimarlık eğitimi ile mimarlık pratiğini yapmanın birbirinden farklı olduğunu belirtmektedir. Mimarlığı bir sanat dalı olarak görmekte, mimarlığın teknik tarafını mimarlık mesleğinden ayırmaktadır. Mesleği toplumun imza yetkilisi olarak gördüğünü iktidarın ruhsat onaylama gibi hukuksal süreçte mimarlık mesleği üzerindeki etkisini belirtmektedir. Kentte kadın mimar olarak çalışmanın zorluğundan bahsetmekte ancak bu zorluğun kabul gördükten sonra ise kadın mimarın daha çok tercih edildiğini ve bu zorluğun ortadan kalktığını ifade etmektedir. Başka bir mimar aktörün (Sabri Şentürk) kentte yaptığı mimarlık etkinliği bağlamında anlatılarına göre mimar/mühendis değil sadece kalfalar üzerinden pratiğin uygulandığını belirtmektedir. Kentte, ilk diplomalı mimarın var olmaya başlamasına rağmen mimara yönetmelik zorunluluğuyla imza atan kişi gözüyle bakılmaktadır. Mimarın ne yaptığı 1960'lı yıllarda kentte bilinmemektedir. Aktör kentteki mimarlığı bir beden üzerinden değerlendirmekte yani kenti organik bir canlıya benzetmektedir. Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin problemlili olduğu alanı bir bütünlük içinde olamamanın, kopuk olmanın, bu yüzden de Trabzon'a dair bir mimarlık üretilmeyeceğinden bahsetmektedir. Kentteki mimarlığın gelişmemesinde başka bir etken olarak kentteki mimarlık okullarının kente destek vermediği ve kent mimarlığını itici gücün eğitim üstünden değerlendirilebileceğini belirtmektedir. Bir kentte mimarlık ortak dilinin kurulabilmesi için lokomotif gücün o kentteki mimarlık eğitimini veren kurum olduğunu düşünmektedir. Trabzon kentinde dışarıdan gelip mimarlık yapan aktör bulunmamaktadır. Bu da kentte mimarlık işi potansiyelinin fazla olmadığını gösterebilmektedir. Aktör, Trabzon kentini, tarihsel sürecinden günümüze kadar bir taşra kenti olarak nitelendirmemektedir. Ancak kendi mesleği üzerinden bir değerlendirme yapıldığında örneğin malzeme ve bilgi erişimi gibi konularda erişimin kısıtlı olduğundan bahsetmektedir. Müşteriyle aktör arasında oluşabilecek ortak dilin ancak kendisinin müşteriyi yönlendirmesiyle söz konusu olabileceğini belirtmektedir. Bu da mimarın toplumu şekillendiren aktörlerden biridir geleneksel düşüncesi olarak düşünülebilmektedir. Mimar aktöre göre mimarlık denen şey çok aktörlü bir iştir. Kalfasından mühendisine her

noktada herkes bu işe dahil olabilmektedir. Mimarlık mesleğinin Trabzon kentinde ortak bir dil oluşturamamasını ekonomik rekabete bağlamıştır. Toplumun mimara bakış açısını sürekli yaratıcı, farklı olma, farklı düşünce tarzı oluşturma olarak belirtmektedir. Mimarlığı hekimlik mesleği üzerinden değerlendirmekte, mimarlığı tıp ile kıyaslayarak mesleğinin toplumsal iyileştirme görevinin olduğunu belirtmektedir. Mimarlık mesleğine ağır bir toplumsal sorumluluk atfetmektedir. Mimarların tüm problemleri değiştirebilecek güce sahip olduğunu fakat örgütlenemedikleri için bu güçlerini kullanamadıklarını belirtmektedir. Mimarlık mesleğini teknik tarafından ayırıp mesleğin sanat alanından icra edilmesi gerektiğini düşünmekte, mimarların teknik-sanat mimarları olarak ayrılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Mimarlığı ulu bir alan olarak görmekte kentleşme, planlı yerleşme, ekosistemdeki değişiklikler gibi pek çok problemi mimarlık mesleğiyle ilişkilendirmektedir. Mimarlık aktörlerinin tekil bir çerçevede/ortak/ homojen bir topluluk oluşturması için tek tipleştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Türkiye mimarlık aktivitesi için en büyük kırılma noktalarının cumhuriyetin kuruluşu, ikinci dünya savaşı, Türkiye'deki ihtilaller ve ekonomik değişiklikler olarak belirtmektedir.

2.2.14. Köksal BOZ

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

K.B: 30.03.1968, Çarşıbaşı (Trabzon).

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

K.B: 91 yılı, K.T.Ü.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

K.B: Ben doktor olamadığım için mimar oldum. Öyle diyelim yani kısaca.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizden etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

K.B: Yoktu.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

K.B: Yok, hiç mimarlık mesleğiyle alakam olmadığı için yoktu.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze gelindiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

K.B: Eğitim sürecinde "Acaba mimar olmak için okumaya gerek var mı?" diye düşünüyordum. (B.K: Öyle mi? Peki, okumadan da mimar olunur mu sizce?) –Olunur. İsteyen herkes olur. Okurken ilk sınıfta bırakmayı düşünüyordum. Üniversitede kalmama sebep olan bir hocam vardır. Yoksa bırakıyordum. Bitirmeyi de "AA" ile vermişimdir. İzmir'e ofise çağırılmışlardır beni üç dört sene kalayım diye ama ben kalamadım. Çalışarak bir şeyler yapılabilir. Çalışmayı da seviyorsan herkes bir şeyler yapabilir ama biraz sanatsal yönleri de vardır. Onlar Allah vergisidir. Sanatsal yönü ağır olanlarla kendini bir tutmaya gerek yok. O ayrımı da yapacaksın.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

K.B: Ayhan ve Erdem Hoca. Ayhan Hoca mesela ilk dönem bana "BA" vermişti. Maket yapmayı sevmiyordum, abime yaptırırdım. Doktor olacağım diye veya matematiği seviyorum diye matematik ağırlıklı bölümde okumak istiyordum. Ne işim vardı mimarlıkta, diyordum. Ayhan Hoca iyi ki beni bırakmamış. Çalışarak bir şeylerin başarılabileceğini öğretti. Erdem Bey de bitirme projesini birlikte çalıştığım, yaşı biraz ileri olmasına rağmen bizimle-benimle bire bir ilgilenen, olmadığım zaman beni aratan bir insandır. Tabi Cengiz Hoca da vardır... Mesela Cengiz Bey iyi bir mimardır. Sanatsal yönü de iyi olan, kalemi de çok iyi olan bir mimardır. Nazan Hoca, Uğur Bey... İyi mimarlardır.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

K.B: Büyük bir zorlukla açıkçası karşılaşmadık. Eksiklik olarak da yani o zaman çocuksun, gençsin eksiklik düşünemiyorsun zaten.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

K.B: Farklı tabi, çok güzel bir kampüsü var... Belki diğer okullarda imkânlar farklıdır, ama hocaların anlattıkları şeylerin hepsi üç aşağı beş yukarı aynıdır. Öğrenci farklı bir şey almak istiyorsa alır. Ben çocuklarıma da aynısını söylüyorum. Ha tabi farklı okulların etkisi yok değildir. Vardır. Okuldaki sistemin, disiplinin, düzenin, bilginin, donanımın etkisi vardır ama çocuk almak istemedikten sonra ne olursa olsun... Ben bizim

mimarlık bölümünde şu dönemlerde bildiğim kadarıyla çok iyi yerlere geldiğini düşünüyorum. Hâlâ aynı kafadayım, bizim dönemimizde neden bu kadar basitti? Neden mimarlık okuduk? Saçma gelirdi bana. Ben o dönemde eğitim görevlisi olsaydım, kendimi bırakırdım. Projelerde kalanlar olurdu bizim, benim de kalmam gerekirdi ama kalmazdım.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandıladığınız şey nedir?

K.B: Arkadaşlarım. En faydalı şey diplomam ama... Mimarlık gibi elit bir mesleğe sahip olmaktır.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

K.B: Yok. Bizim okuduğumuz dönemde, hâlâ daha aynı kafadayım, niye mimarlık okuttular diye şaşkınım. Bizden sonra değiştiğini söylüyorlar. 25 yıldır iki defa gittiğim yok mimarlık bölümüne.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

K.B: Olsa çok da iyi olur. Kesinlikle, çok daha iyi olur.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

K.B: Fark etmez. Mimarlık bölümünden mezun olan insan çalışırsa, herkes sanatkar, idealist olacak diye bir şey yok, herkes kendi alanına göre çalışırsa işine devam eder. Bundan kaçmamak lazım ha tabi ki sırf mezun vereyim diye fakülte açmak da iyi bir durum değil. Özel üniversiteler de bana göre sıkıntı. Oralar da çok. Oraya giren adam iki yıllık fakülte kazanamayacak, özelde mimarlık okuyor. Bu o kadar kolay olmamalı.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

K.B: 93 yılında kuruldu.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

K.B: Çalıştım evet, çalıştım... Serbest. Mimarlık mühendislik bürosunda çalıştım.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

K.B: Önce diploman olacak sonra meslek odalarına kayıt yaptıracaksın sonra vergi dairesine sonra da böyle bir yer bulacaksın.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

K.B: Proje ruhsatı alma süreci Trabzon'da çok zor. Öncelikle tabi arazinin de kimliği imardır. Önce bir imar durumuyla biz veya arazinin sahibi belediyeden bizlere geliyor veya bir mimarlık bürosuna gidiyor. Tasarımlar oluşturuluyor, beğeniliyor sonra projelendiriliyor. Mimari, statik, elektrik, tesisat, jeoloji, jeofizik, harita bilgileri ile belediyeye müracaat ediliyor. Şimdiki şu süreçte yapı denetimi var tabi ki. O projeleri de yapı denetim firmaları kontrol ediyor. Belediyeye müracaat ediliyor. Belediye de ruhsat süresini başlatıyor.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

K.B: Ortağım.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

K.B: Dört beş tane var.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

K.B: Hepsi var.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

K.B: Serbest çalışmayı düşündüğümüz için. Yani memur olmayı düşünmedik hiç.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

K.B: Avantajı çok fazla yok aslında, niye yok? Ekonomi pastası çok küçük ama hem var avantajı hem de yok diyelim çünkü burada herkes mimar; hem müteahhit hem mimar. Nasıl memlekette herkes siyasetçi, herkes memleketi yönetiyor, herkes sporcu bunun gibi herkes mimar. Zor. İkincisi bir de üretime dayalı bir şey olmadığı gibi ekonomik olarak da çok üst verimi yakaladığımız yok şehirde. Sadece, şehir, inşaatçılıkla ayakta durmaya çalışıyor ve bir de mühendislik fakültelerimizden her çıkan memur olamayınca büro açmak istiyor çocuklar haklı olarak. Ve tabi ki az olan pastayı çok kişinin bölüşmesi demektir bu. Zaten ekonomisi çok kısıtlı olan bir şehirde mimarlık yapmak da zor mimarlıktan ekonomik olarak çok para kazanmak da zor. Mimarlık şöyle de zor şimdi; büyük şehirlerde

farklı şehirlerde olduğu gibi çok değişik mimariler üretip de bu ürettiği mimarileri bugüne kadar müteahhitlere kabul ettirmek de zordu ama bugün Trabzon o büyük şehirler gibi değişmeye başladı. Adam projeyi "İstanbul'da çizdirdim bir yeğenime." diyor. Orada farklı çiziliyor sanıyor. Aslında farklı değil. O da içine iki tane oda bir tane mutfak koymuş yani farklı bir şey koyduğu yok. Bana göre Trabzon'da çok iyi mimarlar var ama çok iyi imkanlara sahip değiller.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

K.B: Müşteri profili son üç dört yıldır değişmeye başladı. Ondan önce işini en uyguna, en ucuza nasıl mâl ederim düşüncesiyle, şimdi ise en iyi projeyi en uyguna nasıl mâl ederim mantığı var ama en azından projenin iyi olmasına önem veriliyor... İnsanların istekleri, yaşam alanları çok değişti. Teknoloji gelişti, ulaşım araçları gelişti. Dünya küçüldü. Herkes mimariye dikkat etmeye başladı. Bakıyor ki "Hasan'ın evi nasıl? - Onun evi nasıl?". Ekonomi, milli gelir arttı, 11 bin dolara çıktı. İnsanlar iyi şeyler yapmak istiyorlar. İnsanlar yaşam mekânlarını güzelleştirmek istedikleri için güzeli de gördükleri için her sektörde tasarım ön plana çıktı. Arabaların şekillerinden binalara kadar her şey değişti. Değişen sisteme insanlar ayak uydurmaya çalışıyor. İmkânı olmasa da adam ayak uydurmaya çalışıyor. Elinde 10 Lira var ama 50 Liralık imkânla yaşamak istiyor.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

K.B: (SORUYA CEVAP ALINAMAMIŞTIR.)

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

K.B: Değil... Tabi ki diğer meslek gruplarında da olduğu gibi gerçekten sanatkar mimarlar vardır. Bir de piyasa mimarları vardır, ekonomik olarak geçimini dert edenler vardır. Sanatsal yönü ağır olan arkadaşlarımız da vardır. Trabzon'da sanatsal yönü ağır olan arkadaşlarımız çoktur, içlerinde vardır ama fırsat verilmemiştir, dışa vuramamışlardır... O fırsatı belki de biraz meslek odaları ve belediyelerin oluşturması gerekiyor. Şimdi mesela sanatsal mimari nasıl çıkar? Diyelim ki Uzunsokak'a ismiyle ilgili projeler getirmemiz gerekiyor. Proje yarışmaları... Veya Maraş Caddesi'ne... Yani bu sokak silüetlerini, şehirde dolaştığın zaman, mimarların da özelliklerini o binaları izleyerek anlarız. O sokakta yapılacak olan yeni binalar o sanatsal yapılara uygun olacaktır. Mimar kendi özelliklerini katacaktır. Biz gidiyoruz Çukurçayır'ın, Soğuksu'nun, Beşirli'nin tepelerine vurmuşuz üç tane giydirme cephe, işte Fransız balkon al koy... Bunlarla mimarlık yaptığımızı düşünüyoruz vatandaşın da hoşuna gidiyor bunlar ama bunların çok sanatsal özellik

olduğunu düşünmüyorum. Sanatsal özellikleri teşvik edici olan belediyeler ve meslek odalarıdır. Herhangi bir bölgenin ben belediye başkanı olsam özel bir mimarisi olmasını isterim.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

K.B: Çok sayıda mimarın olması anlamında bir etkisi olmuştur. Mutlaka olumlu etkileri vardır ama çok olumlu etkilerini belki biz anlayamadık. Mimarlar Odası son iki döneme kadar Trabzon'da her şeye itiraz ederdi. İtiraz eder çözüm üretmezlerdi. İtiraz edebilirsin ama çözüm de üretmek lazım. Tabi ki itiraz edelim, bazen isyankâr olalım ama alternatifini de üreterek. Biz sadece sevmediğimiz adama yok diyerek, olmaz diyerek bir şey yapmıyoruz. Mimarlar Odası ve üniversitenin bir kısmı yani mimarlık bölümü böyle olmuşlardır. Bu şehre nasıl katkı veririz diyerek öğrenci yetiştirdikleri, nasıl sorunlara çözüm buluruz dedikleri çok az olmuştur... Evet, belki onlara da fırsat verilmedi, belki susturuldu, belki bastırıldılar bilemeyiz ama bu bahane olmamalı.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

K.B: Yani şöyle söyleyeyim. İlk mezun olduğumda İzmir'e gitmiştim, hocamız çağırmıştı. Çok farklıydı tabi. Oradaki ofis ortamını görünce kaçıp gelmiştim. İstanbul'da da bir arkadaşımın zorlamasıyla iki ay bulundum onu da bıraktım geldim çünkü annemden ayrılmayı çok sevmiyorum. Oralarda olmak hem avantaj hem dezavantaj çünkü orada imkan fazla olduğu gibi sayı da fazla, çok kaliteli mimarlar var, çok sanatsal yönü ağır mimarlar var onlardan öğrenilecek çok şey olabilir ama onlarla da yarışmak zorundasın... O da zor. Trabzon'da da oradakilerle yarışacak çok iyi mimar arkadaşlarımız var fakat tabi sayı az. Büyük şehirde mimarlık yapmak hem zordur hem de kolaydır. Zordur çünkü yarışmak zorundasın, kolaydır çünkü araştırma imkanların fazla, alternatiflerin çok, arazi fırsatların çoktur. Ama orada bir çevrenin olması lazım. Çevre ile o fırsatlar insana tanınırsa çok iyi bir mimar olabilirsin.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

K.B: Oluyor tabi.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

K.B: Çok vardır da bir anda hatırlamak zor oluyor. Mesela meslek hayatımızın beş-altıncı yıllarındaydık, insanlar geliyor, proje çiziyoruz. Biz biraz daha uygun fiyata, yeni gelmişiz, çevremiz olsun diye, insanlara daha olumlu kolaylıklar sağlayalım derken birileri yılda beş tane üç tane proje yapıyorken biz on beş tane yaptık. Allaha şükürler olsun şimdiye kadar o yönde bir sıkıntımız olmadı fakat bir müşterimiz mesela gelmiş bir proje yaptırmış bize tabi adam bir gün çağırdı beni inşaata, adam inşaatın üçüncü katından kızıyor, bağıyor. "Bak." diyor "Bu kadar kolon-direk olur mu?" diyor. Üçüncü katta diyor bunu adam. Yani o zamana kadar baktığı yok projeye. Çok değişik şeyler. Tabi ki insanların hepsine mimarlara özellikle fırsat verilmeli. Ekonomik özgürlükleri olduktan sonra toplumumuz zeki insanlarla dolu yani kafa fırlıdak gibi çalışır. Ancak, fırsat gerekli.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

K.B: Problem yok ya. Problem olacak bir durum yok Allah'a şükür. Ufak tefek çekişmeler olacaktır, onlar normal.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

K.B: Tabi. Bir arkadaşımın vesilesiyle mimarlığa girdim ama doktor olamadığım için açıkçası. Şu an için de örnek aldığım bir mimar yok. O tür şeylere çok dikkat etmedim. Kendi işimde iyi bir konut mimarı olduğumu düşünüyorum. İyi bir mimar olduğumu düşünüyorum. Bizimkisi piyasa mimarlığıdır ama sanatsal yönünü de seviyorum açıkçası. Mimarlık gerçekten sanattır.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

K.B: İkişinin ortası.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

K.B: Tabi ki oldu. Çevreye, her yere daha sanatsal anlamda bakmaya başladım. O anlamda kendimizi geliştirdik daha doğrusu. Daha çok hoşgörü sahibi olduk. En önemlisi sanatsal anlamda bakmayı sağladı bize.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

K.B: Kesinlikle (olumlu).

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

K.B: Düşünüyorum.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

K.B: Üniversitedeyken saçmalama sanatı, delilik derdim. Şimdi ise elit bir meslek sahibi olmak istiyorsan mimarlık çok ideal bir meslektir diyorum.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

K.B: Mimarlık, insanın hayal ettiğini, tasarladığını, düşündüğünü en rahat görebildiği sanattır. Ürün yaptığımız projelerin gerçekleşmesidir. Yani her ikisi de ürünümüzdür.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

K.B: Aslında politik ideolojiyle bağımlı hareket demeyelim de, politik ideolojileri anlatan mimari eserler de olmalıdır ama, bu o ideolojiyi savunduğumuz veya savunmadığımız anlamına gelmez. Sanatçılar gidip bir filmde imam rolünde de oynuyor, sosyalist rolünde de oynuyor. Rolün o adam olduğunu düşünemezsin. Dışarıda çok farklı bir insandır. İşini yapıyor. İnsan tabi ki kalbindekini, ruhundakini, beynindekini mimari olarak da yansıtır. Görüşlerini, düşüncelerini, ideallerini... Bunlar da vardır. Bu şekilde politik mimarlar olabilir. Toplum bunu hoş gördüğü sürece, toplumda başka bir kesime hakaret edilmediği sürece bunlar olmalıdır. Olmazsa zaten anlamı yoktur. Farklılıklardır insanları sanatta bir araya getiren.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

K.B: İnsanların sosyal yaşantılarına göre hareket edilmeli. Tabi ki ben yaptım -ben yaptım dayatması yanlıştır. Tabi ekonominin kapitalist sistemin getirdiği şartlar, zorlamalar var. Buna göre hareket eden insanlar, buna göre hareket eden mimarlar var. Sosyal olarak hareket etmesi gerekirken edemiyor. Ha etmeyebilir. Ben şurada şöyle yapacağım, insanları buna alıştıracağım da diyebilir. Mimarın bu özgüveni olmalıdır.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

K.B: Her meslek dalı birbiri ile bağımlıdır. Diğer meslek grupları ile hareket etmediği zaman da bir anlamı yoktur. Bir inşaat, elektrik mühendisi ile bir peyzaj mimarı ile birlikte çalışıyoruz. Hatta bir ziraat mühendisi ile bir marangozla...

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

K.B: Bana göre sosyale daha yakın değildir ama kişiden kişiye göre değişir.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

K.B: Yazılarda var. Gerçekte çok yok. Türkiye'de iktidarlara göre, yerel yönetimlere göre, odalardaki, meslek odalarındaki yöneticilere göre, insan profiline göre etik değerler sürekli değişiyor. Etik değerler hep aynı olmalıdır. Her şey ekonomiyle ilgili maalesef.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye'de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

K.B: Homojen değil. Mimarların ortak bir kültürü yok.

B.K: Türkiye'de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünüyorsunuz?

K.B: (SORUYA CEVAP ALINAMAMIŞTIR.)

B.K: Sizce Türkiye'de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

K.B: Türkiye'de değil de Trabzon'da diyelim mesela. Tabi ki işveren. En büyük zorluk işverenin isteklerini yerine getirme zorluğudur. Bazı ekonomik kaygılardan dolayı belediyelerin ve işverenlerin talimatları doğrultusunda birçok meslektaşımız hareket eder. Kendi projesinden ziyade onların projesini yapar. Belediye seni şartlandırıyor. Sana bir yer veriyor, zaten o, mimariyi çizmiş oluyor.

B.K: Çok teşekkür ederim.

K.B: Rica ederim.

- Değerlendirme

Aktör mimarlık mesleğini bilinçsiz tercih etmiş asıl okumak istediği mesleğin doktorluk olduğunu belirtmiştir. Aktör mimarlığın okumadan da yapılabileceğini ve herkesin mimar olabileceğini düşünmektedir. Mimarlık okullarındaki eğitimin birbirinden farkı olmadığını farklılık durumunun birey üzerinden değerlendirilebileceğini belirtmektedir. Kentin mimarlık aktivitesi dezavantajı olarak kentin ekonomik

kapasitesinin düşük olması ve ekonomisi kısıtlı olan bir şehirde mimarlık yapmanın zor olması olarak belirtmektedir. Mimar müşteri profilinin teknolojinin gelişmesiyle değiştiğini düşünmektedir. Kente dair ortak bir dilin ancak yerel yönetimler üzerinden belirlenebileceğini belirtmektedir. Trabzon kentine mimarlık yapma işinin kent üzerinden değil merkez üzerinden değerlendirmiştir. Her yerin coğrafyasının kendine göre artıları ve eksilerinin olduğunu belirtmiştir. Mimarlığı sanatla ilişkilendirmekte ancak kendi yaptığının tam olarak sanat icra etmek olmadığından bahsetmektedir. Her bireyin kendine ait bir politik görüşünün olabileceğini ancak bunun eserlerine yansımak durumunda olmadığını açıklamaktadır. Aktörün anlatımında mimarın toplum şekillendirici olması görüşü göze çarpmaktadır. Aktör etik değerlerin bireye ait olduğunu belirtirken Türkiye’de mimarlık problemi olarak Trabzon kenti üzerinden değerlendirme yapmış, en büyük problemi ekonomik kaygılara bağlamıştır.

2.2.15. Mukaddes ATAMAN

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

M.A: Trabzon 1973.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

M.A: K.T.Ü, 1994.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

M.A: O da tesadüf. Benim hayatım tesadüflerle... Şimdi yani bir el becerimin olduğunun farkındaydım ama meslek seçerken... O dönem mimarlık mesleğinin tanıtımı yani 90’lı yıllarda ben üniversiteye girdim. O yıllarda böyle mimar kimdir etrafta yok zaten çok tanıdık, aile yapımız itibarıyla de öyle çok. Mimar sayısı az kişiler Trabzon’ da.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

M.A: Yok, ailemde yoktu. Hiç gördüğüm bildiğim bir şey değildi. Ben sadece son akşam tercihleri yazarken daha çok tıp fakültesi istiyordum. Yengemin deyişi bayanlar için

uygun bir meslek onu da yazabilirsin. Yazmışım, ÖSYM'nin yerleştirmesinden o çıktı. Ama el becerisinden onun-okulda hocası olduğum çocuklara da diyorum-analitik zeka, beyin-motor ilişkisi varsa yani işte ressam olduğumuzu düşünüyorlar, çok iyi çizmemiz gerektiğini düşünüyorlar. Hani öyle bir şey değil. O bende vardı çocukluktan. Ben o yönümü biliyordum ama o benim maharet, becerim. Ne bilim dikiş dikebilirim, örgü örebilirim, ne yapabilirim el sanatını ne yapacağım? Ama şeyde çok işime yaradı. İlk bir dönem birazcık notlarımda bocaladım alışamadım. Ama ondan sonraki bitirme derecelerim çok iyidir benim.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

M.A: Şimdi ben tezimi yaparken tezim benim Tuncay Çavdar diye bir mimar vardı daha çok tatil köyleri ve büyük kompleksler tasarlıyordu. Merih Karaarslan'la ikisi vardı o dönem ünlü olan. Ben onun üzerine bir monobiyografi yapmıştım. İşte onun yapılarını gezince yani çok yaşlı bir adamdı benim zamanımda bile galiba. 70'lerine yakın birisiydi röportaj da yapmıştım onunla. Hani onu şey buluyordum, ama diğer türlü şeyler uzak geliyordu bana. Hani o işte modern mimarlığın öncüleri şunlar bunlar... Ben hani her zaman ayakları yere basan biri oldum. İşte nerde yapacam ben onu? Yani kenti görüyorsunuz şeyi görüyorsunuz. E yani bu da büyük şehirlerde olur gibi. Hani mesela Arolatların ofisini düşünün yani orda gidip bitirir bitirmez orda başlarsanız ordaki hissettiğiniz şeyi birazcık alsanız hani okul o iş için bilmiyorum ne kadar yeterli? Hani Le Corbusier sanatçıydı sanırım babası yani kendi de öyle bir saat tasarımı ile ünleniyor eğitim almıyor bi şey yapıyor hani böyle bi dehanız yoksa yani neyi hayal edebilirsiniz? ama ben işte o mimarın yapılarını gezince hani onun yaptıklarından. Bi de bu İsozaki gibi o da bi takım karıştırmalar bi ironiler bişiler yapıyordu. Hani bu kısım iyiymiş diyodum. Hani sırf salt çizmekten, hani ister parsele göre çekmelerini yap, böyle yap, ama diyodum, Trabzon'da hani ben bu işi seçeceğimi ben o zaman bilmiyodum. Mezun olduğunda hani böyle bir tasarımları kime yapabilirim, hangi müşteri gelip de bunu benden istiycek ya da benim böyle bir tasarımı kime sunabilirim diye düşünüyordum.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

M.A: Şimdi şu günkü durumumdan şöyle memnunum. İşte diyodum ya hani ben napabilirimi hep sorguladım kendimde. Şimdi ben de yeni bina tasarlayan biri olsaydım bu kentte, yani sanırım belki azcık daha cephe düzeni eli yüzü düzgün bir şeyler diyelim belki

çıkabilirirdim. En fazla ama hani bu koşullarla, işte ne bileyim, hani çekme mesafeleri TAKS'ı KAKS'ı şusunu busunu hesaplayınca zaten tasarımınız kuşa dönüyor. Onun için de bizim yaptığımız mimarlık şu an mevcutların tespitini yapmak, o eski o güzelim yapıların hala daha, gidin bakın, köy yerleşimlerinde bile, daha geçen Pazar baktık eski yapıların oranlarına, güzelliklerine bakın, bi de yeni yapılanların çirkinliğine, devasalığına bakın. Hala daha yani hiç değilse, onları ayakta tutan bir işi yapıyorum. Onların tespiti şusu busu ama... Yani çok şey değilim, ille de bi tasarım yapacam diye bi kaygım da yok çünkü yapacağımın sonuçlarını da biliyorum.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

M.A.: O dönemki hocalarımızı düşünün. Profesör ne biliyim belli başlı, mesela Şengül Hanımı düşünüyorum. Zaten KTÜ'de yayında birinciydi hocamız. Gitmediği kongre konferans kalmadığı gibi gittiği yeri dolduruyor bi de. Çok gitmeniz de bir değer değil yani, gidersiniz "cv" niz dolar ama gittiğinizde inanlar ne kadar dinliyor, ne kadar etkili oluyorsunuz bu önemli.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

M.A.: Bizim dönemimizde bu yurt dışına gitme işleri yoktu. Başka üniversitelerden gidip ders alma yoktu. İsterdim yani, şu an öğrencilerin o yönden şanslı olduklarını düşünüyorum. Yurt dışına gidiyorlar bir dönem Erasmus'la değişimle gidiyorlar geliyorlar... Öğrenciyken bir dönem burda olmak yerine başka yerde okuyorsunuz. Keşke bizim zamanımızda olsaydı.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

M.A.: Şimdi onu, söyleyebilmek için onların da eğitimlerini bilmek lazım. Ama şöyle bir konuşma geçiyordu bizim bölümden 2. Sınıfta geçiş yapan arkadaşlarımız oldu Mimar Sinan'a, İTÜ'ye. Hep onların iyi olduğu söylendi. Tamam, belli bir ortalamanın üzerindeki oraya geçti, ama şimdi gittiğiniz yerde genel öğrenci şeyine göre arkadaşlarımız diyorlardı ki biz çok daha iyi. Hani 1. Sınıf veya işte 2'nin 1. Dönemi çok iyi doldurulmuş, bize anlatılmış, çok iyi almışız ki yani, teknik üniversitede hepsi çok iyi. Ya o arkadaşlarımızın şeyiyle beraber diyebiliyorum yoksa hani bir gidip gördüm, karşılaştırdım gibi bir şeyden değil. Ama o dönem biz ara ara buluşur hep konuşuruz eski günleri. Öyle diyorlar sanki biz burda daha iyi eğitildik.

B.K.: Üniversiteden en çok kazanımladığınız şey nedir?

M.A: Şimdi yani şu an hani şöyle, bir ekstrayla onu cevaplayayım, biz hep değerli hocalardan dersler aldık. Hepsi profesördü. Şu an sanırım daha genç bir kadro var ama yani sanki onların o disiplinleri o şeyleri... hani ben şu an okuyor olsaydım geçmişimi biliyorum ya şimdi derdim ki... Haa keşke onlardan almış olsaydım yani. O hocaların atmosferini solumak, hatta ilk kurulduğu dönem İstanbul'dan büyük hocalar, Kubanlar şunlar bunlar gelirmiş ya bize de onlar gelseydi, bakın o bile bir şey onun üstüne onu bile istiyorum. Ama şu an yani ne biliyim bu bir şeydir yani ben öğrenci olsam yardımcı doçent mi, doçent mi yoksa yılların profesörü, birikimi olan bir hoca? Yani onun ders havasını solumak bile başka bir şeydir bence. O bizim dönemimizin ben üniversitenin verdiği şey o. Onun üzerine işte hangi müşteri gelse ondan çekinirsiniz? Çünkü huysuz olabiliyorlar yani. Çocuklar alınıyor, onlara bunu yapın şunu yapın dediğimizde yeni nesilde böyle bir şey var. Ama biz öyle bir disiplinden geçtik ki daha şu an hangi müşteri bizi korkutabilir? Bu çocuklarda bu yok, yeni şeyde.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

M.A: Şimdi eğitim yeterli ama eğitimde şöyle bir yeterlilik var. Eğitimde, yeni eğitilenler sizin disiplininiz var, şimdi o disiplini belki hocalardan aldınız ya da almadınız ama bence bu şeyde özünde öğrencinin kendisi var. Çok çalışkan sorumluluğunu bilen bir öğrenci işte, piyasada da aynısı oluyor yani şu an ben büroya iki gün gelmesem biri bana bi şey diyebilir mi? Buranın yani benim patronu ama müşteriye karşı sorumluluğum var. Yani diyemem mi ki ona yapamadım ya da canım istemedi ofise gelmedim. Ama, bunu diyemiyosunuz. Bi iş disiplini var. O içinizden gelen bir şey zaten. Onu yapmayanların bir noktada kaldığı görülür. Ya ofisleri gitmez bir şey olur ama o iş disiplini öğrencilikte de öyle, bunalmadan proje teslim edersiniz, ama diğer türlü yatıp yatıp yatıp teslim zamanı bir şeyler yapmaya gayret ederseniz ya canınız çıkar, ya o sene sınıfta kalırsınız. Bu işte de aynısı yani bizim paralel gidiyor. Ben onu da diyorum çocuklara. Ben de sizin gibi hala teslim yetiştiriyorum yani bizim işlerimiz öyle yetişecek yani yeri geliyor 1 de mesai yapılıyor, işte geç çıkılıyor. Stres üzerimizde oluyor, onu verince rahatlıyoruz. Aynı öğrencilik gibi aslında bi tek para alışverişiniz var ekstradan yani bence öyle.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

M.A: Bence olmalı işte. Onlar şimdi çok farklı. Ben bakıyorum okulda da bizim öğrencilerimize. Analitik zeka çok basit bir şeydir. Hiç okumamış bir çocukta da insanda

da olabiliyor. O zekaya sahipseniz öğretilbilir eğitimimiz değil mi? Bir şeyler birine verebilirsiniz ama tasarım yeteneği çok ayrı bir şey. Hepimizde yok ya da her başlayan çocukta yok. Ama o da görerek çok çalışarak belli bir noktaya getirilebilir. Yani o açık kapatılabilir bir anlamda. Ama bir Zaha Hadid olmazsınız, Trabzon'da ofis açarsınız ya da başka bir yerlerde ofis açıp birçok işler yapabilirsiniz.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

M.A: Etkiliyo yani. Bi kere tabi ben okuduğum dönemki ailevi imkanlarımıza göre, ben keşke İstanbul'da okusaydım. Mimarlık İstanbul'da okunur. Mesela işte diyorum ya keşke İtalya'ya gitseydim, bir dönem de ordaki o atmosferde olsaydım. Şimdi hani belki şöyle günümüzde bunu internetle kapatıyorlar. Ama yapıları birebir gözle görmekle biliyorsunuz hani fotoğraf bile başka bir göz yani siz birebir yaşamak başka bir göz. Şimdi her yerde çok ücra bir kasabada açın mimarlık bölümünü, işte özel üniversite açtık, bu analitik zeka işini düşürdük. Burdan çıkanlar ne kadar iyi olacaklar? Yani şu gördüğümüz kalite, biz o kadar sıkı disiplinden geçip mezun olup, bunları yeni çocuklar yapmadı. Bu Trabzon kent düzenini, ya da gördüğünüz peyzajı onlar oluşturmadı. Ama yani şimdiki ne yapacaklar eğer onlar onu oluşturduysa bunlar ne yapacaklar? Bence her yerde olmaması lazım.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

M.A: 2005 yılından beri. 2005' ten aralıksız.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluştaki çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

M.A: Tabi ki, tabi ki... Mezun olduktan sonra mastır sürecimde K.T.Ü' de asistan olarak çalıştım. Sonrasında ara vermem gereken özel sebeplerden dolayı 3 yıl gibi bir dönem geçirdim. Sonra 2,5 yıl daha evde. Sonrasında işte 2005 yılında. Yavaş yavaş başka ofislerde çalışan olarak başladım. Sonra işte diyebilirim ki eş zamanlı olarak da kendi ofisimi kurdum.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

M.A: Yani o dönem diyorum ya şimdi ben başka bir ofiste çalışırken, yani “homofis” gibi açıldı aslında böyle bir işyeri gibi değil de. Ne işte diplomanız, vergi levhanızı alıyorsunuz Ticaret ve Sanayi Odasından. İşte bir defter açtırmanız gerekiyor muhasebe bilgileri yönünden işte kayıtlarınızın işleneceği. İşte bu tür giderleri yatırınca, bu tür başvurularınızı yapınca ofis açıyorsunuz. Yani diplomanız var. Diplomamla ilk defa bir işe başlangıç yapmıştım. Eş zamanlı da bunların olması gerekiyor. Yani vergi mükellefi olmanız gerekiyor iş açabilmeniz için. O anlamdaki prosedürleri yaptık. Öyle “homofis” üzerinden, yalnız hani bir işyeri olarak bir yerde kiralamadım ben, evimden bir 2 sene kadar evimden yürüttüm çalışmalarımı. Tabi tabi oda kayıtları onlar hep var. Yani mimarlar odasına kaydınız var, ticaret odasına kayıt yaptırıyorsunuz. Dediğim gibi bu tür şeylerde muhasebe yönümüz bizim bilmediğimiz için bir muhasebeciyle anlaşıyorsunuz gibi böyle birkaç adımda bir şeyleri tamamlıyorsunuz, öyle başlıyorsunuz.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

M.A: Benim ruhsat alma sürecim yok. Yani ben eski eser, rölöve, restorasyon projeleri yaptığım için biz işte rölöve genelde eski tescilli bir yapı oluyor. Onun mevcut halinin planlarını, cephelerini, görünüşlerini çiziyorsunuz, kesitlerini yani tespit yapıyorsunuz. Sonra restitüsyonlarını çizeriz, bir de restorasyon. Yani nasıl uygulanacağına, restore edileceğine dair bir proje hazırlarız. Bizim bu projelerimiz bu odaların belli hakları ellerinden alınmadan önce odadan onaylatırdık. Ama bir bedel ödemezdik. Çünkü eski eserler bütün şeylerden muaf, vergilerden, KDV’den, bir çok yükümlülüklerden muaf. Ama biz usulden yine odaya imzalatırdık. Şimdi oda ayağımız kalktı. Biz sadece şunu yapıyoruz. Bütün bu projelerimizi önce eğer bir belediye sınırları içerisindeyse ilgili belediyesine değilse o ilin özel idaresine onaylatıyoruz. Daha sonra projelerimiz Koruma Kurulu var. Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu’nda onaylandıktan sonra bizim projelerimiz işte bizim ruhsatımız da orası diyelim. Yeni bina olmadığı için bizim sürecimiz farklı.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

M.A: Sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

M.A: Şimdi şöyle benim ofisimde hem çizim; eski eser, restorasyon çizimleri var proje kısmı, hem de yapım kısmı var. Ofiste görünen kısmında 5 kişi var. Ama şantiyelerde aldığımız işin durumuna göre çalışan sayımız hep değişir bizim. Nerede şantiye açıyorsam

o gün o şantiyenin gerektirdiği usta sayısı ne ise hani ona göre. Bende yapım işi de olduğu için benim şey değildir sabit bir eleman sayım yok. Ama ofiste proje kısmında çizim yapan 3 kişi var. 2 tane de tekniker erkek çalışmamız var, onlar şantiyeye de giderler, çizimin dışarıdaki kısımlarına da koşuştururlar.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

M.A: Yok, işte uygulama da aynı şekilde.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

M.A: İşte o bir tesadüf aslında. Ben “homofis” kendim başka birileriyle böyle ortak ya da “part-time” işler yapıyordum o zamanlar. Ama böyle bir işte bu eski eser konusunda tesadüf bir ortaklıkla başladık. İşte benim diplomam olduğu için benim diplomamla. Yani diplomayla iş alabiliyordunuz o zaman ihaleden. Benim diplomam kullanılacaktı, ben karışmayacaktım edecektim falan filan derken işin içinde ben kendimi buldum yani. Ortağım bıraktı gitti, ben karışmak zorunda değil hepsini yapmak zorunda kaldım. Yani biraz şans eseri gibi oldu ama işimi kuracaktım çünkü yani birazcık insan kendinin çalışma disiplinine bir bakıyor. Diyor ki bir zaman sonra ben bu kişiye böyle çalışana kadar kendime çalışayım. Hani eksisi de benim olur artısı da benim olur. O güveni ben kendimde yani buluyordum ama nereden başlayacağım konusu tesadüf oldu benim için yani şans eseri eski eserden o alanda başlamış oldum.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

M.A: Şimdi avantaj belki hani ben buna çok avantajla bakmıyorum da hani. Benim bir “part-time” işim de Avrasya (Üniversitesi)’da hocalık. Haftanın 3 günü oraya gidiyorum. Ne oluyor işte ekstradan kent dışına çıkmam gerekmiyor. Hani bu benim için bir avantaj gibi görünüyor ama ben iş seyahatlerini sevmişimdir. Tatil gibi görürüm onları, çok beni motive eder. Ama diğer taraftan bence aynı ilde iş yapmak yani bu bir şekilde size nasıl diyim böyle hani daha bir irdeleniyorsunuz gibi. Yani yabancı yerlerde iş yapmak bu artık buraya özgü başka illerde bu var. Hani mesela ben atıyorum Samsun’a da gidiyorum, Ağrı Doğubeyazıt’a da gidiyorum, Kars’a da, Erzurum’a da. Orada yaşadıklarımla burada yaşadıklarımla aynı değil. Projelerimin geçiş süreleri, oradaki ilişkiler, yaşananlar... Çizim olarak kalitemiz aynıdır bizim yani Erzurum’a nasıl çiziyorsak Trabzon’a da aynı,

Samsun'a da aynı. Bizim ofisimizin bir çizim kalitesi var. Yani standartlarımız var. Ama sanki olduğun şehirde iş yapmak daha zor. Yani biraz kişisel baktığımdan, öyle diyebilirim.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

M.A: Şimdi müşteri derken benim çok nadir vatandaş müşterim olur. Dernekler olur. Beklentiler bizim işlerimizin bedellerini çok... Kurumlar bilir işlerimizin bedellerinin ne olduğunu. Çünkü bu konuda Kültür Bakanlığı'nın yaptığı bir proje yaklaşık maliyetleri ya da yapım işlerinde yaklaşık maliyet vardır. Zaten onu yaparlar. Biz de onları aslında hesaplayabiliyoruz. Biz de ona göre kendi büromuzun durumuna göre bir kırılma, biz işleri alırız hani. Kim en uygun fiyatı atmışsa ihalede alır. Ama şimdi vatandaş bazen geliyor. Dernek işleri oluyor camilerin derneklerinden geliyorlar. Ya da Kültür Bakanlığı'ndan yardım alan şahıslar oluyor. Ev sahipleri, eski eser sahibi insanlar. Onlar evlerini onarmak için yardım alıyorlar Bakanlık' tan. Bakanlık onlara 1/3 gibi bir bedel veriyor. Onlar da işin o kadarla yapıldığını düşünüyorlar. Ama kurumlar bizim işlerimizin ne kadar zor olduğunu... Yani şeye benzer bu doktorun 10 dakikada 200 lira 300 lira almasına takarız ya işte bu da onun gibi. Ama bizim burada bu projenin 3 ayda kaç ayda çıktığını bilmezler. Yeni bina gibi işte 20 santimetre duvar, 10 santimetre duvar onun sıvası gibi değildir. Her binanın kendine özgü detayları var, kendine özgü çizimleri var. Hep ölçüp biçip ve çok az hata yapmak zorundasınız ve o binayı olduğu gibi çizmek zorundasınız. Hayal ettiğiniz şeyi çizmek daha kolay. Ama olan bir şeyin her tarafını aynı, ya o planını çıkarmak daha zor. Bunun farkında değil vatandaş. Ama ya anlaşıyoruz ya da zaten bizim bir standardımız vardır onun altındaysa zaten hani yönlendiriyoruz, sorun olmuyor bizim açımızdan.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

M.A: Sizce buluyor mu? Etrafa bir bakın bakalım yani. Şimdi eski eser konusunda kurumlar aşağı yukarı dediğim gibi bakanlıkların çıkarmış olduğu şeyler var, pozlar var. O pozlarda onların nasıl onarılacakları hangi kalemlerin ne şekilde yapılacakları belli ve işte hani müteahhit, teknik eleman da olabilir, sıradan bir ustalıktan gelme bir kişi de olabilir iş bitirmesi olan insanlar yapıyor bu işleri. Eski eser konusunda onları kontrol eden bir mekanizma her zaman var. Yeni binalarda da etrafımıza bir bakalım. Hiç değişik bir yapı görüyor muyuz? Bisküvi tuğla çıkar bisküvi tuğladan yapılar dolar. Alüminyum korkuluk çıkar alüminyum korkuluklu yapı dolar. İşte atıyorum Fransız balkonu çıkar. Hatta önünde tekrar cam bir balkon korkuluğu daha gibi komik komik örnekleri de çıkar. Yani şurada

azcık ilerimizde Batum var. Değil mi? Oraya gidip bir bakın oradaki mimari çevreye bir de bizim buradaki kente bakın. Ki onları da denetleyen belediyesi var şusu var ama siyasi rantlar olunca sonuç böyle sanırım. Ama arsa sahipleri bireysel olduğu için ada çözümleri yok bizde. Ada çözümleri olsa en azından şimdi toplu konutları, müteahhitlerin yaptıkları şeyleri ne kadar beğenmezsek beğenmeyelim ama ben ona da şükrediyorum sıvaları bitmiş hani bir şekilde sonlanmış yapılar. Ama bireysel insanların yaptıklarına bakın. Daha kırmızı kırmızı tuğlalı, aralarında harçlı girip içine oturuyor, perdesi var, ışığı yanıyor, çatısı var; belki de üst katları yok, bir iki katı var. Böyle bir çevremiz var. Her binanın yönü başka başka bir yere bakıyor. Yollar deseniz arapsaçı. Hani Rusların buraya ilk yaptığı planlar? Denize paralel sokaklar ve onları dik kesen sokaklar. Nemlenecek, havalanacak her şeyi düşünülmüş. Ama şu an bu şahıs mülkiyetinde işte bunları yapamıyorsunuz. Herkes kendi mülküne bir şey konduruyor, diyor ve sonuç bu.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

M.A.: İşte yok, ne yazık ki yok.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

M.A.: Düşünmüyorum çünkü tamam bizler de oradan mezun olduk, hep tasarım yaparken hayal gücümüzü kullanıp yönlendirildik şu olduk bu olduk ama piyasada ne yapıyorsunuz, belediye size zorluyor. İşte çatı yüksekliğiniz bir şeyde olacak, böyle yani hayal ettiğiniz şey nasıl diyeyim hani döner şeyini hayal ettiğiniz şeyi geçirin dönerci onu bıçağıyla kesiyor kesiyor bir şey çıkıyor ortaya. İşte o çıkan da aşağı yukarı birbirinin benzeri bir şey oluyor. Okul bu konuda ne yapabilir ki? Ama yine de daha iyi tasarımlar yapabilir piyasadaki mimarlar. Ama karşınızdaki müşteri... Wright'a gelen müşteri size gelmiyor burada. 3 kuruşu var, 3 kuruşuna göre illa da bunu bu kadar... Metrekaresine tutturup gelen var şu kadar salon istiyorum, bu kadar bunu istiyorum. Orada belki dirençli olup onlara kabul ettirmek ama ben anlıyorum meslektaşlarımı çok zor.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

M.A.: Yani şu günümüzde olmadığını düşünüyorum. İnternetin, globalleşmenin olmadığı dönemler evet zor olurdu. Mimar bile seyahat etmiyordu belki, okulda öğrendiği ile. Ama yine de çok iyi bir mimar yapabilir. Of'ta bir yapı var, kaç yılında, 1930'lu ya da 40'lı yıllarda yapılmış eski Belediye Binası. Gidin o Bruno Taut'ların, Seyfi Arkan'ların tarzında bir yapıdır o. Giresun'un yine iç tarafında-benim tezimde onlarla alakalı olduğu

için biliyorum-ya böyle çok nadir bir iki yapı görüp şaşkınlığımı ifade etmişimdir. Ama şimdi olduğunu düşünmüyorum. İnternette birlikte her türlü dünyada neler olup bitiyor, nasıl tasarımlar yapılıyor insanlar görüyor. Malzeme sıkıntısı yaşayabilir. Yani yaptığı bir cephenin detayıyla ilgili istediği malzemeyi belki o çok merkezden uzak yere taşıyamayabilir. Yine ekonomi işin içine girebilir. Ama onun dışında başka bir tasarım açısından bir sıkıntısı olmaz.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

M.A: İşte o tür müşteriyi ne kadar buluyorsunuz yani meslek hayatınızda kaç müşteriniz öyle oluyor? Diyorum ya işte parseli var arsası var hani ben benim tarafımdaki insanları da biliyorum. Çünkü o tip de bazen gelir ben onu hep tasarım yapan arkadaşlarıma yönlendiririm. Biz bürodan yapmayız öyle işleri. Yani onun derdi bizim şu kadar şeyimiz var bu kadar şeyimiz var. Ama sen, siz azıcık farklı bir detay yaparsanız o çıkmıyor. Bir keresinde biz bir akrabama apartman çizdik. Bir takım söveler girintiler çıkıntılar, bir şeyler yaptık. Yani cephe düzeninde bir takım farklılıklar yaptık. O zaman yapı denetim yoktu. En son yapı bittiğinde gittim ki yapı dümdüz. Pencere boşluklarını olduğu yerden açmış,” E bunu biz?” Hatırlayamadım da çizdiğimiz şeyi, “Biz bunu bu kadar kötü nasıl yapabiliriz?” falan. Böyle birden kendimi çok böyle kötü hissettim meslek olarak. Sonra geldim projeye bi baktım ki hiç birini yapmamış. Dümdüz örmüş gitmiş. Yani nedir o adamın derdi bi an önce kapatıp en az maliyetle onun içine girmek. Çok azdır öyle iyi müşteri.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

M.A: Yani şöyle diyeyim ilginç bir olay değil de biz kaç yılıydı bundan 4 yıl önce sanırım Of'ta bir evi, yardım projesi, çok yardım projeleri ben yapmıyorum çünkü dediğim gibi bedelleri az vatandaş o paraya onların yapılabileceğini düşünüyor. Ama ilk o aileyle başladık. O aileye gittik işte evlerine tabi gidiyoruz. 2 ya da 3 kere gidiliyor, ölçü almıyor falan bir diyalog geliyor aileyle aranızda. Yani diyeyim ki şu an 4 yıl üzerine o aile benim evime gelip kalıyor. Beni kızları gibi arıyorlar. Hani bu çok ne bileyim neden olabilir belki çok işimizi yaparken memnuniyet duydular, e kişiliğimizden belki memnuniyet duydular. Sanki de bu işlerde sorun yaşamamış olmak güzel. Hani ekstra bunlar kızları gibi belleyip aramazsam beni arayanlar niye aramıyorsun? Teyzen hasta ben söyleyim böyleyim yani annemi o kadar aramazdım ben diyeyim. O aileyle öyle ilginç bir

gelişim sürecimiz oldu. Onun dışında hani yaşadığımız öyle çok tabii anlık komik şeyler olmuştur ama hiç hatırlamıyorum onları.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

M.A: Şimdi benim, işimle alakalı o zaman cevaplıyayım, hani diğer tasarım şeyinde onu bilemiyorum da, onların en büyük sıkıntıları işte aynı dili konuşamadıkları müşterilerinin olması. Belli kıstaslarının olması, sanırım hani tasarım güçlerini etkileyen bir şey. Ha bizim işimizde de aslında çok zorlayıcı bir şey yok. Sonuçta mevcut alan ya da mekân tespiti yapıyoruz, yapı tespiti yapıyoruz. Bizim de belki ikili ilişkilerde bir şeyler olabilir, kurul bazında projelerimizin onaylanması aşamasında. Yoksa hani tam düzgün yaptığımız zaman çok bir sıkıntı yaşanmaz.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

M.A: E memnunum. Zor, zor bir şey. Çocuklara onu diyorum. Uykusuz kalınır işte, hiç patron olunmaz. Hep işlerin odağında olursunuz. İktisat okursunuz önce bi bankanın gişesinde başlarsınız, sonra müdür olursunuz hesap açmazsınız. Ama mimar olun, patron olun yine çizim çizersiniz. Yine işte detay çizmek zorunda siz kalırsınız. En son yer, hani sizin ofisinizden çıkacak. Ha bizim mesleğimizin öyle bir zorluğu var ama şu an için onlar keyifli şeyler. Ben memnunum.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

M.A: Hem patron hem işçi, işte ikisi birden.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

M.A: Tabii ki yani. Ben onu da öğrencilerime şöyle söylerim. Buraya başlamadan önce kendinize kıyafet alırken her şeyi alabiliyorsunuz. Ama bu eğitimde biraz şekillendiğiniz vakit, ha bunun da şöyle yapsaydım ya da aldığımız şeyi bozarsınız. İşte fırırını çıkarırsınız. İşte eteğin, kolunun kenarının biyesini beğenmezsiniz. Hatta onu almazsınız falan, gibi. Şey yapar, şekillendirir, mutlaka etkiler.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

M.A: E tabi yani, mimarlık bayanlara çok yakıştırılan bir şey. Mimar hanım şeyi sıfat tanımlaması şeyi yakıştırılıyor. Yani görünce tabi hemen ayak üstü siz de yaşamışsınızdır işte, hem şey sorusu da gıcıktır. Tabi. İç misiniz dış mısınız? Hemen onu sorarlar. E yani şey hoş bakıyorlar yani meslek olarak olumlu bakıyorlar.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

M.A: E, tabi yani şimdi şu var. Hani günümüzde önce doktorlar çok revaçta. Hala daha öyle ama hatta şimdi onların işinin yapılmadığı kanısında herkes. Mesela çocuklara sorduğunuzda bundan 10 yıl önce ne olmak istiyorsun diye ilk etapta doktor, öğretmen... Mimar çok bilinen bir şey değildi. İnşaat mühendisliği hatta o da var, mühendis. Ama şimdi yıllar sonra baktığımızda bakıyorsunuz ki zaten ÖSYM'nin tercih şeyinde de sanırım mimarlık yukarı çıktı, tıbbı geçti. Şimdi insanlar işte meslek olarak insanlar sağlık "ı ih" diyorlar. Ama bizim mesleğimiz daha revaçta oldu. Şey geldi yani farklılık geldi ona.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

M.A: Ben şimdi onu ilk 1. sınıfların çocukların dersine giriyorum. Mimarlık kavramları, mekan bilgisi ben onlara diyorum ki. İşte bir oda çiziyorum ya da olduğumuz sınıfı gösteriyorum. Bana bu odadan çıkmak isteyin diyorum. Nerden çıkarsınız? Nereyi, kapıyı gösteriyor. Diyorum ki, bakın o tasarımcı sizi nasıl komutlandırdı? Ordan çıkın dedi size, pencereden çıkamazsınız, bir duvarı delip geçemezsiniz. Yani öyle bir yapın işinizi ki, bu evin yani tasarladığınız mekana girin gezin onun içinde dolaşın. O insan, yani siz de insansınız nasıl rahat edecek, en kolay nerden gidecek, yani azıcık işlev sayesinde bunlar düşünün tabi ki işin estetiği ayrı bir boyut. O da ayrı bir yetenek ama çok estetik olarak da bir kaygısı yok insanların. Baksanıza hani ekonomilerine göre bir şey yaptırıyorlar. Bari işlev kısmı düzgün olsun, atıyorum işte ben gerçekten öyle yap-satlar gördüm giriş kapısının yanında banyo, yani bu bu nedir? Size resmen eğer hani köyden kente gelmediyseniz bile onlar bizden daha çok mahremiyete önem verir bence. İstemezler. Aa belli bir parayı biriktirip başımı sokacak bir evim olsun diyen onu alıyor ve hepsi bitmişti o evlerin. Bir tek çatı katları kalmıştı, yeni çocuklara diyorum kapı çalacak kadın bornozuyla kapıyı açacak adama. Artık yani onun için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yani eski insanlara eski ustalara bakın alaylı ustalar, onların yaptıkları şeylerin oranlarına bakın.

Niye bu kadar eğitimin üzerine bu kadar çirkin şeyler yapılıyor? Mimarlık o değil işte. Nedir diye sordunuz ama bu değildir diyorum. O eski ustaların yaptığıdır. İşte benim yaptığım ile de alakalı ben Rize’de bir evde kapıda şöyle şöyle şöyle (eliyle gösteriyor.), eşikte şöyle bir parça var, çıkıyor. Ne olduğu üzerine bi süre düşündüm. Neden neden neden? Ev sahibi geldi. Nedenmiş biliyor musunuz? Eskinin süpürgeleri var ya o sarı şeyden. Orayı kaldırıp, şimdi oraya süpürdüğünde eşığe gelip toz takılıyor. Tamam faraş gibi bir şeyle orayı alıyor ama yine de hepsini alamıyor. Orayı kaldırıp ordan tozu atıyor şeye sofaya. Ve onu öyle böyle yapıyor. Düz yapsa kayar, eğri yapsa yine çıkar. Yani ne kadar ince bir nüans. Koca koca 4 sene bir fakültede geçir ömrünü, bir şeyler öğretilsin sana, anlatılsın ve böyle bir şeyler yap. Giriş kapısının yanına banyo yap adama. Ya işte bence bu değil, işte bence o insanların yaptıklarına bi baksınlar. Klimatik düzen yok, teknik tesisat yokken bile o evlerde nasıl her mevsimi yaşayabiliyosun. Şu an klimayla ısınacak yazın serinliyecek yani garip bir düzen. Her şeyini çözüyodular tecrübeyle, daha çok insana değer veriyodular. Şu an değer yok. İşte zaten 6 ayda 1 senede apartman dikiliyor, bitiyor. Çizen de 1 ayda çiziyor atıyor bir kenara. Gösterge bunlar yani.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

M.A: Şimdi yani yüzde söylüyüm. Aslında her ikisi de ama ona şeyi %70 proje, sonuçta. Hani işte eskinin ustasını hep örnek veriyodum bir kroki gibi çiziyodu muhtemelen. Teknik resim bilgisi yoktu. Ayarlıyodu. Çiziyodu. Sonra da dönüyodu yapıyodu. Bu, çok iyi bir şey. Hani Trabzon genelinde de bakarsanız kendi çizdiğini uygulayan mimarlar var. Böyle müteahhit kılığında, onların yine de detaylara yaklaşımları yapılarını ayağa kaldırırları daha düzgün. E ama işte diyorum ya, giriş kapısının yanına banyo yap. Bunu en ala ustalara ver, bu ürünü ayağa kaldırırsınlar. O banyonun yeri, ordan değişmeyecek. O işlev hatası orda hep var. %70 proje, %30’da hani tamam dökülür, kullanıcı gelir o malzemeleri değiştirir ama zaten yapı denetimi var. Hani artık hatalı bir şey çok çıkıyor. Hani hep betonunuzun kalitesi işte bilmem ne ölçüleriniz her şeyiniz kontrol kontrol gidiyor, hani en kötü malzeme kötülüğünü seçebilirsin. Onu da kullanıcı değiştirir.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

M.A: Şimdi o da güzel bir soru. Şimdilik valilik binasının yenilediler gördüğünüz mü? O yapılar da benim tezimde vardı ve cumhuriyet dönemi yarışma projelerinden bir

tanesisidir o yapı. İşte tekel binası yok oldu. Yani mesela bu yönetim çok eski yapılara Osmanlı Selçuklu yapılarına değer verirken, o yapılara değer vermiyor. İşte yani nedir bu? Onların da... Aslında tekel binası gibi bir bina yoktur Trabzon'da. O sahildeki yerini ağız ve diş sağlığı hastanesi yapılan yerden bahsediyorum. Mesela ne bileyim şeye bir ek yaptılar Varlıbaş oldu biliyorsunuz. Yönetim idari kısmı tekel binalarının yine hani biraz yani bu cumhuriyet dönemi yapılarına işte kısım kısım birine değer veriliyor, birine verilmiyor. Ne yazık ki o var içinde. Etkiliyor tabi ki etkiliyor.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

M.A: Şimdi nasıl diyeyim şimdi nasıl cevaplıyayım. Kendimce ben yine diyorum çocuklara ki eski geleneksel evlerimizde ebeveyn banyosu diyoruz ya şimdi, hamamcık diye dolabın içinde bir şey vardı. Çünkü aileler kalabalıktı. O oda biliyorsunuz yeme yatma her türlü işlevi karşılıyordu. Şimdi bu bir ara kayboldu evlerin içinden. Ebeveyn banyosu, çok lüks böyle bir, hem kültürün hem ekonominin üzerinde olan insanların evlerinde villalarında böyle bir şey oldu ama bize bile şurada 5-10 senedir yapılarımıza geldi. Ki ebeveyn banyosu, yatak odalarımıza falan bakın, arada bir kopukluk oldu ama yine geri döndü. Yani olur şöyle diyim aile tipi değişti, olmadı mı oldu. İşte büyük aileler, sofa denen yaşanılan kısım kalktı. Bugünkü yapılara bakın. 1. Kattakinin cenazesini oluyor. Onu bile bilmiyorsunuz. Yani sorsak 5. Katta kim oturuyor. Onu bile bilmiyorsunuz. Asansör diye bir şey gelişti. Komşular merdivenden inse karşılaşır, selamlaşır, o kalmadı. Çok enteresan geliyor başka ne diyebilirim. Stüdyo evler, yavaş yavaş bakın Trabzon'a da geliyor. 1+1 ler. Kim bunları kullananlar, var mıydı? Şimdi öğrenciler artık aile içinde olup da belli bir yaşa gelen çocuklar bile ailelerinden ayrı eve çıkıyor, 1+1 e çıkıyor ya da gidiyorlar başka bir şehirde çalışmaya. Bunlar eski sosyal yaşantıda olur şeyler değildi. Ama tabi ki yönlendirir.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

M.A: Yani kısım kısım vardır, ama çok ana belirleyicisi değildir. Hani hiçbir disiplin kendi başına tamam. Bir anlamı bir kurgusu diyelim ki bir işlev şeması vardır. Ama kıyısından kenarından yani şey olduğu, bakın o sosyal disiplinleri diyosunuz hani, onlarla az önce cevapladık. E vardır ona göre gelişmek ya da değişmek durumundasınız. İşte bilimsel disiplinleri dersiniz ne bileyim en basiti ergonomiyi ele alın. Günümüz insanları çok hani birden 2 metre boya çıkmıyor. Aynı insan tipi gidiyor. E ona göre siz hiç onlara yani ne bileyim 1.50 m. boyunda tezgâh yapabilir misiniz? Yok. 1.10 bile çok. Bulaşık

makinaları çıkmadan önceki tezgâhları düşünün. Çok alçak altlarına girmiyordu. Bakın bu değişim teknolojik bir gelişim. O disipline göre değişti. İnsanların beklentilerine göre değişiyor. Bence çok etkileniyor. Ayrı değil.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

M.A: Şimdi ben onun tanımını da yaparken, hem bilim var işin içinde hem sanat var, hani genel tanımında deriz. E şimdi bilim ne kadar sanat ne kadar? E tabi bilim derken şeyi de işlevi de katalım işin içine. E o ergonomik şeyler şunlar bunlar ne bileyim aslında eskiler gibi düşünsek iklimsel veriler hepsini almamız lazım. Onlar baya bi derece. Ama sanat da form bazında estetik bazında yaptığımız şeyler. Hani şimdi atıyorum çok neşeli bir aileye işte bir apartman dairesine ne bileyim kaydırakla bir şeye inen bir şeyi belediye bize yaptırabilir mi? Hani yaptıramaz ya da öyle bir şey tasarlayabilir miyiz ona? Tasarlayamayız. Onun için sanat kısmı sanki de ya da günümüzde yapılanlarda çok törpüleniyor, tıraşlanıyor. Ya onda da oran kurarsak hani iyi bir mimar olmak istiyorsanız iyi bir tasarım ürünü ortaya koymak istiyorsanız tabi ki ikisinin de yüzde elli elli çok iyi çözüldüğü örnekler, hatta ben şunu diyorum öğrencilerime bu işleri hepimiz çözmemiz gerekiyor. Hani nasıl sabah kalkıp kahvaltı yapmam gerekiyor. Mimar olan bir kişi işleri çözmek zorunda. Yanlış çözerseniz o zaman mimarlığımız tartışılır, konuşulur. Dedikodunuz çıkar. Ama o tasarım, sanat kısmı işte o herkeste olmayan bir şey. Ama ikisinin de çok iyi olması lazım bence. Yani ben öyle diyorum hatta ben bilim kısmını da orana koymak istemiyorum. Diyorum ya o mutlaka elde olacak. Yani iyi bir şey. Bu gördüğümüz örneklerde siz bilim görüyor musunuz? Sanat görüyor musunuz? Yok. Yani ama bilimi bilmek zorunda kişi. Alfabeyi bilmeden okuyabiliyor muyuz? Yok. Ben alfabeyi bilecem o yüzden işlevi ben bilecem. Yani bilimsel o tasarımda bilimsel olan işte beni zorlayan teknolojik veriler, antropolojik veriler şunlar bunlar, iklimsel...ben bunları çözmek zorundayım. ha çözemsem mimarlığım tartışılır. Ama ben yani kübik bir şey de yapabilirim çok sade bir şey de yapabilirim. Çok Gaudi gibi de çok organik bir şeyler de yapabilirim. Ama o zaman benim yani sanat görüşüm tartışılır. Bi akıma ben akımın içine sokulamaya çalışılırım. Hani o orda da daha şeyim olur, orda da bir adım yukarı aşağıya çekilir, ama o sanki daha önemli bir şey, öbürünü bilmek lazım diye düşünüyorum. Orana sokmuyorum ben onu kendimce.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

M.A: Hayır. Ona kesinlikle net. Hiç açıklama yapmadan hayır diyebilirim.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

M.A: Hayır yok. Bence bireysel çalışmalı mimar ve öyle olmak zorunda. Yani biz sonuçta, yüz çocuğa ev projesi tasarlayın desek yüzü de ayrı şeyler yapıyor. İşlev şeması aynı olduğu halde. E şimdi mimarları düşünün tabi ki hepsinin bakış açısı anlayışı var. İşte bugünkü gibi olmamalı yani. Bizim kentimiz gibi. Bisküvi tuğla çıktı o güzel görünüyor. Hep bütün binalar kahverengi, kırmızı cephelerden. Alüminyum çıktı onlardan hani işte bilmem nelerden. Böyle olmamalı bence. Hep işte o hani dergilerden takip edilen işte o büyük mimarlık tasarım ofisleri işte Arolatları... Tabi rahmetli oldu Merih Karaarslan’ın falan. Bak onların tasarımları hepsi kendine özgü değişti. Tabi öyle olması gerekiyor. Ama kaliteli olanlar için böyle. Zaten nedir o tarz şeyler üretemeyenler de onları taklit edip onların benzerlerini yapıyorlar?

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

M.A: Siyasi şeylerin bence getirdiğini düşünüyorum işte şu anki bu Osmanlı hayranlığı mesela. Şimdi hani cumhuriyet döneminin başlarını hatırlayın. Atatürk’ün çağırdığı mimarları düşünün. Sedat Hakkı’yı istememiştir. Neden geleneksel çalışıyor diye. Demiştir ki biz modern Türkiye kurduk, tasarımlarımız da moderne ulaşacak. Bakın bir siyasi kırılım pat diye kesiyor. Yıllar sonra gidiyor, tam moderne ulaşılacak derken yeni bir şey geliyor. Bu sefer, bir daha kemerli şeyler görüyoruz o yapıları işte. Yine Sedat Hakkı’nın dönemine atıfla geniş saçaklı bir takım sivri kemerli Selçuklu tarzı yapılar gündeme gelmeye başlanıyor. Devlet eliyle yapılanlar, modern tasarımlar yok denecek kadar az.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

M.A: Bence bu yerel şeylerin, bir kere siyasi şeyler, zorlamalar, rant çıkarları kişilerin işte bunların işte belli insanların elinde olması bir de bu işte yine yerel yönetimlerin hani her bölgeyi alınmış kurallara göre yerel yöneticiler size yapıyı nasıl yapmanız gerektiğini anlatıyor. İşte burda bilmem ne kadar eğimli çatı, bilmem geçiyorsunuz çok karlı yerlere, çok dik metal çatı şu bu falan ya bu tür zorlamalar bence tasarımcıyı zorluyor. Günümüzde ama yani klasik eski ustaların yaptığı gibi yapı yapsam ona ihtiyaç var, işte belli bir eğilimde bir şeye, ama şimdi bugünkü malzeme çeşidi bugünkü teknik donanım da hatta kimyasallar gibi bir sürü şeyler de girdi işin içine. Yani

bunun mimar üretilip detayını atıyorum bir yere çok farklı bir şey de yapabilir. Bence ondan çok hani bu hele şu TAKS KAKS işini hala daha yapmadığım bir şey yani. Ben ona göre tasarım yapacağım ve metrekaresi artıracacağım azaltacağım ya oranını bozacağım yapının. Belki de yani çok tuhaf. şey ama nedir bunun yapılma sebebi? De şey belli bir düzen olsun diye işte. Bi iyi hesapta işte düzenli kentler çıksın diye. Ama bu tek parsel şeyi de çözülmediği sürece siz iyi şeyler çıkaramazsınız.

B.K: Teşekkür ederim.

M.A: Rica ederim.

- Değerlendirme

Aktör meslek seçimi yaparken ailesinden etkilendiğini, mimarlık mesleğini kadın cinsiyetine yakıştırılan bir meslek olması dolayısıyla seçtiğini belirtmektedir. Mimarlık mesleğinde etkin olan yasal düzenlemelerin tasarım aşamasını kısıtladığına inandığından, mesleğin tasarım tarafından uzak kaldığını vurgulamaktadır. Eğitim sürecindeki eksiklik olarak, günümüzde popüler olan yurtdışı programlarının bulunmadığını söylemektedir. Kendi döneminde aldığı eğitimin disiplin kazandırdığını düşünmektedir. Mimarlık mesleğini tercih ederken yetenekten çok çalışmanın daha önemli olduğunu belirtmektedir. Devlette görülen yönetmelikler ve kanunlar gibi zorunlulukların restorasyon alanında çalışan bireyler için, o alanı daha cazip kıldığı düşünülebilmektedir. Restorasyon üzerine iş yapan mimarların müşteri profili, işverenin devlet ve kurumlar olması dolayısıyla müşteriyle irtibat durumunun bulunmadığını belirtmektedir. Aktörün, Türkiye'deki mimarlık aktivitesinin Trabzon kentinde vücut bulamayacağı, her coğrafyanın kendine has getirileri olduğu düşüncesi söyledikleri üzerinden çıkarılabilmektedir. Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin üniversite üzerinden değil, direkt müşteri üzerinden kurgulandığını belirtmektedir. Aktör, günümüz iletişim teknolojileri bağı ile merkez-periferi farkının ortadan kalktığını belirtmektedir. Trabzon kenti bağlamında mimar ile müşterinin aynı dili konuşmadığını, ne yaparsanız yapın mesleğin müşteri doğrultusunda icra edildiğini belirtmektedir. Aktör, mimarlık mesleğinin mimar bireyi estetik anlamda etkileyebileceğini düşünmektedir. Mesleğin bayanlara yakışan bir meslek olduğunu ve dolayısıyla mesleği direkt cinsiyet ayrımı üzerinden değerlendirmektedir. Mimar aktör mesleksi bir hiyerarşi yapmış mesleği doktorluktan sonra gelen statülü bir meslek olarak tanımlamış ve hatta son yıllarda statü bağlamında doktorluğun önüne geçtiğini söylemiştir. Başka bir deyişle

mimarlık mesleği yine doktorluk mesleğiyle kıyaslama halindedir. Mimarlık nedir sorusunu geleneksel üzerinden değerlendirip, doğru tanımların geleneksel üzerinden oluşturulabileceğini belirtmiştir. Mimarlığın devletin bir ideolojik arayışı olduğunu söylemektedir. Her yönetim kendi ideolojik yapısını mimarisine yansıtmaktadır. Aktörün anlatımlarından zamanla toplumda farklılaşma olduğu toplumun farklı mekân ihtiyaçlarının mimarlığı etkilediği yani sosyal yaşamın mimarlığı etkilediği belirtilmektedir. Aktör mesleğin ne mühendislik ne sosyal bilimler alanına yakın olduğunu düşünmemektedir. Mimarlık alanının öncelikli probleminin işlev olduğundan bahsetmektedir. Pratiğinde her türlü aktörü sürekli değişen bir ortamda homojenlikten bahsedilemeyeceğini mimarlıkta homojenliğin olmaması gerektiğini söylemektedir. Mimarlık evriminde önemli noktaları ideoloji ve iktidar üzerinden tanımlamaktadır. Mimarların karşılaştığı en önemli problemlerin yönetmelikler ve mesleğin pratiği aşamasında kurallar ve zorunluluklar olduğunu belirtmektedir.

2.2.16. Ali Kemal GÜN

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

A.G: 1978, Çaykara.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

A.G: 2001, Karadeniz Teknik Üniversitesi.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

A.G: Ya mimarlık eğitimi, maalesef Türkiye’de yani hangi, kim seçtiği mesleğin önce bir bilgisine sahiptir ki... Mimarlık nedir ben bilmiyordum. Ya ben bir köy çocuğuydum. Yani üniversiteyi de kazanmak için 3. girişimi zorlanmak durumunda kalan birisiydim. Yani ne gelirse diye yazdık. Ama o sene ben çok çalışmıştım. Çok başarılıydım. Yani zaten 1 sene çalıştım, o da son seneydi. Yani benim son tercihimdi KTÜ Mimarlık.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

A.G: Yok.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

A.G: Ya örnek olarak ben şey olarak mesela Cengiz Tavşan'la -sizin hocalarınız-onun zaman zaman çizgisini ve tasarımlarını gördüm, onun mesela çok beğenirim, Ayhan Usta'nın hocalığını ve şeyini çok beğenirim, tasarımlarını çok beğenirim. Ayhan Usta'dan bahsediyorum. Yani bunlarla bir de birebir çalışma imkânı yakaladığım için. Yani piyasada yakın çevremde takdir ettiğim Ömer Celal Ökten var... Ya Sezgin Atasoy da var mesela. Onun yaptığı çalışmaları ben takip ediyorum. Bazılarını kendime, bazı şeylerini, süslemelerini kendime model alıyorum. Yani ben yaptığı projeye önem veren her mimarı takdir ediyorum. Yani mükemmel bir şey çıkarmak zorunda değil, bu bir zaten yetenek ya da bir bilgi, deneyim.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

A.G: Nasıl bir mimar... Benim proje çalışmalarım çok güzeldi. Ayhan Usta'yla çalıştım, Cengiz Tavşan'la çalıştım. Çizgimi, ben kendi çizgimi çok beğeniyordum. Güzel bir çizğim vardı. Yarışmalarda bir dönemki yarışmalarda -gerçi o çok istem dışı oldu ama-ulusal uluslar arası bir ödül de almışımdır bir projeden. Onlar beni çok motive ve teşvik etmişti. Yani bir de ben araştırmayı çok severdim. Yani benim hayatım çoğunlukla kütüphanede geçirdi ve muhakkak her projeyi eskizlerdim. Bir eskizi koyardım üzerine ve üzerinden muhakkak geçirirdim. Vaziyet anlamında çok güzel gruplaşmalar oluştururdum. Güzel akslar, mekânlar yani büyük bir keyif alırdım ben yani belki de imkan verilseydi ya da ne bileyim bir maddi kaygı içerisine girmeden iş hayatına devam edebilecek olsaydım yani hiçbir Mario Botto'dan, Tadao Ando'dan, Tadao Ando'nun çizgilerini çok beğenirdim mesela. Onlardan pek aşağı kalacağımı hiç düşünmezdim yani çünkü o anki bize verilen yaklaşım ve yani analiz edip kendimize özümseyebilme yeteneğimiz bende onu hissettirdi. Ama şuanda ne oldu, şuanda hala daha o ruh içinde ama yapabildiğim ekonomik kaygılarını telafi edebilmek için yaptığım çalışmalar. Fakat şunun da her zaman peşindeyim, yani ben piyasa mimarıyım tabii ki ama her zaman kullanıcının rahatlığını düşünerek hareket ediyorum. Yani ferahlığını, ben onu istiyorum.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

A.G: (BİR ÖNCEKİ SORUYA BAKINIZ.)

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

A.G: Yani eksiklik denilmez, bir kere, yani hep bir eğitim yani yetersiz en az bir sene daha şey yapılması gerekiyordu. Yani kesinlikle beş yıl. Çünkü biz tam böyle kanatlanmaya başladığımız zaman bırakıldık, yani yuvadan atılmış gibi olduk. Çünkü sadece bir dönem kendi başımıza bitirme projesi aldık. O çok önemli bir olay. Yani ben yani kendi kendine bir karar verme olayıdır bu... Şimdi keşke yani bir-iki tane daha bitirme projesi gibi ya da daha özel çalışmalar gibi bir şey olsaydı, ya da farklı konuda mesela cephe, şu anda Trabzon'un en önemli eksiği yani binaların cephe şeyinin, kurgusunun olmayışı. Ve bunla ilgili de özel bir birim bence kurulabilir. Şehrimizi daha da güzelleştirilebilir. Yani tasarımda bu yok. Çünkü çok az yani, denilecek ki şu sınırlarda 20-30-50 santim ya da 40 santime kadar değerler içerisinde cephede binaların cephesi nasıl güzelleştirilebilir gibi bir konsept, o zaman etrafımıza baktığımızda bu tür yapılar görmemiş oluruz. Yani bence... Evet. Daha gerçekçi tasarımdan bahsediyorum. Yani şu anda kaç tane üniversitede öğrendiğimiz kaç tane yapı yapabilme imkânımız oluyor, olmuyor. Ama konutlarda farklılıklar nasıl yaratılabilir gibi bir şey olsa yani bu bir proje ana dersi olmayabilir. Yani bir ek ders olarak sunulabilir yani çünkü proje daha kapsamlı bir şeydir yani tasarım alıyorsun... Yani bizlerin bunların yanı sıra kesinlikle bir şantiye eğitimine tabii tutulmamız gerekiyor. Şantiye eğitiminin yanı sıra tefriş ve donatılar konusunda sonuna kadar bilgilendirilmemiz gerekiyor. Bunlar çok zayıf.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

A.G: Karadeniz Teknik Üniversitesi benim olduğum dönemlerde yani rektörlük olsun, sosyal ilişkileri olsun yani içerisinde saçma sapan şeylerin yapıldığı, bozulduğu, oraya buraya bir şeylerin konulduğu... Onlar olmasaydı daha bir çevreciydi daha güzeldi. Daha yeşillikliydi. Yani daha özgürdü. Ben o zaman daha iyi hissediyordum yani 2000'li yıllarda. Hocalarımız daha şeydi, ya daha sanatsaldı. Şu anda her şeyde bir kaygı var, endişe var, korku var gibi hissediyorum. Yani özgür değil. Öyle bir şey var. Durum var.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

A.G: Mimarlık bölümünün bana kazandırdığı şey yani bir kere hayal gücü... Bir kere pratiksel çözüm yapabilme olayı, kurgulayabilme olayı, yani öngörü, ciddi bir öngörü

kazandırdı bana. Çünkü biz, zaten işimiz o, öngörü... Bunun yanı sıra zaten yani tasarımsal bir yetenek kazandırdı. Sanatsal, beni sanatsal yani sanatsal bir kişilik sağladı bana. Müzikle ilgilenmemi sağladı, ruhumu doyurdu. Yani mimarlığın bana kazandırdığı o anlamda çok şeyler var.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

A.G: Temelimizin yani benim dönemim için konuşuyorum, çünkü o zamanki hocalarım benim çok kaliteliydi. Yani olabileceğinin en iyisini yapıldığını düşünüyorum. Yani bize yani tasarım olarak bize şey verilmişti bir kere. Göz zevki verilmişti... Yani o göz oranının işte ve şeylerin kontrastların, işte yumuşaklığın, uyumun aldığımızı düşünüyorum. Yani zaten yaptığımız şey çoğunlukla onlar. Yani sadece piyasada yani konut projelerinde iç biraz iç mekâna giriyoruz ve onları doğru şekilde ilişkilendirip doğru çizgilerle yani hep oran-orantı esasında bu. Yani bize de bence o şeyi, yani benim dönemimden bahsediyorum, 97 ve 2001 döneminden bahsediyorum. Yani verildiğini ben düşünüyorum yani o zamanki hocalarıma ben çok teşekkür ediyorum. Yani hepsine.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

A.G: Ben daha iyi olacağını düşünüyorum. Yani mimarlık yani mimarlık farklı bir şey... Yani mimarlıkta sanat söz konusu, hayal gücü söz konusu... Yani o hayal gücünü kullanıp bir şeyler üretmek...

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

A.G: Ya tabî ki düşürür. Ya bir kere sayısal bir şeydir mesleğimiz. Yani hayal gücünü ve zekâyı gerektiren bir şeydir, bir meslek dalıdır. Ama eşik düşürülürse, yani birçok üniversiteye mimarlık bölümünün açılması demek, birçok mimarın alınacağı demektir... Bu konuda daha az zeki olan ya da ne bileyim daha sayısal kurgulaması düşük olan da kazanabilecek, fakat başarılı olamayacak ama diploması olacak fakat para kazanmak için herhangi bir proje yapıp piyasaya sunabilecek. Bu onu getirir. Yani ama daha zeki olan ya da daha başarılı olan, daha başarılı şeyler, ürünler ortaya koyacaktır diye düşünüyorum.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

A.G: 2003'ün sonlarına doğru başladım, yani ilk iş hayatım kendi işimi kurmakla oldu. 2004'den beri diyebilirim ki, birebir kendi işimde çalışıyorum.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

A.G: Hiç çalışmadım.

B.K.: Mesleğe başladığımız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

A.G: Yani şimdi büromu açarken prosedürler olarak yani işte vergilendirmen gerekiyor vergi mükellefi olman gerekiyor. İşte Mimarlar Odasına kayıtlı olmamız gerekiyor. İşte vergi levhası almak için yani vergi levha almak için serbest meslekte levha alabilmek için muhasebenin takip ettiği bazı işlemler var. Onları şu anda hatırlamıyorum ama yani işte ne bileyim, sabıka kaydıydı, kira kontratıydı, bu tür şeyler, yani ufak şeyler ama önemli derecede olan, bir kere tabi diplomaların olması, ikincisi de bir mesleki bir odaya kayıtlı olmamız, üçüncüsü de işte vergi dairesine kaydımızı yaptırmamız. Sonrasında zaten işinizi açıp devam ediyorsunuz.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

A.G: Bunlar aslında var ya çok angarya işler. Bunlar bizim aslında bize verilen gereksiz şeyler. Ama bu sefer bunları işte yani projeyi biz aldığımızda yani bir kişiyle görüştüğümüzde ilk olarak yapılması gereken işlemler vardır. İmar durumunu çıkarmak, tapu kaydını çıkarmak, ÇAP ve işte aplikasyon krokisi gibi yani arsanın gerçek reel değerlerini bize gösteren ve sınırlarını veren evrakları çıkartıyoruz. Yani sıra sıra tekrarlıyorum; önce tapu kaydı, sonra ölçülü ÇAP, sonra aplikasyon krokisi, bunlarla birlikte imar durumu evrakına başvuruyoruz. Ve imar durumunu alıyoruz. Tabî ki tüm bunları yapmadan önce şifahen imar durumu hakkında bilgi alıyoruz. Yani mesela arsa geliyor, verimi nedir, arsayı almalı mı adam almamalı mı, bu konularda bilgilendiriyoruz, değer mi değmez mi onu anlatıyoruz. O da o doğrultuda arsasını satın alıyor sonra işte projelendirme aşamasında bu evrakları alıyoruz. Bunun yanı sıra şu andaki yeni sistemden bahsediyorum; zemin etüdü raporunun yapılması gerekiyor ve jeofizik raporunun hazırlanması lazım. Plankotenin hazırlanmış olması lazım, bunlarla birlikte yine hazırlanmış olduğumuz mimari avam projeye birlikte ya da ön onayı alınması gereken mimari projeye

birlikte belediyeye başvuruyoruz. Belediye, o evraklarımız, harita (TUS) yani uygulaması ve zemin etüt raporu ve diğer evraklar doğrultusunda projemizi değerlendiriyor ve yönetmeliğe uygunsa bize ön onay veriyor. Önceden böyle değildi. Biz önceden yani bu yapı denetimden önce, mesela... Yani önce ön onaylı projemizi aldıktan sonra işte, diğer projeleri de oluşturup, yapı denetime sunuyoruz. Yapı denetim de kendi elemanları doğrultusunda bunları inceliyor, onaylıyor ve belediyeye veriyoruz. Belediye de zaten ön onayı projeyi doğrultusunda bakıyor herhangi bir değişiklik yani çoğaltmalarında herhangi bir değişiklik olursa onları da onaylıyor. Ve harçları kesildikten sonra ruhsatların doldurulmasıyla birlikte ruhsatını almış oluyorsun.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

A.G: Ben hep sahibi olmuşumdur. Ama zaman zaman kendime iş ortakları almışımıdır.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

A.G: Bir dönem 2 ya da 3 eleman çalışıyordu. Şu anda mimarlık büromda çalışmam yok, kendim çalışıyorum. Ama uygulama işi de yapıyorum. Kendi şirketimin bünyesinde çalışan ustalarım var. 8 ile 10 arasında değişiyor.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

A.G: Şimdi şöyle, ben buradan bir 3 ya da 4 sene öncesine kadar hep proje sadece proje işiyle uğraştım. Hep uygulama ayağı da olsun istiyordum. İşte, yani her fırsatta yaptığım projelerin şantiyesine gittim. Şimdi toplam 1-2 yıldır da yaptığım projelerin inşaatına a'dan z'ye yapmayı üstleniyorum. Ve o şekilde bir uygulama ayağını da oluşmaya başladı. Yani bunun bir sonraki adımı da artık kendi inşaatımı yapabilme gibi bir noktaya gelmek istiyorum.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

A.G: Ofis açmamın nedenleri.. Valla karışık. Yani ilk işte ben 2001 yılında mezun olduğumda o zaman bir ekonomik kriz olmuştu. Sıkıntılı bir süreç.. O sıralarda yani tabii bir deneyimsizlik var. Yani aslında üniversitenin son yıllarından itibaren başlamış bir kaygı vardı içimde. Mezun olacağım, ne iş yapacağım, nasıl yapacağım? Nerden başlayacağım? Nereye gitsem acaba? Bir de bir özgüven eksikliği vardı, yani girişken biri de değildim. Burada, tam o esnada işte biri bana destek olacağını söyledi. Sen büro aç, biz sana yardımcı oluruz dedi. Ve o şekilde büroyu açtım ama bana yardımcı da olmadı yani. İlk 7-8 ay tamamen boş bir şekilde ofise gidip geliyordum. İşte 1-2 kişiyle bağlantı kurdum.

Sadece teknik çizim yapıyordum. Hiçbir şey bilmiyorsun ki yani... Hiç sıkı deneyimle ya da sıkı bir piyasayla büro açmayı veya girişilmesini çok önermiyorum. Çünkü yani benim yapım buna müsait. Sabredip bunun altından kalkabilecek bir yapıya sahibim ama herkesin buna tahammül edebileceği bir şey yok. Ama şu anda yani pişman mısın değil misin şu anda yani serbest çalışmanın keyfini ve tadını aldığım için o bana büyük bir haz veriyor. O ayrı bir şey.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

A.G: Ya Trabzon kentinde mimarlık yapmanın avantajları... Çok fazla bir avantajımı görmüyorsun fakat şöyle bir şey var yani hani küçük şehir, kolay sıyrılabilirdi yani birazcık tasarımlarına dikkat etsen, özveride bulunsan hemen yani seni gelip buluyorlar ve şey yapıyorlar seni tercih ediyorlar. Yani 10 yıl öncesindeki bir kişiye yaptığım bir çalışmadan ötürü bugün geldi tekrar benimle çalışmak istediğini ve büyük bir projeye çalışıyoruz şu anda... Böyle bir dönüşüm oluyor. Yani kolay duyuluyorsun. Ve kolay. Yani iki ya da üç kişiyle düzgün iş yapsan iyi bir mimar olmaya doğru gidersin. Kötü bir iş yapsan her şey olumsuzluğa doğru gider. Yani ama en büyük dezavantajı yani büyük bir şehir değil, yani iş ağı geniş değil. Bu yüzden profesyonelleşmekte sıkıntı çekiyoruz. Yani ben tek başıma bütün bu işlerle mücadele etmek istemiyorum ama hani benim çok işim olsa en az 2-3 eleman alırım. Onların her birine birer görev veririm. Ve ben sadece tasarım işiyle uğraşırım. Bir ekip kurarım. Yani profesyonel bir ekip kurarım. İç mimarım olur, grafikleştirme kısmım olur. Görselleştirme birimim olur. Bu hem yani gelen kişiye hizmet sunumu bakımından daha iyi bir şey verir bana, yani bir imkân verir. Hem de genel olarak ben teknik çizimle uğraşmak yerine tasarıma daha çok zaman ayırdığım için, ayıracak olduğum için daha iyi güzel sonuçlar ortaya çıkar. Ne olur? İşte onlar bir yandan çizerken ya da teknik işlerle uğraşırken, ben kişisel gelişimime yönelik işler yaparım, dergiler karıştırırım, dünya literatürlerinde neler var onlara bakarım ve kendime özümseyerek onlara yeni projelerimi aktarmaya çalışırım. Bu da nedir, şehrin gelişimine katkıda bulunur, diye düşünüyorum.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

A.G: Yani bir kere buranın müşteri profili çok zor. Yani müşteri bir kere her şeyi biliyor. Müşteri şeye bırakmıyor, yani mimara bırakmıyor. Yani haberdar, öyle olsun, böyle olsun, şöyle olsun istekleri var.... Yani bize yani teknik bir bilgi alıyoruz, bir yani üniversitede gördüğümüz tasarım şeyi, zenginliği burada yok. Orada bir sürü şeyler düşünüyorsun, geniş yapılar düşünüyorsun, yada belki ne biliyim bir sanat icra ediyorsun ama gerçekte piyasada böyle bir şey yok yani yapamıyorsun, daracık arsalar. 75 metrekareye ben 3+1 sığdırmak zorundayım. Ya da 2+1 sığdırmak zorundayım. İmkânı yok, kısıtlar bizi çok zorluyor. Bu yüzden mal sahipleriyle konuşuyoruz, bazen fikirleri gerçekten de beni aydınlatıyor, bana yardımcı oluyor. Onları kombine ediyorum, yani onların isteklerini ben yorumlayarak uygulanabilecek şekle sokuyorum. Yani müşteri profili böyle. Kimisi, kimi işten anlıyor... Mesela bazı, özellikle müteahhitler, projeye önem vermeye başladılar. Muhakkak iyi proje üzerinde çalışıyorlar, en son çalışmış olduğum kişi bir sürü inceleme yaptı, bir sürü yer gezdi ve o bilgiler doğrultusunda benim yanıma gelip ne istediğini bana sunuyor. Ya da işte yapılanların doğru ya da eksik ya da tam olup olmadığını bana söylüyor. Yani pozitif bir gelişme hissediyorum yani özellikle müteahhitlerde. Çünkü yaptıkları ürünlerde ben şunu sezdim. Yani özellikle bundan 6 sene öncesinde fark ettiğim bir durum, yani müteahhit mimarın farkında. Eğer projesi iyiye, binayı, daireyi daha kolay satıyor. Yani konutunu daha kolay satıyor. Çünkü kişi yani halk daireye girdiği zaman eğer mekânlar düzgün orantılarla veya düzgün yerli yerinde çözülmüşse, onu hissediyor yani ille de projeye bakması gerekmiyor. Mekânı hissediyor. Ve onu hissedince bu sefer daireyi almak istiyor. Fiyatı daha fazla da olsa o daireyi alıyor.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

A.G: Ya Türkiye mimarlarını düşündüğümüzde, Trabzon'da yani pek etkisini göremedim. Yani göremiyorum. Şöyle bir şey var; bir yarış var, bir gelişme var yani herkes yaptıkları tam projeleri ya biz çok geri kaldık, ya bir şeyleri yakalamaya çalışıyoruz. Yani Trabzon piyasası olarak konuşuyorum. Ya da yani müşterinin tercihleri doğrultusunda eksik olan kısımları tamamlamaya çalışıyor gibi bir halimiz var ama yani Trabzon'da çok ilginç bir yapı diyebileceğimiz bir yapı yok... Hiç yok. Yani Trabzon'un aslında geleneksel bir yapısı vardı keşke o korunabilseydi. Tarihi eserleri korunabilseydi o bile yeterdi Trabzon'a.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

A.G: Yani özgün bir çalışma ortaya koymadıklarını söyleyebilirim. Özgün bir çalışma... Çünkü daha çok yani bir projeyi alıp kopyalayıp kendileri yapıp gidiyorlar. Çoğu

zaten bu yani mimarlığı bir meslek olarak değil de ticaret olarak kullanılıyor bu. Ortak bir dil yani hepsi o kadar kötü olduğu için, yani hepsi vasat olduğu için ortak dil denilebilir belki bilmiyorum. Onu bilemiyorum yani.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

A.G: Yani şu anda düşünüyorum, mesela diyelim ki siz böyle bir araştırma yapıyorsunuz, ya da işte hocalarımız var rölöve ve restorasyon, bu konudaki uzman hocalarımız ya da mesela akademisyen hocalarımız var gerçekten kalemi yetenekli, hem akademisyen olup hem de tasarımı güçlü olan mimarlar var yani mesela Ayhan Usta var, Cengiz Tavşan var benim tanıdıklarım, benim dönemimden olanlar. Başka hocalarımız da var. Mesela biz onlardan bir şeyler öğrendik. Ve biz burada kaldık buranın yerlisi olarak. Yani dolayısıyla yani burada bir Mimarlık Bölümü olmasaydı o hocalar burada olamayacaktı ve dolayısıyla o mimarların yorum katabildiği eserler belki burada olmayacaktı. Dolayısıyla bence yani çok önemli bir derecede etkisi var.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

A.G: Ya burada bazı şeylere ulaşman daha kolay. Yani özellikle ulaşım burada kolay. İstanbul Ankara gibi zor değil. Yani İstanbul'da belki şu an gittim geldim şantiyeme, sonra buradayım. İstanbul'da bunu yapamayabilirsin. Orada günün sonuna kalabilirsin. Ben burada 3 kez içerisinde gidip geliyorum, tekrar buradayım. Ulaşım bakımından kolay ama İstanbul'da bir yarış var, bir mücadele var. Bir büyük işler var yani onların bile birer parçası olabilmek için kurumsallaşmak zorunda kalıyorsun. Birkaç kişiyi sen kendin gibi hissettiğin birkaç kişi bir araya gelip profesyonelleşebiliyorsun, belki yarışmalar, daha sık yarışmalar düzenleniyor, onları kazanabiliyorsun ve seni gelişime daha hızlı bir şekilde hazırlar. Malzeme çeşidi bol. Bir de orası Ar-ge gibi bir yer yani. Bir bakmışsın ki bir bina yapılmış, işte ilginç bir cephesi var, malzemesi var, Trabzon'da bunu uygulama imkânın yok. Yani orada binaya verdiğin her değer sana dönebiliyor ama burası öyle bir yer değil yani burada bunun karşılığını alamıyorsun.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

A.G: Mekana bağlı. Şimdi köyde bir ev yaparken bunları kesinlikle uyguluyorum, yani o ortama göre. Ama şehirde cephe alacağın yer kuzey ise kuzeye dönmek zorundasın,

yapacak bir şeyin yok. Ya da o işi almayacaksın para kazanamayacaksın, evde bebeler ağlayacak, kıyabilir misin, kıyamıyorsun.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

A.G: İlginç sayılabilecek, yani şu anda... İnsanın aklına gelmiyor tabii.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

A.G: Yani bir problem şu ana kadar yaşamadım... Bir problem yaşamadım yani şu anda bir problem aklımda kalan yok.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

A.G: Mimar olmaktan çok memnunum. Ama yani şunu söyleyebilirim ki, acaba diyorum başka hangi bölümü okusaydım kendimi bu kadar iyi, bu kadar mutlu hissederdim... Yani benim işim üretmek, üretmem lazım. Ve üretim şeyi o şey içerisindeki insanların nasıl mutlu yaşadıklarını görmem lazım. Yani böyle bir keyif var. Tasarımdan müthiş bir keyif alıyorum. Ama çizim işiydi, ruhsat işiydi bunlar hep sıkıntı yani onları sevmiyorum.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

A.G: Ya ben işte en çok bu yönümü seviyorum. Ben kendimi bir işçi, bir amele olarak görüyorum. Ben inşaatıma gittiğim zaman ustalarla birlikte çalışıyorum, onların yemeğini hazırlıyorum, çivi çekiyorum, ayağıma çivi batıyor, ben kendimi öncelikle bir amele olarak görüyorum ama sırası geldiğinde kim olduğumu da hissettiriyorum yani ama öncelikle ben işçiyim ben böyle daha iyi hissediyorum. Patron olduğum zaman ne para kazanabiliyorum çünkü patron olduğun zaman ya emir verirsin ya çalışmayacaksın, ben şu anda tamamen işçiyim ve yani hatta daha da temelden de başlamak isterdim işin esasında.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

A.G: Yani benim hayal gücümü, bakış açımı, her şeyimi değiştirdi. Yani mimarlık benim ruhuma işledi. Keşke diyorum ki yani mesleğimizi güzel icra edebilme fırsatı yakalayabilseydik, yani bunun kadar güzel yani bir Tanrı'nın bir parçası gibi hissediyorsun

kendini bazen uçuyorsun yani çünkü tasarlıyorsun ve o tasarladığın şey hayata geliyor ve insanları şekillendirmeye başladığını görüyorsun yani o kadar garip bir şey ki... Oyuncak gibi. İnsanları istediğin gibi yönlendirebiliyorsun.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

A.G: Olumsuz yani kötü bir şey yapmıyoruz yani, kötü iş yapmadığımız için yani mimarım dediğim de tabi ki... Çoğu mimarın ne olduğunu bilmiyor... Algılayamıyor yani mimarım falan pek kullanamıyorum yani.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

A.G: Ya bende şöyle bir ayrıcalık yaratıyor ruhumda bile ayrıcalık yaratıyor ben kendimi hakikaten normal insanların dışında hissediyorum yani bir kere tasarımcıyım yani dedim ya sanki Tanrı'nın bir parçası gibi. Yani onların düşünemediği her şeyi sanki kurguluyormuşum gibi, dolayısıyla beni farklı kılıyor. Benim en pasaklı halimle bile hiçbir yerde gocunmuyorum çünkü yapısal ve düşüncesel olarak onlardan daha ileride olduğumu hissettiriyor bana.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

A.G: Evet bir mimarın aynı zamanda astronomiden anlaması gerekiyor. Hukuktan, tıptan, her şeyden, bir sürü şeyden anlaması gerekiyor, ben buna katılıyorum.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

A.G: İkisi, bence ikisi bir bütün yani.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

A.G: Zaten öyle olmalı (bağımsız)... Kesinlikle tabiki. Yani zaten politik olduğun an mimarlığı ortaya koyamıyorsun ki. Yani konulamaz. Ya mimarlık bir fikirdir. Bireysel, yani insanın, bir sanat işte bir, bir yaratıcılık bu...

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

A.G: Düşünülemez. Ya kesinlikle değiştirir. Bir kere yapılan şeyler tasarımlar, bakın yani bu hep söylenir yani söylenir ama bazılarının dikkatini çeker bazılarının çekmez.

Benim çok dikkatimi çekmiş olan bir sözdür hangi hocamız olduğunu bilmiyorum. Ya Mustafa Kandil olabilir ya da işte diğer hocalarımızdan biri olabilir hep şu ifadeyi kullanmıştır; “Mimarlar önce binayı şekillendirir, ardından binalar insanları şekillendirir.” Yani şunu düşün, rüküş bir mahallede yaşayan insanların günlük yaşamına bir bakın. Onlar da rüküştür. Modern bir yapılaşmada yaşayan insanların kılık kıyafetine bakın onlar da gayet şık, gayet belki mutlu. Sanatsal bir ortama bakın. İç bahçesi olan, ya da ne bileyim sosyal etkinliklerini, kayıtlarını yapabileceğin amfisi olan bir yer düşünün. Orada insanlar ne kadar da mutludur. Yani dolayısıyla bunlar asla ne mimarlık o toplumun kültürü dışında tutulabilir sosyal yaşamdan bahsettiğiniz herhalde budur.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

A.G: Olamaz.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

A.G: Bence kesinlikle sanat alanına akredite etmek gerekiyor. Yani mühendislik alanına bir şekilde çözüyor konu. Yani eğer zaten şey yapılamayacaksa çözülemeyecekse zaten o uygulanamaz. Ama sanatsal bir alana taşımak gerekiyor ki sanatsal yapılar ortaya çıkartalım.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

A.G: Valla etik kaybolmaya başladı. Etik değerlerimiz kaybolmaya başladı. Şunu söyleyeyim ki; yani yüzde yani yirmi fire de olsa bence mimarların yani Trabzon mimarlarının bu konuda birbirine karşı saygılı olduğunu, önem ve özen gösterdiğini hissediyorum, düşünüyorum, ben öyle düşünüyorum.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

A.G: Bahsedebiliriz.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

A.G: (SORUYA CEVAP VERİLMEMİŞTİR.)

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

A.G: Yaa bizim en büyük kaygımız maddi kaygılar ya paramızı alamıyoruz ya da ne bileyim başka ne oluyor, yani en çok karşılaştığımız bunlar veya prosedürler, sıkıntılar.

B.K: Bu kadar sorularım. Çok teşekkür ederim.

A.G: Bi şey değil. Kolay gelsin size.

- Değerlendirme

Aktör mimarlık mesleğini bilinçsiz tercih etmiş, mesleğe dair bir bilgi alanı olmadan öğrenci yerleştirme sistemi sonucunda mimarlık okumuştur. Aktör kendini 2000’li yılların dünya çapında adını duyuran bir mimar olabileceğini ancak ekonomik kaygılardan dolayı bunu gerçekleştiremediğini belirtmektedir. Mimarlık eğitiminin piyasadan uzak kaldığını ve mimarlık eğitimini bir kişilik biçimlendirme ifadesi olarak belirtmektedir. Mimar sayısındaki fazlalığın mimarlık pratiği kalitesini düşüreceğini belirtmektedir. Küçük kentin isim duyurma/tanınma anlamında kolaylık sağladığını vurgulamaktadır. 2001 mezunu mimar aktör, artık müşteri isteğinin mimara akıl öğretme değil bir talep olduğunu kendi teknik bilgisiyle müşterinin düşüncesini birleştirebileceğini söylemektedir. KTÜ Mimarlık Bölümü’nün kentteki mimarlık aktivitesini olumlu yönde arttırdığını düşünmektedir. Periferi olmayı olumlama, kentin küçük oluşunu avantaj olarak kullanmaktadır. Merkez-periferi ilişkisini büyük-küçük kent olarak nitelendirmiş Trabzon gibi küçük bir kentte iş yapmayı avantajlı olarak görmüştür. Başka bir deyişle farklı işlere kısa zamanda ulaşma olasılığının olduğunu belirtmiştir. Müşteriyle aynı dili konuşmanın bulunulan ortama bağlı olarak tasarımla gerçekleştirileceğini söylemektedir. Yani köyde yapılan iş farklı kentte yapılan iş farklı olmayı ve bu da uzlaşmayı gerektirir. Mesleğini tanrının bir parçası olabildiğini, insanları yönlendirebildiğini, şekillendirebildiğini söylemektedir. 2000’li yıllarda aktör toplumda mimarın hala tam olarak algılanmadığını belirtmektedir. Mesleği tüm mesleklere muktedir bir bilgi alanı olarak değerlendirmektedir. İnsanüstü, toplumüstü bir meslek olarak görme ve toplumu yönlendirme/inandırma inancı iyi mekanların bireye mutluluk tanımlayacağı ve mimarlığın kesinlikle mühendislikten ayrıştırılıp sanata entegre olması gerektiğine inanmaktadır. Türkiye’de mimarların karşılaştığı en büyük problemin ekonomik kaygılar olduğunu belirtmektedir.

2.2.17. Miraç BOZAL

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

M.B: Akçaabat, 1982

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

M.B: K.T.Ü., 2006. Yalnız 2005 te mezun olacaktım o yüzden. 1 yıl uzattım.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

M.B: O zamanki psikolojimde okumak istemiyordum. Çizim yapmak daha şey yani. Benim tek tercihimdir (mimarlık). Açık ara birinci girdim mimarlığa yani KTÜ Tıp'ı alıyordum. Ama çok seviyorum diye mi, hayır. Beni cezbetti yani. Dersleri çok sözel değil çizim yaparak anlatıyorsun derdini. Çok okuyup bir şey ezberlemiyorsun. Bizim dönemde daha ağırdı, çok ezber dersler vardı. Kelimesi kelimesine yazacaksın ki puan alsın. Hala o zihniyette hocalar var da. Ondan artık sıkılmıştım. Ben sosyoloji mesela çok isterdim, ama ondada para yok yani. Ya parasına bakmışımdır, Ya okuması kolay mı zor mu ona bakmışımdır. Mimarlık aralarından sıyrıldı diyim.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

M.B: Şöyle ben sorarak girdim yani, bir çok meslek grubuyla yani lisede o bilincim vardı. İki mimarla görüştüğümü hatırlıyorum belki de üç, ama bunlar ailemden değildi ona buna sordum. Hatta bir tanesi çok çulsuzdu, o bile mimarlık yaz kardeş işte çok iyi falan o öyle diyince çok hoşuma gitmişti. demek ki sadece para kazanmak değilmiş zevkli bir işmiş veya zevk alınabiliyormuş, ondan onu sezdim yoksa atıyorum bir eczacılık yarın öbür gün çok yerlerde olsa bir eczacı bankta oturur çok kötü kıyafetlerle dururken bana işte eczacılık yaz demeyeceğini anlamıştım. Ama bu adam mimarlık yaz diyordu. Direk o pozisyondaydı eşi ondan parasızlıktan falan ayrılmıştı. O bile onu diyorsa dedim bu işte bir şey var.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

M.B: Yoktu.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

M.B: Ben zengin olmayı hedefledim... Zengin olayım diye hiç sevmeyeceğim bir iş yapmam. Mimarlığı çok seviyorum ama parayı biraz daha fazla seviyorum. Hatta çok zengin olsam mimarlık yapmam. Bunu da söyleyeyim yani... Çok zengin olsam da mimarlığı bıraksam da başka bir sanat dalında mesela, yani sinemada falan bir şey yapmak isterim. Parayı gömerim öyle yerlere. Farkındaysan bir şeyler anlatıyorum. Kendimi başka bir yerde görüyorum Trabzon'daki mimarlar arasında. Ama şu da bir gerçek ki bu saatten sonra benden mimarlıkta, işte ne bileyim, bir şey olacağı yok. Yani Türkiye'de bir nam yapacağımı filan düşünmüyorum. Bunun olacağı varsa sen beni ilk gördüğünde anlardın mesela. Ben buna inanırım. Yani insanın yeteneği öyle yavaş yavaş ortaya çıkacağını düşünmüyorum. O baştan belli olur. Dolayısıyla mimarlıkta şunu çok önce anladım ben üst bir seviyeye geleceğimi ben düşünmüyorum. Hep ben şey niyetiyle çalışırım. Hep üst sıralarda olayım. O olamadığında moralim biraz bozulur. Benim şuan moralim bozuk çalışıyorum yani. Ama yine de işimi yapmaya çalışıyorum yani.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

M.B: Şengül Hoca etkileyiciydi tabi. Yani ona sevmeyende kimsede etkilenmedim diyemez. Ama hani birinden etkilenince onun gibi olmak istersin, öyle bir durumumda yoktu yani. Ama Şengül hocanın mimarlığından değil uzun cümleler kurması çok hoşuma giderdi, severdim. Bende kurmak için uğraşırdım ama o, o konuda pir, yani cümlesinin hızını da çok güzel ayarladığı için ama vurguları çok kötüdür... Cengiz Hocanın da şeyi de hoşuma giderdi yani ama o da etkiledi diye oturup el çizimi filan uğraşmadım. Cengiz Hoca pat diye üç boyut çizer, düşündüğü şeyi çok hızlı. Hatta çiz ona bir plan senin üç boyutunu da beğenmez pat diye onun üç boyutunu çizerdi. Bakardım ki, aa düşündüğümde daha güzel olmuş.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

M.B: Dışarı çıkmamız lazımdı. Her şeyin en doğrusunu gösteriyorlardı, yanlışları göstermiyorlardı bence. Bir şeyin doğrusuna ulaşmak için yanlış görmek lazım. Ben hani biraz piyasada çalışıyordum diye bunun farkındaydım da buna çok kapılan arkadaşlarım vardı. Yani böyle değil yani piyasa bu değil. Dünyadaki 3-5 örneğe bakıp mimarlığı o zanneden arkadaşlarımız çoktu. Bunu öğrenci çalıştırırken de biz yaşıyoruz sıkıntısını yani,

hala o devam ediyor. Biraz da yanlış örnekler gösterilmeliydi. Trabzon'da hiçbir binayı hiçbir şekilde örnek göstermiyorlardı. Hiçbir binanın hiçbir yeri mi güzel değil. Değilse de sizin okuttuğunuz şey ne işe yarayacak. Yani hiç kimsenin başaramadığı şeyi okuldaki körpeçik gencecik mi başaracak? Yani tamam Irak'tan çıkmış işte Zaha Hadid, ama bu değil olay yani. İnsanları hayal âlemine sürüklüyor hocalar onu sevmiyorum. Hiçbir şeyi beğenmemek bir meziyet değil. Yani bunu meziyet gibi sunuyorlar. Türkiye'deki örnekler, ha Trabzon mu? Hayır asla. Diyerek işte, Louvre müzesi, yok bilmem ne bu değil olay.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

M.B: KTÜ iyiydi. Ben çok ODTÜ'lü de çalıştım. İTÜ, Yıldız çok kişi çalıştı yanımda. KTÜ çok iyi yani KTÜ o konuda iyi yani. Diğerleri daha beter diyim yani. Bir kere İngilizce eğitim veren mesela İzmir Yüksek Teknoloji'den bir elemanım vardı. İşte bir görünüş çiz diyordum işte "elevation mı?" diyordu. Kesit çiz diyordum "section" filan diyordu. Yani çok kötü. Yabancı bir dilde bence eğitim verenler çok yanlış yapıyor... Havalılar yani onlar daha bir şeye kapılmışlar az önce diyorum ya işte bütün örnekler kötü yabancı örnekler iyi, Türkiye'de iyi iş yapılmıyor, o mod onlarda daha bir yüksek derecede var. Artık ben de bir işin patronuyum asla hayatta bir ODTÜ'lü çalıştırmam. Bedavaya çalışayım derse çalıştırmam. Yıldız filan da aynı yani, ODTÜ en şeyi en havalısı. Eleman gözüyle bakıyorum ben şimdi, yeni mezunlara çalıştırdım ben bunları. Bir kere zor işlere hiç gelemiyorlar bunlar. İşte tasarımcıyız şöyle böyle ama bunlar nasıl çalışıyor orda burada İstanbul'da robot gibi çalışıyorlar. 30 tane mimar olan firmaya gidiyorlar anlamıyorlar ama ordan bir çıkar onu dünyayı o yaratmış. KTÜ'dekiler çok iyi mütevazı iyi yetişiyorlar o anlamda.

B.K.: Üniversiteden en çok kazanımladığınız şey nedir?

M.B: Şöyle. Hep Trabzon'da yaşadığım için farklı illerden gelen farklı yapılardaki kişileri ilk kez üniversitede gördüm. İlk Kürt'ü ben üniversitede gördüm, ilk ateisti ben üniversitede gördüm. Trabzon da öyle bir yer ki yani çalışan memurundan belki % 95 filan Trabzonlu oranı vardır burada. Onu bozan işte üniversitedir falan. Çok az yani git esnafı da Trabzonludur, lokantacısı da Trabzonludur. Trabzon'da çok fazla Trabzonlu var o yüzden farklı kişilerle ancak üniversite gibi ortamda tanışabildim. Bunun bana çok şey kattığını düşünüyorum.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

M.B: Ya ben okulun bana çok da fazla bir şey...ya okul bana kapıyı açtı, kapıdan ben girdiğimi düşünüyorum. Öğrencilikte de aynı şekilde, dışarıda ben çalışarak, kendim uğraşarak onun etkisini ben daha çok gördüm. Okuldaki eğitim tabii, okulda eğitim görmeden bu iş olur diyemem ama sana diyim ki okul bittiğinde benim bildiğim daha çok dışarıdan edindiğim bilgiydi. Ben okul boyunca çalıştım ve büronun tek elemanıydım. Sürekli çalıştım, Sinan Kurbetçi'nin mesela tek elemanıydım. Tam götüremiyordum ama çalışıyordum yani tüm projelerini ben yapıyordum. Proje üretiminde de çalıştım ben okuldayken. Çok projeyi hep ben çiziyordum.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

M.B: Şöyle, en azından şu yeteneğe bakılması lazım. Bende şimdi bir eleman var 2.sınıf... Baktım geometri zekası var. Ondan ona mimarlık yazdırdım. Şu an bizle çalışıyor, şu an benim 4. Senede mezun olduğumdan daha çok şey biliyor diyebilirim. Şimdi şöyle diyim çok iyi yarışmalarda derece yapan arkadaşlarımız var yani Tunahanlar bizim alt dönemde mesela... Yetenek olmadıktan sonra Türkiye'de ya da yurt dışında belki yani asla bir yarışma kazanamaz. Ama o yeteneği başta tespit edebilecek bir sınav tanımıyorum. Tunahan, Sıddık falan bir şekilde bunlar yarışma kazanan çocuklar onları bence başta sınav yapsalardı nasıl bir sınav olursa olsun onları eleyeceklerdi. E şu an bakıyorum bizim de böyle yarışmaya girdiğimiz oluyordu. Bir terminal yarışmasına girmiştik falan. Bizim projelerden daha iyi proje çıkarıyorlar... Bir şekilde ekmek parası kazanmak için veya işte hızlı proje çözebilmek için geometri zekâsı lazım bunun sınavının yapılması lazım çünkü bana geliyordu sınıftan arkadaşlarım okurken, merdiven kesiti alırken alamıyordu. Ya bu ne kadar yetenek olursa olsun üç boyut zekâsı olmadıktan sonra o yetenekle ancak resim yapabilirdi. Mesela benim görsel hafızam çok kötüdür. O yüzden, ben iyi bir mimar yani fark yaratan bir mimar olma imkânım yok. O özelliği nerde nasıl test yapacaksın çok zor... Ama en azından çocuğun geometrisi veya sınavda geometri puanına bakılması gerekiyor.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

M.B: Kesinlikle (azaltır). Özel üniversite asla olmaması lazım.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

M.B: 2006 yılı demiştim. 2010 da ben devlete girdim 2013 te de tekrardan başladık. 2006-2010,2013-...

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

M.B: Şimdi ben bir ara verdim, memuriyetim falan oldu. 3 yıl özel sektör, 3 yıl memuriyet şimdi yine 3.yıl özel sektör... Hep kendi ofisimdi. Öğrenciyken başkalarının yanında çalıştım yani benim okulum bittiği gibi ofisimi açtım . 3. yıl sonunda battım. 3 yıl memurluk yaptım K.T.Ü. proje yönetim merkezinde sonra 3.yılımız devam ediyoruz.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

M.B: Mimarlar odasına kayıt oluyorsun, zorunlu değilsin ama biz Ticaret Odasına kayıt olduk. Devlete iş yaptığımızda, devletten ihale alıyorsanız Ticaret Odasına kayıtlı olmalısınız. Yani devlet o anlamda Mimarlar Odasını tanımıyor. Şirketin yeterliliğine bakıyor. Bu da şunun önünü açıyor, bir ilkokul mezunu inşaat şirketi kurabilir, mimar çalıştırabilir, bir takım kişileri çalıştırabilir ve devletten ihale alabilir. Ağaoğlu gibi büyük firmaların şirket yapıları çok daha farklı olduğu için onlar bir projeye imza atıyor kendi içinde zaten şirketin patronu Ağaoğlu belki de üniversite mezunu değil. Ama biz daha işte limited şirketi kurduk onunla ihalelere giriyoruz. Diğer türlü şahıs olarak da girebilirsin ama yine de Ticaret Odasına kayıtlı olman gerekiyor. Yani devlet, ihalesine girenlerden Ticaret Odası ve ya Esnaf ve Sanatkârlar Odası kaydı istiyor. Mimarlar Odası Kaydı ile sadece proje çizersin özel sektöre. Yani müteahhite projeni çizersin, Mimarlar Odasından onaylatırsın, artık Mimarlar Odası onayı kalktı ama yine de mimari bir faaliyet yürütmen için odaya kayıtlı olman gerekiyor. Ama artık vize kalktı. Projeyi isteyen yaptırır... Yeni yasa çıktı ya 1 yıl oldu mu ne. Tercihi duruma döndü. Ayrıca devlet kurumları, herhangi bir kurum belediyeler derdi ki Mimarlar Odası vizen nerde projenin üstünde. Şu an onu demesi suç oldu. Yani onu isteyemez. Bu istenmediği için odaya kimse gitmiyor. Bir muhasebeci bulman gerekiyor. Yani öyle ben muhasebemi kendim tutarım gibi bi şey yok. Prosedürler eskisi gibi değil ağır. Bir muhasebeci ile anlaşıyorsun dışarıdan. Bir ofis tutuyorsun işte.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

M.B: Farklı farklı Bir mimari proje yapıyorsunuz bir restorasyon projesi yapıyorsunuz... Müteahhide yaptığın iş belediyeye gidiyor devlete yaptığın iş de belediyeye gider ama belediye devlet kurumlarına daha “soft” davranır onlar da müteahhite davrandığı gibi davranmaz. Zaten aynı kurum gibi bakarlar. Ama müteahhittin işinde rant arar. Orda farklı oluyor.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

M.B: Ortağım, 3 ortak.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

M.B: 4 kişi çalışıyor sürekli ve 4 öğrenci çalışmaktadır.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

M.B: Yapıyoruz ama ağırlıklı proje üzerine.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

M.B: Eleman olmak istemedim, öğrenci olduğum zaman çok çalıştım ve ben eleman olmamalıyım dedim. Ben öyle pek birine bağlı kalmak istemiyorum.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

M.B: Şöyle tabi Türkiye de genel sıkıntılar var ama burayı taşra olarak görüyorum, yani Trabzon’a özel bir şey olduğunu düşünmüyorum. Çok Trabzon’u da Sinop’u da aynı Eskişehir de aynıdır. İnsanlar tabi şeye daha alışamadı beş kat verilecek 3 kat verilecek bunu arttırmaya çalışıyorlar. Sürekli kafada bu var yani benim yerimi neden sınırlandırıyorlar diye, yani çekme mesafesi neden uyguluyorlar diye. Bunu bile daha henüz tam kavrayabilen bir grupla çalışmıyorsun. Trabzon’da da işte müteahhitler bir çevre, işte köy evi yaptıracaklar ne bileyim kendine villa yaptıracaklar doktorlar bir müşteri grubu dersek müteahhitler az çok olayları biliyor ama doğru yada yanlış sürekli onlarda şu olay var... Hadi ben lütfettim sana geldim sen niye küçük yapıyorsun binamı çekme mesafesi de neymiş? Niye iki kat adam karşımda dört kat yaptı o kaçak yaptı diyorsun ben niye kaçak yapmıyorum o zaman? Yani işte denetim sıkıntısında bilhassa daha çok Trabzon’da bile belediye belediye fark eder. Küçük ilçe belediyelerinin birçok şeye göz yummasından ötürü merkez belediyesini de öyle düşünenler... Yani bu denetim eksikliğinden ötürü çifte standartlar oluyor. Bölge bölge, statü statü , yaptıracak kişinin

yani savcı şimdi kendine bir villa yaptırsa iki kat izin olan yere. “fourlex” bir villa yapsa kimse ona bir şey diyemez ne yazık ki ülkenin gerçekleri bunlar... Büyük şehre göre Trabzon’da eleman bulma sıkıntısı var. Asla elemanın gözü burada olmuyor sürekli dışarda oluyor. Öyle bir problem var Trabzon’da. Burada bizim yanımızda staj yapıp bizi tanıyıp yine de torpillerle Ankara’da İstanbul’da staj ayarlayan çocuklar gördüm...

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

M.B: İşini çözmek, metrekare çok önemli yani santimlere varana kadar metrekareyi önemsiyorlar. Yani bu grubu ikiye ayırabiliriz; yani müteahhitler ve diğer müşteriler. Müteahhitler için konuşayım santimetrekareler önemli işte. Böyle makyajla binayı güzel gösterelim modundalar. Başka bir bizim öyle aldığımız mimarlık eğitimini onlarda göremiyoruz. Farklılığa kapalılar yeni oluşumlara kapalılar. Diğer müşteriye gelince parası dahilinde daha iyi iş yapmak isteyen ne bileyim dergiden falan bir şeyler görüp işte böyle olsun diyorlar genelde karılarını çok dinliyorlar eşleri beğendimi çok ses çıkarmıyorlar. Genel olarak gördüğüm bu. Fena değil ama yani yeni bir şeyler yaptırmak istiyor adam villa yaptırmak istiyor onu hissediyorsun. Ama müteahhitler kendini çok geliştirmediler... Bir de insanlar binanın estetiğinden çok manzaraya bakıyor çünkü manzaraya hâkim bir yerdeyiz yani İzmir’de denizden 300-500 metre içeriye gir artık manzara diye bir şey göremezsin. Manzarası olan yerde evlerin estetiği çokta önemli olmuyor. Ama manzarası olmayan yerde adam bir şekilde girişte evin güzelliği ile farklılığı ile bir takım yeni malzemelerin kullanımıyla müşteriyi tavlama çalışıyor. Ama manzarası olan nasıl olsa diyor ki bu manzarayı gören bu evde oturur. Dış görünüşe bakmıyor insanlar çok. Bilhassa Trabzon’da ev ne kadar kötü olursa olsun o manzara güzelse fiyat çok yükseliyor. İnsanlara da bakıyorum evin dış dizaynından iç planından çok ilk önce manzarası var mı ona bakıyorlar. Manzara varsa zorluyor o evi almak için çok denk geldim.

B.K.: Türkiye’deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

M.B: Trabzon tam ortada bence olması gereken yerde, Trabzon nüfusu ne kadarsa, Türkiye de kaçınıcı şehirse bence yeri de orası. Kendinden küçük şehirlerden ötede, kendinden büyük şehirlerden geride.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

M.B: Ortak... Genel değerlendirme yaparsam ortak... Yani burada %70’i aynı stil, kafa aynı beklenti aynı amaç aynı, ne kadar paraysa ne kadar estetikse o kadar yani oda aynı oda aynı. Yani %70 para düşünüyorsa %20 estetik düşünüyorsa, %10 ne bileyim

yenilik düşünüyorsa, diğer büroda aynı, diğer büroda aynı yani. Genelleme yaparsak ortak bir dil var. Trabzon'da %11 top kısım yani mimarlık yapmak isteyen bir kısım vardır. % belki 10 -15 işte tamamen tekniker gibi çalışan kısım vardır. Kalanda işte Trabzon'u imar eden kesim. Orası da ortak dil dediğimiz yer.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

M.B: Elbette etkiliyor. Şimdi Erzurum'da belki 10 tane büro var bizden daha kalabalık yılların büyük şehri, KTÜ'den çok daha fazla ofis var. Nüfusa bakarsan Rize nüfus olarak bizim 3-4'te birimiz, ama mimari ofis olarak belki 10'da 1 ,20'de 1 sayılır. Yani burada çok daha fazla mimar var. Tabi burada iyi örnekler arada daha çok kaynıyor. Yani biz iyi bir şey yapıyorsak veya başkası bir yerlerde iyi bir şeyler yapıyorsa ona ulaşması insanların daha zordur. Çünkü daha fazla büro olunca. Ama atıyorum minimize edelim Trabzon'daki büroların %20 'si iyiye, vatandaşın o 20'sine gitmesi daha zordur. Niye, o 100 tane bürodan 80 inine düşebilir tanıdık vasıtası ile vesaire ama 5 büro olsa %20 si ne eder 1 o bir kişiye daha rahat ulaşır. Sayı az olsa kaliteli iş yapan eleman sayısını arttırılabilir daha rahat ulaşılabilir diye düşünüyorum...

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

M.B: Eleman dedim, sözleşme burada yapamıyorsun. Müşteriler çok güvensiz mi diyim çünkü burada herkes eş dost akraba ile geliyor. Genel olarak konuşuyorum kimse işte şurada çizdiğiniz binayı çok beğendim diye gelmiyor. Bir şekilde birinin önerisi ile geliyorlar. O birine ayıp olmasın diye sözleşme bile öneremiyorsun. Ama büyük şehirde birinin önerisi ile bile gelse kimse kimseye güvenmediği için oturup sözleşmeni adam gibi yapıyorsun. Sözleşme yapılamayınca işin başından sonuna "Acaba paramı nasıl alacam?" işte çizdiğimizizi beğenmedi "Alıp çizimleri kaçıp başkasına yaptırır mı?". Bu korkuları yaşıyoruz. Büyük şehirde olmayıp burada olan korkular. Yani büyük şehirde herkesle sözleşme yaparsın ki, kimse de ya işte "Sen bana ne demek istedin? Sen bana güvenmiyorsun" demez. Burada birtakım belediyede az çalışanı olduğu için bir şekilde daha kısa zamanda hepsiyle aran daha iyi olabiliyor. Burası yerel bir yer, bir şekilde hemen herkes Trabzonlu projeyi getirende çalışanda Trabzonlu yabancılık çekmiyor ama bir şekilde düşün ki sadece şunla değişir olay belediyedeki bütün çalışanları yollasalar. Türkiye'nin çeşitli yerlerine mimarlar koysalar vesaire bu her kurum için geçerli onu koydukları an da otomatikman ortama çok daha resmiyet girer... Eee küçük bir yerdir

adam paranı çarpar sana yamuk yapar korkar kötü reklamı olmasından ama İstanbul'da göremezsın.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

M.B: Anlaşıyorum, anlaşıyorum ben de Trabzonluyum anlaşıyorum. İşte isteyebilir köy evinde büyük mutfak olsun kadınlar orda oturur diyor. İşte orda ne biliyim, mesela o mutfaktan odaya servis penceresi açılıyor, aman böyle saçma şey mi olur deniyor. Ama ben mimar olarak şu kadarının yapıyorum, kendi doğru bildiğimi adama yaptırtmak için oturur çizerim. Ama o kabul etmezse de yırtar atarım. Bazısı bunu yapmıyosan sana iş yapmıyorum der. Bazısı direkt adamın dediğini çizer, ben aradayım.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

M.B: İlk biri gelmişti bize, tapu getirdi. İki tane anlatayım, Köy evini çizdirecekti. Dedi işte böyle böyle ruhsat almam lazım, ev çizilecek falan, iyi abi tapunu falan ver, baktık isteklerini aldık. Dedik ki bunu işte atıyorum 500 liraya yaparız dedik. Ne dedi, siz dedi para mı alıyorsunuz bundan dedi. Dedim abi ofise bak dedim burada bir şey satıyor muyuz biz, biz nasıl geçiniyoruz eve nasıl ekmek getiriyoruz dedim. Ben anlamadım dedi ben bilmiyordum böyle olduğunu ya falan dedi. Biri de bir yerden tapu bulmuş, ben zannediyordum onun yeri müteahhitlik yapacağım işte 10 katlı ev yapacam falan filan bir avam proje çizdik, işte onu beğendi falan işte ordan uygulama çiziyoruz. Fiyat falan anlaştık tam uygulama filan çizerken getirdi başka bir tapu, ya işte orayı beğenmedim dedi şunu şey yapalım. Dedim abi bu yer senin değil mi dedim. Yoo. Bakıyorum güzel olursa anlaşıyorum satın alacağım. Dedim lütfen çık dışarı. Mesleğimizin ilk yıllarında tabi daha çok maruz kalıyoruz. Şuan o konuma beni kolay kolay kimse getiremez.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

M.B: Köy evi çizdirmek çok istiyor. Herkes köy evci. Bilhassa Trabzon'da herkesin köyü var ya yaptıracak yaptırmayacak çok önemli değil. Sen çiz. Kurtulamıyorsun, para istesen ne istiyen?.. Bizim köydeki evi bile ben çizmedim. Babam, kendi yaptı, babama bile çizmedim. Çünkü bir fark istemesi lazım adamın, yoksa ben o işi yapmıyorum. Problem yok ama çok fazla iletişime girmiyorum yani, birkaç arkadaşım var. Ben öyle pek mimarlarla takılmayı sevmiyorum.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

M.B: Memnunum yaa.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

M.B: Patronuz yani ama şimdi çalışanlarımıza sorsan patron gibi değil der herkes. Ama kendimi patron olarak görüyorum.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

M.B: E, tabi ki oldu çok oldu. E, benim dinlediğim müzikten giyim kuşama kadar her şey tabi.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

M.B: E tabi onlara öyle bir şey hissettiremediğim için öyle bir şey göremediler benden. Mesleğimiz belli yani neyin havasını atıcam, yani Türkiye’de bu.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

M.B: Ya iyi olurdu ama yok öyle bi şey.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

M.B: Olmasa olur.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

M.B: Proje.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

M.B: Zaten bağımsız değil mi? Tam bağımlı olmamalı öyle diyim, ama bağımsız düşünemezsin. Yani basit bir şey genelde peyzajcılarda bunu görebilirsin. Yaptıkları peyzajlar Japon stili anlatabiliyor muyum? Bu tabî ki Trabzon’da ne kadar halk sevse de eğreti duruyor. Bil hassa onu bizim vadide görebiliriz. Orası belki de Trabzon’un en eski yerleşimi en eski olayların geçtiği yerde, Trabzon’daki bir takım kalıntıları oraya koyacaklarına ne bileyim kamelyasından şeyine git tokyoya monte edebilirsin eğreti

durmaz. Böyle olmamalı tabii ama bu şu demek değil tamamen işte şu an ki şu an mesela kubbeli camiler revaçta yani mimar Sinan taklitleri. buna da göz yummamamız lazım. Devlet yani bunu seviyor diye bil hassa devlet yapılarını o hale getirmek mesela adalet sarayları yani çok çirkinler hepsi bir birine benziyor. İşte hepsi Selçuklunun bir stili gibi. Yani şey olması hoş bir stil onlara bulunması güzel, dışarıdan bakan biri evet bu adalet sarayı diyor öyle bir şeyin geliştirilmesi hoş ama o kadar sıkıcı hale geldik o her yerde aynı.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

M.B: Kesinlikle değişir yani... Bütün okulları ele alsan Türkiye’de değiştirsen, Avrupai bir standarda kavuştursan sadece malzeme teknoloji olarak değil görsel olarak da o çocuklarda yarın öbür gün doktor olacak mühendis olacak herhangi bir şey olacak kendine ev yaptıracak o evin estetiğini düşünecek müteahhit olacak estetik düşünür. O evin estetiği olunca diğeri ondan görecektir o da estetiği düşünecek, o bilinçle yetişirse her şey düzelecek. Okullardan başlatılarak yapılabilirse gelecek nesillere faydası olur. Ama şu saatten sonra iş işten geçmiş insanların iyi yerlere koyarsan koy onlara hiç bir şeyin fark edeceğini zannetmiyorum. Yani o estetik algı belli bir yerden sonra değişmiyor.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

M.B: Bence bağımsız ya çok. Çok böyle bağımlı olduğunu düşünmüyorum.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

M.B: Mühendislik.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

M.B: Yok.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

M.B: Yok. Eskiden belki. Eskiden belli mimarlık her fakültede solcu grubu falan ne biliyim işte klasik müzik dinler, şimdi her şey karışmış. Hocalara bakıyorum, hocalarda da ciddi bir değişim var. Benim okuduğumla şimdiki arasında ciddi bir fark var. Ortaya konulan ürünler ortak.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

M.B: Yani bunlar ekonomik devalüasyonlar tabii ki değiştirmiştir çünkü para olmadığı an olay biter. Ama tabii kopukluk oluyor arada. Yani uzun süreli bir ekonomik buhran yaşayan devlette bir nesil bir şekilde orda gitti. Yani benim dedem, ben, babama kadar bir nesilden bahsedebiliriz. Yani cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarında değil belki işte Özal'ın işte biraz dışarıyla entegreli işte dışarıdan zenginleşme hareketine kadar oradaki nesil sadece karnını doyurmakla ilgilendi. Asla ve asla saçağımın da altına şunu kaplayayım demedi. E dolayısıyla onlardan büyüyen oğlu gördü öyle yaptı. Ufak ufak işte zenginleştikçe güzel örnekler arttıkça öyle düzelecek yoksa düzelmez çok zor. Televizyonun her yere girmesi de tabii biraz şeyleri göstermiştir illa ki bir sıçrama olmuştur yani.

B.K: Sizce Türkiye'de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

M.B: Müşterinin ekonomisi. Yönetmelikler çok ağır gibime geliyor. Yani özel bir bina yapmak isteyen bir adamı sınırlayan çok şey var. Yangın yönetmeliğinden tutun sığınak yönetmeliği ıvır zıvır çekme mesafeleri yani. Farklı bir şeyleri yapmanın önü biraz tıkalı.

B.K: Bitti, bu kadar. Çok teşekkür ederim.

M.B: Faydalı olabildiysek ne mutlu bize.

- Değerlendirme

Mimar aktör, mesleğini tıp mesleğiyle kıyaslamaktadır. Mesleğe dair ön bilgisi mimarlık bölümü okumasının kolay olduğudur. Mimarlık kariyerine dair hedefi para kazanmaktır. Mesleği tercih sebebi de bu bakış açısıyla ortaya çıkmıştır. Aktörün anlattıklarına göre, mimarlık eğitimi mimarlık pratiğinden soyutlanmış durumdadır. Kent o kadar yerele aittir ki burda etnik hiçbir farklılığın görülmesi mümkün değildir. Fakat üniversite bu çeşitliliğin görülmesini sağlamıştır. Üniversiteden kazandığı tek şey mesleği yapabilme yetisidir. Mesleğe dair yeteneği matematik ve geometri üzerinden değerlendirmektedir. Yani mimarlık mesleğini okuyacak bireylerin matematik ve geometri bilgilerinin yeterli olması gerektiğini düşünmektedir. Aktör müşteriye müteahhit ve diğerleri olarak ayırmaktadır. Müteahhitin yapılan işte önceliğinin para olduğunu, diğer kesimin ise biraz daha estetik düşünceye önem verdiğini düşünmektedir. Kentteki mimari anlayışın bunu talep eden üzerinden ortaklaştığını, yani herkesin ortak bir talebi olduğunu belirtmektedir. Kentte bir mimarlık okulu olmasının mimarlık yapmayı olumsuz

etkilediğini çünkü şehirde çok fazla mimar olduğunu ve iş yapma potansiyelinin düştüğünü belirtmektedir. Periferide çalışmanın zorluğunu; herkesin birbirini tanıyor olması ve bundan dolayı taraflar arasında sözleşme yapılamaması, avantajını ise prosedürlerin tanidik olma nedeniyle kolay halledilmesi şeklinde belirtmektedir. Müşteriyle aynı dilin konuşulabilmesi için mimarlığın bir uzlaşma zeminine oturtulması gerektiğine inanmaktadır. Aktöre göre mesleğe dair bir tanım ve saygı mevcut değildir. Mimar mesleğini kişiselleştirmiştir (giyim, müzik vs.). Mimar, mimarlığın bir statü karşılığının olduğunu düşünmemekte mimar olduğunu toplumda dile getirmemektedir. Aktör, mimarlığın iktidar tarafından bir araç olarak kullanıldığını alt metin olarak belirtmektedir. Mekânın insanları değiştirebileceğini başka bir deyişle mimarın toplumu düzenleyeceğini düşünmektedir. Türk mimarlığı evrimini ekonomik değişimler ile ilişkilendirmekte ve kısıtlayıcı yönetmeliklerin mimarlığın karşılaştığı en büyük problem olduğunu belirtmektedir.

2.2.18. Esmahan KELKİTLİ

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

E.K: 17.01.84 Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

E.K: 2006 Osmangazi Üniversitesi Eskişehir.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

E.K: Bilmiyorum çok seviyordum herhalde. Benim dönemimde o kadar revaçta olan bir meslek değildi. Ama puanlarıma göre mesela tıptı ama çok düşük bir puan aldım. Çok enteresandır. Ama iyi olmuş diyorum. Bütün tercihlerim mimarlıktı. Mimarlığı bilmiyordum da aslında. Neyi yaptığını da bilmiyordum. Sadece tasarım yeteneğimin olduğunu düşünüyordum hep. Yaratıcılığım vardı. Bir şeyler elde çıkartmayı seviyordum. Kendi kendime yaptığım şeyler vardı. O yüzden bu mesleğin bana uygun olabileceğini

düşündüm. İyi ki de tercih etmişim çünkü herhalde başka bir şey yapamazdım. Öyle düşünüyorum. Çok seviyorum çünkü.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizde etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

E.K: Yoktu, hiç desteklemediler. Hatta üniversite döneminde üzerimde çok büyük bir baskı vardı. İşsiz kalacak boş kalacak. Bu kadar başarılı öğrenciydi ne gereği vardı bir sene daha dursaydı diye. Ama okul bittikten sonra ailemin devlete gir baskısıyla karşılaştım. Çok iyi yerlerden bağlantılarım vardı. Ama direttim, hiç pişman değilim. Çok zorluk çekiyorum hala daha çekiyorum. Ama özgürüm. Bu çok önemli bir şey. Özgürlüğüm bende. İstedğim zaman çalışıyorum. Ve hayatım benim çalışmak zaten. Gece gündüz çalışıyorum ama çalışıyor gibi de değilim. Bu çok önemli. Özgürüm en azından kimseye bağlı değilim. Çünkü bence mimarlık özgürlük işidir. Mimarı kısıtlayamazsın, kalıbın içine sokamazsın. Soktuğun zaman zaten işini yapamaz.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

E.K: İdol olarak değil ama, yarışmacı bir mimar olmak istiyordum. O hayalimdi. Özeniyordum tabi. Başarı hikayelerini çok okumuşumdur. Kısa sürede, çok düzgün kararlarla ya da bağlantılarla bir anda tam zirve noktasına gelmiş mimarlara sempati var. Özellikle ad vermeyeceğim. Önceden tabi çok yarışmacı bir mimar olmak istiyordum. Küçük bir ödülüm vardı mansiyon ödülüm. O gün sahneye çıktığımda işte ünlü mimarlardan ödülü alıyorsun. O anda onlar gibi olmak istediğimi fark ettim. Evet benim yerim burası dedim. Ama biraz erken çalışmaya başladım. Okul biter bitmez, ikinci haftada çalışmaya başladım. Dolayısıyla çok fazla bu şeyin içine dahil olamadım, direk piyasaya dahil oldum. Başlangıcım belki de çok iyi değildi. Denemelerim oldu ama çok da sonuç vermedi. Çünkü hem iş hem yarışma olmuyor.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

E.K: Yaptığım işi beğeniyorum. Ama tahmini hedefime ulaştığımı düşünmüyorum. Çünkü bu sadece sizin çabanızla olmuyor. Etrafınızdakilerin algısıyla sizin yaptığınız şeyin örtüşmesi gerekiyor. Ama bunu şu şekilde kendimce biçtim. Trabzon'da yaşıyorum. Trabzon'da kitlelere ulaşmak... Bir anda kendi fikirlerimi onlara doğrultmam. Ama azar azar değişikliklerle bunun başarılabilirliğini düşündüm. Bunu şöyle yaptım mesela bir müşterim vardı. Zihniyetleri tamamıyla kapalıydı. Yeniliğe kapalıydı çok zor bir

müşteriydi. Ama bir risk aldım. Benim projeye yön verirsem onların cirolarını arttırabileceğimi söyledim. Ben arttırmazsam paranızı geri iade edeceğim dedim. Bir iki hafta ikna ile uğraştım diyebilirim. Bu biraz mücadele gerektiriyor. Ardından ikna ettim onları. Sonra benden küçük bir istekte bulundular. En azından bizim düşüncemizi yansıtan şu olsun dediler. Aradan 1 yıl geçti beni aradılar ve ‘esma hanım o bizim istediğimiz yeri de sizin istediğiniz gibi yapalım’ dediler. Bu benim için çok büyük bir şey ve şu cümleyi kullandılar ‘artık anladık ki bu iş mimarsız olmuyor’. En kapalı zihniyeti bile bir mimar bu seviyeye getirebiliyorsa bence bu bizim savaşımız. Belki her zaman mücadele edemiyoruz belki pes ediyoruz ama... İstedğim yerdeyim şu anda diyemem. Bunun savaşını veriyorum sadece. Yaptığım bir işte belki yüzde yüzlük değil ama yüzde otuzluk kısmı var. Ama yüzde yüzlük kısmı yok.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

E.K: Kenan Güvenç. Çok sınırları olan bir hoca değildi. Farklı anlatırdı dersi. Dersin başlangıç ve sonucunu hatırlamazdım ve ders bitiminde çıktığım zaman kafamda milyonlarca soru olurdu. Bence en güzel ders oydu. Sonucu olan bir dersi zaten mimarlık fakültesinde ne yapacaksın? Noktası olmayan bir ders şekli vardı. Çok da takdir ederim. Ama bazı hocaların yeteri kadar değer görmediğini düşünüyorum, bence o hoca da onlardan biriydi. Gerçi çok da takan biri değil ama... Kenan Güvenç’i kesinlikle.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

E.K: Vardı tabi ki. Mesela malzeme olarak maket anlamında yeterli bir şeyimiz yoktu. Mesela yurtdışındaki okullarda böyle bir atölye var. Gidiyorsunuz malzemenizi seçiyorsunuz, yapıyorsunuz. Şimdiki ise parana göre malzeme alıyorsun öğrencilikte. Paran varsa malzeme alabilirsin, en kalitelisini alabilirsin, en iyi maketi de yapabilirsin. Ama öbür türlü sıkıntı çünkü bizim bölüm biraz masraflı bir bölümdü. Mesela sizde çok maket yapılmıyor ama benim dönemimde biz her gün maket yapardık. Her gün başka bir proje için maket yapardık ve çok zor maketlerdi. Yapıştırıcı kullanmadan maket isterlerdi bizden. O yüzden çok zordu. Sürekli farklı malzeme arayışlarına girerdik. Benim dönemimde en zorladığımız şey herhalde malzeme ve onun teminiydi... İkinci sorun da mesela ‘çıktı’. Şimdi de o sorun bence hala var. Kuyruk oluyor insanlar, sıkıntı yani.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

E.K: Farklıydı. Şu anda bildiğim kadarıyla çok kötü durumu ama. Yani benim dönemimde farklıydı. Biz okulda yatıp kalkardık. Şu anda mimarlık fakültesinde öyle bir durum var mı bilmiyorum ama.

B.K.: Üniversiteden en çok kazandıladığınız şey nedir?

E.K: Maket yapmak. Çünkü ben eskiz yapamıyordum dolayısıyla tasarımlarımı maket üzerinde deniyordum. Maket yapmak gerçekten çok güzel bir şey, çok önemli bir şey. Şimdi 3 boyut yapıyorum. Çünkü maket yapmaya zamanım yok. Ama elimde onu hissedebilmek... Yani bakıyorsun, bakış açılarını algılıyorsun, zemini her şeyi algılıyorsun. En güzel şey oydu, en iyi edindiğim şey oydu herhalde.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

E.K: Hayır, tabi ki olmadı. Çünkü bence mimarlık eğitimi 4 yıl olamaz. En az 6 yıl olması gerekiyor. Ben sadece olayın felsefesini aldım okulda. Ama bundan çok memnunum. Okulu bitirdiğimde bir merdiven bile çizemiyordum, çatı da çizemiyordum, hiçbir şey bilmiyordum. İş hayatına başladığım zaman sadece tasarım yapıyordum. Benim şansım tasarımı beğenen ve önemseyen bir mimarla başta çalışmaktı. Onun için tasarım yönümü geliştirebildim. Ardından Ankara'ya gittiğimde teknik olarak hiçbir şey bilmediğimi fark ettim mesela. Ama çok iyi bir ofiste başladım. Orda çalışan stajyerden bile kötü çizim yapıyordum. Çok çalıştım, sabahlara kadar öğrenmeye çalıştım. O yüzden stajyerden bile kötü çizerken 1 yıl sonraki ofisimde ofis şefi oldum. Çizim yapmıyor ve ordakileri kontrol ediyor konumuna geldim. Bu çok önemli. Ama şöyle bir şey var. Okulda zaten yüzde yüz eğitimi alamazsınız. Benim şu an okulu bitiren mimarlarda tek rahatsız olduğum kesinlikle mimarlık felsefesinin olmaması. Bence bir mimara eğitimde bunun verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben hocalarıma çok kızardım. Bana hiçbir şey öğretmediler. Çünkü çizim yapamıyordum. İyi ki de öğretmemişler, iyi ki de o zamanı bana başka şeyler öğreterek geçirmişler. Şu anda ben buna şükrediyorum. Çünkü olayın felsefesi kalıcı oluyor. Piyasada zaten çizim yapmayı öğreniyorsunuz. Bir tekniker bile okuldan çıktıktan sonra 1 yıl yanınızda dursa çok iyi çizim yapmaya başlıyor. Okuldaki hocaların da uygulama görmedikleri için teknik olarak çok bilgili olmadıklarını düşünüyorum. Uygulama göremeyen biri ne verebilir? Uygulama başka bir şey bu işin piyasası başka bir şey. Bu yüzden okuldaki eğitimler yeterli değil. 4 yıl olmamalı. Hatta staj olayı yurtdışındaki gibi 2 yıl zorunlu olmalı. O yüzden çok yeterli görmüyorum.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

E.K: Bence gerekli değil. Olursa avantajı olur ama gerekli değil. Ama isteğin olması lazım, sevmek lazım. Ben mesela çok yetenekli biri olduğumu düşünmüyorum. Ben okul döneminde fark ettim kendi yeteneklerimi biraz. Çünkü bu çok bilinçli olarak tercih ettiğim bir bölüm değildi. İstiyordum ama baktığım zaman yaratıcılığımı kullanabileceğim bölümler arasında bana mühendislik olarak en mantıklı gelen o geliyordu.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

E.K: Düşürüyor tabi ki. Kolay ulaşılması, bütün mesleklerde kesinlikle kaliteyi düşürüyor. Hukuk okuyan öğrencileri de görüyorum. Vasat altında... Nasıl oluyor diyorum mesela. Mimarlığı geçtim. Bunun sebepleri çok açık. Özel üniversiteler bir kere baraj altındaki öğrenciyi alıyor. Bu bir sınırlandırma değil tabi ki. Yetenek sınavı da olsun, yetenekleri olduğuna da hiç inanmıyorum. Tamamıyla her şey ticarete döndü. Eğitim de ticarete döndü.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

E.K: Eski firmamı referans alırsam, 3-3,5 yıl oldu. 4 yıldır.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

E.K: Çalıştım tabi ki. 2 yıl Trabzon'da bir mimarlık ofisinde çalıştım. Sonra Ankara'da bir yıl bir firmada çalıştım. Sonrasında 2 yıl başka bir firmada çalıştım. Sonra da buraya geldim.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

E.K: Çok zor değil aslında. Nüfus cüzdanı ve bazı evraklar...

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

E.K: Proje hazırlanıyor, tabi o aşama biraz uzun sürüyor. Önemli olarak müşteriye kabul ettirme süreci uzun sürüyor. Ondan sonrası daha rahat ilerliyor. Sadece belediyelerin işleyiş süreleriyle ilgili biraz sorun yaşanıyor. Bazen başkasına verilen imtiyazların sana

verilmediğini görüyorsun. Bu rahatsız edici olabiliyor. Ama benim genelde belediyeyle çok işim olmuyor. Ben daha çok kurumlara çalışıyorum. O yüzden biraz daha rahatım.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

E.K: Sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

E.K: Şu anda bir tam zamanlı bir de yarı zamanlı 2 diyebiliriz.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

E.K: Şimdi proje olarak çalışıyorum, kurumlara çalışıyorum, özel sektöre çalışıyorum bir de dekorasyon yapıyoruz. Dekorasyon uygulamaları da yaptırıyorum. Onda atölyemiz var, atölyede hem imalat yapıyoruz. Artık var yani.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

E.K: Belirli bir yıl özel sektörde çalıştıktan sonra artık bunu istiyor insan zaten. Her mimar ister diye düşünüyorum. Artık kendi yaptığın tasarımlarla ön plana çıkmak istiyorsun. Ya da yaptığın tasarımların başkasının adı altında kullanılmasından rahatsızlık duymaya başlıyorsun. Ve özel sektörün şu anda çalışan kesimi çok fazla tatmin etmemesi. Bu maddi olarak değil aslında. Bir süre sonra maddiyat da işin içine giriyor ama artık kendi eserlerinin altında kendi imzan olmasını istiyorsun. Bu bence en büyük neden.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

E.K: Çok avantajı yok esasında. Çünkü mimarlığa verilen değer belli. İnsanlara bir ürün satmadığımız için Trabzon'da genelde insanların bakış açıları, ellerinde elle tutulur bir ürün görmedikleri sürece o ürüne değer vermiyorlar. Yaptığımız işi bir kağıt parçası olarak görüyorlar. Ona değer veren insanlara ulaşmak biraz daha zor. Ulaştığımız zaman tabi ki onun karşılığını görüyorsunuz. Ama şöyle bakmak gerekiyor, Trabzon için söylüyorum bunu, on tane müşteri varsa bunlardan biri değer verenler kısmında olsa bu bile bizim için bir ödül gibi oluyor. Çünkü en azından on tane yaptığımız işten birinin değer verildiğini görmek insanı tatmin ediyor. Ama bir süre sonra da moral bozukluğuna sebep olabiliyor. Bir, bu dezavantajları var. İki, ödemelerle ilgili sıkıntılar var... Özel sektör bu anlamda biraz daha sıkıntılı. İşçilik anlamında sıkıntılar var. Evet eleman konusunda kalifiye eleman yok. Her işe siz bakmak zorunda kalıyorsunuz. İstanbul'da

Ankara’da elinizin altında bir sürü eleman var, tekniker var. Burada böyle bir sıkıntı var. Yetiştiriyorsunuz, yetiştirdiğiniz kişiler büyük şehirleri tercih ediyorlar. Onun için her şey size bakıyor. Çizim, uygulama vesaire. Bir alternatifini oluşturamıyorsunuz. Aslında bir, işi döndürme açısından dezavantajları var Trabzon’da olmanın, bir de iş yapma ve ayrıca müşteri kitlesi olarak dezavantajları var. Bu şekilde üçe bölebiliriz bence.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

E.K: Genellikle her şeyde olduğu gibi ucuz ama kaliteli olsun, ki bu dekorasyon ise daha ağırlıklı. Proje anlamında yine aynı ticari amaçlı bakılıyor. Ne kadar fazla metrekareler ne kadar fazla daireler... İşin kalitesi olarak bakılmıyor. Oysaki insanlar şunu gözetmiyor, önemli olan iyi bir projenin çıkarılması. Siz ne kadar isterseniz... Bir apartmanda yüz tane daire olsun bir de başka apartmanda elli tane daire olsun. Kaliteli elli daire yaptığımızda, insanlara o konforlu yaşam alanlarını sunduğunuzda o elli daire zaten yüz daireyi karşılayacaktır. Ama bunu müteahhite de anlatmak zor. Çünkü yerleşmiş bir bilinç var. Bir kısır döngü var aslında onu aşamıyoruz. O beyinleri açamıyoruz. Açamadığımız sürece o kısır döngünün içine bir süre sonra kendimiz de giriyoruz. O yüzden çok kötü. Bence Trabzon’un bir süre daha böyle devam edecek. Değişebileceğini düşünmüyorum. Tabi para el değiştirdi o da çok büyük bir faktör. Kesimler değişti. O yüzden daha da zorlaştı işimiz. İlk geldiğim yıllarda bu kadar karamsar bakmıyordum ama şu anda çok karamsar bakıyorum. Çünkü ilk geldiğim yıllarda Trabzon’da yenilikler yapabileceğimi düşündüm. Kesimlere çok kolay ulaşabileceğimi düşündüm. Ulaştım, ama bunun bana bir getirisi olmadı. Çünkü insanlar tarafından sadece fikir anlamında kullanıldık. Ama yine şöyle bir durumla karşı karşıya kalıyorum. Belirli bir süre geçtikten sonra müşteri bana şunu söyleyebiliyor. “Esmâ hanım şu şu mimar bana şu fiyatı verdi.” dediği zaman ki o fiyat eğer bizim asgari fiyatların onda birine tekabül ediyorsa o noktada ben hiçbir şey diyemiyorum. Zaten o sürece kadar ben o paranın fazlasıyla hakkını vermiş oluyorum. Ben de yapmamayı tercih ediyorum. Bu kendimce aldığım bir önlem ama aslında bu bir önlem değil, kurtarıcı bir durum da değil. O yüzden çok boşa çalışıyoruz yani. Biraz karışık anlatmış olabilirim çünkü çok doluyum.

B.K.: Türkiye’deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

E.K: Kesinlikle bulmuyor. Bu değişimi aslında biz kendi içimizde yapmamız gerekiyor mimarlar olarak. Biz yapamıyoruz bunu halk ya da dışarıdaki müşteri kitlesi olarak değerlendirmiyorum. Bir kere büyük şehirlerde ekip çalışması denen bir şey var. Bir

arada çalışma var. Yani mimarlar bir araya gelerek proje çizebiliyorlar ya da elektrik mühendisi, statikçisi bir araya gelerek bir şeyler yapabiliyor. Burada ise egolar çok ön planda. Çünkü insanlar daha fazla mücadele ediyor belki de kazanmak adına. Dolayısıyla bir arada olamıyoruz. Bir arada olduğumuz noktalarda egolarımız çok fazla ön plana çıkıyor. Ekip çalışması yapamıyoruz. Sorunumuz bence tamamıyla bu. Yurtdışında önemli mimarlar bile yeri geldiğinde bir araya gelip çok büyük projelerde çalışabiliyorlar. Ben mesela Ankara’da çalıştığım ofiste yurtdışı ortaklı çalışıyorduk 3-4 firma bir araya gelerek. Biz proje kısmına bakıyorduk, ama bizi denetleyen kişiler (atıyorum ya İtalyanlar ya Amerikalılar oluyordu) o projeyi kim ile çalışıyorsak onlar oluyordu. Hiçbir zaman niye bizi denetliyorlar durumu olmuyordu. Bunun olmaması lazım. Çünkü herkesin bir projeye katkı sağlayacağı nokta farklı olduğu için biri tasarımda iyidir, biri teknikte iyidir, biri başka bir şeyde iyidir. Ama biz bunu kabul etmiyoruz. Çünkü bizde biraz ukalalık var, Trabzon’un kültüründe bir ukalalık var. Her şeyi biliyoruz. Mimarı da biliyor, inşaat mühendisi de biliyor, ustası da biliyor olanı da biliyor olmayanı da biliyor. Bence temel neden o. Paylaşımçı değiliz yani.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

E.K: Ortak bir dili var şöyle var müteahhit dili var. Yani 3 oda bir salondan ebeveyn banyolarına “level” atladık, bir ara Fransız balkonlara “level” atladık. Şimdi de yemek bölümü var artık. Ancak bundan ibaret, konut için söylüyorum. Konut dışında da yapılan pek bir şey yok Trabzon’daki mimarların. Otelleri zaten İstanbul, Ankara’ya veriyorlar. Bize de düzeltmek kalıyor. Ama bence bir ortak dilleri yok yani müteahhit dili diyebiliriz.

B.K.: K.T.Ü’ de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

E.K: Tabi ki etkili olmuştur. Ben eğitimin her aşamasının etkili olduğunu düşünüyorum. Ama yeterli mi? Değil bence... Ama tabi mimarlık fakültesinin olması. Şu anda üniversiteden çıkan öğrencilerin tek dertleri devlet dairesine girmek. Bilmiyorum... Bir sorun olmalı herhalde değil mi? Ya eğitimden kaynaklanan bir sorun ya da tamamıyla olayın felsefesini öğrenciye verememekle alakalı bir sorun olduğunu düşünüyorum. Çünkü çıkan bir öğrencinin bu kentle ilgili yapmak istediği düşünceler de yok. Bir hedef de yok. İstek de yok. Aslında istek yok, sorun orda. Ama bu isteği verecek olan eğitim de yok. Eğitim olmadığı sürece de ne kadar faydası olmuştur? Hiç yoktur diyemem muhakkak olmuştur. Üniversitenin olduğu ortamda bir etkileşimin olmaması imkansız zaten. Ama belki de örgütlenememe durumuyla alakalıdır ya da yeterince yarışmalar düzenlenebilir,

etkinlikler yapılabilir kentle alakalı. Bir ara o hareketlilik vardı ama bunların hepsi artık siyasi amaçlı yapıldığı için bunun da çok etkinliği olduğunu düşünmüyorum.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

E.K: Çok dezavantajı var. Avantajlarını belki şöyle izah edebilirim. Önce dezavantajlarından başlayalım. Sonuç itibariyle merkeze uzaksınız, yani artık internet çağında yaşıyoruz önemli değil gibi görünüyor. Ama mesela farklı bir malzeme fuarda gördünüz, bunun size ulaşması bile diğer şeylere nazaran zor. En azından daha yüksek fiyatlara alıyorsunuz bir uygulama yapılacağı zaman. Ve müşteriyi ikna etmemiz gerekiyor. Müşteri ikna olmadığı sürece siz o yeni ürünleri kullanamıyorsunuz. O yüzden yine elin altında olan şeylere gidiyor. Elin altında olma durumu da Trabzon'da olduğu için hep standardın çok altında. Ama biraz da sanayileşememenin verdiği sıkıntıyla alakalı. Büyük şehirden ziyade onu söyleyebilirim. Mesela Samsun öyle değil. Samsun bu konuda çok "level" atmış. Orada mimar arkadaşlarım var. Geçenlerde mesela bir fuar dolayısıyla bir aradaydık. Bunun çok konuşmasını yaptık. Baya farklılar. Bizim ortamdan çok uzaklar. İstanbul'da ya da Ankara'daki arkadaşlarımla hemen hemen aynı çalışıyorlar. Biz o kadar gerideyiz ki Samsun'a göre. Konuştuğumuz konuları bile, şikâyetlerimizi vesaire bunları aşmışlar artık. Artık bunları konuşmuyorlar. Bir ürünü kabul ettirmek için mücadele vermiyorlar ya da bir tasarımı. İnsanlar artık mimarlarla çalışıyor, müteahhitler de mimarlarla çalışıyor. Ama biz hala müteahhitlere mimarlarla çalışmalarını gerektiğini anlatma derdindeyiz. Hala bunu aşamadık. En azından iç mimarlar için söylüyorum daha ağırlıklı olarak. İç mimarlık seviyesine daha gelemedik. Tek tük işte birkaç tane restoran yapılıyor. İnsanlar, biz de farklı bir şey yapalım dedikleri noktada bir iç mimara gidiyorlar. Yoksa aynı şeyi yapacaklarsa, bir yenilenme yapacaklarsa çok da ihtiyaç duymuyorlar. Çünkü onu gereksiz görüyorlar.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

E.K: Müşteriye biraz psikiyatrist gibi davranmamız gerektiğini düşünüyorum ben. Çünkü sadece kendi egolarımızla hareket edersek bu iş olmaz. Ben bunu Ankara'da bir firmada çalışırken patronumdan öğrendim. Patronum bunun tam aksini yapıyordu ama. Müşterinin istekleri var. Mesela örnek veriyorum, ahşabı çok seviyorum diyor adam. Ahşabın dokusuna sıcaklığına bayılıyorum diyor. Patronum da ısrarla beton, beton görünümlü... Tamam, ben de çok severim beton hastasıyım diyebilirim. Bakıyorum, göz

kaçırıyor. Adam hayır diyemiyor, çünkü diyor ki mimardır herhalde bizden daha iyi biliyordur. Gidiyoruz malzeme seçmeye, seçimleri gösterdiğinde adam beğenmedim diyor kafa çeviriyor. Bu durumda ben araya giriyorum. Girmemem gerekiyor, ama giriyorum. Baktım ki yönelim bana doğru oldu. Hatta müşteri Esmâ Hanım psikolog olmalıydı dedi. Oysaki hiç alakam yok. Sadece adamın ne istediğini anlıyorum ve ona hak veriyorum. O gün anladım bu işin böyle yapılması gerektiğini. İlk yıllarımda ben de aynısını yapıyordum çünkü. Bir müşteri geldi. Ben klasik tasarımlardan hiç hoşlanmam. O dönemde hiç hoşlanmıyorum, nefret ediyorum hatta. Kadın bana sürekli klasik tasarımlar getiriyor. Ben sürekli modern tasarımları dayatmaya çalışıyorum, kadın beğenmiyor. İstersen dünyanın en güzel tasarımını yap burada yaşamak istemiyor. Bunu anlamalı bir mimar. Dolayısıyla ben şu anda kendi kültürüme baktığım zaman bu kültürü yok saymak istemiyorum. Ben hiçbir zaman tuvaleti tasarlarırken kible yönünü düşünmedim. Ama bazı müşteri geliyor. Sağda olsun solda olsun... Ben şimdi kalıyorum. Hemen o zihniyete o kültüre bürünmeye çalışıyorum. Bu kültürün dışında değilim yanlış anlaşılmasın ama, o psikolojiye sokmaya çalışıyorum kendimi. Bu gerçekten psikolojik bir olay. Ben bir mimar aynı zamanda psikolojiden anlamalı. Anladığınız noktada, isterseniz çok kötü bir mimarlık ürünü çıkartın tasarımı yapın hiç fark etmiyor. Çünkü insanların ne söyledikleri ne yaptıkları değil size ne hissettirdikleri önemlidir düşüncesini ben artık hayatımda benimsedim. Tavsiye ederim gerçekten çok önemli. Sana ne hissettirdiğim önemli. Evi şahane yapmış olabilirim. Senin istediğin gibi de yapmış olsam, eğer sana o an verdiğim bir mutsuzluksa o iş bitmiştir. Sen evi ya da yaşam alanını tasarlarırken aynı zamanda karşı tarafı da anlamalısın. Tamamıyla psikolojik bir tedavi bizimkisi.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

E.K: İstek yok da... Kendi mesleğim adına aşağılayıcı bir durumla karşılaştım. Bunlardan biri, benim bir restoranda çalışmam istenildi. Baya da Trabzon'un tanınmış iş adamlarından biri. Gittik yere baktık. Ölçüler alındı, çalışmaya başlandı. Ama insanlara artık önyargıyla hareket etmek zorunda kalıyoruz. Ölçmek adına önce detaylı bir çalışma vermemeyi tercih ediyorum. Çünkü öbür türlü alıp gidiliyor. Bunu önlemek adına eskizlerle yapılması gerekenler üzerine konuşma yolunu tercih ettim. Ama 3 boyut görmek istediğini söyledi. Normalde 3 boyut yapıyorum biliyorsun. Hatta sunumlarımı direk bununla başlatırım. Ama içimde öyle bir histi o gün. Ve bunun için normalde istemem ama nedense avans istedim. Bir önlemdi belki. 100 lira vermeyi teklif etti bana. 100 tl den

bahsediyorum. O benim için üzücü bir olaydı aslında. Ondan sonra tabii çalışmadım. Para için değil ama o tavır çok rahatsız ediciydi. Ne var ki dedi kağıt parçası dedi bir de bunu söylediği zaman. Bu daha ağırdı. O zaman bir iç mimarla ya da mimarla niye çalışıyorsunuz demek zorunda kaldım. Çünkü biz çok fazla önem veriyoruz yani emek harcıyoruz. Yapılan iş çok önemli bir iş yani. Büyük şehirlerde üründen çok mimarın emeğine saygı duyuyorlar. Ankara'da biliyorum çok küçük bir dağ evi projesi vardı. İstanbul'dan bir mimar gelmiş. Arkadaşım anlatıyor bunu. Proje o kadar küçük bir proje ki 100 milyarlık bir proje diyelim, mimara verilen para 150 milyar. Şimdi burada ki değer... Maddesel değerle tasarım değeri arasında ciddi bir şey var. Burada biz zaten dağ evlerini villaları bedavaya çiziyoruz. Çünkü bunun hiçbir önemi yok. Şu anda belki çok maddiyattan konuştum belki ama Trabzon'da gerçekten bu rahatsız edici bir durum oluyor. Bakış açılarını gösteriyor çünkü. Bunu aştığımız durumlar var. Çok değerli müşterilerim var mesela. Çok az bir kesim. Onların da tercihleri şu yönde oluyor. Bizim gibi birini zaten bulamazsın gibi. O zaman başka işleri de onlara hediye etmemiz gerekiyor. Bu çok önemli değil. Çünkü o samimiyet ve içtenlikten dolayı biz bunu yapmak zaten istiyoruz. Çünkü işini seviyorsun. Ben mesela sanat eseri diye bakıyorum yaptığımız her şeye. Yani yaptığın şeyi yapıyorsun, mutlu oluyorsun bir de mutlu olduğun için para alıyorsun. Aslında bizim para vermemiz gerekiyor. Çünkü yapıyorsun mutlu oluyorsun. Bu ayrı bir nokta. Kendi kendimizi tatmin ediyoruz ve eğleniyoruz bence. Ama tabii bunun başka bir boyutu var. Mecbur olan bir boyutu var. Emek boyutu var. Ama artık bunları aştık. Benim bu anlattıklarım ofisi ilk kurduğum yıllarda yaşadığım sorunlardı. Artık bu sorunları yaşamıyorum.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarımızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

E.K: İş ahlakları yok çoğunun. Yani şununla karşılaşabiliyorum, benim yaptığım bir iş için teklif verebiliyorlar. Anlaştığım, çalıştığım bir iş için... Üzerinde çalıştığım bir iş. Yani iş ahlakları olmadığını düşünüyorum. Siz bir rakam veriyorsunuz, o rakamı öğreniyor altındaki rakamı vermeye çalışıyor. Kesinlikle iş ahlakını bırak ahlaksızlık olarak değerlendiriyorum bunu. En büyük problem şu anda bu. Ve ikinci problem bir arada çalışamama durumu. Menfaatler çok ön planda. Herkes aslında ayakta durma derdinde. İyi projeymiş şuymuş buymuş kimsenin umurunda değil çevremdeki mimarları göz önünde bulundurursam. Herkes daha iyi araba alma daha iyi ev alma derdinde. Durum bu.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

E.K: Tabi ki.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

E.K: Ben işçi kalma taraftarı olan bir işçiyim. Çünkü patron olmak demek, hiçbir şey yapmamak demektir bence. Ben şu an hep çalışıyorum ve çalışacağım. Başka türlü olmaz, meslek böyle bir meslek çünkü. Biz mesleğimizin işçisiyiz. O yüzden patron olamayız, olmamalıyız.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

E.K: Tabi ki. Sosyolojik olarak etki etti. Çünkü tamamıyla insani ölçekte düşünmeye başladım, her şeyi ama. Biriyle konuşurken onun hayatıyla ilgili yorum yaparken ki halimi veya sıradan bir olay karşısında verdiğim tepkiyi bile etkiledi. Çünkü başka bir boyut bence. Çünkü sanatçı hassasiyetine artık bürünüyorsun. Onu sağlamak lazım. Ne kadar sağlıyoruz bilemem ama...

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

E.K: Genellikle iyi bir etki yaratıyor. Ve ben bundan çok memnunum, mutluyum.

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

E.K: Düşünüyorum tabi ki. Bence çok vizyonlu bir meslek. Havalı bir meslek.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

E.K: Bence yaşam tarzı.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

E.K: Her ikisi de. Ama o ikisinin bağdaşması gerekiyor. Yani tasarladığımız şey ile çıkarttığımız ürün birbiriyle tutarsızsa hiçbir anlamı yok. Ama bazen tutarsız da olabiliyor. Çünkü bazen hayal ettiğinizle yaptığınız şey uyuşmayabiliyor. Bunun bir sürü faktörü var. Kullandığımız malzeme, işçilik... Her şeyi var. Hep suçlusu siz değilsiniz tabi ki ama en

azından tasarlarırken daha özgür oluyoruz. Ben öyle düşünüyorum. Tasarladığımız şeylerin ürünle birebir örtüşmesi için biraz mücadele gerekli.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

E.K: Olabilir tabi ki de.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

E.K: Kesinlikle, zaten aksi düşünülemez. Öyle bir sorumluluğun içindeyiz çünkü biz yaşamı tasarlıyoruz. İnsanın ne yapacağını tasarlıyoruz. Kültürü tasarlıyoruz. Dolayısıyla aksi düşünülemez.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

E.K: Kesinlikle ayrıldığını düşünüyorum. Çünkü kendine ait bir ideolojisi var. Bir felsefesi var. Ayrılmak zorunda, ama bağlanmak da zorunda. O denge önemli. Zaten ayrıldığı için diğer meslek dallarıyla genelde bir çatışma halinde.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

E.K: Sosyal bilimler bence daha ağır basıyor gibi.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığını düşünüyor musunuz?

E.K: Hayır bence yok.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

E.K: Değil. Bir piyasa mimarı var. Biz bir araya zaten gelemiyoruz ortak bir şeyler yapma adına. Gerçekten çok zor. Zaten homojen olması da çok beklenemez. Ben onun da taraftarı değilim. Eğer kaynaşma anlamında kullanıyorsan bu homojenliği evet mümkünatı yok. Biz bir arada olmaktan bile korkuyoruz biliyor musun?

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

E.K: Politik durumlar ve ekonomik durumlar. Bunların birbirleriyle bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Ama şu anki politika mimarlığı tamamıyla başka bir boyuta getirdi. Formlarımız bile değişti. İran mimarisi modeline dönüşmeye başladık. Apaçık ortada. İstanbul’da yapılan lüks yeni konutlara bakıyorum, yine avlulu sistem, kapalı, mahalle kavramı. Evet bizde de onlar vardı ama bu kadar mı kapalıydı tartışılır.

Tamamıyla bir İran mimarisi söz konusu. İdari yapılarımızda bile... Bence bir ülkenin mimarisine bakmak için büyük binalarına, idari binalarına bakmak lazım... Keşke görebilsek Selçuklu'yu Osmanlı'yı. Karışık bir durum var ortada. Dolayısıyla modernize edilmiş bir hali yok. Ankara'da Ulus'ta ilk yapılan idari binaları görüyorsun. O binalar için mesela Alman kökenli mimarlar gelmişler ama onlar bile bizim mimari kültürümüze saygılı olmuşlar. Ben bunu anlayamıyorum gerçekten ve modernize edilmiş dokular var. Ama şu anki durum gerçekten çok kötü.

B.K: Sizce Türkiye'de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

E.K: Bir, siyaset. İki, ekonomi, çok ciddi bir yara bence. Eğitim. İlk 3'ü bu şu anda.

B.K: Teşekkür ediyorum.

E.K: Bitti mi?

- Değerlendirme

Aktörün asıl okumak istediği bölüm tıp fakültesidir. 2000'li yıllarda mesleği ailelerin desteklemediği ve iş bulamayacağı şekilde algıladığı görülmektedir. Mimarlık eğitiminde en çok karşılaşılan problem eğitimin pahalı olmasıdır. Mimarlık eğitiminde üç boyutun ve maket yapmanın projeye adapte olmak için daha iyi olduğundan bahsetmektedir. Türkiye'deki mimarlık eğitimini piyasada iş yapabilmek adına teknik anlamda yeterli bulmamakta, özellikle detay çizimlerinde teknik eğitimin yeterli olmadığını tasarım konusunda yeterli olduğunu düşünmektedir. Mimar, mesleğini mühendislik dallarından biri olarak görmektedir. Aktör ofis açma sebebinin kendi tanınırlığı üzerinden değerlendirmekte kentin mimarlık aktivitesi anlamında kalifiye eleman sıkıntısı çektiğini belirtmektedir. Müşteri için ekonomik ürün elde etmenin kaliteli üründen daha önemli olduğunu belirtmektedir. Trabzon kentindeki mimarların kolektif çalışma durumunun olamayacağını mimar aktörün herşeye muktedir olması ve herşeyi en iyi ben bilirim tavrının ortak çalışma anlamında büyük bir sıkıntı yarattığını belirtmektedir. Aktör Trabzon mimarlık ortak mimarlık dilini müteahhitlik üzerinden değerlendirmekte ve yapılan işlerin müteahhitin elinden çıktığı ve tekilleştiğini belirtmektedir. Aktöre göre KTÜ kentle bütünleşmemekte bu nedenle mimarlık aktivitesi anlamında yeterince etkili olamamaktadır. Periferide mimarlık yapmanın dezavantajı olarak merkeze uzaklığını belirtmiştir. Müşteriyle aynı dili konuşabilmek için mütabakata varılması gerektiğini ve mimarlık işinin karşılıklı anlaşmaya varma işi olduğunu belirtmektedir. Trabzon kentinde

mimarlık mesleğine değer verilmediğini ifade etmektedir. Kentteki mimarlarla olan problemi olarak aynı işe teklif verme, elden iş alma durumunun ortaya çıktığını belirtmektedir. Söz konusu durumun kentte iş potansiyelinin düşüklüğünden kaynaklandığı düşünülebilmektedir. Mesleğinde sanatçı hassasiyeti olduğuna dair bir inanç beslemektedir. Mesleğin direkt yaşamı/kültürü/insanın ne yapacağına dair geleneksel bakış açısı ile mesleği toplumun üzerinde görmektedir. Mimarlığı disiplin olarak farklı ancak diğer disiplinlerle de bağlantısının bulunması zorunluluğunun olduğunu ifade etmektedir. Meslek artık 2000’li yıllarda sosyal bilimler üzerinden değerlendirilmektedir. Türkiye’de mimarlık evriminde önemli noktaların politik durumların iktidar üzerinden değişimi yani iktidar değişimiyle mimarlık biçimsel anlatımının farklılaşması olarak nitelenmektedir.

2.2.19. Yusuf HOCAOĞLU

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

Y.H: Ben 1984 yılında,19.08.1984 yılında Çorum’ da dünyaya geldim. Baba mesleğinden dolayı, babam emniyet teşkilatında görevli olduğundan dolayı Türkiye’nin değişik vilayetlerinde bulundum.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

Y.H: Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nden mezun oldum. 2007 yılında mezun oldum.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitiminizi seçmenizin sebepleri nelerdir?

Y.H: Babam. Benim ilk tercihim şöyleydi. ODTÜ matematik ilk sıra, ODTÜ fizik, Boğaziçi matematik, Boğaziçi fizik, ondan sonra mimarlık yazdım hep. Babam çok istedi mimar olmamı. Annem de babam da mimar olmamı istedi. Ben de birinci sınıfa kadar çok sıkıntı çektim, yani. Mimarlığı tanımıyodum maalesef. Hatta Mimar Sinan’la alakalı birkaç kitap okumuşumdur, kulak dolma bilgi. Birinci sınıfın sonunda mimarlığa bağlandım yani. Bunu da beni mimarlığa bağlayan, bana küçük filozofum diye hitap ederdi. Profesör doktor

Şengül Öymen Gür hocamız. Ondan dolayı Şengül hocamın benim mimarlığı sevmemde çok büyük rolü vardır. Şu an dünyaya gelsem yine mimar olurum.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizde etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

Y.H: Yok.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

Y.H: Turgut Cansever. Turgut hocama hayranım rahmetliye. Rahmetli olmadan üç dört ay evvel ya da beş ay önce tam hatırlamıyorum, görüşme fırsatı buldum. Yani hastaydı ziyaret etmişim. Bir insan olarak Turgut Cansever bu medeniyeti rüyalarında yüreğinde hisseden bir insan. Bu hususta beni çok etkilemiştir.

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Y.H: Yani sadece, doğayı az deforme edip, hep hayalim budur. Doğayı az deforme eden çünkü doğayı bozdukça özünü bozuyosun, zikrini bozuyosun öyle söyliyim. Daha az bozan, daha çevreci daha hümanist insan ölçüğünde arzu ediyorum bir mimarlık, bir mimar olmayı. Doğaya özünü bozmadan, az deforme edip, sonuçta her dokunuş özünü bozuyor. Bu şekilde iyi bir mimar olmayı isterdim. Ama gel gör ki, maalesef talep o yönde olmayınca bizler de, sonuç olarak farklı sonuçlar ortaya çıkıyor.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

Y.H: Şengül Öymen Gür. Bir de araştırma görevlisi idi o zaman şimdi yardımcı doçent doktor Fatih Şahin hocamı unutmam, Cengiz hocamı, abimi unutmam. Bunlar çok değerli hocalarımdır, çok sevdiğim. Bir de İskender hocamızı unutamam. İskender hocadan, tarihi olarak, yani mimarlık tarihi. İskender hocadan çok istifade ettim. Trabzon yapısını anlatan çalışmaları vardı, mahalleleri anlatan. İskender hocamı da severim...

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

Y.H: Ben bi zorlukla karşılaşmadım.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

Y.H: Yok ya, okulların çok fazla şey yaptığını düşünmüyorum ya. KTÜ'deki hocalarımız 7'sinden 70'ine kadar hepsi iyi. Hocalarımız çok kaliteli hocalar lakin,

Trabzon'da olması, İstanbul'da olmamasından dolayı, kendilerinin de geliştirmek için çeşitli çabaları yok.

B.K.: Üniversiteden en çok kazanımladığınız şey nedir?

Y.H: Cengiz Hoca'nın, yine Sonay Hoca'mızın tasarımlarından çok etkilendim diyebilirim. Çünkü ben parça bütün ilişkisini ilk defa Sonay Hoca'mızla çalıştım. Cengiz Hocamla tasarıma nasıl yaklaşıldığını öğrendim. O anlamda bana oldukça bilgi kattığını düşünüyorum... Şengül Hocam, o farklı. Yani ben her zaman Şengül Hoca için şu tabiri kullanırım: "Yusuf Hocaoğlu mimardır, Bahar Küçük mimardır, Ahmet mimardır, Mehmet mimardır, ama Şengül Öymen Gür radikaldir". Radikal olmak farklı bi şey. Şengül Hoca, tarihi süreç içerisinde, mimarlık anlayışına, fikre, akıma, maddeye, nasıl bakmam gerektiğini düşündürür. Yer yer farklı düşünceleri oldu ama katılmadığım, bir olayı nasıl eleştirmem gerektiğini, yine Şengül Hoca'dan öğrendim. Farklı pencerelerden nasıl bakılması gerektiğini yine Şengül Hoca'dan öğrendim. Kendisini çok takdir ettiğim hocalarımdan bi tanesidir. Bölümde, mesela hepsini geç, kimle tanıştın, hayatım boyunca Şengül Hocayla tanışmaktan mutluluk duydum.

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Y.H: Yok yetersiz. Ben mimarlık eğitimini, eğitimi-öğretimi zaten, bir sistemin nasıl olduğunu, yapısını öğrettiğini düşünüyorum. O sistemin sorunlarına nasıl direnç gösterdiğin, ne şekilde çözüm üretebildiğin tamamen mezun olduktan sonraki kendi yapıyla alakalı.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Y.H: Kesinlikle evet, el yeteneğinin olması lazım. El ve üç boyut.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

Y.H: Azaltıyo. Meslek kalitesi çok düştü. Bana göre, 5-6 tane mimarlık fakültesi yeterliydi. Belki kapasitelerini artırırlardı... Her müteahhit barajı aşan çocuğuna mimarlık okutuyor. İnanın çocuğum mimar olsun diye yapmıyor bunu. Mimara verdiği 50.000 lira 100.000 lira projenin (paranın) kendine gelmesi için bunu yapıyor yani. Özel okuldakiyle KTÜ'den gelen öğrenciyi kıyaslıyorum. Biri parayla okuyan öğrenciler biri, kafayla okuyan öğrenciler. Gerçekten çok büyük fark var yani. %500. 5 kat fark ediyor. Özel okulların 4. Sınıfındaki öğrenciyi, KTÜ'deki, Bursa'daki okullarda okuyan arkadaşlarla

kıyaslıyorum. 1. Sınıftaki çocuk 4. Sınıftan daha iyi. O yüzden ben, mimarlık eğitiminin parayla verilmesine karşıyım.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

Y.H: Aralıksız devam etmektedir (2010 yılından beri).

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

Y.H: Ben 2007 yılında Temmuz ayında, 2007 yılının temmuz ayında Akçaabat Belediyesi İmar İşlerine mimar olarak girdim. Yaklaşık 2010 yılının sonlarına doğru devlet memurluğundan istifa ederek 15.10.2010 itibariyle Hocaoglu Mimarlık-Mühendislik Şirketi'ni kurdum. Özel sektöre geçiş yaptım.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

Y.H: Ofis açmak istediğimiz zaman önce vergi mükellefi olmanız gerekiyor. Mimarlar Odasına kayıt olmanız gerekiyor. Vergi mükellefi olduktan sonra ve odaya kayıt olduktan sonra proje çizimine başlayabiliyorsunuz onay vermeye.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

Y.H: Biraz sıkıntılı oluyor. Yani sadece Trabzon'da, Trabzon'da sıkıntılı oluyor, ama net ve şeffaf olan bir insan doğru bildiğini hiç bişeyden, doğru bildiğini doğruları söylemekten hiçbir zaman bu zamana kadar korkmadım yani hiçbir zaman üç maymunları oynamadım. Dolayısıyla belediyedeki bazı problemlere direkt itiraz ettiğim için sıkıntılar yaşıyorum. Türkiye'nin gerçeği bu, belediyelerde adamın olacak yani ben bunu çok rahat söyleyebilirim, her yerde de dile getiriyorum. Belediyelerde birilerinin adamı olacaksın. Ya siyasetten ya bir yerden bağlantıların olacak. Keza özel sektörde karşılaştığım şeylerden bi tanesi, belki gayri resmi ama resmi olmayan bi tavır var. Gayri resmi bi şekilde bazı yerler bazı mimarlar tarafından paylaşılmış yani buna yaklaşık dört yıldır şahit oluyorum, çok üzülüyorum ve sabrediyorum, çünkü rızkın Allahtan geldiğine inanıyorum yani o yüzden çok sabırlı bi şekilde bunlara yaklaşıyorum. Süreç İstanbul'a göre Trabzon'daki süreç daha resmi daha samimi ve daha hızlı işliyor. İstanbul'da da projeler var arkadaşlarım, karşılaştıkları sorunları problemleri bana iletiyor. Düşünüyoruz tefekkür

ediyoruz bu hususta. Onlar daha büyük problemlerle karşılaşıyorlar. Daha büyük sorunlarla karşılaşıyorlar. İşin içine komisyonlar giriyor, paralar giriyor. Tabii çok üzücü bir durum. Burada ben böyle bir şeyle karşılaşmadım.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

Y.H: Sahibiyim.

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

Y.H: Ofisimizde 3 bir de inşaat mühendisi arkadaşımız var 4, stajyerlerimizle beraber genelde 6'yı 5 ya da 6 kişi oluyoruz, 6 kişi çalışıyoruz.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

Y.H: Ben proje tasarım işiyle uğraşıyorum, iç dekorasyon işleri de yapıyorum mimar olarak. Ve bu dekorasyon işleri de tadilat işleri de küçük çapta tadilat işlerine de, uygulama işine de yavaş yavaş girmeye başladım. Yani son bir buçuk yıldır uygulama işleri de yapıyorum, inşaat anlamında.

B.K: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

Y.H: Şimdi ben devlet sektöründe, yani bunu sosyolojik ve kültürel olarak ya da psikolojik olarak kendi iç dünyamı, içselleştirdiğim zaman ben bir kuruma bağlı bir şekilde hareket edemeyen bir yapıya sahibim. Dolayısıyla ne akademik bir yönü tercih ettim ne de işte bir devlet dairesinde devamlılığı olmayacaktı. Babamın bu hususta bana karşı çok büyük şeyi oldu yani, buralarda olmayı düşünmüyodum. İşte yurt dışından teklifler vardı. Ailenin tek çocuğu olmam, biraz duygusal yani ailenin tek çocuğu olmam, tek erkek evladı olmam bir de babamın yıllarca gurbette olması "Bölgemiz halkının komşularımızın cenazesine düğününe katılmadım evladım, sen gel memleketinde hizmet et." demesi beni bu bölgede iş bulmama sebebiyet verdi. Tamamen duygusal bir tercih oldu. Ve burada imar işlerine devlet memuru olarak girdim. Girerken de söz vererek girdim, yani ya da söz alarak girdim öyle söylüyüm. Şefik bey belediye başkanımız. Dedim ki ben burada kendimi tekrar etmeye başladığım an istifa edeceğim bilginiz olsun ve gerçekten öyle oldu. Yaklaşık üç, üç buçuk yıl dört yıl. Yaklaşık üç buçuk dört yıl imar işlerinde güzel projeler yaptım. Akçaabat belediyesinin sosyal tesislerinde mimar olarak çalıştım. Proje yardımcılığı yaptım, mimar yardımcılığı, mimar olarak. Sonra tekrar etmeye başladığımda istifa ettim ve özel sektördeyim. Özel sektör biraz heyecanlıdır. Rızkın 10'da 9'u ticarete olduğundan dolayı, özel sektör daha heyecanlı daha farklı geliyor. Tabii ki problemler ve sıkıntılarla karşılaşıyoruz. Bence bir ayakkabı boyacısının, bir mimarın, bir inşaat

mühendisinin ya da bir doktorun ne kadar iş kolları ve de farklı dalları olsa dahi hepsinin zorluklarının aynı olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla o heyecanı aramak için. Kendi bilgimi daha iyi sergilemek adına özel sektörü tercih ettim.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

Y.H: Burada karşılaştığımız şeyler işte zaman, sıkıntı, vatandaşın ister istemez şunu demesi; yani bir müteahhitin, ya bu adam belediyede meclisinde mimar olarak görev yapıyor. Ben işlerimi buna hallederim deyip de projelerin tek bir kaynağa yönelmesi hususunda sıkıntılarımız var, gönül ister ki en iyi mimar, en az metrekareye en çok daire yapan mimar değil de güzel, yaşanılabilir konut ve mimarlık anlayışıyla beraber tasarımı iyi kuvvetli bir mimar diye tercih edilse. Ama bu böyle olmuyor. Bunun sıkıntılarını yaşıyoruz. Avantajları var, şöyle; bi kere küçük yerlerin şöyle avantajları var: Herkes birbirini tanıyor. Kurumsal bir yapı olmuyor. Bu dezavantaj, yani kurumsal bi şekilde çalışamıyorsunuz. Herkes birbirini tanıyor, birbirleriyle ilişkisi var. Size proje çizdiren adam babasının dayısının oğlu çıkabiliyor mesela amcasının çocuğu çıkabiliyor. Amcasının kuzeni çıkabiliyor. Bu iş biraz daha maddi ve kurumsal bir yapıdan yani hani emeğinin karşılığını almaktan ziyade işte ahabımdır bana daha ekonomik yapar, daha uygun yapar diye dezavantajı olarak emeğinizin karşılığı olarak ister istemez alamıyorsunuz. Alsanız dahi ya babanız sitem ediyo ya amcanız sitem ediyo ya dayınız sitem ediyo, ya niye böyle bişey yaptın diye. Olumlu tarafları da ben aile yapısına önem veren bi insanım. Özellikle benim için kariyer yapabilirdim, öyle bi imkanım vardı. Yurt dışı deneyimim oldu. İngilizcem ve Arapçam var. Dışarıda herhangi bir şirkette çok rahat bi şekilde çalışabileceğimi düşünüyorum, böyle imkanlarla da karşılaştım ben ama ben aileyi tercih ettim. Yani Trabzon'un sadece bana avantajı iş olarak değil aile olarak bir avantajı olduğu için işimin burada olması beni mutlu ediyor.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

Y.H: Müşteri bizden estetik tasarım bunlar hikaye. Bunları beklemiyor, bekleyenleri de var, yalan konuşmıyım. Bizden sadece şunu bekliyor: ‘ Ne kadara çizersin? Kaç paraya mal olur? Çünkü bu bir arz talep meselesidir. Bizim yapımız bu yani. İnsanlara tutup da estetik biraz bu biraz felsefeye girecek. Ben aynı zamandan sosyoloji okuyorum. Sosyoloji

öğrencisiyim, ikinci sınıf öğrencisiyim. Estetik parayla alakalı bi şey mi? Şahsım, yani ekonomik refahla alakalı bi şey. Yani Türkiye'nin ekonomik seviyesi yüksek olduğu zaman, bu coğrafyanın ekonomik seviyesi yüksek olduğu zaman yaptıkları şeyler ortada. Kervansaraylar, camiler, Osmanlı'nın son yükseliş döneminde yapmış olduğu eserleri. Şu an yüzyıllık Cumhuriyet tarihimizde yapmadık değil mi. Hasta adam diye tabir ettiğimiz Osmanlı'nın 1912 yılında Akçaabat'ta yapmış olduğu Yeni Cami bile bi koca diplomanın yerini tutamıyor yani estetik olarak. Ama gel gör ki bölgemiz de bu tür paraya dayalı ekonomik refahı olmayan bir bölge. Trabzon Türkiye'nin en pahalı şehirlerinden bir tanesi ve Türkiye Trabzon'da sanayi diğer şehirlerimize göre organize değil. Coğrafi koşullarımızdan dolayı, arazi topoğrafik yapısından dolayı. İşte çalışılabilir sanayisi gelişmemiş bir şehir olduğundan dolayı, ileri düzey gelişmemiş bir şehir olduğundan dolayı işsizlik çok ön planda. Bunun vermiş olduğu getiri sanata, bilime her şeye yansıyor, mimarlığa yansıyor.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

Y.H: Bulmuyor, bulmuyor. Trabzon'un ayrı bir yapısı var. Bunu şöyle değerlendirmek lazım. Trabzon'u monte Carlo gibi olmasını isterdim. Şimdi Monte Carlo'da da şehirler aynı Trabzon'un tomografik yapısında uygun ama mesela bi Anadolu'daki gibi olmaz. Çünkü Anadolu'da arazi fazla, yayılcı bir şehircilik anlayışı var. Bir Ankara'da da aynı şekilde. Biraz İstanbul yani küçük Konstantin deniliyor ya Trabzon'a. İstanbul'la benzer yanları olabiliyor ama tabii ki genel olarak Trabzon şehri Türkiye'nin şehircilik anlayışının yansıtmıyor.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

Y.H: Zannetmiyorum. Mimarların ortak bir dili yok Trabzon'da. O sadece, bırakın mimarları belediyelerin ortak bir dili yok. Ben Akçaabat belediyesinde çalışırken belediye başkanımızla çoğu kez konuştuk sohbet ettik. Büyük şehir mantığına geçiş aşamaları o zamanlar kulağımızdaydı. İşte geliyolar büyük şehir olacak. Şu an bile büyükşehir olarak bir siluet bir dil birliğine ihtiyaç var yani. Zaten mimarların bir anlayışı yok, mimarlar şehir neyse, imar planı neyse imar yönetmelikleri neye müsaade ediyorsa onu yapmak zorunda. Keza öyle ki, Akçaabat'ta farklı Söğütlü'de farklı Yıldızlı'da farklı. Bölge bölge farklılık gösteriyor. Bizler de buna uymaya çalışıyoruz. Çok kısıtlandığımızı düşünüyorum mimar olarak. O yüzden sadece yasayla alakalı bir kısıtlama değil müteahhidin istekleriyle alakalı da bir kısıtlama. Ben şunu düşünüyorum: 400 bin liraya bir daire satılıyor şu an 500 bin liraya daire satılıyor. Bu 500 bin liraya daire satılan yerlerde bunun maliyeti yani 300–350

bin lira değil. Bunun maliyeti 200 bin, 150-200 bin liraya mal ediyorlar. Arzın talebin yüksek olduğu yerlerde bari müteahhit ağabeylerimiz kardeşlerimiz. Yani bu ataletin fazla olduğu yer de bile güzel şeyler yapmaya çalış. 10 lira değil de 7 buçuk lira kazanın, 7 lira 6 lira kazanın sanata estetiğe değer verin. Ama bunun tamamı aslında bu sorun hazreti Adem'den Havva'ya dayanıyor. Habille Kabilin ölümünü şey zannederler, birbirlerini öldürmeleri ilk cinayet biliyorsunuz, şey diye zannederler, biri birini sevdi de, Habil Kabil sevdi istedi bi kızdan dolayı çıktığını eşten dolayı çıktığını söylerler ama değil. Yaklaşık 10 hektarlık yeşil alandan kaynaklanan bir şey, yerden dolayı ilk cinayet işlendi. Biz hala kafamızda mülkün sahibinin kim olduğunu çözemedik, mülkiyet kavramlarını çözemedik yani insan olarak. Dolayısıyla bu da şehirlerimize yansıyor. O çağdan günümüze kadar.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

Y.H: Ankara'yı daha çok etkiliyor inaniyo musunuz? Ankara' da ne kadar bürokrat arkadaşlarımız varsa ağabeylerimiz orda bi yerlere gelmiş. Yani KTÜ'nün Mimarlık Fakültesi'ni Ankara'ya bürokrat fabrikası olarak Ankara'ya bürokrat yetiştiriyor. Çok fazla çok. İnşaat mühendisi, mimar... KTÜ' de mimarlık bölümü okumuş da Ankara'da bürokrat olan çok arkadaşımız var. Trabzon'a etkilerini düşünün tabi ki etkileri var ama yeter mi yeterli değil. Hocalarımızın kendilerini daha çok geliştirmesi lazım. Hocalarımızı çok seviyoruz, kendini geliştirmiş hocalarımız var ama o handikaplarından kurtulmaları gerekiyor. Akademisyenliğin vermiş olduğu yorgunluktan dolayı kendilerini... Yaa sadece KTÜ Mimarlık bölümü için geçerli değil, Türkiye'nin bütün üniversitelerinde üniversite hocalarının daha üretken, daha gerçekçi daha yaşanılabilir ve düşünülebilir fikirler üretmesi gerektiğini düşünüyorum.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

Y.H: Tabi ki İstanbul ve Ankara'nın çok büyük avantajları var. Bi kere insanlar geliştikçe şehirler gelişiyor, şehirler geliştikçe insanların kafa yapıları gelişiyor. Yani ticaret açısından düşünüyüm; İstanbul şehri ne kadar grift ve ilişkiler grift ve birbiriyle bağlantı haline gelip şehir bir kurumsal bir kafayı, kurumsal bir yapıyı istediği gibi yani bu zorunlu olarak istediği gibi ticarete de bu kurumsallığı istiyor, mesela İstanbul'da. Bu kurumsal yapılı kimlik işte ya da yapı ister istemez insanları güzel, doğru bir şeyler yapmaya sevk ediyor. Bölgemizdeki farkı bu diye düşünüyorum ben.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

Y.H: Hacı abiye diyorum ki, “Yav yeşile boyanır mı bina?” diyorum. Yav diyo ben camiye severim, cennetin rengi, yeşil. Yeşile boyıyacak binayı. Etme, gitme, etme, gitme... Yok, anlatabiliyor muyum?

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

Y.H: Size bi şey anlatayım, belediyedeiken iki şey anlatayım, hatta. Belediyedeiyim, belediyede çalışmak çok zor. Orda çalışan arkadaşlarıma Allah Teala sabır versin. Bölgemizin insanı gerçekten çok zor. Denizle dağın arasında sıkıştığımızdan tiz canlı bir yapıya sahibiz. Aslında iyi niyetliyiz ama. Bi tane adam geldi, hapishaneden çıkmış. Arsasında 18 parselasyon yapılıyor. Silahını bana doğru doğrulttu dedi ki; benim namlumun ucunda 18 yazmıyo dedi. Bu benim yaşadığım çok komik, trajedik de bir olay. İkinci bir olay; yaşlı bi amca geldi. Uşağum dedi benim dedi arsamdan yol geçiyo, arsamı mahvetti. Hacı amca otur ya dedim bakarız. Nerde dedim. Kağıtlarını çıkardı bi tapu kaydı verdi bana. Baktım, arsasından hiç, yol var da. Arsasına degen megen yol yok. Hacı amca dedim yok böyle bi şey yani arsan güzel bi sıkıntı yok. Kim dedi sana bunu? Muhtar mı söyledi? Böyle bi şey yok dedim. Sen canını sıkma. Uşağım dün akşam rüyamda gördüm arsamı mahvediyo yol dedi. Dedim amcacım rüyaya göre amel edilmez. Sen bi şey yok ama canın sıkıldıkça gel bana, çayımı iç. Bu da komik bi anımdı. Bunun gibi birçok şeyle karşılaştık.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

Y.H: Benim için insan olmak en büyük problem. İnsan olamadık ya. Ben de dahil olmak üzere. Projeler, yapılır, çizilir... İnsan olmamız lazım, iyi bir vicdan sahibi olmamız lazım. 5sene sonra şuna bakılmayacak. Bu İTÜ mezunu, bu ODTÜ mezunu, Fransızcası var mı? İnsan şuna bakacak. Bu erdemli mi? Ahlaklı mı, efendi mi, iyi niyetli mi? Dürüst insanı mumla arıycaz ve arıyoruz. Öyle bir ticari ilişki var ki kimseye güvenemiyorsun. 7 liraya yaparım, 5 liraya ben yaparım, abi 1 liraya ben yapıyorum. E yapın. Ayaklar altına alırsınız mesleği böyle. Bizim en büyük sıkıntımız bu.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

Y.H: Ben memnunum. Dünyaya yine gelsem, yine mimar olurum.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

Y.H: Evet belli bir sorumluluğum var, patron olarak, bir sistem olarak. Maalesef bu düzen bu, patron işçi ilişkisini şey yapıyor. Ama evet patronum belki ama, şunu söyleyebilirim, ben işçilerime davranırken emeğini yere koymamak için mücadele ediyorum... Kazandıkça kazandırmaya çalışıyorum.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

Y.H: Genetik davranışlarıma etki etmedi ama tabi ki hayata bakış açım etki etti. Düşünüyorsun en azından. Kültürel ve fiziksel olarak ortaya bi şey atıyorsun. Önceden insanlara gruplar ve renkler olarak bakıyordum.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

Y.H: Ben genelde mimar olmayı kullanmıyorum. Bana dediklerinde napıyosun diye, esnafım diyorum. Orda birisi diyo, esnafım diyor ama arkadaş mimar diyo... İnsanların tepkisi hep pozitif yönde oluyor, bunun da sebebi şu; son dönemlerde mimarlık dizilerde "cool" takılan tipler hep mimar. İnsanların bakış açısı öyle. Ama insanlar gelseler, baksalar...

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

Y.H: Doktorum diyince, böbreğim ağrıyo, şöyle oldu böyle oldu. Mimar olduğum dediğin zaman da, yav diyo benim köyde bi duvar var da diyo iki briket koydum falan bi mutfak alacam nerden (alayım)? Doktorluk ve mimarlık insanlar tarafından önemli görülüyor.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

Y.H: Mimarlık, insanoğlunun var olduğundan başlıyor. Ben kültürle doğduğunu düşünmüyorum mimarlığın, ya da yerleşik hayatla beraber. Mimarlık, Adem'den ve

Havva'dan beri var olan, korunma ihtiyacını karşıladığı... Bir inanın korunma, barınma ihtiyacını karşılayan her şey mimarlıktır bence.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

Y.H: Her ikisi.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

Y.H: Bu konuyu ben yıllardır düşünüyorum. Olmamalı diyem, politik olmamalı. Yani bu ideoloji şu değil, insan eliyle konulan kurallarla yönetilmesi değil. Doğru ne ise 7'den 7'e hepimizin bu bardağın savunucusu olmamız lazım diye düşünüyorum. Bundan dolayı ideolojik değil de örgütsel bir yapısı olması lazım diye düşünüyorum...

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

Y.H: Yok yok. Sadece mimarlık bi şeyi değiştirmez. Bi akım, önce sözel sanatlarda doğar sonra görsel sanatlara sıçrar. Sanat dallarının organize olması, işbirliği oluşturması lazım.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

Y.H: Ayrı bi disiplin olduğunu düşünmüyorum. Yani mimarlık eğitiminin daha farklı şekillenmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani mimarlık eğitimi sadece tasarım değil, ya da sosyal-kültürel ve psikolojik olarak bazı derslerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Mekan algısı, insanın ne olduğu, biraz sözel ağırlıklı derslerin serpiştirilmesini düşünüyorum...Girift bir yapıda olması gerektiğini düşünüyorum.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

Y.H: Mühendislik, matematiktir değil mi? Ama edebiyat da matematiktir, biliyor musunuz? Edebiyat, sayıyla matematikte vücut bulur. Dolayısıyla bunların hiçbirini ayıramıyorum yani, hiçbirini ayıramıyorum. Bunlar yüzde elli girift birbirlerinin içine geçmiş yani.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıktığınızı düşünüyor musunuz?

Y.H: Yok.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye'de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

Y.H: Yok. Bunu hiç bir meslek grubuna söyleyemeyiz. Bir anlayış olarak desek dahi, mimarların topyekûn biçimde hareket ettiğini düşünmüyorum. Kimi çağdaş yapıyor, kimi şey yapıyor.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

Y.H: Şimdi, maalesef biz modern bi mimar olamayız. Modernite ve modernizm geçmişi unutmaktır. Postmodern de unuttuğunu unutmaktır diye düşünüyorum. Unutmayı unutturmaktır. Biz olsak olsak çağdaş bir mimar olabiliriz. Çünkü biz Şark insanıyız. Biz Garp insanı gibi olamayız. Bizler kültürümüzden, gelenek-göreneğimizden, geçmişimizden besleniriz. Modern geçmişi reddeder. Modernizm soğuktur. Modernizm megaformdur. Modernizm insan ölçeğinde değildir. Modernizm kapitalizmden beslenir diye düşünüyorum. Oysaki çağdaş mimarlık algısı geçmişten beslenir... Doğu insanı batı insanından her daim ayrılacaktır. Bizim pratik ve spontane gelişen hayatımız var. Bizler atları evcilleştiren, çadırlarda büyüyen bir milletiz yani. Bizim şehirlerimizden ne bekliyorduk yani? Bu kadar hızlı gelişime ayak uyduramayan şehirlerimiz bu şekilde olur... Bruno Taut’un Trabzon’da ne işi vardı da Trabzon Lisesini tasarladı? Ya da Ankara’da, İstanbul’da şehircilik yapan, bir yabancı özentisi. Neden bu geçmiş tamamen reddedildi?

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

Y.H: Bence imar planları en büyük problem. Mesleğe değer verilmemesi. Geçmişte bilgiye çok daha fazla değer veriyorduk. İletişim araçlarından mıdır? İnsan olmak çok değersizleşti. İki çizgi çizdin oraya nolcak ki? Anlatabiliyor muyum? Bi de bizim bölgemizden midir? Bizim bölgemizde mimarlığı herkes biliyor. Herkes ev yapmayı biliyo, bildiğini zannediyor ya da.

B.K: Çok teşekkür ederim.

Y.H: Ben teşekkür ediyorum, sağolasınız.

- Değerlendirme

Mimar aktör KTÜ’nün diğer okullarından farkını yer üzerinden değerlendirmekte, okulun tek farkının İstanbul’da olmaması olduğunu belirtmektedir. Aktöre göre mimarlık eğitimi piyasa için yetersizdir ve kişinin yapmak istediği iş üzerinde kendini geliştirmesi gerekmektedir. Aktör mesleği yetenek üzerinden değerlendirmekte ve bu da mesleğin artık

sanatsal tarafına dikkat edildiğini göstermektedir. Trabzon kentinde mimarlık pratiğinin daha hızlı olmasının tanınmış vasıtasıyla gerekli kurumlarda prosedürlerin daha hızlı işlenmesini kent için bir avantaj olarak görmektedir. 2000’li yıllarda mimarların sadece yapı değil iç mimarlık alanında da işler yaptığı, iş tanımlamalarından anlaşılabilir. Bu da toplumun her türlü mimarlık faaliyetinde mimarı kabul ettiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Kentin mimarlık aktivitesi açısından en büyük dezavantajını herkesin birbirini tanıyor olması olarak nitelendirmekte, akraba ilişkilerinin kuvvetli olması iş alanında kurumsallığı oluşturmamaktadır. Trabzon kentinin müşteri profilini tamamen kentin sahip olduğu olumsuz ekonomik şartlar, sanayinin olmaması, işsizliğin olmasından dolayı ekonomik kaygılar üzerinden ifade etmektedir. Estetik kaygının ikinci planda olduğu hatta olmadığını dile getirmektedir. Aktör Trabzon kentinin Türkiye’nin şehircilik anlayışını yansıtmadığını buna Trabzon kentinin topografik özelliklerinin neden olduğunu belirtmektedir. Mimar aktör Trabzon kentinde ortak bir dilin bulunmadığına ve kent içindeki yerel yönetimlerin dahi kendi içerisinde bir ortak dilinin olmadığına inanmaktadır. KTÜ Mimarlık Bölümü’nün kente dair katkısını Türkiye bağlamında değerlendirmektedir. Genel problemin eğitim ve bireyler üzerinden oluştuğunu, ön planda eğitimin kentle bütünleşmesi olması gerektiğini düşünmektedir. Trabzon kentinde iş potansiyeli eksikliği dolayısıyla fiyat kırma olaylarının mesleği ayaklar altına aldığı düşünmektedir. Aktöre göre mimarlık meslek imajının son yıllarda medyada sıkça kullanıldığı ve ilgi çekici olarak nitelendirildiği belirtilmiştir. Bunun da mimarlığın, insanların bakış açısında ilgi duyulan bir meslek haline getirdiğini göstermektedir. Aktör mesleğin statüsünü doktorluk üzerinden tanımlamaktadır. Mimarlık hem sözel hem görsel bir sanat olarak nitelenmekte, mimarlığın herhangi bir sosyal sorumluluk gerektirmediğini belirtmesi mimarlığın 21.yy’da değişen tanımlamasını ifade etmektedir. Ayrıca mesleğin artık sosyal bilimler alanıyla ilişkilendirilmesi mesleğin zihinlerde tamamen mühendislik alanından ayrıldığını göstermektedir. Mimar aktör mimarlık mesleğinin doğulu ve batılı bir ötekileştirme üzerinden izah etmektedir. Meslek pratiğinde batıda nasıl yapılıyorsa tam tersinin yapılması gerektiğini düşünmektedir. Türkiye’deki mimarlık evriminde doğulu bir kimlik üstünden oluşturulması gerektiğini örneğin; Bruno Taut’un Trabzon’a gelip yapı inşa etmesini bir problem olarak görmektedir.

2.2.20. Kubilay PEKTAŞ

- Kişisel Bilgiler

B.K: Doğum yılı ve yeriniz?

K.P: 1986, Trabzon.

B.K: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

K.P: KTÜ, Mimarlık Fakültesi, 2009.

- Eğitim Yaşamı

B.K.: Mimarlık eğitimi seçmenizin sebepleri nelerdir?

K.P: Mimarlık eğitimi sebep... Ya üniversiteye girerken bilinçli girmedim. Amcamın oğlu inşaat mühendisiydi. Bana dedi ki sende mimar tipi var. Mimarlık fakültesini tercih et (gülüyor). Öyle bi bismillah dedik başladık yani de, bi sebebim yoktu, yani.

B.K.: Mimarlık mesleğini tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

K.P: Ailemde bildiğim kadar sülâlemde mimar yok. İnşaat mühendisi var da mimar yok.

B.K.: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

K.P: Valla çok fazla... Yok yani...

B.K.: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze geldiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?

K.P: Nasıl bir mimar olmayı hedefledik? Herkes iyi bir mimar olmayı, iyi bir insan olmayı hedefler yani. Hedefimiz o ama piyasada çok fazla tasarım yok. Tabi yine aynı çizimlerini koyuyosun mimar olarak ama bi yerde de şey yapamıyosun yani müşterinin önüne çok fazla geçemiyosun. Çünkü sen yapmadığın zaman bi alternatifi var, başka bi yapan var. Bunun için bilmiyorum yaa.

B.K.: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleri ile belirtir misiniz?

K.P: Eğitim yaşamımda en çok etkilendiğim hoca. Şey, Figen Beyhan Kars uygulama hocam. Çok severdim, yani. Tarzını da, fikirlerini de severdim, yani.

B.K.: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

K.P: Valla bilmiyorum çok fazla bi zorluk da eksiklik de karşılaştığımı pek düşünmüyorum, ama. Yani yeterliydi düşünüyorum yaa.

B.K.: Sizce mezun olduğunuz okul diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

K.P: Bizim mezun olduğumuz okul, hocalarımızın kaliteli olduğunu düşünüyorum yani. Okulumuz güzeldi, okulumdan ben memnunum yani, hocalarımı seviyorum, buradan da selam gönderiyorum. (gülüyorlar)

B.K.: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

K.P: Üniversitenin bana en çok kazandırdığı şey, şu olabilir: Biraz zaten yapı olarak detaycı bir insanım böyle biraz daha böyle detaycılık kazandırdı olabilir yani...

B.K.: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

K.P: Yaa tabi ki, hani alt yapıyı okuldan aldık. Alt yapıyı almadan temel olmadan, temel olmadan bina inşaat edilmez. Tabi temelini aldık ama uygulamayı piyasada öğreniyosunuz yani okulda biraz daha böyle hayali projeler yapıyoduk. Piyasa biraz farklı tabi ama temel olmadan bina olmaz. Tabi ki faydası var yani. Fuzuli okumadık dersleri.

B.K.: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

K.P: Ya bazı yetenekler sonradan kazanılıyo ama yetenekli olsak daha da güzel olur tabi. Bi mimarın mesela el çiziminin olması lazım yani aldığı zaman kalemi baktığı zaman bi yere eskiz edebilmesi lazım. Yani fotoğrafı birebir çizebilmesi lazım yani cetvelle falan "Autocad" le falan çiziyoruz ama yani özel bi yeteneği olsa doğuştan daha da güzel olur yani. Ha sonradan da yetenek kazanılıyo ama doğuştan olursa daha da güzel olacağına inanıyorum.

B.K.: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?

K.P: Ya insan kendi kalitesini arttırmadıktan sonra isterseniz Trabzon'da on tane mimarlık fakültesi olsun yani hiç bi şeyi olmaz yani farkı olmaz her şey insanda bitiyö.

- Meslek Yaşamı

B.K: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

K.P: İki seneye yakındır. Ofis, Haziran 2013 yılında kuruldu, yaklaşık yani bu haziranda iki sene olacak.

B.K: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı? Yıl aralıkları ile belirtiniz.

K.P: Çalıştım, yapı denetim sektöründe iki seneye yakın çalıştım. Daha sonra kendi ofisimi açtım.

B.K.: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

K.P: Ofis açmak çok basit yani, bi gün uğraşıyorsunuz vergi dairesi vesaire, arada koşturuyosunuz bir günde açtık yani ofisi. Çok bi maddi olarak da bi külfeti yok ilk başta açılmasının, da daha sonradan tabi... Belediyeye işimiz yok ya serbest meslek defteri alıyorsunuz şahıs şirketi olduğu için, öyle işte. Vergi dairesine başvuru yapıyorsunuz, açacağım diye. Noterden o defteri onaylatıyorsunuz. Daha sonra vergi dairesinde yoklama yapıyorlar, geliyolar ofisi kontrol ediyolar, yerinde mevcut mu diye. Öyle yani birkaç günlük bi işlemi var.

B.K.: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

K.P: En sıkıntılı süreç zaten o. Ruhsat almak nasıl oluyor? Önce bi avam proje hazırlıyoruz, müşteriyle ve müteahhitte görüşmelerimiz sonucunda bi avam proje hazırlıyoruz. Zaten bunlar da zaten bu avam projeler de genelde zaten hazır olarak geliyor çoğu mimara. Müteahhit ya da mal sahibi kendisi çoğu çizmiş olarak getiriyor. Biz de bunları imar mevzuatına uyduruyoruz. Ondan sonra da ön izin alıyoruz projeye belediyeden uygundur diye. Daha sonra diğer projelere veya yapı denetime gidiyosa yapı denetim firmasına gidiyo. Yapı denetim firmasında incelendikten sonra tüm projeler belediyeye gidiyo, ondan sonra da ruhsatlandırılıyo yani. İşin takibine göre de ruhsat süresi değişir.

B.K: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

K.P: Sahibiyim

B.K: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

K.P: Tekim.

B.K: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

K.P: Denetim ve uygulama yok, sadece tasarım ve proje üstüne şimdilik.

B.K.: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

K.P: Ofis açmamın nedenleri nelerdir? Daha önce özel sektörde çalıştım iki seneye yakın. Tabi dört sene okuduk, fuzuli okumadık yani bi şekilde de atılacaktık, yani sektöre. Yıllardır aklımdaydı ofis açmak ama tabi piyasa biraz zor, çetin bi piyasa. Bir sürü bu işe ehil olan da yapıyor ehil olmayan da. Bi sürü yapan insan var, mimar olsun olmasın, çok insan var yani... Evet, yapıyo, yapıyo. Maalesef bizim meslektaşlarımıza gidiyorlar, imzalattırıyorlar. Bizim meslektaşlarımız da üç kuruş para kazancaz diye bunlara âlet oluyorlar. Olmaması gerekiyor, ama oluyor maalesef.

- Trabzon Mimarlık Ortamı

B.K.: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

K.P: Trabzon kentinde mimarlık yapmanın avantajını değil de dezavantajını söylüyüm. Karadeniz insanı olarak özellikle de Trabzon'da Trabzon'un bana göre nüfusunun yüzde yetmiş sekse inşaat sektöründen ekmek yiyor. Bundan dolayı da hepimiz zaten mimarız mühendisiz, yani. Onun için biraz zor insanlarla uğraşmak o yönden biraz zor. Yani herkes biliyor bu işi çünkü biz hariç.

B.K.: Trabzon kentinin müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerinde yoğunlaşmaktadır?

K.P: Müşteri profilini nasıl tanımlıyorum. Müşteri profili genelde yüzde sekseni doksani ne istediğini bilen bi profile geliyo. Zaten mevzuata da aşağı yukarı hakimler bizim kadar, çoğu bilmiş. Yani istediği şeyi biz de mevzuata uyduruyoruz bunları, bazen çoğu insan şey yapıyorlar başkasına bi hak verilmiş, olmayan bi hak, ona veriliyo bana niye verilmiyo. Bu adam almış sen niye almıyosun gibi gelenler çok oluyo. Yani arada kıyas oluyo evet.

B.K.: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

K.P: Bence bulmuyo. Alakası yok. Belediyeler, mimarlar çok güzel proje yaptıklarını söylüyorlar ama şöyle şöyle bi baktığım zaman hiç güzel bi şey yok yani, çarpık bi kentleşme var Trabzon'da. Biz tabi içinde yaşadığımız için belki, insan olarak bakıyorum mimar olarak bakmıyorum, biz şehrin içinde yaşadığımız için belki göremiyoruz ama yakın zamanda bir arkadaşım geldi il dışından ilk defa Trabzon' a gelmişti. Şöyle dedi ki 'Şurası ne?' dedi, Boztepe 'ye doğru baktı. Bi baktım anlaticam utandım anlatmaya yani

Trabzon'u. Öyle bi kötü olmuş ki, sürekli gördüğümüz için yani fark edemiyoruz belki içinde yaşadığımız için ama... Mimari yönden çok iyi bi şehir değil yani Trabzon.

B.K.: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

K.P: Ortak bir dil... Mimarlar bireysel çalışıyor. Herkesin bi tarzı var. O tarz üzerinden gidiyo yani. Genelde bireysel, bi şey yok yani baktığın zaman bi bütünlük yok yani. Yani bitişik nizamda bile adam yandaki binaya bakıyım da nasıl olmuş. Çoğu zaten araziye gitmeden zaten evrak üzerinde proje yaptıkları için, yani bi uyum yok yani. Yandaki ev sarı yanındaki mor, yandaki lâcivert. Bi bütünlük yok yani, dil birliği yok.

B.K.: K.T.Ü' de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

K.P: Yaa olumlu etkilediğini, normalde olumlu etkilemesi lazım yani bi şehrin mimarlık fakültesinin olması yani mimar sayısının fazla olmasıdır. Tercih sebebidir. Yani olumlu etkilemesi gerekirken biz mimarlar maalesef ki müşteriye uyduğumuz için kendi şeylerimizden ödün verip de birinci önceliğimizi maddiyata verdiğimiz için bence olumsuz etkiliyor, yani. Hayır, olumlu bir şey düşünemiyorum, yani o hususta.

B.K.: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

K.P: Şöyle diyeyim, şimdi büyük şehirde biraz daha güzel projeler çıkıyo çünkü müşteri profili biraz daha sanki üst seviyede olduğu için. Müşterinin isteğine göre de biraz da projeler şekilleniyo yani piyasada. Hani müşteri kaliteli olunca projeler de kaliteli oluyo. Bizde insanlar hani bi evim olsun içine gireyim diye düşünüyorlar yani çok fazla şey olmuyo. Ha çok fazla estetik bi şeyler kazandırayım, farklı bir malzeme kullanayım dediğin zaman adam diyo ki, müteahhit de aynı şekilde ben diyo bunu yapamam diyo mal ettiğim fiyatlar belli sattığım fiyatlar belli. Ya aynı şekil müstakil ev yapanlar da aynı şekil, onun için yani biraz da maddiyat da önemli. Yörenin maddiyatı da bunda önemli yani.

B.K: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

K.P: Olur, olur.

B.K.: Trabzon kentinde gerçekleştirdiğiniz meslek faaliyeti sırasında müşteri ile yaşadığınız ilginç olay ya da diyaloglar var mıdır?

K.P: Ben, konuşmayı severim normalde de. Beni hiç konuşmıyan insan da var. Soruyolar bi şey ; kırk tane adama soruyolar en son sana geliyolar falan böyle. Yani bi ara bi tanesine böyle çay söyledim adam çayı içmedi. 30 dakika 40 dakika hiç aralıksız

konuştı. Anlatıyorum abi diyorum olmaz diyorum böyle olacak. Yok diyo. 10 dakika sonra yine dönüyoruz başa. Başa dön başa dön. 30 dakika 40 dakika hiç susmadı. Böyle müşterilerimiz var yani ama genel itibariyle iyi yani.

B.K: Trabzon mimarları olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?

K.P: Çevremizde ne büyük problem nedir? Bizim en büyük problemimiz vatandaşlarımızın, müşterilerimizin hep menfaatine mimarlara gitmesi. Bu da nasıl açıklayayım size. Biri gitmiş bilmem kottan üç daire almış, biri bilmem iki daire kazanmış. Normalde mevzuat tek. Çıkan şey belli. Ama insanlarımız nedense böyle bazı insanlar var, siyasete yakın insanlar var, bazı kurumlara yakın insanlar var, hep insanlarımız bu mimarları mühendisleri tercih etmesi bizim canımızı sıkıyor, yani.

- Mimar Statüsü

B.K: Mimar olmaktan memnun musunuz?

K.P: Mimar olmaktan gün itibariyle memnunuz.

B.K: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

K.P: Çok patron olduğumu düşünmüyorum, mütevazı bir insanım. Kendimi orta kesim görüyorum, işçi diyelim.

B.K: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

K.P: Birazcık var ama, yani kişiliğim çok mimarlık mesleğine girdikten sonra değişmedi yani. On sene öncesi neysem, yine aynıyım. Kişiliğimi çok etkilemedi, ama tabi şeyleri var tabi faydaları etkilediği kısımlar var tabi.

B.K: Mimar olduğunuzu söylediğinizde toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

K.P: Ya bazen oluyor tabi. Cahil insanlar değil de genelde kültürlü görmüş insanlara dediğiniz zaman tabi ki o mimar falan diyolar yani, saygı gösteriyolar ama cahil insana doktor da olsan mimar da olsan... Yani onlara fark etmiyor zaten .

B.K: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

K.P: Evet.

- Mimarlık Üzerine Fikirler

B.K: Sizce mimarlık nedir?

K.P: Ya hayat tarzımız. Mimarız sonuçta. Ölene kadar yaşam tarzımız.

B.K: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje/tasarım mı yoksa her ikisi midir?

K.P: Her ikisi de diyelim.

B.K: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse, nasıl olabilir açıklayınız.

K.P: Soru biraz böyle değişik bi soru ama, yani her döneme tabi politik ideolojiden ziyade her dönemin sanat eseri farklı olacak. 20 sene önce adamlar İspanyol paça pantolon giyiyomuş. Şimdi görsen öyle gülersin, bu napıyo, deli midir dersin dimi? 20 sene önce normaldi o şimdi yani öyle bi şey yok. Kılıklarımız, kıyafetlerimiz, kullandığımız arabaların modelleri, binalarımızın şekilleri sürekli değişiyö yani o zaman dönemi onu getiriyodu o yapılmış yani günün koşullarını da değerlendirmek lazım diye düşünüyorum. Siyasete hiç girmiyorum, siyaset kısmına.

B.K: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

K.P: Zor, inşallah değiştirebilirler, inşallah değiştiririz diyelim ama zor gibi yaa.

B.K: Mimarlık diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

K.P: Hayatta her şeyin birbiriyle bir bağlantısı vardır. Yani illaki bağlantısı vardır diye düşünüyorum.

B.K: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

K.P: Yani her ikisine de yakın ama bizim ülkemizde pek o ikinci dediğiniz kısma yakın olduğunu düşünmüyorum ama. İki tarafa da yakın olması gerekir.

B.K: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıkıldığını düşünüyor musunuz?

K.P: Yok, çoğunda yok. Etiğe sahip olanlar şeye sahip olanlar mimarlık mesleğine sahip olan insanlar var ama çok azınlıkta yani. Okuldayken sahip çıktığımızı düşünürüz sahip çıkıyoruz ama mezun olduktan sonra işler değişiyö yani. İşin içine maddiyat girdikten sonra yani.

B.K: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

K.P: Ya kişiden kişiye değişir ama tabii ortak bir kültür eskiden gelmiş ortak bir kültürümüz, örfümüz adetimiz var. Bizi zaten bir arada bu topraklarda buluşturan da bu zaten. Ortak değerlerimiz illâki olması lazım yani.

B.K: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığı bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

K.P: ...Avrupa’ ya bir özentisi var Türk mimarisinde son zamanlarda. Az önceki bir soruda vardı onunla da biraz bağdaşıyor bu. Mesela eski Türk evleri, kullanılan evler çok farklı. Giriyodun geniş bir sofa var, oradan odalara dağılıyordu falan şimdi mesela nedir o, yatak odalarında ebeveyn yatak odalarının hepsinde duş var. Eskiden duş yoktu mesela bunlara duş, neyin getirisi bu? Yani insanların yaşam tarzlarındaki farklılardan kaynaklı şeyler ister istemez mimariye yansıyor.

B.K: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

K.P: Rant bunlardan bir tanesi ondan sonra belediyeler sıkıntı yaratıyor bize. Ya yönetmeliklerimiz zaten başlı başına bir konu zaten. Onu bir saat konuşuruz burada. Yönetmeliklerimiz zaten ucu açık böyle maddelerin hep böyle yoruma açık. Biri farklı yorumluyo siz farklı yorumluyosunuz, yoruma açık yani.

B.K: Bu kadar, teşekkür ediyorum.

K.P: Bu kadar mı, ben de teşekkür ediyorum.

- Değerlendirme

Aktör mimarlık mesleğini bilinçli tercih etmemiştir. Okuduğu bölümün karakterine detaycılık kazandırdığını söylemektedir. Mimarlık eğitiminin piyasada yeterli olmadığını piyasanın zaman içinde öğrenildiğini belirtmektedir. Türkiye’de çok fazla mimar mezun olmasının nicelikten çok nitelikle alakalı olduğunu mesleğin kaliteli ve etik anlayışla yapıldığında herhangi bir problemin kalmayacağını düşünmektedir. Kentin temel ekonomik girdisinin inşaat olması bu nedenle inşaat eylemine dair aktör çokluğu herkesin bu işe müdahil olması mimarlık pratiğini zorlaştırmaktadır. Mimarlık aktivitesinde bulunan mimarların etraftaki yapılaşmayı dikkate almadan tamamen bireysel çalışmasının Trabzon’daki ortak mimarlık dilinin oluşturulamamasına sebep olduğunu düşünmektedir. Aktör müşteriye uymayı ödün vermek olarak nitelendirmektedir. Yani mimarlığı üst kimlikle ifade etmektedir. Periferide mimarlık sıkıntısını, müşterinin estetik beklentisinin az olması bundan dolayı mimarın yapmak istediği estetik kurguyu uygulamaması olarak

belirtmektedir. Mesleğin toplumsal karşılığının algılanabilmesini cahil ve kültürlü insanlar gruplaması yaparak ifade etmektedir. Cahil olan grubun mesleği anlamadığını, kültürlü insanların mesleğini çok daha iyi anladığını ve değer verdiğini düşünmektedir. Mimarlık toplumun üst kademesiyle ilişkilendirilme durumunun gözlemlenmesi açısından önemli bir durumdur. Aktör, mimarlığı moda üzerinden değerlendirmektedir. Moda nasıl yıllara göre değişebiliyorsa mimarlığın aynı şekilde değişebileceğini düşünmektedir. Mimarlığın ortak dilini, ortak bir mimarlık kültürünü, homojen bir topluluk oluşturmayı, bir noktada milliyetçilik olarak algılanabilecek bir bakış açısıyla, zaten her bireyin bu özelliklere sahip olduğunu düşünerek ortak bir mimarlık aktivitesinin yapılması gerektiğini düşünmektedir. Mimarlık evrimindeki kırılma noktasını bireylerin yaşam tarzındaki farklılıklardan kaynaklandığını ifade etmekte, rant ve yönetmelikleri ise mesleğin en büyük engeli olarak nitelendirmektedir.

3. BULGULAR VE İRDELEME

Trabzon Mimarlar Odası'na kayıtlı, Trabzon kentinde büro sahibi 20 mimar aktöre aşağıdaki sorular sorulmuş ve yapılan röportaj çalışması incelendiğinde, aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Soru 1: Doğum yılı ve yeriniz?

Mimarların doğum tarihleri, 1942-1986 aralığında değişmektedir. Söz konusu 20 mimarın 18 tanesi Trabzon doğumlu olup, 1 tanesi Almanya (Uğur DEĞERMENÇİ), 1 tanesi Çorum (Yusuf HOCAOĞLU) doğumludur.

Soru 2: Mezun olduğunuz üniversite ve mezuniyet yılınız nedir?

Mimar aktörlerin mezuniyet tarihleri 1966-2009 aralığında değişmektedir. Mimarlardan 18'i KTÜ Mimarlık Bölümü mezunu, 1 tanesi (Ömer ÖZTÜRK) günümüz ismiyle Yıldız Teknik Üniversitesi, 1 tanesi (Esmahan KELKİTLİ) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi mezunudur.

Soru 3: Mimarlık eğitimi seçmenizin sebepleri nelerdir?

Soruya, 20 mimar aktör içerisinde 10 tanesi "tesadüf" yanıtını vermiştir. 4 tanesi aslında doktor olmayı hedeflemiş, puan sırasına göre mimarlık tercih etmiştir. 2 kişi daha önce farklı bölümlerde okuyup, mimarlığın onlara yakın bir meslek olduğunu düşünmüş, 2 kişi daha önce mesleği bildiğini ve araştırarak girdiğini söylemiştir.

Trabzon kentinde iş yapan 20 mimarın yarısı (%50), mimarlık bölümünü tesadüfen seçtiğini belirtmiştir. Söz konusu durum, mimarlık mesleğinin büyük oranda bilinçli olarak seçilmediğini göstermektedir. Mimarların %20'si asıl hedeflerinin tıp okumak olduğunu, doktor olamadıkları için mimar olmayı tercih ettiklerini belirtmektedirler. Bu da, Türkiye'de hala en yüksek puanla öğrenci alan Tıp Fakültelerinden sonra mimarlık mesleğinin tercih edildiğine dair ipuçları vermektedir. Mimarların %10'luk kısmı başka bölümleri deneyimleyip mimarlık yapmaları gerektiğine karar vermiştir. Geri kalan %10'luk kısım ise bilinçli tercih yapmıştır.

Soru 4: Mimarlık eğitimi tercih etmenizdeki etkili olan ailenizde ya da yakın çevrenizde mimar var mıydı?

Soruya, 20 mimardan 5'i "var", 15'i "yok" cevabını vermiştir.

20 mimarın %75'i ailelerinde mimarlık okumalarında etkili olabilecek başka bir mimarın bulunmadığını belirtmektedir. Söz konusu durum, 10 kişinin mimarlığı tesadüfen tercih etmiş olmalarının bir göstergesi gibidir.

Soru 5: Eğitim hayatınız boyunca örnek olarak gördüğünüz mimarlar var mıydı?

Soruya, 7 kişi “Yoktu” cevabını vermiştir. Diğer cevaplar ise şöyle sıralanmaktadır: Ergun Akça, Orhan Arda, Mimar Sinan, Ömer Öztürk, Necdet Kırhan Yazıcı, Taşkın Özer, Rıza Nalbantoğlu, Aydın Nalbantoğlu, Özgönül Aksoy, Merih Karaaslan, Frank Lloyd Wright, Peter Eisenman, Tuncay Çavdar, Arata Isozaki, Cengiz Tavşan, Ayhan Usta, Ömer Celal Ökten, Sezgin Atasoy, Turgut Cansever.

Çalışma kapsamında görüşme yapılan Trabzon kenti mimar aktörlerinin %35'i eğitim hayatları boyunca kendilerine örnek bir mimar belirlemediklerini belirtmektedir. Örnek olarak görülen mimarların da çoğunun Türkiye’de mimarlık işi yapan aktörlerden oluştuğu görülmektedir. Bu durum, mimarların Trabzon kenti mimarlık pratiği içerisinde hedeflerini çok da geniş tutamadıklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilmektedir.

Soru 6: Eğitiminiz sürecinde ileride nasıl bir mimar olmayı hedeflediniz ve günümüze gelindiğinde, zihninizde oluşturduğunuz mimar imajına uygun olduğunuzu düşünüyor musunuz?”

Soruya, 9 kişi olumsuz cevap verirken 4 kişi uygun bulduğu yanıtını vermiştir. 3 kişi kafasında böyle bir ideal oluşturmadığını, 1 kişi kısmen örtüştüğünü, 1 kişi ulaşmak için çaba sarf ettiğini, 1 kişi de bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Başka bir deyişle, 20 mimarın %45'i -yarısına yakını- mimarlık okudukları süreç boyunca olmayı hedefledikleri mimarla günümüzdeki konumlarını kıyasladıklarında hayal ettikleri seviyede olmadıklarını belirtmişlerdir.

Soru 7: Eğitim yaşamınız boyunca en çok etkilendiğiniz hocanızın hangisi olduğunu nedenleriyle belirtiniz.

Soruya, 8 kişi “Erdem Aksoy” yanıtı vermiştir. Neden olarak; çalışkan oluşu, demokrathlığı, emeğin karşılığını vermesi, üniversitenin kurucularından olması, öğrenciye yaklaşımı sıralanmaktadır. 7 kişi “Şengül Öymen Gür” cevabı vermiştir. Nedenleri ise sırasıyla; tasarım anlamında yaklaşımı, sosyal oluşu, öğrenciye yaklaşımı, fazla yayın yapması, etkileyici ders anlatımı olarak belirtilmiştir. 4 kişi “Cengiz Tavşan” yanıtını vermiş, iyi bir mimar olduğu ve tasarım kabiliyetinden bahsedilmiştir. 3 kişi “Özgönül Aksoy” cevabını vermiş; çalışkanlığı, öğrenciye yaklaşımı takdir edilmiştir. 2 kişi “Fikret Evcı” yanıtını vermiş, sebep olarak öğrenciye yaklaşımı, ders anlatım tekniği, disiplinli

oluşu belirtilmiştir. 2 kişi “Mustafa Reşat Sümerkan” yanıtı vermiş, sosyalliği ve ders işleme tarzı sebep olarak gösterilmiştir. Bunun yanı sıra cevap sırasına göre; Lami Eser, Lütfü Zeren, Mustafa Polatoğlu, Doğan Kuban, Mesut Evren, Kutsal Öztürk, İlkey Maşat Özdemir, Ayşe Sağsöz, Mesut Özdeniz, Zerrin Önen, Nural Gündüzalp, Mustafa Kandil, Ayhan Usta, Kenan Güvenç (Osmangazi Üniversitesi), Fatih Şahin, Ömer İskender Tuluk ve Figen Beyhan isimleri verilmiştir.

Soru 8: Eğitim sürecinde karşılaştığınız eksiklikler ya da zorluklar nelerdi?

Soruya, 4 kişi herhangi bir zorlukla karşılaşmadığı yanıtını vermiştir. Problem olarak belirtilen konular ise cevap sıklığına göre şu şekilde sıralanmaktadır: görsel eğitim (yayınlar/kaynaklar/gezi), ulaşım (Başka şehirlerden hocaların gelmesi, Trabzon’un konumu), teknoloji (bilgisayar/internet), uygulama ve mimarlık ortamı eğitimi eksikliği. Diğer problemler, malzeme bulma problemi, örnek bulma problemi ve öğrenci problemleri olarak belirtilmiştir.

Soru 9: Sizce mezun olduğunuz okul, diğer okullardan farklı mıydı? Eğer öyleyse hangi yönlerden ve neden belirtiniz.

Soruya, KTÜ mezunu mimarlardan (18 kişi), 16 tanesi okullarının diğer okullardan farklı olduğu yanıtını vermiştir. 1 kişi olumsuz yanıt vermiş, 1 kişi de net cevap verememiştir. Farklı okul mezunu olan iki mimardan biri olumlu, biri olumsuz yanıt vermiştir.

Soru 10: Üniversiteden en çok kazandırdığınız şey nedir?

Soruya, 10 kişi eğitim/meslek cevabını vermiştir. Bunun yanı sıra, arkadaşlık, bilimsel düşünme alışkanlığı, meslek şovenizmi, tavır, metod, etik, hayal gücü, öngörü, farklı kültürler, maket yapmak ve detaycılık gibi çeşitli yanıtlar alınmıştır. Mimarlardan yarısı kadarının okuldan edindiği en önemli şeyin meslekleri ve eğitimleri olduğu belirtilmiştir.

Soru 11: Eğitiminiz boyunca edindiğiniz birikimin iş alanında etkili/yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Soruya, 7 kişi, etkili ve yeterli olmuştur cevabını vermiştir. 7 kişi, eğitimin iş alanında yeterli olmadığını düşünmektedir. 6 kişi eğitimin yanında uygulamalı bir alanda çalışmak gerektiği yanıtını vermiştir.

Soru 12: Mimarlık eğitimi alacak bireylerin özel yetenek sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?”

Soruya, 7 kişi yetenekli olmanın çok daha iyi olacağı, 7 kişi kesinlikle olması gerektiği, 6 kişi ise mimarlık okuyan kişinin yetenek sahibi olması gerekmediğini belirtmiştir.

Soru 13: Günümüzde birçok mimarlık fakültesinin bulunmasının mimarlık mesleğinin kalitesini artırdığı/eksilttiği düşüncesinde misiniz?”

Soruya, 13 kişi eksilteceği yönünde görüş bildirmiştir. 3 kişi değerlendirme yapmamayı tercih etmiş, 2 kişi artıracaklarını söylemiş, kalan 2 kişi ise söz konusu durumun bir şeyi değiştirmeyeceğini belirtmiştir.

Soru 14: Ofisinizin kuruluş ve faaliyet yılları nelerdir?

Soruya verilen cevaplar irdelendiğinde, 1966’dan 1984 yılına kadar açılan ofislerin tümünün mimar aktörün mezun olduğu yılda kurulduğu gözlemlenmektedir. 90’lı yıllardan sonra mimarlar, ofisini açmadan önce, 1 ile 11 yıl arasında başka bir kurumda çalışmış ya da ara vermişlerdir.

Soru 15: Meslek faaliyetiniz boyunca, devlet kurumunda ya da serbest olarak herhangi bir kuruluştaki çalıştınız mı? Yıl aralıklarıyla belirtiniz.

Soruya verilen cevaplar irdelendiğinde, 7 kişi daha önce herhangi bir yerde çalışmadan kendi ofisini açmıştır. 5 kişi kamu sektöründe (1 tanesi hem kamuda hem özel sektörde), 8 kişi özel sektörde çalışmıştır.

Soru 16: Mesleğe başladığınız yıllarda ofis açarken hangi prosedürleri uygulamanız gerekiyordu?

Soruya verilen cevaplara göre, izlenen yolun 1966’dan günümüze değişikliğe uğramadığı gözlemlenmiştir. Verilen cevaplarda ortak olanlar; Mimarlar Odası kaydı, Büro Tescil Belgesi, Vergi Dairesi kaydı, Belediyeden iş yeri açma ruhsatı, şirket kurulması durumunda Ticaret Odası kaydı olarak sıralanmaktadır.

Soru 17: Ofisiniz ilk kurulduğunda ve günümüzde projelerin onaylanma/ruhsat alma süreci nasıl işlemektedir?

Soruya verilen ortak cevaplara göre süreç şu şekilde işlemektedir. Belediyeden öncelikle imar durumu çıkartılmakta, imar durumuna göre proje tasarlanmaktadır. Sonrasında statik, tesisat, harita aplikasyon projeleri yapılmaktadır. Alana dair jeolojik raporla projeler toplanıp, bir araya getirilmektedir. Yeni süreçte ek olarak, yapılan proje 200 metrekareden büyükse yapı denetim firmaları devreye girmekte ve ruhsat alınmaktadır.

Soru 18: Mimarlık ofisinizin sahibi mi yoksa ortağı mısınız?

Soruya, 20 mimardan 15'i kendi ofisinin sahibi olduğu yanıtını vermiştir. 5 mimar aktör ise ortak olduğunu belirtmiştir.

Soru 19: Ofisinizde kaç eleman çalışmaktadır?

Soruya, 7 kişi tek başına çalıştığı yanıtını vermiştir. 5 kişi, 5 ve üzeri çalışana sahiptir. 8 kişinin ofisinde, 4 ve altında çalışan mevcuttur.

Soru 20: Ofisiniz sadece proje ve tasarım üzerine mi çalışmaktadır, yoksa denetim ve uygulama gibi alanlarda da hizmet vermekte midir?

Soruya verilen cevaplar incelendiğinde, 14 mimar tasarım ve uygulamasını yaptığını belirtmiştir. 5 mimar ise sadece tasarım/proje alanında hizmet verdiğini, 1 mimar sadece uygulama yaptığını belirtmiştir.

Soru 21: Ofis açmayı neden tercih ettiniz?

Sorusuna 6 mimar aktör, mesleğinin bunu gerektirdiği fikrini belirtmiştir. 5 kişi kendi tasarımlarını yapmak için ve kendini geliştirmek için bu alanı seçtiğini belirtmiştir. 5 kişi ofis açmasını, şartların o şekilde gerektirdiğini ve planlı bir eylem olmadığını, 3 kişi serbest çalışmak istediği için ofis açmayı seçtiğini belirtmiştir. 2 kişi birine ya da bir kuruma bağımlı olma fikrine uygun olmadıklarını düşündüğü için kendi iş yerini açtıklarını belirtmişlerdir.

Soru 22: Sizce Trabzon kenti mimarlık aktivitesinin avantaj ve dezavantajları nedir?

Soruya, avantajı olduğunu belirten mimar sayısı 8'dir. Bu cevabı vermelerine sebep olarak gösterilen durumlar şu şekilde sıralanmaktadır: küçük şehirde kolay tanınma fırsatı, ilişkilerin daha sağlıklı olması, tanıdık çevrenin bulunması. Bunun yanında, Trabzon kentinde mimarlık yapmanın dezavantajları olduğuna dair 19 mimar görüş belirtmiştir. Bu cevaplar; mimar sayısının fazlalığı, rekabetin artışı ve buna oranla kalitenin düşmesi, proje çeşitliliği bağlamında farklı ürünlerin ortaya çıkmaması, kalifiye eleman problemi, kentte herkesin mimar kadar işi biliyor olması, mesleğe değer verilmemesi ve bilinmemesi şeklinde sıralanmaktadır.

Soru 23: Trabzon kenti müşteri profilini nasıl tanımlarsınız ve müşteri beklentileri hangi alan üzerine yoğunlaşmaktadır?

Sorusuyla alakalı birden fazla yanıt alınmış, en çok alınan yanıtın en az yanıtın doğru sıralanmıştır. 8 mimarın görüşüne göre, müşterinin projesini en az maliyetle imal etmesi en önemli profil özelliğini oluşturmaktadır. 3 mimar, müşterinin mimardan mühendisten çok mimar/mühendis olduğunu, işi iyi bildiklerini iddia ettiklerinden bahsetmiştir. 3 mimar, müşteri için mimarın, arazisi içinde en fazla daire çıkarabilmesinin

bir meziyet olduğunu belirtmiştir. 3 mimar, müşterinin kaliteye ya da projenin niteliğine çok fazla önem vermediğini söylemiş, 3 mimar ise olumlu yönde yanıt vermiş ve müşteri profilinin bilinçlendiğinden bahsetmiştir. Ayrıca 2 mimar, müşterilerin yeniliklere açık olmadığını belirtmiştir.

Soru 24: Türkiye'deki mimarlık aktivitesi Trabzon kentinde vücut bulabilmekte midir?

Sorusuna verilen cevaplara göre, 9 kişi Trabzon kentinde mimarlık pratiğinin Türkiye'deki örneklerden etkilendiğini belirtmiştir. 8 kişi Türkiye'de yapılan mimarlık aktivitesinin Trabzon kentinde yankı bulmadığını düşünmektedir. 2 kişi kısmen cevabını vermiş, 1 kişi ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

Soru 25: Trabzon kenti mimarlık anlayışının ortak bir dili olduğu düşüncesinde misiniz?

Soruya, 11 kişi olumsuz cevap vermiş, 8 kişi ortak dilin olduğunu belirtmiş ve 1 kişi kararsız kalmıştır.

Soru 26: K.T.Ü.'de mimarlık bölümü bulunmasının Trabzon kenti mimarlık aktivitesine etki ettiğini düşünüyor musunuz?

Soruya, 14 mimar evet cevabını vermiştir. Ancak bu 14 kişiden 2'si hem pozitif hem negatif yönde etki ettiğini, 3'ü negatif yönde etkilediğini belirtmişlerdir. 6 kişi ise K.T.Ü. Mimarlık Bölümü'nün Trabzon mimarlık aktivitesine etki etmediğini düşünmektedir.

Soru 27: Merkezden uzak bir kentte (periferi) mimarlık yapmanın olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?

Soruya, 5 kişi, teknolojinin gelişiminden dolayı böyle bir avantaj ya da dezavantaj durumunun kalmadığını belirtmiştir. 6 kişi, periferide mimarlık yapmanın mimarı belli bir yere kadar geliştireceğini ve tasarım anlamında geri kalındığını anlatmıştır. Hem avantajı hem de dezavantajı olduğunu düşünen 6 kişi avantaj olarak, kişi sayısının azlığından dolayı yoğunluğun az olacağını, düzenin daha rahat oturacağını, önemli bir tarihi kent olması bağlamında avantajlı olduğunu, tanınmanın daha kolay olduğunu, küçük şehirde uygulama yapmanın daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Dezavantaj olarak ise, malzeme erişimin zorluğu, mimarlık ortamının farklılığı, uzmanlaşmanın zor olduğunu belirtmişlerdir. 1 kişi, yapı denetim kuruluşlarından sonra periferide mimarlık yapmanın avantajının kalmadığını belirtmiştir. 1 kişi kesinlikle periferide mimarlık yapmanın avantajlı olduğunu belirtmiştir. 3 kişi periferide mimarlık yapmanın malzeme ulaşımı ve kullanımı bakımından,

kurumsallığın olmaması, müşterinin bilinçli olmaması gibi nedenlerle dezavantajlı olduğunu belirtmiştir.

Soru 28: Trabzon kent geleneğine ve kültürel düşüncelerine bağlı müşteri ile mimarlık mesleği icra eden sizlerin aynı dili konuşması mümkün olmakta mıdır?

Sorusuna, 13 kişi olumlu yanıt vermiştir. 3 kişi ikna edeceğini, 3 kişi duruma göre değiştiğini, 1 kişi ise uzlaşmanın mümkün olmadığını belirtmiştir.

Soru 29: Trabzon kenti mimar aktörleri olarak sizlerin, çevrenizde ya da meslektaşlarınızla olan etkileşiminizde yaşadığınız en büyük problem nedir?”

Sorusuna, 9 kişi etik değerlere sahip çıkılmamasından dolayı problem yaşadığını belirtmiştir. 4 kişi herhangi bir probleminin olmadığı şekilde yanıt vermiştir. Geri kalan 7 kişiden 1'i soruya cevap vermemiştir. 6 kişinin yanıtları; özgür ortamın olmayışı, uzlaşmaya gidilmediği, ortak bir dil oluşturulamaması, kurullarda yaşanan sıkıntılar, işverenin mesleğe değer vermemesi, yeterli kaynak bulunmadığı şeklinde sıralanmaktadır.

Soru 30: Mimar olmaktan memnun musunuz?

Sorusuna, röportaj yapılan 20 mimar aktörün tümü memnun oldukları yanıtını vermiştir. Söz konusu durumda, mimar aktörlerin yarısının mesleği tesadüfi ya da bilinçsiz seçmiş olmasına rağmen, tüm aktörlerin yaptıkları işten memnun olmaları ilgi çekicidir.

Soru 31: Toplumsal statü bağlamında konumunuzu belirlerseniz kendinizi patron olarak mı işçi olarak mı tanımlarsınız?

Sorusuna, 8 kişi işçi olarak gördüğü yanıtını vermiştir. 6 kişi kendini hem patron hem işçi olarak görmekte, 3 kişi patron olarak, 1 kişi “Bu şehirde yaşayan bir insan olarak”, 1 kişi “Mesleğini yapmaya çalışan bir mimar” olarak görmektedir. 1 kişi ise soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Soru 32: Mimar olmanız hayata bakış açınızda ya da karakterinizde farklılık yaratmış mıdır?

Sorusuna, 17 kişi mimarlığın hayatlarına olumlu yönde etki ettiği şeklinde cevap vermiştir. 3 kişi ise mimarlık okumanın vizyonlarında ve karakterlerinde pek bir etkisi bulunmadığını belirtmiştir.

Soru 33: Mimar olduğunuzu söylediğinizde, toplumda nasıl bir tepkiyle karşılaşırsınız?

Sorusuna, 9 kişi, ortamda insanların mimarlar hakkında olumlu düşündüğünü, 2 kişi, herhangi bir ortamda mimar olduğunu söylememeyi tercih ettiğini, 3 kişi mimarlığın tanınmadığını belirtmiştir. 6 kişi ise; toplumun bu anlamda ikiye ayrıldığı, siyasi görüş

olarak bazı yakıştırmaların yapıldığı, kendini beğenmiş olarak görüldükleri, farklı olduklarının düşünüldüğü, bulunulan yere göre bakış açısının değişebildiğini ve verilen tepkinin mimarın başarısıyla ilintili olduğuna dair görüş bildirmişlerdir.

Soru 34: Mimar olmanın sosyal statü açısından size bir ayrıcalık yarattığını düşünüyor musunuz?

Sorusuna, 9 kişi olumlu, 6 kişi olumsuz yanıt vermiştir. 3 kişi, zamanla ayrıcalığın azaldığını, 1 kişi cevap vermemiş, 1 kişi de yaratmaması gerektiğini belirtmiştir.

Soru 35: Sizce mimarlık nedir?

Sorusuna, 6 kişi, insanlar ya da canlılar için mekân tasarlama sanatı şeklinde cevap vermiş, 5 kişi, yaşam biçimi cevabını vermiştir. Diğer cevaplar şu şekilde sıralanmaktadır: sanat, hayatını güzel geçireceğin çevre ve mekanı tasarlamak, amaca uygun tasarım, çaba ve emek, yönetmelikler yüzünden sanatına çok fazla dikkat edilemeyen meslek, elit bir meslek, yanlış proje ve uygulama yapmamak, hukuktan, tıptan, astronomiden, her şeyden anlamak, olmasa da olacak bir şey.

Soru 36: Mimarlık ürününü nasıl tarif edersiniz? Sizce mimarlık ürünü inşa edilmiş bir bina mı, proje tasarım mı yoksa her ikisi midir?

Sorusuna, 15 kişi, her ikisidir şeklinde yanıt vermiştir. 2 kişi tasarım, 1 kişi uygulamayı mimarlık ürünü olarak nitelendirmiştir. 2 kişi ise mimarlık ürününü kendi tanımlarıyla ifade etmişlerdir.

Değerlendirme yapıldığında, mimar aktörlerin %75'i mimarlık ürününü tasarım ve elde edilen ürün olarak değerlendirmektedir. Başka bir deyişle aktörlere göre mimarlık ürünü kağıt üzerinde oluşturulan tasarım ile inşa edilen yapının bir bütünüdür.

Soru 37: Mimarlığın/mimarın politik ideolojiden bağımsız bir ideolojisi olabilir mi ya da olmalı mıdır? Eğer öyleyse nasıl olabilir açıklayınız.

Sorusuna, 7 kişi mimarlık ideolojisinin zaten bağımsız bir ideolojiye sahip olduğunu, 6 kişi, mimarlık ideolojisinin politik ideolojiden etkileneceğini belirtmiştir. 5 kişi bağımsız olması gerektiğini, 2 kişi ise hem bağımlı hem de bağımsız olduğunu ifade etmiştir.

Soru 38: Mimarlık mesleği, sosyal sorumluluk gerektirir mi? Sizce mimarlar günümüz sosyal sisteminde bir şeyleri değiştirebilir mi?

Sorusuna, 17 kişi olumlu, 3 kişi olumsuz yanıt vermiştir.

Soru 39: Mimarlık, diğer bilim dallarından bağımsız bir disiplin olabilir mi? Nasıl?

Sorusuna, 15 kişi, mimarlık mesleğinin birçok disiplinle ilişki içinde bulunduğu dair cevaplar vermiştir. 4 kişi mimarlık mesleğini bağımsız bir disiplin olarak görürken, 1 kişi, hem bağımlı hem bağımsız bir disiplin olduğunu belirtmiştir.

Soru 40: Mimarlık mesleğini mühendislik alanına mı yoksa sosyal bilimlere mi daha yakın buluyorsunuz?

Sorusuna, 12 kişi her ikisi, 7 kişi sosyal bilimler, 1 kişi mühendislik alanına yakın bulduğuna dair cevap vermiştir.

Soru 41: Türkiye mimarlığında etik değerlere sahip çıkıldığını düşünüyor musunuz?

Sorusuna, 16 kişi olumsuz cevap vermiştir. 2 kişi zaman zaman gözlemlendiğini belirtmiş, 1 kişi ise zamanla etik değerlerin azaldığını belirtmiştir.

Soru 42: Türkiye coğrafyasında mimarların homojen bir topluluk oluşturduğunu ve böylelikle Türkiye’de ortak bir mimarlık kültüründen bahsedilebileceğini düşünüyor musunuz?

Sorusuna, 14 kişi, ortak bir kültürün olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. 5 kişi, ortak bir kültürün varlığından bahsederken, 1 kişi ise farklılıkların yaşatılması gerektiğini savunmaktadır.

Soru 43: Türkiye’de mimarlık evrimine baktığınızda hangi önemli olayların/yaşananların mimarlığın bugünkü haritasını çizdiğini düşünürsünüz?

Soru 43’e verilen cevapların sıklığına göre, 6 kişi cumhuriyetin mimarlığın haritasını çizmekte önemli bir faktör olduğunu düşünmektedir. 4 kişi ekonomik sebeplerin mimarlığı etkilediğini, 3 kişi, Avrupa’ya özentinin ve akımların uygulanmaya çalışılmasının önemli olduğunu belirtmiştir. 2 kişi Osmanlı ve geleneksel mimariye yatkınlığın böylesi bir durumu ortaya çıkardığını belirtmiş, 3 kişi soruyu yanıtlamamıştır. Diğer cevaplar ise sırasıyla; mesleğin farklı dallara ayrılması, mesleğe verilen değerlerin azalması şeklinde sıralanmaktadır.

Soru 44: Sizce Türkiye’de mimarlığın karşılaştığı önemli problemler nelerdir?

Sorusuna, 15 kişi, yönetmeliklerin, kanunların sıklıkla değişmesi ve söz konusu düzenlemeler ile mimarın yetkisinin kısıtlanmasına dair yanıt vermiştir. Diğer cevaplar şu şekilde sıralanmaktadır: mesleğin kabul ettirilememesi, emeğin karşılığının alınamaması, mimarın kendini geliştirme gerekliliği, işveren/müşteri problemi, eğitim.

4. SONUÇLAR

Daha önce Trabzon kenti mimarlık ortamı, pratiği ve mimarlık aktörleri üzerine yapılmış kapsamlı bir çalışmanın bulunmaması, eksik olarak nitelenebilecek bir alanda genel bir bilgi ortamı oluşturmak fikrini doğurmuştur. Mimar aktör ile kent ilişkisi, mimarlık ortamında henüz çok fazla tartışma fırsatı bulamamış konulardan biridir. Bu nedenle, Trabzon kentinde mimar aktörün meslek pratiğine adım atması ve sonraki süreçte nasıl bir rota izlediğinin belirlenebilmesi için, tüm aşamaları oluşturan ortam, pratik, eğitim, örgütlenme başlıklarında mimarlığın Geç Osmanlı Döneminden günümüze evrimi incelenmiştir. Araştırmanın Geç Osmanlı Döneminden başlatılması, Türkiye tarihinde en önemli kırılma noktasını oluşturan Cumhuriyet'in, onu hazırlayan koşullar ve sonrasında getirdikleri ile mimarlık mesleği bağlamında nasıl yankı bulduğunun belirlenmesi içindir. Çünkü mimarlık ortamı, sadece bulunulan tarihle ilişkilendirilebilecek bir alan değildir. Mutlaka öncesi ve sonrasına dair bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Türkiye genelinde gözlemlenen mimarlık ortamının/pratiğinin/eğitiminin/örgütlenmesinin, bir periferi olan Trabzon kentindeki yankılarının izlenebilmesi adına Genel Bilgiler kısmı önem teşkil etmektedir. Genel Bilgiler kısmı genel olarak değerlendirildiğinde;

- Geç Osmanlı Döneminde mimarlık mesleğini net olarak tanımlamanın güç olduğu, çünkü bireysel bir ürün ortaya koyulmasının söz konusu olamadığı ve mesleğin müteahhitlik, kalfalık meslekleri ile iç içe bir konumda olduğu görülmektedir (Bkz. 1.5.1. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Ortamının Türkiye'de Biçimlenişi)
- 1920-1930 süreci, Cumhuriyet'in kuruluşu ile mimarlık pratiğinde de önemli değişimlerin öncüsü olmuştur. Türkiye'de modern mimar kimliği ilk olarak bu süreçte gözlemlenmektedir.
- 1930-1940 süreci, yurt dışından mimarların Türkiye'ye gelmesi ile "rasyonel-fonksiyoncu" mimarlık anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Meslek pratiği bağlamında serbest büroların henüz görülmediği göze çarpmaktadır.
- 1940-1950 süreci dünyadaki milliyetçi ortamın Türkiye'de yankı bulması ile geleneksel mimariye yönelişi oluşturan bir dönemdir. Türk mimarların sektörde etkin olmayı istedikleri ve bunun gayreti içinde oldukları bir süreci oluşturmaktadır.

- 1950-1960 sürecinde, politik ortamın getirisi olarak Türkiye’de uluslararası üslup ile yeni malzemeler ile farklı uygulamaların yapıldığı, 50’lerin sonuna doğru oluşan tezat görüş ile yere özgü mimarlık anlayışını savunulduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, politik ortam 1950’de mimarlık mesleği ile iç içedir. 1950’de Türkiye’de serbest mimarlık büroları görülmeye başlamıştır. TMMOB’un kuruluşu ve bazı yasal düzenlemeler ile mimarlık alanında önemli adımların atıldığı bir dönemdir.
- 1960-1970 süreci, mimarlık ortamı açısından 1950-1960 sürecinden çok büyük farklılık göstermemektedir. Mimarlık pratiği gerçekçi ve brütalist bir yaklaşımla icra edilmektedir. Dönemin en önemli özelliği mimarın artık tanımadığı aktörlere (topluma) hizmet etme durumunun ortaya çıkmasıdır. Doğa, kültür, toplum imgelerinin zihinlerde yer etmesi ile mimarlık pratiği anlamında farklı bir döneme girilmiştir.
- 1970-1980 sürecinde, mimarlık mesleğinin tasarım alt yapısından uzaklaştığı ve mimarlığın mühendislik ile planlama arakesitinde bir alan oluşturduğu görülmektedir.
- 1980-1990 sürecinin önemli kırılma noktası olan politik ortam ile mimarlık ortamında yansımaları, toplumsal düşüncenin yerini mimarın kendi problemlerine yönlenmesi olarak değiştirmiştir. Söz konusu durum, biçim ve anlamın sorgulanmasına modernin yerildiği bir bakış açısına zemin hazırlamıştır.
- 1990-2000 aralığının, dönemin Türkiye’sinin durumuna benzer şekilde, Türkiye mimarlık ortamı ve pratiği anlamında net ifadelerle yer bulamadığı bir süreci teşkil ettiği söylenebilmektedir.
- 2000’den günümüze mimarlık ortamı incelendiğinde, Türkiye’de mimarın tekil kavramının ortadan kalktığı, toplumsal kaygıların göz önünde bulundurulduğu göze çarpmaktadır.

Yapılan Çalışmalar bölümünün ilk kısmındaki Trabzon Mimarlar Odası verilerinin değerlendirilmesi aşamasında elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Trabzon Mimarlar Odası’na yıllara göre kayıt yaptıran üye sayısının yükselme eğrisi ivmesi zamanla azalmaktadır. Buna sebep olarak, Mimarlar Odası’na kayıt olan mimar sayısının azalması ve mimarların eskiye oranla örgütlenme konusunda yetersiz kaldığı sonucu çıkarılabilmektedir.

- Trabzon Mimarlar Odası'na yıllara göre kayıt yaptıran üye sayısının cinsiyet dağılımı üzerinden değerlendirmesi yapıldığında, genel toplamda kadın mimar sayısının yüzde olarak erkek mimar sayısına yaklaştığı ancak hiçbir zaman eşitlenemediği görülmektedir. Kayıtlı kadın mimar sayısının 1990'larda en yüksek değerlere ulaştığı gözlemlenmektedir. Söz konusu durum, mimarlık mesleğinin 1990'larda kadın cinsiyeti ile özdeşleştirildiğinin bir göstergesi olarak önemli bir noktadır³⁵. Erkek popülasyonunun en fazla katılımında bulunduğu yılın 2010 yılı olduğu görülmektedir. Türkiye mimarlık ortamında inşaat faaliyetlerinin arttığı bu süreçle ilgili olarak, erkek cinsiyetinin serbest olarak çalışma durumunun kadın cinsiyetinden daha fazla olduğu yargısına varılabilmektedir.
- Trabzon Mimarlar Odası'na yıllara göre kayıt yaptıran üyelerin mezun oldukları okullar değerlendirildiğinde, kayıtlı mimar sayısının çok büyük bir oranının KTÜ mezunu olduğu görülmektedir. Bu durum, KTÜ mezunu bireylerin genel olarak Trabzon kentinde kaldığı ve bu kentte faaliyet gösterdiğini kanıtlar niteliktedir. Söz konusu durum, mimar aktörlerin yorumlarından da izlenebilmektedir (Bkz. Uğur Değermenci ile görüşme). 2000'li yıllarda özellikle vakıf üniversiteleri olmak üzere, kayıtlı mimarların mezun oldukları okulların oldukça çeşitlendiği gözlemlenmektedir. Söz konusu durumun Türkiye genelinde açılan üniversiteler ile yakından ilintili olması, "1.5.3. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Eğitiminin Türkiye'de Biçimlenişi" başlığı altında incelenmiş olan konuyu destekler niteliktedir.

Yapılan Çalışmalar bölümünün ikinci kısmını oluşturan, mimar aktörlerle gerçekleştirilen röportaj çalışması genel olarak irdelendiğinde şu sonuçlara varılabilmektedir:

- Trabzon kentinde iş yapan mimar aktörlerin yarısı mimarlık mesleğini bilinçli tercih etmemiştir. Aktörler, mesleği tanımlarken pek çok kez diğer meslekler üzerinden tanımlarını oluşturmuştur ve bu meslekler ağırlıklı olarak hekimlik ve mühendislik üzerine yoğunlaşmaktadır. Mimarların çoğunluğunun hedeflerinde Tıp Fakültesi olduğunu belirtmesi ancak yerleştirme sistemi dolayısıyla mimarlık mesleğini tercih etmiş olmaları, Türkiye'de üniversiteye yerleştirme sisteminin problemleri yanlarından biri olarak düşünülebilmektedir.

³⁵ Bu konuda kadın mimar aktörlerle yapılan görüşmelere bakılabilir. (Mukaddes Ataman, Emine Turhan)

- Aktör mimarların çoğu, ailelerinde ya da yakın çevrelerinde mimarlığı seçmelerinde etkili olabilecek kişilerin bulunmadığını belirtmiştir. Söz konusu durum, aktörlerin yarısının mimarlık mesleğine tesadüfen yerleşmiş olmasının bir göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir.
- Trabzon kenti mimar aktörlerinin yarısına yakını, eğitim hayatları boyunca kendilerine örnek bir mimar imajı belirlememeleri, örnek olarak seçilen bireylerin ise özellikle Trabzon ve Türkiye genelinde iş yapan mimar aktörlerden seçilmesi ilgi çekicidir. Söz konusu durum, Trabzon kenti mimar aktörlerinin yine Trabzon kentinde mimarlık aktör olan bireyler üzerinden kendi imajını inşa etme durumunu göstermektedir. Başka bir deyişle, Trabzon kenti mimar aktörü iş yelpazesini kısıtlı görmekte, hedeflerini de bu ölçüde sınırlandırmaktadır.
- Röportaj görüşmesi yapılan 20 mimar aktörün yarısına yakını, mimarlık okudukları süreç boyunca olmayı hedefledikleri mimarla günümüzdeki konumlarını kıyasladıklarında hayal ettikleri seviyede olmadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu durum, Trabzon kenti mimarlık ortamının ilerleme, kendini geliştirme anlamında çok yeterli olmadığı ya da mimarlık aktivitesini kısıtlayıcı bazı unsurların bulunabileceğine dair referanslar vermektedir. Başka bir açıdan bakıldığında; eğitim sürecinde zihinlerde oluşturulan mimarlık eylemi, mezun olunduktan sonra pratiğe döndüğünde, başka bir boyut kazanmakta ve örtüşmemektedir. Mimarlardan bazılarının belirttiğine göre bu durumun sebebi, mimarlık eğitiminin uygulamaya dair alt yapısının eksik olması, üniversite eğitimi boyunca soyut düşünce ve tasarımın ön planda olmasıdır (Bkz. Ömer Öztürk ile görüşme).
- KTÜ mezunları mimarlar arasından (18 kişi), 1980 öncesi mezunlarının (4 kişi) problem ya da eksiklik olarak belirttiği genel konu, hocaların büyük şehirlerden geliyor oluşudur. Ancak, bu durumu kendi lehlerine çevirdiklerini, çok daha kaliteli bir eğitim aldıklarını belirtmektedirler. 1980-1990 arasının (7 kişi) çoğunlukla bahsedilen problemi, yayın ve kaynak eksikliğidir. Bu dönemde, teknoloji ve ulaşımın yaygın olmamasından dolayı, bilgiye ulaşımın çok daha sıkıntılı olduğunu belirtmektedirler. 90 ve sonrası mezunları (8 kişi) genel olarak okuldaki eğitim sorunlarından bahsetmekte, çok fazla eksiklik olarak niteleyecekleri bir durum olmadığını belirtmektedirler. Nesiller arasındaki farklı cevaplara bakıldığında, 1990 yılına kadarki süreçte eğitimde eksiklikten

bahsedilmezken, 1990 sonrası süreçte eğitim problemlerinin daha fazla ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Teknoloji, kaynak ve ulaşım sıkıntılarında ise 1990 yılına kadarki süreçte değinilirken, 1990 sonrası süreçte bu yönde eksikliklerin vurgulanmadığı görülmektedir.

- 20 mimar aktörden 13'ü (%65) eğitimin tek başına yeterli olmadığını ve mimarlık eğitiminin uygulamalı bir eğitim süreciyle birlikte yürümesi gerektiğini düşünmektedirler. Söz konusu durum, öğrencinin mimarlık meslek ortamına atılmadan önce yalnızca üniversiteden edindiği birikimle tam donanımlı olarak iş hayatına atılmasının mümkün olmadığını göstermektedir.
- Artan mimarlık okulları sayısı, mimarların çoğuna göre mimarlık mesleği pratiğinde olumsuz yönde etki etmektedir. Buna neden olarak da çoğunlukta, okul sayısının artması ile oluşan yüksek oranda akademik eleman eksikliği belirtilmektedir (Bkz. Salih Akyüz ile görüşme).
- 1966'dan 1984 yılına kadar açılan ofislerin tümünün mimar aktörün mezun olduğu yılda kurulmuş olması önemli bir noktayı gözler önüne sermektedir. Birincisi, 1990'lara kadar Trabzon kentinin mimar ihtiyacının oldukça fazla olması ve mimar olan bireyin mezun olur olmaz ofis açma durumudur. İkincisi ise bu doygunluğa ulaşan mimarlık ortamında 1990 sonrası mezun olan bireyin yer edinme/başarılı olabilme kaygısıdır. Başka bir bakış açısıyla mimar, 90'lardan sonra başka kurumlarda çalışma ihtiyacı hissetmiş, belli bir düzeye ulaştıktan sonra ofisini kurma gereğini duymuştur. Görüldüğü üzere, pastadan alınan pay yeni mezunlar için her geçen gün azalmaktadır.
- Ofis açma ve ruhsat alma gibi işlemlerde izlenen yolun/prosedürün 1966'dan günümüze değişikliğe uğramadığı gözlemlenmiştir. Yalnızca 2010 yılında Türkiye genelinde kurulmasına karar verilen Yapı Denetim kuruluşlarının devreye girmesiyle (Bkz. "1.6.1. TMMOB ve Mimarlar Odası") mimar bu süreçten sonra sadece tasarılayıcı olarak görev yapmaktadır.
- 20 mimarın %75'i ofisinin sahibidir. Bu durum, mimar aktörün işinin tek söz sahibi olabilme dürtüsünün bir sonucu olarak düşünülebilmektedir. Başka bir bakış açısıyla, ortak çalışma durumunun Trabzon mimarlık ortamı için çok da geçerli olmadığı sonucuna da varılabilmektedir. Ortak çalışan mimarların hem proje hem uygulama alanında aktif olmaları da, uygulama alanında faaliyet

gösterme durumunun farklı disiplin ya da meslek gruplarıyla bir arada olma gerekliliği oluşturabileceği yargısına varılabilmektedir.

- Röportaj yapılan mimarların %40'ı, 4 ve altında çalışana sahipken, %35'i tek başına mimarlık faaliyetlerini sürdürmektedir. Geri kalan %25'in çalışan sayısı 5'in üzerindedir. Dolayısıyla, mimarların çoğunun tek başına ya da birkaç elemanla çalıştığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak, Trabzon kenti iş potansiyelinin ve mezuna oluşturduğu iş potansiyelinin düşüklüğü anlaşılabilir. Kolektif bir çalışma ürününün ortaya koyulabilmesi, birçok ofis açısından mümkün olmamaktadır.
- Mimarların %70'i planladıkları projenin uygulama aşamasında da bulduklarından ve bulunması gerekliliğinden bahsetmektedir. Yapı denetim kuruluşlarının oluşumundan sonra, fiilen yapı denetleyici konumunda olmasalar dahi, oluşturulacak ürünün yapım aşamasında bulunup kontrol ettiklerini ifade etmektedirler (Bkz. Sinan Kurbetci ile görüşme).
- Mimarların %30'una göre, mimarlık mesleği kendi ofisini açmayı gerektirmektedir. %20'si, kendilerine ait tasarımlarını ancak bu şekilde yapabileceklerini ve mimarlık anlamında gelişebileceklerini düşünmektedir (Bkz. Levent Durmuş ile görüşme ve Sezgin Atasoy'la görüşme) . Yani, mimarların yarısı tasarım yapabilmenin ancak kendi iş yerine sahip olmakla uygulanabileceğine inanmaktadırlar. Bu durum ofis sahibi olmayan mimarın, yani başka bir deyişle, ofis bünyesinde çalışan mimarların, çalıştığı ofiste teknik elemandan ileri gidemediğinin önemli bir göstergesidir.
- 1960-1970 yılları arasında mimar aktörler, toplumun mimarlık mesleğini algılayamaması ve mesleği mühendislik mesleğiyle karıştırması durumundan, 1980-1990 sonrası mimar aktörler ise, mimarlığın iç mimarlıkla karıştırıldığından bahsetmektedir. Söz konusu durum, değişen süreçte toplumsal algı bakımından mimarlık mesleğinin mühendislikten tamamen ayrıldığını, mesleğin kendi uzmanlık alanları içinden doğan meslekleri üzerinden tanımlandığı gözlemlenmektedir.
- Aktörlerin ifadelerinden, 1966-1972 yılları arasında mezun olan mimarların doğaya, topluma faydalı mimarlık yapma inancı görülmektedir. Söz konusu durumun Türkiye mimarlığındaki yansıması, "1.5.1. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Ortamının Türkiye'de Biçimlenmesi" başlığı altında

irdelenmektedir. Mimarlık ortamındaki bakış açısının mimarlık eğitiminde bulunduğu karşılık ilgi çekicidir.

- 1970-1980 sürecinde, mimarlık mesleğinin uzmanlık alanlarına ayrılmadan önce, mühendislik ve kent planlama arasında bir noktada bulunduğu Türkiye mimarlık ortamında gözlemlenebildiği gibi (Bkz. 1.5.1. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet Sonrası Mimarlık Ortamının Türkiye’de Biçimlenişi) bu süreçte mezun olmuş aktörler üzerinden de okunabilmektedir (Bkz. Emine Turhan’la görüşme, Ali Akar ile görüşme).
- Trabzon kentinde mimarlık mesleği tanımı, Geç Osmanlı-Erken Cumhuriyet arakesitinde olduğu gibi 1960-1970’lere kadar müteahhitlik ve kalfalık mesleği üzerinden yapılmaktadır. 60’ların sonunda Trabzon kentinde mimarlık ortamını Sabri Şentürk’ün ağzından Uğur Değermenci şu şekilde aktarmaktadır “Sabri Amca (Şentürk), Trabzon’un ilk mimarlarından. Ancak Trabzon’da mimarlık diye bi şey yok. İstanbul Teknik Üniversitesi’ni bitiriyolar, geliyolar, iki arkadaşlar iki tane büro açıyolar. Ama burda o güne kadar Trabzon’da mimarlık adına bişe olmadığı için ustalar, öyle sigara kağıtlarına bişeyler çiziyolar, ordan işte şurdan temel atıcaz, burdan giriş geçsin. Hatta girişle kolonu birbirinden karıştıran ustalarla beraber inşaat yapıyor Trabzon’da... Ama o ustalar geliyor, ellerinde işte bi gazetenin ucuna çizilmiş bi tane 3+1 proje, bi 2+1, bi köy evi. Bunu sen çiz, yarın alıcaz diyolar. Geçiyor böyle altı ay iki büro da. Bi gün bir usta geliyor, grip. Aşırı ateşli bir durumda. Diyo ki “Mimar!” diyo, “6 aydır sana diyo iş getiriyorum” diyo. “Bu sefer yapamadım, çalışamadım” diyo. “Çizemedim bişe. Yarına bana bişe ver de onu ben onaylattırıyım.” Sabri Amca diyo ki o gün diyo ilk kez mimarlık yaptım, 6 ay üstüne. Trabzon’da ilk tasarım olarak çizilen projeyi ben yaptım diyo. Yaparken uyumadım ve bir gece içinde görünüşlerle bir uygulama çizdim diyo. Sonra diyo adam geldi ertesi sabah, ozalit çektirdim ben diyo. Baktı dedi ki “Siz de işe yarıyomuşsunuz yaa, niye ben çiziyom ki? Hem para vericem sana. Ben senin imzana para veriyodum. Ha demek ki siz bunu çizebiliyorsunuz. O zaman sen çiz ben ne uğraşım?” diyerek Trabzon’da mimarlık başladı. Şimdi hala o insan yaşadığına göre biz o evrimi daha tamamlamadık.”
- Periferi kenti Trabzon’da 1970’lerin ortalarına kadar mimarlık aktivitesini yapan kalfalar/ustalardır. Ali Akar’ın ifade ettiği şekli ile “Önceleri kesinlikle vatandaşla

kalfa gelirdi.” Yani mimarlık mesleği bir imza yetkisi olarak görülmekte ve kalfalık birebir mimarlık mesleği ile bağdaştırılmaktadır.

- Trabzon kentinde mimarlık faaliyetinin başladığı 1970’li yıllarda mimar, mesleğinin toplumca tanınması için çaba göstermiştir. Yani 1970’lerde mimarlık mesleği periferi kenti Trabzon’da bilinmemektedir. Bu yıllarda kentin ilk mimarlarından olan Ömer Öztürk’ün anekdotu dikkat çekicidir. “Mimarlığı meslek olarak kabul etmişim ama büroyu açtığım zaman ‘Mimar ne iş yapar?’ diyordular bana. En sonunda mühendislik dedim... Ya desena gardaşım mühendis buna!”
- Bir toplum mühendisi olarak görülen mimar Trabzon kenti bağlamında, 1980’lere kadar mühendislik altyapısı ile yetiştirilmekte, 1980 sonrasında mesleğin tasarım yönünün daha ağır bastığı gözlemlenmektedir.
- Trabzon kenti mimar aktörlerine göre, mimar olmak sosyal sorumluluğu beraberinde getirmektedir. Mimarlık mesleğine toplumsal bir üst başlıktan bakılmakta, mimar toplumu iyileştiren bir birey olarak düşünülmemekte ve Erken Cumhuriyet Dönemi’ndeki katı mühendislik ideolojisinin 1970’lerde de devam ettiği görülmektedir. Söz konusu durum Levent Durmuş’un “...bütün mühendisliklerin patronu mimardır.” söyleminde de açıkça görülmektedir.
- Mimarlık mesleği, kadın mimar aktörlerin çoğu tarafından “kadına yakışan meslek” tabiri ile ifade edilmektedir. Emel Şimşek’in ifadesine göre; “...mimarlık işi bayanlar için de güzel bir iş.”
- Trabzon kenti bağlamında kadın mimar popülasyonunun 1990’larda oldukça arttığı ve kadına yakışan bir meslek olarak tarif edilen mimarlık mesleğinin kadın bireyler tarafından daha fazla tercih edildiği görülmektedir (Bkz. “2.1.2. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odası’na Kayıtlı Mimarların Cinsiyet Dağılımı Analizi”). Bu da meslek seçiminde etkili olan çevrenin kadın cinsiyetini dekorasyon ya da tasarım alanları ile daha fazla ilişkilendirdiğinin bir göstergesi olarak düşünülebilmektedir.
- Periferi kenti Trabzon’da mimarlık mesleği, 1980’lere kadar toplum tarafından “mühendislik” mesleği ile ilişkilendirilirken, 2000’li yıllar itibari ile mesleğin uzmanlık alanlarından birini oluşturan “iç mimarlık” mesleği üzerinden değerlendirilmektedir. Söz konusu durum, artık mimarlığın toplum tarafından değerlendirilmesinde tasarım yönünün teknik yönünden ağır bastığını

göstermektedir. Artık mimarlık mesleği, mühendislik alanından çok tasarım içerikli alana daha yatkın bulunmaktadır.

- Mimarlar Odası arşiv kayıtlarından elde edilen verilere göre, Trabzon kentinde mimarlık yapan aktörlerin çoğu KTÜ mezunudur (Bkz. 2.1.3. Kayıt Yıllarına Göre Trabzon Mimarlar Odasına Kayıtlı Mimarların Mezun Oldukları Okullar Analizi). Söz konusu durum, mimarların Trabzon kentinde kaldıkları ve bu kentte mimarlık aktivitesinde bulduklarını göstermektedir.
- Aktörler tarafından Trabzon'un küçük bir kent oluşu, coğrafik, ekonomik pek çok nedenden dolayı Trabzon kentinde mimarlık yapmanın zorluklarından bahsedilmesine rağmen, mimar aktörlerin Trabzon kentinde aktivitelerini giderek artırmaları ilgi çekici bir durumdur.

5. KAYNAKLAR

- Akay, Z., 2001. Archiscope'un 5 Sayılık Öyküsü, Mimarlık Dergisi, 300, 47.
- Akgün O., 2008. GATS Sürecinde Mimarlık Eğitimi ve Hizmetinin Değerlendirilmesi, Y. Lisans Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alsaç, Ü., 1973. Türk Mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Devrindeki Evrimi, Mimarlık Dergisi, 11-12, 12-25.
- Alsaç, Ü., 1976. Türkiye'deki Mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Dönemindeki Evrimi, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Altınoluk, Ü., 2001. Mimarlık Periyodiklerinden Tasarım Dergisi, Mimarlık Dergisi,300, 46.
- Anonim, 1931. Büro Hayatı, Mimar Dergisi, 2, 41-42.
- Anonim, 1931. Mimarlık Haberleri, Mimar Dergisi, 1, 27.
- Anonim, 1932. Akademinin ellinci senesi 10 Resim, Mimar Dergisi, 2 ,54-58.
- Anonim, 1935. Bayındırlık İşleri Dergisi, Yıl 2, Sayı 5, Ekim 1935.
- Anonim, 1939. Türk Yüksek Mimarlar Birliği Nizamnamesi, Arkitekt Dergisi, 7-8, 188-189.
- Anonim, 1941. Yüksek Mühendislik Ve Yüksek Mimarlık Kanunu Projesi Münasebetile, Arkitekt Dergisi, 3-4, 89-97.
- Anonim, 1963. Mimarlık Dergisi, 4, 12.
- Anonim, 1985. Oda'dan, Mimarlık Dergisi, 85/9, 9.
- Anonim, 1987. Oda'dan, Mimarlık Dergisi, 87/3, 25.
- Anonim, 1987. Oda'dan. Mimarlık Dergisi, 87/2, 26.
- Anonim, 1999. 2000'li Yıllara Doğru Türkiye Mimarlığında Ulusal Kararlar, "İnsana, çevreye ve mimarlığa saygılı bir mimarlık için...", Mimarlık Dergisi, 287,9.
- Anonim, 2000. Yapı Denetimi Kararnamesi Başbakana, Bakanlara ve TBMM'ne Şikayet Edildi", Mimarlık Dergisi, 293, 2-4.
- Anonim, 2002., Mimarlık Dergisi, 305, 1.

- Anonim, 2003. Ankara 1910-2003. Boyut Yayınları Mimarlık ve Kent Dizisi 8, Ed. Ersin Altın, Boyut Matbaacılık, İstanbul.
- Anonim, 2009. Türkiye’de Mimarlık 2009, ed. Bülent Tuna, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Yalçın Matbaası, Ankara.
- Anonim,1985. ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Dergisi, 8, 38-40.
- Aslanoğlu, İ., 2010. Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938, 3. Basım, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.
- Ayyıldız, İ., 2010. Türkiye’de Kentsel Dönüşüm: Kuzey Ankara Protokol Yolu Örneği, Y.Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Balamir, A., 2003. Türkiye’de Modern Yapı Kültürünün Bir Profili, Mimarlık Dergisi, 314.
- Balamir, K. A., 1985. Mimarlık Söyleminin Değişimi ve Eğitim Programları, Mimarlık Dergisi, 8, 9-15.
- Barlın, H., 2010. Bölgesel İktisat Politikaları ve Türkiye Uygulamaları, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başkan G., A., 2001. Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21,1, 21-32.
- Batur vd., 1985. Modern Mimarlık Hareketinin Mimarlık Yayınlarında Ele Alınışı ve Yayınların Uygulamaya Etkisi, Mimarlık Dergisi, 85, 5-6, 35-38.
- Baydar, G., 2012. Osmanlı- Türk Mimarlarında Meslekleşme, Arif Şentek, Mimarlar Odası Yayınları, Birinci Baskı, Ankara.
- Baysal, H., 1964. Mesleğimizin İcrası, Mimarlık Dergisi, 7, 4-5.
- Bek, G., 2007. 1970 – 1980 Yılları Arasında Türkiye’de Kültürel ve Sanatsal Ortam, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bilsel, C., 2002. Aydın Boysan, Mimarlık Dergisi, 305,20-31.
- Bozdoğan S., 2008. Modernizm ve Ulusun İnşası, çev.Tuncay Birkan, İkinci Basım s.175, Metis Yayınları, İstanbul.
- Cengizkan, N. M., 2009. Mimarlar Odası ve Türkiye Mimarlık Ortamına Katkıları, Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 23,4, 907-919.
- Cephanecigil V. G. ve Akın G., 2010. Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Milliyetçilik ve Mimarlık Tarihi, İtüdergisi/a Mimarlık, Planlama, Tasarım, 9, 6, 29-40, İstanbul.

- Cezar, M., 1968. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tarihçesi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi 1883-1968, 5-16, İstanbul.
- Cezar, M., 1983. Güzel Sanatlar Akademisi'nden 100. Yılda Mimar Sinan Üniversitesi'ne, Kurumumuz 100 Yaşında, Mimar Sinan Üniversitesi Basımevi, İstanbul.
- Çavuşoğlu, H., 2009. Türk Siyasi Hayatında Merkez Sağ Çizginin Tarihi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19,2 265-278.
- Demiriz, M., 2011. Askeri Darbeler Ve Türk Dış Politikası, Y. Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dikici, S., C., 2001. "Ekonomik Kriz ve Mimarlar" Konusuna Katkılar, Mimarlık Dergisi, 299, 11-12.
- Diktaş, E.,O., 2001. Mimarlık Bilgisi, İdeoloji, Söylem, Eleştiri İlişkisi ve Türkiye Mimarlık Yazınından Örneklenmesi, Y. Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Doğu, N.,1967. Mimarlar Derneği, Doğuşu, Oluşu, Bugünü, Mimarlık Dergisi, 4, 30-31.
- Dostoğlu, N. T. ve Birsell, C., 2003. 2003 Yılında Türkiye'de Mimarlık Eğitimi: Sayısal Veriler Üzerinden Bir Durum Saptaması, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=26&RecID=263>, 6 Ocak 2015.
- Dursun, S., 2008. Türkiye'nin Güvenlik Algılamasındaki Değişim: 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi Sonrası Dönem, ÇTTAD,7, 16-17, 421-433.
- Düzgün, E., 2004. Mimari Tasarım Eğitiminde "Başarı Yönelimi"nin Ölçülmesi, Doktora Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Efe, B., 2010. Bruno Taut'un Mimarlık Anlayışının Trabzon Lisesi Özelinde İncelenmesi, Y. Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Eldem, S. H., 1940. Yerli Mimariye Doğru, Arkitekt Dergisi, 3-4, 69-74.
- Eldem, S. H., 1973. Elli Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı, Mimarlık Dergisi, 11-12, 5-11.
- Erdenen, O., 1966. Eski Mimarlarımızın Yetişmeleri, Mimarlık Dergisi, 9, 19-22.
- Erdi, A., 2009. Mimarlık Meslek Pratiğinde Etik Değer ve Sorumlulukların Değerlendirilmesi İçin Bir Yöntem Önerisi, Y. Lisans Tezi, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ergöz, E., 2002. Mimarlık Mesleği ve İTÜ Mimarlık Fakültesi Mezunlarının Mesleki Kariyeri: Bir Alan Çalışması, Y. Lisans Tezi, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ergut E. A. ve Özkaya B. T., 2007. Mimarlar Odası Türkiye Mimarlığını Sunuyor/Değerlendiriyor Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri- 2000'lerde Türkiye'de Mimarlık: Söylem ve Uygulamalar, Ed. Tansel Korkmaz, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.
- Ergut, E. A., 2001. Zeki Sayar, Türkiye'de Mimarlığın Profesyonelleşme Sürecinde Bir Mimar, Mimarlık Dergisi, 300, 14-22.
- Ertuğrul, İ., 2011. 2000'lerde İstanbul'da Gerçekleştirilen Konut Projelerinin Mimarlıkta Bölgeselcilik Bağlamında Değerlendirilmesi, Y. Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Etker Ş., 2009. Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Umumi Nizamnamesi (1908), Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi, 10, 2.
- Fidan A., 2002. Cumhuriyet Sonrası Türk Mimarlığı ve Yabancı Mimarların Etkileri, Y. Lisans Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Göloğlu, S., 2011. Analyzing The *Mimarlık* Journal: A Study On Architecture In Turkey In The 1980s, Y. Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günergun, F., 2001. Son Osmanlı Döneminde Mimar ve Mühendis Meslek Örgütleri ve Dergileri, Mimarlık Dergisi, 300, 26-28.
- Günergun, F.,1987. Osmanlı Mühendis ve Mimarları Arasında İlk Cemiyetleşme Teşebbüsleri, Osmanlı İlmî ve Mesleki Cemiyetleri 1. Milli Türk Bilim Tarihi Sempozyumu, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Güngör, İ., H., 1963. Mimar Mimarlık Mühendis Mühendislik Yapmalıdır, Mimarlık Dergisi, 5,3.
- Gür, Ö. Ş., Çift Kodlu Mimari, Mimarlık Dergisi, 89, 4, 41.
- Gürkan, G., 1969. Mimarlık'ta Devrime Doğru, Mimarlık Semineri, 15-18 Aralık 1969, Ankara.
- Güvenç, K., 2006. Yasaların İçinden TMMOB'nin Öyküsü, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Kardelen Ofset, Ankara.
- Hasol, D., 1998. Her Şeyin Mimarı Var, Odaların 40. Yıl Dönümü, 1. Basım, Yem Yayın, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul.
- Hızlı, N., 2013. Cumhuriyet Dönemi Modernleşmesi: Türkiye'de Mimarlık Eğitimi Reformu Bağlamında Ernst Arnold Egli, Y. Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İnceoğlu N. ve İnceoğlu M., 2004. Mimarlıkta Söylem Kuram ve Uygulama, 1. Basım, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul.

- Kaçar, vd., 2012. İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mühendislik Tarihimiz, Mavi Ofset, 1. Basım, İstanbul.
- Karakök, T., 2011. Menderes Dönemi'nde (1950-1960) Türkiye'de Eğitim, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 1, 2, Ağustos, 89-97.
- Karataş, C., 2009. II. Meşrutiyet Dönemi Fikir Hareketleri ve Türk Edebiyatına Yansımaları, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı (Yeni Türk Edebiyatı) Anabilim Dalı, Ankara.
- Karpat, K.H., 2014. Kısa Türkiye Tarihi 1800-2012, ed. Tuğçe İnceoğlu, 4. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Kaya, S., 2011. İdeoloji, Gündelik Yaşam Pratikleri Ve Mekan Etkileşiminde Karabük Demir Çelik Fabrikaları Yerleşiminden Öğrendiklerimiz, Y. Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kazmaoğlu M. ve Tanyeli U., 1986. 1980'li Yılların Türk Mimarlık Dünyasına Bir Bakış, Mimarlık Dergisi, 86, 2, 31-48.
- Kennedy, N. F., 2005. The Ethos of Architects Towards an Analysis of Architectural Practice in Turkey, Doktora Tezi, ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, T., 2007. 80'ler ve 90'lar "Vitrinde Yaşamak", 2000'lerde Türkiye'de Mimarlık: Söylem ve Uygulamalar, Ed. Tansel Korkmaz, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z., 2007. Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nu (Ankara Milli Stadı'nı) Okumak: Erken Cumhuriyet Döneminde Mekan, Toplumsal Yaşantı ve İdeoloji İlişkisi, Y. Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kortan, E., 1973. Türkiye'de Mimarlık Hareketleri ve Eleştirisi (1960-1970), ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Ankara.
- Kuban, D., 1969. Toplum Açısından Mimarlığın Tarihsel Gelişimi ve Toplumsal Yapı Değişikliklerinin Mimarlığın Evrimine Etkileri/ Bildiri 7, Mimarlık Semineri, 16 Aralık 1969, Ankara.
- Kuban, D., 2014. Mimarlık Kavramları, Onuncu Baskı, 77, YEM Yayınevi, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, E., 1965. Mimarlar Odasının 10. Yılı, Mimarlık Dergisi, 16, 7-8.
- Küreğibüyük, Z., 2011. Cumhuriyet dönemi Mimarlığı Bağlamında Arif Hikmet Holtay, Y. Lisans Tezi, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Le Corbusier, 2005. Bir Mimarlığa Doğru, ed. Ebru Salmaner, 4. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

- Mangtay, Ö., İ., 1995. Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Öncesi ve Sonrası Mimarlık Eğitimi Gelişiminin İrdelenmesi, Y. Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Maybarskan, F., 2013. Kentsel Mekânın Dönüşümü: 2000’li Yıllarda Türkiye/İstanbul’da Gecekondulaşma, Y.Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Mortaş, A., 1945. Harp Sonrası İmar İşleri, Arkitekt Dergisi, 9-10, 191-192.
- Nalçakan H. ve Polatoğlu Ç., 2008. Türkiye’deki Ve Dünyadaki Mimarlık Eğitiminin Karşılaştırmalı Analizi ile Küreselleşmenin Mimarlık Eğitime Etkisinin İrdelenmesi, Megaron YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi, 3, 1, 79-103.
- Nalçakan, H., 2006. Küreselleşen Dünyada Mimarlık Eğitimi ve Türkiye, Y. Lisans Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Nurakova, T., 2010. Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Projeleri (Altındağ Belediyesi Örneği), Y. Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Omacan, E., 1985. Oda’dan, Mimarlık Dergisi, 85/9, 8.
- Omacan, E., 1986. Oda’dan, Mimarlık Dergisi, 86/1, 12.
- Omacan, E., 1998. Okullu Mimarların Tarihi, Mimarlar Odası ve Mimarlık Vakfı, Mimarlık Dergisi, 284, 36-37.
- Onat, E., 2006. Mimarlığa Yolculuk, 2. Basım, Yem Yayınları, s.85, İstanbul.
- Öksüz A. A., 2011. Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Üretiminde Bir Aktör Olarak TBMM (1923-1950), Doktora Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Önel, H., 2000. Mimarlık Eğitiminde Kalite ve Yeni Yaklaşımlar, Mimarlık Dergisi, 295, 58-60.
- Önen Y., 1996. Milliyetçilik, Siyasi İslam, Yeni Dünya Düzeni ve Meslek Odaları Paneli, Birinci Basım, Armoni LTD., TMMOB, Ankara.
- Ötkünç, Ö.Y., 2007. 1980’li Yıllarda (1980–1990) Türkiye Sanat Ortamının Değerlendirilmesi: Bu Bağlamda Dönemin, Özellikle Resim Alanında Üretilen İşlere Yansıması, Y. Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Özdel İ., 2010. Turkish Architectural Periodicals during the Republican Period, 1923-1980, Çankaya University Journal of Humanities and Social Sciences (CUJ),7, 2, 517-550.

- Özdel, İ., 1999. Architectural Periodicals As A Reflective Medium of The Agenda: A Study On Turkish Architectural Media During The Republican Period, Y. Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir.
- Özdel, İ., 2001. Türkiye'de Mimarlık Dergiciliği'nin 70 Yılı: Mesleki Örgütlenme Ortamı Olarak Mimarlık Dergileri, Mimarlık Dergisi, 300, 29-33.
- Özgüven, Y., 2002. Türkiye'de Kadın Mimarlık Kariyerinin Başlangıcı (1934-1960), Y. Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özkaya, H., G., 2014. Mühendislikten Ayrılmak Yetmiyormuş..., Arredamento Mimarlık Dergisi, 97-99.
- Resmi Gazete, 1938. Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun, Başbakanlık basımevi, 3945.
- Resmi Gazete, 1944. İstanbul Teknik Üniversitesi Hakkında Kanun, Başbakanlık basımevi, 5761.
- Resmi Gazete, 1951. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Başbakanlık basımevi, 7981.
- Resmi Gazete, 1952. Mimarlık ve Şehircilik Müsabakalarına Ait Yönetmelik, Başbakanlık basımevi, 8159.
- Resmi Gazete, 1954. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu, Başbakanlık basımevi, 8625.
- Resmi Gazete, 1955. Karadeniz Teknik Üniversitesi Adıyla Trabzon'da Bir Üniversite Kurulması Hakkında Kanun, Başbakanlık basımevi, 9013.
- Resmi Gazete, 1956. İmar Kanunu, Başbakanlık basımevi, 9359.
- Resmi Gazete, 1957. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin Kuruluş ve Hazırlıkları Hakkında Kanun, Başbakanlık basımevi, 9521.
- Resmi Gazete, 1959., Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği hakkındaki 6235 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve mezkur kanuna 4 ve 5 inci muvakkat maddelerin ilavesine dair Kanun, Başbakanlık basımevi, 10222.
- Resmi Gazete, 1966. Gecekondu Kanunu, Başbakanlık basımevi, 12362.
- Resmi Gazete, 1979. 1472 Sayılı Kanunla Açılmış Bulunan Resmi Yüksekokulların Üniversite ve Akademilere Devredilmesi Hakkında Kanun, Başbakanlık basımevi, 16654.
- Resmi Gazete, 1983. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda Değişiklik Yapan KHK, Başbakanlık basımevi, 18167.
- Resmi Gazete, 1989. 3194 sayılı İmar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Başbakanlık basımevi, 20158.

- Resmi Gazete, 2001. Yapı Denetimi Hakkında Kanun, Başbakanlık basımevi, 24461.
- Resmi Gazete, 2005. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası Serbest Mimarlık Hizmetlerini Uygulama, Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği, Başbakanlık basımevi, 25833.
- Resmi Gazete, 2010. 14/6/2010 Tarihli Ve 2010/624 Sayılı Kararnamenin Eki, Başbakanlık basımevi, 27640.
- Resmi Gazete, 2013. Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Başbakanlık basımevi, 28726.
- Ruşen, Z., 2013. Konut Üretiminde Bir Yönetişim modeli Olarak TOKİ, Y. Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sağlamer vd., 1999. 17 Ağustos 1999 Depremi-İ.T.Ü. Ön Değerlendirme Raporu, Mimarlık Dergisi, 288, 20-25.
- Sağsöz vd., 2014. 1938-1960 Yılları Arası Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9, 10, 941-955.
- Sakarya, A., 2014. Türkiye’de Ekonomi Politikaları ve Ülke Mekânında Değişim (1980-2012), Megaron Dergisi, 9, 4, 243-254.
- Sayar Z., 1935. Mimarlık ve Tarihsel Bir Vesika, Arkitekt Dergisi, 11-12, 338.
- Sayar Z., 1943. Yapı İşlerimizin Bugünkü Durumu, Arkitekt Dergisi, 7-8, 143-150.
- Sayar Z., 1946. Mimarlık Politikamız, Arkitekt Dergisi, 169-170, 3-4.
- Sayar Z., 1948. 1’inci Türk Yapı Kongresinden Beklediklerimiz, Arkitekt Dergisi, 1-2, 3-4.
- Sey, Y., 1998. Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Mimarlık ve Yapı Üretimi, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Yıldız Sey, Bilanço ’98 Yayın Dizisi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Sey, Y., 2007. Yeni Vatandaşların Barındırılması: Konut Politikaları ve Toplu Konut, Modern Türk Mimarlığı 1900-1980, 1. Basım, Ed. Renata Holod, Ahmet Evin, Suha Özkan, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Yalçın Matbaacılık, Ankara.
- Şen vd., 2014. 1960-1980 Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9, 10, 541-556.
- Şentek, A., 2001. Mimarlar Odası, "Mimarlık" ve Mimarlıkta Süreli Yayınlar, Mimarlık Dergisi, 300, 23-25.

- Şenyapılı, T., 1998. Cumhuriyet'in 75. Yılı, Gecekondu'nun 50. Yılı, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Yıldız Sey, Bilanço '98 Yayın Dizisi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Şenyurt, O., 2006. Türkiye'de Yapı Üretiminde Modernleşme ve Taahhüt Sisteminin Oluşumu, Doktora Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şenyurt, O., 2009. Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Dönemlerinde "Hâssa Başmimarları", TUBAV Bilim Dergisi, 2, 4,
- Şenyurt, O., 2011. Osmanlı Mimarlık Örgütlenmesinde Değişim ve Dönüşüm, Doğu Kitabevi, s.11, İstanbul.
- Tanyeli, U., 1998a. Türkiye'de Mimari Modernleşmenin Büyük Dönemeci (1900-1930), Arredamento Mimarlık, 10, 64-67.
- Tanyeli, U., 1998b. 1990'lar Türkiye'sinde Mimari-Entelektüel Ortam- Yüzyıl Başından Bu Yana Ne Kadar Yol Aldık?-, Mimarlık Dergisi, 280, 41-46.
- Tanyeli U., 1998c. 1950'lerden Bu Yana Mimari Paradigmaların Değişimi ve "Reel" Mimarlık, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Yıldız Sey, Bilanço '98 Yayın Dizisi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Tanyeli, U., 2000. 90'lar Türkiye'sinde Mimarlık: Metropolleşme ve Metropole Direnme, Mimarlık Yıllığı 1 Türkiye'de Mimarlık 2000, 1. Basım, Mine Kazmaoğlu, Koleksiyon Yayınları, İstanbul.
- Tanyeli, U., 2004. İstanbul 1900-2000 Konutu ve Modernleşmeyi Metropolden Okumak, 1. Basım, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Tanyeli, U., 2007. Mimarlığın Aktörleri Türkiye 1900-2000, Garanti Galeri Yayınları, 1. Basım, İstanbul.
- Tanyeli, U., 2001. Mimarlık'ın 300. Sayısı ve Sektörün Tarihi Bağlamında Bugün Türkiye'de Mimarlık Dergiciliği, Mimarlık Dergisi, 300, 34-36.
- Tarım, B., 1984. Cumhuriyet Dönemi Mimarlığına Genel Bakış ve Öneriler, Doktora Tezi, Yıldız Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taş, M., 2003. Osmanlı'dan Günümüze Yapı Üretiminde Mimarlık Meslek Örgütlenmesinin Gelişimi, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 8, 1, 203-214.
- Tekeli, İ., 2007. Türkiye'de Mimarlığın Gelişiminin Toplumsal Bağlamı, Modern Türk Mimarlığı 1900-1980, 1. Basım, Ed. Renata Holod, Ahmet Evin, Suha Özkan, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Yalçın Matbaacılık, Ankara.
- TMO, Karar Defterleri, Mimarlar Odası Trabzon Şubesi Toplantı Tutanağı, 28 Nisan 1987.

- TMO, Karar Defterleri, Mimarlar Odası Trabzon Şubesi Toplantı Tutanağı, 19 Haziran 1987.
- TMO, Karar Defterleri, Mimarlar Odası Trabzon Şubesi Toplantı Tutanağı, 29 Şubat 1987.
- TMO, Karar Defterleri, Mimarlar Odası Trabzon Şubesi Toplantı Tutanağı, 1 Mart 2006.
- Tuluk, Ö. İ., 2009. Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Dergileri ve Mimarlık Tarihi Yazıları Bibliyografyası, TALİD, 7, 13.
- Turan B., O., 21. Yüzyıl Tasarım Ortamında Süreç, Biçim ve Temsil İlişkisi, Megaron Dergisi, 6, 3.
- Tümer, G., 1998. Cumhuriyet Döneminde Yabancı Mimarlar Sorunu: 1920'lerden 1950'lere, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayınları, İzmir.
- Tümer, G., 2004. Mimar Olmayanların Kaleminden Mimarlık, Mimarlık Dergisi, 315, 22-34.
- Uluoğlu, B., 2009. Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı Türkiye'de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitimi ve Bauhaus- Türkiye'deki Ortam ve İTÜ Mimarlık Fakültesinin Kuruluş Yılları, ed. Ali Artun, İletişim Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul.
- Ural, S., 1974. Türkiye'nin Sosyal Ekonomisi ve Mimarlık, Mimarlık Dergisi, Sayı 1-2, s.5- 50.
- URL-1, <http://v3.arkitera.com/g160-meclis-binalari.html?year=&aID=2838>, 7 Mart 2015.
- URL-2, <http://www.tamsanat.net/sanaticilar/eserleri.php?sanatci=368&album=219>. 4 Mart 2015.
- URL-3, <http://kulturportali.gov.tr/turkiye/ankara/genelbilgiler>. 4 Mart 2015.
- URL-4, <http://www.mmr.yildiz.edu.tr/mmr/1/Tarih%C3%A7e/16>. 20 Şubat 2015.
- URL-5, <http://v2.arkiv.com.tr/p5304-zubeyde-hanim-kiz-meslek-lisesi---ismet-pasa-kiz-enstitusu.html>. 9 Şubat 2015.
- URL-6, <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=5116>. 9 Şubat 2015.
- URL-7, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/20/sayi20.pdf>. 27 Aralık 2014.
- URL-8, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/41/sayi41.pdf>. 1 Şubat 2015.
- URL-9, <http://v2.arkiv.com.tr/popup/watermark.php?src=5306.jpg>. 9 Şubat 2015.
- URL-10, <http://v3.arkitera.com/v1/gununsorusu/2002/04/25.htm>. 9 Şubat 2015.
- URL-11, <http://v3.arkitera.com/h53955-istanbul-hilton-otelinin-55-yili.html>, 9 Ocak 2015.

- URL-12, <http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=4&DetailID=5&ExhibitionID=6>, 21 Şubat 2015.
- URL-13, <http://www.mimdap.org/wp-content/uploads/odt6.jpg>, 7 Ocak 2015.
- URL-14, <http://urun.gittigidiyor.com/kitap-dergi/mimarlik-ve-sanat-2-1961-modern-mimarinin-gercek-44376623#product-information>, 8 Ocak 2015.
- URL-15, <http://www.arkitera.com/proje/2588/demir-tatil-koyu>, 4 Nisan 2015.
- URL-16, <http://www.arkitera.com/proje/2730/bodrum-manastir-oteli>, 4 Nisan 2015.
- URL-17, <http://www.dunyaticaretmerkezi.com.tr/>, 7 Mart 2015.
- URL-18, <http://www.wtcankara.org.tr/index.php/home>, 7 Mart 2015.
- URL-19, <http://ww3.boyut.com.tr/sureli-yayinlar.aspx>, 19 Ocak 2015.
- URL-20, <http://v2.arkiv.com.tr/i/cover/publication/9-101.jpg>, 1 Şubat 2015.
- URL-21, <http://www.dhmi.gov.tr/fotogaleri.aspx?hv=4#.VSKKXmisWyo>, 6 Nisan 2015.
- URL-22, 2015. <http://v2.arkiv.com.tr/p303-antalya-havalimani-dis-hatlar-terminal-binasi.html>, 15 Şubat 2015.
- URL-23, <http://projelimited.com.tr/publications.asp?publication=20&year=11>, 1 Şubat 2015.
- URL-24, <http://kiyidamimarlik.com/Yayin/d01/d01.html>, 1 Şubat 2015.
- URL-25, <http://v2.arkiv.com.tr/i/cover/publication/6-1.jpg>, 1 Şubat 2015.
- URL-26, <http://www.md1927.org.tr/tarihçe>. 25 Nisan 2015.
- URL-27, <http://ismd.org.tr/tarihce/>. 25 Nisan 2015.
- URL-28, <http://galeri.uludagsozluk.com/tr/antalya-adalet-saray%C4%B1-145931/>. 24 Nisan 2015.
- URL-29, <http://www.mimdap.org/?p=4519>. 24 Nisan 2015.
- URL-30, <http://www.arkitera.com/proje/638/the-seed-konser-salonu>, 7 Mart 2015.
- URL-31, <http://www.theseed.biz/tr/index.html>, 7 Mart 2015.
- URL-32, <https://www.xxi.com.tr/index.php>, 1 Şubat 2015.
- URL-33, <http://www.betonart.com.tr/hakkimizda/>. 1 Şubat 2015.

URL-34, <https://www.xxi.com.tr/index.php?action=subscriberCheck>. 1 Şubat 2015.

URL-35, <https://www.betonart.com.tr/arsiv/2014/40/>. 1 Şubat 2015.

URL-36, http://www.tsmd.org.tr/Eklenti/9,serbest-mimar-dergisi16pdf.pdf?0&_tag1=EC260BF5D33E84FBCB70A14B579E890602F798DC. 1 Şubat 2015.

URL-37, http://www.farkyaratanlar.org/site/tr/fark_yaratanlar/119/Herkes-i%C3%A7in-Mimarlar%C4%B1k-Derne%C4%9Fi-.html, 23 Nisan 2015.

URL-38, <http://www.archmuseum.org/koleksiyon/imaglar/Fotograf/293K.jpg>, 14 Mart 2015.

URL-39,
http://mo.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=41&MID=41&recid=4462&1534-D83A_1933715A=5da5e6dd5508ed164de087d053999f52e5085b11, 21 Nisan 2015.

URL-40,
http://mo.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=41&MID=41&recid=4463&1534-D83A_1933715A=212fb00c12eb6e7d9b50c2945379f7bc9fa6b973, 21 Nisan 2015.

URL-41, 2015. <http://www.mimarlarodasitrabzon.org/?p=sayfa&id=28>, 1 Mayıs 2015.

Uysal, Y. Y., 2009. Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı Türkiye’de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitimi ve Bauhaus-ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü’nde 1956-1980 Yılları Arası Eğitim Sistemi, ed. Ali Artun, İletişim Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul.

Uzun, T., 2008. Geç Osmanlı - Erken Cumhuriyet Dönem Mimarlık Pratiğinde Bilgi Ve Yapım Teknolojileri Değişimi Erken Betonarme İstanbul Örnekleri: 1906-1930, Doktora Tezi, Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ünalın, Ç., 2002. Cumhuriyet Mimarlığının Kuruluşu ve Kurumlaşması Sürecinde Türk Mimarlar Cemiyeti’nden Mimarlar Derneği 1927’ye, Mimarlar Derneği 1927, Mas Matbaacılık, Ankara.

Ünalın Ç., 2013. Tanıklarından Mimarlar Odası 1954-1990, Pelin Ofset, 1. Basım, Ankara,

Ünsal B., Ar ve Memleket Mimarlığının Kronolojisi Üzerinde Düşünceler, Arkitekt Dergisi, 6, 182-187.

Yardımoğlu, M. A., 2003. 1963 – 2003 / KTÜ’nün Kırk Yılı: Varoluşuna Dair (Bir) Üniversitenin, Mimarlık Dergisi, 314.

Yazıcı, N., 2007. Osmanlılarda Mimarlık Kurumunun Evrimi ve Tanzimat dönemi Mimarlık Ortamı, Doktora Tezi, MGSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yücel, A., 2007. Çoğulculuk İş başında: Türkiye'nin Bugünkü Mimarlık Manzarası, Modern Türk Mimarlığı 1900-1980, 1. Basım, Ed. Renata Holod, Ahmet Evin, Suha Özkan, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Yalçın Matbaacılık, Ankara.
- Yücel, A., Tercüman Gazetesi Binası: Mimarlıkta İşlev, Simge, Biçim İlişkileri Üzerine, Mimarlık Dergisi, 85, 4, 30.
- Yüksel, U. ve Akbulut M. T., Tüketim Odaklı Mimarlığın Son Yıllardaki Yeni Ürünleri: Rezidanslar, Megaron Dergisi, 4, 2, 110-118.
- Yürekli, F., 2011. Mimarlık Mimarlığımız, Yem Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.
- Yürekli, H., 1998. Türkiye'nin Konumu ve Mimarlığımız, Mimarlık Dergisi, 280, 59-61.
- Yürekli, Z., 1995. Modernleştirici Devrimlerde Geçici Mimarlık ve 1930' larda Türkiye Örneği, Y. Lisans Tezi, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ziya A., 1932. Yeni Sanat, Mimar Dergisi, 4, 97-98.

ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında Trabzon'da doğdu. Sırasıyla; Mimar Sinan İlköğretim Okulu, Trabzon Kanuni Anadolu Lisesi'ni bitirdi. 2008 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünü kazandı. 2009 yılında sınıf birincisi olarak Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne yatay geçiş yaptı. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden Fakülte ve Bölüm ikincisi olarak mezun oldu. Aynı sene K.T.Ü. Mimarlık Bölümünde Yüksek Lisans eğitimine başladı. Bu süreçte Ekol İnşaat L.T.D 'de 8 ay süreyle mimar olarak çalıştı. 2013 yılında K.T.Ü. Mimarlık Bölümü Mimarlık Tarihi Anabilim dalına ÖYP kapsamında araştırma görevlisi olarak atandı. Halen söz konusu kurumda çalışmaya devam etmektedir ve iyi derecede İngilizce bilmektedir.